DE PLATE

MAANDBLAD - JAN. 1990

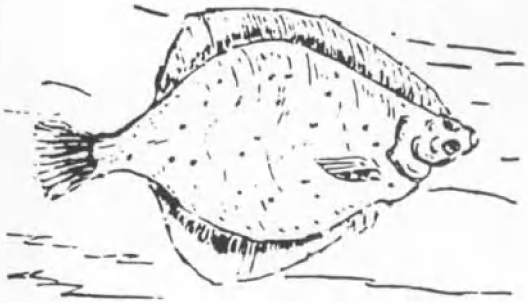

Afgiftekantoor Oostende X

ANHYP
SPAARBANK

A. VAN ISEGHEM
Stockholmstraat 47a
8400 Oostende
Tel. 059/70 35 73

Plaatsingen op korte termijn bij

AN HYP

SPAARBANK

Kantoor Oostende :
Wapenplein 8 - 8400 Oostende - Tel. 059/50 49 11 (6 1)

geven U:

* **voordelige rente**
* **vrijstelling van roerende voorheffing (tot 50.000 F. intrest)**
* **onmiddellijk volledig opvraagbaar**
* **ongevallenverzekering**

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service zullen U te beurt vallen.

Privé parking voor kliënten

Elke dag open van 9 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 17 uur
Zaterdag van 9 tot 12 uur

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	**J.B. DREESEN**	**J.P. FALISE**	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 **Nr.** 1 januari 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

JANUARI -ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit :

op donderdag 25 januari 1990 om 20 uur stipt

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colenstraat 6, Oostende.

Jaarlijkse ledenvergadering

PROGRAMMA

1. Welkomswoord door de heer A. VAN ISEGHEM, Voorzitter en hulde aan de overleden leden.
2. Diavoordracht OOSTENDE 1820-1989 door de heer Freddy HUBRECHTSEN, bestuurslid van onze Kring. De heer HUBRECHTSEN maakt een originele vergelijking tussen het Oostende van ± 1820 en dat van nu. Hij projecteert telkens twee dia's van delen van de stad, toen en nu, en geeft er de nodige commentaar bij.
3. VEILING VAN DE PLATE onder leiding van de heer Omer VILAIN, ondervoorzitter.

   Een lijst van de te veilen stukken zal ter beschikking gesteld worden van de leden.

Daar de VEILING uitsluitend aan de leden is voorbehouden, zal het nodige gedaan worden opdat leden en niet-leden, die zich in regel willen stellen met hun lidmaatschapsbijdrage 1990, dit aan de ingang kunnen doen.

J.B. DREESEN

HET BESTUUR VAN DE PLATE

WENST ZIJN LEDEN

EEN GELUKKIG JAAR 1990

JAARPROGRAMMA "DE PLATE" 1990

1. Donderdag 25 januari 1990 om 20 uur.

   - OOSTENDE 1820-1989. Diavoordracht door de heer Freddy HUBRECHTSEN.

   - Jaarlijkse VEILING VAN DE PLATE voorbehouden aan de leden, onder leiding van de heer Omer VILAIN, ondervoorzitter.

2. Donderdag 22 februari 1990 om 20u30.

   - DE OOSTENDSE WALVISVAART 1727-1734. Avondvoordracht met dia's door mevrouw Sigrun KIRCHNER.

3. Zaterdag 17 maart 1990 om 14u30.

   - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Geleid bezoek aan het domein van Prins Karel. Organisatie de heer J.B. DREESEN.

4. Donderdag 29 maart 1990 om 20u30.

   - HET BELEG EN DE VAL VAN OOSTENDE IN 1706. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Walter DEBROCK, Ere-Administrateur-Generaal en Ere-Voorzitter V.U.B.

5. Donderdag 26 april 1990 om 20u30.

   - DE VUURTORENWIJK. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Ferdinand GEVAERT, ondervoorzitter van de Heemkring Ter Cuere.

6. Zaterdag 19 mei 1990 om 14u30.

   - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de Anglicaanse Kerk onder leiding van de heer J.P. FALISE, penningmeester van onze Kring.

7. Donderdag 31 mei 1990 om 20u30.

   - DE HISTORISCHE GEOGRAFIE VAN HET WEST-VRIJE. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Maurits COORNAERT, historicus.

8. Zondag 10 juni 1990 om 9 uur.

   - Studiereis naar de voornaamste Brugse Kastelen onder leiding van de heer J.B. DREESEN.

9. Donderdag 13 september 1990 om 14u30.

   - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de rokerij LA COURONNE. Organistatie de heer VAN ISEGHEM, voorzitter.

10. Donderdag 27 september 1990 om 20u30.

    - DE OOSTENDSE PAARDENRENNEN. Historiek en Folklore. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Omer VILAIN, ondervoorzitter.

11. Donderdag 25 october 1990 om 20u30.

    - TESTEREP of TERSTREEP. Nieuwe gegevens. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer J.B. DREESEN.

12. Donderdag 8 november 1990 om 14u30.

    - OOSTENDS FILMARCHIEF. Filmvoordracht door de leden van de Oostendse Ciné-Club.

13. Donderdag 29 november 1990 om 20u30.

- OOSTENDSE EN ANDERE BRONNEN VOOR DE FAMILIEGESCHIEDENIS IN DE 19de EN 20ste EEUW. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Eddy VAN HAVERBEKE, voorzitter van de V.V.F. Oostende, Secretaris-Generaal van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde.

14. Vrijdag 7 december 1990 om 20 uur.

- OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND en SOUPER.

15. Donderdag 20 december 1990 om 20u30.

- OMTRENT GUIDO GEZELLE. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Fernand BLOMME, secretaris van de V.V.F. Oostende.

O-O-O-O-O-O

In het Heemmuseum DE PLATE worden in de loop van het jaar de volgende thematentoonstellingen georganiseerd.

- januari tot en met april 1990.	100 JAAR SPOOR IN DE OOSTENDSE REGIO. Organisatie en realisatie de heer F. GEVAERT.
- mei tot en met augustus 1990	OOSTENDE IN TWEE WERELDOORLOGEN. Organisatie en realisatie de heer F. HUBRECHTSEN.
- september tot en met december 1990	DE BURGERWACHT TE OOSTENDE. Organisatie en realisatie "De Plate".

J.B. DREESEN

INDEX 1989

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geinteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbije jaargang.

U kunt ze bestellen door 125 Fr te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1989". U kunt uiteraard ook rechtstreeks terecht in de museumshop.

Index 89 verschijnt begin Februari.

VEILING 1990

Op donderdag 25 januari 1990 gaat de jaarlijkse Veiling van DE PLATE door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek

UIT DE "REGYSTER VAN DE WETTELIJKE GESLOOTEN REKENINGEN RAEKENDE DE GYLDE VAN STE NICOLAES THYDENS DE JAERE 1670 TOT 1749"

door J.B. DREESEN

Als Flora haer chiraet van d'aerde quam te strycken,
En Cerus haere vreucht uyt het veldt dede wycken,
En 't crystalynen nadt van Bachus die het schonck,
Ider naer zynen lust, quamp vallen inden mondt,
Soo heeft het Godt ghelieft en fama uytghesonden
Om aen de stadt Oostend in haesten te verkonden
Hoe dat voor Overhooft, Borghmeester vande stadt,
Als nu ghecoren was d'heer Carew boven dat
Voor schepen Vanderzyp, Hamilton en Borm mede
Andriesen, Diericksen, pleniperez deser stede
Hebben alsdan begonst, int jaer van sestien hondert
En tsestich seven by stont yder seer verwondert
Dat fama deze voedt, gestelt op vasten grondt
Heeft samen vastghestelt, door liefde vast verbont
Soo dat haer heeft ghelieft, voor deken aen te maenen
S^es Jacques van Voorde, La Meere en Maetens t'saemen
Van Sinte Nicolays, segh merseniers hier ter stede
Die nu dry jaeren vol gheregiert in vollen vrede
Hebben in haeren tydt, een veynster nieuw ghestelt
Tot cieraet inde kerck, van het ghemeyne gelt
Als mede tot Godts eer, verciest haere autaer
Door eenen schilder net, of hy van marbel waer
De boecken waeren vol, ick segghe volgeschreven
Dus desen hier begint, nieuw reecquenyngen te geven
Al is beginsel slecht door hoop het kan verkeeren
Aest d'heeren eens ghelieft, den vrydom te vermeeren
Want al dat hier van compt, dient tot een kerck sieraet
Godts heylighen ter eer daer verscheenen staet
Heeft dan O heylich vrient, wiens feestdach dan wy vieren
Aen dees wens wys beleydt, opdat sy wel regieren
En dat haer burse maek, eens wonden wel voorsien
Als die van Sint Niclaeys d'ier dry heeft quaet te vlien
En gaf in woecker uyt, om voor honderst te winnen.
Dit is t'begin ent slodt voor die het wel verzinnen
Waer door men scryghen aen d'een wicheyt naer betaemen
By Godt, Vader, Zoon en Gheest in alle eeuwen amen
Niet begheire
De la Meire

In lyrische bewoordingen opent een zekere LA MEER in 1670 een nieuwe register voor de Oostendse gilde van Sint Niklaas (de gilde van de winkeliers). Hij spreekt van Flora, godin van de bloemen en de lente; Cerus, godin van de landbouw en de veldvruchten; Fama, godin van de roem en Bachus, god van de wijn.

Deze, ogenschijnlijke, oppervlakkige tekst geeft ons enige zeer interessante informatie over het toenmalige bestuur van de stad.

LA MEER geeft in de tekst een opsomming van de in 1667 verkozen burgemeester en schepenen van de stad. De door hem genoemde CAREW (CAREN Antoon) was burgemeester van Oostende van 15-9-1667 tot 12-10-1670, maar daarna ook nog van 1677 tot 1678 en van 1683 tot 1688. De als schepenen vernoemde VANDE ZYPE was burgemeester van 1666 tot 1667 en BORM zou het worden van 1674 tot 1676 en van 1677 tot 1678 (1). HAMILTON is een naam die nog in Oostende voorkomt.

Ook geeft hij als "pleniperez", dit is gevolmachtigde, de heren ANDRIES en DIERICKSEN. Als dekens van de Gilde noemt hij Jacques VAN VOORDE, MAETENS en zichzelf LA MEER.

Hij vermeldt de realisaties van de gilde in de afgelopen drie jaren, een nieuw brandglas in de kerk en een altaar dat ze lieten schilderen "of hij van marbel waer". Om te besluiten geeft hij zijn vrienden de winkeliers nog wat goede raad.

Bron : Rijksarchief Brugge. Brugse Vrije nr. 15799.

---

(1) Tijdschrift De Plate jg. 1973. Lijst van de Oostendse burgemeesters.

SCHRIJVERS AAN ZEE (3)

door Emiel SMISSAERT

In de rij van auteurs die de visserij van De Panne in hun oeuvre verwerkten, duikt de schrijver Fred Germonprez op (14), geboren in De Panne zelf op 30 december 1914 als vierde kind van een Nieuwpoortse griffier. Het oorlogsgeweld had het gezin uit Nieuwpoort naar De Panne verdreven. Na het voltooien van de Grieks-Latijnse humaniora fungeerde Germonprez als secretaris van de Commissie van Openbare Onderstand (COO) te Nieuwpoort tot 1946. Daarna was hij jarenlang journalist-redacteur van het dagblad Het Volk te Kortrijk, waar hij nu nog woont. De Westhoek en de zee bepalen voor een deel de thematiek van o.m. Kinderen van de zee (1938), De westkust onder vuur (1941), Iseland, Iseland (1950) en Kaper Jan Bart (1956). Heel wat van zijn romans werden vertaald en vonden ruime verspreiding in Oost-Europa. In 1973 werd Iseland, Iseland door Karel Willems tot een toneelstuk bewerkt. In december 1986 bracht de toneelkring Kink Kank Hoorn uit De Panne dit succesvolle vissersepos, in een nieuwe toneelbewerking van Harry van der Noot, voor het voetlicht. Bij die gelegenheid is Fred Germonprez door het gemeentebestuur van De Panne aangesteld als "ereburger" (15).

Ook in onze eigentijdse jeugdliteratuur duiken de vissers van De Panne op. Johan Ballegeer, die zelf uit een vissersfamilie stamt, is de auteur van het bijzonder geslaagde Geen meiden aan boord (1986) dat aansloeg bij een ruim, jeugdig publiek. Het is het verhaal van het meisje Marjanne uit De Panne en het boek kreeg ook de toekenning van diverse prijzen literaire erkenning (16).

Maria-Elisabeth Belpaire (1853-1948), in haar tijd een dame met heel wat invloed in de letteren en met veel moreel gezag, had tijdens de Eerste Wereldoorlog een villa, de Swiss Cottage, in De Panne. Ze werd een trefpunt voor allerlei Vlaamse artiesten en intellectuelen zoals August van Cauwelaert (1885-1945), Paul de Mont (1895-1950) en Filip de Pillecyn (1891-1962) wiens bekende novelle Monsieur Hawarden (1934) de tand des tijds trotseerde.

"Als kind", vertelt Hubert Lampo (°1920), "was een verblijf aan zee voor mij het vertoeven in een droomwereld". In zijn kindertijd en vroege adolescentie kwam hij samen met zijn ouders de vakantie doorbrengen in De Panne, waar de zusters van zijn vader (tante Kristien in Hermione betrapt uit 1962) een bescheiden familiepension had. "Alles in genoemd boek stemt met de werkelijkheid overeen. Het liefdesavontuur is (grotendeels) verzonnen". Dergelijke vakantieverblijven varieerden tussen twee en vier weken en nu nog rijdt

Hubert Lampo, wanneer hij daar in de buurt is, graag eens langs De Panne. "Als ik later minder naar zee gegaan ben, is dit hieraan te wijten, dat ik geen 'vakantiemens' ben : ik voel mij doodongelukkig als ik niet kan werken of intens aan sightseeing kan doen. Wél word ik in Koksijde gefascineerd door de abdij Ter Duinen, om vele redenen voor mij een boeiend apport tot de Vlaamse fantastiek". De abdij komt trouwens terloops ter sprake in zijn roman Zeg maar Judith (1983) en in een (nog) onuitgegeven scenario Flandria Fantastica dat voor de cineast Harry Kümel geschreven is maar niet gerealiseerd werd (17).

Nog tot de Westkust wordt Nieuwpoort gerekend, dat twee woonkernen omvat : Nieuwpoort-Stad, ongeveer drie kilometer landinwaarts, en Nieuwpoort-Bad, aan zee en gedeeltelijk langs de havengeul gelegen. Deze badplaats is pas in 1864 ontstaan, op een zandig terrein dat tot het grondgebied Oostduinkerke behoorde; in 1949 werden Nieuwpoort-Bad en Nieuwpoort-Stad samengevoegd.

De Literaire gids voor West-Vlaanderen (1985), uitstekend en met kennis van zaken samengesteld door Fernand Bonneure, steekt vol interessante gegevens over de Westvlaamse steden en gemeenten en de diverse badplaatsen van de Belgische kust. Nieuwpoort wordt daarin uitvoerig behandeld en wij verwijzen graag voor vele wetenswaardigheden naar zijn studie.
Hier beperken wij ons tot enkele hoofdfiguren, vooral uit de streek zelf. Vermelden we eerst Juul Filliaert (1890-1948) met De beiaard van Nieuwpoort en De dood van Nieuwpoort.
Dichter in de tijd leeft en werkt Maria Vlamijnck (°1917) die in 1963 debuteerde met de roman Vierboete. Zij heeft een grote historische belangstelling en schenkt aandacht aan de psychologie van haar personages. Haar werk over Het beleg van Nieuwpoort (1977) werd bekroond. De monografie Tussen zeezand en stadsrand neemt haar leven en haar werk onder de loupe.
Dat Abraham Hans (1882-1939) heel wat geschreven heeft is wijd en zijd bekend. Dat hij een boekje wijdde aan De heks van Nieuwpoort is wellicht een netelige quizvraag... Even weinig bekend is het feit dat aan de binnenkant van de "kooi" rondom het ruiterstandbeeld van Koning Albert I Nederlandstalige verzen van August van Cauwelaert en Franstalige verzen van Maurice Gauchez staan gebeiteld.
En Karel Jonckheere duikt hier weer op : hij was jarenlang verbonden aan de Middelbare Jongensschool van Nieuwpoort !
Ook de dichter Mark Braet (°1925) is van de Ijzerstad afkomstig. Hij woont nu in Brugge en is redacteur van het literaire tijdschrift Kruispunt.
De dichter Hedwig Speliers (°1935) is niet weg te denken uit het literaire landschap, niet alleen door zijn lyriek maar ook door twee vinnige essays over het fenomeen en de mythe "Streuvels".
Te Nieuwpoort-Bad woont de schrijfster Chris Yperman (°1935), de echtgenote van de beeldhouwer Roel D'Haese. Zij verwierf bekendheid met de korte roman, Een heel klein scheepje (1959), waarin zij op poëtische wijze de pogingen van jongeren om zich aan hun zinloos bestaan te ontworstelen schetst.

Noten

(1) Artiestenwandelpad : uitgave gemeente Koksijde, 5de druk : 1987.
(2) In : Vlaanderen o welig huis (1962). Geciteerd in (1), p. 2.

(3) In : Over Willem Elsschot : beschouwingen en interviews (1982), onder redaktie van A. Kets-Vree, p. 34.
(4) Godgaf Galle : Gids voor Veurne-Ambacht (1981), p. 79.
(5) Brief Marcel Coole d.d. 30 mei 1988.
(6) Voor meer details, zie : brochure Artiestenwandelpad (tekst : Bert Bijnens), passim.
(7) In : Ingrid Van de Weijer : Al mijn dagen : dagboeken en archief Felix Timmermans (Wommelgem, 1986), p. 68 en 70.
(8) Lia Timmermans : Mijn vader (Herdruk) (Wommelgem, 1986), p. 113.
(9) Brochure Felix Timmermans-herdenking : 1886-1986, te Oostduinkerke (Koksijde, 1986), passim.
(10) José De Ceulair, Kroniek van Felix Timmermans : 1886-1947 (Brugge, 1972), p. 113.
(11) Naar aanleiding van de Timmermansherdenking in Oostduinkerke (zie verder).
(12) Lia Timmermans, o.c., p. 114.
(13) Vrij naar : N.A. : De Panne, vissersdorp : in straatnamen, kunst en literatuur (dagblad Het Volk, 15-16 oktober 1987). Alsook : Albert Westerlinck : Hulde aan Conscience : Conscience van binnen uit gezien (in : "Dietsche Warande en Belfort", 1983, p. 266-281).
(14, 15 en 16) N.A. : De Panne, visserdorp : passim.
(17) Brief Hubert Lampo, d.d. 20 mei 1988.

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

XLIX - MONUMENT VETERANEN KONING LEOPOLD III

Op woensdag 27 mei 1987 aan de Verenigde Natieslaan, ter hoogte van het Vuurkruisenplein onthuld door Schepen D. VERMEERSCH.

Over de estetische waarde van dit monument hebben we - en niet wij alleen - heel wat bedenkingen.

Het geheel lijkt wel een samenraapsel van recuperatieelementen : de rijke marmers en andere dure steensoorten zijn percies (!) restanten van het oude kursaal. En het resultaat wat ermee bekomen is kan misschien het best omschreven worden als een prijsbeker van biljart of duivemelkerij die per ongeluk onder de "snelgroeier" van Professor Barrabas (u weet wel, die van Suske en Wiske) is gesukkeld.

Lit. : o.m. Laatste Nieuws, 2 juni 1987 (editie West-Vlaanderen), p. 14.
Het Nieuwsblad, 2 juni 1987.
De Zeewacht, 5 juni 1987.

* * *

XLX - DIORIET ZUIL MET TAMIL-OPSCHRIFTEN

Over dit "monument" verscheen in 1987 een artikel buiten deze tekst door L. DEWULF (1987/75) met aanvullingen door J.B. DREESEN (1987/130-131).

* * *

XLXI - PLAKET LÉANDRE VILAIN (SS. PETRUS & PAULUSKERK)

Hiervoor verwijzen we naar het artikel van Ann CASIER over Leandre VILAIN, in haar reeks "Oostendse Muziekgeschiedenis". (De Plate 1989/103).

BONEN- EN CADZANDSTRAAT : EEN MYTHE ?

door Jan COOPMAN

Er wordt steevast beweerd dat de Cadzand- en Bonenstraat zo genoemd werden om te herinneren aan de uiterste kustgrenzen van het aloude graafschap Vlaanderen. Maar is dat wel zo ? Wie wist in het begin van de 19e eeuw, toen de straten een officiële naam kregen, dat "Boonen" de oude Vlaamse naam is voor Boulogne : de kennis van de eigen geschiedenis was in de brede laag van de bevolking tijdens eeuwen van vreemde heerschappij uitgedoofd, en Hendrik CONSCIENCE zou pas later opnieuw het vuur aan de lont steken. In talrijke 18e eeuwse notariële akten die Boulogne vermelden, komt slechts enkele zeldzame keren de Vlaamse naam voor en dan onder de vorm "Boelingen".

Straten hadden dus oorspronkelijk geen officiële naam, de benaming groeide uit het volksgebruik en zo gebeurde het dat één straat onder twee namen bekend stond zoals de St. Sebastiaan- of Bankroetierstraat. Soms gebruikte men de naam van een persoon of familie die er woonde, zo o.m. de Berblockstraat.

De wijk begrensd door de Visserskaai, de Oost-, Cadzand- en St. Franciscusstraten heette eertijds (17e-18e eeuw) : "'t Cazand". Van een Bonen- en Cadzandstraat was toen nog geen sprake zoals blijkt uit vermeldingen die bijna steeds "'t Cazand", soms ook met "de Vismarkt" als referentiepunt voor de ligging van de huizen opgeeft (1). Voor zover ik weet vinden wij eerst in de volkstelling van 1798 (de Franse tijd dus), "Land van Cazandstraete" en "Boonstraete".

Een notariële akte van 5 november 1698 (2) vermeldt de weduwe van zekere BOONE, die op dat ogenblik in "'t Cazand" woonde. Dit gegeven heeft de volgende gedachtentrein op gang gebracht : toen met de moderne urbanisatie "'t Cazand" opgedeeld werd in pleinen en straten, werd de naam alleen nog behouden voor het straatje langs de noordkant van de vismarkt. Bonenstraat is dan niets anders dan het officieel maken van een naam die reeds in de volksmond bestond, naar de familie die er eertijds woonde. Het werd dus Boonestraat, vertaald als Rue des Fèves door een later Fransgericht stadsbestuur dat het familieverband niet meer kende.

De vereenvoudiging van de Nederlandse spelling in 1947, voortgaande op het Franse "Fèves" (onze straatnamen waren toen nog tweetalig) maakte er "Bonen" van.

Ik durf er veel op zetten dat het huidige straatnaambord zou moeten vermelden : "Boonestraat".

---

(1) Rijksarchief Brugge - Not. VAN CAILLIE 1940 - boek 60 akte van 14 juni 1792 : "... de Straete die van de zuydkant van de vischmarkt naar de vesten loopt, uytkomende tegen de Oostmolen". Stadsarchief Nieuwpoort nr. 1584 : 31.10.1749 "... een huis omtrent de vischmarkt ... (paelende) van Noorden aan de Vischmarkt....

(2) RAB - Not. VAN CAILLIE 1940 - 5/105.

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (6)

door Aimé SMISSAERT (+)

Vele menschen van het Sas zijn gevlucht. De duitschers echter, hebben twee herbergen opengebroken en op de vensters het woord "Wacht" geschreven; in eene der herbergen speelt eene elektrieke piano, en de blonde Germanen zingen dat het plezierig zou wezen te hooren, beleefden wij zulke slechte tijden niet !

Wij keeren op onze stappen terug en ontmoeten, dichtaan de bruggen der de Smet de Naeyerlaan een elektriek tramrijtuig, vol burgers en duitschers, en gevoerd door een duitschman. De uitbating der tramlijnen wordt thans door de duitschers waargenomen.

Wij bemerken in de voorhaven eene maalboot, die in herstelling ligt en eenige binnenlanders. In de Brandariskaai ligt de kreefte-bank l'Avenir; de bassijns zijn ledig - in de Visscherskaai 3 sloepen.

Aan het Hôtel de la Régence, (oud Hôtel de Barcelone) hoek der Keizerskaai en Kristinastraat, staan honderde menschen, vluchtelingen, die wachten achter hunne reispassen. Het afleveren dezer geschiedt zeer rap, men zou waarlijk zeggen dat de duitschers van hun leven nooit iets anders deden...!

Paspoorten of passen worden afgeleverd voor Oost-Vlaanderen, Brabant en Antwerpen en voor 't noordelijk gedeelte van West-Vlaanderen. Paspoorten voor Middelkerke en verder op kan men niet krijgen.

Een Oostendenaar, die door zijn beroep verplicht is in grooten omgang te zijn met duitsche officieren, vertelt ons dat 40.000 duitschers naar Oostende moeten afkomen : 20.000 zullen gezonden worden in de richting van Veurne en de overigen zullen hier blijven.

Op het staketsel, waarvan de toegang verboden is, staan mitraljeuzen.

Heden moet al de kanten van Nieuwpoort een gevecht plaats gegrepen hebben - men zegt, bij Mannekensvere. De duitschers kregen op hun donder : zij lieten in den strijd 80 dooden, en Ghistel is opgepropt met duitsche gekwetsten. Ook naar Oostende, naar het Hôtel des Thermes werden eenige gekwetsten overgebracht.

Deze noen werd, in het Hôtel du Phare een noenmaal (diner) opgediend voor 55 duitsche officieren.

Het eetmaal bestond uit : oesters, soep, gefruite tongen, roastbeef met gefruite pataten en "chicorée de Bruxelles", kreeft met mayonnaisesaus, pudding en nagerecht.

Het eetmaal werd voorgezeten door generaal VON BESELER, die bij 't nagerecht, een heildronk bracht aan het duitsche leger, en sprak van den Zeeduivel (Engeland) en van niet min dan recht naar Kales te trekken !

Ziehier nu de rekening :

25 dozijnen oesters	aan	3.00	75.00
55 koeverten	"	4.00	220.00
24 kreeften	"	5.00	120.00
18 flesschen Pommery	"	20.00	360.00
3 " " extra dry	"	20.00	60.00
17 flesschen Irroy carte orange	"	18.00	306.00

1 flesch Heidsick dry	"	20.00	20.00
3 flesschen Feist Trocken	"	12.00	36.00
6 " Piesporter	"	4.50	27.00
10 " St Estèphe	"	4.00	40.00
2 " fine champagne	"	14.00	28.00
5 halvetjes Chartreuse	"	1.50	7.50
50 filtres (koffij) extra	"	0.50	25.00
70 zichtkaarten			8.00
Cigaren en cigaretten			91.75
		Totaal frs	1424.25

't Schijnt dat de stad dit rekeningsken zal mogen betalen !

Zaterdag 17 oktober -

DERDE DAG DER BEZETTING

Zaterdag, marktdag ... en geene enkele groenselboerin op de markt. Gelukkiglijk dat er, in de Crieé, nog een weinig groensel voorhanden is !

Op de vleeschmarkt zijn 9 kramen.

Groote Markt en Groenselmarkt staan vol met wagens van alle slach; voor het policiebureel kampeeren een 100 tal duitschers.

In de Majestic, de Phare, de Regina en andere groote hotels en koffijhuizen zijn de officieren thans (het is 7 1/2 ure) aan het ontbijt.

Deze morgen vaarde de sloep O.45, reeder HAMMAN, stuurman Frans ALLEMEESCH, onze haven binnen. De vangst werd in de vischmijn verkocht, doch de visch ging voor niet. De sloep mag niet meer buiten.

Van heden af moeten de policieagenten en stadsbedienden de duitsche officieren groeten.

Deze nacht zijn veel duitschers toegekomen - doch heden morgen zullen zij in massa afkomen. De eene bende trekt langs de Alfons Pieterslaan den Thouroutschensteenweg op, andere benden komen in de Kapellestraat en op de Groote Markt de Parademarsch doen en trekken dan langs de West- en Koninlijke straten, of lans de Van Iseghemlaan eveneens naar den Thouroutschensteenweg. Die gasten houden aan Parade maken; ze denken aldus de benauwdheid in 't hert der Oostendenaars te storten. Neen, Sauerkrautfresser, benauwd zijn we niet, maar wel droevig gestemd als we al die macht ten toon gespreid zien, en we denken dat er nog zooveel Belgisch, Fransch en Engelsch bloed zal moeten vergoten worden vooraleer die macht verpletterd zal zijn geworden ! Maar verpletterd wordt ze toch !

In den beginne dacht idereen dat de duitschers langs den Thouroutschensteenweg in de richting van Ghistel zouden aftrekken, en werkelijk, in den beginne, was 't zoo - doch welhaast verspreidden zij zich in de kwartieren van het Blauw Kasteel, van het Kroontje, van de Steenbakkerstraat, van de Stuiverstraat, en van den Nieupoortschensteenweg. De gesloten huizen werden opengebroken en in schier ieder huis, bewoond of onbewoond, werd plaats uitgestoken voor slaping van twee of meer duitschers. Ook in de Koninklijkestraat, de Koninginnelaan, de Leopoldlaan, een gedeelte der Van Iseghemlaan, de Langestraat, van aan de Leopoldslaan tot aan de Madridstraat huizen de duitschers : op ieder deur staat geschreven hoeveel er den nacht zullen doorbrengen. 't Zelfde in eenige gesloten huizen der Jozef II straat, 't zelfde in 't Hotel de Gand,

Groenselmarkt, enz. enz. Ook de peerden worden gestald.

't Is doorgaans eene patroelje, opgeleid door een policieagent, die voor de verdeeling der slaping zorgt.

Ondertusschen wandelen de andere duitschers in de straten, of nemen al wat ze krijgen kunnen in zake peerden en voertuigen, ja zelfs honden ! Ze geneeren zich niet een beetje : "zij zijn in hunne stad" zeggen ze !

We moeten dat zien gebeuren, we moeten ons gewennen aan hunnen loodzwaren stap en ons nog gelukkig achten, dat ons niets ergers voorvalt.

Deze morgen zijn ook een 40-tal kanonnen door de stad getrokken.

Heden kwamen ook eenige Beieren aan.

Een musschenschrik voor de duitschers : de duitsche overheden hebben den Burgemeester gevraagd de boei der visschers, die op de reede ligt, te doen wegnemen. Het schijnt dat ze in die boei een soort van signaal zien voor den vijand ! Burgemeester LIEBAERT heeft geantwoord dat hij niemand onder de hand had om dit werk uit te voeren !

Rond den middag wordt een troepken van 36 man gezonden in verkenning Snaeskerkewaarts op. Aan de suikerfabriek schoot een "maschinengewehr" (mitraljeuze) op het bendje. Van de 36 duitschers bleven er 5 over. Een dezer, die in eene herberg onzer gebuurte het voorval vertelde, was over van woede en hield Mordicus staan dat het eene Belgische mitraljeuze was.

De duitschers zijn vandaag zoo braaf niet geweest als de 2 vorige dagen : bij d'heer Aimé BOURGOIGNIE hebben zij 2 velos medegenomen zonder bon na te laten. Bij M. Elie QUINET dronken zij zich een ferm stuk in de kraag. In eene herberg der Kristina-straat wilde een duitscher kost wat kost genever hebben, alhoewel hij goed beschonken was. De herbergierster - eene duitsche - weigerde. Hij begon te dreigen, doch eenige duitschers, die in de herberg zaten, trokken partij voor de herbergierster en riepen eene patroeljje bij die onzen platkop medenam.

Wij vernemen nog nieuws over de handelwijze der duitschers. In het huis nr 32 der Korte straat - een ontuchthuis - hebben ze de kelder geplunderd. Niet tevreden zich zelven dronken te drinken deden z'hunne kameraden, die op den Zeedijk op wacht stonden, roepen, die het overige der wijnen en der champagne uitdronken.

Het Hôtel Bristol, hoek der Karel Janssens- en Van Iseghemlanen gehouden door een over de grenzen gezette duitscher, kreeg ook het bezoek der platkoppen. Alles werd daar geplunderd.

De hotelier van het Bristol Hôtel, later uit den vreemde teruggekeerd, deed zijn beklag over de handelwijze der duitschers, aan de oversten der plunderaars... en werd vergoed.

In het koffiehuis SIX, Leopold I plaats, staken dronken duitschers deze avond met hunne bajonetten in de tafels en stoelen. De juffers SIX waren halfdood van schrik. Zij gingen hun beklag maken bij een officier, die op de vensters van hun huis een bericht deed aanplakken, waarbij het de duitschers aanbevolen werd het huis en de bewoners ervan gerust te laten.

Deze namiddag plunderden de duitschers het cigarenmagazijn TINCHANT, West Ramp van den Kursaal. Zij deelden aan de nieuwsgierigen cigaren, met volle handgrepen gelijk, uit.

In een tabakswinkel der Kapellestraat deden zij voor 12 frank aankoopen, die ze betaalden met eenen ongeteekenden bon. Aanklacht werd gedaan bij de duitsche overheden, maar vindt eens de dader ! !

Heden zijn veel vluchtelingen van 't binnenland, die hier verbleven, vertrokken, waar ? dat weten we niet !

Zijn we van deze gasten verlost, waarvan vele zich onweerdig gedroegen, we krijgen, al den anderen kant, ongenoode gasten terug, n.l., veel van de duitschers, in Oostende gewoond hebbende, die over eenige weken onze stad verlaten moesten, op bevel der Hoogere Overheid.

Tegen morgen 10 ure moeten de Oostendsche bakkers 45.000 drie ponders leveren aan de duitschers.

De duitsche soldaten zien er dezen avond uiterst goed gezind uit. In vele herbergen zingen ze luidruchtig alle slach van liedjes - doch rond 6 1/2 ure van den avond, Changement de Rideau : - de rollen keeren. Overal in de middenstad, loopen duitsche soldaten rond, in al de herbergen de duitschers opzoekend en oprakelend met het woord "alarm". En rond 7 ure zijn er op straat schier geene duitschers meer te zien. Ze zijn er daarom niet van onder getrokken, zoals vele Oostendenaars dachten; ze zijn, eenvoudig weg, naar hunne "nachtkwartieren" getrokken.

Dezen avond zijn duitsche soldaten binnen gegaan in den Kursaal. Zij hebben de zijden draperijen der koninklijke loge afgerukt en, heel eenvoudig weg, zich er in slapen gelegd.

Op de Stefaniesquare plunderden zij den wijnkelder van M. COLLIN, luitenant der maalbooten. Na zich goed bedronken te hebben, begaven ze zich naar het huis van den heer SANDERS, aannemer, op denzelfden square. Het paneel der groote deur was ingebeukt door andere duitschers. Onze platkoppen liepen het huis rond, verkleedden zich met de zijden kleederen van de jonge juffers SANDERS en gingen dan karnaval spelen op de A. Pieterslaan.

In al de herbergen waar de duitschers binnenvallen houden zij niet op met vragen te stellen over de Engelschen. Zij moeten niet weinig met de poepers zitten - en ten bewijze :

4 ure, op den Zeedijk, ontwaart men in zee in de verte, al den kant van Nieupoort, rook. Duitsche soldaten roepen : "Deutsche Kriegschiffe" (duitsche oorlogschepen). Officieren komen allerhaast uit het Majestic hotel geloopen : zij richten hunne verrekijkers op den rook, die in de verte rondwarrelt, en w'hooren ze malkaar toeroepen : "Englander" (Engelschen - 't zijn Engelsche schepen). En rap als de wind nemen zij auto en velo, en weg zijn ze naar de kazerne toe.

Misschien is daar de oorzaak te zoeken van het geroep "alarm", dat wij twee uren nadien hoorden !

De duitsche officieren zijn, in alle geval, op hun gemak niet met de Engelschen !

De duitschers hebben vandaag mooi weder gemaakt in het Koninklijk Paleis, waar zij alles geplunderd hebben. Nadat zij zich een goed stuk in den kraag hadden gedronken droegen zij het overige van den wijn naar hunne kameraden, die met hunne peerden en een 30 tal koeien op het koersenplein kampeerden.

Het Luna Park werd ook geplunderd en dient thans tot peerdenstal evenals de koninklijke gaanderijen.

Ook het Palace Hôtel kreeg het bezoek der platkoppen die er alles uitnamen wat niet te heet of te zwaar was.

Is dezen avond 't midden der stad buitengewoon kalm, 't zelfde mag niet gezegd worden van het Westerkwartier, waar de duitschers in alle huizen woekeren en waar vele bedronken rondloopen ! Gelukkiglijk loopt alles zonder vechtpartij of moeilijkheid van stapel : 't is alsof onze bevolking verstond dat ALLÉÉN KALMTE OOSTENDE REDDEN KAN !

Deze namiddag kwam op den Vuurtorenwijk eenen ganschen trein van het Roode Kruis toe voor het militair hospitaal. Aanstonds werd achter slaping gegaan bij de inwoners. De duitschers braken de huizen der gevluchte menschen open en installeerden zich als heer en meester. In vele plaatsen braken zij de koffers en de meubels open.

Deze namiddag, tusschen 2 en 3 ure, braken duitschers de gaaipers der Maatschappij "Willem Tell" af, staande in het vliegplein van de Vuurtorenwijk.

(vervolgt)

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAUW

SCHOLL, S.H. - Ostendiana S.420/1
150 jaar Katholieke Arbeidersbeweging in België (1789-1939). De Arbeiderspers, 1963-1966. - 3 dl. Dl. 3 De Katholieke Arbeidersbeweging (1914-1939) met ill. van Frans Masereel.

MAJOR, Walter - Ostendiana M.163/2
Toen de "Bell-47D-1" onze post vloog : de helikopterdienst in België.

OSTEND - Ostendiana O.393/7
OstEnd story : programma Kursaal Oostende : 1962 : brochure.

VYVEY, Eduard - Ostendiana V.999/4
Familiae Latfingae / Eduard Vyvey.

VYVEY, Greetje - Ostendiana V.999.2/1
20 voor 20 : gedichten / Greetje Vyvey.

NELISSEN, Jean - Ostendiana N.210/1
De anabolica mannen : over doping. Bevat een interview met Gerard Daniels, sportdokter te Oostende.

BELGIAN - Ostendiana B.4105/5
"40 Miles of golden sands" : the Belgian coast, the healthiest place on earth for a holiday. Oostende : Oostendse Kamer van Koophandel en Nijverheid.

HUYBRECHTS, Luc - Ostendiana H.951/1
Het gouden boek van de Belgische kust. Met adressen.

VERHAEGHE, Julien - Ostendiana V.376/4
Informatiën en sentencen crimineel vóór de Schepenbank van de stad Oostende : 1645-179?. Bewerkt en uitgeg. door J. Verhaeghe. Oostende : VVF-Oostende. Dl 1 : 1645-1685.

KIJKDORP - Ostendiana K.993/1
Kijkdorp "Clarahoeve" te Stene-Oostende (6 juni tot 15 november 1989 : kataloog van het eerste Vlaamse Kijkdorp.

BRAET, Marcel - Ostendiana B.805/2
De historische polders van Oostende. Oostende : Marcel Braet, 1989.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/314
Schilders van de zee : tentoonstelling te As. Catalogus. Selectie Jan D'haise. Bevat o.m. : Ensor, Finch, Spilliaert.

VEIRE, Hugo van de - Ostendiana W.5612/55
Aspecten van de rurale post in West-Vlaanderen. Dl. 3.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/309
Geschiedenis van de Vlaamse Beweging : catalogus tentoonstelling, Koksijde 3 tot 27 juli 1988.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/310
Giampaolo Babetto, edelsmid : tentoonstellingscatalogus. Tentoonstelling Provinciaal Museum voor Moderne Kunst, Oostende, 19 aug - 18 sept 1989.

FRANCART, P. - Ostendiana F.440/1
La Côte Belge, 1940-1944 : Le Mur de l'Atlantique. 2 vol. Uitgave in fotocopieën.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/311
L'Estampe en Belgique, de Brueghel à Ensor : catalogue d'exposition.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/312
Maria, moeder van Jesus : tentoonstellingscatalogus. Bevat o.m. : A. Diez, Ensor, Spilliaert.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/313
Mia Moreaux. Uitnodigingsbrochure n.a.v. de tentoonstelling in de "Romaanse kerk" te Oudenbrug (Ettelgem) 8-29 oktober 1989.

BOSSCHEM, Willy - Ostendiana B.764/1
Willy Bosschem : rookschilderijen = fumées.

SCHRIJVERS - Ostendiana S.490/1
Schrijvers aan zee : inleidend essay, gevolgd door een bloemlezing. Inleiding : Emiel Smissaert.

DAVIDSFONDS - Ostendiana D.214/1
Davidsfonds Koksijde 50 jaar : 1938-1988.

WEGWIJS - Ostendiana W.378/1
Wegwijs in het Oostendse verenigingsleven. Kulturele Raad Oostende. Met adressen.

LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/9
Het Beleg van Oostende : 1601-1604 : 3 jaar en 82 dagen : beschrijving in functie van de numismatiek.

SEYS, Raf - Ostendiana S.597/28
Onderwijsinspecteurs langs Koekelare om.

ENSOR, James - Ostendiana E.336/167.
Etsen van James Ensor uit de verzameling van de Kredietbank : zes fotogr. reproducties op ware grootte.

HASQUIN, René-Pierre - Ostendiana H.330/1
Une mouette flamande en Wallonie : roman. De hoofdfiguur, Antoon Poppe, is afkomstig uit Oudenburg.

KALENDER - K.131/1
Spoorlijn Oostende-Torhout, anno 1920 : kalender 1990.

CALEPIN - Ostendiana C.123/1
Calepin de tri : sorteerboekje. Administration des Postes. Ostende : Imprimerie Unitas, 1948.

MEURIS, Jacques - Ostendiana M.565/1
Sept dialogues avec Paul Delvaux : accompagnés de sept lettres imaginaires et de quelques documents.

BAILLEUL, Pierre - Ostendiana B.156/5
Guide Delta de la côte = Deltagids van de kust : hôtels & restaurants de la côte, de Bruges et Courtrai = hotels & restaurants van de kust, Brugge en Kortrijk.

CAILLIE, André Van - Ostendiana C.103/4
Oud Oostende in beeld : deel 4. Voorw. Norbert Hostyn.

HOUWEN, Raymond - Ostendiana H.846/2
God blijft glimlachen : honderdjarige geschiedenis van de Koninklijke Sint-Jozefsparochie te Oostende : 1889-1989. Door R. Houwen, Y. Van Hyfte, P. Dehem.

SCHRIJVER, Greet de - Ostendiana S.492/1
LF-route 1 : Noordzee-route :fietsen tussen Den Helder en de Frans-Belgische grens.

KERCKHOVE, L. van de - Ostendiana K.313/1
Brugge Seaport : published by the "Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen".

BUSSCHE, Willy van den - Ostendiana C.191/302
Barbara & Michaël Leisgen : tentoonstellingscatalogus. Tentoonstelling Provinciaal Museum voor Moderne Kunst, Oostende : 25 februari - 29 mei 1989.

RIGAUX, Freddy - Ostendiana R.503/3
Het De Panne van toen : een verzameling foto's en prentbriefkaarten, aangevuld met beknopte historische gegevens.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIÉTARD

VERGROTING & VERBETERING VAN DE OOSTENDSE HAVEN IN 1783

Op 11 juni 1781 kwam Jozef II van Oostenrijk in onze stad aan bij een bezoek aan onze gewesten.

Op 12 juni bezocht hij, in de aanwezigheid van Burgemeester Thomas RAY en het volledig gemeenteraadscollege en in het gezelschap van Generaal DE TERCY en van verschillende ingenieurs, de haven van Oostende en het dok, het arsenaal en de magazijnen van de haven. Bij dit bezoek beloofde Jozef II verschillende verbeteringen aan de haven van Oostende.

Op 13 juni 1781 ontving de magistratuur van Oostende een decreet, gedagtekend op 11 juni (de dag van de aankomst van Jozef II) waarbij de haven van Oostende tot een "Vrije Haven" werd verklaard.

Na dit decreet kende Oostende een ongekende bloei. Een nieuwe stad werd gebouwd buiten de afgebroken stadswallen en dit op het gebied tegenwoordig gekend als de wijk "Hazegras".

Grote werken werden eveneens uitgevoerd aan de bestaande en gedeeltelijk verzande haven. Twee nieuwe dokken werden gegraven en voor-

zien van stevige stenen kaaimuren en een nieuwe scheepswerf werd opgericht.

De inhuldiging van deze nieuwe haveninstallaties gebeurde op 13 augustus 1783 door Prinses Marie-Christina (dochter van Maria-Theresia van Oostenrijk) en van haar gemaal Prins Albert van Sachsen - Teschen (zoon van August III, koning van Polen), Aartshertogen en Algemene Gouverneurs van de Oostenrijkse Nederlanden.

Deze plechtige intrede gebeurde per sloep in de nieuw gegraven dokken in gezelschap van vele bontgekleurde vaartuigen.

Op de aanpalende scheepswerf werd een pyramide opgericht met het borstbeeld van Jozef II dat werd ingehuldigd. Op deze pyramide was de vermelding van het bezoek van Jozef II op 11 juni 1781 vermeld en tevens de toelating voor deze havenuitbreiding.

Om deze gelegenheid te herdenken werden 464 zilveren medailles geslagen voor een totale som van 1.587 florijnen 8 sols en 6 denieren.

1783 ZILVEREN MEDAILLE IN ZESHOEK VI. 92

R. Een randschrift : MAR.CHRIST.AVST.ALB.CAS.SAX.DVX.BELG.PRAEF.
2 busten van de prinsen naar elkaar gekeerd.

V. Bovenaan een hoorn des overvloeds en onderaan een takkenbundel met midden in een tekst in 5 lijnen :
PORTVS OSTENDANVS/IN LITTORE BELGICO/AMPLIORI NAVIVM/RECEPTACVLO INSTRVCTVS/MDCCLXXXIII. (haven van Oostende aan de Belgische kust, uitbreiding van de dokken, toegerust met stapelplaatsen).

De hieronder afgebeelde medaille werd geschonken aan de aanwezige personaliteiten en diende ook als nieuwjaarmedaille voor 1784.

ENSORIANA

Naar aanleiding van de grote Ensortentoonstelling in Parijs besteedt het tijdschrift Septention, revue de culture neerlandaise in het eerste nummer van 1990 aandacht aan het werk en de persoon van James ENSOR.

In het nummer verschijnen Franse vertalingen van Vlaamse poëzie die verwant is aan het werk van ENSOR.

Bron : De Standaard 29 nov 1989.

Jean Pierre FALISE

BREKEN & BOUWEN: DE KONINKLIJKE VILLA

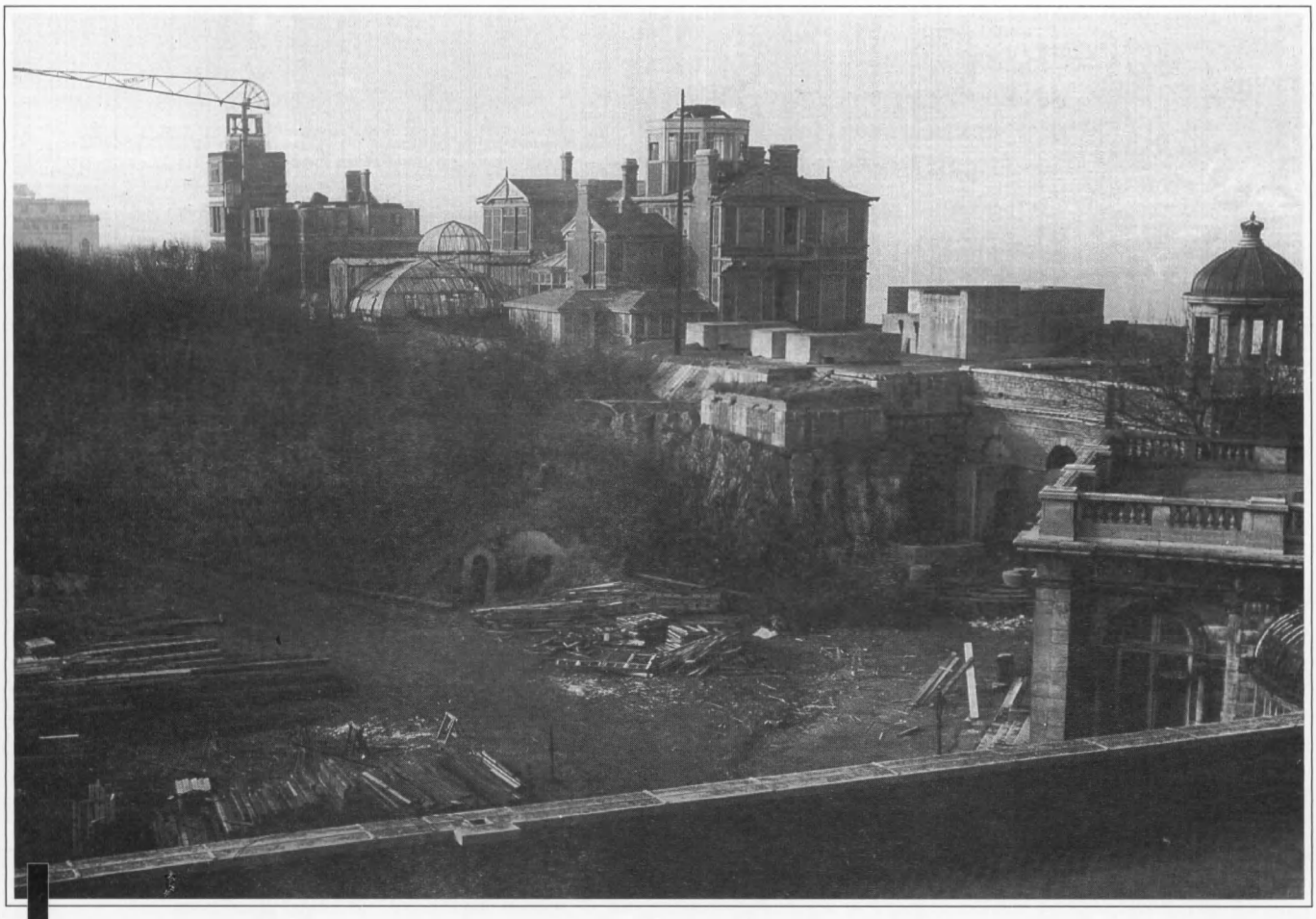

1953

1955

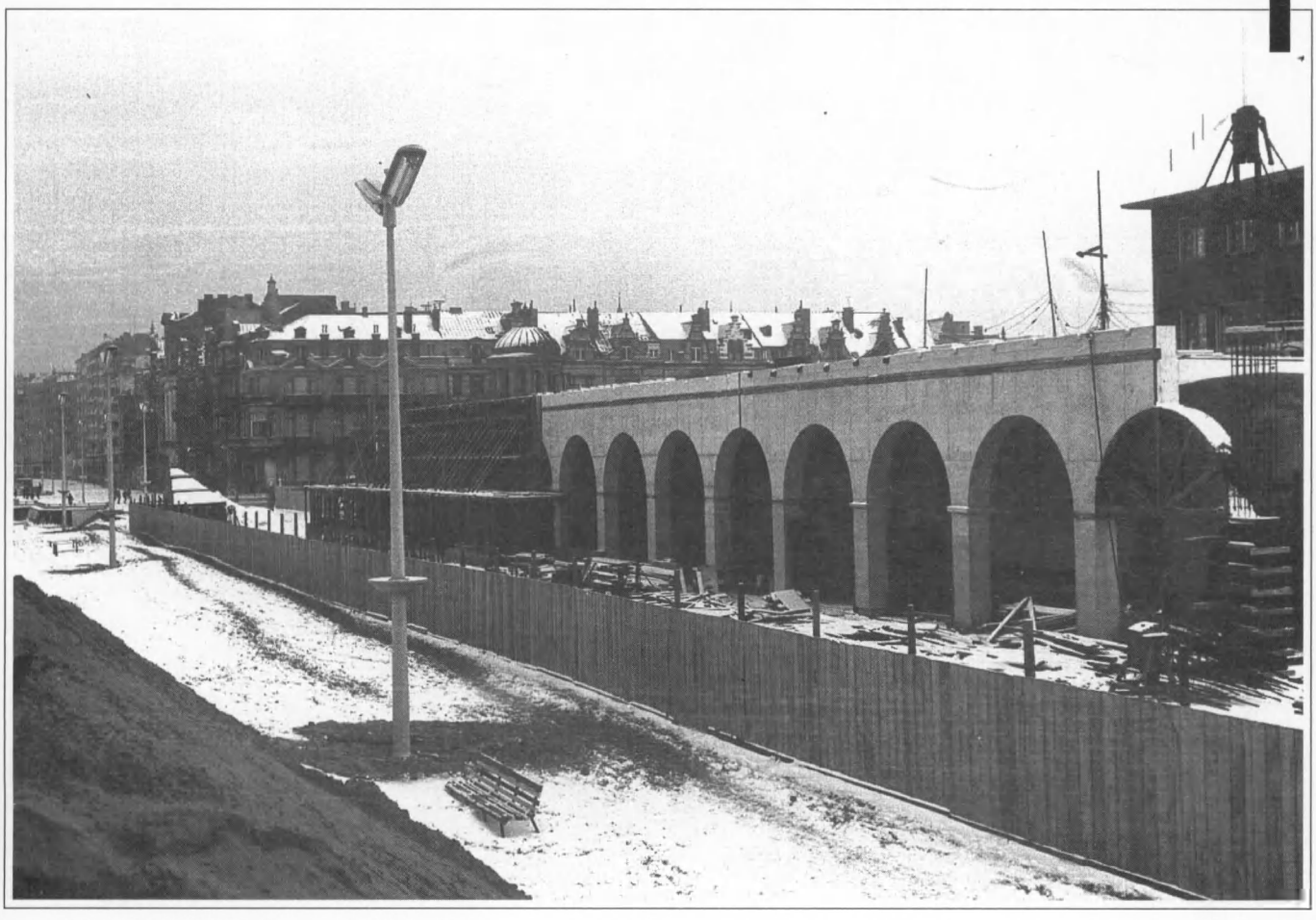

JAARVERSLAG 1989

1. BESTUUR

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1989

de heer A. VAN ISEGHEM	voorzitter
de heer O. VILAIN	ondervoorzitter
de heer J.B. DREESEN	secretaris
de heer J.P. FALISE	penningmeester

Mevrouwen S. MAES en J. VALKENBORG en de heren F. HUBRECHTSEN, W. MAJOR, E. SMISSAERT, P. VANDENABEELE en G. VERMEERSCH als leden.

a. deelname aan vergaderingen, werkgroepen en commissies

- In de loop van het jaar werden 10 bestuursvergaderingen gehouden.
- De kring was vertegenwoordigd in de Culturele raad Oostende door de heer E. SMISSAERT. Hij woonde 5 algemene vergaderingen bij een 1 vergadering van de werkgroep "Culturele Infrastuctuur". De heer W. MAJOR woonde, als plaatsvervanger, een algemene vergadering bij.
- De heer J.B. DREESEN vertegenwoordigde de kring op 3 vergaderingen van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde.

b. Algemene Statutaire Vergadering

- De Algemene Statutaire Vergadering ging door op 10 juni 1989. Alle effectieve leden waren aanwezig of vertegenwoordigd bij volmacht. De heer N. HOSTYN nam ontslag als lid van de raad van beheer. Mevrouw S. MAES en de heer F. HUBRECHTSEN werden verkozen als lid van de raad van beheer. Artikelen 8, 12, 13 en 24 van de Statuten werden gewijzigd.

2. SECRETARIAAT

Het secretariaat van de kring verwerkte tijdens het jaar 402 stukken in de briefwisseling.

a. Leden

De kring telde op het einde van het jaar 456 leden. Dit is een vermindering van 5 leden ten overstaan van 1988. De leden waren als volgt onderverdeeld : aangesloten leden 381, steunende leden 61, beschermende leden 14.

b. Necrologie

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden : de heer FEYS, mevrouw Nelly SNIJKERS, mevrouw LIBERTON, de heer MOL, de heer VAN ALDERWEIRELDT, de heer T. VANHAVERBEKE, de heer LIETARD (Senior), mevrouw VAN DUYVENBODEN.

3. ACTIVITEITEN

a. Voordrachten

Er werden 10 lezingen gehouden, te weten :

1. Donderdag 26 januari 1989

- AUGUST MICHIELS, zijn werk. Filmvoordracht door mevrouw Simonne DESAEVER.
  110 aanwezigen.

2. Donderdag 23 februari 1989

- DE OOSTENDSE REDERIJ. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Roger VENS.
  75 aanwezigen.

3. Donderdag 30 maart 1989

   - BERTINO, een Oostends volkszanger en kroniekschrijver. Avondvoordracht door mevrouw DECORTE.
     56 aanwezigen.

4. Donderdag 27 april 1989

   - HET WATERVLIEGVELD VAN OOSTENDE. Avondvoordracht met dia's door de heer Walter MAJOR.
     75 aanwezigen.

5. Donderdag 25 mei 1989

   - DE RODENBACHS VAN OOSTENDE. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Michiel DE BRUYNE.
     50 aanwezigen.

6. Donderdag 28 september 1989

   - OOSTENDE VESTINGSTAD (1575-1865). Avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal door het heer LOMBAERDE.
     92 aanwezigen.

7. Donderdag 12 october 1989

   - OOSTENDE EN HET ARCHIEF VAN SIMANCAS. Namiddagvoordracht met documentatiemateriaal door de heer J.B. DREESEN.
     38 aanwezigen.

8. Zaterdag 28 october 1989

   - OOSTENDE VRIJHAVEN. Voormiddagvoordracht door de heer Professor J. EVERAERT.
     110 aanwezigen.

9. Donderdag 30 november 1989

   - DE OOSTENDENAARS IN BANKIBAZAR. Een tijdsbeeld van de Oostendse Compagnie. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Jan PARMENTIER.
     40 aanwezigen.

10. Donderdag 21 december 1989

    - OOSTENDE EN DE BELGISCHE WERKLIEDENPARTIJ. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Emiel SMISSAERT.
      60 aanwezigen.

b. Studiebezoeken

Onder het motto KEN UW STAD werden 4 studiebezoeken gebracht.

1. Zondag 8 januari 1989

   KEN UW STAD. Wandelvoordracht. TENTOONSTELLING GUST MICHIELS. in het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten onder leiding van de heer Norbert HOSTYN.
   48 aanwezigen.

2. Zaterdag 11 maart 1989

   KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de beiaard van Oostende met demonstratie onder leiding van mevrouw Anita DESPORT van de vereniging "De Vliegende Klepel", gevolgd door een bezoek aan het ENSORHUIS. Organisatie de heer J.B. DREESEN.
   72 aanwezigen.

3. Zaterdag 15 april 1989

KEN UW STAD. Wandelvoordracht over de werken aan de SINT PETER EN PAULUSKERK, gevolgd door een bezoek terplaatse onder leiding van de heer architect Luc GLORIEUX.
30 aanwezigen.

4. Zaterdag 13 mei 1989

KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de SINT JOZEFKERK onder leiding van de heer Jean-Pierre FALISE.
40 aanwezigen.

c. Podiumoptreden

1. Op zaterdag 28 oktober 1989 trad, tijdens de Academische zitting, de concertpianiste A. VAN SCHAICK op met werken van MOZART, SCHUBERT, BENOIT en DEBUSSY.

2. Op vrijdag 13 december 1989 vond in het VOSSENHOL een OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND plaats voorafgegaan door het jaarlijks souper. 57 deelnemers. De kleinkust werd verzorgd door de Oostendse zangeres Georgette VANEYCKEN.

d. Studiereis

Zondag 11 juni 1989

Studiereis naar NIEUWPOORT en DIKSMUIDE onder leiding van de heer J.B. DREESEN. 84 deelnemers. Er werd een bezoek gebracht aan het landbouwmuseum LAMMERANT. Aan boord van de Jean Bart III werd de Ijzer afgevaren tot Diksmuide. Aldaar werden Ijzertoren, Heemmuseum, Begijnhof en Oerbrouwerij bezocht. De dag werd besloten met een stop aan het Duits kerkhof van Vladslo.

e. Andere activiteiten

Jaarlijkse veiling op 26 januari

Er waren 110 aanwezigen op deze activiteit. De veiling, onder leiding van de heer O. VILAIN bracht 5.500 ₣ op voor de kring. Er werden 262 voorwerpen geveild voor een totaal bedrag van 53.500 ₣.

Gouwdag 29 april 1989 te Koekelare

De heer en mevrouw J.B. DREESEN, de heer en mevrouw J.P. FALISE, mevrouw VALKENBORG en de heer en mevrouw VAN ISEGHEM vertegenwoordigden de kring op deze geslaagde Gouwdag die een ruime belangstelling kende. Na een referaat door Prof. R. VAN EENOO over "De pers in West-Vlaanderen" volgde een bezoek aan het lokaal Heemmuseum en een stadswandeling. Later werd een film over de Industriële Archeologie getoond met commentaar door de heer Adriaan LINTERS.

Thematentoonstellingen

Januari tot begin maart	MUZIEK EN LIED VAN HET LICHTE GENRE IN OOSTENDE. Organisatie en realisatie door de heer LEROY.
Begin maart tot eind september	DE GEDECOREERDE DOOD. Organisatie en realisatie "De Plate".
28 october tot 31 december	OOSTENDE VRIJHAVEN. Organisatie en realisatie "De Plate".

Driekoningenviering

De Driekoningenviering werd georganiseerd door de Kring in het Heemmuseum op zaterdag 7 januari om 11 uur en kende een flink succes. Er waren 65 aanwezigen waaronder de burgemeester en vier schepen. 't Schorre, Ter Cuere en V.V.F. Oostende waren goed vertegenwoordigd. Mevrouw F. BLOMME (V.V.F) trok zich tot Koningin en koos de heer J.P. FALISE (De Plate) als Prins Gemaal. De heer Julien MESSENS luisterde het gebeuren op met Oostendse deuntjes op zijn accordeon.

Voordracht in samenwerking met de Kamer van Handel en Nijverheid

Een voordracht, over de geschiedenis van deze instelling, ging door op donderdag 16 maart 1989 om 20u30 in de lokalen van de Kamer. Er waren 48 aanwezigen waarvan de meerderheid (28) leden van De Plate.

Viering 30 jarig bestaan van het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Roeselare en omgeving

De heer en mevrouw DREESEN en de heer en mevrouw FALISE vertegenwoordigden de Kring op deze viering op zaterdag 4 november 1989.

Viering 35-jarig bestaan van de Kring op 28 oktober 1989

De viering werd een succes over gans de lijn. De lokale en regionale pers (van de nationale kranten) spraken in lovende woorden over de Academische zitting en de tentoonstelling "Oostende Vrijhaven".
Er waren 140 aanwezigen op de Academische zitting en 150 op de opening van de tentoonstelling.
De heer CORSELLIS werd gehuldigd als medestichter van De Plate, de heer VERMEERSCH voor zijn 25-jaar lange inzet voor het Heemmuseum van de Plate en de heer DREESEN voor 15 jaar secretariaat.
De voordracht van Prof. EVERAERT over "Oostende Vrijhaven" kreeg de grootste belangstelling vanwege het publiek. Het optreden, en de verschijning, van de pianiste VAN SCHAICK kreeg een langdurig applaus.
De heer GOEKINT, burgemeester, vier schepenen en zes gemeenteraadsleden waren op de viering aanwezig.
Het banket, in het Koninginnehof, was uitstekend en verliep in een prettige sfeer. Voerden achtereenvolgens het woord, de heer GERITS, landelijke voorzitter, de heer DEBRUYNE, gouwvoorzitter, mevrouw VERCRUYSE, schepen van Cultuur en de heer DEBROCK, ere-voorzitter van de Marineacademie. Er waren 55 deelnemers aan het banket. De heer DEBRUYNE en zijn echtgenote boden de Kring bloemen aan ter gelegenheid van deze viering.
Het orkest, de Love Stars, hield de dansvloer vol tot 18 uur.

Medewerking aan activiteiten van derden

De Kring verleende haar medewerking aan de trein, tram en busdag.

Maritiem Commissariaat ofte de Pilotage

De Kring verkreeg, na een tussenkomst bij de bevoegde diensten, dat op het te bouwen flatgebouw een plaat zal aangebracht worden ter herdenking aan "De Pilotage". Ook zal de Kring in het bezit worden gesteld van een wapenschild van Oostende in hardsteen afkomstig van het oude gebouw. De overkapping met tekst boven de ingang in de Zuidstraat zal overgemaakt worden aan de Zeevaartschool.

4. MUSEUM

a. Bezoekers

3.836 bezoekers bezochten in de loop van het jaar het museum. Dit is ten overstaan van 1988 een vermeerdering van 82 personen.

b. Aankopen door de Kring

De Kring kocht volgende stukken aan :

6/89 Collectie. Vaandel van de Oostendse Vereniging Alibaba en de veertig rovers. Prijs 1.000 Fr.

127/89 Collectie. Affiche. Gebroeders Degrave. Prijs 2.000 Fr. Deze affiche werd ingekaderd voor de prijs van 3.000 Fr.

169/89 Collectie. Etalage pop (vrouw) beperkt beweeglijk. Prijs 5.000 Fr

170/89 Collectie. Etalage pop (vrouw) kan zitten. Prijs 5.000 Fr.

171/89 Collectie. ± 1780. Grondplan van de stad Oostende en omliggende (40 x 50 cm). Copie Alg. Rijksar. Brussel. Kaarten en plannen nr. 93 hs.

172/89 Collectie. ± 1786. Ostende (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 94 hs.

173/89 Collectie. ± 1780. Plan van een stadsgedeelte van Oostende (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 96 hs.

174/89 Collectie. 1781. Plan van een gedeelte van het nieuw kwartier te Oostende (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 97.

175/89 Collectie. 1782 . Ville d'Ostende (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 296 hs.

176/89 Collectie. 1789. Plan haven en omgeving Oostende (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 297 hs.

177/89 Collectie. 20 oct 1767. Figuratieve kaart uitbreiding zeedijk te Oostende (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen inventaris in handschrift nr. 374.

178/89 Collectie. 1769. Plan van de halve maan van Lansweert en de oesterbanken (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen. Invent. in handschrift nr. 1180.

179/89 Collectie. 1782. Plan stad Oostende en versterkingen (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 2444 hs.

180/89 Collectie. 12 oct 1783. Plan van de nieuwe omheining aan de zuidzijde van de stad Oostende (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 2446 hs.

181/89 Collectie. 1783. Plan de l'agrandissement de la ville d'Ostende (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 2445 hs.

182/89 Collectie. ± 1781. Plan van een gedeelte van de stad Oostende 40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen nr. 2447 hs.

183/89 Collectie. Na 19 juni 1769. Plan, opstand en profiel van het ontwerp tot versterking van een deel van de havendijk (40 x 50 cm). Copie ARB. Kaarten en plannen in handschr. nr. 2701.

Voor een totaal van 15.000 Fr.

193/89 Collectie. Einde 18de eeuw. Model van het snauwschip De Draak. Copie naar origineel. Nationaal Scheepvaartmuseum Antwerpen AS.49/10.

194/89 Collectie. 1782. Zeebrief uitgereikt aan het snauwschip De Hannibal. Copie Nat. Scheepvaartmus. Ant. C.11.029.

195/89 Collectie 1771. Lijst van de binnengekomen schepen uit de "Gazette van Antwerpen". Copie Nat. Scheepvaartmus. Ant. C.2.8.198/1.

Voor een totaal van 2.000 fr.

c. Uitleningen

- Het model van de trapkraan uit het museum voor een tentoonstelling over de Hanze te Hamburg.
- Bruikleen Kapelletje van Bredene aan Dynamo voor de ommegang 2 juni 1989.
- Bruikleen foto oude tram met personeel aan Spoor Expo 89 die doorging van 24 t.e.m. 27 maart 1989.
- 2 kaarten 's Heerwoutermans Ambacht aan de Heemkring 't Schorre voor een tentoonstelling van 31 oct tot 3 nov 89.
- Een zelfportret van Emile Bulcke voor de tentoonstelling "Zelfportretten" in Willebroek van 5 nov tot 19 dec 89.
- De vlag Libre pensée, Ostende voor een tentoonstelling "200 jaar Vrijzinnigheid in België" van 20 dec 1989 tot 20 januari 1990.

d. Aanwinsten van de Kring

De volgende personen schonken de hiernavolgende voorwerpen :

- de heer VAN TOMME
  - 1/89 - een reeks foto's en negatieven van gebouwen in Oostende.
- de heer J. PRIEM
  - 2/89 - timmergerief bestaande uit 4 oude schaven, een handboor en boorstukken.
- N.N.
  - 3/89 - vijf voorontwerpen van de Kursaal 1950 op karton.
- de heer C. SCHELLENGS
  - 4/89 - een tang met platte greep.
  - 5/89 - twee oude gewichten (1 kg en 2 livres).
- De heer en mevrouw TIMMERMANS
  - 7/89 - een witlinnen doodskleed.
- de heer CHRISTIAENS
  - 8/89 - een gedrukte uitvaartmenu. Begrafenis Dr. De Hondt 1898.
- de heer G. SERVAES
  - 9/89 - Kaart Oostende 1957.
- de heer G. VAN DAMME
  - 10/89 - Kaart begraafplaatsen Oostende.

- de heer J.P. FALISE
  - 11/89 - Kaart monumentale graven kerkhof Nieuwpoorse steenweg.
- de heer VERVAECKE
  - 12/89 - Drie jaargangen tijdschrift "De badgast". 1933, 1934 en 1935.
- de heer W. MAJOR
  - 135/89 - Archief. Twee bidprentjes, de heren Dumarey en Vandepitte.
  - 183/89 - Lijst belgische vissersvaartuigen 1942
  - 184/89 - " " 1943.
  - 185/89 - Liste navires belges 1942.
  - 186/89 - Jaarverslag zeevisserij 1926 en 1939.
  - 187/89 - Handleiding seinen "Ibis" 1932.
  - 188/89 - Reglement Voorzorgskas Zeevisserij 1931.
  - 189/89 - Reglement Cahier des Charges 1880 des Ponts et Chaussées.
- de heer NEYMAN
  - 14/89 - Een ex. Brochure 50-jaar Hotelschool.
  - 15/89 - Een vaandel van de Verbroedering August Van Mullem. PA-LB Oostende.
- WAGON-LITS bij monde van de heer OLLEVIERS
  - 16/89 - Een koffiekan, 2 tassen Oostende-Dover.
  - 17/89 - Een bloemvaasje.
  - 18/89 - Een sauskom Wagon-Lits.
  - 19/89 - Een theepotje.
  - 20/89 - Een schaaltje Oostende-Dover.
- de heer Jean VAN HOECK
  - 21/89 - Brugge en zijn provincie. Boek.
  - 22/89 - 14/18. Een oorlog in Vlaanderen. Boek.
  - 23/89 - The fair face of Flanders. Boek.
  - 24/89 - 1302 in Vlaanderen. De guldensporenslag. Boek.
  - 25/89 - België, land van contrasten. Boek.
  - 26/89 - Vereniging en revolutie. De Nederlanden 1814-30. Boek.
  - 27/89 - Hoekse en Kabeljauwse twisten. Boek.
  - 28/89 - Onze vloot in de Franse tijd. Boek.
  - 29/89 - De inquisitie in de Middeleeuwen. Boek.
  - P.M. - Een lot brochures met Oostendse onderwerpen.
  - P.M. - Een lot krantenknipsels, Oostendse onderwerpen.
  - 121/89 - Collectie. Een gedenkpenning zilveren bruiloft Engels koningspaar. 1947-72.
  - 122/89 - Collectie. Een gedenkpenning Engels prinselijk huwelijk 23 juli 1986.
  - 123/89 - Collectie. Commemorative penning Sir Winston Churchill 1874-1965.
  - 124/89 - Collectie. Een gedenkpenning zilveren bruiloft Engels koningspaar (verschillend van de eerste).
- mevrouw Martine KINT
  - 30/89 - Jaarboek bisdom Brugge 1978.

- P.M. - Programmabrochure jubeljaar Sint-Jan.
- 190/89 - 9 zichtkaarten Oostende, gekleurd.
- 191/89 - Een kwitantieboekje voor vroedvrouwen.

- mevrouw DEVILLERS

- 34/89 - Archief. De Cooperatieve S.E.O. Oostende 1892-1956. Bijzonder nummer 1956.

- N.N.

- 35/89 - Archief. S.E.O. Prijslijst 1955.

- de heer Werner HEYNDRICK

- 36/89 - a, b, c, d, e. Archief. Vijf foto's 30 x 22 cm haven en visserij Oostende 1960.

- N.N.

- 37/89 - Archief. Tekst en muziek van het lied "De terugkeer van den Visscher".
- 38/89 - Archief. Gekleurde prent 18 x 24 cm Ypres 1914.
- 39/89 - Archief. Diploma : hulde van het dankbare Vaderland op naam van Haelvoet Petrus, Jan, Frans. Yser 1914-18.

- de heer P. PINCKET

- 40/89 - Archief. Krantenartikel m.b.t. schipper Pierre Pincket in W.O.I.
- 41/89 - a, b, d, d, e, f. Archief. Zes foto's m.b.t. de O.131 John in W.O.I. 16,5 x 10 cm

- de heer F. BLOMME

- 43/89 - Archief. Gekleurde prent 48 x 29 cm de Saletjonker. Litho en uitgever Johan de Liefde. Utrecht.
- 33/89 - Statuut van het personeel NMBS 1932.
- 192/89 - Wimpeltje Coeur sacré de Jesus, franse kleuren.

- de heer H. CAENEN

- 45/89 - Medith. Een ex. Het landschap in Vlaanderen, prof. Verhulst. Willemfonds 202.
- 46/89 - id. een ex. Les Belges de la Mer, H. Devos en Ch. Bronne.
- 47/89 - Collectie. Een wimpel van de apothekersvereniging Oostende 115 x 275 cm.

- mevrouw SZYLHABEL

- P.M. - Twee eretekens uit W.O.I.
- P.M. - Jaargangen 1986, 87 en 88 van De Plate.

- de heer DREESEN

- 32/89 - De pers over Heemkunde in West-Vl. 1988.
- P.M. - Bundel gouwdag heemkunde West-Vl. te Koekelare 1989.

- mevrouw Y. VAN HOOREN

- 31/89 - Schaaltje in PVC met zicht Oostende van Solvyns.
- 44/89 - Collectie. Een asbak Porselein-Kristal Legon. Brugge-Oostende.

- de heer Jan DE BROUWERE
  - 48/89 - Collectie. Een speelgoedtreintje, compleet met doos.
- de heer E.A. VAN HAVERBEKE
  - 49/89 - Archief. Een laisser passer 1872 op naam van Delaruwiere, peintre, Ostende.
- mevrouw DECALUWE
  - 50/89 - Collectie. Napoleon Bonaparte. Copie van een esquise door David (1797).
  - 51/89 - Collectie. Le Général Lasalle à Wagram. Copie van tekening Ed. Detaille 1920.
- de heer G. BOUTTRY
  - 52/89 - Archief. Een foto 22 x 15,5 cm van een glas gemerkt Maatschappij Blazersgilde Oostende.
  - 53/89 - Collectie. Een wimpel 27 x 16 cm A.S.-Oostende - K.M. A.S.O.
- de heer LIÉTARD
  - 54/89 - Mediatheek. Monografie penningen i.v.m. afsterven Louise-Marie. 1812-1850.
  - 75/89 - idem. Monografie. Penningen in verband met het beleg van Oostende 1601-1604. 1 ex.
  - 76/89 - idem. Een ex. Oostendse Scriptohilie.
  - 13/89 - Een ex. van zijn boek "Biografie Oostendse vereremerkten volgens medailles.
  - 130/89 - Arch. Gepolycopieerde tekst "Medailles geslagen bij de uitvaart van koningin Louise-Marie. 4 blz.
- de heer Jean HUYS
  - 55/89 - Mediatheek. Een ex. tijdschrift Oostende Dover. Été 1955.
  - 56/89 - idem. Een ex. Ostende-Dover. Noël 1958.
  - 57/89 - Documentatie. Publiciteitsfolder West-Belgium Coach Company 1958.
  - 58/89 - Collectie. Wimpel 60 x 70 cm. Blauw en wit.
  - 59/89 - idem. Wimpel 60 x 75 cm. Blauw, geel en rood.
  - 60/89 - idem. Wimpel 60 x 75 cm. Blauw, wit, blauw.
  - 61/89 - idem. Wimpel 60 x 75 cm. Blauw, geel, blauw.
  - P.M. - 2 brochures Lumière 58 en Philips Rapport annuel 1954.
- mevrouw G. QUAGHEBEUR
  - 62/89 - Collectie. Een hamer 250 gr.
  - 63/89 - idem. Een bikhamer.
  - 64/89 - idem. Een bijltje.
  - 65/89 - idem. Een handzaag.
  - 66/89 - idem. Een winkelhaak.
  - 67/89 - idem. Een zwee.
  - 68/89 - idem. Een truweel.

- 69/89 - Collectie. Een beitel.
- 70/89 - idem. Een voegijzer.
- 71/89 - idem. Een snoeischaar.
- 72/89 - a en b. idem. Twee leesten.
- 73/89 - idem. Een sikkel.
- 74/89 - idem. Een merkijzer C.H. Camille Hollevoet.

- de heer DEMEERE

- 77/89 - a en b. Archief. Twee foto-albums met betrekking tot de houthandel Snauwaert.
- P.M. - Een reeks klasschriften.

- de heer P. VANDENABEELE

- 78/89 tot 119/89 - Mediatheek. 41 ingebonden jaargangen van de Zeewacht 1940 tot 1980.

- de heer O. VILAIN

- 120/89 - a en b. Collectie. Een fles en een glas van het uit de handel genomen bier Dikke Matille.

- de heer LACOUR

- 125/89 - Een ingekaderde fotografische litho van Ev. De Buck met een hand geschreven tekst van J. Toussaint De Sutter.

- de heer G. VANDAMME

- 1b/88 - Collectie. Een handgetekende copie van de Pourbuskaart van s' Heerwoutermansambacht. De gefotografeerde copie van deze kaart kreeg het nr. 1a/88.
- 139/89 - Collectie. Partiële kaart van Oostende. Geplande verlenging van de stoombotenkade. 2de helft 19de eeuw (licht beschadigd) 57,5 x 63,5 cm.
- 140/89 - Collectie. Kaart van Oostende en onmiddellijke omgeving ± 1722 tot 1744 (zwaar beschadigd) 103 x 91,5 cm.

- de heer A. VAN ISEGHEM

- 42/89 - a en b. Collectie. Twee scheermessen oud model.
- 141/89 - Collectie. Gedrukte kaart "Tramlijn van de kust". Gekleurd. Vóór W.O.II. 16 x 50 cm.
- 142/89 - Collectie. Ostende. Guide. Plan illustré par Marco Marovici. Bruxelles ± 1930. 45 x 63,5 cm.

- de heer W. VERLONJE

- P.M. - Een bundel, partieel, archief met betrekking tot De Plate van 1954 tot 1982.
- P.M. - Een bundel krantenknipsels en dokumentatie met betrekking tot Oostende (8 kg.).
- 136/89 - Archief. Publiciteitspamflet van de Lunetterie Belge, Kapellestraat.
- 128/89 - Archief. Plan d'Ostende. Carte nr. 68 R. De Rouck (geplakt).
- P.M. - Archief. Drie stickers Volksunie en een sticker Blauw Kruis Brugge.

- de heer J. NUYTTEN
  - 126/89 - a tot r. Archief. 18 foto's tentoonstelling "De gedecoreerde dood".
  - 132/89 - idem. Gefotocopieerde tekst "Regels voor de kleyne koster". 8 blz.
  - 133/89 - idem. Gefotocopieerde tekst. Algemene rekening van een uitvaart 1830. 1 blz.
- de heer W. CARLIER
  - 129/89 - Archief. Gefotocopieerde tekst "De rouwplak-brief". 4 blz.
  - 131/89 - idem. Gefotocopieerde tekst "Uitvaartge-bruiken in West-Vl. door Van Coppenolle. 41 blz.
- de heer E. SMISSAERT
  - 134/89 - Archief. Twee bidprentjes van de heren Smissaert en Janssens.
- N.N. Herinschrijving
  - 137/89 - Archief. Copie van de overlijdensakte van koningin Louise-Marie.
  - 138/89 - idem. Gedrukt blad "Ostendam Jus Populo Electo. Ostende-Trieste. 18de eeuw. Gedrukt bij Vereecken in Oostende.
- de heer R. VENS
  - 143/89 - Archief. Publiciteitsblaadje Royal Palace Hotel Oostende. Vóór W.O.II.
- de heer J. BERARD
  - 146/89 - Collectie. Een smeedijzeren kast met glas in Art-Decostijl (vitrinekast met 2 legborden) 1,5 x 0,85 x 0,40 m.
  - 147/89 - idem. Ingekaderde foto "Oud en arm" get. o. r. C. Buyck. 47 x 44,5 cm.
  - 148/89 - idem. Ingekaderde foto "SS Reynolds in Oostendse haven". 48,5 x 63 cm.
  - 149/89 - idem. Ingekaderde foto "SS Reynolds in Demeysluis". 48,5 x 63 cm.
  - 150/89 - idem. Ingekaderde affiche "Oostende-Dover Sécurité" get. o.r. Cheneval 1947. Voorstel-lend varend schip. 1,05 x 0,67 m.
  - 151/89 - idem. Schilderij op glas in deurtje gevat. Tropisch landschap 1.
  - 152/89 - idem. Schilderij op glas in deurtje gevat. Tropisch landschap 2.
  - 153/89 - idem. Asbak in aardewerk Ostend-Dover line. Alexander Wemmel.
  - 154/89 - idem. Keramiek. Stad Oostende. Feest-jubilaris 23/9/72.
  - 155/89 - idem. Een malt brander molentje.
  - 156/89 - idem. Drie zeefdruktegels West-Vl. Windsur-fing 1976-1981.
  - idem. Twee zeefdruktegels Internat. Wind-surfregatta 25 aug 79.
  - 157/89 - Archief. Enkele strandticketten "Ostende Plage Ouest" 235 tot 240.

- 158/89 - Collectie. Een klein maalbootje in zamac.
- 159/89 - idem. 21 kaartjes met wol, merk "Het schaap".
- 160/89 - idem. Twee puddingsvormen, groot model.
- 161/89 - idem. Een puddingvorm, groot model.
- 162/89 - idem. Een versierd pillen, tabak of snuif-doosje.
- 163/89 - idem. Een wetsteen voor scheermessen.
- 164/89 - idem. Ingekaderde foto "Nitraatschepen in 1ste handelsdok" met sleepboot op voor-grond. 32 x 47 cm.
- 165/89 - idem. Ingekaderde foto "Nitraatschepen in 1ste handelsdok" met Maritiem Commissa-riaat. 32 x 47 cm.
- 166/89 - idem. Draagbare bidet in rood gekleurd hout. Thonet. Wien.
- 167/89 - idem. Trofee in lichtmetalen legering, bronskleurig, voorstellende een voetballist in actie. H. 50 cm. B. 28 cm.
- 168/89 - idem. Een kapstok in hout en metaal met beweegbare dragers. 48,5 x 12 cm.

- N.N. Herinschrijving

- 144/89 - Collectie. Een verenigingsvlag van de "Vogelpikkers. Perle 28. Oostende 1947". 103 x 118 cm.
- 145/89 - idem. Een verenigingsvlag "Maatschappij De Ware Volksvrienden. Oostende. 1902-1907. 1,5 x 1,5 m.

e. Werkgroep Museum

In het begin van het jaar werd de "Werkgroep Museum" heropgericht. Als leden van deze werkgroep gaven zich op : mevr. Simone MAES, de heren J.B. DREESEN, F. HUBRECHTSEN en G. VERMEERSCH. Als eerste taak namen zij op zich, een volledige controle uit te voeren van het patrimonium van de Kring. De controle zal eruit bestaan elk stuk te lokalizeren, te nummeren, op inventaris-fiche te zetten en te bergen. Deze werkgroep kwam in de loop van het jaar 20 zaterdagen bij elkaar. In het totaal werden 179 stukken op steekkaart gezet, gemerkt en geborgen. 129 stukken gemerkt, voorlopig genummerd en geborgen. De werkgroep besteedde, daarenboven, 32 werkuren om een bergruimte gebruiksklaar te maken. Deze bergruimte werd reeds in gebruik genomen voor de stockering van de gemerkte stukken.

f. Zorgden voor het museum

De heren VAN DUYVENBODEN en VERMEERSCH zorgden voor de opstelling en uitbating van het museum.

5. DOCUMENTATIECENTRUM

Dank zij de inzet van mevrouw Simone MAES kon een begin gemaakt worden met een documentatiecentrum. Dit centrum zal voornamelijk krantenknipsels, brochures, enz. met betrekking tot Oostende en de kuststreek klasseren en ter inzage, beschikbaar stellen van het publiek.
Mevrouw MAES bewerkte tot nog toe 651 stukken, en zette ze op steekkaart.
Deze dokumentatie kan vanaf 1 januari 1990 geconsulteerd worden door de bezoekers en wordt regelmatig aangevuld.

6. MEDIATHEEK

Dank zij de inzet van de heer Emiel SMISSAERT werd een eerste inventaris opgemaakt van het tijdschriften- en boekenbezit van de Kring. Deze inventaris wordt mettertijd uitgebreid. De geïnventariseerde boeken kunnen vanaf 1 januari 1990 geconsulteerd worden door de bezoekers.

7. PUCLICATIES

a. Tijdschrift

Van het tijdschrift verschenen 9 nummers op de vooropgestelde data in jan., feb., maart, april, mei, sept., oct., nov., en dec. In het totaal werden 305 bladzijden gepubliceerd waaronder 9 fotobladzijden en 44 bladzijden met kaarten, foto's en tekeningen.
Een inhoudstafel van 19 bladzijden van de jaargang 1989 werd opgesteld door de heer HOSTYN.
Als redactieraad fungeerden de heren FALISE en HOSTYN.

b. Brochure E. Bulcke

Van de hand van de heer N. HOSTYN, conservator Museum voor Schone Kunsten, verscheen een gedrukte brochure over kunstschilder-beeldhouwer E. Bulcke. Deze brochure van 24 bladzijden bevat 9 bladzijden foto's. De Kring prefinancierde deze uitgave.

c. Aanwinsten boekenfonds (buiten boeken voorzien in 4 d aanwinsten)

196/89 een exemplaar "Waardebepaling van de straat- laan- en parkbomen, toebehorende aan het openbaar domein" (1984).
197/89 een exemplaar "Aspecten van het boombeheer".
198/89 een exemplaar "De gemeentelijke groendiensten in Vlaanderen".
199/89 een exemplaar "Vademecum van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium".

d. Opgenomen in het archief

200/89 een farde correspondentie van de kring 1987.
201/89 een farde correspondentie van de Kring 1988.

e. Kalender

Door tussenkomst van de heer VILAIN en de inzet van de heer LAMMAING van het Grafisch Bedrijf Lammaing op de Torhoutsesteenweg, werd aan elk lid een kalender 1989 aangeboden met als thema "Den Hof".

f. Ruilabonnementen

Werden uitgewisseld met de volgende Heemkringen of Verenigingen :

Ter Cuere, Bredene. Het Houtland, Torhout. Iepers Kwartier, Ieper. Zedelgemse Kring voor Heemkunde, Zedelgem. Aan de Schreve, Poperinge. Heemkring Erpe-Mere, Mere. Westvlaams Verbond voor Heemkunde, Aartrijke. De Zonnebeekse Heemvrienden, Zonnebeke. Heemkring David Jonckheere, Aartrijke. Van Coppenollekring, Brugge. Bachten de Kupe, Veurne. Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, Nationaal. Graningate, Middelkerke. Oudheidkundige Kring land van Waas, Sint-Niklaas. Den Dyzere, Diksmuide. Geschiedkundige Kring Graafschap Jette, Brussel. Kring Dr. Van Damme, Blankenberge. Geschiedkundige Kring Ernigaghem, Eernegem.

Heemkring Ruiselede, Ruiselede. Belgische Commissie voor Volkskunde, Centrum voor studie en documentatie, Antwerpen. Vlaams Compostella Studiegenootschap, Brugge. Heemkundige Kring Karel Van de Poele, Lichtervelde. Heemkundige Kring 't Schorre, Stene. Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago, Oostkerke. V.V.F. Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, Oostende. Gemeentekrediet van België, Brussel. Heemkring Heidebloemtje, Genk. Gemeentelijke Kring voor Heemkunde Coclariensia, Koekelare. Heemkring Wibilinga, Wevelgem. Heemkundige Kring Den Hert, Ingelmunster.

g. Abonnementen

De Kring is geabonneerd op "Marswin". Tijdschrift uitgegeven door de Vlaamse Vereniging voor de bestudering van de zeezoogdieren.

Al de hiervoor vermelde tijdschriften liggen, tijdens de openingsuren van het museum, ter inzage van de bezoekers.

8. GIFTEN

De Kring mocht een geldelijke gift in ontvangst nemen van de heer en mevrouw HEILMAN en van de heer VAN ISEGHEM.

Gedaan te Oostende op de 1ste dag van de Louw-, Ijs- of Wolfsmaand 1990.

J.B. DREESEN
Secretaris

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter

LEDENLIJST 1989

(E) = effektief lid
(S) = steunend lid
(B) = beschermend lid
zonder vermelding = aangesloten lid

Mevr. ABICHT	Langestraat 81	Oostende
Mevr. M. ACKEIN (B)	Spoorwegstraat 35	Oostende
A. ALLEIN	Prins Roselaan 115	Oostende
A. ALLEMEERSCH	Duivenhokstraat 53	Oostende
A. AMEEL (S)	Pareloesterlaan 5	Oostende
G. AMELOOT	Lindenlaan 8	Oostende
Y. AMEYE	Torhoutsesteenweg 88/5	Oostende
R. AMPE	Vogelzangdreef 2	Oostende
Mej. ANTONY	Stockholmstraat 21/5	Oostende
L. ASPESLAGH	Jozef II straat 25	Oostende
E. BAELS	Warschaustraat 12/8	Oostende
H. BAETE	Onafhankelijkheidstr. 40	Oostende
S. BAILLIERE	Kastanjelaan 37	Oostende
Mevr. F. BALLIU	Stuiverstraat 157	Oostende
M. BAUWENS	Pr. Albertlaan 43	Oostende
Mevr. F. BECQUAERT	Sluisvlietlaan 82	Bredene
A. BEIRENS	Nijverheidstraat 44	Oostende
D. BEIRENS	Floralaan 7	Oostende
J.M. BEKAERT	Brusselstraat 8/6	Oostende
J. BERARD	Kerkstraat 32/5B	Oostende
Mevr. BERDEN-BOYDENS (S)	Velodroomstraat 4	Oostende
Mevr. L. BERTELOOT (S)	Albert I Promenade 35/23	Oostende
A. BEYEN	Sint-Riquierstraat 12	Bredene
J. BEYEN	L. Van Tyghemlaan 47	Oostende
G. BILLIET (E)	Duinenstraat 86	Oostende
E. BLOMMAERT	Torhoutsesteenweg 38	Oostende
BLOMME	Chaletstraat 7/5	Oostende
F. BLOMME	Irisstraat 12	Oostende
L. BOEDRINGER	Rietstraat 45	Oostende
Mevr. F. BOHNE	Groentenmarkt 10/4	Oostende
J. BONNEVIE (S)	Vijfwegenstraat 6	De Haan
R. BORREY (S)	Stuiverstraat 379	Oostende
R. BOTERBERGE	Eric Jameslaan 11	Blankenberge
R. BOUCKENOOGHE	Albert I Promenade 44/14	Oostende
D. BOUQUILLON	E. Beernaertstraat 66	Oostende
A. BOUSSE	A. Pieterslaan 97/6	Oostende
M. BOUSSY	Pr. Stefanieplein 23/6	Oostende
A. BOUTEN	Handboogstraat 8/41	Kortrijk
M. BRAET	Eekhoornstraat 20	Oostende
D. BRISSINCK	Stanleylaan 45	Oostende
Mevr. BROUCKE	Koninginnelaan 79/9	Oostende
BRUGSE BOEKHANDEL	Dyver 2	Brugge
J. BRYS	Sint-Sebastiaanstraat 2	Oostende
R. BULTEEL	Oud Vilegveld 61	Oostende
H. CAENEN	Rogierlaan 23/5	Oostende
L. CAENEN	Louisastraat 22/14	Oostende
A. CALCOEN (S)	Rogierlaan 38/9	Oostende
M. CALCOEN (S)	Verenigingstraat 12	Oostende
CAPON	Spalaan 31	Oostende
P. CARBON (S)	Kerkstraat 27	Oostende
Mevr. J. CARRO	Nijverheidstraat 26/13	Oostende
A. CASIER	Sint-Hubertuslaan 84	Brugge
G. CASIER	Stokkellaan 192	Oostende
J. CASSELMAN	Boogschuttersstraat 4	Oostende
CENTRUM MIDDENKUST (S)	Amsterdamstraat 12	Oostende
F. CHEESEMAN	Odon Warlandlaan 241	Brussel
J. CHRISTIAENS	Christinastraat 2/6	Oostende
P. CLAES	Kerkstraat 44	Oostende
L.-J. CLAEYS	Ruddervoordsestr. 40	Zedelgem
M. CONSTANDT	Distellaan 80	Oostende
F. COOPMAN	Wilgenlaan 38	Oostende
J. COOPMAN	J. de ter Beerstlaan 15	Bredene
Mevr. M. COPPIN	Leopold II laan 22	Oostende
H. CORBISIER	Mariakerkelaan 131	Oostende
E.H. J. CORNEILLIE	de Smet de Naeyerlaan 26	Oostende
P. CORNELISSEN	Nachtegalenlaan 50	Oostende
J. CORNETTE	Vindictivelaan 20/15	Oostende
G. CORNILLIE	Leffingestraat 61	Oostende
F. CORSELLIS	Rentenierssstraat 4	Oostende
R. CORVELEYN	Raversijdestraat 9/1	Oostende
K. COULIER	Stokkellaan 177	Oostende
F. CRESIS (S)	A. Beernaertstraat 21	Oostende
P.V.B.A CUVELIER	Velodroomstraat 10	Oostende
Mevr. DAELE	Verenigingstraat 133	Oostende
J. DAEMS	Koningstraat 43A/4	Oostende
H. DANGEZ	Voorhavelaan 80	Oostende
H. DARAS	G. Lemanstraat 94	Antwerpen
Mevr. L. DASSEVILLE	Torhoutsesteenweg 343/12	Oostende
R. DASSEVILLE	Veilinglaan 93	Meise
A. DAWYNDT	Vanbuggenhoutlaan 20	Koksijde
W. DEBAERE	Schaarstraat 50	Brugge
E. de BETHUNE	Kasteeldreef 10	Kortrijk
J. DEBRAUWER	Nieuwlandstraat 47	Oostende
W. DEBROCK (E)	Toxandriéstraat 8	Brussel
J. DEBROUWERE	Troonstraat 49/2	Oostende
R. DEBRUYNE	Leeuwerikenstraat 184	Oostende
Mevr. J. DECHAENE	Koningstraat 33	Oostende
W. DECKMIJN (S)	H. Hartlaan 7	Oostende
D. DECLERCQ	Viollerenlaan 49	Oostende
Mevr. DECOCK (S)	Jozef II straat 44	Oostende
H. DECOMBEL (S)	L. Van Tyghemlaan 24	Oostende
F. DECORTE	L. Van Tyghemlaan 32	Oostende
A. DEDECKERE	Rogierlaan 19/11	Oostende
O. DEFOOR	H. Hartlaan 2	Oostende
G. DE GHELDERE	Jozef II straat 28	Oostende
W. DE GHESELLE	Torhoutsesteenweg 45/3	Oostende
L. DEGRAER	Pareloesterlaan 8	Oostende
A. DEGRAEVE	Koningstraat 55/3	Oostende
E. DEGRAEVE	Verenigingstraat 6	Oostende
J. DEGRAEVE (S)	Koningstraat 56/5	Oostende
Mevr. Y. DEGRAEVE (S)	Rogierlaan 39/1	Oostende
H. DEGRAVE	Kroonlaan 8	Oostende
DEGRUYTER	Rogierlaan 59/6	Oostende
A. DEGRYSE	Perzikenlaan 28	Oostende
F. DEHONDT	Sint-Franciscusstraat 59	Oostende
Mevr. S. DEKEYSER (S)	Sint-Sebastiaanstraat 6	Oostende
E. DEKIEVITH	Romestraat 47	Oostende
Mevr. G. DEKIEVITH	Albatrosstraat 17	Oostende
L. DEKNOCK	Sinte-Clarastraat 6	Oostende

Mevr. M. DE LANGE	Nieuwpoortsestwg. 186/4	Oostende
J. DELANGHE	Vindictivelaan 6/2	Oostende
M. DELANOEYE	Lariksenlaan 10	Oostende
R. DELANOYE	Vrijheidstraat 80	Oostende
A. DELEGER	Aartshertoginnestr. 39	Oostende
R. DEMAEGDT	Klevitstraat 17	Oostende
Mej. J. DEMULDER	Vindictivelaan 14/25	Oostende
M. DENDUYVER	Aartshertoginnestr. 38	Oostende
F. DENECKER	Sacramentenstraat 7	Middelkerke
Mevr. DENORME (S)	Warschaustraat 2/18	Oostende
M. DERAMMELAERE	Werkzaamheidstraat 81	Oostende
R. DE RIDDER (S)	Vlaanderenstraat 21A/3	Oostende
E. DERYCKE	Mimosalaan 6	Oostende
M. DESAEVER	H. Serruyslaan 74/8	Oostende
Mevr. S. DESAEVER	Torhoutsesteenweg 63/8	Oostende
D. DESCHACHT	Lotuslaan 19	Oostende
F. DESCHACHT	Beukenlaan 58	Oostende
G. DESCHACHT	Lariksenlaan 14	Oostende
E. DESCHEPPER	Mariakerkelaan 8	Oostende
A. DESWAEF	Oude Statiestraat 12	Oostende
R. DEVELDER	Rietstraat 37	Oostende
G. DEVENT	Graaf d'Ursellaan 12-13	Knokke-Heist
L. DEVISCH	H. Hartlaan 15	Oostende
A. DEVISSCHER	Rue du Linchet 10	Mont-St-Guibert
Mevr. G. DEVISSCHER	Torhoutsesteenweg 38	Oostende
R. DE VLIEGHER	Steenweg op Bergen 506	Brussel
D. DEVOS (S)	Verenigingstraat 114	Oostende
N. DEVOS	Amsterdamstraat 26/2	Oostende
DEVOS-VAN BIERVLIET	Mimosalaan 51	Oostende
A. DEVREESE	Elisabethlaan 365	Oostende
F. DEVRIESE	Oude Molenstraat 19	Oostende
J. DEWOLF	Broederlijkheidstraat 6	Oostende
L. DEWULF (S)	Rivierstraat 30	Oostende
R. DHONDT	Elisabethlaan 336/16	Oostende
Mevr. P. D'HULSTER (B)	Leopoldlaan 94	Middelkerke
R. DILLEN	Pontonstraat 14	Oostende
J.-B. DREESEN (E)	Rode Kruisstraat 4	Oostende
A. DRIESSEN	Wezellaan 9	Oostende
F. DUFAIT	Maurits Sabbestraat 23	Oostende
B. DUFLOU	Oud Vliegveld 63	Oostende
I. DURIEZ	Sint-Bertinuslaan 27	Ichtegem
P. ENTE	Leopold I plein 7/4	Oostende
J.-P. FALISE (E)	H. Serruyslaan 78/19	Oostende
D. FARASYN (E)	Elf Julistraat 75	Gent
J. FELIX	Koninginnelaan 52B/22	Oostende
Mevr. FEYS (S)	Wapenplein 6/2	Oostende
D. FINET	Pareloesterlaan 32	Oostende
A. FISCHER	Halfweghuisstraat 36	Jabbeke
D. FLORE	Torhoutsesteenweg 19	Loppem
R. FLORIZOONE	Groene Biezenlaan 15	De Panne
J. FONTEYNE	Orchideelaan 10	Oostende
L. FRANÇOIS	Chrysantenstraat 19	Oostende
Mevr. A.-M. FRÉDÉRIC	Gerststraat 6	Oostende
Mevr. J. FUSYCK	Oud Vliegveld 11	Oostende
H. GELDHOF (S)	A. Rodenbachstraat 9	Oostende
GEMEENTEKREDIET	Pachecolaan 44	Brussel
A. GERARD	Rogierlaan 9/6	Oostende
Ph. GERARD	Kemmelbergstraat 8	Oostende
R. GERARD	Werkzaamheidstraat 102	Oostende
R. GERYL	H. Serruyslaan 52-54/11	Oostende
G. GESELLE	Strobloemlaan 33	Oostende
F. GEVAERT	Duinenstraat 40	Bredene
GIDSENBOND W-VL.	Sint-Jansdreef 31	Brugge
Mevr. M. GILLES	Christinastraat 117	Oostende
H. GOBERECHT	P. Michielslaan 45	Oostende
F. GOEGEBEUR	Ed. Laponstraat 28	Oostende
J. GOEKINT (B)	Zandvoordeschorredijkstr. 65	Oostende
Mevr. E. GOES	Deurnelaan 9	Oostende
Juffr. R. GOETHAELS	Lobellalaan 5	Oostende
Mevr. GOFFAUX-HUBRECHSEN	Kerkstraat 19	Oostende
R. GOUWY	Kairostraat 82	Oostende
F. GOVAERT	Madridstraat 4	Oostende
J. GUILLEMIN	Koninginnelaan 50/4	Oostende
Mevr. Y. HACKX	Slachterstraat 25	Oostende
C. HALSBERGHE (S)	Madeliefjeslaan 66	Oostende
C. HEILMAN (B)	Adolf Buylstraat 33	Oostende
R. HELSMOORTEL	Sint-Lodewijkstraat 11	Oostende
Mevr. N. HERRLING	Pr. Marie-Josélaan 11	Bredene
R. HEYMAN	Parkstraat 27/5	Knokke-Heist
G. HILTROP	Kwartelstraat 15	Oostende
Mevr. L. HOLLEVOET	Wilgenlaan 32	Oostende
W. HOORELBEKE	Klaprozenlaan 7	Oostende
Mevr. HOSTYN-DASSEVILLE	Witte Nonnenstraat 34	Oostende
Mevr. HOSTYN-DEDRIE	Plakkersstraat 17	Oostende
J. HOSTYN	Zwaluwenstraat 118	Oostende
J. HOSTYN	Taboralaan 6	Oostende
J. HOSTYN	Frère Orbanstraat 89	Oostende
N. HOSTYN (E)	Brusselstraat 18	Oostende
Mej. A. HOUCK	Kairostraat 82	Oostende
M. HUBERT	Buurtspoorwegstraat 60	Bredene
F. HUBRECHTSEN (E)	Gerststraat 35A	Oostende
Mevr. M. HUWEL	Pr. Marie-Josélaan 11	Bredene
E. HUYGHE	Rodebergstraat 25	Westouter
F. IMPENS	Nieuwpoortsestwg. 173	Oostende
E. INGELBRECHT	Meeuwenlaan 28	Oostende
A. INGHELBRECHT	Wilgenlaan 46	Oostende
Mevr. J. INGHELBRECHT (S)	Pr. Stefanieplein 1/8	Oostende
JACOBSEN-VANTHUYNE	Stockholmstraat 39/4	Oostende
Mevr. JACQUELOOT	H. Serruyslaan 40/11	Oostende
R. JONCKHEERE	J. Peurquaetstraat 44	Oostende
J. JOYE	Violierenlaan 124	Oostende
Mevr. G. KERKVOORDE	K. Janssenslaan 15/7	Oostende
DE KINKHOORN	Zeedijk 330	Oostende
Mevr. M. KINT	Jozef II straat 4/8	Oostende
J. KLAUSING (E)	Koninginnelaan 34/2	Oostende
W. KOOY	E. Beernaertstraat 82/5	Oostende
F. KRIJGER	Steense Dijk 615	Oostende
K.U. LEUVEN	Oude Markt 13	Leuven
KUNSTKRING PEPERBUSSE	Pr. Boudewijnstraat 7	Oostende
LABYT-VERLEYE	Sartlaan 57	Oostende
A. LAFERE	Mercatorlaan 17/12	Oostende
R. LAGA (E)	Brabantstraat 2/24	Oostende
J. LALEMAN (B)	Kapucijnenstraat 4	Oostende
Mevr. S. LALOUX	Pr. Stefanieplein 31/7	Oostende
A. LAMMAING (E)	Torhoutsesteenweg 354	Oostende
Mevr. LAMOOT (S)	Tarwestraat 81	Oostende
D. LAMOOT	Frans Musinstraat 60	Oostende
R. LAMOOT	Albert I Promenade 38/8	Oostende

E. LAROYE	Koningstraat 14/2	Oostende
H. LATESTE	8 Zalighedenstraat 2	Gistel
A. LAUREYS (S)	Olmenlaan 2	Oudenburg
J. LAUWEREINS (S)	Ieperstraat 14/14	Oostende
J. LAUWEREINS	Oude Burggrave 29	Evergem
W. LECLUYSE	Vlinderstraat 14	Oostende
F. LEIRMAN	Torhoutsesteenweg 18	Oostende
A. LERMYTE	Mariakerkelaan 18	Oostende
R. LEROY	Christinastraat 34	Oostende
A. LIBIN (S)	Grensstraat 15	Oostende
J.-C. LIENART	H. Serruyslaan 14	Oostende
E. LIETARD (S)	Wapenplein 14/3	Oostende
G. LOMBREZ	Duinenweg 347	Middelkerke
W. LOONTIENS	Groenendaallaan 8	Oostende
M. LOY	Batterijstraat 70	Bredene
B. MAERTENS	Sint-Paulusstraat 40	Oostende
J. MAERTENS	Gistelsteenweg 525	Jabbeke
Mevr. MAES (S)	Nieuwpoortsestwg. 457	Oostende
A. MAES	Gerststraat 103	Oostende
R. MAES	Petunialaan 11	Oostende
R. MAES	Lindenlaan 11	Oostende
W. MAJOR (E)	Kastanjelaan 52	Oostende
Mevr. MARCHAL (S)	Albert I Promenade 37/4	Oostende
J. MARCHAND (B)	Strooistraat 43	Oppem-Melse
H. MARCHAND	P. De Gravelaan 11	Veurne
P. MARIN	C. Permekelaan 25	Oostende
B. MASEMAN (S)	Diksmuidestraat 6/17	Oostende
E. MASSCHALCK	Vindictivelaan 2/6	Oostende
W. MERLEVEDE	Termeredellelaan 5	Winksele
M. MESSIAEN	Henri Jasparlaan 37	Middelkerke
Mevr. M. MESTDAGH	Golfstraat 23	Bredene
J. MERTENS	L. Spilliaertstraat 35	Oostende
A. MICHIELS	Nieuwpoortsestwg. 487	Oostende
E.H. A. MICHIELS	Gentstraat 3	Oostende
J. MILLECAMPS	Sint-Sebastiaanstr 36/16	Oostende
Y. MIROIR	Warschaustraat 10	Oostende
A. MISSIAEN	Steense Dijk 364	Oostende
E.H. MISSIAEN (S)	Kapucijnenstraat 5	Oostende
Mevr. J. MOLLET	Warschaustraat 22/A3	Oostende
MONBALLIU	Jozef II straat 29	Oostende
R. MONTENY	Spaarzaamheidstraat 39	Bredene
Mej. A. MONTEYNE	Haverstraat 3	Oostende
J. MONTEYNE	Luchthavenstraat 47	Oostende
W. MONTEYNE	Elisabethlaan 303	Oostende
W. MONTMORENCY	Sint-Paulusstraat 10-12	Oostende
Mej. M. MORNAUW	Vindictivelaan 14	Oostende
J. MORTIER	Karel Janssenslaan 29/7	Oostende
Mevr. MUSIN (S)	Twee Stationnstraat 45	Brussel
R. MYCKE	Stenenstraat 15	Oostende
E. MYLLE	Gen. Jungbluthlaan 9	Oostende
Mevr. NEFORS-SCHUYESMANS	Rogierlaan 41/4	Oostende
V. NEIRINCK	Romestraat 36	Oostende
R. NEYMAN	J. Peurquaetstraat 53	Oostende
R. NIEUWENHUYSE	Koninginnelaan 50/3	Oostende
Mevr. G. NOTERMAN	Rogierlaan 19/7	Oostende
N.V. B en C NUYTTEN (B)	Torhoutsesteenweg 88 I	Oostende
A. OCKET	Pr. Clementinaplein 66/3	Oostende
OLIVIER-BECKERS-DEKEYSER (B)	H. Serruyslaan 78/22	Oostende
J. OLSEN	Pr. Stefanieplein 39	Oostende
R. OUVRY (S)	Vlaanderenstraat 45	Oostende
R. PANCKOUCKE	9 Gp Ops Telecom Post 41	BSD
R. PARMENTIER	Wilgenlaan 40	Oostende
A. PERDAENS	Acacialaan 10	Oostende
J. PETIT	Plantenstraat 13	Oostende
R. PIERLOOT	Elisabethlaan 21	Oostende
J. PIERS (S)	H. Serruyslaan 42	Oostende
W. PIETERS	Troonstraat 256/3.01	Oostende
L. PINCKET	Kerkstraat 21/1	Oostende
P. PINCKET	Rogierlaan 19/3	Oostende
F. PINTELON	Elisabethlaan 323	Oostende
H. PIRON	Slijpesteenweg 58	Middelkerke
M. PLOVIE	Eigen Haardstraat 9	Oostende
POLLAUD DULIAND-DREESEN	92 Résidence La Foret	Parentis (F)
Mevr. A.-M. POLLET	H. Borgersstraat 3	Oostende
Mevr. S. PONJAERT	Christinastraat 144/3	Oostende
A. PORTA	E. Beernaertstraat 116	Oostende
F. PORTA	Van Iseghemlaan 145	Oostende
J. POTTIER	Pr. Boudewijnstraat 14/2	Oostende
J. POTTIEZ	Rietstraat 51	Oostende
J. PRIEM	Frans Musinstraat 19	Oostende
V. PRINZIE	E. Beernaertstraat 48	Oostende
F. PROOT	Plantenstraat 47	Oostende
E. PROVOOST	Paul Michielslaan 33	Oostende
F. PUYSTIENS	Derbylaan 1	Bredene
M. QUAGHEBEUR (B)	H. Serruyslaan 48	Oostende
G. RAMMELAERE	Nieuwpoortsestwg 44-46/1	Oostende
W. RAPPELET	Oud Stationstraat 4	Oostende
R. REUNBROUCK	Voorhavenlaan 171	Oostende
R. REUNBROUCK	Spaarzaamheidstraat 88	Oostende
F. RIGAUX	Ter Heydelaan 336/4	Deurne
J. RIVERS	Sint-Franciscusstraat 6	Oostende
G. ROELS	Waregemlaan 9	Oostende
A. ROETS	Jasmijnlaan 7	Oostende
F. ROTSAERT (S)	Frankrijklaan 6	Bredene
Mevr. A. SAMYN	Torhoutsesteenweg 446	Oostende
P. SANDERS	Platformstraat 3	Oostende
R. SAUDEMONT	Borsig Allee 15	Bonn (D)
H. SCHRAMME	Petunialaan 41	Oostende
Mevr. SERRUYS (S)	Ijzerstraat 1	Oostende
G. SERVAES	Torhoutsesteenweg 328	Oostende
P. SERVAES	Koningstraat 17/3	Oostende
Mevr. F. SEURYNCK	Rietstraat 51	Oostende
O. SEYS (S)	Sint-Franciscusstraat 16	Oostende
R. SEYS	Ringlaan 1	Koekelare
W. SEYS	Ooststraat 36/8	Oostende
L. SIMOENS	Gouwelozestraat 1/4	Oostende
O. SIMOENS (S)	Albatrosstraat 14	Oostende
R. SIMOENS	Keignaertlaan 56	Oostende
Mevr. Y. SIMON	Van Iseghemlaan 98/9	Oostende
Mevr. SIMONS	Acacialaan 31	Oostende
R. SIMONS	A. Vermeylenstraat 5/1	Oostende
W. SIX	Koninginnelaan 52/23	Oostende
E. SMISSAERT (E)	H. Serruyslaan 4/9	Oostende
A. SNYKERS	Koninginnelaan 46/16	Oostende
J. SOETAERT (B)	Essex Scottishlaan 19	Westende
E.H. F. SONNEVILLE	Vindictivelaan 9	Oostende
Mevr. S. SPECKENS (S)	Albert I Promenade 86/3	Oostende
Mevr. A. SPOOREN	Christinastraat 18	Oostende

A. STAELENS	Koningstraat 43A/2	Oostende
R. STANDAERT	Dahlialaan 54	Oostende
H. STEENACKER	L. Van Tyghemlaan 55	Oostende
H. STORCK	Groeselenberg 93B	Brussel
G. STUBBE	Elisabethlaan 407	Oostende
R. STUBBE	Nieuwpoortsestwg. 711	Oostende
P. SWEETLOVE	R. Van Gaverestraat 34	Gent
Mevr. D. SZYLHABEL	Maria Theresiastraat 21	Oostende
W. TAECKENS (S)	Klaprozenlaan 40	Oostende
J. TAEYMANS	Milisstraat 67	Antwerpen
Y. TANGHE	Vrijheidstraat 29	Oostende
J. TAVERNIER	Pr. Clementinaplein 42	Oostende
A. TIMMERMANS (S)	Leopold II laan 32/4	Oostende
Mevr. M. TIMMERMANS	Ooststraat 67 IV	Oostende
R. TIMMERMANS	Sint-Sebastiaanstr 24	Oostende
B. TRATSAERT	Keiweg 2	Oudenburg
R. TULPIN	Emiel Moysonplein 1/25	Oostende
J.-P. TYTGAT	Kapucijnenstraat 5	Edingen
Mevr. G. UREEL-DEBROCK (S)	Maria Theresiastraat 2	Oostende
Mevr. J. VALKENBORG (E)	Torhoutsesteenweg 45/12	Oostende
M. VANALDERWEIRELDT	Ed. Hammanstraat 14	Oostende
A. VAN CAILLIE	Verenigingstraat 36	Oostende
R. VANCRAEYNEST (S)	Blauw Kasteelstraat 103	Oostende
G. VANDAMME	Voorzienigheidstraat 14	Oostende
M. VAN DAMME (E)	Albert I Promenade 38	Oostende
W. VAN DAMME	Stockholmstraat 35/2	Oostende
L. VANDE CASTEELE	Sint-Riquierstraat 17	Bredene
P. VANDENABEELE (E)	Vindictivelaan 20/25	Oostende
Mevr. L. VANDENBROELE	Pr. Stefanieplein 19/5	Oostende
A. VANDENBUSSCHE	Petunialaan 48	Oostende
A. VANDENBUSSCHE	Rode Kruisstraat 1	Oostende
Mevr. G. VANDENDOOREN	Koningstraat 36/2	Oostende
Mevr. G. VANDENDRIESSCHE	Leopold I plein 5A/12	Oostende
R. VAN DEN KIEBOOM (S)	Zwaluwenstraat 122	Oostende
P. VANDER HEYDE	Pr. Clementinaplein 64	Oostende
VANDERMEULEN-DEMEESTER	Mercatorlaan 19/34	Oostende
D. VANDERWAL	Torhoutsesteenweg 130	Oostende
.....		
F. VANDEVELDE	Christinastraat 83	Oostende
VANDEWALLE-WAELKENS (S)	Ed. Cavellstraat 82	Oostende
D. VANDEWINKEL	Van Iseghemlaan 36/13	Oostende
Mevr. G. VANDEWYNCKEL	Bredensesteenweg 40	Oostende
D. VAN DUYVENBODEN (E)	Schelpenstraat 1D	Oostende
G. VANDUYVENBODEN	Blauwvoetstraat 7	Oostende
Mevr. J. VAN EYCKEN	Sint-Sebastiaanstr 20	Oostende
Mevr. VAN GLABBEKE (B)	E. Van Becelaerelaan 24	Brussel
E. VAN HAVERBEKE (E)	Nieuwpoortsestwg. 20A	Oostende
Mevr. A. VANHEE	Birminghamstraat 103	Brussel
J. VAN HOECK (B)	Nieuwpoortsestwg 591	Oostende
Mevr. M. VANHOECK	Cardijnplein 1E B06/23	Oostende
Mevr. K. VANHOOREN	Elisabethlaan 234/9	Oostende
J. VAN HUELE (S)	E. Beernaertstraat 42	Oostende
I. VAN HYFTE	Kastanjelaan 58	Oostende
A. VAN ISEGHEM (E)	Ijzerstraat 1	Oostende
Mevr. VANLOO-DUPRES	Zandheuvel 1/7D	Bredene
L. VANOUTRYVE	Brabantstraat 2/20	Oostende
Mevr. A. VAN PUT (S)	Leopold II laan 34/9	Oostende
A. VANSIELEGHEM	Schietbaanstraat 10/8	Oostende
Ph. VANTHUYNE	Christinastraat 112/2	Oostende

P. VAN TIEGHEM	L. Spilliaertstraat 18	Oostende
H. VANTOMME	M. Auburtinlaan 65/26	Antwerpen
R. VANTOURNHOUT	Metselaarstraat 42	Oostende
C. VAN TROOSTENBERGHE	Oostendebaan 27	Middelkerke
Mej. G. VANTYGHEM	Zeedijk 166/12	Oostende
Mevr. M. VANWALLEGHEM	Torhoutsesteenweg 63/4	Oostende
R. VANWALLEGHEM	Frère Orbanstraat 59	Oostende
Mevr. J. VANWELSSENAERS	Limbalaan 29	Oostende
R. VENS	Sint-Franciscusstraat 60	Oostende
R. VERBANCK (E)	Driftweg 65	Bredene
Mevr. O. VERBIEST	Torhoutsesteenweg 45/4	Oostende
F. VERBRUGGHE	Diksmuidestraat 6/16	Oostende
A. VERBURGH	Zwanenlaan 75	Oostende
VERBURGH-SERRANO	Zwanenlaan 75	Oostende
Mevr. N. VERCARRE	Vanderstichelenstr. 140	Oostende
M. VERHAEGHE	Dr. Verhaeghestraat 20	Oostende
R. VERHEYE	Stuiverstraat 288	Oostende
Mevr. G. VERHIEST	Zandheuvel 1 C9	Bredene
F. VERKEMPINCK	Koebrugstraat 25B	Oostende
Mevr. G. VERKOUILLE	Hoefijzerstraat 9	Oostende
H. VERKOUILLE	Zwanenlaan 44	Oostende
W. VERLONJE	Albert I Promenade 16/1	Oostende
G. VERMEERSCH (E)	Blauwkasteelstraat 98/2	Oostende
C. VERMEESCH (S)	Dilbeeklaan 34	Oostende
D. VERMEESCH	Kievitstraat 3	Oostende
J. VERMEIREN	Van Iseghemlaan 96	Oostende
G. VERSCHORRE	Limburgstraat 4/6	Oostende
R. VERSLUYS	Brugsesteenweg 53A	Bredene
W. VERSLUYS (S)	Kapellestraat 167	Bredene
D. VERSTRAETE	Engelendalelaan 140	Brugge
M. VERSTRAETE	Bronstraat 18	Oostende
W. VERSTRAETE	Koolmeesstraat 46	Oostende
Mevr. A.-M. VIAENE	Amsterdamstraat 33/4	Oostende
H. VIAENE	Mac Leodstraat 4	Oostende
Mevr. M. VIEREN	Gerststraat 12	Oostende
O. VILAIN (E)	Rogierlaan 38/11	Oostende
R. VILLEIRS	Zandheuvel 4 D1	Bredene
VLAAMS CENTRUM GENEALOGIE	Kronevoordestraat 2A	Kortemark
G. VOLCKE	Vanderstichelenstr. 135	Oostende
R. VYNCK	Kemmelbergstraat 61	Blankenberge
W. VYNCKE	Nijverheidstraat 26/1	Oostende
A. VYVEY	Leopold I plein 2/1	Oostende
J. VYVEY (S)	Alfons Pieterslaan 68	Oostende
E. WALLYN	Stockholmstraat 39/2	Oostende
G. WALTERS (S)	Honoré Borgersstraat 107	Oostende
M. WANDELS	Nieuwstraat 9	Oostende
M. WENDELEN	Oosthelling 11/26	Oostende
E. A. WEYNEN	Brugsesteenweg 49	Bredene
Mevr. D. WILLAERT	Kapucijnenstraat 23/3	Oostende
R. WITTEZAELE	Kerkstraat 11/3	Oostende
Mevr. C. WYBOUW	Torhoutsesteenweg 354	Oostende
R. WYBOUW	Kanaalstraat 7	Gistel
ZWARTE ZUSTERS	Gouwelozestraat 98	Oostende

NOG DE TENTOONSTELLING "OOSTENDE VRIJHAVEN 1769-1794"

Ons geacht lid, de heer D. FARASYN, heeft ons gewezen op enkele onnauwkeurigheden die voorkomen op de plannen die te zien waren op de tentoonstelling "Oostende Vrijhaven 1769-1794".

Deze onnauwkeurigheden werden uiteraard overgenomen in de catalogus uitgegeven naar aanleiding van de tentoonstelling.

Stuk nr. 51. - 1781

Plan van het gedeelte van de stad .... De legende vermeldt o.a. de Kalfateringstraat. Deze straat heeft in Oostende nooit bestaan. Het is de verkeerde vertaling van "Rue du Carénage". De juiste benaming is "Werfstraat".

Plan afkomstig van het Alg. Rijksarchief. Kaarten en Plannen, nr. 2447 hs.

Stuk nr. 79. 1785

Plan et profil de la tête d'abordage... Dit stuk heeft geen betrekking op Oostende.

Een bijgaande geschreven document spreekt nml. van .... l'écluse de l'hazegras. Welnu op het Oostends hazegras is er nooit een sluis geweest. Wel is er een hazegrassluis geweest aan het Zwin.

De vergissing is begrijpelijk als men weet dat Commandant C. DE LAMY, de opsteller van het plan, veel te Oostende heeft verbleven. Men heeft dus het hazegras van het Zwin genomen voor het hazegras van Oostende.

Plan afkomstig van Gent. Rijksarchief. Kaarten en Plannen, nr. 1634.

Stuk nr. 97. 22 juni 1790

Regeling getroffen in ..... Dit moet zijn "Pegeling gedaan in ....." Pegeling is afgeleid van pegelen = peilen.

Hier is de tekst op het plan juist maar werd de vergissing begaan in de catalogus.

J.P. FALISE

IN DIT NUMMER

blz. 2 : J.B. DREESEN : Jaarprogramma De Plate 1989.
blz. 4 : J.B. DREESEN : Uit de "Regyster van de wettelijke geslooten rekeningen .....thydens de jaere 1670-1749".
blz. 5 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (3).
blz. 7 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende.
blz. 8 : J. COOPMAN : Bonen- en Cadzandstraat : een mythe ?
blz. 9 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (6).
blz. 13 : A. SWYNGEDAUW : Ostendiana.
blz. 15 : E. LIÉTARD : Oostendse numismatiek.
blz. 16 : J.P. FALISE : Ensoriana.
blz. 17 : J.B. DREESEN : Jaarverslag 1989.
blz. 31 : Ledenlijst 1989.
blz. 35 : J.P. FALISE : Nog de tentoonstelling "Oostende vrijhaven 1769-1794".

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen.
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80.15.53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	**J.B. DREESEN**	**J.P. FALISE**	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 **Nr.** 2 februari 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

FEBRUARI - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met dia's en documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 22 februari 1990 om 20u30

in de Conferentiezaal van het V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : DE OOSTENDSE WALVISVAART (1727-1734)

De spreekster : Mevr. Sigrun KIRCHNER, Licenciate in de Geschiedenis.

Sigrun KIRCHNER, een Antwerpse, studeerde voor enkele jaren af aan de Gentse Rijksuniversiteit met onderscheiding. De titel van haar Licenciaatsverhandeling was : "De Zuidnederlanders op walvisvaart onder het Oostenrijks bewind".

Vanavond spreekt zij ons over het ontstaan van de walvisvaartcompagnie in de Zuidelijke Nederlanden. Hoe deze compagnie in 1727 te Brussel werd opgericht (financiële zetel) en hoe, in hetzelfde jaar nog, te Oostende de eerste schepen werden uitgereed.

Aan de hand van allerlei bronnen (correspondentie, boekhouding en scheepsjournaal) worden U de reizen van de walvisvaarders beschreven. Vervolgens wordt dieper ingegaan op de gebruikte schepen en de uitrusting ervan, de walvisprodukten en de verkoop daarvan. De opbrengst wordt dan vergeleken met de gemaakte kosten.

Officieel heeft de compagnie bestaan tot in 1734. De reden van dit kortstondig bestaan en het falen van de compagnie worden uiteengezet in het besluit.

Sigrun KIRCHNER gaf verleden jaar een voordracht over de maritieme aspecten van deze zaak voor de Koninklijke Marine Academie, afdeling Geschiedenis en Archeologie. Momenteel werkt ze aan een bijdrage over dit onderwerp voor de "Mededelingen van de Koninklijke Marine Academie".

Over dit onderwerp uit de Oostendse maritieme geschiedenis was tot nog toe weinig geweten, laat staan gepubliceerd. Gelukkig wordt daar vanavond aan verholpen en krijgen we eens te meer het neusje van de zalm.

Een voordracht die U niet moogt missen en die eens te meer een sluier licht van een aspect van onze geschiedenis. Wij rekenen op Uw aanwezigheid en elk zegge het voort.

J.B. DREESEN

VISMIJN PERIKELEN IN 1751

door Jan COOPMAN

Op 30 november 1751 geven Jacob MABESOONE, Jacob WASSENBERGHE en Jacob DUDAL alle drie stuurlieden op visserssloepen, voor notaris BLONDEEL een rechtzetting over een schriftelijke verklaring door hen ondertekend, maar opgesteld door Sieur Joos VAN ISEGHEM "collecteur van de mynne", en medeëigenaar van zes sloepen, en waarin zou staan dat zij geen klachten hebben over de vismijn. Nu verklaren zij onder eed dat VAN ISEGHEM van hen niets anders gevraagd heeft dan een getuigenis van zijn goed gedrag, met de vermelding dat hij hen betaald heeft voor hun verkochte vis. In die zin had hij de tekst voorgelezen maar verzweeg daarbij dat ze nog meer bevatte. Zij zouden anders zeker geweigerd hebben hun handteken te plaatsen, omdat 5 % die VAN ISEGHEM doet betalen voor de verkoop van vis langs de vismijn om, een onrechtvaardige last is, en Oostende de enige haven is die de vissers verplicht hun vangst op die manier te verkopen, tot groot nadeel van henzelf en van de eigenaars van hun sloepen.

Op dezelfde dag komen de stuurlui Thomas DE ROO en Erbald WASSENBERBERGHE getuigen hoedat "Duymkercke", Nieuwpoort en Blankenberge over geen vismijn beschikken en hun vissers in volle vrijheid hun vis afslaan en verkopen. De 5 % heffing op de verkoop door de mijnmeester is er de schuld van dat de eigenaars niet kunnen leven van de opbrengst van hun sloepen en er verschillende de visvangst verlaten hebben daar waar zij in geval van winst, in het bedrijf zouden gebleven zijn en grote sloepen hebben gebouwd om in de Noord te varen. De huidige schuiten hebben geen dek en zijn te klein. Zij zijn verder van mening dat indien onze vissers gelijkgesteld werden met die van de andere 3 havens er niets zekerder is "ofte daer sal haest binnen dese stadt eene capitaele visscherie van groote sloepen aanghequickt worden" - want de 5 % die de eerste winst is voor de eigenaars, zal hen aansporen om visserssloepen te doen bouwen. Daardaar zullen veel arme mensen uit de nood geholpen worden die nu, bij gebrek aan mogelijkheden, hun kost niet kunnen verdienen met het breien van netten en door het verlenen van andere diensten.

Op de 2de december verklaren dhr. Frans Jozef KEMPE oud-schepen, Sieurs Jan DE ROO, Pieter LOHR en Jozef GYSELINCK, allen poorters te Oostende, dat zij eigenaars geweest zijn van verschillende schuiten en dat zij de visserij met aanzienlijk verlies moeten stopzetten. Zij schrijven dit toe aan het feit dat de vissers niet vrij zijn om zelf hun vangst te verkopen. Een tweede groep eigenaars bestaande uit dhrn. Jan Baptist CRYTSAERT en Jacob FLANDRIN, Srs Jacob SNICK, Pieter TERMOTE, de afwezige Jan DUNYNCK vervangen door zijn echtgenote Adriane MOLY, Hendrik TROMPERT, Frans BEDET en Joris PILAEIS, verklaart dat zij nog steeds schuiten in de vaart hebben doch wegens de aangehaalde reden geen winst kunnen maken. Daarom zullen zij ook de visvangst moeten verlaten tenzij de vissers dezelfde vrijheid en voorrechten krijgen als in de andere drie steden. Het is nl. een uiterste noodzaak voor de welvaart van de stad en om de armen een broodwinning te bezorgen, dat de vissers vrijgesteld worden van de vismijn om zelf hun vangst op de kaai te mogen afslaan en verkopen.

Alles lijkt er op te wijzen dat Joos VAN ISEGHEM betrokken was in

een proces wegens het invoeren van de visverkoop via de vismijn gekoppeld aan een heffing op de verkoop.

Bron : R.A.B. Oud notariaat 826 (Blondeel) akten 89, 90 en 95.

"THE OSTEND MANIFESTO" (oktober 1854)

door Luc FRANÇOIS

Op 9 oktober 1854 kwamen drie Amerikaanse ambassadeurs voor geheim overleg bijeen te Oostende. Ze waren alledrie op post bij Europese regeringen : Pierre SOULÉ te Madrid; James BUCHANAN te Londen en John MASON te Parijs. Op 12 oktober 1854 reisde het trio door naar Aken : het hoopte daar meer privacy te vinden en vooral wilde het de internationale pers ontlopen. Zes dagen later resulteerde hun overleg in een "geheim" document aan de Amerikaanse regering, hun opdrachtgever. Nog voor het document Washington bereikte stonden de voornaamste passages reeds in de Amerikaanse en Europese pers. Het Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken zag zich verplicht zich van het document te distanciëren. De nota, die ten onrechte de naam van "The Ostend Manifesto" meekreeg, bleef dus zonder gevolg, maar bracht wel de naam van Oostende in heel wat studies over internationale politiek van de negentiende eeuw. Veel minder bekend is echter het lokale luik van deze anekdote, dat ik aan de lezers van "De Plate" wil voorleggen. Waarom kozen de Amerikanen Oostende uit als onderhandelingsplaats ? Waren ze door een lokale personaliteit naar hier uitgenodigd ? Waar logeerden en vergaderden ze ? Zijn er in de Oostendse pers sporen van dit kortstondig diplomatiek overleg overgebleven ? Kwamen de ambassadeurs in contact met het stadsbestuur ?

De hiernavolgende paragrafen plaatsen "The Ostend Manifesto" in een ruimer, internationaal kader.

Sedert hun onafhankelijkheid hebben de Verenigde Staten van Amerika steeds een buitengewone interesse aan de dag gelegd voor het centrale gedeelte van het Amerikaanse continent. Meer bepaald ten aanzien van Cuba waren heel wat politici van oordeel dat dit eiland "the Key to the Continent" vormde en dat het om geopolitieke redenen beter was dat het deel zou uitmaken van de Verenigde Staten zelf.

Cuba, dat Spaans bezit was bij het begin van de 19e eeuw, werd ook door Frankrijk en Groot-Brittannië begerig bekeken. De Britse interesse voor het eiland was in 1823 de directe aanleiding tot het afkondigen van de Monroe-doctrine ("Amerika voor de Amerikanen") en de Verenigde Staten duldden voorlopig nog wel de Spaanse aanwezigheid, maar wensten zeker geen souvereiniteitsoverdracht naar een ander Europees land.

De Amerikaanse interesse nam nog toe als gevolg van het interne conflict tussen Noord en Zuid over de slavernij. Indien het Noordelijke anti-slavernij standpunt het mocht halen in de V.S.A., dan leek Cuba voor het Zuiden een ideale plaats voor één of twee slavenstaten. Door snelle annexatie kon het Zuiden wellicht ook verhinderen dat Spanje plots zou besluiten de Cubaanse slaven de vrijheid te schenken.

In 1853 kwam de democratische president PIERCE aan de macht in Washington. Onder Zuiderse druk maakte hij van de annexatie van Cuba een prioriteit en hij zond de flamboyante senator uit Louisana,

Pierre SOULÉ, als ambassadeur naar Madrid. Naar aanleiding van een Spaanse controle van een Amerikaans schip, dat van New-York via Havanna naar Mobile (Alabama) voer, gelastte de Amerikaanse regering haar voornaamste ambassadeurs in Europa tot bovengenoemd overleg. Deze stelden voor Cuba af te kopen voor een bedrag van maximaal 120 miljoen dollar. Indien Spanje weigerde, dan suggereerden ze Cuba te veroveren : "... upon the principle that would justify an individual in tearing down the burning house of his neighbour if there where no other means of preventing the flames from destroying his own home".

Europa, dat in dat conflict de zijde van Spanje koos, kon alleen verbale druk op de Verenigde Staten uitoefenen : Frankrijk en Groot-Brittannië waren te zeer verwikkeld in de Krimoorlog om Spanje daadwerkelijk hulp te bieden. De Verenigde Staten zelf konden van deze gunstige uitgangspositie weinig gebruik maken : overgaan tot verovering van Cuba zou het Noord-Zuid conflict enkel maar hebben verscherpt en het uitbreken van de Burgeroorlog hebben bespoedigd. Het resultaat was dat de "Cubaanse kwestie" wat uit de actualiteit wegdeemsterde. In 1898, met de Spaans-Amerikaanse oorlog, stond het probleem opnieuw in volle omvang op de voorgrond.

De argwaan van Washington ten opzichte van het bewind in Havanna is duidelijk veel ouder dan de Castristische machtsovername aldaar.

RECTIFICATIE i.v.m. KAART 79 VAN DE TENTOONSTELLING
"OOSTENDE VRIJHAVEN"

Bij een bezoek gebracht aan de merkwaardige tentoonstelling "Oostende Vrijhaven" heb ik wel te vlug en ook ten oprechte geoordeeld dat de kaart nr. 79 geen betrekking had op Oostende.

In de inventaris van de Kaarten en Plannen van het R.A. te Gent, staat vermeld : Carte intitulée, plan et profil de la tête d'abordage et pont de communication, construit en 1785-1786.

Het plan geeft een schets weer van, op de linkerzijde, een brede dijk met de inscriptie "digue de mer construite en 1785-1786 pour l'établissement d'un lazaret et entrepot de 184 ps. de longueur et pont de communications jusqu'à la nouvelle redoute". Van uit deze dijk loopt, naar rechts op, een brug die haaks eindigt.

Hierbijgaande is een tekst gevoegd "Etat estimatif des ouvrages en fascinage et terres grasses à faire à la tête d'abordage et redoute qui flanque le port, emportée par le courant des marées et des eaux du pays par l'écluse d'Hasegras; 3.030 fl. Ostende le 15 juin 1786. Getekend C. DE LAMY Cap. Ir.

De vermelding van de Hazegrassluis leidde ons ertoe te denken dat het hier de sluis betrof van de Hazegraspolder, die in 1784 door de aanleg van de Nieuwe Hazegraspolder werd uitgebreid, langsheen het Sluissche Gat of het Zwin.

De termen in de tekst gebruikt zoals "lazaret", "entrepot" en de verwijzing "qui flanque le port" kunnen geen betrekking hebben op de Hazegraspolder. Het moet hier gaan om uit te voeren werken in de Oostendse haven.

Op het Oostendse Hazegras, dat in die jaren nog niet was behuisd, was er wel een sluis te vinden nl. de Ste-Catherinesluis, die het overtollige polderwater langs de Amerikakreek in de geul loste.

Deze sluis, eigenlijk een sas, lag een 30 m. bezuiden de Kapellebrug en werd eerst in 1824 gedempt. Het water, dat doorheen deze sluis werd gelost, kabbelde wel de flanken af van de Amerikakreek. Zo werd in 1785 675 g. betaald voor het "leveren van synckrys, geerden ende staecken" en voor "het doen repareren den weghgespoelden dyck van den zuidcant van het sas des bassins", dus aan het noordelijk uiteinde van de Amerikakreek.

De kaart nr. 79 of 1634 geeft de voorstelling weer van bijkomende werken op deze plaats uit te voeren. Aan geulzijde werd deze zone vooral benut om schepen te kalefateren. Die zone droeg dan ook de naam "De Bank".

Dit document is eveneens van uitzonderlijk belang voor de toponimie van de stad. Voor het eerst, nl. in 1786, wordt het toponiem "Hazegras" gebruikt voor de nieuwe stadszone, die bezuiden de handelskommen tot stand zou komen. In andere documenten komt deze term eerst in 1798 voor.

Daniel FARASYN

DE PLATE en DE PLOATE

door J.B. DREESEN

In 1954 kozen de stichtende leden van de Oostendse Heemkring als naam voor hun vereniging "DE PLATE".

Dat was de vernederlandsing van het Oostendse dialectwoord "PLOATE".

PLOATE heeft volgens DESNERCK twee betekenissen :

1. die van een SCHOL groter dan 32 cm.
2. als spotnaam voor de Oostendenaars waarbij men dan meestal spreekt van "Oostendse ploaten".

De keuze was goed want ze had; enerzijds betrekking op de Oostendenaars in het algemeen en anderszijds op een gekende vissoort die voornamelijk in het najaar zeer geliefd is. De vereniging voert tenandere een SCHOL als teken. Wel werd de taal lichtjes geweld aangedaan want een "PLATE" in de hierboven aangehaalde betekenis bestaat niet in het Nederlands.

Een ander Oostends woord voor PLOATE is PLADIES = PLADIJS, zuidnederlands voor SCHOL-PLEURONECTES PLATESSA (Van Dale).

Wat men in het Oostends een SCHOL noemt is het zuidnederlands voor SCHAR-PLEURONECTES LIMANDA (Van Dale).

Het woord PLADIJS komt van het Middelnederlands PLADISE dat op zijn beurt uit het Oud-Frans PLADISSE (thans PLAISE, vergelijk met Engels PLAICE) van het Latijns PLATESSAM dat op zijn beurt van PLATUS = PLAT komt.

De lijn tussen PLOATE-PLADIES = PLADIJS en PLATUS is dus mooi te trekken.

Ongeveer tien jaar geleden werd in de Langestraat een nieuwe Jeugdherberg geopend. De uitbaters kozen als naam voor hun instelling het Oostendse woord PLOATE. Een ietwat spijtige keuze want sedertdien krijgen we regelmatig mensen over de vloer die bij ons om logies komen vragen of een activiteit willen bijwonen die in de Jeugdherberg thuishoort. De verwarring wordt nog groter als sommige

gelegenheidsmedewerkers van de pers de Heemkring als DE PLOATE vermelden in hun bijdragen of bij hun foto's.

Veel kunnen we aan deze toestand niet doen. Bij gelegenheid proberen we het met uit te leggen dat de naam DE PLOATE van de Jeugdherberg terugvalt op het Nederlandse woord PLAAT in de betekenis van zandbank of ondiepte op een rivier. Op de Schelde, waar het woord in die betekenis veël voorkomt, is het de gewoonte dat de vissers hun boten op een PLAAT optrekken of laten droogvallen om bijvoorbeeld te wachten tot de tij keert of om de boot te kuisen, te schilderen of te kalfaten. Al deze toestanden roepen immers een beeld van rust op.

Het Nederlandse woord PLAAT in de betekenis van zandbank of ondiepte bestaat echter niet in het Oostends. Dus de uitleg van DE PLOATE = ZANDBANK, hoe mooi hij ook klinkt klopt niet en is dus niet bruikbaar.

Wij zouden aan de directie van de Jeugdherberg kunnen vragen of zij de naam van hun instelling willen veranderen in DE PLAAT. Het woord zou beter passen bij de functie van hun instelling, even maritiem van inslag zijn als "het visje" en daarbij taalkundig "gekuist" zijn. Maar na 10 jaar bestaan van deze instelling zijn de kansen hiervoor gering.

Het enige dat we dan kunnen doen is aan onze leden en sympathisanten vragen steeds een duidelijk onderscheid te maken tussen de Oostendse Heemkring DE PLATE met de "a" van "staan" en de Jeugdherberg DE PLOATE met de lange "o" van "grot" en "tot" (dixit DESNERCK).

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (7)

door Aimé SMISSAERT (+)

Zondag 18 oktober -

Een killige Oktobermorgen. Op den Zeedijk, van in de vroegte, duitschers die van ver loeren op de Engelsche schepen, tusschen Middelkerke en Nieupoort liggende.

Deze nacht zijn nog vele troepen aangekomen - en vroeg in den morgen in de richting van Nieupoort vertrokken.

Van af 8 ure tot ruim 9 1/4 ure komen duitsche kanonnën aan, die langs den Nieupoortschensteenweg vooruit gestuurd worden. Een gedeelte wordt geplaatst in de Rentenierstraat, een ander gedeelte bij het Koersenplein. Het getal kanonnen mag op ruim 120 gerekend worden.

Lange rijen voorraadwagens komen toe tusschen 9 1/2 en 11 1/2 ure. Deze ook trekken op in de richting van Nieupoort, doch met den avond zullen vele dezer wagens den Thouroutschensteenweg inslaan.

Geen klokkegeluid om de goddelijke diensten aan te duiden - weinig volk in de kerken, 't kan niet missen, wellicht verblijven geen 30.000 Oostendenaars in onze stad meer.

Op den Zeedijk, een weinig volk dat loert naar de Engelsche oorlogschepen.

Aan het Palace Hôtel, dat de duitschers voort bezig zijn met plunderen, staan eenige duitsche officieren : ze zien er maar erg beteuterd uit !

Het strand voor het Museum Strackė is overdekt met ledige wijn- en champagneflessen. Voor de groote hotels van Mariakerke zeldfde schouwspel. Ook in de Koersenlaan, Sport- en Wellington-straten is de weg bezaaid met ledige bottels.

Deze morgen werd, uit den Kursaal al het goed - matrassen, lijnwaad, sargiën enz. - van het Rood Kruis door de platkoppen gestolen.

De vloot die tusschen Middelkerke en Nieupoort ligt, bestaat uit 8 schepen, waarvan 4 standvastig schieten.

Kort achter den noen komen groote vervoerautomobielen aan. Rond 2 1/2 ure vliegt eene "taube" over de stad en gaat zich neer-zetten op het vliegplein van den Vuurtoren.

Uit de groote statie trekken treinen weg, bestemd tot den dienst der troepen. Volgens duitsche officieren ons verzekeren zullen binnen een 4 of 5 tal dagen, reizigerstreinen loopen naar Brugge en verder.

Tegen morgen moeten de bakkers 20.000 kilos brood leveren aan de duitschers. Men kan denken hoe de in voorraad zijnde bloem mindert ! Verscheidene bakkers staan zonder bloem - en, wat niet min erg is, er is, om zeggens, geen gist in stad. Zekere bakkers zijn daarover gaan klagen op het stadhuis. Men antwoordde hen kortaf : "Trekt uw plan !" 't Is gauw gezegd !!! Nu, we zijn er aan gewoon, aan de .... bottenvagerij onzer stadhuismannen ! In de hachelijke omstandigheden die we beleven zou het de plicht wezen van ieder goede bestuurder zich op te offeren tot het welzijn zijner onderhoorigen. Welke maatregelen nam de stad voor de bevoor-rading der stad ? Hoe gemakkelijk zou 't niet zijn gist te bekomen te Brugge bij voorbeeld ? De duitschers moeten brood hebben, goed HERRN, ABER geen brood zonder gist ! Geef ons de middels om gist te bekomen, en wij zullen U brood leveren ! 't Zelfde kan gelden voor de bloem !

Geheel den namiddag staan vele nieuwsgierigen op den Zeedijk naar de oorlogschepen te zien. Van tijd tot tijd ziet men eene vlam, en daarna een weinig rook opgaan - maar men blijft zonder nieuws !

Vrienden die tot aan den Crocodile (tusschen Middelkerke en Westende) gerocht zijn, vertellen dat men langs de kanten van Slype rook ziet opwarrelen.

Gansch den namiddag worden duitsche gekwetsten de stad binnenge-bracht. Volgens ons verzekerd wordt, kwamen er meer dan 1.000 toe.

's Avonds ontmoeten wij nog al veel duitschers in aangenaam gezelschap met jonge Oostendsche juffertjes. Hoe laag moeten deze laatste niet gezonken zijn om zich op straat te vertoonen op zulke dagen, met de beulen van het Oostendsche volk !

Een cinema is open. Welke droevige geestestoestand moeten zekere eigenaars hebben, om terwijl het vaderland zucht onder den hiel van den duitschen barbaar, terwijl, op eenige uren afstand, onze buitenbevolking met den dood op 't lijf zit bij 't hooren voorbijsnorren der shrapnells, terwijl het Belgisch bloed bij beken vloeit - welke droevige geestestoestand moeten zekere eige-naars hebben om vermakelijkheden, natuurlijk betalende, in te richten, van zoohaast de vijand binnen is ? ?

* * *

Laat in den avond werden in het Hôtel des Thermes, twee erg gekwetsten binnengebracht : moeder en dochter SLOOVE, van Mannekensvere, die heden namiddag in eene gracht dezer gemeente door een granaat der Bondgenoten getroffen werden. Nevens hen werd een werkman gedood. Denzelfden namiddag werden, ook te Mannekensvere, twee mannen en eene vrouw gedood.

Maandag 19e Oktober -

VIJFDE DAG DER BEZETTING

De Engelsche schepen liggen nog altijd tusschen Westende en Nieupoort.

Van in den vroegte zijn duitschers bezig met steenen van den Zeedijk open te breken, rechtover het Hôtel du Littoral, hoek der Hertramp. Het schijnt dat ze daar kanonnen willen opzetten.

Later in den dag komt de Heer Konsul der Vereenigde Staten ter plaats en verzet zich heftig tegen het voornemen der duitschers. De twee kanonnen, die gereed stonden, worden alsdan geplaatst in de goot der Hertramp, eenige meters achterwaarts der Zeedijk.

4 zuigboten van M. SMIS zijn genomen geworden om naar de boei der visschers te varen, doch de eerste boot geraakte buiten de haven niet, zijn schroef onklaar komend.

Na het verzet van den Heer Konsul der Vereenigde Staten werd afgezien van alle andere uitvaren der booten.

Even na 10 1/2 ure vliegt een Engelsch vliegmachien heel hoog boven de stad.

Kleine bendjes duitschers kwamen deze morgen nog binnen, alsook vele karren met voorraad en een groot getal kanonnen van 28 c.

De duitschers zetten hun plunderingswerk voort in tal van onbewoonde huizen.

Wij ontmoeten verscheidene Oostendenaars die naar Holland gevlucht waren en thans terug keeren.

Allerlei erg nieuws loopt rond over den toestand te Westende en te Lombardzijde : de duitschers zouden de bevolking drie dagen tijd gegeven hebben om te vluchten. Dit nieuws wordt echter niet bevestigd.

Op de Groenselmarkt ('t is heden marktdag), ééne boerin van Middelkerke. Zij is gauw uitverkocht. Op de vleeschmarkt zijn een 8 tal kramen open.

Op den Zeedijk mag men niet door, van aan de Kristinaramp tot aan de Berlijnschestraat. De officieren, die op den Zeedijk wandelen, zien er erg bekommerd uit ! Van ver kan men de Engelsche schepen zien schieten.

Een drietal Oostendenaars, die naar Leffinghe trokken om een peerd en eene bakkerskar te gaan halen die daar gebleven waren, en in hunne zending lukten, vertellen ons het volgende :

Zondag vielen de Engelsche shrapnells als hagel rond Leffinghe. Een tiental vielen in den omtrek der woningen van M. VAN SIELEGHEM - MAREST, op het kalsijtje leidende van den Thouroutschensteenweg naar Leffinghe-dorp. Gansch den dag werd er geschoten, doch het geschut was het hevigst langs de kanten van Slijpe en Sint Pieters Capelle. Heden, Maandag, wordt niet min geschoten. De duitschers

hebben eenen vastliggenden luchtbal opgestoken, tusschen de vaart van Plasschendaele, de Thouroutsche Kalsijde en Zevecote. Van uit Oostende kan men heel goed die luchtbal bemerken. De Engelschen hebben hem ook bemerkt, want zij richten rond 11 ure hun geschut op het luchtgevaarte : een shrapnell vliegt een 100 tal meters er van af, en rap en gauw wordt de luchtbal neergehaald.

Over Leffinghe heen snorren de shrapnells schier onophoudelijk voorbij. In de dorpstraat van Leffinghe staan duitsche kanonnen en voorraadwagens. De duitsche soldaten zijn zeer ontmoedigd : ze klagen dat men van alle kanten op hen schiet, en dat ze den vijand maar niet kunnen bemerken.

Rond 12 ure zien onze vrienden een 40 tal duitsche ruiters, met hen een zeker getal ruiterlooze peerden hebbende, in allerijl de Slypebrug over loopen, de steenweg van Slype afrukken en dan langs het Kalsijtje van Zevecote voortvluchten. De Engelsche shrapnells barsten langs alle kanten hen achterna. Velorijders vluchten in 37 haasten dweers door het land.

Bij den terugkeer langs het kalsijtje van Leffinghe ontmoeten onze vrienden twee duitsche automobielen, die, verwittigd door een motocyclist, spoedig rechtsomkeer doen en langs den Thouroutschensteenweg in vliegende vaart Ghistelwaarts vlieden.

Een ander onzer vrienden ontmoet rond 4 ure, een duitsche onderofficier per velo. De man is uiterst vermoeid en vertelt dat, boven Leffinghe, zijn bataljon, 600 man sterk, aan den slag heeft gelegen. Geen 50 man ervan bleven over !

Met den avond verspreiden de duitsche soldaten, die nog in stad liggen, zich in de herbergen.

Rond 7 1/2 ure, een klein opstootje in de Weststraat. Een duitscher was binnengegaan in de "charcuterie" SAUTÉ en had er voor 15 fr. eetwaren gekocht. Toen het op betalen aankwam, beweerde hij betaald te hebben. De winkelier betwistte zulks. Eenige duitsche soldaten kwamen bij en gaven den kooper ongelijk. Twee officieren, bijgeroepen, maanden hem tot kalmte aan, doch onze duitscher hield voet bij stek, tot eene patroelje aankwam. Zij trok de winkel binnen, en telde de kas na. De duitscher poetste inmiddels de plaat.

Oberstleutnant VON STUTTERHEIM, duitsche plaatsbevelhebber van Oostende, begint te toonen dat hij het is. Twee plakbrieven worden aangeplakt :

Ziehier de eerste plakbrief :

BELANGRIJK BERICHT

Mijnheer de Oberstleutnant von Stutterheim, plaatscommandant van Oostende, zendt mij de volgende mededeeling :

Er bestaat gegronde onderstelling dat, van wege de bevolking van Oostende, betrekkingen met de vijandelijke troepen onderhouden worden. Wij roepen uwe aandacht erop dat ieder soortgelijke verstandhouding, van welken aard zij ook zijn volgens de krijgswetten zal gestraft worden.

Oostende, den 19 October 1914

De Burgemeester,
A. LIEBAERT.

De tweede plakbrief, in 't Fransch en in 't Engelsch opgesteld, heeft betrekking op de Engelschen die nog te Oostende verblijven :

zij hebben tijd tot . . . . . .
ven in de bureelen van oberstleutnant VON STUTTERHEIM, Hôtel Splendid, Koninklijkestraat. Die 't niet doen zullen krachtens de oorlogswetten vervolgd worden.

Deze avond wordt een derde plakbrief uitgehangen :

ZEER BELANGRIJK BERICHT AAN DE
INWQNERS VAN OOSTENDE.

Wij maken U-Ed. bekend dat, in 't belang van de openbare rust, het verboden is, van 9 ure 's avonds tot 5 ure 's morgens de straten te doorkruisen. Bij dezelfde gelegenheid laat ik U weten dat al de openbare en private gebouwen moeten gesloten zijn gedurende dezelfde tijdruimte.

De verkoop van alcoolische dranken is verboden.

Oostende, 19 October 1914.

De Plaatscommandant,
VON STUTTERHEIM,
Oberstleutnant.

Het Bisschoppelijk Kollege zit vol met duitsche soldaten.

Dinsdag 20e Oktober -

ZESDE DAG DER BEZETTING

Deze morgen ontmoet men in stad hier en daar zwijmelende duitschers, die manden met wijn dragen.

Tot rond den middag mag niemand op den Zeedijk tusschen het Majestic Hôtel en den Kursaal. Ver in zee, in 't Noord-Oosten, moet er een zeegevecht plaats grijpen, want duitsche officieren staan voortdurend met hunnen verrekijker naar dien kant te zien. Wij hooren, op de Vlaanderenramp, een platkop aan zijn kameraad zeggen dat 3 duitsche schepen reeds gezonken zijn.

Rond 10 ure komt langs de Kapellestraat eene bende soldaten van het Zeewezen af, gevolgd van eenige kannons en een aantal karren met voorraad en voeder. Die gasten komen van Brussel met den trein. Wij tellen 180 reken van 5 man, samen dus 950 man - voegt erbij de oversten, de mannen die op de kanonstukken en op de karren zitten alsook eenige wielrijders - en men komt tot ruim 1.100 man .... en 2 koeien. Toen ze met hunne tamboers en fijfers voorenop op de Groote Markt défileerden, spraken de menschen reeds ven verscheidene duizenden !!

. . . . . .ten vond logiest in de Meisjesschool der Groenselmarkt, een ander in den Koninklijken Schouwburg, ja in den Koninklijken Schouwburg ! Ze zullen daar wat uitgestoken hebben want geburen vertellen ons dezen noen dat ze de platkoppen daar hadden hooren buischen en smijten dat hooren en zien verging !

(vervolgt)

N.V.D.R. In de tekst zijn bepaalde zinnen vervangen door puntjes (. . . . .). Op deze plaats is de originele tekst onleesbaar doordat de krant, bij het inbinden, verkeerdelijk werd afgesneden.

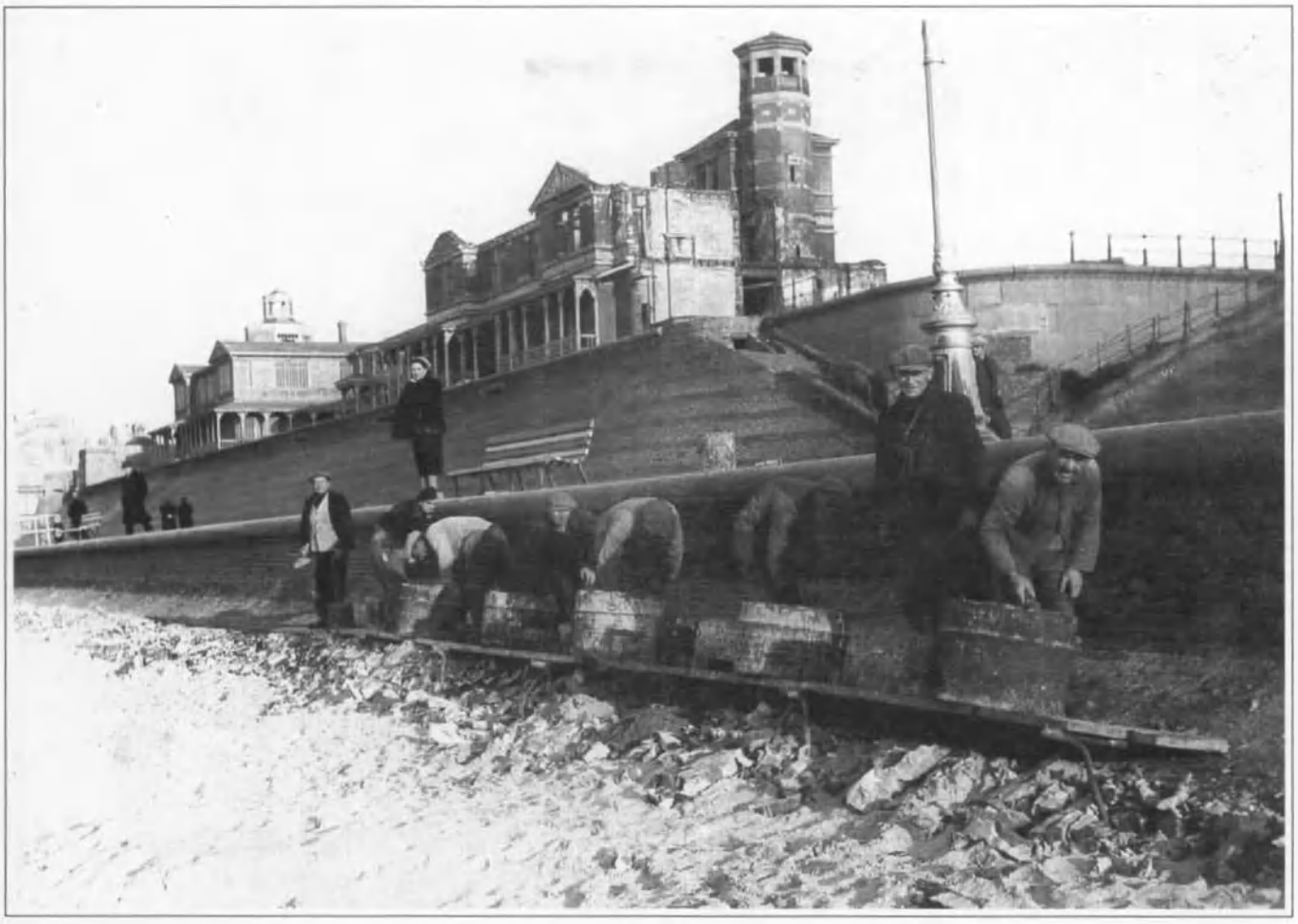

OESTER- EN KREEFTENPARK TEGENAAN HET FORT SINT-PHILIPPE

door R. VERBANCK

Op het ogenblik dat ik dit neerschrijf (9-12-89) loopt in het museum van de heemkring De Plate, te Oostende, een interessante tentoonstelling, met als thema "Oostende Vrijhaven".

Met enige vertraging werd een plan opgehangen dat het catalogusnummer 59 meekreeg : "Plan van kreeft- en oesterbanken te Oostende" (Algemeen Rijksarchief, Kaarten en Plannen, Inventaris in handschrift nr. 7941). Als naar gewoonte is dit verkeerd, want het moet zijn : te Bredene. We zijn het beu ons daarover druk te maken.

Naar verluidt zou bij het plan een gebruikelijk dossier horen, maar dat kregen we tot hiertoe niet onder ogen. Ik heb ondertussen reden om te vermoeden dat het hier om een plan gaat met een TE BOUWEN oesterpark. Het is zeker dat er een oesterpark is gekomen, maar er kunnen twijfels rijzen over het uiteindelijk uitzicht.

Laten we eerst de ligging bekijken. Het zou aangelegd worden op het punt van de landtong waar de Gauwelosekreek in de havengeul uitmondt. Daar lagen voordien de zeewaartse buitenwallen (glacis) van het fort Sint-Philippe. De inrichting zou bestaan uit twee duidelijk afgescheiden delen : een gedeelte strekt zich uit langs de fascinagedijk "Kraayenest". Daarin zijn twee lange behuizingen voorzien, een kreeftenput en percelen voor oesters. Het andere gedeelte is een waterreservoir. Beide delen betrekken hun water afzonderlijk via een sluis uit de Gauwelosekreek.

Is er op deze plaats een oesterput gekomen ? Daar durf ik positief op antwoorden. Een weinig uitleg is zeker niet overbodig. In 1804 gaf Napoleon toelating tot het aanleggen van een spuikom met spuisluis ("Franse sluis" ter hoogte van de Oesterbankstraat). Deze spuikom zou zich uitstrekken tot aan het fort Sint-Philippe en, afwijkend, de monding van de Gauwelosekreek in beslag nemen. Het geheel kwam slechts volledig klaar in 1811. Tegenaan het fort kreeg de kom een uitsparing : een oesterpark werd niet opgeofferd en bleef gelukkig voortbestaan. Wel zien we op Franse plannen uit die tijd dat de waterreservoirs niet netjes vierkant zijn maar wel het uitzicht hebben van een ronde vijver.

Wellicht was het oorspronkelijk plan wat te optimistisch en had men niet ten volle rekening gehouden met de bodemgesteldheid. Alhoewel er aan deze zijde van het fort reeds behuizing was moet men veronderstellen dat de landtong maar een slijkerig geval was dat normaal bouwen niet toeliet. Aan de hand van alle latere plannen krijgt men de zekerheid dat ze het dan maar over een andere boeg hebben gegooid. Al deze plannen (o.a. POPP), vanaf de Franse tijd tot het ontwerpen voor het graven van de nieuwe handelsdokken vertonen een zekere continuïteit.

Oude plannen moet men kritisch bekijken omdat ze soms geen oog hebben voor details. Wat onze oesterput betreft vind ik dat deze van Lt-Ing. DUTILLEUL (plan van de versterkingen en omgeving van Oostende - volgens VERBOUWE ± 1820) zeer geloofwaardig. De ronde reservoir is er, maar ook de oester- en kreeftenbakken. Ook twee bijgebouwen zijn minutieus getekend.

Nu wat anders. In het "Oesterboek" van R. HALEWYCK en N. HOSTYN lezen we onder hoofding "Oesterparken DE BROCK" : "Deze oesterparken

waren zeker al ca. 1840 in gebruik" : ze kwamen immers al voor op plan AVANZO uit die jaren en bv. ook op het stadsplan van PASQUINI.

De oesterput was deze bekend als horende bij de "Tivoli". Er is geen lang studeerwerk op oude plannen nodig om te merken dat de oesterput van DE BROCK de voortzetting is van deze die aangelegd werd vóór de Franse tijd. De ronde of ovale vorm van het reservoir is ook te zien op kaarten uit 1840. Dat de oesterput gespaard werd bij de aanleg van de spuikom bewijst dat hij in werking was. Hij bestond dus reeds en werd niet achteraf aangelegd. Of hij ook continu in bedrijf bleef kan ik evenwel niet verzekeren.

Gezien de dijk van de spuikom de uitgang van de Gauwelosekreek afsloot, werd tussen het fort en de buitenwallen een nieuwe uitweg gegraven : Het Varretje (nu Tweebruggenstraat). Deze tussenscheiding geeft op de plannen de verkeerde indruk dat de oesterput vreemd is aan het vroegere fort. Bijkomende functies, palingrestaurant of amusementgelegenheid, mogen ons zijn vroegere situatie niet doen vergeten. Indertijd heeft men waarschijnlijk vergeten zijn eeuwfeest te vieren.

James ENSOR borstelde in 1876 een schilderij met de inrichting "Tivoli ... te Oostende", volgens de prentkaart die te koop is in het Museum voor Schone Kunsten.

ENSOR IN DRESDEN

Hopelijk weet iedereen dat de "Staatliche Kunstsammelingen Dresden" in hun "Gemäldegalerie Neue Meister" een schilderij bezit van ENSOR. "Stilleven met Rode Kool", geschilderd in 1890, kwam in hun bezit in 1926 na een verkoop uit Brussels privaatbezit.

Waarschijnlijk is het daaraan te wijten dat het kunsttijdschrift "Maler und Werk", Dresden, een boekje publiceerde in 1985 over onze wereldberoemde kunstenaar van de hand van Henry SHUMANN. Het kunsttijdschrift informeert ons over het algemeeen over de kunstschepping van een bekende schilder in het verleden en zijn betekenis voor het heden en de toekomst. Het houdt rekening met alle kunstepisoden en wil zich in het bijzonder bezighouden met de vordering in het kunstgebeuren. Iedere bijdrage, en tot in 1985 waren er dat reeds twaalf, met in voorbereiding nog een achttal, neemt ons mee in de ontwikkeling van een kunstenaar om erkenning en duiding te geven aan zijn werk als schilder.

Het boekje "James Ensor" is van klein formaat en telt dertig bladzijden, waaronder veertien voor tekst en zestien voor afbeeldingen van schilderijen.

Henry SHUMANN behandelt in zijn eerste deel de schilderperiode van ENSOR tussen zijn leeftijd van twintig en vijfendertig jaar. Hij noemt het "sein geniales Frühwerk". Daarna komt er een chronologische levensbeschrijving met een opeenvolging van zijn bijzonderste tentoonstellingen. Enkele indrukken en uittreksels uit brieven aan Pol DE MONT in 1894 en 1895 tonen ENSORs heftige uitspraken en antwoorden op diverse kunstkritieken en SHUMANN laat dit hoofdstuk eindigen met "Ich kläre meine Farben, sie sind eigenwillig und persönlich". Wat een figuur, die ENSOR ! Vervolgens krijgen wij de literaire bronnen, gevolgd door een lijst van de afbeeldingen. Deze laatste vallen ten zeerste tegen door de "reproductie van de reproductie". Ze geven echt niet de eigen "Farben" van de grote meester weer.

Besluit aan de Ensor-fans. Het boekje is een documentje waard !

Freddy DUFAIT

SCHRIJVERS AAN ZEE (4)

door Emiel SMISSAERT

KAREL VAN DE WOESTIJNE EN STIJN STREUVELS

Literaire parels aan de Middenkust

Westende noemt zich de "Parel van de Belgische Kust" en is de meest zuidelijk gelegen badplaats van de Middenkust. Deze deelgemeente van Groot-Middelkerke geniet een vrij grote populariteit, vooral als kindvriendelijk badplaatsje. Ze omvat drie woonkernen : Westende-Bad (dicht bij de zee), Westende-Dorp (landinwaarts) en Lombardsijde (tegen Nieuwpoort aan).

In Westende (Wetstraat 80) zo weet Fernand Bonneure ons te vertellen (18) woont Roger Pieters (°1922). Hij is sedert 1958 literair aktief en schreef romans en toneelstukken die hem naam en bekendheid gaven. Hij was jarenlang werkzaam in het onderwijs te Nieuwpoort en aan hem wijdde de literaire criticus Jooris van Hulle in 1985 de korte studie Vanop de wal gezien (VWS-cahier nummer 113).

Een schrijfster die graag in Westende vertoefde is Christine D'Haen (°1923). Daar "leerde ik zwemmen in de Lac aux Dames; ik vond het jammer te ontdekken, dat waar we ongeveer altijd in zee gingen, de afvoerleidingen met het vuile water in zee liepen... Ik schreef mijn lang gedicht Zee-Interludium als een soort summa van al mijn zee-ervaringen, vooral toch die van Westende" (19).

In Middelkerke werd Daan Inghelraam (°1905) geboren. Hij woont reeds tientallen jaren in Blankenberge, waar hij eerst als onderwijzer, daarna als leraar werkzaam was. Hij schreef romans (o.a. Angélique (1948)), novellen en jeugdboeken (20).

Wie aan het hart van de Middenkust denkt, zegt Oostende : ingeplant in het midden van de Belgische kust, voert deze stad de titel van "Koningin der Badsteden". Wie Oostende-en-de literatuur zegt, denkt aan Karel Jonckheere, de bekendste Vlaamse auteur die zelf van de kust stamt en daar fier op is.

Als letterkundige is en blijft hij in de eerste plaats een oorspronkelijk en gevoelig, puntig en kundig dichter. Hij mocht twee maal, in 1946 en in 1955, de Staatsprijs voor Vlaamse poëzie ontvangen. Speels en spitsvondig, rad van geest en fijngevoelig van taal is Karel Jonckheere altijd geweest en hij bewoog zich op diverse terreinen aktief en bedreven. Want naast de lyriek kon hij tevens, met een gemak en met een zwier die hem eigen is, het prozagenre aan : novellen, essays, anekdoten en aforismen, reisverhalen, vertalingen en boeiende memoires waren evenveel pijlen op een boog die tot voor kort immer in de aanslag stond. Zijn herinneringen, neergeschreven in boeken met titels als De vogels hebben het gezien (1968), Waar plant ik mijn ezel (1974) en Verbannen in het vaderland (1978) geven gevat en kruimig weer hoe het gesteld was te Oostende en aan de Westkust, voor en tijdens de tweede wereldoorlog. Stuk voor stuk vormen deze herinneringen de schriftelijke neerslag van de Voltooid Verleden Tijd, van de geschiedenis en in het bijzonder van de cultuurgeschiedenis van onze kust.

Oostende teert niet enkel op de naam en faam van één gerenommeerd schrijver. Een handvol minder bekende literatoren hebben, elk op hun manier en naar best vermogen, hun geest en ziel aan het papier toevertrouwd. Het is geen louter "namen noemen", wanneer

dichters als Daan Boens, August Vanhoutte, Stefanie Verzele-Madeleyn, Ferdinand Vercnocke en Roger Devriendt gememoreerd worden. Van de oudere prozaschrijvers vernoemen we enkel Gaston Duribreux en Ary Slees (ps. van Karel Seys). Zijn die dan toch zomaar "vergeten" ? Is hun werk nu, ongelezen, voorgoed "opgeborgen" ? Neen, toch ! En jongere schrijvers als Paul Duribreux, John Gheeraert, Lia Timmermans, Julien van Remoortere, Christian-Adolphe Wauters... Zij hebben ons vandaag de dag nog heel wat te bieden !

Nagelaten indrukken van dichters en prozaschrijvers die destijds onder de indruk kwamen van de charmes van de Koningin der Badsteden werden verzameld door John Gheeraert in zijn fraaiogende Ode aan Oostende (1977) waarin een vijfenzeventigtal auteurs beknopt worden voorgesteld.

Maar ook de namen van enkele prominente Vlaamse auteurs kunnen verbonden worden aan Oostende.
Een gekweld man als Karel van de Woestijne (1878-1929) kon nergens voorgoed aarden of zijn draai vinden, daarvoor had hij een te rusteloos temperament. En kijk : toch heeft hij het voor elkaar gekregen om in Oostende vijf jaar door te brengen. Maar zelfs daar was Karel van de Woestijne niet honkvast ! Raf Seys (21), die zich baseert op informatie van de grote Van de Woestijnespecialist prof. M. Rutten, somt op : Wellingtonstraat 6, 1920-1922; Eufrosina Beernaertstraat 152, 1922-1923; Hofstraat 25, 1923-1925 en tenslotte Vlaanderenstraat 20, 1925-1926.
Van Pasen 1925 bewoonde Van de Woestijne feitelijk reeds La Frondraie te Zwijnaarde bij Gent, alhoewel hij daar pas officieel werd ingeschreven op 20 augustus 1926.
Karel van de Woestijne was naar Oostende getrokken bij zijn aanstelling als docent Nederlandse Literatuurstudie aan de Rijksuniversiteit van Gent. Eén jaar voordien, in 1919, had hij de eervolle benoeming gekregen van briefwisselend lid van de Koninklijke Academie voor Taal- en Letterkunde, eveneens in Gent gevestigd. De familie Van de Woestijne verhuisde van Sint-Lambrechts-Woluwe naar Oostende, enerzijds voor de gezondheid van de twee kinderen (Paul en Lily), maar ook omdat er in Oostende een atheneum was, zodat het onderwijs van hun zoon er niet zou onder lijden. Bovendien : in Oostende had Karel van de Woestijne enkele zeer goede kennissen bij wie hij van harte welkom was.
Oostende droeg ij een warm hart toe. "Hij ging er fier op" wist F.V. Toussaint van Boelaere te vertellen, "om gedichten die hij hier geschreven had te onderscheiden van andere door er de naam van de stad Oostende onder te plaatsen. En sommige behoren tot zijn mooiste verzen" (22).
Wanneer het even kon, bij goed of slecht weer, maakte hij een fikse, deugdoende wandeling langs de zee. Toen het op een keer werkelijk stormde werd Karel van de Woestijne met zijn "klikken en klakken" zoals men te Oostende zegt, opgetild door de wind en weer tegen de grond gesmakt. Een ontwrichte schouder en arm was het gevolg.
In de zomermaanden woonde Karel van de Woestijne vaak de repetities (die hij prefereerde boven de eigenlijke officiële uitvoering) bij in het Kursaal. Hij was overigens een trouw bezoeker van het Kursaal : daar kon men hem regelmatig vinden, gezeten in een rustig hoekje van de leeszaal, om er zijn kronieken voor de Nieuwe Rotterdamsche Courant te schrijven. 's Winters trok hij hiervoor naar de leeszaal van de Stadsbibliotheek op het Wapenplein. Hoe hij zelf over zijn werk als journalist dacht, vernemen we uit een brief (23) aan zijn vriend Emmanuel de Bom :

> Ik dank het aan u, dat ik journalist ben geworden. En, in het geheim van mijn hart : het is op mijn journalistenwerk dat ik misschien nog het fierst ben. Het heeft mij in het midden van het leven geplaatst, gedwongen hard te werken, vlug te werken, opgewekt te werken, zooals een echt mensch betaamt. Ik heb nogal veel boeken geschreven, eenvoudig omdat ik twintig jaar en meer veel journalistiek werk heb gemaakt. Anders zou ik mijn leven hebben verdroomd; ik zou het bij een of twee bundeltjes hebben gelaten. Maar gij, beste vriend, gij hebt mij in het volle leven gestampt, en geleerd te vechten, of althans naar de noodwendigheid het meebracht, te handelen.

In Oostende heeft Karel van de Woestijne heel wat gedichten geschreven die aan de zee zijn gewijd. Een bundel, samengesteld in deze periode, kreeg de titel God aan zee (1926).
Het gezin Van de Woestijne bleef tot Pasen 1925 in Oostende. Het is met spijt in het hart dat zijn vrienden zijn vertrek vernamen. Daarom werd, enkele weken voor zijn afreis, een hartelijke afscheidshulde gebracht aan Karel van de Woestijne. Op dit vrienden-avondmaal werden toespraken gehouden door o.a. James Ensor, en aan Karel van de Woestijne werd het ereburgerschap van de stad Oostende aangeboden, een eerbetuiging die ook vandaag nog uiterst spaarzaam wordt toegekend.
De gehuldigde drukte in volgende bewoordingen(24) zijn gevoelens van dank uit :

> Dames en Heeren,
>
> Het onverwachte en des te hooger gewaardeerde gebaar van Burgemeester en Schepenen van de stad Oostende heeft mij diep getroffen. Het geeft mij de gelegenheid in de eerste plaats en voor elk ander aan de bevolking dezer stede in de personen der gemeentelijke overheid te zeggen, met welke dankbare gevoelens wij Oostende zullen blijven gedenken. Mijn vrouw en ik zijn naar hier gekomen met egoïstische bedoelingen : het ging om de gezondheid van de kinderen. Wij zouden hier een jaartje blijven : het is vier jaar geworden. En daar zijn de Oostendenaars de grootste reden van.
> Daar is natuurlijk de Zee, en, zonder dat hij in dichterlijkheid vervallen wil, zult gij het een dichter niet kwalijk nemen dat hij hare aantrekkingskracht niet miskennen wil. Maar behalve de Zee, naast de Zee, aan de Zee, is daar de Stad, de beminnelijke Stad en haar bewoners. Dat wij hier vrienden hebben gevonden : wij stellen het hier met aandoening vast. Dat ik waardering mocht oogsten : het is voor mij verbluffend, maar ik moet het wel aannemen, aangezien onze burgemeester het zelf bevestigt. Het verdubbelt mijne erkentelijkheid.
> Wij verlaten overkort deze stad. Geloof wel dat het met spijt is. Geloof tevens dat gij ons meer dan eens terug zult zien.
> Inmiddels nogmaals den dank van mijne vrouw, van mijne kinderen, van mij die de eer zal hebben gehad, Oostendsch burger te zijn geweest.

Kort daarop vestigde de familie Van de Woestijne zich in Zwijnaarde bij Gent, waar zoon Paul de colleges in de klassieke filologie volgde.
In de zomer van 1925 was de dichter terug aan zee, ditmaal in De Panne, waar hij ook in 1927 enkele dagen is komen doorbrengen bij zijn schoonzoon Maurice Roelants. In 1928 betrok hij, weer in De Panne, de villa Shamrock aan de Avenue des Artistes, wat hem ten zeerste amuseerde ; hij was de enige echte "artiest" die ooit in die laan gewoond heeft !
Tijdens de Paasvakantie van 1929 is Karel van de Woestijne terug in Oostende. Hij logeerde op de hoek van de Zeedijk en de helling van de Vlaanderenstraat, niet ver van het nu nog bewaarde woonhuis van James Ensor. Enkele weken later nam hij met zijn gezin intrek in het Hôtel de la Couronne, maar het was toen bar slecht weer en nog dezelfde dag werd de terugreis ondernomen. Karel van de Woestijne is nooit meer teruggekeerd. Enkele maanden later is hij te Zwijndrecht overleden, amper éénenvijftig jaar oud...
In mei 1937 had een grootse hulde te zijner nagedachtenis plaats in Oostende (25).

Noten

(18) F. Bonneure : Literaire gids voor West-Vlaanderen (1985), p. 146 en 149.
(19) Brief Chr. D'haen d.d. 20 mei 1988.
(20) F. Bonneure, o.c., (p. 146) vermeldt nog een paar schrijvers die vooral plaatselijke bekendheid genoten.
(21) Raf Seys : Karel van de Woestijne, God aan Zee, te Oostende. In : "August Vanhoutte" (VWS-cahiers, nr. 96, 1982), p. 4.
(22) De Van de Woestijne-hulde te Oostende, in : Vooruit, 10 mei 1937.
(23) K. Van de Woestijne : Verzameld werk (Brussel, 1948), deel 1, p. XXXII.
(24) Uit : AMVC, W.803/H, Karel van de Woestijne.
(25) zie :
- Karel Jonckheere : Karel van de Woestijne te Oostende, in : Elckerlyc, 8 mei 1937;
- Een Karel van de Woestijneherdenking te Oostende : herinneringen van 's dichters verblijf aan zee, in : "De Standaard", 6 mei 1937;
- R. Seys, o.c., p. 4.

DE OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XL

BELANGRIJKSTE SOLISTEN EN GASTDIRIGENTEN IN HET KURSAAL 1850-1914 (4)

door Ann CASIER

Periode 1895-1899

Charles-Marie WIDOR, organist aan de St.-Sulpicekerk te Parijs, kwam een tweede maal zijn eigen composities dirigeren en vertolken op dinsdag 23 juli 1895. Waarschijnlijk kwam hij toen naar Oostende op aandringen van zijn vriend, de organist van het Kursaal Léandre VILAIN, die zijn woning "Villa Widor" gedoopt had. WIDOR dedicaceerde tijdens zijn verblijf en partituur van zijn "Symphonie gothique pour orgue" (op. 70) aan hem (1).

Vele muzikale en andere prominenten kwamen voor deze gelegenheid naar Oostende : barones LAMBERT de ROTSCHILD, componist E. LASSEN, de directeur van het Brusselse muziekconservatorium F.A. GEVAERT en DELSAERT, professor aan het conservatorium van Parijs. De volgende muzikaal-romantische parels prijkten op het Widor-programma :

1. Symphonie op. 69 (a. Introduction, Allegro, Andante
   b. Scherzo, Finale)
2. Nuit d'étoiles (zang : mevr. OLDENBOOM en piano)
3. La korrigane, balet
4. Conte d'avril, abaude (viool : J. SMIT en orkest)
5. Maitre Ambros, ballade (zang : mevr. OLDENBOOM en orkest)
6. Symphonie 6 : allegro (orgel : WIDOR en orkest)

"La korrigane" had reeds vaker op het programma gestaan, maar nog nooit werd het zo "con brio" uitgevoerd als onder WIDORs bezielende leiding. Na een stormachtige ovatie gaf hij als extra een toccata (2).

WIDOR werd in 1897 een tweede maal te Oostende verwacht voor de inauguratie van het orgel in de noodkerk van SS. Petrus en Paulus. Hij liet echter op het laatste ogenblik verstek gaan. Hij stuurde zijn felicitaties naar L. VILAIN bij diens benoeming als professor aan het Gents muziekconservatorium (3).

Jenö HUBAY (1858-1937), violist, componist, directeur van het nationaal Hongaars conservatorium en professor aan de koninklijke academie te Budapest, leidde op 20 augustus 1895 het Kursaalorkest in eigen composities. Hij kreeg daarbij de medewerking van Alice VERLET (Opéra-comique Parijs) en GOFFOEL (eerste tenor aan het Rijssels theater).

1. Symfonie op. 26, fragmenten
2. Luthier de Crémone, fragmenten (eerste uitvoering Budapest, 1894)
   a. Ouverture
   b. Eerste smart (A. VERLET)
   c. Vogellied (A. VERLET)
   d. Vioolsolo van Philippo (J. HUBAY)
   e. Liefdesduo (A. VERLET en J. GOFFOEL)
3. Twee liederen op tekst van Victor HUGO (A. VERLET)
   a. J'eus toujours de l'amour
   b. Comment disaient-ils ?
4. Hongaarse gedichten voor viool, 1 en 6 (J. HUBAY)

Twee dagen later trad hij opnieuw op met zijn Amati-viool en vertolkte het tweede vioolconcerto van C. SAINT-SAENS en enkele eigen composities voor viool (4).

Fernand LEBORNE liet op 23 augustus 1895 opnieuw acht eigen composities onder zijn leiding uitvoeren. Ook Juliette FOLVILLE liet zich nog eens horen (op 13.09.1895) als violiste, pianiste en componiste. Ze leidde twee fragmenten uit haar onuitgegeven drama "Jean de Chimay".

Emile WAMBACH (1854-1924) kwam op 29 en 30 juni 1896 fragmenten uit respectievelijk "Humoresque" en "Melusina" dirigeren. Hij werd samen met Jan BLOCKX als één van de beste leerlingen van Peter BENOIT geprezen (5).

Het hoogtepunt in 1896 was het optreden van de Vlaamse Wagnerzanger Ernest VAN DYCK op 4 augustus. Deze Antwerpenaar was tenor aan het keizerlijk theater van Wenen, aan het theater van Bayreuth en aan de

Opera van Parijs. Dankzij zijn hoogstaande reputatie in Frankrijk, Duitsland en België waren de 5.000 à 6.000 stoelen in de rotonde allemaal bezet. Het programma van dit gala-concert onder leiding van L. RINSKOPF was zeer hoogstaand :

1. Tannhäuser, ouverture	R. WAGNER
2. Marche nuptiale (met orgel : L. VILAIN)	A. DUPONT
3. Stella, fragmenten	H. WAELPUT
4. Joseph, aria "Vainement Pharaon"	E. MÉHUL
5. Ascando, ballet	C. SAINT-SAENS
6. a. Meistersinger, Walthers Preislied	R. WAGNER
b. Walkure, Siegmunds Liebegesang	R. WAGNER
7. Rhapsodie sur des mélodies populaires canadiennes	P. GILSON

E. VAN DIJCK had alles wat men van een talentvol zanger mocht verwachten : een mooie en krachtige stem, duidelijke voordracht, degelijke talenkennis en poëtisch gevoel. Ondanks het feit dat het publiek andere Wagnerfragmenten verwacht had, werd hij vijf maal teruggeroepen. Hij gaf slechts een bisnummer na zijn laatste stuk en het was een herhaling ervan, maar nu in het Duits in plaats van in 't Frans (6). VAN DIJCK kreeg 2.500 ₣ voor dit optreden en ieder beschuldigde directeur A. LUTENS van verspilling. Vergeleken met CARUSO die in 1905 meer dan 10.000 ₣ kreeg, leek dit eerste niet meer overmatig (7).

Het eerste deel van het avondconcert op 24 augustus 1896 stond weeral onder leiding van de jonge Belg Fernand LEBORNE :

1. Suite d'orchestre 2 (entrée-valse, pas de la séduction)
2. Temps de guerre, tableaux symphoniques pour orgue et orchestre

Deze laatste compositie kreeg haar eerste Oostendse uitvoeringen zonder koren, tweede orkest, klokken en extra harpen. De energieke vertolking bracht een zeer groot succes mee (8). Drie dagen later stond Emile MATHIEU vóór het orkest en bracht de ouverture tot "L'enfance de Roland" na slechts één repetitie (9).

Erasme RAWAY dirigeerde op 8 september 1896 zijn "Scènes hindoues" in het Kursaal.

Het publiek vroeg vooral om zangeressen met veel talent, zoals Hélène FELTESSE-OCSOMBRE. Als ze minder mooi zongen, konden ze nog veel goed maken met hun uiterlijk, want ook schoonheid telde mee (10).

De jaarlijkse auditie, gewijd aan en geleid door F. LEBORNE, bevatte als nieuwigheid de "Ouverture guerrrière". Het programma was nogal zwaar en het publiek niet zo enthousiast (11). Het succes van de Brusselse pianoprofessor CURICKX, met het pianoconcerto van R. SCHUMANN (19.08.1897), werd verdrongen door het optreden van het zevenjarig wonderkind Bruno STEINDEL (°1890), dat getuigde van een buitengewoon geheugen, techniek en muzikaliteit (12).

Het seizoen 1898 bood wel een kwantiteit aan zangers, doch weinig kwaliteit. Het festival Cécile CHAMINADE (1857-1944) trok dan ook alle aandacht naar zich toe. Als pianistiek en compositorisch wonderkind had Georges BIZET haar een schitterende toekomst voorspeld (13). Op 18 augustus 1898 was het geen kennismaking met het Kursaal; op 31 augustus 1885 was ze reeds als pianiste opgetreden met enkele werkjes van zichzelf en ook met een fuga (14).

Haar optreden begon met haar "Concertstück" voor piano en orkest, waaruit haar talenten als pianiste, componiste en kleurrijk orkestrator bleken. Op piano bracht ze daarna 2 salonwerkjes "Les sylvains" en "Air de ballet". BELHOMME zong de ballade "Les deux ménétriers" uit "Richepin" met orkestbegeleiding, Blanche MARGERIE vertolkte een paar van haar melodieën en samen brachten ze een barcarolle. Het dameskoor van het Cercle Coecilia beëindigde het concert met "Noël de marins" en "Noce hongroise", gedirigeerd door componiste CHAMINADE met een levendige orkestbegeleiding. Zijzelf, publiek en koor waren zeer begeesterd na afloop (15).

Cécile CHAMINADE had niets dan lof over voor het Oostends Kursaalorkest : haar bewondering blijkt uit een brief die ze nadien aan Léon RINSKOPF schreef (16) :

> Cher Monsieur,
>
> J'espérais rester quelques jours encore à Ostende, une dépêche me rappelle de suite. Je ne veux pas partir sans vous redire combien j'ai été émerveillée de votre orchestre et de leur chef si remarquable. Ayant déjà beaucoup voyagé, j'ai eu l'honneur d'être jouée par bien des sociétés philharmoniques très justement réputées; je n'ai jamais rencontré de lecteurs comme vos musiciens, et quel zèle et quelle intelligence ils apportent aux répétitions ! Vous savez leur communiquer cette intuition que vous possédez au plus haut point et qui fait de suite vivre et comprendre les oeuvres que vous interprétez. C'est une grand jouissance pour le compositeur de s'entrendre traduire avec tant de talent et je tenais à vous remercier encore en vous priant de transmettre aussi mes remerciements à votre superbe orchestre, très touchées de la sympathie qu'il m'a si chaudement témoigné. Croyer, Cher Monsieur....

De variatie aan gastsolisten was in 1898 niet bijzonder groot : voornamelijk BELHOMME en Blanche MARGERIE traden steeds weer aan (17). Alleen mevrouw Dyna BEUMER en haar 13-jarig gelijknamig nichtje vielen in de smaak (18).

Hélène FELTESSE-OCSOMBRE kreeg na haar concert van 18 juli 1899 de hoogste lof toegezwaaid. Haar repertoriumkeuze was uitmuntend en gevarieerd, ze ontzag geen moeilijke werken, ze bezat een natuurlijk klinkende en kristalheldere stem en een expressieve dictie. Kortom ze werd als één van de beste Belgische zangeressen beschouwd (19). Het Kursaalpubliek wist haar kwaliteiten te appreciëren en zo bleef ze een trouwe gaste en werd zelf zanglerares aan de Oostendse muziekacademie.

Pianist Arthur DE GREEF (1862-1940) bracht op 10 augustus 1899 een staaltje uit zijn uitgebreid repertorium : het pianoconcerto in g van C. SAINT-SAENS. Hij was leerling van F. LISZT die hem een staalkaart van alle pianistieke moeilijkheden en mogelijkheden genoemd had. E. GRIEG vond hem de beste vertolker van zijn composities. Hij was professor aan het conservatorium van Brussel en bij de koninklijke familie. Wanneer dezen naar Oostende op vakantie kwamen, trok DE GREEF naar zijn buitenverblijf in Middelkerke (waar een plein nog steeds zijn naam draagt). Het is dan ook niet verwonderlijk dat DE GREEF het Oostends muziekleven van nabij volgde en er actief aan deelnam (20).

César THOMSON (1857-1931) behoorde met E. YSAYE tot de grootste Belgische vioolvirtuozen. Hij doorkruiste heel Europa en werd overal bewonderd terwille van zijn uitmuntende techniek, die hij

telkens onderwierp aan de stijl van de uitgevoerde composities. Te Oostende bracht hij (naast enkele transcripties) het vioolconcerto van BEETHOVEN heel bezield (21).

---

(1) Gent, Kon. Muziekconservatorium, II 6669, Ch.M. WIDOR, Symphonie pour orgue (op. 70). Dit exemplaar draagt Widors eigenhandig opschrift : "A mon ami L. Vilain. Ostende 23 juillet 1895. C.M.W.".
(2) S.O., 23 en 25.07.1895.
(3) S.O., 06, 08 en 09.06.1897; S.O., 17.09.1902.
(4) S.O., 20, 22 en 23.08.1895.
(5) S.O., 04.07.1896.
(6) S.O., 04 en 05.08.1896.
(7) C. LOONTIENS, La musique à Ostende, in Ostende et le littoral, o.l.v. H. VANDEPUT, Brussel (1932), p. 112.
(8) S.O., 24 en 26.08.1896.
(9) S.O., 27 en 29.08.1896.
(10) S.O., 13.06.1897.
(11) S.O., 23 en 26.08.1897.
(12) S.O., 23-26.08.1897 en 01.09.1897.
(13) S.O., 18.08.1898.
(14) S.O., 02.09.1885.
(15) S.O., 19.08.1898.
(16) Afgedrukt in S.O., 30.08.1898.
(17) S.O., 07.09.1898.
(18) S.O., 11-17.09.1898.
(19) S.O., 20.06.1899.
(20) S.O., 10.08.1899 en S.O., 16.08.1900.
(21) S.O., 23, 24 en 25.08.1899. Hij kwam al het volgende jaar, op 30 augustus 1900, terug.

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (15)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Bert GEVAERT

1° Over de Schreve; Vlaanderen één van B. Gevaert - J. Deensen.
B. Gevaert (1); F. Guntler (2), zang; met begeleiding.
Liederen uit LP : "Mooi Vlaanderen".
Monopole S 2518; 1 single (uitgave 1987).

John GRIETEN

Geboren te Antwerpen in 1927. Komt in het begin der jaren 70 in de Oostendse Taverne 1900 als kleinkunstenaar en zanger.

Bron : hoestekst.

1° John Grieten 35 internationaal : 12 liederen, gezongen door J. Grieten; met begeleiding.
Opgenomen te Doornik.
DVV 2003; 1LP (uitgave 1981/82?).

HALLOWEEN

Het gespeelde genre is New wave.

1° B. Town beauty; Ghetto
Opgenomen in D. Lacksman Synsound studio te Brussel in mei 1982.
Halloween = Tristan Lejeune, zang; Free Porta, drums, zang; Pat Shark (= Patrik Piolon), gitaar, moog; Luc Bollock (= Luc Saeys, ex-Revenge 88), bass.
H.L.W. Records 503 507; 1 single.

HEIST AAN ZEE

Heist viert carnaval. Je bent bij mij.
Willy Lustenhouwer, zang; met Marc Mirror en zijn Rythmen.
Olympia 5813; 1 plaat 78 t.

Jean HILLEBRANDT

Studeerde piano aan het Muziekconservatorium te Brugge. Speelde ook nog saxofoon en in 1970 schakelt hij over naar het hammondorgel. Deed verschillende buitenlandse tournees, al dan niet met ensembles. Had 10 jaar het café "The Sound of Music" Kapucijnenstraat 2a, tot 31 dec 88. Doet nu enkel cruises.

Bron : hoestekst en mededeling.

1° Barmusik : 14 bekende stukken waaronder Night in Ostende van J. Hillebrandt-Danna.
J. Hillebrandt, hammondorgel, composities en arrangementen.
Omega 777.006X; 1LP (uitgave 1975).

2° Jean Hillebrandt plays hammond vol. 2 : 12 stukken waaronder eigen werk en arrangementen, met begeleidend ensemble.
Opgenomen in Kritz international recording studios.
Moss KRMO 100; 1LP (uitgave 1976).

3° Evergreens on hammond : 14 stukken.
J. Hillebrandt, hammondorgel en arrangementen.
Opgenomen in Tamara King, Heist o/d Berg.
A. Decapsound ADS 427; 1LP (uitgave 1979?).

4° Jean Hillebrandt and his magic organ n° 4 : 14 stukken.
J. Hillebrandt, hammondorgel en arrangememten, met begeleiding van gitaar, bass en drums.
Opgenomen in Tamara King studios.
A. Decapsound ADS 435 (uitgave 1979?).

HOOGHUYS Senior anno 1890

Orgel gebouwd in 1890 door L. Hooghuys uit Brugge; oorspronkelijk een cylinderorgel. In 1906 omgebouwd in boekorgel met 72 toetsen. In de loop der jaren verhuist het orgel door West-Vlaanderen om uiteindelijk te Zeebrugge te belanden. Wordt voor feesten nog verplaatst.

1° Orgel Hooghuys senior : 14 stukken.
Decca LPD 269X345; 1LP (uitgave 1973).

HOOGHUYS Condor

Orgel gebouwd in 1910 door L. Hooghuys te Geraardsbergen als orkest-orgel, met 85 toetsen, voor Paul Beauprez van de zaal "De Zonnebloem" op het Hazegras te Oostende. Verhuist in 1919 naar Brugge. Werd veel later gerestaureerd en voorzien van 100 toetsen om in Zeebrugge te belanden.

1° Hooghuys Condor : 12 stukken.
Decca LPD 221X345; 1LP (uitgave 1972).

JEAN JACQUES

Werner BRUYNOOGHE werd geboren op 11 augustus 1939 te Beveren-Roeselare. Op zesjarige leeftijd is hij al accordeon-virtuoos en kaapt overal de eerste prijzen weg vanaf 1946, om in 1950 kampioen van België Juniors te worden. Volgt intussen de muziekschool te Roeselare voor notenleer en piano.

De 14-jarige Werner dirigeert te Beveren, zijn eigen gecomponeerd oratorium "De Mariae vita", voor soli, gemengd koor en klein orkest, met veel succes voor 400 toehoorders. Vooraleer op toernee te gaan heeft W. BRUYNOOGHE nog enkele jaren een winkel van muziekinstrumenten en muziekapparatuur te Roeselare. Daar is hij ook leraar aan de muziekschool.

Op zijn palmares staan buiten vele plaatopnamen (ook onder de naam Werner BRUNO), toernee's met Josephine BAKER, Ray CHARLES, Petula CLARK, The Platters, Gilbert BECAUD en vele andere. Ontelbare optredens in binnen- en buitenland : Hilton hotels, verschillende casino's, televisie-optredens voor BRT, KRO en WDR. Hij is nu sinds jaren vast verbonden aan het Casino Kursaal Oostende en biedt ook buiten dit Casino verschillende mogelijke voorstellingen : Solo-optredens als pianist-entertainer, Trio Jean Jacques, Quintet Jean Jacques, J. Jacques and his singing girls (8 personen), The Big Band J. Jacques (12 personen).

Bron : - persoonlijke mededeling
- documentatie Stadsbibliotheek

1° Jean Jacques at Casino-Kursaal Ostend - Rotterdam Hilton : 14 stukken waaronder : Yes you understand me (W. Bruno - J. Deensen).
Jean Jacques, piano, zang; Orkest Jean Jacques en singing girls.
Opgenomen bij Hi-Fi Brugge.
J J Records 001; 1LP (uitgave 1977?).

2° Casino-Kursaal Ostend presents Jean Jacques soft dancing : 15 stukken waaronder : Yes you understand me (W. Bruno - J. Deensen).
Jean Jacques, piano.
CKO 87001, 1LP (uitgave 1987).

Danny JAMES (= Daniel Thyvelin)

D. THYVELIN is geboren op 22 oktober 1954 en overleden te Oostende op 28 november 1986. Volgde het Koninklijk muziekconservatorium te Gent. Bespeelde het hammondorgel ook in het buitenland, vooral in Duitsland. Was bekend als directeur van de firma Taxi Danny.

Bron : gegevens van moeder.

1° Danny James and his hit hammond organ : 11 stukken.
Danny James, hammondorgel.
Opgenomen in Hi-Fi Home Studio.
Sam Sam 0352; 1LP (uitgave 1975).

Wim JANSSENS (Blankenberge)

Geboren te Blankenberge op 5 juni 1969. Hij volgde de Stedelijke muziekschool in zijn geboortestad. Vanaf zijn 16de jaar speelt hij op alle mogelijke gelegenheden in Vlaanderen: bals, allerhande feesten en ook met andere artiesten. In 1988 begint hij een muziekhandel in De Smet de Naeyerlaan 159 te Blankenberge.

Bron : gegevens van moeder.

1° Orgelfestival met Wim Janssens : 11 stukken met o.a. een mars- en walspotpourri.
W. Janssens, Eminent-orgel; Rudy Wittevrongel, gitaal; Kris Vanzieleghem, drums.
Roadrunner 840159; 1LP (uitgave 1984).

2° Jessica; Witte rozen voor Carina.
W. Janssens, zang, electronisch orgel en muzikale bewerking; Ivo Maertens, drums.
Opgenomen te Ingelmunster : Lime House studio's.
Monopole S 2551; 1 single (uitgave 1988).

KLEMSKERKE

1° Histoire de Klemskerke : Klemskerke; Jan Knubbel vogue vers l'Angleterre; Jan Knubbel millionnaire; Jan Knubbel et le parachutiste.
Jacques Loar, verteller.
Omega International LPD 246X; 1LP.

KAMIEL

1° Me wuf is weg : gezongen en instrumentale versie (C. Wybouw-J.J. Mathys).
Kamiel, zang : met begeleiding en m.w.v. S. Feys en R. Wittevrongel.
Namicha Music 2054; 1 single (uitgave 1982?).

KATHY & NANCY

Namen deel aan de voorbereidende finale van de BRT voor Eurosong in 1981 met het lied "Zaterdagavond". Zie ook : Nancy Boyd en La Dolce vita. Zij zijn de dochters van Jean Jacques en hebben elk nog andere singles opgenomen.

1° Zaterdagavond; Zomer, tekst en muziek van Ghislain Slingeneyer.
Kathy & Nancy, zang; met begeleiding.
Parsifal 1036; 1 single (uitgave 1981/82).

Jackie LAFON

Geboren op 21 november 1946. Haar zangcarrière begon op 18-jarige leeftijd. Onmiddellijk vertrok zij met een orkest naar Duitsland, Oostenrijk en Roemenië. Daarna naar Berlijn en ten laatste verbleef zij 6 maanden op de Prinseneilanden in Turkije. In Oostende trad zij op in het Kursaal, Het Witte Paard, zaal Elysee en ook vooral te Torhout, Gits, Harelbeke. Zong verschillende seizoenen te Middelkerke, te Blankenberge in zaal Eden en het Het Witte Paard. Inmiddels werd ze een contract aangeboden in de Ancienne Belgique te Antwerpen, zij was toen 22 jaar. In het Trocadero te Luik zong zij ook. Heeft verschillende televisieoptredens gedaan. Nu treed zij op in Bobbejaanland en heeft een eigen tearoom in het Antwerpse.

Bron : gegevens van moeder.

1° Morgen is het weer zondag; Dromenreis, van P. Laine - H. André.
Jacky Lafon, zang; met begeleiding.
Interdisc 7003; 1 single.

2° Parla mi d'amore; Dag, heerlijke dag, van P. Laine - H. André en P. Broeckx (2).
Jacky Lafon, zang; met begeleiding.
Interdisc 7006; 1 single.

3° Veel geluk professor : musical naar de bestseller van A. Berkhof; tekst en muziek Willy Van Couwenberghe met o.a. Jacky Lafon, zang.
Orkest o.l.v. B. Paige.
VAK 525; 1LP.

HET SCHEPENCOLLEGE VAN OOSTENDE IN 1766

Op de tentoonstelling "Oostende Vrijhaven" die van eind oktober tot einde december in ons Heemmuseum liep hebt U het fraai, door Emile BULCKE geschilderde, portret van burgemeester A. HOYS kunnen bewonderen.

In "Den Grooten Brugschen Comptoir Almanach voor 't jaer ons Heer Jesu Christi M.D.C.C.L.X.V.I." vonden wij bijgaande tekst die het ganse schepencollege geeft.

(113)

DE WET
DER
STADT ENDE PORT
VAN
OOSTENDE.

BAILLIU,
M. Jan Baptiſte Schottey.

BURGMEESTER,
M. Arnoldus Hoys.

SCHEPENEN.
M. Jean Ignace vanden Heede, L. I. M.
M. Charles Leonardus Samzin.
M. Antoine Conſtantin.
M. Thomas Ray.
M. Michiel Verbeke.
M. Pieter Lippens.
M. Jan Baptiſte Dioniſius Willaert.
M. Pieter Lohr.

TRESORIER,
M. Pieter Judocus van Berblock.

GREFFIER,
M. Jan de Caigny.

Penſionaris, M. Maximili. de Beelen de Bartolff.
Lieutenant-bailliu en Amman, Sr. Charl. Pitzchiasky

Uit : "Den Grooten Brugschen Comptoir Almanach voor 't jaer ons Heer Jesu Christi M.D.C.C.L.X.V.I."
Biekorf. Stadsbibliotheek Brugge.

J.B. DREESEN

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIÉTARD

ANTONIUS PROVOOST

De heer Antonius PROVOOST zag het levenslicht te Londen in 1808.

Hij was de zoon van Jacobus PROVOOST, geboren te Brugge in 1768 en van Anna DEVAIS, geboren te Wonceler in 1783. De familie PROVOOST was woonachtig in de Lijnbaanstraat 10 te Oostende.

Op 31 jarige leeftijd, op 10 januari 1939, redde Antonius PROVOOST twee mensenlevens en werd daarvoor door Koning Leopold I bedacht met de medaille van moed en zelfopoffering.

De hieronder beschreven en afgebeelde medaille is deze die hem overhandigd werd op de jaarlijkse huldiging van de vereremerkten voor moed en zelfopoffering en die zo de heldenmoed van deze personen benadrukt.

1839 ZILVEREN MEDAILLE Ø 56 mm MET BOL EN RING

R. LEOPOLD PREMIER ROI DES BELGES.
Gelauwerd hoofd van Leopold I links gericht. Onder het hoofd BRAEMT F.

V. 2 lauwertakken in een kransvorm met bovenaan een bloem. Buiten deze kroon een rondschrift en binnenin een tekst in 4 lijnen :
ACTES DE COURAGE ET DE DEVOUEMENT
A. PROVOOST/OSTENDE/10 JANVIER/1839

HENDRIK SEEUWEN

De heer Hendrik SEEUWEN zag het levenslicht te Oostende op 27 september 1864.

Hij was gehuwd met Augusta CNUDDE, geboren te Oostende op 31 juli 1873.

Hendrik SEEUWEN was dokter van beroep en had een kabinet in de Karel Janssenslaan nr. 33 te Oostende. In 1888 werd SEEUWEN lid van de "Cercle Coecilia" van Oostende en in 1913 vierde men er zijn zilveren jubileum als stichtend en medewerkend lid van deze kring.

Hij kreeg een zilveren medaille om zo zijn jubileum te herdenken.

1913 ZILVEREN MEDAILLE afm. 28/36 mm MET RING

R. Gezeten vrouw in vooraanzicht en links in het veld met een harp in de linkerarm.

V. Links een lauwertak in het veld en rechts een klein medaillon met een tekst in 6 lijnen :
CERCLE/COECILIA/OSTENDE/SEEUWEN H./1888-1913
DAXBEK (graveur)

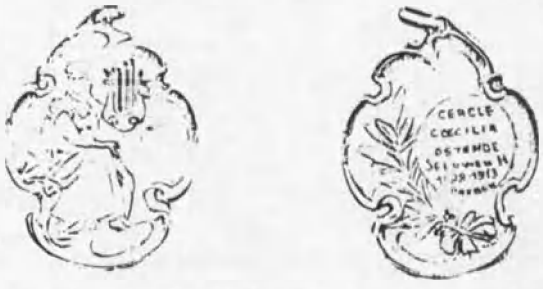

JAN RYCKIER

De heer Jean-Auguste RYCKIER zag het levenslicht te Oostende op 5 juni 1857. Hij was de zoon van Louis-Henri en van Charlotte-Françoise BERTELOOT.

Jean RYCKIER was gehuwd met Astasie HIEKEL, afkomstig uit Oostende.

Hij was visser-stuurman van beroep en volgde zo de traditie van de familie op.

Ieder jaar werden er te Oostende door het Stadsbestuur premies geschonken en wedstrijden gehouden tot aanmoediging der visserij. In 1897 werd RYCKIER bij deze premieverdeling bedacht met een 2de premie in de 3de categorie.

Hij kreeg van het Stadsbestuur van Oostende een herinneringsmedaille als bewijs van zijn kunnen op gebied van de zeevisserij.

1897 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BOL EN RING

R. OSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende boven 2 gekruiste palmtakbundels.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met middenin een medaillon met een rondschrift en een tekst in 6 lijnen :
WEDSTRIJD TOT DE AANMOEDIGING DER VISSCHERIJ
3e CATEGORIE/2e PREMIE/TOEGEKEND AAN/STUURMAN/JAN RYCKIER/1897

HAEGHEMAN - WAGNER

Naar aanleiding van het artikel over Ed. HAEGHEMAN-WAGNER in het november 1988 nummer bezorgde ons geacht lid Daniël DESCHACHT volgende gegevens :

uit "Le Nouvel Annuaire" van A. Stracké - 1902 :

- In de alfabetische naamlijst op blz. 62 o.a

  Haegheman E. coquill. bd. Van Iseghem 43 A
  Haegheman L. m. de coquill. r. de Flandre 17
  Haegheman Melle r. de Flandre 17

- Volgens de straatnamen op blz. 143

  onder Flandre (rue et rampe de...)

  nr. 21 Haegheman M^{ie} : faiences, porcelaines
  Ensor James
  nr. 17 Maison Haegheman : coquillages
  tb. v. Boulevard Van Iseghem
  nr. 26 Haegheman-Wagner E. : articles de fantaisie
  nr. 70 Haegheman-Wagner : tabacs et cigares

- Volgens de beroepen

  - onder het trefwoord coquillages op blz. 230

    Ensor J. Vve rue de Flandre 21
    Haegheman E. rue de Flandre 21

  - onder het trefwoord faiences et porcelaines op blz. 237

    Haegheman M^{ie} rue de Flandre 21

  - onder het trefwoord tabacs et cigares

    Haegheman-Wagner rue de Flandre 70

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - AANVULLING

Geza OGONOVSKY

Budapest 3-8-1922 - Brussel 11-9-1989.

Deze kunstschilder woonde lange tijd Vlaanderenstraat 41, waar hij een galerij uitbaatte met eigen werk, aangevuld met kunstambachtproducten.

In de vroege tachtiger jaren organiseerde hij een tentoonstelling met Hongaarse kunstenaars in het Feestpaleis te Oostende.

Norbert HOSTYN

VRAAG BETREFFENDE "LUNETTERIE BELGE" (De Plate blz. 89/296)

Tot nu toe hebben wij het volgende gevonden :

De zaak werd uitgebaat door dhr. Henri VAEL, geboren te Schaarbeek op 08-04-1890, optieker van beroep. Hij was gehuwd met Clara NIZETTE, geboren te Verviers op 11-09-1888.

Jean-Pierre FALISE

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAUW

DEPREZ, Ada - Ostendiana D.346/23
De Broederhand (1845-1847) en Der Pangermane-Der Germane (1859-1862) : bibliografie samengesteld door Ada Deprez en Hans Vanacker. Gent : R.U. Gent. Cultureel documentatiecentrum, cop. 1988.

XURIGUERA, Gérard - Ostendiana X.830/2
Raymond Art : la paix de l'âme. Gérard Xuriguera, Willy Lesur. Andenne : Magermans, dep. 1989.

BALLEGEER, Johan - Ostendiana B.185/39
Aangenaam ... Johan Ballegeer. Samengest. door Liliane Claeys. Antwerpen : Vlaamse Bibliotheek Centrale, dep. 1989.

LE COMPTE, Herman - Ostendiana L.2935/17
Autobiografie van een excentriek. Herman Le Compte. Antwerpen : Standaard, cop. 1989.

ROELANTS, Jeannette - Ostendiana R.560/1
De verworpenen van Veurne. Jeannette Roelants. Gent : Stichting Mens en Kultuur, dep. 1989.

HOSTYN, Norbert - Ostendiana H.829/36
Emile Bulcke : kunstschilder-beeldhouwer (1875-1963) door Norbert Hostyn ; ter inleiding : Auguste Van Iseghem. Oostende : Museum voor Schone Kunsten; Oostende : Oostendse Heemkring De Plate. Met oeuvrecatalogus van E. Bulcke.

INDEX 1989

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geinteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbije jaargang.

U kunt ze bestellen door 125 ₣ te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1989". U kunt uiteraard ook rechtstreeks terecht in de museumshop.

IN DIT NUMMER

blz. 38 : J. COOPMAN : Vismijn perikelen in 1751.
blz. 39 : L. FRANÇOIS : "The Ostend Manifesto" (oktober 1854).
blz. 40 : D. FARASYN : Rectificatie i.v.m. kaart 79 van tentoonstelling "Oostende Vrijhaven".
blz. 41 : J.B. DREESEN : De Plate en De Ploate.
blz. 42 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens wereldoorlog I (7).
blz. 47 : R. VERBANCK : Oester- en kreeftenpark tegenaan het fort Sint-Philippe.
blz. 48 : F. DUFAIT : Ensor in Dresden.
blz. 49 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (4).
blz. 52 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XL.
blz. 56 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende (15).
blz. 60 : J.B. DREESEN : Het Schepencollege van Oostende in 1766.
blz. 61 : E. LIÉTARD : Oostendse numismatiek.
blz. 63 : D. DESCHACHT : Haegheman-Wagner.
N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders - Aanvulling.
blz. 64 : A. SWYNGEDAUW : Ostendiana.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

In het belangrijke artikel van Dr. Ir. Piet LOMBAERDE over de vestingbouwkundige werken te Oostende lezen we (De Plate blz. 87/248) dat de Duitse landschapsarchitect Edward KEILIG (1827-1895) opdracht kreeg 3 bastions van de vestingen, gelegen ten Z. van de Hazegraswijk in de aanleg van het "Bois de Boulogne", het latere Maria-Hendrikapark, te betrekken (1876; uitvoering 1888-1892).

Bijgaande plattegrond geeft ons een idee van de uitvoering daarvan.

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen.
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80.15.53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	**J.B. DREESEN**	**J.P. FALISE**	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 **Nr.** 3 maart 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

MAART - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten in de loop van de maand maart.

MAART I - ACTIVITEIT

op zaterdag 17 maart 1990 om 14u30

bezoeken wij het domein van Prins Karel op Raversijde.

Het domein van Prins Karel, dat momenteel door het Provinciaal Gouvernement wordt uitgebouwd tot een uniek Openluchtmuseum aan onze kust, opent in de loop van het jaar zijn deuren voor het groot publiek. De opening was normaal in de loop van het voorjaar voorzien maar kreeg, om ons ongekende redenen, uitstel.

Het domein herbergt buiten de gebouwen die ten dienste stonden van Prins Karel, een ongerept duinenlandschap en een reeks praktisch ongeschonden constructies van de fameuze Atlanticwall uit de laatste wereldoorlog. De rondleiding gebeurt onder leiding van een gids.

Verzameling om 14u15 aan de hoofdingang van het domein, gelegen in de Duinenstraat te Raversijde. Een beperkte parking is voorzien op de gronden van de boerderij rechtover de hoofdingang.

Kleed je naar de maand en de omstandigheden. Maart kan nat zijn en een groot gedeelte van het bezoek verloopt in de duinen. Dus stevige schoenen en regenkledij.

MAART II - ACTIVITEIT

op donderdag 29 maart 1990 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colensstraat 6.

Een voordracht met als onderwerp :

HET BELEG EN DE VAL VAN OOSTENDE IN 1706

De spreker : de heer Walter DEBROCK, Ere-Administrateur-Generaal, Ere-Voorzitter V.U.B.

Gedurende de Successie-oorlog, waarin de Zeemogendheden de strijd aangingen tegen Spanje en Frankrijk, leidde de hertog van Marlborough, een voorvader van Churchill, de Anglo-Bataafse legers op de

slagvelden van de Spaanse Nederlanden, ons huidige België ongeveer. Na talrijke overwinningen in Brabant en Vlaanderen, werd door Marlborough besloten, na raadpleging van de Hollandse Staten-Generaal, Oostende te belegeren te land en ter zee. De Engelse admiraal Fairborne blokkeerde de kust vóór Oostende met zijn vloot.

Na verovering van het fort van Plassendale en van de brug en de sluizen bij Zandvoorde werd, na een vergeefse poging om eerst Nieuwpoort in te nemen, besloten Oostende aan te vallen. Vanaf juni 1706 begon een zware beschieting van Oostende te land en vanuit zee. De bombardementen waren zo vreselijk dat de stad, die destijds een driejarig beleg had doorstaan, ten tijde van Albrecht en Isabella, na enkele dagen moest capituleren, op 6 juli 1706.

Wat gebeurde binnen en buiten de stad ? Hoe zag het er uit na de bezetting door wat men toen nog noemde de "ketterse" troepen ?

Over deze gebeurtenis brengt U de heer Walter DEBROCK vanavond een volledig relaas. Wij kennen ons geacht medelid sedert jaren als een uitstekende kenner van de Oostendse geschiedenis en de maritieme geschiedenis van de kust. Als U daarbij rekent dat hij een aangenaam en onderhoudend spreker is wordt dit eens te meer een must voor elke rechtgeaarde Oostendenaar.

Wilt u meer weten over het zogenaamde "kleine beleg van Oostende" reserveer nu reeds deze datum. Wij rekenen op Uw aanwezigheid. Elk zegge het voort. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden.

J.B. DREESEN

OOSTENDE LAAT HET WAASLAND NIET LOS. LUC FRANÇOIS

Van onze stadsgenoot Luc FRANÇOIS verscheen er in de "Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas" deel 92.1989 een uitgebreide en degelijke studie met als titel : "Wase notabelen en politieke regimes (eind 18de - begin 19de eeuw). Het is ons een riem onder het hart dat onze stadsgenoot niet alleen in Limburg bekend is maar ook in Oost-Vlaanderen (De Plate 10/88 blz. 88-123). Het wordt dan ook hoog tijd dat we hem even in eigen midden voorstellen.

Luc FRANÇOIS werd geboren te Oostende op 9 juli 1951. Hij werd in 1973 licenciaat geschiedenis (richting Nieuwe Tijden) aan de Rijksuniversiteit Gent, met de eindeverhandeling : SOCIALE VOORAANSTAANDEN VERSUS EVOLUERENDE GEZAGSSTRUKTUREN IN BELGIË : INTEGRATIE OF EXCLUSIE, 1785-1835.

In 1974 behaalde hij de Aggregatie voor het Hoger Sekundair Onderwijs en in 1977 de Bekwaamheidsakte tot het houden van een Openbare Bibliotheek. In 1987 doktoreerde hij met de studie : ELITE EN GEZAG. ANALYSE VAN DE BELGISCHE ELITE IN HAAR RELATIE TOT DE POLITIEKE REGIMEWISSELINGEN, 1785-1835. Momenteel is hij eerstaanwezend assistent bij het Seminarie voor Nieuwste Geschiedenis van de Gentse Rijksuniversiteit.

Hij verzorgde verschillende bijdragen voor het Nationaal Biografisch Woordenboek en publiceerde in tal van tijdschriften. De heer Luc FRANÇOOIS woont te Oostende en is lid van onze Vereniging.

Wij wensen hem nog een voorspoedige carriere toe en hopen hem regelmatig ook eens in ons bloedeigen tijdschrift te lezen.

J.B. DREESEN

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (8)

door Aimé SMISSAERT (+)

De zeesoldaten zien er, in alle geval, geene gemakkelijke kerels uit. Deze noen, rond 12 1/4 ure, in de Weststraat, schoot een hunner zonder den minsten reden zijn revolver af. Een onderofficier leidde hem meê.

Terwijl die gasten naar Oostende stroomden kwamen een getal karren en wagens en eenige kanons afgereden naar den Nieupoortschen steenweg. 't Zijn dezelfde karren die we gister en eergister zagen, - maar in plaats dat ze met 4 of 6 peerden worden voortgetrokken is dit getal wel op de helft verminderd.

Een vriend van Ghistel verhaalt ons dat er gister, langs Ghistel, meer dan 600 duitsche gekwetsten voorbijtrokken, Westkerkewaarts op. Toen de duitschers te Ghistel toekwamen vonden z'op het stadhuis : de Z.E.H. Deken DELA NOTE, de heer Schepen ADRIAENS en M. BOUDOLF, gemeentesecretaris. In 't duitsch zegde de Z. . . . . heden dat Ghistel een steedje was dat leven moest van de werkende klas. In naam van het Gemeentebestuur beloofde Z.E.H. Deken dat de bevolking rustig zou wezen. De duitschers antwoordden dat zij ook rustig zouden zijn.

Gister werden te Ghistel de kasteeltjes van MM. SERRUYS, HEYVAERT, VAN IMSCHOOT en DEREERE geplunderd, alsook de kelder van M. Maurice DEPUYDT, brouwer. Duitsche officieren hebben bezit genomen van het kasteel van M. RONSE; twee soldaten in den wijnkelder gedrongen zijnde, hadden 2 flesschen wijn gestolen. De hovenier ging zijn beklag maken bij de officieren, en de 2 dieven moesten gedurende anderhalf uur recht staan met eene flesch in den opgeheven arm.

In het Polo-plein hebben de duitschers een soort van ammunitiekamp gemaakt.

In den hippodroom Wellington is eene sterke wacht : daar bergen zij veel voeder, ook kanonnen en eetwaren, alsmede allerhande gerief. Daar ook slachten zij de ossen en koeien die zij medebrengen.

Deze namiddag werden alhier 12 Belgische soldaten en eene mitraljeuze binnengebracht.

. . . . . bevel gegeven geene alkoolische dranken meer te drinken te geven. Zulks belet niet dat de duitschers overal "Schnaps" (genever) vragen.

De stad krioelt van duitsche spioenen.

Deze namiddag kon men, van op de duinen, zien branden in de richting van Slype.

De duitschers moeten groote verliezen ondergaan hebben, want burgers van de kanten van Middelkerke worden opgeeischt om de dooden te begraven. Twintig karren, inhoudende elk een 15 tal gekwetsten, komen aan; onder hen een piot van het 13e linie.

Wij spraken dezen avond met vier soldaten van het duitsche Zeewezen. Zij maken deel uit van de duitsche zeedivisie (Marine). Die gasten schieten met nog meer spek dan hunne makkers van 't veldleger. De duitsche oorlogschepen zullen afkomen van Helgoland en voor Oostende komen liggen. De schepen, die de haven kunnen binnenvaren, zullen hier zeesoldaten inschepen en dan koers zetten op Londen, samen met Zeppelins die England's hoofdstad met bommen

zullen begroeten. Kales is in handen der duitschers, of liever der beieren.

. . . . . vandaag aangekomen, deden op Zondag 11e Oktober hunne intrede te Antwerpen. De hoofdkerk heeft niet veel geleden. Zij staken de Schelde over en bleven tot Zondag 18e Oktober te Zwijndrecht. Zondag staken zij andermaal de Schelde over en vertrokken dan per trein over Leuven, Brussel, Gent, Eecloo en Brugge naar Oostende.

Alhier zullen ook kanonnen van 42 ctm. aankomen. 't Zijn de zware duitsche kanonnen waarvan reeds zoo dikwijls spraak was.

Volgens de zeesoldaten zeggen heeft Duitschland 10 millioen soldaten en 2 millioen vrijwilligers.

Had België aan de duitsche troepen vrije doorgang verleend, ons land zou 4 miljard vergoeding bekomen hebben. In plaats van 4.000 millioen frs. te bekomen, is België thans verwoest en tot onmacht gedoemd. De Belgische soldaten vechten goed, maar zoohaast ons volk verslegen is, gaan de Engelschen op de vlucht. Altijd 't zelfde liedje dus, ingegeven door den haat dien de duitschers de Engelschen toedragen ! 't Is Engeland, zeggen de duitschers nog, die België aanzette om te weerstaan. De Engelschen beloofden aan de Belgen de verdeeling van Duitschland. Zegt men aan de duitschers dat Belgie's eer gebood weerstand te bieden aan den duitschen overweldiger, de liefde breekt - en 't is best te zwijgen, anders zou 't pruisisch worden !

Tot daar de leugentaal der duitschers !

Wij vernemen dat de duitschers Westende bezetten; dat hunne booten, dienende tot het maken van bruggen daar liggen, in 't dorp of op den Zeedijk en dat de platkoppen de menschen aanraden hunne woningen niet te verlaten.

Er zijn schier geene vluchtelingen van Leuven, Mechelen, Antwerpen en andere steden in stad meer. Treinen voor reizigers, bestaande uit duitsche waggons met duitsch personeel, zijn heden naar Brussel vertrokken.

Te Middelkerke zaaien de duitschers schrik onder de bevolking, de onbewoonde en ook zekere bewoonde huizen plunderend. De officieren zijn doorgaans beleefd en handelen goed met de burgers, maar vele duitsche soldaten zijn dronken. De kerk van Westende zou beschadigd zijn geworden.

Woensdag 21e Oktober -

ZEVENDE DAG DER BEZETTING

Deze morgen is het een over en weer rijden van wagens en karren, de eenen optrekkend in de richting van Breedene, den andere de stad intrekkend.

Rond 9 1/2 ure komt in de statie, per trein, een regiment troepen aan, in het blauw gekleed. Het trekt voort, langs de Pieterslaan en den Nieupoortschensteenweg in de richting van Mariakerke.

Het is totaal verboden op den Zeedijk te gaan; alleen mag men de voetpaden en den besteenden weg van den Zeedijk volgen.

Rond 10 ure vliegt eene "taube" over de stad.

Gansch den dag, van 's morgens heel vroeg, tot 's avonds

rond 6 ure, wordt door de schepen, die voor Middelkerke liggen, geschoten. De duitschers zouden groote verliezen ondergaan hebben. Vluchtelingen uit Westende vertellen dat hun dorp heel en gansch in brand staat.

Rond 11 1/2 ure wordt de Belgische vlag, die nog altijd aan het stadhuis wapperde neergehaald, evenals degene die uithingen aan de koffijhuizen "The Falstaff" en "Grand Hôtel de l'Empereur", Groote Markt en aan de stadsbibliotheek. De Belgische vlaggen, die nog in stad uithingen, worden ook neergehaald.

Rond 2 ure komen 9 gevangen genomen piotten af; rond hetzelfde uur komen langs den Torhoutschen steenweg 19 wagens met duitsche gekwetsen gereden en een gansche trein van het duitsche Rode Kruis trekt in allerijl af, langs den Nieupoortschen steenweg, in de richting van Middelkerke.

In den namiddag worden de volgende plakbrieven aangeplakt :

Oostende, den 21 Oktober 1914.

BEKENDMAKING

1) De toegang van den Zeedijk en van het strand is verboden op het grondgebied der Stad Oostende. De personen, die op den Zeedijk wonen moeten voorzien zijn van een toelatingsbewijs.

2) Samenscholingen van meer van 5 personen zijn verboden.

3) Alle Belgische vanen en vlaggen moeten weggedaan worden.

4) Voor alle tijdrekeningen moet het duitsche uur gebruikt worden.

De Commandant,
Tägert,
Kapitein ter zee

STAD OOSTENDE

BELANGRIJK BERICHT

Er is bestatigd geworden dat, in deze laatste dagen, talrijke eigendommen, afsluitingen, hangars, wagons, enz., door geweld zijn geopend geworden.

Er wordt mij aangebracht dat een gedeelte der burgerlijke bevolking van Oostende de gelegenheid waargenomen heeft om zich verschillende mobiliere voorwerpen, kleederen, eetbare waren, enz., toe te ei-. . . . . .

Deze doenwijze is hoogst laakbaar en moet onmiddellijk ophouden. Daarom is besloten geworden dat al deze voorwerpen moeten teruggebracht en gelegd worden in de vischmijn voor den 25 Oktober, loopende maand.

Voorbij dezen datum zal ieder persoon, die in 't bezit zal gevonden worden van welkdanige voorwerpen, waarvan hij de afkomst of de tegenwoordigheid in zijne woning niet zal kunnen bewijzen, vervolgd worden met de grootste gestrengheid en zonder eenigen uitstel.

Oostende, den 20 oktober 1914.

De Burgemeester,
A. Liebaert

De eerste dezer plakbrieven is in 't Vlaamsch, Fransch en Duitsch; de tweede, in 't Vlaamsch en Fransch alleen. De wereld is toch een aardig dingen :

Groote stelen, kleine stelen,
Maar groote stelen meest !

Enkele Oostendenaars hebben zich vergrepen aan andermans goed en hebben, samen of na de duitschers eenige huizen geplunderd. Niet alleen is hunne handelwijze laakbaar maar ook strafbaar, en de plunderaars kunnen dan niet te streng vervolgd worden. Onze bevolking, wij meenen de eerlijke bevolking - en die vertegenwoordigt wel de 95/100e der Oostendenaren - had dan ook verwacht dat de plakbrief in kwestie ook in 't duitsch zou opgesteld geweest . . . . . schers die de wijnkelder ledigen, de huizen plunderen en de koopwaren te grabbelen gooien ! Wellicht had burgemeester LIEBAERT het gedacht zulks te doen, maar zal hij de noodige toelating niet bekomen hebben !

Doch keeren wij tot de voorvallen van den oorlog terug.

Onder het lof van 5 ure in de HH. Petrus en Pauluskerk, kondigt de Z.E.H. Deken CAMERLYNCK aan dat van heden af, het duitsche uur het officieele uur wordt.

De "Nieuwe Rotterdamsche Courant", een Hollandsch nieuwsblad, dat erg riekt naar duitsche kost, wordt thans te Oostende verkocht. In het toegekomen nummer van Dinsdag 20 Oktober lezen wij dat de duitschers, die lagen van aan Nieupoort tot aan Vladsloo (bij Diksmude) vruchteloos gepoogd hebben den Yser over te steken. Hunne aanvallen werden teruggestooten. Het Belgisch leger is vooruitgekomen tot Roeselaere. (Hm.).

Buitenlieden, die wij ontmoeten, zeggen ons dat de duitschers 3 groote kanonnen hebben opgezet bij Leffinghe.

De duitsche staf verliet heden onze stad, zonder gerucht en ook zonder tamboers en fijfers.

Donderdag 22e Oktober -

ACHTSTE DAG DER BEZETTING

Gansch den afgeloopen nacht werd, onophoudelijk geschoten. Wat was dit gerucht toch "éénig", gedurende die lange nachtelijke uren !

Deze morgen, op de Markt, eene boerin, van Middelkerke. Geene groenselboerinnen. Op de vleeschmarkt, een 5 tal kramen open, waaronder 2 met peerdevleesch.

De prijzen der kruidenierswaren zijn nogal merkelijk verhoogd, evenals deze van het vleesch en de weinige groenten die men bekomen kan. Wat de boter betreft, geene versche te krijgen. Hier en daar kon men gisteren nog boter koopen.

Het "Carillon" - niet het nieuwsblad, maar de stedelijke belaard, be. . . . . .

't Schijnt dat er deze nacht maar weinig troepen over Oostende gekomen zijn. In alle geval, rond 7 ure, komt er een bende peerdevolk binnen.

In de Kapellestraat, en op het Hazegras, worden telefoonlijnen gelegd om de kwartieren der officieren met elkaar te verbinden. Deze lijnen worden voortgelegd langs de nieuwe dokken.

In den loop van den morgen worden veel duitsche gekwetsten overgebracht. Twee vliegmachienen, een duitsche en een andere, vliegen over de stad.

Buitenmenschen verhalen dat de duitsche vechtlijn achteruit is geworpen.

Rond 12 1/2 ure komt andermaal . . . . . .

Visschers houden staan dat de schepen die schieten, Franschen zijn. Wat er ook van zij, zij schieten aanhoudend : 't is een gebommel als donderde het ! God ! Hoe moet onze buitenbevolking van Leffinghe, Slype, Wilskerke, Middelkerke enz. bevreesd zijn ! En geen middel nieuws te bekomen !

Deze nacht, rond 2 ure, hebben duitschers de deur ingestampt der Zustersschool van de Steenbakkersstraat; met 300 zijn ze in die school gaan liggen. Hunne karren - al gestolen tuig van Merchtem, Brussel, enz. - staan in de straat. Voor de school staan 10 mitraljeuzen.

De duitschers die binnengebroken waren in den Kursaal, hebben, op bevel van een opperofficier, het gebouw moeten verlaten.

In het Hôtel des Arcades, achter den Kursaal, hebben de platkoppen waarlijk beestachtig gehandeld ! Om maar een staalken te geven : in de kelder liggen nog half gevulde bottels dure wijn en champagne en gansche dozen conserven ondereen geworpen tusschen de drek der... propere Germanen !

Verscheidene malen komen, langs den Thouroutschen en den Nieupoortschensteenweg een zeker getal karren. Rond 2 ure komt een groepje gekwetsten, 54 man sterk, te voet af. Dit groepje zal heel den namiddag in stad rond sukkelen om, rond 5 1/2 ure, aan het Hôtel des Thermes, aan te landen en van daar, na verzorging, verder gezonden te worden.

Een eerste groep van 45 en een 2e groep van 51 wagens en karren trekken, dezen namiddag, op in de richting van Plasschendaele. Later, in den avond, sloegen nog andere karren die richting in. Men zou waarachtig aan een aftocht denken, bijzonderlijk daar aan het Hôtel de la Régence (oud Hôtel de Barcelone) men neerstig bezig is met twee autos te vullen met papieren en dossiers der duitschers.

Een officier, gehuisvest in eene herberg van het Hazegras, die deze morgen moest afreizen, vertelde aan de herbergierster dat de duitschers alhier met 45.000 man waren toegekomen en dat er ten hoogsten 20.000 van overschieten. Misschien is zulks fel overdreven, maar zeker is 't toch dat de platkoppen erge verliezen hebben. Het militair hospitaal is opgepropt met gekwetsten waarvan vele bezwijken. De dooden worden dan in de duinen begraven.

In den loop van den namiddag . . . . . .
G'hadt dan de duitschers, die op den Zeedijk van Mariakerke stonden de vlucht moeten zien nemen !! Ze liepen, erger dan hazen, den eenen den anderen toeroepende : "Die englische Teufel sind da !" (De Engelsche duivels zijn daar).

In de stad wordt verteld dat de negen piotten, gister gevangen genomen door de duitschers, door eenen landbouwer verraden werden. In de hoop geene duitschers op zijne hofstede te moeten herbergen, zou hij kenbaar gemaakt hebben dat er van onze soldaten verscholen waren in eene naburige hofstede.

De Engelschen, in Oostende verblijvende, moeten binnen de 48 uren de stad verlaten - dus luidt een plakbrief in 't duitsch, in 't engelsch en 't fransch.

Van zoohaast de avond valt, sluiten schier al de winkels en vele herbergen. Vanaf 5 1/2, 6 ure, is het doodsch, doodsch in de stad - en de stilte wordt slechts onderbroken door den zwaren stap der duitsche soldaten, die hier en daar op hun gemak, in de weinige herbergen die nog open blijven, hun glas gaan drinken. De groote restauraties blijven open, de heeren platkoppen moeten toch . . . . . .
vlucht waren, nogal veel Oostendenaars teruggekeerd.

Volgens zekere personen zouden de Engelschen meester zijn te Gent en zou de spoorlijn te Aelter, tusschen Gent en Brugge, door ons volk opgebroken zijn geworden. Langs eenen anderen kant wordt verzekerd dat de treinen doorrijden van Gent tot Oostende.

Een heer, toehoorend aan ons Gemeentebestuur, zou te Sluis, van den heer baron SNOY, vleugeladjudant van onzen Koning, mededeeling bekomen hebben van een telegram uitgaande van graaf DE LALAING, Belgisch minister te Londen. Volgens dit telegram zouden de Bondgenoten meester zijn van Namen en naar Brussel oprukken. Mocht het waarheid zijn ! ('t Was een der 100.000 leugens tijdens de duitsche bezetting rondgestrooid...).

(vervolgt)

N.V.D.R. In de tekst zijn bepaalde zinnen vervangen door puntjes (. . . . . .). Op deze plaatsen is de originele tekst onleesbaar doordat de krant, bij het inbinden, verkeerdelijk werd afgesneden.

MONDHARPEN OFTE MONDTROMMEN

door J.B. DREESEN

Tussen het middeleeuws materiaal dat wijlen heer CHOCQUEEL op het strand te Raversijde opgroef bevinden zich acht mondharpen ofte mondtrommen. Ze staan niet vermeld op de inventaris die CHOCQUEEL publiceerde van zijn vondsten (Les civilisations préhistoriques et anciennes de la Flandre occidentale. Bruxelles 1950). Wel staat er in de inventaris een vermelding van "8 agrafes de vêtement, en bronze, ornées de traits et percées d'un trou central" die we echter nog niet terug vonden in de verzameling. Bestaat er enig verband tussen de vermelde "agrafes" en de niet vermelde mondharpen ? Voorlopig kunnen we hierop geen antwoord geven.

Een mondtrom is een klein ijzeren of bronzen muziekinstrument, samengesteld uit een beugel met twee naast elkaar lopende benen en een platte veerkrachtige tong in gehard ijzer die op het midden van de beugel vastzit.

Van de in ons museum berustende mondharpen ontbreekt de tong. Waarschijnlijk is die mettertijd opgeroest want op al de exemplaren kan men nog de plaats zien waar ze bevestigd waren.

Ijzeren mondharpen worden gesmeed en bronzen gegoten. De gegoten exemplaren zijn tamelijk eenvormig en hun maximale lengte en breedte is kleiner dan die van de gesmede exemplaren. De maximale

lengte van een gegoten exemplaar bedraagt ongeveer 50 mm bij een breedte van 25 mm. Gesmeede exemplaren kunnen dubbel en meer zo groot zijn.

Dit instrument wordt bespeeld door het met de linkerhand voor de mond te brengen, de buitenkant van de benen tegen de tanden te drukken en met de rechterwijsvinger het uiteinde van de stalen tong te betokkelen. De mond- en keelholte, samen met het kaak- en hoofdbeen, fungeren hierbij als klankkast en door de eigen stand aan te passen kan men variatie brengen in de voortgebrachte tonen.

Mondharpen waren eertijds zeer verspreid en stonden hoog in aanzien. Er werden er veel teruggevonden tussen de gebruiksvoorwerpen van kastelen en burchten. Later werden ze voornamelijk bespeeld door jongemannen uit de lagere klassen en de boerenstand. Ook als kinderspeeltuig kende het eeuwenlang een grote populariteit.

Wanneer precies de geschiedenis van de mondharp in onze gewesten een aanvang nam is niet met zekerheid te bepalen. Er bestaat een eerste vermelding in de Waalse literatuur uit de 14de eeuw. De eerste Vlaamse vermelding komt voor in de 15e eeuw. Een leerling van de school van Memling beeldde de mondharp voor het eerst af op een schilderij op het einde van de 15de eeuw. (Madonna met drie musicerende engelen, in privé bezit).

Vermits CHOCQUEEL sporen vond van de bezetting van Walravensyde vanaf het einde van de 11e eeuw tot bij het beleg van Oostende (1601) moeten de aldaar gevonden mondharpen van tussen deze twee jaartallen dateren. De actiefste bewoning situeerde zich echter in de 14de eeuw. De zeer zware stormvloed van 1334 luidde het begin in van het verlaten van de site, die met de aanleg van de Dijk van het Brugse Vrije in 1390 nog meer geaccentueerd werd. Dus bestaat er een grote kans dat deze mondharpen reeds uit de 14de eeuw dateren.

Vanaf de tweede helft van de 16de en in de 17de eeuw wordt de mondharp vaker vernoemd en afgebeeld. Vanaf de 18de eeuw worden de gegevens weer schaars om in de 19de eeuw, voornamelijk in sommige Waalse streken, weer op te komen. Hier en daar bleven in ons land spelers op de mondharp actief tot voor de tweede wereldoorlog.

Na de tweede wereldoorlog verdween de mondharp in ons land volledig. Ze bleef echter voortleven in de herinnering van het volk en van enkele volkskundigen.

Kort na 1960 kende ze, door de opkomst van de POPMUZIEK, in onze gewesten een heropleving. De mondharp hoort dan ook thuis in elke COUNTRYGROEP die zich respecteert. In tegenstelling tot vroeger, toen het instrument de hoofdtoon aangaf dient het nu uitsluitend als achtergrondmuziek.

De momenteel nog verkrijgbare modellen komen, meestal industrieel vervaardigd, uit Oostenrijk. Maar ook hier heeft de moderne tijd zijn rechten opgeëist want naast de tweebenige modellen zijn nu ook aan weerszijden gesloten modellen op de markt.

Ons geacht lid, de heer Guy CORNILLIE, bespeelt nog regelmatig de mondharp waarmee hij dan ook, waarschijnlijk als enige, een zeer oude traditie (zie de aanhaling over Walravensyde) aan onze kust voortzet.

In onze huidige naslagwerken wordt vooral de term MONDTROM gebruikt

en daarnaast ook de woorden MONDTROMMEL en MONDHARP. Het woord MONDHARP (vanwege de harpvorm die het instrument heeft) is ouder dan MONDTROM maar het werd in de eerste helft van de 19de eeuw door dit laatste verdrongen. Ook het Engels hanteert het woord "harp" want in die taal noemt het instrument "a jawharp" waarbij de "jaw" op het kaakbeen doelt.

Op de mondharp spelen wordt soms TROMPEN genoemd en een MONDTROM-SPELER werd ook ooit een TROMPENIER genoemd.

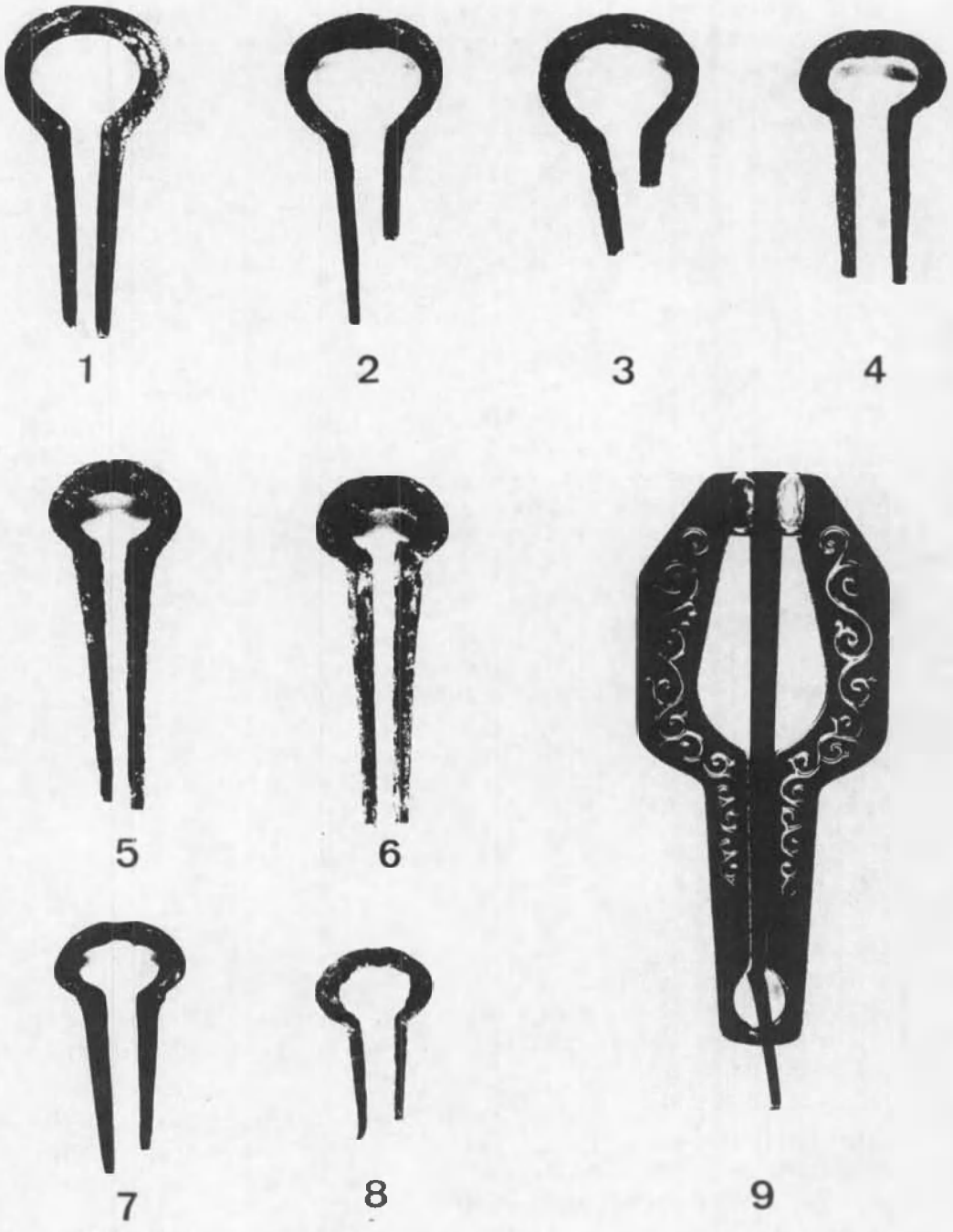

MONDHARPEN.
Nummers 1 tot 8,exemplaren uit de Collectie CHOCQUEEL gevonden op het strand te Raversijde.

Nummer 9 ,een modern exemplaar ,made in Italy.

90

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XL

BELANGRIJKSTE SOLISTEN EN GASTDIRIGENTEN IN HET KURSAAL 1850-1914 (5)

door Anne CASIER

Periode 1900-1904

In 1900 kwamen een aantal zangers, zangeressen en instrumentisten (hoofdzakelijk pianisten) naar Oostende, maar behalve Arthur DE GREEF waren er weinig beroemde bij.

De bijna 7-jarige Kun ARPAD werd het volgende wonderkind dat in het Kursaal optrad. Dit maal was het een uitnemend violistje, dat toch wat geforceerd leek (1).

De 23-jarige Emile BOSQUET was leerling van Arthur DE GREEF en laureaat van de Rubinstein-wedstrijd. Hij bracht een prachtige vertolking van het pianoconcerto in a van R. SCHUMANN (2).

Léon VAN HOUT, één der beste en zeldzame altvirtuozen, professor aan het Brusselse conservatorium, bracht op 25 juli 1901 een concertino van J. GARIES. Samen met Kursaal-violist E. DERU vertolkte hij het andante en presto uit MOZARTs concerto voor viool en alt.

Daarna was het de eer aan de Frankfurtse cellist Hugo BECKER (1864-1941), leerling van onder meer Jules DE SWERT, die de laatste jaren tot aan zijn dood, het Kursaalorkest leidde. Behalve SCHUMANN en POPPER vertolkte hij op het concert van 8 augustus 1901 ook "Variaties op een rococothema" van P.I. TSJAIKOWSKY. Zijn sober, mooi en zuiver spel kwam duidelijk tot uiting op de Stradivarius-cello uit de collectie van de hertog van Campa Selice (3).

Voor het trio AFFRE (tenor), NOTÉ (bariton) en PATTY (bas) waren 10.000 mensen komen opdagen. Daar de zaal slechts een 6.000-tal stoelen telde, stonden toehoorders tot op de zeedijk. Na aria's, door elk afzonderlijk gezongen, besloten ze hun optreden met het trio uit "Guillaume Tell" van G. ROSSINI. Het werd één van de mooiste concerten van het seizoen (4).

De Parijse Raoul PUGNO (1852-1914) bevestigde op 22 augustus 1901 zijn uitzonderlijke reputatie als pianovirtuoos : "de man met een ijzeren hand in een handschoen van fluweel". Hij deed zijn Pleyel-piano zingen in het vierde pianoconcerto van SAINT-SAENS. Arthur DE GREEF en de Berlijnse dirigent NIKISCH woonden het concert bij en loofden PUGNO als de grootste Franse pianist (5).

C. SAINT-SAENS (1835-1921) verbleef sinds 13 juli 1902 te Oostende. Hij wou het geplande concert goed voorbereiden. Het orkest had hem zijn composities, die op het repertorium stonden voorgespeeld en SAINT-SAENS bleek zeer tevreden; over het orgel zelf was hij minder opgetogen. Oostende was niet weinig trots dat SAINT-SAENS, die nog nooit in Brussel een concert ging dirigeren, wel naar het Kursaal kwam (6). Het anderhalf uur durende programma, dat niet overliep van toegiften aan het publiek, vatte op donderdag 17 juli 1902 om 4 uur 's namiddags aan :

1. Roi Edouard VII, marche du couronnement
2. Les barbars, ouverture
3. a. Bénédiction nuptiale
   b. O salutaris
   c. Prélude et fugue en Es (orgel : SAINT-SAENS)
4. Symphonie 3 en c (piano, orgel, orkest)

Als dirigent was C. SAINT-SAENS heel sober, zelfs koud in zijn bewegingen. Aan het orgel hoort men hem het liefst in "O salutaris", dat hij terwille van de ovatie een tweede maal uitvoerde (7). Blijkbaar was SAINT-SAENS zelf ook tevreden over dit concert, want vier jaar later kwam hij terug.

Pianiste Clotilde KLEEBERG (1866-1909) gehuwd met de Belgische beeldhouwer Ch. SAMUEL, werd in haar spel bewonderd door A. RUBINSTEIN, Clara SCHUMANN-WIECK, J. BRAHMS, M. BRUCH, C. SAINT-SAENS en H. BULOW. Op haar concert van 31 juli 1902 bracht ze het pianoconcerto in a van R. SCHUMANN als voornaamste werk en als toemaatje vertolkte ze "Des ailes", speciaal voor haar geschreven door B. GODARD. Het concert-publiek was echter niet zeer aandachtig : men hoorde kanonschoten en iedereen ging zien wat er gebeurde, zodat men het concert een kwartier moest onderbreken (8).

Cellist-componist David POPPER (1843-1913) bracht hoofdzakelijk eigen composities op het concert van 28 augustus 1902. Op zijn Amati-cello voerde hij onder meer vier delen van zijn suite "Im Walde" onberispelijk uit. Zijn composities waren poëtisch en elegant en hij speelde foutloos (9).

Marix LOEVENSSOHN, leerling van E. JACOBS, vertolkte tijdens het concert van 2 juli 1903, het celloconcerto in D van J. HAYDN op een originele Teckler-cello (10).

Pianist Morits ROSENTHAL (1862-1946) was een trouw Oostends vakantieganger, maar had er nog nooit opgetreden. Zijn concert van 24 juli 1903 was pas zijn tweede Belgisch optreden. Hij was leerling van F. LISZT en had grote concerttournees achter de rug in Amerika en Europa. Hij speelde praktisch alle composities van F. CHOPIN uit het hoofd en bovenaan zijn immens repertorium stonden L. VAN BEETHOVEN en J. BRAHMS (11). Hij vertolkte het pianoconcerto in e van F. CHOPIN op een zangerige en expressieve manier. De rubati werden uitstekend door het orkest opgevangen. Als eigen werk bracht hij een humoresque en fugato op thema's van Johann STRAUSS. Het publiek dwong hem tot een bisnummer (12).

Emile SAUER (1862-1942), professor aan het Weense conservatorium en leerling van F. LISZT, voerde op 6 augustus 1903 zijn eigen eerste pianoconcerto uit. Naast een traditionele CHOPIN en LISZT bracht hij een gavotte met variaties van J. Ph. RAMEAU. Ondertussen was Arthur DE GREEF opnieuw te gast met het pianoconcerto in g van C. SAINT-SAENS en hij was tevreden over het begeleidende orkest (13).

De zussen-pianisten Marguerite en Blanche HENNEBERT kwamen een originele auditie brengen, ze speelden namelijk op een dubbele piano, een uitvinding van Gustave LYON, gebouwd door Maison Pleyel-Wolff et Cie. Dit weinig gebruikte instrument was interessant om pianoconcerto's in te studeren. Zij voerden er muziek voor twee piano's op uit (14).

Jacques THIBAUD (1880-1953), een jonge en begaafde violist, ontdekt door E. YSAYE, bracht op 27 augustus 1903 het vioolconcerto in e van C. SAINT-SAENS en twee composities van H. VIEUXTEMPS en H. WIENIAWSKY. Hij werd geloofd omwille van zijn gevoel en zijn virtuositeit (15).

De Nederlandse bariton Henri ALBERS, verbonden aan het Munttheater, boekte er een mooi succes en regelmatig zou hij er blijven optreden (16). In drie maand tijd hadden niet minder dan 35 gast-solisten hun medewerking verleend (17).

In juni 1904 waren er grootse plannen : er werden 150 solisten geëngageerd, voornamelijk zangers en zangeressen uit de belangrijkste theaters van Europa. De bedoeling was vanaf 1 juli 1904 bij ieder symfonisch concert (2 maal daags) een artist te laten horen (18).

Franz VON VECSEY, een elfjarige leerling van Jenö HUBAY, vertolkte vaardig en muzikaal het vioolconcerto van F. MENDELSSOHN, de week daarop het vioolconcerto in D van N. PAGANINI, op 16 augustus 1904 het eerste vioolconcerto van H. VIEUXTEMPS en het vioolconcerto in d van H. WIENIAWSKY (19).

Violist Fritz KREISLER (1875-1962) vertolkte op 14 juli 1904 het vioolconcerto van BEETHOVEN met een zelf gecomponeerde en zeer mooie cadens; hij bracht het zeer net en expressief. Zijn virtuositeit bewees hij in een "Duivelstrillersonate" van G. TARTINI op een thema van A. CORELLI (20).

Mark HAMBOURG vertolkte op 21 juli 1904, voor de eerste maal in het Kursaal, het eerste pianoconcerto van P.I. TSJAIKOWSKY.

Één der belangrijkste klaviervirtuozen Leopold GODOWSKY (1870-1938) vertolkte het "Keizersconcerto" van L. VAN BEETHOVEN, zeer fijn, delicaat, poëtisch en groots; alleen was de eerste beweging iets te snel (21).

Francisque DELMAS (1861-1933), één der beste Franse zangers van het ogenblik zong een aria uit "De jaargetijden" van J. HAYDN en een aria uit "Don Carlos" van G. VERDI. Met een prachtige stem zong hij zeer expressief en het opgetogen publiek verlangde dan ook een bisnummer, wat hij hen niet gunde (22).

Francesco TAMAGNO (1850-1905), één der meest bekende Italiaanse tenoren, kwam op 15 augustus 1904 voor het eerst naar België zingen. Uit heel het land kwam er volk toegestroomd om hem aria's van U. GIORDANO, C. SAINT-SAENS, G. VERDI en ANTONI te horen zingen. Drie dagen later zong hij A. PONCHIELLI en J. MASSENET. Zijn stem was enorm krachtig en briljant en hij zong in het Frans zowel als in het Italiaans (23).

De volgende artist was Ferrucio BUSONI (1866-1924). Deze kon een 40-tal pianoconcerti uit het hoofd vertolken. In het Kursaal voerde hij een Concertstück uit van C.M. VON WEBER. Hij was ook als componist en dirigent bekend en lanceerde jonge, onbekende componisten zoals J. SIBELIUS (24).

Marix LOEVENSOHN kwam op 25 augustus 1904 terug met de eerste uitvoering van het cellocerto in a.

Louis-Joseph DIEMER (1843-1919), een Frans pianist en clavecinist, trad op 1 september in het Kursaal op. Hij had een enorme interesse voor oude instrumenten en bracht op clavecimbel kleinere composities van J. PH. RAMEAU, F. COUPERIN, C. DAQUIN, J. DANDRIEU en J.S. BACH. Op piano bracht hij "Nachtstück" van R. SCHUMANN en "Valse de concert" van zichzelf. Zijn clavecimbelstukken werden met bewondering beluisterd. Ook hij loofde de orkestbegeleiding in een brief aan dirigent RIMSKOPF. Op 13 september 1904 traden twee Oostendenaars op het podium als solist : Joseph VAN ROY (hoger diploma piano) en Georges BULCKE (bariton).

(vervolgt)

---

(1) S.O., 30.06 en 02.07.1901.
(2) S.O., 18 en 20.08.1901.
(3) S.O., 08 en 10.08.1901.

(4) S.O., 18 en 20.08.1901.
(5) S.O., 22 en 23.08.1901. Op 21.08.1902 voerde hij het derde pianocerto van Beethoven uit.
(6) S.O., 15.07.1902.
(7) S.O., 16, 17 en 18.07.1902.
(8) S.O., 31.07.1902 en 01.08.1902.
(9) S.O., 28 en 30.07.1902.
(10) S.O., 02 en 03.07.1903.
(11) S.O., 23.07.1903.
(12) S.O., 24 en 25.07.1903.
(13) S.O., 20 en 22.08.1903.
(14) S.O., 21.08.1903.
(15) S.O., 27 en 29.08.1903.
(16) S.O., 30.08.1903 en 01.09.1903.
(17) C.O., 06.10.1903.
(18) Een aantal (60) van de geëngageerde zangers werden opgenoemd in S.O., 19.06.1904.
(19) S.O., 05, 07, 12 en 14.07.1904; 16 en 30.08.1904.
(20) S.O., 14 en 15.07.1904.
(21) S.O., 04 en 05.08.1904.
(22) S.O., 14 en 16.08.1904.
(23) S.O., 15, 17, 18 en 20.08.1904.
(24) S.O., 19 en 20.08.1904.

SCHRIJVERS AAN ZEE (5)

door Emiel SMISSAERT

In de loop van een rijkgevuld bestaan op aarde ("Ik heb lang en gelukkig geleefd, heb mij met weinig tevreden gesteld, niets gevraagd en veel gekregen (...)" heeft Stijn Streuvels (1871-1969) de meeste landen van West-Europa bezocht en zelfs een reis gemaakt naar het toenmalige Palestina.

Aan de Belgische kust kwam hij af en toe, reeds voor de Eerste Wereldoorlog, en steeds tot zijn genoegen.

In het jaar 1949 nam hij, na een reis door de Belgische Ardennen en Luxemburg, in de tweede helft van de maand september, zijn intrek in Heist-Duinbergen van waaruit hij zoals vroeger het eiland Walcheren bezocht (26).

Enkele maanden daarvoor, op 21 en 22 mei 1949, had het eerste literaire weekend van het tijdschrift Dietsche Warande en Belfort in Oostende plaats gevonden. Met succes : alles verliep in een vrolijke en vaak uitgelaten sfeer in het Hôtel du Parc, uitgebaat door Gaston Duribreux in Mariakerke-Oostende. Er waren ruim tachtig gasten, zowel oudere als jongere, herinnerde Joos Florquin zich die ons, nog opgetogen, het verhaal overleverde. Onder de prominenten waren o.m. Ernest Claes, Anton van Duinkerken en Stijn Streuvels met zijn dochters Dina ("Prutske") en Isa. Het is er vooral 's avonds en 's nachts (tot in de ochtenduren) zeer jolig aan toe gegaan en de al bejaarde Streuvels deed er aan mee als een jongeman. Iedereen werd uitgenodigd met een eigen prestatie de avond bont te maken. Anton van Duinkerken, in zijn beste jaren, pasticheerde Gezelle, Van De Woestijne en andere dichters op een superieure wijze en Streuvels werd gevraagd Het hutje bij de zee te zingen, wat hij met enige assistentie ook treffelijk deed. Anton van Duinkerken en Stijn Streuvels stonden in een

sprankelend woordenspel hun man en lieten zich meeslepen door Het hutje bij de zee. Streuvels haalde korte tijd later, in een brief aan Joos Florquin, nog maar eens zijn hart op. Hij schreef o.m. "Ik geloof dat wij allen om 't even tevreden en voldaan van het verblijf aan zee en van het gezelschap zijn teruggekeerd en we zullen er goede herinneringen aan bewaren" (27).

Het duurde enkele jaren voor hij opnieuw aan de kust kwam, in Middelkerke. Op 17 december 1955 organiseerde de toenmalige Radio-Omroep West-Vlaanderen een openbare uitzending in het casino aldaar. Stijn Streuvels en Ernest Claes lazen ze voor uit hun werk en Streuvels bleef in het casino tot halfdrie in de ochtend (28).

In zijn vormingsjaren heeft Streuvels met zijn eerste boekhandelaar, Jos Vlietinck uit Oostende, een intens en vruchtbaar contact gehad. Dankbaar memoreerde Streuvels deze figuur die tot zijn wasdom had bijgedragen : "(...) Hij was een boekhandelaar uitden-duist, een model van een boekhandelaar, gelijk er nu geen meer te vinden zijn - iemand die het vak con amore oefende" (29).

Één van de acht Kerstvertellingen die Streuvels in de loop van bijna veertig jaar aan het papier toevertrouwde draagt als titel De Drie Koningen aan de Kust (1927).

Het verhaal neemt een aanvang met de lange, barre nachtelijke tocht van de haven af landinwaarts. Tenslotte wordt een boerderij bereikt. De hoofdpersonages, de Drie Koningen, werpen een steelse blik in een vertrek vol warme feestelijkheid. Groot is de teleurstelling wegens de aanwezigheid van een ander gekomen drietal koningen-met-de-ster en Pinkel, Karkole en Viane worden verjaagd door de plotseling losgebroken waakhond. Eindelijk ontmoeten zij een oude, gebochelde vroedvrouw die voor haar werk onderweg is naar een schamele woning. En precies in dat verblijf vinden ze, de drie vissers, niet enkel het wonder van het pas geboren kind maar ook het feestmaal, aangericht met hun eigen meegebrachte "klutske deelvis". Streuvels, echt en onvervalst in woordkeuze en zinsbouw, steeds daarin zichzelf getrouw, eindigt met enkele sublieme volzinnen :

> (...) 't Geen hij (= Karkole) thuis bij de eigen kinderen verloren had en missen moest - meewarigheid en liefde - vond hij hier onverwachts, dubbel en drievoudig terug. Zijn geluk was zo volledig, reikte zover als de ogen dragen konden, het was een verzadiging van al zijn wensen en begeerten; hier nu, bij de Heilige Familie, in het stalleke, meende hij een laatste schuiloord en toevlucht gevonden te hebben.

Streuvels is oud geworden en heeft tal van soms heel hoge onderscheidingen mogen ontvangen. Één van de mooiste, zo vond hij zelf, is hem te beurt gevallen vanwege de Vlaamse jeugd. Om de negentigste verjaardag van Stijn Streuvels te gedenken en luister bij te zetten, vatte zijn uitgeverij Desclée De Brouwer het idee op een prijsvraag voor de jeugd uit te schrijven. Aan de jongens en meisjes uit de hogere cyclus van het middelbaar onderwijs werd een verhandeling gevraagd over het onderwerp "Als de bakker gaat schrijven over de Oogst", aan die uit de lagere cyclus "Een literair paspoort van Prutske" in ten hoogste twintig regels, met bijgevoegd een tekening van Prutske.

Op Hemelvaartsdag, donderdag 31 mei 1962, had de prijsuitreiking plaats in de grote zaal van het Oostendse Kursaal, in aanwezigheid

van een keur van prominenten en van ruim 2.500 enthousiaste jongens en meisjes. Er was een uitgebreid programma voorzien waarin zang, dans en declamatie elkaar afwisselden.

Een "Onvergetelijke Streuvelshulde" blokletterde het te Oostende uitgegeven Nieuwsblad van de Kust (30) en het loont de moeite enkele uittreksels uit het verslag te citeren.

> Wij hebben reeds heel wat feesten meegemaakt in het Kursaal te Oostende, wij hebben daar meer dan eens een donderend applaus gehoord, maar zoals men daar vorige week donderdag Stijn Streuvels toejuichte, nee, dat hebben we nog niet meegemaakt. Het deed ons een beetje denken aan het applaus dat men over had toen vorig jaar Koning Boudewijn en Koningin Fabiola in het Kursaal kwamen, maar het was nog heviger, spontaner, effenaf aangrijpend. Terwijl de muziekkapel daverende muziek speelde, kwam Stijn Streuvels de zaal binnen, omringd door zijn echtgenote, kinderen en familieleden, adjunkt-minister Van Elslande, burgemeester Piers en Kursaal-concessionaris De Ramée. Maar met zijn witte streuvel-haren zag men Stijn tussen al die mensen best. Flink rechtop ging hij de trappen van het auditorium op. De ganse zaal veerde recht, er brak een applaus los dat horen en zien deed vergaan. Iedereen wilde Stijn zien, iedereen klapte om het hardst in de handen. Het duurde minuten lang, het was een welkom dat men slechts aan koningen geeft, maar dat de prins van de Vlaamse letterkunde al evenzeer verdiende.
>
> HONDERDEN ANJELIEREN
>
> Men had 1.500 ingangskaarten moeten weigeren voor de-ze jeugdhulde. De zaal stak nokvol met een enthousi-aste jeugd.
> (...)
> Maar het mooist, het meest aangrijpend werd toch wel de hulde van Nonkel Bob van het jeugduur van de vlaamse TV die met kinderen uit Ingooigem Streuvels kwam huldigen. Zij zongen "Vrolijke Vrienden" en dan werd de film gedraaid, waarmede men de heerlijke dag van 3 oktober 1961 te Ingooigem herleefde : de aan-komst van de postkoets met de zakken gelukwenskaarten voor Streuvels. En op dit ogenblik stormden de kinde-deren uit Ingooigem de zaal binnen en gooiden honder-den anjelieren naar Stijn. De 91-jarige letterkundi-ge wist geen blijf met al dat rood en wit, er stonden precies tranen in zijn ogen, moeder Streuvels veegde met haar zakdoek langs de wangen en dochter Streuvels, "Prutske" moest moeder troosten. Het was een moment dat Stijn, maar ook alle aanwezigen in de zaal zeker nooit zullen vergeten. Adjunct-minister Van Elslande kwam aan het woord. Gelukkige jeugd, die Streuvels huldigt, zei hij, want vroeger wachtte men honderd jaar om schrijvers te vieren. Gelukkige Stijn, die zijn kinderen ziet tot in het vijfde nageslacht. Met dit feest van dat levend symbool van onze letterkun-de kunnen wij uitzingen dat wij trouw blijven aan on-ze taal. En dat is het groot geluk van een volk (...)

Een opgetogen Streuvels, van afkomst een landman maar in de wereld een gentleman, stuurde een rake, spirituele brief :

> Mijnheer de Burgemeester,
>
> De Zeemeermin heeft reeds haar plaats gevonden, als zij nu maar haar steert niet begint te kwispelen ? Wat dan ?
> Met eerbiedigen dank voor de hoge onderscheiding der stad Oostende en de schitterende gulle ontvangst !
>
> 1 juni 1962
> Stijn Streuvels

Uiteindelijk is Streuvels op bijna achtennegentigjarige leeftijd als het ware "uitgedoofd" : hij overleed te Ingooigem op 15 augustus 1969. André Demedts vermeldt in zijn biografische terugblik op Streuvels (31), dat :

> (...) in de nacht van 14 op 15 augustus 1969 de Belgische vissersboot "Stijn Streuvels" uit Koksijde averij had opgelopen in de omgeving van de Wintertonbank. Het vaartuig werd naar Yarmouth gesleept. Op zaterdag 16 augustus 1969 was het weer zeewaardig en werd de terugreis naar zijn thuishaven aangevangen. Door een verkeerde beweging evenwel kwam het in botsing met een brug. Het zonk vrij vlug, maar de bemanning werd gered.

Voorheen was Stijn Streuvels al eens "overleden" verklaard, zogenaamd gestorven aan een hartcrisis. Het was een bericht, dat op een misverstand berustte en klakkeloos overgenomen was in De Standaard van 10 juli 1959... Streuvels tilde niet zwaar aan zijn "dood", integendeel, hij scheen zich in de diverse reacties erg te verkneukelen. Hetzelfde was enkele jaren eerder Ernest Claes overkomen. In zijn dagboek (32) noteert Claes : "Ik verneem, dat er vandaag (? juli 1951) in 'La Libre Belgique' het overlijdensbericht stond van een zekere Ernest Claes, te Koksijde overleden. Algemene consternatie !!"

Ook Marnix Gijsen (ps. van Jan Albert Goris, 1899-1984) was geen onbekende in Oostende. Na een welgevulde en succesvolle carrière die na de Tweede Wereldoorlog in het buitenland voortgezet en voltooid werd, vestigde Gijsen zich definitief in België (Elsene). Hij was regelmatig te gast in Oostende, waar hij verbleef in een appartement op de zeedijk van Mariakerke. In Oostende werd ook zijn tweede huwelijk gesloten.

In de novelle Nostalgie naar het Hazegras, Oostende (33) heeft Marnix Gijsen herinneringen opgehaald aan zijn vroege jeugd. Tijdens de zomervakantie werd hij door zijn moeder voor een maand naar Oostende gezonden. Olijk merkt hij op : "Het enige dat me op het Hazegras bevreemde was het Oostends dialect. (...) Ik leerde 'bottel' zeggen voor fles en 'strange' voor strand". (34)

In een klein opstel (35) getiteld In het klimaat van J. Ensor (gedateerd 27 februari 1939) geeft hij een mooi sfeerbeeld van Oostende :

> (...) dat lieve parelmoeren licht van Oostende dat de zee van grijze zijde maakt en de lucht van wisselend satijn. (...) Op de dijk lopen de wandelaars. Benijdenswaardige kustbewoners die elke dag de ogen kunnen afwenden van der wereld pomperijen om het beminnelijke, dreigende of schrikwekkende

> gelaat der zee te zien. (...)
> Oostende is een stad in de stijl der uittrekbare communieprentjes waar fijn kantwerk afwisselt met glanzend en doorschijnend roos papier.

Maar Gijsen is op dat moment eigenlijk naar Oostende afgezakt om er karnaval te vieren :

> Waarom zou ik mijn voorkeur verbergen voor deze luidruchtige, agressieve vulgariteit (...) ? (...) deze uitgelaten, krijsende menigte die van herberg tot herberg host, (heeft) James Ensor schitterend geïnspireerd (heeft). Wer den Dichter will verstehen... Al het raadselachtige, idiote en tevens grandioze van zijn maskers loopt hier op straat en wij voelen dat hij uit deze grondeloze vulgariteit onsterfelijke schoonheid geeft geput.

Op het einde van het stukje komt evenwel de letterkundige weer aan bod :

> In de nacht daalt een dikke mist over de gesticulerende gekken en halve wijzen die wij zijn. De sireen zet haar lied aan, zenuwverscheurend, onophoudend. Een aarzelende klok luidt zachtjes achterna. Uit het station stapt een eenzame reiziger in de mist. Op onze lippen ligt Van de Woestijne's nobel vers : "Ik kom vannacht, alleen, in deze zeestad aan..."

Noten

(26) André Demedts, Stijn Streuvels : een terugblik op leven en werk (Brugge, 1971), p. 314 en 316.
(27) J. Florquin : Mijn Streuvelsboek (Brugge, 1971), p. 18-19.
(28) A. Demedts, o.c., p. 330.
(29) S. Streuvels : Boekenwereld, in "De boekenkast", jrg. 1, 1929, nr. 1, p. 1-2. Zie ook : E. Smissaert : Enkele herinneringen van Stijn Streuvels aan zijn Oostendse boekhandelaar Jos. Vlietinck, in : Biekorf, 1979, p. 177-179.
(30) Nieuwsblad van de Kust, 7 juni 1962, p. 1 en 2.
(31) A. Demedts, o.c., p. 369.
(32) E. Claes, Uit de dagboeken van Ernest Claes. Deel 2 : Het afscheid (Leuven, 1982), p. 38.
(33) Opgenomen in : De grote god Pan : verhalen (1973), blz. 17-25. Het "Hazegras" is een Oostendse, nu goeddeels verkrotte wijk; het station der spoortreinen en de aanlegplaats van de mailboten Oostende-Dover liggen in de nabijheid.
(34) Op het einde van het verhaal weet Gijsen te vertellen, dat "het wel veertig jaar duurde voor ik het Hazegras terugvond". In zijn boek De leerjaren van Jan Albert Goris (1975) komen twee foto's daterend uit die tijd voor :
- Oostende, 1908 : tussen twee vriendjes (o.c., blz. 7);
- Op vacantie in Oostende : kermisfoto, 1908 (o.c., blz. 12).
(35) Opgenomen in : Scripta manent (1965), deel 6 : Monsters zonder waarde, partim : In het klimaat van J. Ensor, blz. 319-321.

ALBERT
MARYSOL
PHARMACIE

MEUBLES
ASPIRINE
PHARMACIE
MAX 20 MIN

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

In deze aflevering komt DE RENBAAN aan bod.

XLXII - SCULPTUUR OP DE "TIR AUX PIGEONS"

Verscholen binnen het domein van de Wellingtonrenbaan staat het gebouwtje van de "Tir aux pigeons" ofte duiveschieting. Het werd in 1898-1899 gebouwd in de trant van een middeleeuwse burcht. (OOIB 4, nr. 47).

Op dit paviljoen - best te zien van op de begraafplaats - prijkt een grote gietijzeren sculptuur, een mannefiguur die een duif omhoog steekt voorstellende.

In 1988 werd deze sculptuur gerestaureerd door de Oostendse beeldhouwster Josiane VAN HOUTTE. Op het beeld vonden we geen indicaties qua auteur; wel een gieterijmerk : FONDERIE DE LA MEUSE.

Het beeld doet ons denken aan de trant van Jef LAMBEAUX.

zie : het Nieuwsblad (Streeknieuws Oostende), 15 juni 1988.

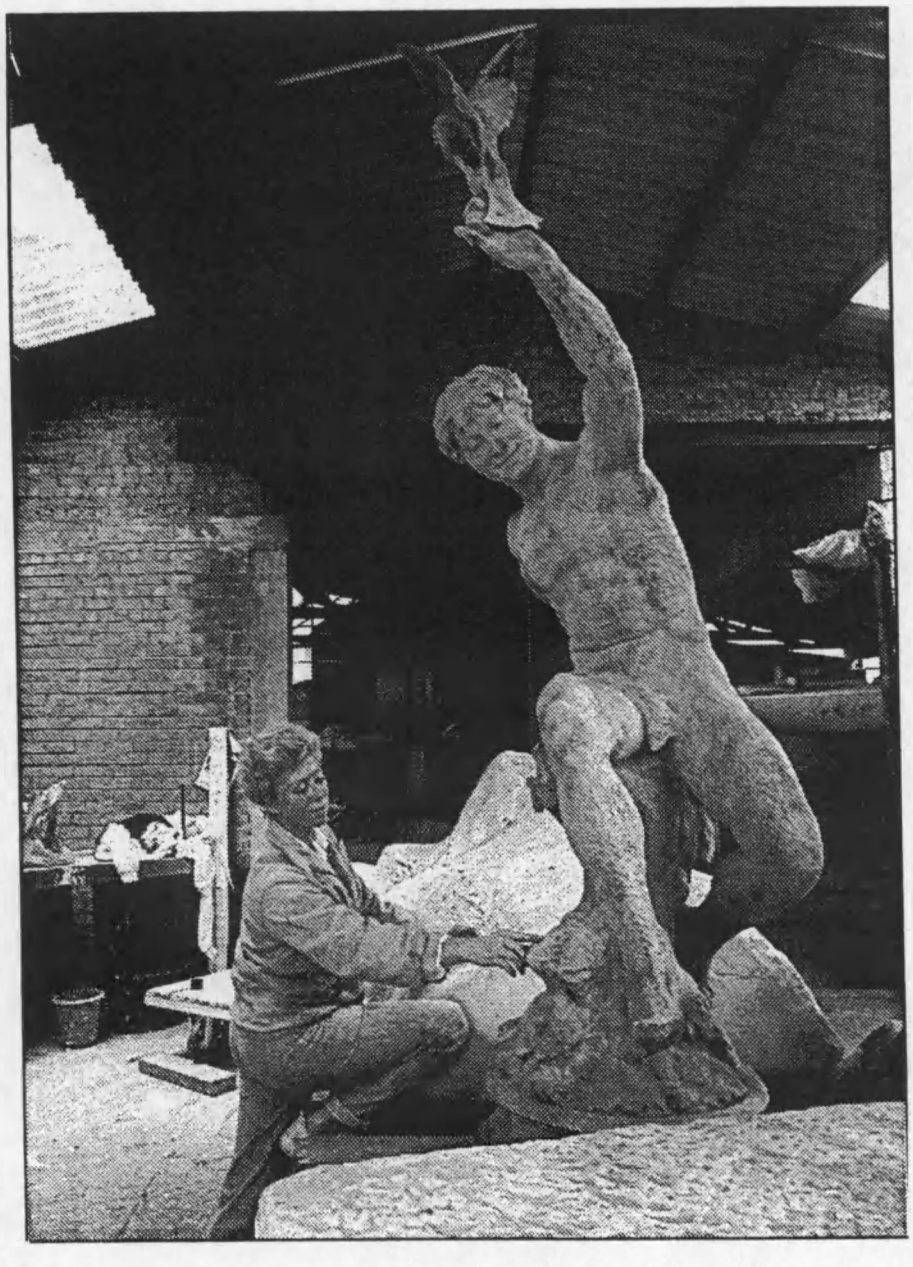

XLXIII - RENPAARD

Onze lezers kennen ongetwijfeld het bronzen beeld van een renpaard op de omheiningsmuur van de Wellingtonrenbaan (Kon. Astridlaan).

De veel gehoorde stelling dat deze sculptuur een portret is van het legendarische paard "Prince Rose" (*) is zeker fout, daar het beeld reeds ruim voor 1914 aanwezig bleek op de renbaan (foto' en prentkaarten bevestigen dit).

zie : OOIB 4, nr. 44.

(*) te Oostende werd een straat naar dit renpaard genoemd ! Wellicht een unicum ?

XLXIV - PAARDEKOP

Op het toegangsplein van de renbaan staat sedert 1987 de sculptuur in blauwsteen "Paardekop" van de Oostendse beeldhouwster Josiane VAN HOUTTE.

Josiane VAN HOUTTE (Oostende, 1946) deed haar studies aan de Kunstacademie van Oostende. Het paard speelt in haar sculptureel oeuvre een grote rol, net als het ballet en de roeisport.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIÉTARD

PETRUS POTTIER

De heer Petrus POTTIER zag het levenslicht te Oostende in het jaar 1802.

Hij was de zoon van Anselmus, geboren te Bredene in 1758 en van Maria DEJAEGHER, geboren te Oostende in het jaar 1755.

De familie POTTIER was woonachtig in de Komediestraat (thans Louisastraat) 12 te Oostende.

Petrus POTTIER was bij de brandweer te Oostende. Hij had er de rang van brigadier en in deze hoedanigheid werd hij in 1865 vereremerkt voor zijn geleverde diensten gedurende verschillende branden die onze stad hebben geteisterd.

1865 MEDAILLE IN GOUD Ø 24 mm

R. Wapenschild van Oostende omringd door 2 lauwertakken in kransvorm.

V. Een tekst in 9 lijnen :
LA VILLE D'OSTENDE/AU/CHEF D'ESCOUADE/P. POTTIER/POUR SERVICES RENDUS/EN/DIVERS/INCENDIES/1865

FRANCISCUS MAES

De heer Franciscus MAES zag het levenslicht te Lombardsijde op 6 oktober 1876 en is overleden op 81-jarige leeftijd te Beernem op 2 mei 1958.

Hij was gehuwd met Maria VANDEKERCKHOVE, geboren te Oostende op 9 december 1882 en er overleden in de zeer hoge ouderdom van 95 jaar op 6 maart 1978.

Frans MAES was vooral bedrijvig op het toneelgebied. Hij speelde amateurstoneel bij de maatschappij "Hoop in de Toekomst" te Oostende.

Na de eeuwwisseling fungeerde hij gedurende verschillende jaren als jurylid in de nederlandstalige wedstrijden, die werden georganiseerd door dezelfde toneelvereniging.

Bij de opvoering van deze soort wedstrijden - in het bijzonder in het seizoen 1907-1908 - werd hij door de "Koninklijke Toneelmaatschappij Hoop in de Toekomst" gehuldigd.

Frans MAES werd vereremerkt met een medaille die zijn jarenlange bedrijvigheid en jurywerk bij deze toneelvereniging op het voorplan bracht.

1908 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BOL EN RING

R. LEOPOLD II KONING DER BELGEN.
Hoofd van Leopold II met lange baard links gericht.

V. 2 rondschriften met middenin een tekst in 4 lijnen :
KONINKLIJKE TONEELMAATSCHAPPIJ . 1907 . 1908 . HOOP IN DE TOEKOMST NEDERLANDSCHEN WEDSTRIJD OOSTENDE/AAN DE HEERE/FR. MAES/JURY LID

WIE SCHILDERDE DEZE EERSTE OOSTENDSE WATERTOREN

De heer VANDEWALLE-WAELKENS stelde ons een vraag waarop we in de Kring tot nog toe geen antwoord vonden.

Eerst een afbeelding.

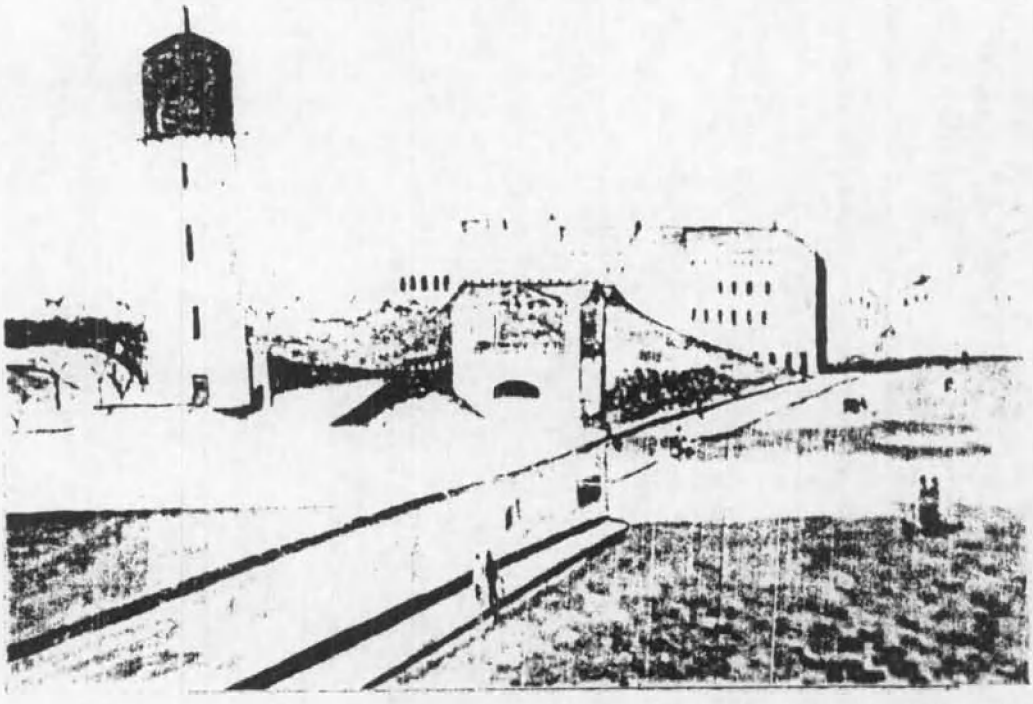

De vraag :

"De uitgave 'Oostende van toen' van de familie VAN ALDERWEIRELDT publiceert bijgaande foto. Volgens de opsteller werd het schilderij vervaardigd door één van de gebroeders DELARUWIERE, mensen die een verfwinkel hielden gelegen langs de Witte Nonnenstraat.

De afgebeelde fotokopie is een afdruk van een foto, in mijn bezit, rechtstreeks gekopieerd van het schilderij. Ik heb het schilderij gezien, er is geen handtekening of enig andere verwijzing naar de schilder. Volgens de huidige eigenaar, de heer NASSEL, werd het, in opdracht van zijn ouders, geschilderd door de heer VANHESTE (mogelijk Juvenal), die eveneens een verfwinkel uitbaatte doch langs de Romestraat. De familie NASSEL vestigde zich op het Hazegras rond 1900 en het schilderwerk van deze woning werd uitgevoerd door de voornoemde VANHESTE.

Het ware mij aangenaam moest iemand van de vereniging deze zaak kunnen ophelderen. De mogelijkheid bestaat dat het desbetreffende werk een kopie is. Want terzelfdertijd schilderde de heer VANHESTE ook de brand van de SS. Petrus en Pauluskerk. Van dit schilderij hangt er een kopie (?) in een restaurant op de Groentenmarkt".

In ons tijdschrift 2/86 blz. 86-55 drukten wij een gelijkaardige afbeelding af met als titel "De eerste watertoren" maar zonder meer gegevens over de oorsprong van de prent of afbeelding.

Wie weet meer ?

J.B. DREESEN

INDEX 1989

De index 1989 is verschenen !

U kunt ze bestellen door 125 Fr te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1989". U kunt uiteraard ook rechtstreeks terecht in de museumshop.

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (16)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Terry LANKA

Hij studeerde aanvankelijk accordeon bij Astrid De Laender. Zijn eigenlijke naam is Walter SCHOUTTEET en is van beroep garagist te Leffinge. Hij is ook bekend als Steve KENWOOD op Radio Melinda. Na 13 jaar showbusiness wordt zijn 10e single uitgebracht.

1° Baby I thank you for the night; You make my life new van W. Schoutteet.
Terry Lanka, zang; met begeleiding.
Sunlight Records Middelkerke SNT 100781; 1 single (uitgave 1981).

2° He'll have to go (J. & A. Allison-T. Lanka). Hot line (W. Schoutteet-T. Lanka).
Terry Lanka and the Big-Boys (2).
Rainbow R 575; 1 single.

3° Bij de haven van Oostende. Sentimental me.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
Color C84040; 1 single.

4° Schatje. Heel diep in mijn hart.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
Color C84052; 1 single.

5° Als je maar dicht bij me bent. Sing my story.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
Color 84054; 1 single (uitgave 1986).

6° Zomerdromen. Baby Love.
Terry Lanka, Sandy Lencie (2), zang met begeleiding.
Color 84059; 1 single.

7° Maria Dolores; Jij en ik.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
G.W.M.G. S88001; 1 single (uitgave 1988).

8° Als m'n opa en mijn opa; Zon in Acapulco, van M. Cosijns, G. Buysse en W. Schoutteet.
Terry Lanka, zang met begeleiding.
G.W.M.G. 88003; 1 single (uitgave 1988)

LAURENTIUS (Bredene)

Laurentius VANACKER geboren te Torhout op 24 februari 1942. Momemteel elektrotechnicus NMBS. Volgde conservatorium te Oostende voor notenleer en klassieke gitaar. Is componist-auteur, producer, zanger. Was voorzanger bij de popgroep The Swallows en bij de rockgroep The Bunck (1960-1976). Optredens in binnen- en buitenland. Als Belgisch correspondent schrijft hij artikels voor het tijdschrift Guitar International.

Bron : - persoonlijke mededeling.
- Wie is wie in Vlaanderen ? Brussel, 1985.

1° Zomerliefde; Op vakantie naar Oostende; tekst en muziek Laurentius Vanacker en Andy Lee (2).
Laurentius, zang; met begeleiding.
Parsifal 1024; 1 single (uitgave 1980).

2° Het diploma; De pil; tekst en muziek Laurentius en Andy Lee (2).
Laurentius, zang en gitaar; met begeleiding.
Parsifal 1038; 1 single (uitgave 1982).

3° Marion mannequin; Kleine Katrien; De pil; Moederdag; Op vakantie naar Oostende; Gekke Lena; De barmeid; Het diploma; Zomerliefe; De fabriek.
Laurentius, zang, tekst en muziek; Andy Lee, muziek, bass; J.-M. Aerts, gitaar; Bernard Dewulf, moog, string ensemble, viool; G. Slingeneyer, electr. piano, e.a.
Opgenomen door Studio Ace Antwerpen.
Assekrem ASS 83301.

Dokter Herman LECOMPTE (Knokke-Heist)

1° Dokter Le Compte : Oh no John, volkslied uit Somerset. Man is for the woman made, van H. Purcell. Early one morning, anoniem 17e eeuw. Tant que vivray, van P. Attaignant.
Dr. H. Lecompte, verteller; Begga D'Haese, zang; L. Misschaert, luit.
Opgenomen ten huize van de dokter op 8-10-1979.
Discus Gistel 7020; 1LP.

Bob & John LENY

1° Ce soir (D. Oliviero). Vivre pour aimer (J. Hillebrandt-G. Slingeneyer).
Bob & John Leny, zang; met begeleiding.
Belfort 85-18144X; 1 single (uitgave 1975).

Lucy LOES

Lucienne VANBESIEN werd geboren op 24 januari 1928 op de Visserskaai nr. 1 te Oostende.
Zij had geen muziekschool nodig, want het zingen zat haar van jongs af in het bloed. als nicht van Lucy MONTI werd zij gevraagd, in haar plaats in het openbaar te beginnen optreden. In het begin van de jaren '80 trad zij eerst in gesloten gezelschap op,vooral voor de 3de leefdtijd. Nadien zong zij ook tijdens optredens van bekende artiesten, in de kuststreek. Zij zingt ook elke zaterdagavond in haar eigen café 't Safierenhof op de Konterdam in de Zandvoordestraat. In die laatste negen jaar heeft zij reeds 10 grammofoonplaten opgenomen waaronder een LP. Zij is zeker de nummer 1 van de Oostendse zangeressen.

Bron : persoonlijke mededeling.

1° De majoretjes; Ikke en m'n zeune van Bert Gevaert en Jo Deensen.
Lucy Loes en Danny, zang; met begeleiding.
Jet Records 8026; 1 single.

2° Dikke madam, van F. Feys en J. Deensen.
L. Loes, zang; met begeleiding.
112681; 1 single.

3° M'n eerste lief, van F. Feys en J. Deensen.
Je moe kunnen vergeven, van F. Feys en W. Lustenhouwer-J. Deensen.
L. Loes, zang; met begeleiding.
Roadrunner 820124; 1 single.

4° Lucy van de staminee; Kom, zet ge bie, van F. Feys en J. Deensen.
L. Loes, zang; met begeleiding.
Roadrunner 820233; 1 single.

5° 'n Visscherslief, van F. Feys en J. Deensen. In de goeien oeden tied, van F. Feys.
Ludo Loes, zang; met begeleiding.
Roadrunner 830339; 1 single.

6° Hèèl Oostende dragen 'k in mien herte; 'k Gon zo gèren no Benidorm; Ikke en m'n zeune; De majoretjes, van Jo Deensen en Bert Gevaert. We zitten weer in d'ambiance, van B. Gevaert. M'n eerste lief; 't Is gedaon met de dikke madam; In de goeien oeden tied; Lucy van de staminee; 'n Visscherslief; Kom, zet je bie, van J. Deensen en F. Feys. Op de vissemarkt zien 'ik geboren (Du gris-Denech).
Ludo Loes, zang; met begeleiding.
Monopole MLP 0255/1031; 1LP (uitgave 1986).

7° De tsjoeke-tsjoeke-tring; 'k Zoen willen een tot hên, van B. Gevaert en J. Deensen.
Ludo Loes, zang; met begeleiding.
Opgenomen te Heist-op-den-Berg.
Monopole S 2560; 1 single (uitgave 1988).

8° De Vlaamse hukkelbuk, van B. Gevaert-J. Dany.
De bierbuk, van B. Gevaert-J. Deensen.
Ludo Loes, zang; met begeleiding.
Monopole S2581; 1 single (uitgave 1988).

LOMBARDSIJDE

1° Freddy Maertens, van R. Danneels en W. Lustenhouwer.
Willy Lustenhouwer, zang; met orkest Francis Bay.
Decca 18.182; 1 single (uitgave 1977).

LUDWIG VAN...

1° Ik hou van jou, I love you, je t'aime, ich liebe dich, van A. Dorchain.
B-kant : instrumentale versie.
Ludwig Van... & Sabica Girls, zang.
B. Dewulf, muzikale uitvoering en productie.
Opgenomen in Le Beach Studio Middelkerke.
Excess records ER 1003; 1 single (uitgave 1988).

Bobby MARTY (Nieuwpoort)

In 1987-1988 treedt hij bijna uitsluitend in Frankrijk op.

1° Oh Nathalietje, van E. Martens-J. Dils. Kinderogen van E. Martens-H. Silver.
Bobby Marty, zang; met begeleiding.
Monopole S 673; 1 single.

2° De heksenjagers; Onze karnavalprinses, van E. Martens-J. Delaere.
Bobby Marty & Restoration, zang; met begeleiding.
M.D. International Records 8121; 1 single + tekst (uitgave 1982).

3° Une belle nuit d'hiver, van J. Delaere-E. Martens. Pour un tout petit baiser, van J. Delaere-E. Martens en W. Dejaeghere.
Bobby Marty, zang; met begeleiding.
Productie Mike Dorian.
M.D. International Records 8720; 1 single (uitgave 1987).

H A A R

NOTA'S BIJ ENKELE CURIOSA UIT ONS HEEMMUSEUM

door Norbert HOSTYN

- Als kind kende ik in "Papa Dauphins" een iets oudere jongen, puber die we bijzonder benijdden om zijn vlotte omgang met de meisjes van de club; bovendien genoot hij ons aller bewondering omdat hij moeiteloos een collectie haarlokjes aanlegde van alle meisjes in de speelclub die hem in de smaak vielen. Het haarlokje als pars-pro-toto ?

- Ouders hadden en hebben dikwijls de gewoonte haarlokjes van babies en kleuters af te knippen om ze te bewaren in omslagjes of dergelijke. Soms geeft men als reden op later de verkleuring van het haar te kunnen controleren. Eigenlijk wil men iets "vast-houden" van het beminde kindje.

- Om dezelfde reden ook bewaarden/bewaren vele mamas piëteitsvol de afgeknipte "paardestaart" van dochtertje lief, wanneer die ertoe besluit definitief komaf te maken met de lange haartooi van de kinderjaren.

- Ook van stervenden of overledenen gebeurde het afknippen van haarlokken vroeger zeer regelmatig. In de nalatenschap van Emile BULCKE bij "De Plate" bv., vonden we zo'n lokje terug van zijn dochtertje Dinah. Haarlokken als persoonlijke herinneringen van een geliefde dode; een stukje doorleefde tragiek.

Haar.... Je blijft er niet zo direct bij stilstaan, maar toch kent men het blijkbaar een rol toe, hetzij als talisman, als souvenir, als bindmiddel in een liefdes- of vriendschapsrelatie, over de grenzen van de dood heen.

Van daar naar het gebruik van menselijk haar als grondstof voor het vervaardigen van siervoorwerpen en voorstellingen, is maar een stap.

De gewoonte duikt blijkbaar op kort voor 1800 : de tijd van de opkomende romantiek met hernieuwde aandacht voor het gevoel, algauw gevolgd door de Biedermeier-tijd : een knusse burgersfeer die het hele Burgelijke Europa enkele decennia in haar greep zou houden.

De mode van dit haarverwerken verspreidde zich alras over heel West-Europa en Engeland, en verdween terug ca. 1900, al bleef er tot ca. 1940 in Rothenkirchen (Sachsen) een firmaatje over waar broches en medaillons met bloemen-in-haar vervaardigd werden. Ook maakte men er... horlogekettingen uit kunstig gevlochten haar.

De techniek van haarverwerken werd toch het meest gebruikt voor het vervaardigen van aandenkens aan overledenen; soms bleven het louter decoratieve werkstukjes, meestal met florale motieven. In andere gevallen groeiden ze uit tot heuse haar-schilderijtjes. In regel werden ze streekgebonden vervaardigd door getalenteerde haarkappers, pruikenmakers, silhouetsnijders, etc.

Almanakken en magazines publiceerden handleidingen en patronen om ze thuis te maken.

Niet alleen een overlijden was de aanleiding tot het vervaardigen van een "haarschilderij" : ook een definitief afscheid, het binnen-treden in een klooster, een jubileum of gewoon : hechte vriendschaps-banden.

Ons Heemmuseum bewaart twee objecten die met haar zijn vervaardigd :

- een medaillon in zwart hout met daarin een floraal haarstukje met de namen Marie en Marthe.

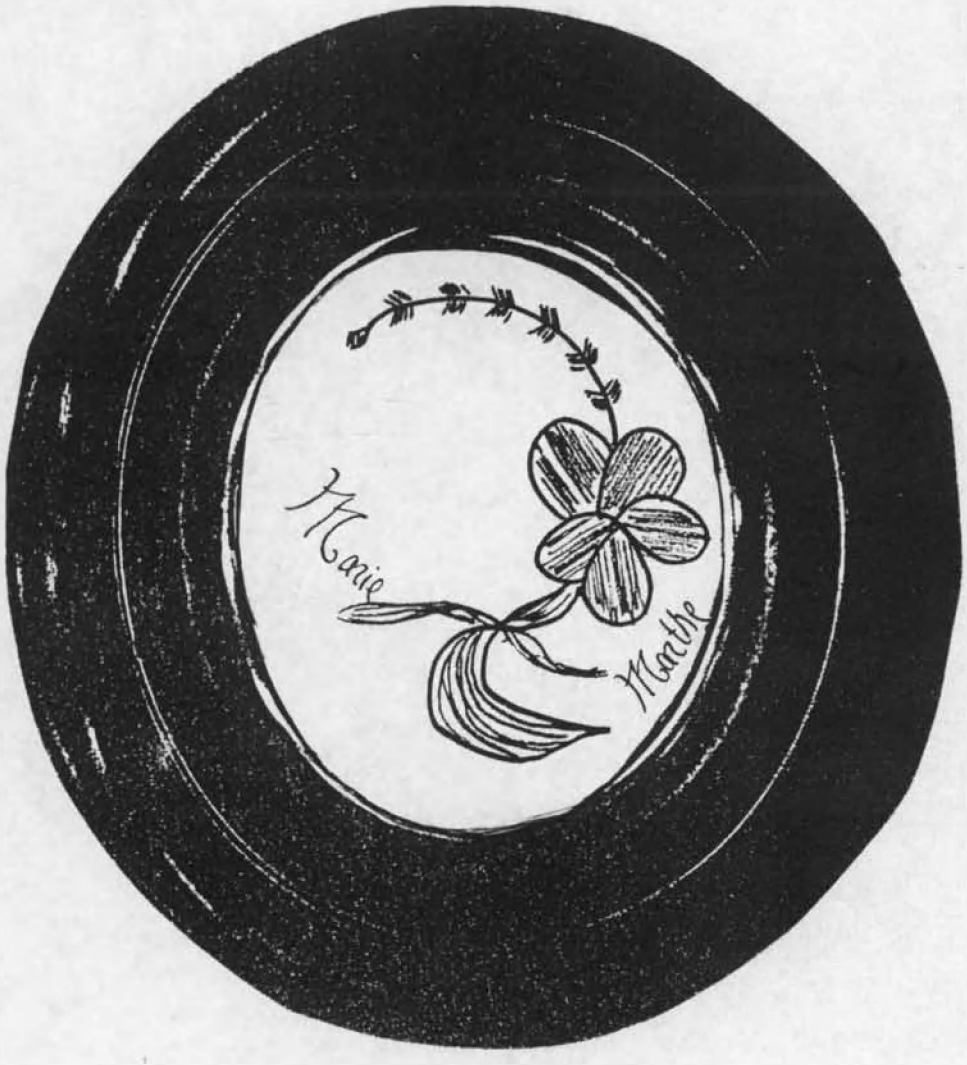

- een medaillon, een echt "haarschilderijtje" deze keer met de voorstelling van een grafzerk onder een treurwilg; geflankeerd door 4 cipressen.

  Het opschrift luidt : SOUVENIR DE PIERRE FANCOIS BONNEL
  NÉ A OSTENDE LE 18 MAI 1826
  ET Y DÉCÉDÉ LE 16 MARS 1878

FOTOBLADZIJDE FEBRUARI

Bij de fotobladzijde van het februarinummer werd de begeleidende tekst, per vergissing, niet afgedrukt.

Het is dezelfde tekst als de fotobladzijde van het januarinummer.

BREKEN & BOUWEN : DE KONINKLIJKE VILLA

-bovenste foto : 1953
-onderste foto : 1955

J.P.F.

ENSOR - TELEFOON !!!

Een late januari-avond. Telefoongerinkel.

- Allo, D...

- Excuseer voor het nog zo laat bellen, Mr. D... Hier W...

- Ha, Mr. W..., waarmee kan ik U van dienst zijn ?

- Catalogue illustré. Lalon de Gand 1892, zegt u wat ?

- Zeker Mr. W... en ?

- Kunt U mij het aantal inschrijvers opgeven, Mr. D... ?

- Zeker Mr. W..., onmiddellijk !

- Onmiddellijk Mr. D..., zal wel niet mogelijk zijn.

En zo was het !

Onmiddellijk "het aantal" opgeven bleek zeker onmogelijk, want tellen maar, met als resultaat : 66 bestuursleden en 913 inschrijvers, dus een kleine 1.000 !

Weet U dat deze catalogus acht etsen bevat, waaronder "een Ensor" namelijk "De molen van Mariakerke". In 1892 droeg deze ets echter de titel "In de duinen van Mariakerke" en werd ± 1.000 x afgedrukt voor deze catalogus.

Wie heeft en geeft mij nog zo'n tip om het aantal afdrukken van een Ensor-ets te kennen.

Dank U, Mr. W... !

Fred DUFAIT

HET KASTEEL VAN ZANDVOORDE (NU OOSTENDE) : EEN QUIDPROQUO

door Richard VERBANCK

Onlangs verscheen een boek over plaatselijke geschiedenis getiteld : "1030 jaar Bredene. Op zoek naar onze priorij", door Karel CLYBOUW. Schrijver is een verdienstelijk en geestdriftig heemkundige die zich tot doel stelde een didactisch werk te schrijven rond de voormalige priorij Sint-Rikiers te Bredene.

Teveel geestdrift kan echter in veel gevallen negatief uitvallen. Dit boek is er het bewijs van. Vijf minuten doorbladeren was voldoende, want sommige in het oog springende tekeningen en plannen logen er niet om.

De grootste struikelsteen vormde een "afbeelding" van de priorij. Dit is het koninginnestuk van het boek en is reeds te zien op de kaft. Schrijver is er stellig van overtuigd een afbeelding van de priorij gevonden te hebben op een hertekende kaart, gepubliceerd door VLIETINCK (tegenover blz. 62). De oorspronkelijke kaart dateert uit 1553.

Het spijt me zeer K.C. te moeten teleurstellen en verplicht zijn te zeggen dat dit een vergissing is. Het kasteel op het kaartje toont ons het kasteel van Zandvoorde. Hogerop vinden wij eveneens het kasteeltje nabij Sinte-Catherine, het Hof Ste-Catheline ten Bogaerde. Beide kasteeltjes vertonen, al dan niet foutief, een toren met kruis en haan. Het kasteel van Zandvoorde is het duidelijkst te zien op het Engelse plan uit 1600 (waarop ook het fort

van Bredene-dorp te zien is). Er is een tekst bijgeschreven : "Petit casteau ou Lennemy a esté logé". Verder wordt dit kasteel vermeld in VERBOUWE (Iconografie van het arrondissement Oostende), en wel als volgt onder hoofdstuk Zandvoorde :

1601 - (nr. 1177) Klein gezicht op het dorp met de vernielde kerk en het oud omwald kasteel "DUVELSGAT" dat men hier afgeschetst ziet, aan de zijde van de brug, met twee zware hoektorens. Op het plan van Jacobus HORENBOULT (gravure 7). (Nota : op dit plan staat eveneens, helemaal aan de rand, een gedeelte van het fort van Bredene).

Verder vond ik in mijn dokumentatie het kasteel, heel klein maar duidelijk, op een Engelse kaart (rond 1587) en op een kaart die te zien was op de tentoonstelling "Brugge en de Zee", met het "Concept van de nieuwe vaerdt" (Plassendale-Brugge).

Achteraf moet het kasteel vervallen geraakt zijn want op een manuscriptkaart (rond 1650) vinden we het onder de benaming van "De Duvelstorre". Het lag langs de weg die leidde van de Legaarsdijk naar Zandvoorde. De resten, al of niet verbouwd tot hofstede, zijn nog te zien op de kaart van FERRARIS.

Het kasteel moet dus belangrijk geweest zijn aangezien men het terugvindt op de meest rudimentaire schetsen. Meestal is de afbeelding juist, zijnde een vierkant gebouw met vier ronde hoektorens die omwald is.

Veel in het boek van K.C. is afgeleid van de foutieve interpretatie van het plan van 1553 : schaalmodel, grondplannen, afbeeldingen en niet te overziene verkeerde gevolgtrekkingen.

Jammer voor de schrijver moet ik hier nog verkeerde zaken naar voor brengen. Het strekt hem tot eer dat hij op het einde van zijn inleiding schrijft : "Het zal ons in de toekomst verheugen indien anderen iets vooropstellen of aantonen dat juister wordt bevonden". Ik wil echter het voorbeeld niet volgen van een rijksarchivaris die ooit, in een elitair tijdschrift, het verdienstelijk boek van een Blankenbergse journalist van A tot Z in de vernieling trapte.

K.C. is er blijkbaar onwetend van dat foutief geschrijf over het gehucht "Blutsyde", dat tot voor kort beschouwd werd als een verdwenen vissersgehucht, liggende vóór Bredene aan een inham, rechtgetrokken werd in het boek "Bredeniana" (1988). Lezers van "De Plate" kregen hiervan een voorproefje in het januarinummer 1988. Met hulp van vriend J. DREESEN kon de plaats nauwkeurig gesitueerd worden in de huidige havengeul van Oostende. Alles wat in het hier besproken boek geschreven wordt over dit onderwerp is dus foutie.

Ik heb mij ook bedenkingen gemaakt over het gebruik of misbruik van kaarten. Er wordt nl. geschreven over kaarten uit de tijd der Romeinen en uit het jaar 860. Zelfs tijdens de middeleeuwen had men geen besef van een fatsoenlijke kaart. Velen hebben in de vorige eeuw kaartjes getekend met het veronderstelde uitzicht van de kuststreek in vroegere jaren. Nu nog zijn de discuties daaromtrent in volle gang.

Het meest kritisch sta ik tegenover het gebruik van een kaart van VAN DER BEKE (1538). Deze kaart kan hoogstens dienen als model voor de dekoratie van een stationshal. Het is algemeen geweten dat deze "kaart", en zeker voor wat de kust betreft, niet realistisch is. Vergelijk even met de "Grote kaart van Vlaanderen" van MERCATOR (1540)

en deze van POURBUS (1560). VERBOUWE oordeelt als volgt : "Behalve de voornaamste waterlopen geeft deze kaart kleine (gefantaseerde) schetsen van kerken en andere monumenten". In 't kort : VAN DER BEKE heeft er met zijn muts naar gesmeten. Jammer genoeg heeft K.C. zelf een kaartje getekend met alleen wat hij beschouwt als wachttorens en dit gesteund op het werk van VAN DER BEKE. Hierdoor worden kerken, vuurtorens of vierboeten en kastelen in dezelfde saus gebraden. Het worden allemaal wachttorens, ook de oude kerk van Oostende, tegenaan zee, die bij het beleg zou verdwijnen. Als gevolg hiervan wordt geschreven dat Oostende "geducht versterkt" was, waar plannmaker VAN DEVENTER, tien jaar later, geen enkele versterking heeft gezien.

De geestdrift van K.C. voor wachttorens en terpen in de streek van Bredene doet hem soms uitglijden. Bij het vernoemen van een paar hypothetische terpen - of moten - vermeldt hij in één adem : Raepeseburg, Ter Torre, de Cruysbergh (een binnenduin) en het Spanjaardsduin ! Op de kaart in vogelvlucht van LE POIVRE (beleg van Oostende) is heel klein de vernielde kerk van Bredene te zien. Ook dit wordt een wachttoren.

Over forten lezen we op blz. 180. Afgezien van een foutieve datum lees ik dat, vóór het beleg, Roanefort zou gebouwd zijn aan de Blauwe sluis, een fort aan de sluizen van Slijkens en één aan de Groenedijk. In die tijd was er geen Groenedijk, waren er geen sluizen van Slijkens en ook geen Blauwe sluis. Zo is er ook sprake over een kanaaltje vanaf de Blauwe sluis naar het dorp. Bewust kanaaltje vertrok vanaf Plassendale.

Historische fouten : het vermelden van Oostende, als stad, in 814. Op het einde van het werk schrijft K.C., met als bron "Dits de excellente Cronike van Vlaendren", dat in 1436 de Engelsen vanuit Calais geheel W-Vlaanderen, WAARONDER BREEDENAERDE, plunderden en dat dus ook Bredene werd geplunderd waarbij de Engelsen gehele karrevrachten buit terugvoerden naar Calais ! Wees gerust, BREEDENAERDE is de streek nabij Calais (Ardres), en er werd geplunderd tot aan de Ijzer en de streek van Wervik, terwijl hun vloot de Zwin- en Scheldestreek aanpakte. Bredene werd helemaal niet geplunderd.

We hadden wat kritiek verwacht ten overstaan van bepaalde bronnen. Bij voorbeeld deze waar een zekere kanunnik beweert dat reeds ten tijde van Karel de Grote, de abdij Saint-Riquier uit Ponthieu een bijhuis had te Bredene.

Schrijver verkeert in de mening dat hij de eerste zal zijn die aantoont dat de parochie van Bredene ouder is dan het jaar 1087, jaar waarin de abdij van Saint-Riquier het eeuwigdurend personaat verwierf over de kerk van Bredene. Dit is open deuren instampen want reeds vroeger werd dit geschreven (o.a. in "Zoeklicht op Bredene" van R. EECKHOUT (1966) en "Bredeniana" (1988), en dit aan de hand van de bekende akte uit 1087. In dit jaar kreeg ook de abdij van Hasnon s/ Scarpe het personaat over de parochie Menen. Uit de gelijklopende tekst van de akte kan men eveneens opmaken dat Menen reeds voordien een kerk bezat.

Het is waar dat ieder het recht heeft te schrijven wat hij wil, ook dat ieders mening dient geëerbiedigd te worden. Heemkundigen hebben echter de plicht eventueel historische vergissingen recht te zetten.

Kasteel van Zandvoorde

1553
Kaartje in Vlietinck

1563
Kaart Pourbus
Brugse Vrije

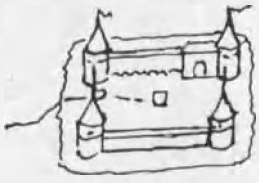

1600
Engelse kaart

1587
Schetsmatige
Engelse kaart

1601
Plan Horenboult
" Duvelsgat "

1612
Plan
Nieuwe vaart

1650
" De Duvelstorre "

BOEKEN - BROCHURES - PUBLICATIES

Volgende boeken, brochures en publicaties zijn nog steeds te verkrijgen in ons Heemmuseum.

- Langs de galerijen door O. Vilain : 225 Fr
- Ostendiana III : 500 Fr
- Ostendiana IV : 500 Fr
- Ostendiana V : 650 Fr
- Index De Plate 1988 : 150 Fr
- Index De Plate 1989 : 125 Fr
- Brochure "Polders en Wateringen" : 125 Fr
- Brochure "Emile Bulcke" door N. Hostyn : 125 Fr
- Museum Gids "Van Oostende tot Maaseik" : 100 Fr
- O.L.Vrouw ter Duinen door G. Billiet : 100 Fr
- Le mariage de Zotte Louis door J. Gheeraert : 125 Fr
- De Visserskapel door K. Clybouw : 145 Fr
- Het Onderwijs te Bredene door K. Clybouw : 450 Fr
- De Geschiedenis van de Oostendse politie door D. Deschacht : 600 Fr
- De Geschiedenis van de Oostendse brandweer door R. Villeirs : 990 Fr
- 150 jaar Stedelijk lager onderwijs te Oostende door H.Van Den Weghe : 690 Fr
- Wellington Hypodroom Oostende 1883-1983 : 750 Fr
- Oostende herbouwt : 100 Fr

- Ostende. D'un village de pêcheurs à la reine des plages : 100 ₣
- Ostende à coeur ouvert : 50 ₣
- Catalogus tentoonstelling "Oostende Vrijhaven" : 10 ₣
- Catalogus tentoonstelling "De gedecoreerde dood" : 5 ₣

Men kan ook bestellen door storting op rekening 750-9109554-54 van De Plate - Oostende. Per besteld artikel moet de prijs echter wel verhoogd worden met 10 ₣ portkosten.

EERSTE LIJST VAN DE MILDE SCHENKERS VOOR HET "FONDS MUSIN"

Dhr. E. SMISSAERT - Oostende	1.000 ₣
Dhr. G. BILLIET - Oostende	500 ₣
Dhr. M. VAN DAMME - Oostende	500 ₣
Mevr. John LAUWEREINS - Brussel	1.000 ₣
Dhr. en Mevr. J. DREESEN-HERRLING - Oostende	1.000 ₣
Dhr. en Mevr. JACOBSEN-VANTHUYNE - Oostende	200 ₣
Dhr. en Mevr VANDEWALLE-WAELKENS - Oostende	1.000 ₣
Dhr. D. BEIRENS - Oostende	1.000 ₣
Dhr. W. MERLEVEDE - Winksele	1.000 ₣
Mevr. VAN GLABBEKE - Brussel	1.000 ₣
Dhr. J. LAUWEREINS - Oostende	1.000 ₣
Dhr. R. BORREY - Oostende	500 ₣
Dhr. J. VAN HOECK - Oostende	1.000 ₣
Dhr. Ch. HEILMAN - Oostende	10.000 ₣
Dhr. A. TIMMERMANS - Oostende	1.000 ₣
Dhr. E. WALLEYN - Oostende	200 ₣
Mevr. C. ROOSE - St. Agatha-Berchem	100 ₣
Dhr. M. PLOVIE - Oostende	100 ₣
Dhr. A. PERDAENS - Oostende	100 ₣
Dhr. O. SIMOENS - Oostende	250 ₣
Dhr. en Mevr. J.P. FALISE-MAES - Oostende	1.000 ₣
	23.450 ₣

Deze lijst werd afgesloten op datum van 15 februari 90

Met onze hartelijke dank

De Raad van Beheer

LUNETTERIE BELGE. Tijdschrift De Plate 89/296

Op onze vraag naar inlichtingen over de LUNETTERIE BELGE kregen wij de zeer gewaardeerde reactie binnen van ons geacht lid, de heer J.A. VANDEWALLE-WAELKENS. Hij zond ons de hiernavolgende foto-print van een prentbriefkaart. Op te merken valt dat de reklame op de keerzijde van de prentbriefkaart volledig in de Engelse taal werd opgesteld. De tekst luidde :

Spectacles, Eyeglasses, Field and Operaglasses. Lense manufactory
LUNETTERIE BELGE
Henri Vael, Qualified Optician
84 rue de la Chapelle, Ostend (near the bridge)
All our goods are marked in plain figures
Repairs delivered the same day. Free sight Testing
La Commerciale Moderne, Anvers - Tel 24060

IN DIT NUMMER

blz. 68 : J.B. DREESEN : Oostende laat het Waasland niet los.
blz. 69 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens wereldoorlog I (8).
blz. 74 : J.B. DREESEN : Mondharpen ofte mondtrommels.
blz. 77 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XL.
blz. 80 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (5).
blz. 85 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - XLXII - XLXIII - XLXIV.
blz. 86 : E. LIÉTARD : Oostendse numismatiek.
blz. 87 : J.B. DREESEN : Wie schilderde deze 1ste Oostendse watertoren.
blz. 89 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende (16).
blz. 92 : N. HOSTYN : Haar. Nota's bij enkele curiosa uit ons museum.
blz. 94 : F. DUFAIT : Ensor-telefoon !!!
R. VERBANCK : Het kasteel van Zandvoorde (nu Oostende).
blz. 90 : J.A. VANDEWALLE : Lunetterie Belge.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen.
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80.15.53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

RESTAURATIE SCHILDERIJ FRANÇOIS MUSIN

Sedert verscheidene jaren bezit onze Heemkring een schilderij van François MUSIN. Het is een olie op doek en stelt een gezicht op de kursaal, de zeedijk en het groot strand voor. Tot nu toe werd het tentoongesteld in de afdeling "Belle Époque" van het museum.

Ongelukkig is het in een deerniswekkende toestand. Het schilderij is gescheurd en vuil geworden en ook de omlijsting is er erg aan toe.

Schilderij en omlijsting moeten dringend gekuist en hersteld worden. Maar dit kost geld, veel geld, indien wij het willen laten uitvoeren door een deskundige hand. De totale prijs bedraagt 90.000 ₣ B.T.W. incluis.

Deze uitgave kan onmogelijk alleen door onze kas gedragen worden. Daarom doen wij een beroep op onze leden en openen een SPONSORLIJST.

Iedere gift, hoe klein ook, is van harte welkom.

De naam van de sponsors (tenzij anonieme giften) zal gepubliceerd worden in ons tijdschrift.

Eenmaal het schilderij hersteld zal het met een kleine plechtigheid terug in het museum geplaatst worden.

Wij zijn er van overtuigd dat deze oproep een ruime weerklank zal vinden. Met uw giften en de bijdrage van de Kring moeten wij in staat zijn dit kostbare schilderij te laten herstellen. Indien de herstelling nu niet uitgevoerd wordt is het schilderij binnen enkele jaren onherroepelijk verloren.

Giften kunnen gestort worden op rekening 000-0788241-19 van De Plate Oostende met vermelding "MUSIN".

Met onze hartelijkste dank

De Raad van Beheer

MET DANK AAN ONZE LEDEN DIE REEDS GESTORT HEBBEN ! !

Bijlage bij "De Plate" april 1990

Fotoboek JAN PIERS 70 13 juni 1990

Jan Piers wordt op 13 juni 70 jaar!
De Oostendse Persclub geeft een **«Fotoboek»** uit ten voordele van het Sociaal fonds. Jan Piers gaf de Club hiervoor zijn **archief van 7.000 foto's** ter beschikking.
Daaruit koos men er 700. Het leven en de loopbaan van Jan Piers is best te beschrijven met foto's.

Het Fotoboek is prachtig uitgegeven 370 blz. 700 Foto's. Talrijke kleurfoto's en karikaturen. Reportages over het afscheid.
Deze publiciteit is de enig mogelijke manier om dit bekend te maken.

Wij zien hem leven in familie, op school, op de universiteit te Leuven. Studies, organisaties, huwelijk, advocaat, député, senator, burgemeester, minister, consul, voorzitter van de Touring Club.
Koninklijke, prinselijke, ministeriële, artistieke, folkloristische, sportieve ontvangsten en feesten. Met collega's, medewerkers, honderde bekende of onbekende verdienstelijke mensen.
Interviews. Thuis, vacanties. Politieke, economische, sociale akties. Na het ontslag uit de politiek.

De oplage is beperkt. De inschrijvers worden in het boek vermeld en ontvangen het op de receptie van zaterdag 16 juni. (uitnodiging voor twee personen). Of nadien thuis.

Te storten **vóór 5 mei 1990:** 1770 fr. op rek. nr. 384-0086498-58
van de «Oostendse Persclub», vermelden: «Album PIERS»

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM IJzerstraat 1 8400 OOSTENDE	J.B. DREESEN Rode Kruisstraat 4 8400 OOSTENDE	J.P. FALISE H. Serruyslaan 78/19 8400 OOSTENDE	750-9109554-54 of 000-0788241-19

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 Nr. 4 april 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

APRIL - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met dia's en documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 26 april 1990 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colensstraat 6.

Het onderwerp : VAN BLUTSYDE TOT VUURTORENWIJK

De spreker : de heer Ferdinand GEVAERT, Ondervoorzitter van Ter Cuere.

De heer GEVAERT brengt ons vanavond een historisch-geografische schets en de beknopte geschiedenis van het gebied gelegen tussen de huidige havengeul en de gemeentegrens met Bredene.

Met behulp van kaarten, figuren en foto's leidt hij ons doorheen 500 jaar geschiedenis van het gebied dat momenteel een van de wijken van Oostende vormt met het jongste en het meest actieve deel van de bevolking, namelijk de VUURTORENWIJK.

Hij omschrijft het gebied in de 16de eeuw. Bespreekt de inundatie van 1584, het ontstaan van de huidige havengeul, het beleg en de egelstelling van Bucqoy en de schorre van Lissemoris. Hij geeft een overzicht van de aanval van admiraal Popham, de passage van Napoleon en zijn leger, de bouw van het fort, het kroonwerk en de militaire sluis.

De bouw van de vuurtoren en de spuikom, de bewoning van de Mosselhoek en de Oude Viertorrewijk, het Zeewezendok, de oesterparken en het Militair Hospitaal, de verhuis van de visserij en vismijn naar de OPEX en de ontwikkeling van de huidige Vuurtorenwijk vormen daarna de kern van zijn betoog dat U op het einde van zijn voordracht een uitstekend idee zal laten over het wel en wee van deze wijk in het verleden.

Wij kennen de heer GEVAERT van zijn vroegere voordrachten bij De Plate als een gepassioneerde kenner van de lokale geschiedenis die het op een overtuigende manier aan de man kan brengen. Wij bevelen deze voordracht dan ook ten zeerste aan bij alle "Oostendeliefhebbers". Zoals steeds is de toegang kosteloos en vrij voor iedereen.

J.B. DREESEN

SCHRIJVERS AAN ZEE (6)

door Emiel SMISSAERT

In Oostende speelt zich het verhaal af van één van de eerste romans van een ander groot en zeer produktief schrijver : Hugo Claus (°1929). In De verwondering (1962) komen zowel het Koninklijk Atheneum als de zeedijk voor. Claus heeft in Oostende een stukje van zijn wilde jaren doorgebracht en niet zo lang geleden werd hem en enkele andere letterkundigen gevraagd herinneringen neer te schrijven over de periode 1945-1955. In een kort opstel, In die tijd (36), mijmert Hugo Claus over zijn "Oostendse" tijd :

> In die tijd woonde ik aan de Kaai van Oostende. Als de vissers geland waren dobbelden wij tot de dageraad. Zij aten lappen rauwe biefstuk met heel veel zout die zij opgerold hielden in de gekloven hand.
> In die tijd sliep ik in een kamertje op de hoogste verdieping van het nu verdwenen "Hôtel de Londres". De zee drong in mijn dromen, die droomden van gedichten zonder hoofdletters of komma's. Ik mocht kosteloos in het hotel verblijven zolang ik wou van de eigenaar die tijdens de oorlog voor criminoloog had gestudeerd in Duitsland. De enige tegenprestatie die van mij geëist werd was dat als hij ooit eens heimwee naar Tübingen zou krijgen ik met hem mee zou gaan naar de (meestal Franse) meisjes van de Van Iseghemlaan. Hij kreeg zoals te verwachten elke avond heimwee en reciteerde, schreiend in zijn champagne, Duitse teksten. Vaak over de maanden april, mei en juni die ver waren.
> In die tijd schilderde je abstract. Dat kon niet anders, want de evolutie van de schilderkunst was niet tegen te houden. Het was ondenkbaar dat er ooit nog figuratie zou opduiken. Je kon net zo goed de absurde gedachte koesteren dat er ooit nog in de poëzie gerijmd zou worden, dacht Jan Walravens, kleine, dappere, zwaar bijziende, hongerige, nieuwsgierige autoritaire vriend. Hij verweet mij frivoliteit, onstandvastigheid met dezelfde felle drift waarmee hij de oudere literatoren aanviel. Zij flutterden, deden smalend over hem, belasterden hem achter zijn rug. Hij bleef van zich afbijten. Hij schreef houterig over wat hij geloofde. (Ik schreef muzikaal over mijn totale onwetendheid).
> In die tijd vergaderde Tijd en Mens te Brussel in het atelier van een timmerman-beeldhouwer die elke ingezonden tekst aan Kafka toetste. Elke keer viel de vergelijking gunstig uit voor Kafka. "Jongens het is geen Kafka". De redactieleden bekeken elkaar, sip, radeloos. Wat nu ? Tijd en Mens opgeven ? "Natuurlijk" riep de timmerman. De vergaderingen werden ergens anders gehouden, L.P. Boon vertelde kwalijke moppen, R.C. van de Kerckhove sprak veto's uit tegenover niet-socialisten, Jan Walravens vond kwaliteit in alles wat niet op Karel Jonckheere leek en Tijd en Mens bleef verschijnen.
> In die tijd werd ik soldaat en vluchtte na mijn diensttijd naar Parijs en vluchtte daar ook zonder

> betalen uit honderd hotels. Poëzie veranderde in "bundels" die op een bepaalde datum met een bepaald aantal pagina's bij een bepaalde uitgever ingeleverd moesten worden. Bundels kwamen waggelend op hanepootjes overeind, sloten bij elkaar aan, stonden in een walgelijke, gelukkig ongelezen rij.
> Tijd van bundels, abortussen, onnozele metaforen, vreugde. Toen ging Jan Walravens naar Egypte. Hij werd daar de prooi van een van de duizenden onbekende virussen, hij vermagerde en stierf. En ik zal nooit in mijn tijd op aarde een voet in Egypte zetten.

Ook Mireille Cottenjé (°1933) heeft een "Oostendse" periode doorgemaakt.

Na haar middelbare studies in Brugge studeerde zij verpleegkunde aan het Psychiatrisch Instituut in Bergen, daarna volgde zij lessen in het Tropisch Instituut in Antwerpen. En tussendoor, in 1954, begon zij als verpleegster te werken in de polikliniek van de "Bond Moyson" in Oostende. Officieel woonde zij nog bij haar ouders in Brugge, maar in feite had zij in Oostende een klein optrekje ("mijn duvekotje" noemt zij het nu nog, ietwat vertederd bij de herinnering) boven café De Pelikaan in de Alfons Pieterslaan. Het is ook in Oostende en rond die tijd dat zij kennis maakte met haar toekomstige echtgenoot, de architect Bob Colombie. Beide jonge mensen leerden elkaar kennen in de Coupole, een dancing waar in de kelder een judoclub oefende met Mireille Cottenjé als enig vrouwelijk lid !

Na hun huwelijk trok het paar naar Belgisch Congo, waar zij van 1956 tot 1960 verbleven. Na de te bruusk doorgevoerde onafhankelijkheid in 1960 vestigden Bob en Mireille zich in Oostende.

"Als anekdote" schrijft Mireille Cottenjé, "is mij vooral bijgebleven : de nuances in mijn 'Brugs' en het 'Oostends' dialect. Zo placht mijn schoonvader te zeggen : 'In Brugge stoat de malk in de kalder', terwijl ik zei : 'In Oostende lopen ze mê under blote bènen in de zèè." (37)

In 1973 kreeg Mireille Cottenjé de Prijs van de Stad Knokke-Heist voor het Beste Jeugdboek (voor Het grote onrecht uit 1973), en in 1981 de driejaarlijkse Staatsprijs voor Jeugdliteratuur (voor Er zit muziek in de lucht uit 1977).

Te Bredene staat de woonplaats van John Gheeraert (°1939) in de Duinhelmstraat 7. Hij is als leraar Germaanse talen verbonden aan het Oostends Onze-Lieve-Vrouwecollege. Naast het eerder genoemde literaire essay Ode aan Oostende (1977) zette Gheeraert zich aan het schrijven van belletrie. De novelle Paardjes uit Polen (1981) en de romans De non (1983) en Boobie Woogie (1986) leggen getuigenis af van zijn literaire kunnen. Zijn jongste roman, Sakura (1988) is klein van omvang, maar bekoorlijk van thema. Ofschoon het verhaal gedeeltelijk gesitueerd is in een dorp tussen duin en polders, komen de sfeer van de grootstad Londen en een reis naar Japan in het werk voor.

Paul Koeck (°1940) en Hugo Raes (°1929), twee vooraanstaande hedendaagse letterkundigen hebben tijdens hun jeugdjaren in Bredene vertoefd. Hugo Raes schrijft daarover in een brief (38) :

> Van mijn tweede tot mijn zesde levensjaar bracht ik de zomervakanties te Bredene aan Zee door. Daar huurde mijn vader die onderwijzer was, voor juli

> en augustus een zeer bescheiden "kwartier" in een klein huisje. (...) De dokter had ons de kust aangeraden omwille van mijn tere gezondheid (astma). Later huurden mijn ouders iets zeer bescheiden in de Kempen, elke zomer. (...) (...) de sfeer van de zee, de wijde horizon, de zo aparte geur van de zeelucht, het ruisen of bulderen van de branding. Het zijn allemaal elementen die me altijd hebben gefascineerd. En het zwaailicht van de vuurtoren ! Ik houd ook van de taal en de aard van de mensen aan de kust.

Hervé J. Casier (°1943) woont in De Haan-Vlissegem (Warvinge 107). Hij was tot 1975 hoofdonderwijzer in Vlissegem; nu is hij leraar in het lager middelbaar onderwijs te Zeebrugge. Casier liet zes dichtbundels van zijn hand verschijnen en heel wat van zijn gedichten werden opgenomen in bloemlezingen en tijdschriften.

> (...) Ik hoor niet in een bepaalde stroming thuis als "Neo-romantiek" of "nieuw realisme". Ik hoor bij geen enkele literaire kliek of groep. (...) Die positie van "literaire Einzelgänger" wordt nog versterkt en ten dele ook veroorzaakt door mijn geografische positie. Ik woon in een klein dorp aan de kust, nabij Blankenberge, en daar zit je een eind af van de grote literaire centra als Antwerpen en Brussel. (39)

De zee, het strand, de wind, de duinen en de zeemeeuw (als symbool), - het zijn alle ingrediënten die in zijn woonplaats voorkomen en zij vormen de achtergrond van Casiers lyriek.

Noten

(36) Wij bloeien, maar bloeien tevergeefs : poëzie in Vlaanderen, 1945-1955 (Leuven, 1988), p. 195.
(37) Brief Mireille Cottenjé d.d. 21 mei 1988.
(38) Brief Hugo Raes d.d. 13 juni 1988.
(39) Jeroen Kuypers : Interview met Hervé J. Casier, in : 't Kofschip, 1984, nr. 2, p. 56.

DE WALVIS VAN OOSTENDE

door Jef KLAUSING

Op 18 oktober 1892 vonden Oostendse vissers in volle zee een dode walvis. Het kreng was reeds half verrot en verspreidde een sterk onaangename geur. Het dode dier werd door hen naar Oostende gesleept om er tentoongesteld te worden, maar toen het schip met de ongewone vangst voor de haven van Oostende lag werd de toegang ontzegd door de medische dienst. De volgende dag werd toelating gegeven om het kadaver op het strand te brengen nabij de vuurtoren mits de organen te begraven. Maar het volgende hoogtij sleurde evenwel het kreng mee naar zee en bracht het nadien weer op het strand, ditmaal ter hoogte van het kapelletje van Bredene.

Een zekere CATTOOR-MOLLEMANS kocht het aangespoelde dier en stelde het op het strand tegen betaling ten toon aan de nieuwsgierigen. Duizende mensen uit het binnenland kwamen kijken en de handelaars die hun waar op het strand aan de kijkers verkochten deden goede zaken.

Maar omtrent die tijd werd tyfus gesignaleerd in de streek, twee kinderen stierven aan deze ziekte en men meende dat de rotte walvis hiervan de oorzaak zou geweest zijn. CATTOOR kreeg bevel van het gemeentebestuur om de walvis te verbranden en de overblijfselen onder te graven, wat dan ook gebeurde.

Het geïllustreerde blad : "Le Patriote Illustré" van einde 1892 publiceerde twee tekeningen van de walvis, "d'après des photographies de J. DEMUYNCK, photo-amateur Ostende".

Over deze gebeurtenis werd een marktlied gemaakt dat op een vliegend blad afgedrukt werd dat in het bezit is van R. HESSEL. Volgens de gegevens van dit liedblad werd het lied "gedicht", gezongen en uitgegeven" door : "DECANCQ Charles te Yperen". Het blad werd uitgegeven na 10 maart 1897, bijna vijf jaar na de gebeurtenis.

Maar, zoals we de marktzangers uit die tijd hebben leren kennen, is het best mogelijk dat het lied van de walvis niet door DECANCQ "gedicht" is geweest en dat deze zanger, zoals het toen (evenals nu) in veel gevallen gebeurde, het lied klakkeloos overgenomen heeft van onze Oostendse dichter Jan VAN WULPEN. Tekst en inhoud komen goed overeen met stijl en houding van Jan VAN WULPEN, die vooral bekend was om de "rare" situaties die zich in en rond onze stad voordeden te bezingen.

De Walvis te Oostende

1

Wat is ons weer overgekomen
Hier in ons Oostendsche stad.
In die groote waterstroomen
Wat een rare klucht is dat
Ziet ik moet het u toch zeggen
Van dien grooten wallevisch
Ik zal het u uit gaan leggen
Hoe hij daar gekomen is

Refrein

't Was al op het onverwacht
Waar er niemand op en dacht
Zij brachten dat vischje hier aan kant
Van 22 meters lang
De visschers van d'Oostendsche stad
Hebben er zooveel geld voor g'had
Want zijn kop en zijnen steert
Dat was 't zien alleene weerd.

2

Daar kwam vele volk naar loeren
Toegestroomt van alle kant
Twee, drie, honderd duizend boeren
Liepen dag en nacht in 't zand
Men die moest er voren waken
Van zoo gauw dat men zag
Dat zij wilden ruzie maken
Met een overgroot beslag.

Refrein

Ieder wist al spoedig ras
Dat hij aldaar te ziene was
Hij lag daar aan de kant van 't sas
En men maakte veel embras
Alle soorten van vreemde ras
Kwamen er daar op 't zelfde pas
't Is voor d'Oostendsche kermis
Dat de walvisch gekomen is.

3

Als die feeste is begonnen
Waakte men bij nacht en dag
Hij is van zijn plaats weggezwommen
Terwijl de wakers te slapen lag
Maar als zij nu wakker wierden
Denkt hoe zij verslagen stond
Hoort ze roepen hoort ze tieren
Omdat hij geen walvisch meer en vond.

Refrein

Och kromme Pier, wat nu gedaan
Zei den anderen Baviaan
Ik zal naar mijn huis toegaan
'k Wil hier niet voor niettend staan
Maar zij liepen alle twee
Langs den oever van de zee
Een einde voorder op het strand
Is de walvisch wederom aangestrand.

4

Zij waren haast dood van alteratie
Zij waren zuipende leekende nat
Zij liepen over de groote statie
En zij zopen hulder zat
Terwijl de walvisch lag te gapen
Om zoo goed bewaakt te zijn
Hadden die wakers liggen slapen
Door den sterken brandewijn.

Refrein

Vrienden wat denkt gij daarvan
Van krommen Pier en dikken Jan
't Was curieus als men dat zag
Iedereen schoot in een lach
Ziet dat is een vieze zaak
En 't was tijd dat men 't vernam
Of de walvisch was naar Amsterdam.

5

Luistert vrienden voor het leste
De walvisch lag hier aan kant
Omdat hij stonk gelijk de peste
Hebben z'hm geheel en gansch verbrand
Geheel met petrol begoten
't Was een overgroot plezier
Van aan zijn kop tot aan zijn pooten
Stond hij geheel en gansch in vier.

Refrein

'k Heb daar een liedje gedicht
'k Was er wel niet aan verplicht
'k Zing het u zoo kort en goed
Omdat het u plezier aan doet
Sophie, Marie en ook Trinet
Zeiden dat hij stond zoo dik en vet
Maar 't is toch jammer van die visch
Dat hij g'heel opgeschoeperd is.

Ø Ø Ø

Het was niet de eerste walvis die te Oostende aanspoelde. De walvis van 1892 was 21 m. lang, Ary SLEEKS tekende evenwel een liedje op (archief De Plate - Oostende) waar spraak is van een walvis van wel "honderd en dertien" voeten lengte en het gaat aldus :

Moeder 'k hèn naar Oostende gewist
Naar dien walvisch, naar dien walvisch,
Moeder 'k hèn naar Oostende gewist
Naar dien overgroote visch.

Hij was lang, 'k heb hem gezien,
Honderd meters, honderd meters,
Hij was lang, 'k heb hem gezien,
Honderd voeten en dertien.

En dat zal ik nooit vergeten
Zo'n overgroote visch gezien.

En Mietje rolde van den dijk
Bij die walvisch, bij die walvisch,
En Mietje rolde van den dijk
Met heur rokje in de slijk.

Het stadsarchief van Oudernaarde bezit een bundel volksliederen waar in het nummer H.S.36 Br./103 ook sprake is van een walvis te Oostende, en waarvan de tekst van de hand is van ARENS, de bekende dichter van marktliederen uit het begin van de XIXe eeuw. Het gaat hier ongetwijfeld over de walvis die in 1827 te Oostende aanspoelde. En als wij de tekst vergelijken met de tekst die door Ary SLEEKS in de jaren 1950 opgetekend werd, weten we van waar dit koorddansliedje komt.

Klugte van den walvisch te Oostende

Tekst : Arens Stemme : Van de klaken

Moeder 'k hebbe t'Oostende geweest
bij den walvisch (bis)
Moeder 'k hebbe t'Oostende geweest
bij de overgroote beest
hij was lang 'k hem zien meten
Honderd voeten en dertien
Ik en zal het nooit vergeten
Van zoo een groote beest te zien

Moeder ik hebbe t'Oostende geweest &c.

Moeder wat een grooten mond
Had dien walvisch (bis)
Als zijn bakhuys open stond
Twintig ellen in het rond
Dat men daer voor pap moest koken
Daer en waer geen melk genoeg
Zoo een beest zou 't al op sloken
Koeyen peèrd, wagen en ploeg

Moeder ik hebbe t'Oostende geweest &c.

Moeder als ik die dikte zag
Van dien walvisch (bis)
't Was een overgroot beslag
Als een zeeschip dat daer lag
Alle menschen zijn verwonderd
Dat zeggen by duyzend lien
Dagelyks wel zeven honderd
Komen nae den walvisch zien

Moeder ik hebbe t'Oostende geweest &c.

Treseken heeft ook gaan bezien
Dien walvisich (bis)
Met eenen hoop van jonge lien
Dikke Nelle en zwarte Trien
Mie heeft haeren kloef gebroken
By den walvisch in 't gedrom
Zy moest op haer bloote soken
Naer haer huys keeren wed'rom

Moeder ik hebbe t'Oostende geweest &c.

Sanneken rolde van den dyk
By den walvisch (bis)
Schoon zy grepen al gelyk
Zy viel met haer gat in 't slyk
Haeren voet is omgeslagen
Haeren onder rok gescheurd
Maer zy vreest dat d'ergste plagen
Zyn onder den weg gebeurd

Moeder ik hebbe t'Oostende geweest &c.

Den meysken zyn ny voldaen
Van den walvisch (bis)
Zy zyn naer hun huys gegaen
Eenigs zeer gelaen
Daer zynder die hun beklagen
Van den walvisch zynen geur
Om dat er hun vremde plaegen
Zal veroorzaeken getreur
Ander nieuws en meld ik niet
Van den walvisch (bis)
Wat er verders is geschied
Zal ik zwygen in myn lied.

DE RODE VLOOT (1) IN FEESTSTEMMING

door François COOPMAN

De "Oostendsche Reederij" gesticht in 1921 ingevolge en na de werkstakingen door de bemanningen van de Oostendse stoomtreilers, was op 23 februari 1989 het onderwerp van een voordracht door de heer Roger VENS. Voor een talrijk publiek werd het wel en wee van deze unieke Coöperatieve visserijrederij uit de doeken gedaan.

Reeds in het jaar 1900, ter gelegenheid van een debat met de bekende groot-industrieel en filantroop Ernest SOLVAY had Edward ANSEELE, socialistische voorman en medesticher van de O.R. zijn ideaal naar voren gebracht. "Daarom zou ik zo ernstig willen aanzetten tot het stichten van voortbrengcoöperatieven. Welk een schoon werk zou men kunnen verwezenlijken en met betrekkelijke geringe middelen. Indien men op de Noordzee een paar sloepen kon doen uitvaren die aan een samenwerkende vennootschap van Oostendsche visschers zou behoren, wat een propaganda zou dat niet wezen. Al de Belgische, Fransche, Hollandsche, Duitsche, Deensche en Noorsche visschers zouden er van spreken, zouden ze aan het werk zien, en de coöperatieve opvoeding zou spoedig haar weg maken in tienduizenden arbeidersgezinnen". Een twintigtal jaren later zeilen geen twee visserssloepen maar een ganse rode vissersvloot op de Noordzee, terwijl een nieuwe vennootschap voor koeldiensten "Les Frigorifères du Littoral" wordt gesticht om ook in die richting het nieuwe arbeidsveld te bebouwen.

Van 1 juli tot 15 september 1924 werd te Gent de Internationale Tentoonstelling der Coöperatieven en van de Sociale Werken ingericht en deze manifestatie ging gepaard met kunsttentoonstellingen, muziek- en zangfestivals, vuurwerk, floraliën en nu zag ANSEELE de kans één van zijn levensidealen op het voorplan te brengen en de bemanningen van de O.R., "de helden der zee, te verbroederen met de Vlaamsche slaven van het veld, met de werkers der fabriek en van het werkhuis, met de Waalsche zwarte goudgravers, met de martelaars der glasblazerijen, der hoogovens, enz., alsook met de proletariers van het Fransche noorden".

In de socialistische krant "De Vooruit" van 7-8 juli verscheen een eerste artikel. "De Roode Vloot komt naar Gent op 27 juli". Negen eenheden van de O.R. zouden via Vlissingen, Terneuzen en Zelzate naar Gent varen. De vrouwen van de bemanningen, bestuursleden van de Oostendse partijgroepen, het muziek van de "Noordstar", de provincieraadsleden van West-Vlaanderen, afgevaardigden van de syndikaten, enz., waren uitgenodigd de zeereis mee te maken. De "Rode Vloot" zou in volgende orde naar Gent varen. Voorop de motortreiler "Louis Bertrand" met slechts de bemanning aan boord, gevolgd door de "Edmond van Beveren" de "Theophile Massart", de "Filiep Coenen", de "Cesar de Paepe" met aan boord de harmonie van "De Noordstar", de "Jan Volders", de "Alfred De Fuisseaux", de "Emile Vandervelde" en ten slotte de "Edward Anseele". Belangstellenden die wensten in te schrijven voor de reis naar Gent werden uitgenodigd een aanvraag in te dienen bij Leonce VERBRUGGHE, Langestraat 77, Oostende, anderzijds bij E. VERGEYLEN, Partijsecretaris, "Ons Huis", Vrijdagmarkt, Gent. Hun aandacht werd echter gevestigd op het feit dat het aantal deelnemers beperkt was !

Dagelijks verschenen nu diverse artikels in de "Vooruit" i.v.m. het bezoek van de O.R.. "Partijgenoten en gezellinnen, komt zondag a.s. in massa langs de boorden van het kanaal van Terneuzen de "Roode Vloot" begroeten. Wielrijders ! Wij rekenen er op dat gij

met duizenden zult opkomen om de "Roode Vloot" langs het kanaal te vergezellen, terwijl onze flinke harmonie "Vooruit" en andere muziekkorpsen hunne prachtige "PAS-REDOUBLÉS" zullen laten horen".

Ook Zelzate, waar de vissersvloot een nacht zou verblijven, wenste niet ten achteren te blijven en in het weekblad "Het Noorderlicht" verscheen ondermeer de volgende oproep. "Gelijk oude zagen gaan we weer aan het vragen ! Ja mannen, wij laten niet los ! Op 26 juli komt de Roode Vloot hier en we moeten zien onze makkers te kunnen onder dak brengen. We hebben reeds een veertigtal makkers die zich daarvoor hebben aangemeld, 'is maar 't vijfde paart genoeg. Wij hebben met de Oostendsche kameraden gesproken en ze antwoorden maar effenaf, als we maar liggen, 't is al genoeg. Ze moeten dus geen speciale slaapkamers hebben met elk een bed, wel neen, met twee op eenen stroozak en het gaat al. Wij horen wel dikwijls onze leden zeggen, plaats genoeg maar geenen bedden. Daar is middel genoeg, trekt de matras van 't haren- of kafbed af en 't is klaar, paljas par terre, 'k zal wel slapen. Een beetje goede wil maar mannen en 't zal wel gaan ! We moeten nu toch verduiveld onze Oostendsche vrienden hier niet op straat laten loopen, niet waar, al moeten we desnoods in 'n zetel of op 'n bussel stroo gaan slapen. Onder dak moeten ze ! Dus nog eens aan het zoeken, de slaapplaatsen geteld en zien of er niet eentje overschiet, als ge wilt zal en kan het ! Terloops zou ik u vragen, kijk eens nevens de deur of er daar ook geen plaatsje is. Gaat ge 't doen ? Laat eens weten hoe ge zijt uitgespeeld".

Volgens de "Vooruit" van 28-29 juli verliep de reis naar Gent in de beste voorwaarden. Het was Arsene BLONDÉ, walkapitein van de O.R. die instond voor de organisatie van de reis, een organisatie die niet "van een leien dak was verlopen", bovendien waren er moeilijkheden te overwinnen die men uit politieke drijfveer (2) te Oostende had op touw gezet. De morgen van 26 juli, dag van de afreis van de Rode Vloot "regende het met stromen". Om 3.30 uur stak de "Louis Bertrand" in zee zonder passagiers aan boord. Om 5.30 uur volgden vijf trawlers, met aan boord de familieleden van de bemanningen. Om 7.30 uur vertrokken de drie overblijvende stoomtrawlers met aan boord de te Oostende aangekomen passagiers. Wegens de plassende regen had men op het voordek de tenten gespannen. Bij afvaart van het laatste vaartuig, de "Edward Anseele", speelde de harmonie van de "Noordstar" de Internationale. Toen de vloot voorbij Wenduine vaarde zag men nog de gestrandde garnaalbootjes liggen, stille getuigen van de zeeramp van 18 juli (3).

In Zelzate had de socialistische gemeenschap voor een feestelijk onthaal gezorgd. Bij aankomst aan de "Port" weerklonken kanonschoten als welkomsgroet, de fanfare van Assenede zorgde voor de muzikale begroeting en tezamen met de harmonie van de "Noordstar" ging het in stoet naar het lokaal van de socialisten waar de bemanningen van de O.R. te gast waren op het bal. Op de markt musiceerde de fanfare "'s Werkersvreugd" en de "Noordstar" en om het feest af te ronden werd door het huis Ricard van Brussel een vuurwerk afgeschoten.

"Zondag 27 juli zal lang in het geheugen der bevolking, vanaf Zelzaete tot deze van Gent, blijven", zo schreef de "Vooruit" van maandag 28 juli. "Op zes trawlers van de acht was muziek aan boord en op de "Jan Volders" was de Gentse turnkring van dien naam. Om 8.45 uur vertrok de "Louis Bertrand", richting Gent, weldra door de andere trawlers gevolg. Statig en fier stoomden ze vooruit, langs beide zijden der vaart volgden honderden wielrijders, het roode

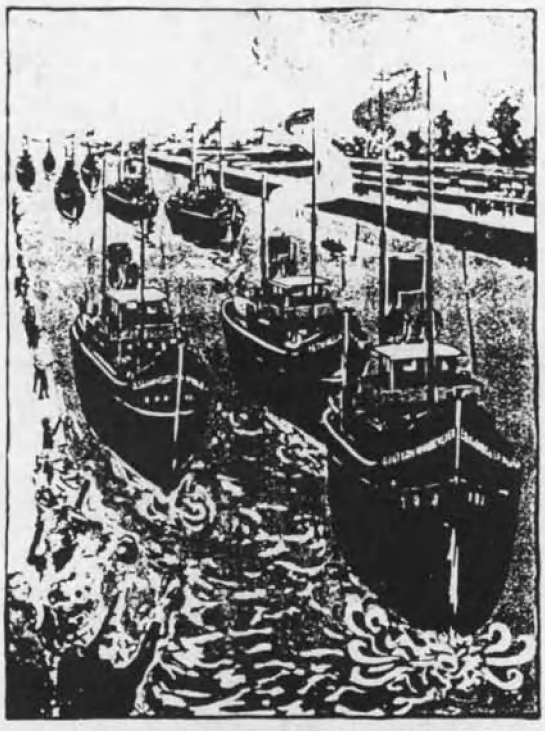

AANTOCHT DER

ZONDAG 27 JULI

VERTREK SELZAETE OM 8½ U.

AANKOMST GENT DOK OM 11½ U

OM 12 UREN ONTVANGST

IN ONS HUIS

TENTOONSTELLING DER COOPERATIE

PARK GENT JUNI · SEPTEMBER

Druk. ROB. COLLIER & Cie Gent, Te koop

vlaggetje op het stuur. Een geestdriftige menigte juichte en zwaaide. Stipt op uur waren we voor de ringspoorweg. De massa stond hier als opeengestapeld, en dan aan de Muidebrug en de dokken ! Duizenden en nog eens duizenden slaagden vreugde kreten. Onze voorman, Edward Anseele, die op de brug van den trawler zijn naam dragend stond, werd geovationneerd. Aan de hangars werd aan wal gestapt en onmiddellijk werd de stoet gevormd. Een spandoek droeg als opschrift : Leve onze moedige zeevisschers ! Leve de Roode Vloot ! Achter de harmonie "Vooruit" stapten de zeebonken en diens vrouwen. Na den tocht door een gedeelte van Gent hield Anseele op de Vrijdagmarkt een geestdriftige toespraak. Hij bracht hulde aan de slachtoffers van de zeeramp van 18 juli, hij bracht hulde aan de zeelieden in het algemeen. Vervolgens werden onze visschers met vrouw en familie in "Ons Huis" op een glas port, sigaren, bonbons vergast waarna een foto van allen genomen werd. In de namiddag bezochten ze de Internationale Tentoonstelling der Coöperatieven wat hen bewees wat uit de macht der werkers kan geboren worden als ze in eendracht en in broederlijkheid hun recht op leven, hun recht als werker, hun recht als mensch opeischen".

Zo eindigde voor de bemanningen van de "boend" (4) een week-end dat zeker zo vermoeiend was geweest als een paar dagen op zee....

Deelnemende vaartuigen

O.147 "E. Van Beveren"	Kapitein BARBAIX Frans St. Petersburgstraat 83	°Oostende 20 mei 1885
O.148 "T. Massart"	Kpt. ZONNEKEYN Lodewijk Yperstraat 50	°Oostende 9 sept 1879
O.157 "F. Coenen"	Kpt. ZONNEKEYN Richard Slachthuisstraat 9	°Oostende 10 juni 1891
O.158 "E. Anseele"	Kpt. ZONNEKEYN Arthur Romestraat 7	°Oostende 14 sept 1892
O.159 "C. Depaepe"	Kpt. BRYS Adolphe Place Philippe Van...	°Oostende 12 april 1884
O.150 "J. Volders"	Kpt. RAU Pierre Peter Benoitstraat 65	°Oostende 22 maart 1879
O.146 "A. De Fuisseaux"	Kpt. COENE Louis Godshuizenstraat 56	°Oostende 2 juni 1881
O.231 "L. Bertrand"	Kpt. VANDERWAL Gustaaf Cirkelstraat 30	°Oostende 15 jan 1890

Noten

(1) Pseudobenaming van de "Oostendsche Reederij" die haar oorsprong vond in de Gentse socialistische kringen. Alle vaartuigen kregen de naam van een socialistische voorman. De schouw van ieder vaartuig was roest-rood van kleur met zwarte band.

(2) Reeds vóór de stichting van de O.R. in 1921 werden de initiatiefnemers gedwarsboomd door zekere (politieke) invloeden die kost wat kost wilden beletten dat de socialisten een visserijrederij zouden stichten wat als een groot gevaar voor de visserijnijverheid moest aanzien worden.

(3) Op die dag werd de Oostendse garnaalvloot verrast door een plots opkomende storm die uitgroeide tot een orkaan. Dertien vissers verloren hierbij het leven. Tien weduwen en achttien wezen verloren hun broodwinner en waren nu afhankelijk van de vrijgevendheid

van de bevolking. De lokale pers was niet mals voor de reddingsdiensten van de kust die ze van nalatigheid en onbekwaamheid beschuldigde. (zie ook De Plate, nov. 85, blz. 25).

(4) Dat was in feite de naam die men in visserijkringen gebruikte als men sprak van de O.R.. Het was afgeleid (op zijn Oostends) van "De Belgische Zeemansbond", het socialistisch syndikaat dat de belangen van de zeelieden behartigde.

Bibliografie

- De "Vooruit" juli 1924
- De Zeevisscherij - De Roode Vloot door L. Verbrugghe
- Het leven van E. Anseele door P. Kenis

DE BELGISCHE KUST IN 1940-1944 - DE ATLANTISCHE MUUR

Het Belgisch Leger beschikt over een Centrum voor Historische Documentatie die voor de vorser of geïnteresseerde een bezoek overwaard is.

In het kader van de voorbereiding van onze thematentoonstelling voor mei-augustus 1990 wou ik daar meer vernemen over de berucht beroemde Atlantik-Wall te Oostende.

Veel verder dan de ingang ben ik die namiddag niet geraakt want mijn aandacht werd onmiddellijk getroffen door een werk dat er te koop werd aangeboden : La Côte Belge 1940/44 - Le Mur de l'Atlantique. Het is een werk dat uitgegeven werd in de franse taal en waarvoor de Groupe d'Étude pour l'Histoire des Fortifications Militaires ASBL tekent als verantwoordelijke uitgever en medeëigenaar van het copyright.

Als verantwoordelijke voor de opzoekingen wordt Ph. FRANCART vermeld die tevens voorzitter is van deze ASBL.

Het is een gedegen studie, uitgegeven in OFF-set procédé, die de duitse stellingen gedetailleerd beschrijft vanaf de franse grens tot en met Oostende, wat het eerste deel betreft en vanaf Bredene-West tot aan de nederlandse grens voor het tweede deel.

Voor deze uitgebreide studie heeft de auteur zich vooreerst beperkt tot hetgeen er in de belgische studiecentra te vinden is, en dat is veel meer dan wij vermoeden. Dit is op zichzelf al een verdienste want onze eigen instellingen worden al te vaak over het hoofd gezien.

Er werd o.a. veelvuldig gebruik gemaakt van de rapporten die de inlichtingsdienst MARC aan Londen overmaakte destijds.

Het werk is rijk geïllustreerd met foto's en talrijke tekeningen en grondplannen van stellingen en bunkers.

Het werk is, zoals reeds vermeld, uitgegeven in OFF-set wat uiteraard de kwaliteit van sommige foto's niet ten goede komt. Ook de talrijke tikfouten staan op de negatieve kant van de balans. Een addendum/erratumblad is er ook meteen bijgeleverd.

Het is in ieder geval een aanrader voor de geïnteresseerde.

Het werk kost 2.200 ₣ en kan bekomen worden via :

a. ASBL Groupe d'Étude pour l'Histoire des Fortifications Militaires en Belgique - Ganshorenstraat, 71 - 1080 Brussel
b. Centrum Historische Documentatie van het Leger
Kwartier Koningin Elisabeth - 1140 Evere

Noot : Over dit onderwerp is o.a. reeds een thesis gemaakt in 1965 voor de Koninklijke Militaire School door de Olt SCHELFAUT. Dit werk bevindt zich in de bibliotheek van de VVF, Dr. Louis Colensstraat, Oostende.

Ook dhr. Fernand GEVAERT heeft in het jaarboek 1977 van onze zustervereniging Ter Cuere een degelijke studie gepubliceerd over de "Festung Europa" te Bredene

Freddy HUBRECHTSEN

De Raad van Bestuur van het
WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE
heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen tot de

32STE HEEMKUNDIGE DAG

die plaats heeft op

ZATERDAG 28 APRIL 1990
in TIELT

PROGRAMMA

14.30 uur Samenkomst in de zaal "Gildhof" Sint-Michielstraat 9, Tielt

15.00 uur Statutaire vergadering van het Westvlaams Verbond

15.30 uur Prof. Dr. J. Monballyu, K.U.L. en K.U.L.A.K :
HEKSENVERVOLGING IN WEST-VLAANDEREN

16.30 uur Bezoek aan Uitgeverij Lannoo

18.00 uur Ontvangst op Stadhuis Tielt
Receptie aangeboden door Stadsbestuur Tielt

19.30 uur Feestmaaltijd in de zaal "Alfa" Tieltstraat 52, Pittem

Aperitief "Verbiest"

Pittemse witloofroomsoep met gegratineerde toast

Vers gerookte forel met kruidenboter
Witte wijn - Blanc de Blancs

Kalkoengebraad geflambeerd met William sabayon
van warme peren in rode wijn
Geflambeerde Chinese appeltjes
Kroketten
2 glazen rode wijn - Bordeaux

Koffie en versnapering

Prijs : 950 Fr (wijn en bediening inbegrepen).

Over te schrijven vóór 20 april op rekening 000-0158746-54 van het Westvlaamse Verbond.

Wie deelneemt aan de maaltijd, is vrijgesteld van de deelnemingsbijdrage. Deelnemingsbijdrage Westvlaamse Heemkundige Dag : 100 Fr.

2 x HET HUIS VAN JAMES ENSOR

Boven : Origineel als souvenirwinkel (vòòr 1914).

Onder : Tijdens het interbellum.

HEEMKUNDE EN HEEMSCHUT IN VLAANDEREN

door drs. Jan GERITS

Heemkunde is aktueel. In heel Vlaanderen, van de Noordzee tot de Maas rijzen de heemkundige kringen op als paddestoelen. De jongste twintig jaar is het aantal kringen in onze vijf Vlaamse provincies ruim verdrievoudigd, zodat thans een totaal van nagenoeg driehonderd kringen wordt bereikt, die aan de basis ongeveer 75.000 leden groeperen. En de trent zet zich voort. Nog geregeld worden nieuwe kringen gesticht, vooral op het platteland, want de heemkundige belangstelling - ik zou haast zeggen de heemkundige beweging - is een verschijnsel van dorpen en kleine steden. In de grote steden kwamen al in de 19de eeuw of in het begin van onze eeuw kringen tot stand, waarvan de werking zich hoofdzakelijk beperkte tot de geschiedenis en archeologie en die, in heel wat gevallen, evolueerden tot elitaire, volksvreemde klubjes. Juist daardoor steken zij af tegen de heemkundige kringen, die echt volks- en plaatsgebonden zijn, een veel bredere waaier van aktiviteiten ontplooien en ook meer aangepast blijken te zijn aan de hedendaagse problematiek en de eigentijdse noden.

De talrijke heemkundige kringen die Vlaanderen rijk is, zijn op hun beurt opgenomen in een degelijk gestruktureerd geheel, zowel op het provinciale als op het nationale of landelijke vlak.

Per provincie zijn de kringen gegroepeerd in een provinciale federatie, die wij doorgaans "gouw" noemen. Het landelijk Verbond voor Heemkunde, dat in 1991 zijn 50-jarig bestaan zal vieren, is het overkoepelende orgaan van de vijf gouwen. Dat Verbond bundelt de heemkundige werking in Vlaanderen, stimuleert en begeleidt de veelzijdige werking van gouwen en kringen, die op hun beurt grotendeels een eigen programma trachten te realizeren.

Het zwaartepunt van die werking ligt in de plaatselijke kringen, die op velerlei wijze naar buiten treden, nl. met een eigen tijdschrift, met publikaties in boek- en brochurevorm, met voordrachten, tentoonstellingen, geleide wandelingen en uitstappen, kontaktdagen, enz.

Op het provinciale vlak vinden de kringen elkaar jaarlijks terug op een provinciaal kongres of gouwdag. Om de onderlinge band tussen de aangesloten kringen te verstevigen geeft elke gouw bovendien een kaderblad uit. Ieder jaar, tijdens het tweede weekeind van september, organizeert het Verbond voor Heemkunde, beurtelings in elk van de vijf Vlaamse provincies, zijn tweedaags kongres of Landdag, die telkens aan een welomschreven tema is gewijd, een onderwerp, dat inspirerend wil zijn voor de heemkundige werking aan de basis, d.w.z. in de kringen. Bovendien verzorgt het Verbond voor Heemkunde de uitgave van het tweemaandelijks tijdschrijft "Ons Heem", dat thans aan zijn 43ste jaargang toe is. Dat is de struktuur van de georganizeerde heemkundige werking in Vlaanderen, anno 1989.

De heemkundige werking geniet dus een ruime belangstelling en ze is behoorlijk georganizeerd. Ze spreekt vele mensen aan. Ze slaat aan en getuigt van aktualiteit. En toch roept zij haal wat vragen op en is zij niet vrij van problemen.

Hoewel de heemkundige werking bij ons in de periode tussen de twee wereldoorlogen gestalte kreeg en begrippen als "heemkunde" en "heemschut" inmiddels ingang vonden, moeten wij nog steeds vechten voor onze identiteit.

Dat heeft duidelijk te maken met de inhoud, die men aan "heemkunde" al of niet wil toekennen. Het is een feit dat erg onjuiste voorstellingen en interpretaties omtrent het begrip "heemkunde" in omloop zijn. Eigenlijk is dat ook niet te verwonderen, als in de jongste uitgave van het "Groot Woordenboek der Nederlandse taal", beter bekend als de Grote Van Dale, heemkunde nog wordt omschreven als - ik citeer - "lokale, folkloristische aardrijskunde". U mag gerust van mij aannemen dat weinig mensen daarvoor warm zullen lopen ! Ook in akademische kringen kijkt men soms minachtend neer op "heemkunde", omdat men daarover een zeer vage, onduidelijke opvatting heeft. Soms hoort men beweren dat de expansie van de heemkundige bedrijvigheid een modeprodukt zou zijn, een soort exponent van de retrorage, die ook op andere vlakken van onze samenleving nawijsbaar is.

Het is waar dat de heemkundige belangstelling een flinke injektie heeft gehad vanuit het Natuurbeschermingsjaar (1970), van uit het Europees jaar van het Bouwkundig Erfgoed (1975) en vanuit het Jaar van het Dorp (1978). Niemand zal beweren dat die overheidsakties modeverschijnselen waren : het zijn belangrijke bewustmakingsakties geweest, waarop de heembeweging in Vlaanderen succesrijk heeft ingespeeld, maar ze lagen niet ten grondslag aan de heemkundige werking.

Zoals ik al zei, dateert de heemkundige werking bij ons uit de periode tussen de twee wereldoorlogen. Uit die jaren stammen ook de eerste teoretische studies over heemkunde. Er bestaat trouwens heel wat literatuur over de inhoud en de betekenis van het woord "heemkunde". In de derde aflevering van het tijdschrift "Ons Heem" (1989) heeft de bekende filoloog dr. Frans CLAES, bestuurslid van de Gouw-Brabant, enkele taalkundige beschouwingen gewijd aan de woorden "heem", "heemkunde" en "heemschut". In de periode van de Frankische landname in onze streken, vanaf de 5de eeuw na Chr., treffen wij het woord "heem", met de betekenis van woonplaats of nederzetting, aan in heel wat plaatsnamen. Hoewel het woord "heem" dus zeer oud is, zijn de woorden "heemkunde" en "heemschut" in het Nederlands van veel recentere datum. Zij zijn gevormd naar het model van de Duitse woorden "Heimatkunde" en "Heimatschutz". Al is het woord "heemkunde" naar een Duits model gevormd, toch is het een heel gewone Nederlandse samenstelling, zoals aardrijkskunde, letterkunde, dierkunde en naamkunde. Zulke samenstellingen met "kunde" duiden een kennis of bekwaamheid aan. Heemkunde is dus de kennis, bekwaamheid of wetenschap met als onderwerp "het heem", d.w.z. de eigen omgeving, dorp, stad of streek, met al wat erbij hoort. Het heem is namelijk een historisch gegroeid geheel, met vele aspekten. Heemkunde is de studie van het worden en zijn van het heem. Heemkunde is geen nieuwe of afzonderlijke wetenschap, maar een veelzijdige studie, juist omdat het heem vele facetten vertoont. Heemkunde omvat zowel geschiedenis, kunstgeschiedenis en oudheidkunde, als aardrijkskunde en de studie van flora en fauna in de eigen omgeving. De vrucht van die veelzijdige studie is de "heemkennis". Men kan dus zeggen dat de heemkunde de beoefening is van alle wetenschappen op het lokale of het regionale vlak.

Omdat de heemkunde een konglomeraat, een samenhangend geheel van vele wetenschappelijke disciplines is, en omdat niemand al die wetenschappelijke deelgebieden kan beheersen, is heemkunde per definitie groepswerk. Dat is een eerste grote vaststelling : een ideale heemkundige kring groepeert mensen van verschillende vorming, met uiteenlopende interesse. Een goede heemkundige werking

weerspiegelt dus de rijke verscheidenheid van het heem. En die verscheidenheid zou ook in de publikaties tot uiting moeten komen. Dat wil niet zeggen dat men niet tematisch mag werken, door de werking nu eens op dat tema en dan weer op een ander toe te spitsen. Uiteraard zal de plaatselijke geschiedenis een belangrijke plaats innemen. En terecht, want het heem is een historisch gegroeide eenheid.

Heemkunde mag echter niet vereenzelvigd worden met plaatselijke geschiedenis of met volkskunde : het heem is veel rijker. Anderzijds is het heem heel wat ruimer, warmer en vooral menselijker dan "studie van het milieu", waarbij vooral aandacht wordt besteed aan de natuurwetenschappelijke aspecten en minder aan de geesteswetenschappen. Door het veelvuldige programma van de heemkundige studie heen staat steeds de mens centraal, hoe hij leefde, dacht en werkte. En dat is een biezonder boeiende opdracht.

Bij het beoefenen van de heemstudie trachten wij professioneel te werk te gaan, d.w.z. dat wij een waardevolle bijdrage willen leveren tot de kennis van het heem, dat wij definitief werk willen leveren, voor zover dat in een morele wetenschap mogelijk is.

Het is dan ook hoopgevend dat meer en meer academici tot onze kringen toetreden. De ontmoeting en belangeloze samenwerking van vakmensen en gemotiveerde amateurs leidt doorgaans tot verheugende resultaten, omdat de academici vaak het entoeziasme missen en de amateurs behoefte hebben aan het wetenschappelijk inzicht van de akademisch geschoolde.

Belangrijk is dat hetgeen wij op het heemkundig vlak doen, goed doen. Ons werk is ons visitekaartje. Wetenschappelijk werken is een groot woord, maar het betekent niet meer dan verantwoord werken. Wie een bijdrage schrijft voor een heemkundig tijdschrift mag niet verwaarlozen zijn bronnen te vermelden : daardoor zal hij verantwoord werken, voor de lezer kontroleerbaar, met andere woorden : hij zal wetenschappelijk werken en dus blijvend werk verrichten. Wetenschappelijk verantwoord schrijven is geen synoniem van stroef taalgebruik. Onze bijdragen moeten leesbaar en verzorgd zijn.

Een heemkundige kring bestaat niet alleen uit heemkundige amateurs, er zijn ook administratieve taken. Ieder lid dat tot het bestuur wil toetreden of nauw met de vereniging wil samenwerken, moet zich aangesproken voelen in zijn eigen vorming, aanleg en bekwaamheid.

Het heemkundige werk beperkt zich evenwel niet uitsluitend tot de heemstudie, de eigenlijke heemkunde. Een heemkundige kring moet zich ook inzetten voor het behoud van alles wat waardevol is in het heem. Daarom doet elke kring aan natuurbescherming, heeft hij belangstelling voor landschapszorg, voor de bescherming van de historische woonkernen en het behoud van opmerkelijke gebouwen, voor de redding van het onroerend kunstbezit en voor het behoud van de eigen volksaard. Dat aspekt van het heemkundig werk is de HEEMSCHUT, m.a.w. de zorg voor de gaafheid en de schoonheid van het heem. De heemschut treedt de jongste decennia in heel wat kringen sterk op de voorgrond, niet alleen als een zinvolle bezigheid, maar vooral als een dwingende opdracht. De zorg voor natuurschoon, bouwkundig erfgoed en historische woonkernen bekekent het behoud van een onschatbare milieuwaarde. Dat wil niet zeggen dat wij onze dorpen en steden willen herscheppen tot een soort Bokrijk. De verworvenheden van de technische beschaving kunnen wij niet loochenen, om-

dat ze de mens een menswaardiger toekomst kunnen waarborgen, maar wij blijven erbij dat de technische beschaving niet alléén zaligmakend is en dat onze werking ook een stuk menselijk welzijn kan garanderen.

Het behoud van de historische leefomgeving geeft aan de mens het gevoel van geborgenheid, vertrouwdheid en eigenheid. De zorg voor zo'n verbeterd "leefmilieu" is een remedie tegen een slepende ziekte van onze maatschappij, de ernstige kwaal, die men vervreemding, ontworteling en vereenzaming van de mens noemt, zodat de mens in de echte zin van het woord een "ontheemde" is, iemand die geen heem heeft, die zich nergens thuisvoelt.

HEEMSTUDIE en HEEMSCHUT, de twee pijlers van de heemkundige werking, helpen de mens om zich beter thuis te voelen in zijn eigen omgeving.

Dat is het ideaal van elke Heemkundige Kring, maar het is niet allemaal goud wat blinkt. Een snelle, ondoordachte toename van het aantal heemkundige kringen kan een bedreiging vormen voor de degelijkheid van onze werking. Een ongekontroleerde expansie van de kwantiteit kan veel schade toebrengen aan de kwaliteit.

Daarom durven wij stellen dat aan de stichting van elke nieuwe kring een grondige prospektie moet voorafgaan, waarbij vooral overwogen wordt of niet met een al bestaande kring uit de streek of omgeving kan worden samengewerkt. Het heeft immers geen zin en het is ook niet wenselijk dat rond elke kerktoren een heemkundige kring wordt opgericht. Hoewel heemkunde op kleinschaligheid is gericht, mag men toch niet aan een ongebreidelde versnippering gaan doen, ten koste van de degelijkheid.

Het is de hoogste tijd dat vanuit het Verbond voor Heemkunde en vanuit de verschillende Gouwen de kaart van de aanwezigheid van de heemkundige kringen wordt bekeken.

Een ideale formule is dat in elke geografisch, historisch, politiek of administratief gebied, zoals een vroegere heerlijkheid, een kring werkzaam is. Het werkgebied van een heemkundige kring zou een éénheid moeten vormen. Waar dat niet realizeerbaar is, kan de fusiegemeente als basis worden genomen, wel wetend dat niet alle gemeentelijke fusies gelukkig genoemd kunnen worden, omdat in heel wat gevallen de historisch gegroeide entiteiten genegeerd werden bij het samenvoegen van gemeenten. Waarom zou men bijv. in een fusiegemeente met vijf deelgemeenten niet kunnen komen tot één heemkundie kring met een vijftal werkgroepen ? Een dergelijke formule zou ook een remedie zijn tegen de wildgroei van heemkundige tijdschriften.

DE OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XL

BELANGRIJKSTE SOLISTEN EN GASTDIRIGENTEN IN HET KURSAAL 1850-1914 (6)

door Ann CASIER

Periode 1905-1909

In 1905 liep de reeks solisten, die naar Oostende kwamen, verder. Bekende en minder bekende, zeer goede en minder goede wisselden mekaar af; sommigen kwamen voor het eerst, anderen waren vaste gasten geworden.

Théo YSAYE (1865-1918) vertolkte op 14 juli voor het Kursaalpubliek het eerste pianoconcerto van F. LISZT en "symfonische variaties"

van C. FRANCK. Zijn broer Eugène YSAYE, was bij het begin van zijn carriere violist in het Kursaalorkest geweest en trad daarna nog een paar maal op. Op 17 juli 1905 verscheen weeral een wonderkind op de planken : de 13-jarige Micha ELMAN, die nog rijper bleek dan VON VECSEY, het jaar ervoor. Hij voerde de "Symphonie espagnole" uit van E. LALO, terwijl de Duitse dirigent Arthur NIKISCH en de Hongaarse violist Jenö HUBAY (van wie hij een nocturne bracht) in de zaal ademloos luisterden. De week daarop vertolkte hij het vioolconcerto van F. MENDELSSOHN-BARTHOLDY (1).

Jan KUBELIK (1880-1940), de musicus die zonder problemen de moeilijkste passages feilloos uit zijn viool toverde, bracht een sobere interpretatie van MENDELSSOHNs vioolconcerto. Ook terwijl hij N. PAGANINI uitvoerde, bleef hij quasi onbeweeglijk stilstaan (2).

Enrico CARUSO (1873-1921), was van mekanieker tot tenor, met een bijna ongekende stem- en adembeheersing en uitzonderlijke begaafdheid, opgeklommen. Voor deze "koning van de tenoren" was de zaal te klein op 6 augustus 1905. Hij zong Italiaanse aria's van VERDI, G. PUCCINI en A. PONCHIELLI (3). Hij zou nog dikwijls - duur betaald - terugkeren. De Waalse Jean NOTÉ kende toen evenwel bijna evenveel succes als CARUSO. Het vervelende was dat hij steeds hetzelfde zong (4).

Arthur DE GREEF weigerde na het Oosters pianoconcerto van C. SAINT-SAENS en het pianoconcerto in Es van Th. YSAYE (onder de leiding van de componist) een bisnummer wegens luidruchtige kaarters in de zaal (5).

Op een week tijd volgden drie geliefde solisten elkaar op : de Wagnerzanger Ernest VAN DYCK, de beroemde Franse pianovirtuoos Raoul PUGNO en de Nederlandse bariton Henri ALBERS (6).

In 1906 zette Kursaaldirecteur Georges MARQUET zijn tweede beleidsjaar in. Dit maal lokte hij nog meer vooraanstaande musici naar Oostende.

Wilhelm BACKHAUS (1884-1969), een Duitse pianist van zeer voornaam allure die op jonge leeftijd naar Oostende kwam. Hij had toen reeds een 300-tal composities op zijn repertorium staan en daarvan kende hij 9 pianoconcerti uit zijn hoofd. Hij vertolkte BACHs fuga's in eender welke toonaard en was in augustus 1905 de winnaar van de Rubinsteinprijs. Hij interpreteerde drie composities van F. CHOPIN en voerde het pianoconcerto van P.I. TSHAIKOWSKY uit (7).

Hermine BORETTI, één der beste Duitse zangeressen verbonden aan de Opera van Munchen en Mozartspecialiste, zong op 19 juli 1906 een aria van de Koningin van de Nacht (Zauberflöte) en een aria uit NICOLAÏ's "Die lutige Weiber von Windsor".

Pablo CASSALS (1876-1973), professor cello te Barcelona en beschermd door de Spaanse koningin, bracht tijdens het concert van 20 juli 1906 het celloconcerto van R. SCHUMANN en G. FAURÉ's "Élegie" op zijn Gagliano-cello. Het eerste bracht hij zeer expressief, het tweede melancolisch. Hij speelde uitstekend en daar scheen hij zich ook van bewust (8).

De prima donna van de keizerlijke opera van Wenen, Selma KURZ trad voor het eerst op in België met Italiaanse aria's en ook Arthur DE GREEF trad hier opnieuw op (9). Alessandro BONCI, tenor aan de Scala van Milaan zong te vrij; hij bleef langdurig de noten aanhouden die hij mooi vond en hem begeleiden was een onmogelijke opgave voor het orkest (10).

Op 3 augustus 1906 greep opnieuw een groot SAINT-SAENS festival plaats, onder leiding van de 72-jarige meester.

1. Andromaque, ouverture
2. Romance en ut (viool E. DERU)
3. Trois rhapsodies pour orgue sur des cantiques bretons
4. Sarabande et rigaudon
5. Symphonie en ut avec orgue

Hij dirigeerde nog zeer krachtig en speelde op de piano als een jonge man. Carillon d'Ostende drukte het als volgt uit (11) :

"... Saint-Saens, à l'âge ou tous les artistes se reposent d'un long et glorieux labeur, ou l'on regarde loin derrière soi à la recherche du dernier chef-d'oeuvre, de la dernière production, à cet âge ou l'homme, jadis fort et vigoureux, a le droit de s'appuyer sur un bras plus jeune et solide, Saint-Saens lui est resté ferme, plein d'une belle assurance. Il porte ses soixante douze ans avec fierté, d'un pas assuré et tranquille, avec ce beau calme qui révèle un bel âme, un esprit sain et juste, Saint-Saens monte au pupitre. Un moment il contemple ce formidable orchestre qu'il a là au bout de sa baguette, soumis, attentif et admirateur..."

De dag van het festival was SAINT-SAENS een maaltijd aangeboden in het Kursaalrestaurant. "Menu exquis, tout à l'honneur de MM. Neri et Matheudi, les habiles concessionnaires des restaurants du Kursaal; vins non moins exquis, parmi lesquels le Saint-Marceaux brut n'a pas été le moins apprécié." (12).

SAINT-SAENS kwam in 1919 een derde en laatste maal naar Oostende.

Enrico CARUSO, Ernest VAN DYCK, Selma KURZ, Jean NOTÉ en anderen verschenen dit seizoen vele malen op de affiche. CARUSO vond RINSKOPF een der beste dirigenten (13). Het was ook in 1906 dat Eugène YSAYE de geschiedenis van het vioolconcerto kwam vertolken.

Richard STRAUSS (1864-1949) kwam op 4 september 1906 in het Kursaal. Na vier dagen repeteren stond het programma eindelijk op punt :

1. Symfonie 8 — L. VAN BEETHOVEN
2. a. Traum durch die Dämmerung — R. STRAUSS
   b. Morgen
   c. Heimliche Aufforderung
   (bariton : Richard BREITENFELD - Piano : R. STRAUSS)

1. Don Juan
2. a. Hymnus
   b. Pilgers Morgenlied
   (bariton : Richard BREITENFELD, met orkestbeg.)
3. Tot und Verklärung

R. STRAUSS nam BEETHOVENs menuet trager dan normaal. Voor het overige was men heel tevreden. La Saison d'Ostende drukte het pathetisch uit (14) :

"Il est passé, le point culminant de la saison, au point de vue artistique; c'était mardi, en effet, le splendide concert ou le musicien le plus considérable, le plus subtil et le plus puissant à la fois, nous a tenu, deux heures durant, sous le charme victorieux de son art, et nous a élevés avec lui dans les sphères supérieures ou plane son génie. Génie ! Nul ne trouvera le mot trop fort de ceux qui ont entendu s'ouvrir les portes d'or du temple de l'Idéal, aux sublimes accords par lesquels Richard Strauss traduit la transfiguration d'un âme...

Nog een merkwaardig optreden in 1906 was dat van de 16-jarige Hongaarse violiste, leerlinge van Jenö HUBAY : Stefi GEYER (15).

Frieda HEMPEL, Jean NOTÉ, Otto HASTINGS of Otto HASSELBAUM "de Duitse Caruso" (16), Fanny CARLHANT, Nicola ZEROLA, Leon SLEZAK, Grete FORST (ontdekt door G. MAHLER), Alexandro BONCI, Elisa KUTSCHERRA en Otto MARRAK waren enkele namen van vocale artisten die op de affiche stonden in 1907. Veel zangers en zangeressen kregen hun eerste kans in het Kursaal, doordat RINSKOPF ze ontdekte. Zij zwermden het jaar daarop uit naar grote steden en traden daar op met internationale faam, gemaakt door het applaus van "le tout Ostende" (17).

De 14-jarige violiste Edith VON VOIGTLANDER (21.05.1907 en 06.08.1907), Franz VON VECSAY van dezelfde leeftijd, (25 en 29.06.1907), violiste Hélène SCHMIDT (05.07.1907), violist Jacques THIBAUD (01.08.1907), violiste Kathleen PARLOW en pianist Raoul PUGNO kregen prachtige kansen aangeboden te Oostende (15 en 16.08.1907).

Alexander GLAZOUNOW (1865-1936) zorgde op 12 juli 1907 als componist-dirigent voor het eerste groot concert van 1907 :

1. Ouverture op. 73
2. Minnestrellied op. 71 (cello : E. JACOBS)
3. Suite "De Middeleeuwen" op. 79

1. Vioolconcerto op 82 (K. PARLOW)
2. Concertwals op. 47

Twee Russische kranten, de "Slavo" en de "Rouss" prezen het concert en het gedisciplineerde Kursaalorkest (18). Johan SVENDSEN (1840-1911) dirigeerde het Scandinaafse concert. Hij bleek na afloop zeer tevreden over het orkest (19).

(vervolgt)

---

(1) S.O., 17, 19 en 24.07.1905.
(2) S.O., 04 en 06.08.1905. Jan Kubelik gaf nog twee concerten op 10 en 31.08.1905.
(3) S.O., 06 en 08.08.1905.
(4) S.O., 17.08.1905.
(5) S.O., 18 en 20.08.1905.
(6) Respectievelijk op 20, 25 en 26.08.1905.
(7) S.O., 13 en 15.07.1906.
(8) S.O., 20 en 22.07.1906.
(9) S.O., 23, 25, 26 en 27.07.1906.
(10) S.O., 29.07.1906.
(11) C.O., 07.08.1906.
(12) C.O., 04.08.1906.
(13) S.O., 31.08.1906.
(14) S.O., 06.09.1906.
(15) S.O., 07.09.1906;
(16) S.O., 16.04.1907.
(17) S.O., 09.06.1907.
(18) Overgenomen uit E.O., 26.10.1907.
(19) S.O., 26 en 28.07.1907.

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (9)

door Aimé SMISSAERT (+)

Vrijdag 23e Oktober -

NEGENDE DAG DER BEZETTING

Het schieten duurde gansch den nacht, doch min erg, voort.

In 't midden der nacht ontstond brand in het Hôtel des Bains, op den Zeedijk van Mariakerke. In dit hotel, gehouden door M. TIMMERMANS, hebben duitschers huisvesting genomen. . . . . moet den eenen of den anderen platkop onvoorzichtig genoeg geweest zijn om met eene pijp, een cigaar of een steksken brand te stichten. In enkele oogenblikken stond het gebouw in lichtlaaie vlam. De hulp der pompiers van Oostende werd ingeroepen : toen zij aankwamen waren de duitschers neerstig aan het blusschen. De schade is aanzienlijk.

Wij zouden wel zelve tot daar gegaan zijn, maar geen middel om door te geraken. De Engelsche of Fransche schepen, die onophoudelijk schieten, zijn Oostende genaderd en liggen thans tusschen Middelkerke en Mariakerke.

Deze morgen, geen nieuws. Alhoewel het heden Vrijdag is, geen volk naar de vischmarkt : er is immers geen zier visch !

DE ZEEDIJK GEBOMBARDEERD

Rond 12 1/4 ure wordt, opeens, geweldig geschoten : het gerucht is schrikwekkend ! Voorzeker wordt op onze stad vuur gemaakt.

Ziehier wat voorgevallen was : een paar Engelsche schepen kwamen naar de haven gevaren. In der haast werden 2 kanonnen opgesteld op de Hertramp. Een der Engelsche torpedobooten kwam tot voor de haven, binnen de Visschersboei, gevaren. Duitsche kanonnen schoten er op doch van het schip werd onmiddellijk op die vriendelijkheid (?) geantwoord : een 14 tal bommen vielen over het kwartier van den Zeedijk. De volgende gebouwen werden getroffen : 1° de cigarenwinkel Veni, Vidi, Vici, hoek van den Zeedijk en Vlaanderenramp, waarvan een gedeelte van den voorgevel afgeschoten werd; 2° het Hôtel Beau Site, hoek derzelfde straten. Daar drong de bom in het eerste verdiep en vernielde er het meubilair van 15 kamers. De glasscherven en de stukken hout bedekten een groot deel der Vlaanderenramp; 3° het Majestic Hôtel, waar juist op dit oogenblik talrijke duitsche officieren aan het eten waren. De bom drong door in de eetzaal van het gelijkvloers, doodde een officier (het hoofd werd weggeslegen - alleen een deel der kin bleef staan); een duitsche dokter die aan tafel zat werd een gedeelte der rechter kaak afgeslegen alsook een gedeelte der linkerzijde van den buik; hij werd doodelijk gekwetst. Twee andere officieren werden gewond; de gasthofhouder, M. DE CLERCK, werd een gedeelte van den kleinen vinger der rechterhand afgerukt. Groote schade werd aangericht op het eerste en het tweede verdiep van dit hotel. De schade is aanzienlijk.

Waar de slachtoffers vielen, liggen op het grondtapijt stukken menschenvleesch tusschen de glasscherven; op het tapijt, eene groote plas bloed. Dit stuk tapijt, met de stukken vleesch erin, zal morgen Zaterdag uitgesneden worden en op het strand begraven worden. Stukken menschenvleesch en gestold bloed bekletsen de muren. De bom, die onder aan de vensters door moet gekomen zijn, drong, lijk boter, door eene groote poutrelle. Niemand kan een gedacht geven van den toestand der zaal. Op de eettafel staan

nog tellooren met stukken vleesch en patates frites, alsook glazen half met wijn gevuld (naar een ooggetuige). 4° het Rochester Hotel, Louisastraat, waar eene bom door een venster van het hoogste verdiep drong en langs het dak uitkwam; 5° het Hôtel de Lyon, hoek der Capucienenstraat en van Iseghemlaan. Het eerste verdiep en de "entresol" werden erg beschadigd : van buiten kon men de half ingevallen planchers en de verbrijzelde meubelen zien; 6° het huis 14 Cirkelstraat, bewoond door Eduard SANDERS. De bom beschadigde erg de achterkamers van het 1e en 2e verdiep; 7° het koffijhuis "de Lekkerbek", gehouden door M. POLLET, Hofstraat 10. Daar ook vele schade. Eene andere bom viel in de Visscherskaai, rechtover de herberg van den heer Antoon RYCX, eene kolom water en slijk omhoog spetterend. Nog eene andere raakte het stadhuis, dooromtrent tegen den derde venster, beginnende te rekenen van den kant der Kerkstraat. De bom kaatste terug en viel op het gaanpad van het koffijhuis "'t Zwart Leeuwtje", het arduin der goot beschadigend. Deze bom ontplofte niet.

In eene der hovingen der Leopoldslaan viel, eveneens, eene bom, zonder schade te berokkenen.

Eene bom viel in het vliegplein van den Vuurtoren. Eene bomscherf vloog door het dak van het huis der gezusters VEREECKE, 6 Vuurtorenweg. Groote schade aan dak en zolder.

Behalve in het Majestic Hôtel richtten de bommen slechts stoffelijke schade aan.

Men mag het als een wonder heeten dat, behalve de slachtoffers in het Majestic Hôtel, er niemand door de bommen getroffen werd. Immers in het Hôtel Rochester verbleven duitsche officieren ; bij M. Ed. SANDERS, waren de verdiepingen bewoond; bij M. POLLET richtte de bom groote schade aan in het kamerken eener oude vrouw, die juist naar beneden was.

In den omtrek der gebouwen, waar bommen in of opvielen, werden tal van ruiten gebroken.

Welke gebouwen werden nu de eerste getroffen ? Zulks valt moeilijk te zeggen.

Toen de eerste schoten vielen, was het onder de duitschers, die op den Zeedijk de wacht hielden of in het Majestic Hôtel zaten, als eene nieuwe "vlucht naar Egypte". De schildwachten, die op de Groote Markt stonden, lieten van schrik hunne wapens vallen, toen de bom over de Groote Markt snorde ! Ook de Oostendenaars, die zich op dit oogenblik op straat bevonden, haastten zich uit de voeten te maken.

Gedurende ruim 10 minuten bleef onze bevolking in de uiterste spanning, een verder schieten verwachtend. Gelukkiglijk bleef het bij het voorgevallene en, eventjes na 12 1/2 ure, stroomde het volk Zeedijkwaarts op - doch daar wachtten reeds de duitschers, en meer dan een paar meters ver op den Zeedijk mocht niemand !

Duitsche mariniers vatten post ter Noordzijde der Van Iseghemlaan, tusschen de Vlaanderen- en Louisarampen; andere gingen wacht houden aan het Hôtel de Lyon, terwijl twee "sauerkrautfresser" op het dak van den Koninklijken Schouwburg post vatten om, van op die hoogte, het oorlogschip, dat reeds weggevaren was, gade te slaan.

Andere duitschers waren intusschen ieverig bezig met matrassen en beddegoed te verhuizen uit het Majestic Hotel. Later in den namiddag werd al dit goed gevoerd naar de scholen, waar de duitsche

soldaten een onderkomen vonden.

Een 100 tal duitsche wielrijders, ter dege uitgerust, vatten post op de Groote Markt, ieder oogenblik gereed om... de plaat te poetsen. Ze vertrokken slechts met het vallen van den avond.

Inmiddels bommelden de kanonnen meer dan ooit, en rond 4 ure zou men waarlijk gedacht hebben dat het geschot geen half uur van het midden der stad af was. Het was eigentlijk tusschen Middelkerke en Mariakerke, waar op den Nieupoortschen steenweg, eene bende van ruim 300 duitschers in de pan werden gehakt door de houwitsers der vloot. Heel weinig platkoppen ontsnapten aan de slachterij; ook was het algauw eene processie van wagens met gewonden, langs den Nieupoortschen steenweg.

Tegen den avond trekken ruim 320 man, 65 reken van 5 man, allen gekwetsten, door de stad. De officieren die ze opleiden, dwingen ze te zingen.

Wij spreken, slechts voor memorie, van de duitsche autobussen die heele reesems gekwetsten aanbrengen.

Zaterdag 24 Oktober -

TIENDE DAG DER BEZETTING

Gedurende de nacht was het geschut niet hevig.

Op de Groenselmarkt, deze morgen, eene boerin, altijd dezelfde, van Middelkerke. Zij brengt ons niet het minste nieuws aan. Op de Vleeschmarkt, een 6 tal kramen open.

Binst de nacht werden aan de goederenstatie (Vogelmarkt) twee zware . . . . . ken langs de Romestraat, de A. Pieterslaan en den Nieupoortschen steenweg in de richting van Middelkerke. De huizen, langswaar de stukken geschut voorbijtrokken, daverden van de zwaarte van het voortgesleurde materieel.

De te Oostende gebleven staf der marineafdeling, gister avond uit het Hôtel du Littoral vertrokken, is thans gevestigd in het Hôtel de la Couronne (in de Kroon, hoek der Kapellestraat en Keizerskaai).

Rond 9 ure vliegen twee Engelsche vliegmachienen, tamelijk hoog, boven de stad. Een duitsch vliegtuig zet hen achterna, doch vruchteloos.

3 kleine Engelsche oorlogschepen liggen voor Middelkerke. Van af 6 ure van den morgen herbegint het geschot. De wind, een weinig gekeerd zijnde, hoort men thans zo goed niet . . . . . plakbrieven, met het machien geschreven, aangeplakt.

Een dezer plakbrieven, in 't duitsch, - tot de Engelschen gericht, die nog te Oostende verblijven - laat hun weten dat ze tegen dezen noen, om 1 ure, duitsche tijd - dus om 12 ure, belgische tijd, - de stad moeten verlaten. Ten einde hun zulks toe te laten, zal er op dit uur een bijzondere tram van op de Vander Sweepplaats naar Holland vertrekken. De Engelschen mogen daar, tegen dit uur, vergaderen. Die nog na 1 uur in Oostende worden bevonden, zullen vervolgd worden met al de strengheid der oorlogswetten. De zieke en zwakke Engelschen, voorzien van een geneeskundig getuigschrift, mogen voorloopig blijven.

Op gesteld uur is de bijzondere tram, stampvol, weggereden.

Een ander plakbrief, getekend "burgemeester LIEBAERT" - de

eerste was getekend : TÄGERT, kapitein ter zee - is opgesteld in 't Vlaamsch en in 't Fransch en luidt als volgt :

BELANGRIJK BERICHT

Op rekwisitie van de Duitsche militaire overheid wordt aan de inwoners van Oostende bevolen in het politiebureel der Wapenplaats op vandaag Zaterdag. . . . . uitgezonderd de jumelles voor den schouwburg.

500 jumelles moeten voor 2 uur aan gezegde Duitsche overheid geleverd worden, bij gebrek aan dewelke gezegde overheid tot een bezoek der woningen zal overgaan.

Oostende, den 24 Oktober 1914.

De Burgemeester
A. LIEBAERT.

In de Kapellestraat, van aan de apotheek KIES tot aan de Keizerskaai, staan, sedert deze morgen, 4 kanonnen; aan het Bisschoppelijk Collegie staan er eveneens 4.

Van alle kanten komt er ons nieuws toe van onbewoonde huizen, waarvan de wijnkelders door de platkoppen geplunderd worden.

Deze morgen, tengevolge van rekwisities door de duitschers gedaan, worden, per auto, in het politiebureel honderde kisten cigaars aangebracht.

De wijn- en likeurmagazijnen van het huis Aug. PEDE, Ooststraat, van het huis Aug. CHRISTIAENS, Karel Janssenslaan en van de Cooperatie der Staatsbedienden worden, bij rekwisitie, door de duitschers geledigd.

Gansch den namiddag duurt het kanongebulder voort.

Talrijke gekwetsten worden overgebracht, andere komen te voet af. Op de A. Pieterslaan tellen wij. . . . . Littéraire", Groote Markt, hangen groote plakkaten, met de woorden "Privat Club" (Gesloten Kring).

(vervolgt)

N.V.D.R. In de tekst zijn bepaalde zinnen vervangen door puntjes (. . . . . .). Op deze plaats is de originele tekst onleesbaar doordat de krant, bij het inbinden, verkeerdelijk werd afgesneden.

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAUW

HOSTYN, Norbert - Ostendiana H.829/37
Museum voor Schone Kunsten, Oostende : catalogus samengesteld door Norbert Hostyn.
Deel 1 : Beeldhouwwerken, assemblages en ceramiek.

BROUWERE, Jan G. de - Ostendiana B.910/1
Une matrice de sceau brisée à Koksijde. Overdruk uit : Miscellanea Archivistica. Brussel : Algemeen Rijksarchief.

VILAIN, Omer - Ostendiana V.596/16
Kalender 1990 : thema "Het Bosje". Oostende : O.H.K. "De Plate". Over het "Maria-Hendrikapark".

CARTOONS - Ostendiana C.175/21
Cartoons 1989 : 28ste Internationaal Cartoonfestival Knokke-Heist : organisatie Humorstad Knokke-Heist. Leuven : Davidsfonds, 1989.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/315
Ijzer = Yser : tentoonstelling. Katalogus : nederlandstalige uitgave samengest. door Filip Boury. Woumen : Samenlevingsopbouw Westhoek.

SOMPELE, Arnold van de - Ostendiana S.747/1
Tentoonstelling Heilige Godelieve : oude kunstwerken, 16de tot 19de eeuw : schilderijen, beelden, rijven en reliekhouders, handschriften, vaandels, vestels, kerkgewaden. Oostende : Parochie Sinte-Godelieve, 1984.

GETIJTAFELS - Ostendiana G.338/21
Getijtafels voor Oostende, Zeebrugge, Vlissingen, Prospenpolder en Antwerpen 1990.

DECORTE, Ann - Ostendiana Ts.65 C
Albert Lingier (1915-1969), of De Oostendse volkszanger Bertino. In : 't Beertje : volkskundige almanak, 1990. Samenvatting licenciaatsverhandeling. Leuven : K.U. Leuven, 1988.

OOSTENDE - Ostendiana O.305/48
Oostende '90, België. Woord vooraf : Dries Vermeesch. Oostende : Promotie Toerisme. Informatiebrochure.

GIRALDO, Walter - Ostendiana G.411/1
Volksdevotie in West-Vlaanderen. Brugge : M. van de Wiele, 1989.

REMOORTERE, Julien van - Ostendiana R.355/175
Le guide Ippa des musées de Belgique. Tielt : Lannoo, 1989.

CATALOGUS - Ostendiana M.295/71
Frans Masereel (1889-1972) : vernieuwer van de houtsnijkunst : tentoonstellingscatalogus o.red.v. Francine de Nave. Antwerpen : Museum Plantin-Moretus, 1989.

KERREMANS, Richard - Ostendiana K.334/1
Jan De Clerck (1881-1962). Brugge : M. van de Wiele, 1989.

LEXICON - Ostendiana L.516.5/1-6
Lexicon van Westvlaamse schrijvers o.red.v. Fernand Bonneure. Torhout : Vereniging van Westvlaamse schrijvers, 1984-1989.
Dl.1/ingel. door Raf Seys. - 1984.
Dl.2/ingel. door Valère Arickx. - 1985.
Dl.3/ingel. door André Demedts. - 1986.
Dl.4/ingel. door Renaat Ramon. - 1987.
Dl.5/ingel. door Renaat Ramon. - 1988.
Dl.6/uitgeleid door Fernand Bonneure. - 1989.

CLYBOUW, Karel - Ostendiana C.308/5
1030 jaar Bredene : op zoek naar onze priorij. Zedelgem : Flandria Nostra, 1989.

HOSTYN, Norbert - Ostendiana H.829/7
Landschappen van 19de-eeuwse meesters : gelegenheidscatalogus. Oostende : Museum voor Schone Kunsten, 1989. Gepubliceerd n.a.v. de tentoonstelling "Ogen die keken : landschappen van de 19de eeuwse Belgische en Franse meesters uit de verz. van het Sted. Museum Leuven".

BEELDENSTORM - Ostendiana B.341/1
Verzameling van gedichten over de kunstgroep Collectief 88. Oostende : Collectief 88, 1989. Ex. 07 van een eenmalige oplage van 25 ex.

ARCHITECTEN EN ARCHITECTUUR TE OOSTENDE TIJDENS HET INTERBELLUM - 10

door Norbert HOSTYN

DE ARCHITECTEN - 3

16. Albert-Joseph DEVREESE

° Oostende, 26 november 1880. + Oostende, 2 juni 1962.

Gehuwd met Léopoldine ACHSLOGH.

Woonde eerst Chaletstraat 8, later Ed. De Cuyperstraat, 5.

Realisaties : Christinastraat 23
Ed. De Cuyperstraat 116, 15
Graaf de Smet de Naeyerlaan 54, 68, 78, 82, 90
Kerkstraat 25 (meubelzaak LOOTENS)
Nieuwpoortsesteenweg 65, 203
Plantenstraat 74 (Villa Marie-Louise)
Van Iseghemlaan 135
Velodroomstraat ...

17. Laurent D'HELFT

Realisaties : Gerstraat 6
Gelijkheidstraat 2 (café Barriere)
Groentenmarkt (Valentino) (volgens zegsman SMIS een werk van D'Helft
Plantenstraat 6 (villa Thérèse, 1931), 88 (Villa Yvonne), 90 (Villa Yolande)
Torhoutsesteenweg 77 en 198 (gesloopt november 1978)
Zwaluwstraat ...

18. René DERLEYN

Woonde Kerkstraat 25

Verdere gegevens ontbreken.

19. Maurice DINNEWET

° Brugge, 7 oktober 1892.

Gehuwd met Eugenia DE TAEYE.

Woonde Prinsenlaan 34.

Realisaties : Aartshertoginnestraat (O.L.V. College - lagere afdeling) (straatgedeelte gesloopt ca. 1980)
Prinsenlaan 32 en 33
Prof. Mac Leodstraat ...
Restauratie Capucijnenkerk

20. Albert-Victor FOBERT

° Leupegem, 19 september 1883.

Was gehuwd met Anna DHONT.

Woonde ca. 1927 Alfons Pieterslaan 116, later Koninginnelaan 44.

FOBERT was één van de belangrijkste en productiefste architecten van Oostende en de middenkust in het interbellum.

Realistaties : Albert I Promenade 18 (Residentie Commodore op de plaats van het vroegere Hôtel du Phare)

Euphrosina Beernaertstraat 23, 25 en 27 (Green Park, in 1985 gesloopt na brand)
Groentenmarkt ...
Hertstraat 40 (Heures Claires, gesloopt ca. 1987)
Kaaistraat 39, 53, 55
Kapellestraat 84 (1922), 91
Karel Janssenslaan 12a, 12b (Hôtel du Louvre)
Kerkstraat 22, 38 (Beroepskrediet, 1922)
Mariakerkelaan 16
Prinsenlaan 42
Vindictivelaan 2 (Café Normandie, gesloopt)
Warschaustraat 22 (Résidence Régina)

Op Mariakerke : Hôtel du Kursaal, voor rekening van LACOUR en DE TURCK (1)

Westende-Bad : Kerkgebouw

De meeste realistaties van FOBERT sluiten aan bij het vooroorlogse ECLECTISME, in een meer algemene benadering echter, zonder overdreven detaillering.

21. Jules GUNST

° Westende, 18 januari 1879.

Gehuwd met Marie VERLENDE.

Woonde Raversijdestraat 126; ca. 1948 evenwel Bouwmeesterstraat 2.

Realisaties : Bouwmeesterstraat 1 en 2

22. NN.. GALLEYN

Verdere gegevens ontbreken.

Realisaties : Plakkersstraat 69 (in modernistische bouwtrant)

23. André-Pierre HAUTEKIET

Woonde ca. 1937 : Broederlijkheidstraat 4.

Realisaties : Frère Orbanstraat 158 (in de stijl van de "Nieuwe Zakelijkheid")

24. Maurice-Albert HAUTEKIET

° Oostende, 11 maart 1906.

Gehuwd met Irena FONTAINE.

Woonde ca. 1937 in de Léon Spilliaertstraat 2, later in de Broederlijkheidstraat 4.

Realisaties : H. Hartlaan 21

---

(1) Echo d'Ostende, 68, 50, 26 juni 1929.

35-JARIG BESTAAN VAN DE HEEMKRING "DE PLATE"

In het tweemaandelijks tijdschrift "ONS HEEM" (Verbond voor Heemkunde, Jaargang 44, Louwmaand 1990) verscheen onder de titel "De Heemkundige Kring 'De Plate' van Oostende herdacht zijn 35-jarig bestaan" van de hand van de Verbondsvoorzitter Jan GERITS een zeer waarderende bijdrage over onze viering van 28 oktober 1989.

J.B. DREESEN

PATAKONS

door J.B. DREESEN

Op een van de progamma's van B.R.T.2 West-Vlaanderen had een gekend Oostends broodschrijver het, onlangs, over PATAKONS. Hetgeen hij hierover vertelde kwam goed over. Waar hij echter de bal missloeg was toen hij de luisteraars vertelde dat zij mooie verzamelingen PATAKONS konden bekijken in de Volksmusea van Brugge en Gent en in het Gemeentehuis van Wenduine. Geen woord over Oostende en dat ondanks het feit dat wij in ons Heemmuseum, sedert jaar en dag, een verzameling van niet minder dan 75 (vijfenzeventig) PATAKONS tentoonstellen. Waaruit wij moeten besluiten dat de spreker, en schrijver, ondanks het feit dat hij in Oostende woont, nooit ons museum bezocht.

De PATAKON van het Spaans PATAGON, een vergrotingsvorm van PATACA, was oorspronkelijk een Spaanse zilveren munt, in de 17de en de 18de eeuw in de Nederlanden gangbaar, ter waarde van 50 stuivers.

De PATAKON werd geslagen vanaf het overlijden van Philips II in 1598 en volgde in feite de PATAR op. Deze laatste munt was een eeuw meegegaan want ze werd vanaf omstreeks 1500 gemaakt. Tijdens de eerste periode van Albrecht en Isabella waren de twee munten nog gangbaar, maar geleidelijk aan verdween de PATAR uit de circulatie. Ter informatieve titel geven wij een afdruk van een PATAR, in 1557 aangemunt te Antwerpen, die tot de verzameling van de Kring behoort onder nr. 163/90 en regelmatig, wegens zijn vorm en grootte voor een PATAKON versleten wordt.

Vanaf de 17de eeuw, en misschien reeds vroeger, was het in onze streken gebruikelijk rond Kerstmis en Nieuwjaar een soort koeken te bakken die men VOLLAERDS noemde. De VOLLAERDS werden voorzien van een zilverstuk, een PATAKON, en werden als geschenk aangeboden.

Zoals alle gebruiken evolueerde ook dit mee met de konjunktuur en toen in het midden van de 17de eeuw de tijden slechter werden ging men de zilverstukken vervangen door stenen patakons in pijpaarde.

De ronde schijven werden gevormd, gedroogd, beschilderd met een volkse voorstelling en daarna gebakken en op de koeken aangebracht.

Dit gebruik bleef door de eeuwen heen bestaan. Tussen de twee wereldoorlogen verdwenen echter de pijpaarden patakons om plaats te maken voor gipsen exemplaren. Het verschil tussen pijpaarden en gipsen patakons is dus reeds een aanduiding van hun ouderdom.

In Oostende werden de Vollaerds "Gabriëlkoeken" of "Engelkoeken" genoemd. Dit laatste woord wordt ook nu nog gebruikt.

Ary SLEEKS, stichter van onze Kring, schreef in zijn werkje "Oude Oostendse feesten en Gewoonten" blz. 148, het volgende : "Na de mis ontbeten we smakelijk met verse Gabriëlkoeken. Herinnert ge u nog deze heerlijke, blinkende, koeken met een veelkleurige plateelsteen (patacon) in het midden".

Het schilderen van patakons was een vorm van typische Vlaamse volkskunst die behoorde tot het domein van de huisvlijt.

Hoe groot de verbeelding van deze huiselijke kunstenaars wel was blijkt uit de veelheid van themas die op de patakons voorkwamen.

Om U hiervan een idee te geven sommen we de patakons op die tot onze verzameling behoren.

2603/77 - Ruiter
2604/77 - Koewachter met juk
2605/77 - Sint Petrus en de haan. 2 ex.
2606/77 - Dwergmannetje op een hond
2607/77 - Hoornblazende posterijruiter op een schimmel
2608/77 - Militaire tamboer
2609/77 - Putto met vogel
2610/77 - Trompetter te paard
2611/77 - Chargerende cavalerist
2612/77 - Putto met siervaas
2613/77 - Pater met kind
2614/77 - Waterdraagster met een heer
2615/77 - Jager bij een graf vóór een tempel
2616/77 - Militaire ruiter met beremuts op
2617/77 - Bloemenvaas
2618/77 - Cavalerist met getrokken zwaard op een stijgerend paard
2619/77 - Cavalerist
2620/77 - Man voor een draperie
2621/77 - Cavalerist
2622/77 - De overvloed met de haan
2623/77 - Vrouw met nederlandse vlag op een sofa
2624/77 - Cavalerist met getrokken zwaard
2625/77 - Napoleon te paard wuivend met de hoed
2626/77 - Cavalerist aan een boszoom
2627/77 - Huzaar te paard
2628/77 - Man, drie kinderen bestraffend
2629/77 - Dansend paartje bij een boom
2630/77 - Lansier te paard
2631/77 - Sint Maarten en de bedelaar
2632-77 - Jager met jachthond
2633/77 - Twee spelende kinderen bij een boom
2634/77 - Sint Niklaas
2635/77 - Militair en marketenster. 2 ex.
2636/77 - Vlucht naar Egypte
2637/77 - Banierdrager te paard
2638/77 - Vijf putti met druiventrossen
2639/77 - Bloemenvaas
2640/77 - Minnend paartje bij een boom
2641/77 - Mythologische voorstelling "De Lente" (Venus en Cupido)
2642/77 - Vedelaar
2643/77 - Boogschutter te paard
2644/77 - Leopold
2645/77 - Rustende cavalerist
2646/77 - Treurend echtpaar met kindje
2647/77 - Drie akrobaten met een paard
2648/77 - Heilige in een kerkinterieur

2649/77 - Ruiter op een grijs paard
2650/77 - Ruiter met tulband op een stijgerend paard
2651/77 - Ruiter op een bruin paard op stap
2652/77 - Twee kindjes met een hond
2653/77 - Ruiter op een bruin paard met zwarte manen met een gele zadeldoek
2654/77 - Monnik met een zittende vrouw in een landschap
2655/77 - Spittende boer
2656/77 - Vogel op een tak bij een vrucht
2657/77 - Vogel op een tak
2658/77 - Paard alleen
2659/77 - Vogel op een tak
2660/77 - Porte bonheur Baudouin
2661/77 - Kuikentje
2662/77 - Militair te voet, hand aan het zwaard. 2 ex.
2663/77 - Galopperende ruiter
2664/77 - Haan
2665/77 - Bloemenvaas. 2 ex.
2666/77 - De overvloed op schimmel
2667/77 - Roos met rozeblaadjes
2668/77 - Gewapende ruiter. 2 ex.
2669/77 - Haas
2670/77 - Hondje. 2 ex.
2671/77 - Baardig man met zwaard
2672/77 - Gele ster met vier punten (op namaak "engelkoek")

Heel de reeks is tentoongesteld in de zaal Emile BULCKE.

PRINCE ROSE

In het maartnummer 1990 blz. 86 van ons tijdschrift is er terloops sprake van het legendarische paard Prince Rose.

Hieronder een kleine geschiedenis van dit paard.

Prince Rose is één van de meest fantastische volbloeden die de Belgische paardesport gekend heeft.

Prince Rose was van Engelse origine en werd in 1928 door Dr. Henri COPPEZ gekocht, wat destijds met een tikkeltje geluk gepaard ging.

De fokkers H. COPPEZ en L. NIGUET waren naar Newmarket (Engeland) afgereisd om er een drie- of vierjarige met fikse stamboom te kopen. Die paarden vielen echter te duur uit en ze trokken dan maar naar een belendende veiling waar paarden van wijlen lord DUNHAM van de hand gedaan werden. Voor 420 pond kochten ze twee veulens. De ene zou Lemmon worden, een nuttig paard zonder meer, en de andere onze onvolprezen Prince Rose.

Prince Rose werd opgeleid op het domein "Haras de la Bruyère" bij Mons. Als twee- tot vierjarige kwam hij aan de start van Belgische en Franse koersen; hij won er liefst 16 van de 20 ! Onder die prestaties citeren we vooral de Grote Internationale van Oostende (in 1931 tegen Pearl Cap) en de Grote Prijs van de President van de republiek te Saint-Cloud in 1932. In 1931 werd de Prince ook derde in de Arc de Triomphe.

Als dekhengst heeft Prince Rose in Normandië een zeer vruchtbare periode gekend maar die werd in 1944 bruusk afgebroken door een bombardement dat de landing voorafging. Onder de vele gerenommeerde afstammelingen van de Prince citeren we Prince Chevalier, Prince Bio, Sicambre en Alleged die tweemaal de Arc zou winnen (in 1977 en 1978).

Prince Rose was als renpaard vooral op zijn best op de Wellington Hippodroom te Oostende. Hier won hij niet alleen de International maar ook tweemaal de Grote Prijs van Oostende. Die tweede zege werd zijn laatste ren want wegens "claquage" werd hij naar de stoeterij in Normandië overgeheveld.

Ter ere van hem wordt ieder jaar op 21 juli de Grote Prijs Prince Rose op de Wellingtonrenbaan van Oostende betwist.

Bron Wellington Hippodroom. Oostende 1883-1983.

Jean Pierre FALISE

FORT SINT ISABELLA

Er is deze dagen veel te doen om de verkaveling KONINGINNEDAL langs de Elisabethlaan op de gronden van de Hamiltonhoeve en de historische site van Fort Sint Isabella, uit de tijd van het Beleg van Oostende 1601-04.

Tot ons groot genoegen mochten we vaststellen dat een ploeg bestaande uit een archeoloog van Monumentenzorg en een ploeg gravers van de Opgravingsdienst van de Vlaamse Gemeenschap begonnen met een noodopgraving die tot 15 april mag duren.

Bij ons weten is dit de eerste maal in Oostende dat een ploeg de gelegenheid krijgt om te graven op een plaats die verkaveld wordt. Zouden we eindelijk op de goede weg zijn ? Daar dit gebeuren sedert geruime tijd de aandacht kreeg van onze Kring, volgen wij de gebeurtenissen van dicht bij en we houden U op de hoogte.

J.B. DREESEN

OVER "DE PLATE en de PLOATE". Tijdschrift De Plate nr. 2/90

In deze bijdrage refereerde ik na de latijnse naam van de SCHOL naar de "dikke" Van Dale. Ons geacht lid, Dr. J.G. DE BROUWERE, maakte mij attent op het feit dat dit niet de officiële schrijfwijze is. Met referte naar "Faune de Belgique. Poissons Marins", Brussel, KBIN, 1947, blz. 382-386 schrijft hij het volgende :

"De plaat heet officieel Pleuronectes platessa Linné 1758. Met als synonimen Pleuronectes vulgaris Cuvier en Platessa vulgaris eveneens Cuvier.

Wat wil dit zeggen ? Wel dit : LINNÉ heeft aan het dier de naam gegeven in 1758, en CUVIER meende dat er nog twee andere vissen waren, met hetzelfde uitzicht.

Pleuronectes is een geslacht, eveneens Linné 1758, dat deel uitmaakt van de familie Pleuronectidae, dat zeven geslachten bevat. Maar DE PLATE is de naam van een goed tijdschrift".

Tot daar de heer DE BROUWERE. Ik dank hem voor deze rechtzetting.

J.B. DREESEN

HET OOSTENDSE POLITIEPERSONEEL IN 1907

Binnenkort verschijnt van Daniël DESCHACHT, inspecteur bij de Oostendse politie, een tweede publicatie.

"Het Oostendse Politiepersoneel in 1907" biedt ons, via een foto-

archief, een kijk op het Oostendse politiekorps zoals het omstreeks 1907 was samengesteld.

Drieennegentig foto's, met vermelding van de naam, voornaam, plaats en datum van geboorte, graad, datum van in- en uitdiensttreding, geven een beeld van hoe onze pakkemannen er indertijd uitzagen.

Niet alleen voor de genealoog, als bron en documentatie, maar ook voor iedere andere Oostendenaar, familieleden van de politieagenten van het begin van deze eeuw, is dit kijkboek beslist een aanwinst voor zijn Ostendiana bibliotheek.

Deze publicatie op A4 formaat, 61 blz., kostprijs 400 Fr, zal slechts op zeer beperkte oplage worden verspreid.

Geinteresseerden kunnen daarom nu reeds voorintekenen bij de auteur D. Deschacht, Lotuslaan 19, Oostende op het reknr. 001-0294452-89, steeds duidelijk adres en aantal gewenste exemplaren vermelden.

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (17)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Erik MARIJSSE

Geboren te Tielt op 2 augustus 1944. Komt in Oostende wonen in december 1979. Treedt elk weekend op in het Vlaamse land als zanger of animator-presentator. Heeft zijn jaarlijks recital in het Casino van Middelkerke. Schrijft liedjesteksten voor andere artiesten, is tevens producer en manager. Hoofdberoep is journalist en is momenteel hoofdredacteur van het maandblad "Music Leader".

Bron : schriftelijke mededeling.

1° Tien jaar liedjes : Playa de Aro; Laat ons nog eens dansen op die slow; Soerabaye; Vlaanderenland; Johnny Boy; Vlaamse meisjes zijn mooi; Hippie; Adieu Christine; Evelyne; Porompompero; Rode wijn en flamenco; Bye bye bella signorita.
Eric Marysse, tekst en zang; met begeleiding.
Monopole MLP 0255/916; 1LP.

2° Ik ben geen superster; Adieu Christine.
E. Marijsse, tekst en zang; met begeleiding.
Rainbow 542; 1 single.

3° Ik ben een Belg.
E. Marijsse, tekst en zang; met begeleiding.
Rainbow 592; 1 single.

4° De beste van Erik Marijsse : Itsy bitsy teenie weenie; Ik ben een Belg; Uit liefde; Donderdag; Boogie woogie baby; Adieu Marianne; Ik ben geen superster; Meisje met je treurige ogen; Christine; Eenzaamheid, oh eenzaamheid.
Radio Records 124402; 1LP.

5° Ik bel jou, m'n schat, ik mis je; Eenzaamheid.
E. Marijsse, zang en tekst (2).
Radio Records 42232; 1 single.

6° Uit liefde; Boogie woogie baby.
E. Marijsse, zang; met begeleiding.
Mamicha music MMS 1160; 1 single (uitgave 1982).

7° Margot; Jij alleen van E. Marijsse, tekst en Ignace Baert, muziek.
E. Marijsse, zang; met begeleiding.
Opname in Studio Des te Brussel in april 1987.
EMP 87.091; 1 single.

8° Wat er telt; Kleine vent van Marijsse, tekst en I. Baert, muziek.
E. Marijsse, zang; met begeleiding.
Opname in Studio Des te Brussel.
CNR 145.294; 1 single (uitgave 1987).

Lucy MONTI

Lucienne BOLLENBERG werd geboren te Oostende op 1 januari 1933 en er overleden op 6 juni 1978. Deze volkszangeres werd de koningin van het visserslied genoemd.

Bron : doodsprentje en overlijdensbericht in De Zeewacht.

1° Bie us an 't zeetje; Zeg niet toet ziens van F. Feys-P. Borbousse-J. Deensen.
Lucy Monti, zang; met begeleiding o.l.v. Freddy Sunder.
Weekend 85/18.121 X; 1 single (uitgave 1973).

Pete MONTI

Piet BOLLENBERG, broer van Lucy, is geboren te Brixham op 2 oktober 1941. Deed als zanger zijn eerste optreden tijdens het zomerseizoen 1956 en 1957 in Le Pingouin. Werd in 1958 België's sympahtiekste teenager-zanger genoemd. In dat jaar oogst hij een groots succes tijdens de zomer in Cabaret Eden op de Zeedijk te Blankenberge. Hij brengt dan ook een single uit met de titels : Love me more & Happiest guy. Andere opgenomen titels zijn : Poor Johny; Gina; Fool's paradise, Only teenagers love. In 1959 is hij lid van Freddy's Dansorkest als zanger-gitarist. De laatste 20 jaar trad hij meestal op aan boord van passagiersschepen die wereldreizen ondernemen (zie ook : De Zeewacht van 23 dec 1988).

Bron : Ostend Flash 1958, nr. 9.
Documentatie Stadsbibliotheek.

1° De blauwe zee. In Arizona.
Pete Monti, zang; met begeleiding.
Belgaphone 1009; 1 single.

2° Wonderbaar. Is het droom, is het echt ?
Pete Monti, zang; met begeleiding.
Gamma RW 1032; 1 single.

Roger MORES

1° The sound of Roger Mores : Come in; J'abandonne; Dime dime; Air-hostess; Back home; Inge; King Henry; Pas de quoi chanter; Lunch; Manzamilla; Comme aujourd'hui; Zakouski.
Roger Mores, komponist-arrangeur, met zijn orkest.
Disques Vogue LPVBS 001; 1 LP.

2° Prologue; Sunny sunday; Only your eyes; Copla madrilena; Jungle; Green spots; Next summer; Silver lake; As a dream; Shufflin' arround; Caravaning; Marching through Brussels.
Roger Mores, komp.-arrang., met zijn orkest.
Disques Vogue CLPVB 003; 1LP (uitgave 1966).

TWEEDE LIJST VAN DE MILDE SCHENKERS VOOR HET "FONDS MUSIN"

Overdracht 1e lijst	23.450 Fr
Dhr. W. HOORELBEKE - Oostende	400 Fr
Dhr. A. DRIESSEN - Oostende	500 Fr
Dhr. D. FARASYN - Gent	1.000 Fr
Dhr. G. EMPAIN - Oostende	200 Fr
Dhr. J. PETIT - Oostende	1.000 Fr
Dhr. P. LAMBEIN - Oostende	1.000 Fr
Dhr. A. LAFERE - Oostende	300 Fr
Dhr. en Mevr. BERARD-MOUQUÉ - Oostende	1.000 Fr
Dhr. M. GHAYE - Oostende	1.000 Fr
Wed. VERSCHUEREN - Oostende	300 Fr
Mevr. PONJAERT - Oostende	500 Fr
Dhr. W. DECKMIJN - Oostende	1.000 Fr
Dhr. L. DEWULF - Oostende	200 Fr
Dhr. F. HUBRECHTSEN	1.000 Fr
Dhr. A. VAN ISEGHEM	1.000 Fr
	33.850 Fr

Deze lijst werd afgesloten op datum van 13 maart 1990

Met onze hartelijke dank

De Raad van Beheer

FOTOBLADZIJDE MAART

Bij de fotobladzijde van het maartnummer werd de begeleidende tekst, per vergissing, niet afgedrukt.

Het zijn twee foto's van DE OKTOBERBRADERIE IN DE KAPELLESTRAAT ROND DE JAREN 1955.

IN DIT NUMMER

blz. 102 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (6).
blz. 104 : J. KLAUSING : De walvis van Oostende.
blz. 109 : F. COOPMAN : De Rode Vloot in feeststemming.
blz. 113 : F. HUBRECHTSEN : De Belgische kust in 1940-45. De Atlantische muur.
blz. 115 : J. GERRITS : Heemkunde en heemschut in Vlaanderen.
blz. 118 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XL.
blz. 122 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens Wereldoorlog I (9).
blz. 125 : A. SWYNGEDAUW : Ostendiana.
blz. 127 : N. HOSTYN : Architecten en architectuur tijdens het interbellum - 10.
blz. 129 : J.B. DREESEN : Patakons.
blz. 131 : J.P. FALISE : Prince Rose.
blz. 132 : J.B. DREESEN : Fort Sint Isabella.
J.B. DREESEN : Over "De Plate en de Ploate".
blz. 133 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende (17).

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen.
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80 15.53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM IJzerstraat 1 8400 OOSTENDE	J.B. DREESEN Rode Kruisstraat 4 8400 OOSTENDE	J.P. FALISE H. Serruyslaan 78/19 8400 OOSTENDE	750-9109554-54 of 000-0788241-19

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 Nr. 5 mei 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

MEI - JUNI en ZOMERACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten.

MEI I - ACTIVITEIT

In het kader van de reeks KEN UW STAD brengen wij op

zaterdag 19 mei 1990 om 14u30

onder leiding van onze kerkenkenner bij uitstek, de heer J.P. FALISE een bezoek aan de Anglicaanse Kerk in de Langestraat, Oostende.

Als Oostendenaar kennen wij allen het roodachtig gebouw op het uiteinde van de Langestraat, tegen de Kade, als de Anglicaanse Kerk van Oostende. Wij weten dat voor een paar jaar het plafond naar beneden is gekomen en dat het geruime tijd geduurd heeft alvorens dit euvel hersteld werd. Als een blijk van pluralisme heeft de Anglicaanse Gemeenschap van Oostende een tijdlang zijn diensten gecelebreerd in de Capucienenkerk. Tot daar gaat de kennis van de meesten onder ons.

De Anglicaanse kerk werd op 23 januari 1865 door bisschop Samuel WILBERFORCE ingewijd en sedertdien de Anglicaanse gemeenschap te Oostende trouw gediend. De eerste pogingen om een Anglicaanse kerk te Oostende op te richten dateerden echter van 1783. Door de inval van de Fransen kwam het initiatief echter niet van de grond. Het werd met succes hernomen na de nederlaag van Napoleon. Een ware bloeiperiode zette zich echter in na 1830, bijzonder omdat onze eerste koning de Anglicaanse gemeenschap zeer genegen was.

De rest laten we over aan de heer J.P. FALISE die over het onderwerp en over de kerk een massa te vertellen heeft.

Verzameling voor de kerk om 14u15. Als U wilt weten hoe ze er uitziet en wat er over te vertellen is dan is het nu het moment.

MEI II - ACTIVITEIT

op donderdag 31 mei 1990 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6.

Een voordracht met documentatiemateriaal en projectie met als onderwerp

DE HISTORISCHE GEOGRAFIE VAN HET WEST-VRIJE

De spreker : de heer Maurits COORNAERT, historicus.

Het West-Vrije was oorspronkelijk dat gedeelte van het Vrije van Brugge waarin wij momenteel wonen. De heer COORNAERT handelt voor-eerst over de situatie van de kuststreek vóór de inpoldering. Vele personen hebben er moeite mee om in te zien dat de huidige duinen en dijken ca. 10 eeuwen geleden nog niet bestonden. De brede strand-vlakte bestond uit schorregronden waarop alleen schapenkudden graas-den. Zulke gronden konden alleen door middel van een zeewering gewonnen worden.

De landwinning gebeurde echter niet zonder een oktrooi van de graaf, en zonder voorafgaand akkoord tussen de belangstellenden. Deze stichtten een gemeenschap, een watering, die de gewonnen grond verdeelde. Na de landwinning kwam de ontginning en de bewoning aan de beurt. Het gewest tussen de Ijzer en de Dijk van de Blankenberg-se Watering werd verdeeld in twee ambachten, het WOUTERMANSAMBACHT en het CAMERLINCKX AMBACHT, die elk een waterschap vormden. Naarma-te de bevolking steeg werden nieuwe parochies gesticht. Die evolutie vorderde van de Zandstreek uit, en reikte tenslotte tot de grens van het vasteland, d.w.z. tot de oudste zeedijk die op de Streep of de Plaat lag. Deze parochies, waaronder er twee stadsrechten verkregen, OOSTENDE en LOMBARDSIJDE, krijgen zijn bijzondere aandacht.

Dus U voelt het al; deze avond gaan we terug naar de verre oorsprong van onze huidige streek. We kennen de heer COORNAERT voor de dege-lijkheid van zijn kennis en de gegevens die hij ons zal verstrekken, zodat we deze voordracht niet mogen missen.

Zoals steeds is de voordracht vrij en toegankelijk voor iedereen. Men zegge het voort en zorg dat je erbij bent.

<u>JUNI - ACTIVITEIT</u>

<u>Studiereis naar de voornaamste kastelen van het Brugse</u>

Wij starten op

<u>zaterdag 9 juni 1990 om 09u00 stipt</u>

van op de parking voor het Gerechtshof, Canadaplein, Oostende.

Na een vlotte rit, en een even vlotte blik op de VOSSEBURG, geldt onze eerste stop de Sint-Trudo Abdij Male, het voormalig slot van de graven van Vlaanderen, thans abdij van de zusters Kanunnikessen van het Heilig Graf. De meestertoren dateert uit de 14de - 15de eeuw. Het kasteel kende, na de graven van Vlaanderen die het bewoon-den van Filips van de Elzas tot Maria van Bourgondië, veel andere bewoners tot het in 1954 na restauratie betrokken werd door de zusters van het H. Graf van Brugge.

Over de stenen brug, die de vroegere ophaalbrug vervangt, komt men in de schemerige hal. Het schaarse daglicht valt door hoge getraliede vensters en speelt zijn spel over de oude schorrenvloer, de ruwe muren, de open haard, de balkenzoldering. Voor de geboeide toeschouwer is het alsof lang vergeten herinneringen weer levend worden : hier klopt nog steeds het hart van Vlaanderen. Wij worden rondgeleid door de Abdis, een historicus "herself".

Tegen 12u30 steken wij onze voeten onder tafel in het BAKKERSHOF te Loppem waar we te gast zijn bij de heer en mevrouw CHANTELOUP (wat een naam).

Op het menu staan :

Aperitief van het huis

Soep met groenten van de dag

Varkensgebraad met 3 soorten verse groenten
Frieten of kroketten

Koffie en gebak

Het middagmaal is in de prijs inbegrepen, dranken echter niet.

Omstreeks 14u30 worden we verwacht in het Kasteel te Loppem. Het kasteel dagtekent uit 1859 en vormt een enig geheel; gebouwen, bemeubeling en versiering werden ontworpen door dezelfde kunstenaar, Jean Bethune (1821-1894), schepper van de Vlaamse neo-gotische stijl. Plaatselijke ambachtslieden stonden in voor de verwezenlijking. In het kasteel zijn schilderijen vooral uit de 16de en 17de eeuw te zien, naast beeldhouwwerk uit de 15de en 16de eeuw, aardewerk, porcelein, enz.

Koning Albert verbleef er met zijn familie van 24 oktober tot 21 november 1918. Hier werd de "regering van Loppem" gevormd en werden twee beslissingen met historische betekenis genomen; het algemeen kiesrecht en de vernederlandsing van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Het kasteel is eigendom van de Stichting Jean van Caloen. Bij het kasteel hoort een romantisch park van 20 hectaren. We worden in het kasteel rondgeleid door een gids.

We schepen terug in aan boord van onze Ginocar en verplaatsen ons naar het Kasteel Tudor waar we de Kruidentuin bezoeken.

Alvorens de terugweg aan te vatten, verpozen we even, voor een glas en een plas, in het Café-Restaurant van de "Lac van Loppem", waar we op een boogscheut van de autostrade, zonder lawaaihinder, een mooie brok natuur ontdekken.

Traditioneel zijn we tussen 19 en 20 uur terug in Oostende.

Inschrijven voor deze reis kan door storting van 790 ₣ (zevenhonderd negentig ₣) op rekening 000-0507753-55
Jan Dreesen
Rode Kruisstraat 4 - Oostende
met vermelding "Platereis 9 juni 1990 met x personen".

1 x Betaald

In deze prijs is begrepen autocarreis, toegang en gidsen tot de twee kastelen en de Kruidentuin en het middagmaal.

De inschrijvingen moeten gebeuren vóór 1 juni 1990.

Er zijn maximum 54 plaatsen. Die eerst komt, eerst maalt. Dus zorg dat je op tijd zijt.

ZOMERACTIVITEIT

Uitzonderlijk voorzien wij een zomeractiviteit omdat er in deze periode een prachttentoonstelling loopt in het Museum voor Schone Kunsten van onze stad.

Onder leiding van de heer Norbert HOSTYN, Stadsconservator bezoeken wij op zaterdag 14 juli 1990 om 10u30 de tentoonstelling

GERARD HOLMENS - JEAN-JACQUES SOENEN

Deze twee Oostendse kunstenaars zijn voldoende gekend om een dergelijke gelegenheid zeker niet te missen. Bijeenkomst op de binnenplaats van het Feest- en Cultuurpaleis om 10u15. Men zegge het voort.

Wij wensen onze leden en familie een prettige zomer.

J.B. DREESEN

DE ODYSSEE VAN LOODSBOOT 18

door Jean Pierre FALISE

Op 10 mei 1940 verklaarde nazi-Duitsland de oorlog aan België en viel onmiddellijk ons land binnen. De bevolking geraakte in paniek en trachtte zo vlug mogelijk het land te verlaten. De bestemming was, zoals in 1914, Frankrijk.

Opdat de vloot van het Zeewezen (mailboten, loodsboten, tenders, enz.), niet in de handen van de vijand zou vallen verlieten deze schepen, enkele dagen na het uitbreken van de vijandelijkheden, de haven van Oostende. De bemanning kreeg de toelating hun familie in te schepen. Bovendien kregen de andere personeelsleden van het Zeewezen en hun familie eveneens de toestemming om met deze schepen mee te varen. Dit verklaart waarom er aan boord van de loodsboot 18 in het totaal 120 personen, meestal met hun hebben en goed, ingescheept waren.

Dat de vlucht van deze schepen niet vlekkeloos verliep is goed te begrijpen. Frankrijk, dat beschouwd werd als een "veilig" land, werd bijna even vlug onder de voet gelopen als België. De toestand was bovendien chaotisch. Onze schepen werden dus van het kastje naar de muur gestuurd. Sommige schepen bleven in Frankrijk, anderen bereikten uiteindelijk Engeland.

De odyssee van één van deze schepen, loodsboot 18, wordt hieronder weergegeven. Het verslag werd opgemaakt aan de hand van het logboek.

ZATERDAG 18 MEI 1940

Op 18 mei bestaat de bemanning van loodsboot 18 uit :

- 1 loodsschipper
- 1 stuurman
- 6 matrozen
- 1 machinist
- 2 hulpmachinisten
- 1 stoker

Buiten 4 loodsen, die eveneens aan boord zijn, zijn er nog 104 personen ingescheept.

Loodsboot 18 verlaat om 16.50 u de haven van OOSTENDE. Ze volgen de koers, hun opgegeven door de Marine, en stevenen richting DUINKERKE waar ze om 19.35 u aankomen.

Daar ontvangen ze zeilaanwijzingen tot BOULOGNE. Om 20.00 u verlaat het schip de haven van DUINKERKE en gaat een 50-tal minuten later ten anker vóór GREVELINGEN.

Terwijl ze voor GREVELINGEN liggen worden ze bestookt door duitse vliegtuigen en 3 bommen ontploffen in de nabijheid van het schip. Niemand wordt gekwest.

ZONDAG 19 MEI 1940

Om 04.30 u in de morgen wordt het anker gelicht en vaart het schip richting BOULOGNE waar het om 07.30 u aankomt. Het blijft ten anker vóór BOULOGNE en blijft wachten op verdere orders.

18.35 u : ze ontvangen orders om te vertrekken naar LE HAVRE. Het anker wordt gelicht. Later ontvangen ze orders om naar CAEN te varen.

MAANDAG 20 MEI EN DINSDAG 21 MEI 1940

Op de rede van OUISTREHAM (de voorhaven van CAEN) neemt het schip

om 10.40 u een loods aan boord en om 13.25 u is het vastgemeerd aan de kade van CAEN.

Het schip blijft in de haven van CAEN tot en met dinsdag 21 mei.

WOENSDAG 22 MEI 1940

Om 09.00 u ontvangen ze orders om te vertrekken naar SINT-VAAST en om 10.20 u worden de trossen losgegooid.

Langs de POINTE DE VER, het PLATEAU VAN CALVADOS en het eiland SAINT-MARCOUF varen ze naar hun bestemming. Om 17.35 u gaan ze op de rede van SINT-VAAST voor anker.

DONDERDAG 23 MEI 1940

Om 16.00 u wordt het anker gelicht en het schip vertrekt richting SAINT-MALO.

Langs BARFLEUR en de vuurtoren van CAP LEVY gaan ze richting CAP DE LA HAGUE waar ze orders ontvangen om naar CHERBOURG te varen.

Om 21.55 u gaat het schip ten anker binnen de rede van CHERBOURG maar om 23.15 u ontvangen ze orders om het anker op te halen en ten anker te gaan buiten de rede van FORT-CENTRAL (CHERBOURG).

VRIJDAG 24 MEI 1940

Om 08.40 u ontvangt de schipper orders om te vertrekken naar SAINT-MALO.

Varend langs CAP DE LA HAGUE, de eilanden ALDERNEY, SARK en JERSEY en het PLATEAU DES MINQUIERS bereikt de loodsboot, rond 17.00 u de rede van SAINT-MALO. Een loods en de zeepolitie komen aan boord en om 19.45 u meert het schip aan de kade van SAINT-MALO.

ZATERDAG 25 MEI TOT EN MET WOENSDAG 29 MEI 1940

Het schip blijft in de haven van SAINT-MALO.

Nota : Op 28 mei 1940 capituleert het Belgisch leger. Waar de Belgen tot nu toe beschouwd werden als bondgenoten worden ze plots beschouwd als "verraders". Er ontstaan spanningen tussen de Belgische vluchtelingen en de Franse autoriteiten. Op 29 mei 1940 ontvangen ze het bevel dat alle ingescheepte personen, uitgenomen de eigenlijke bemanning, het schip moeten verlaten. Ze worden op transport gezet richting "het zuiden van Frankrijk" ! Vele personen kwamen inderdaad in het "diepe" zuiden van Frankrijk terecht o.a. te MONTPELLIER en SÈTE. Sommigen onder hen kwamen in de loop van de maand augustus terug in België.

DONDERDAG 30 MEI EN VRIJDAG 31 MEI 1940

Om 12.15 u vertrekt de loodsboot met bestemming CHERBOURG. Op dit ogenblik bestaat de bemanning uit 11 leden + 2 chef-loodsen die ingescheept werden.

Na enkele uren ten anker op de rede gelegen te hebben varen ze uiteindelijk af om 17.10 u. Het schip neemt de O.323 op sleeptouw.

Opnieuw varen ze langs het PLATEAU DES MINQUIERS, JERSEY, SARK, ALDERNEY en CAP DE LA HAGUE om op vrijdag 31 mei 1940 om 05.55 u aan te komen vóór CHERBOURG. Daar wordt de sleep gelost en om 08.45 u ligt de loodsboot vastgemeerd aan de kade.

ZATERDAG 01 JUNI TOT EN MET MAANDAG 17 JUNI 1940

Op zaterdag 01 juni 1940 krijgt de bemanning het bevel dat ze het

schip moeten verlaten. Ze worden eveneens naar het zuiden van Frankrijk gestuurd.

Uit het logboek van loodsboot 18 kan opgemaakt worden dat verschillende andere schepen van het Zeewezen in de haven van CHERBOURG liggen. Dit zijn o.a. loodsboot 7, 11 en 12, vedette 6 en 8, lichtschepen en sleepboten.

Een paar officieren plus de bemannigen van de lichtschepen en de sleepboten vertrekken niet naar het zuiden maar blijven in CHERBOURG aan wal.

DINSDAG 18 JUNI 1940

Om 08.30 u ontvangt de vloot het bevel onmiddellijk te vertrekken. De loodsboten 7, 11 en 12 en de vedetten 6 en 8 kunnen niet afvaren omdat deze schepen geen brandstof meer hebben.

Om 09.00 u gaan ze ten anker op de grote rede van CHERBOURG.

10.00 u : loodsboot 18 geeft orders aan tender 2 om het lichtschip "Westhinder" op sleeptouw te nemen.
10.15 u : anker op en langzaam naar buiten, samen met loodsboot 4, de O.92 en blijven wachten op tender 2.
12.30 u : de tender slaagt er niet in de "Westhinder" op sleeptouw te nemen en dit schip dreigt te stranden. De loodsboot vaart de tender tegemoet.
13.30 u : al het mogelijke wordt gedaan om het lichtschip op sleeptouw te nemen, doch tevergeefs. Ontvangen orders de bemanning van de "Westhinder" aan boord te nemen.
13.50 u : bemanning "Westhinder" aan boord genomen en vertrokken in konvooi, richting BREST, langs de CAP DE LA HAGUE, ALDERNEY, CASQUETS en GUERNSEY.

WOENSDAG 19 JUNI 1940

Om 07.15 u is het konvooi voor het eiland OUESSANT. Om 08.30 u signaleert een patrouilleboot dat het verboden is naar BREST te varen. Het konvooi vaart verder op een noord-noordwest koers naar Groot-Brittannië.

DONDERDAG 20 JUNI 1940

Om 07.25 u is het konvooi in de voorhaven van PLYMOUTH en om 08.15 u gaan ze ten anker.

VRIJDAG 21 JUNI TOT EN MET WOENSDAG 03 JULI 1940

Ten anker op de rede van PLYMOUTH.

Nota : Schijnbaar is er een Franse bemanning aan boord gekomen want de schipper vermeldt in zijn logboek dat er om 13.00 u niemand op de brug was en dat hij de Franse meester verwittigd heeft dat er ten alle tijde iemand moet op de brug staan om de uitkijk te verzekeren.
Op 22 juni om 20.30 u ontscheept de Franse bemanning en blijven er nog 8 Belgische bemanningsleden aan boord.

DONDERDAG 04 JULI 1940

Om 15.00 u ontvangt het schip orders om te vertrekken. Om 17.15 u lichten ze het anker en om 17.35 u zijn ze buiten het hoofd en vertrekken in konvooi met de loodsboten 14 en 15 en de Zeeleeuw.

VRIJDAG 05 JULI 1940

Om 06.10 u varen ze voorbij PORTLAND BILL en varen door langs

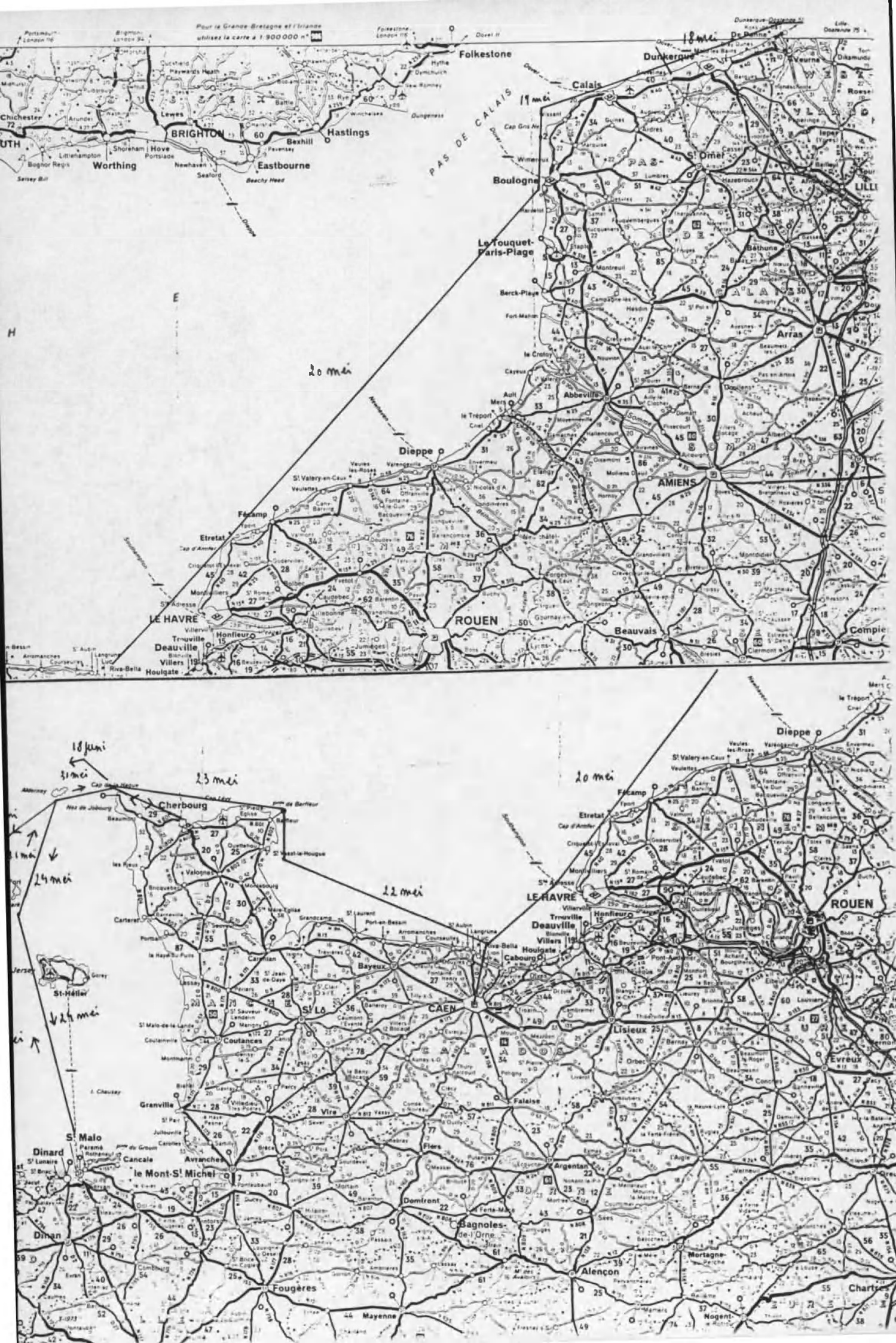
Pour la Grande Bretagne et l'Irlande utilisez la carte à 1:900 000 n°
Folkestone
Dunkerque
Calais
PAS DE CALAIS
Boulogne
Le Touquet-Paris-Plage
Berck-Plage
Abbeville
Dieppe
Fécamp
Etretat
LE HAVRE
Deauville
Trouville
Honfleur
ROUEN
AMIENS
Arras
Béthune
St Omer
Lille
Beauvais
Compiègne
Eastbourne
Hastings
Worthing
Brighton
Lewes
Chichester
Newhaven
Seaford
Dover
Ostende
Zeebrugge
Nieuport
Dunkerque-Ouest
De Panne
Veurne
Roeselare
Ypres
Hazebrouck
Montreuil
Hesdin
Doullens
Albert
Péronne
Roye
Montdidier
Clermont
Creil
Senlis
Pontoise
Gisors
Forges-les-Eaux
Yvetot
Caudebec
Lillebonne
Pont-Audemer
Bernay
Evreux
Conches
Dreux
Chartres
Nogent-le-Rotrou
Mortagne-au-Perche
Alençon
Argentan
Falaise
Lisieux
Vire
Flers
Granville
Avranches
le Mont-St Michel
Cancale
St Malo
Dinard
Dinan
Fougères
Mayenne
Laval
Domfront
Bagnoles-de-l'Orne
Cherbourg
Carentan
Valognes
Bricquebec
Barneville
Portbail
Bayeux
Carentan
St Lô
Coutances
Cabourg
Houlgate
Villers
Jersey
St-Hélier
Guernsey
Alderney
Cap de la Hague
Nez de Jobourg
18 juni
31 mei
23 mei
20 mei
19 mei
18 mei
24 mei
22 mei
21 mei

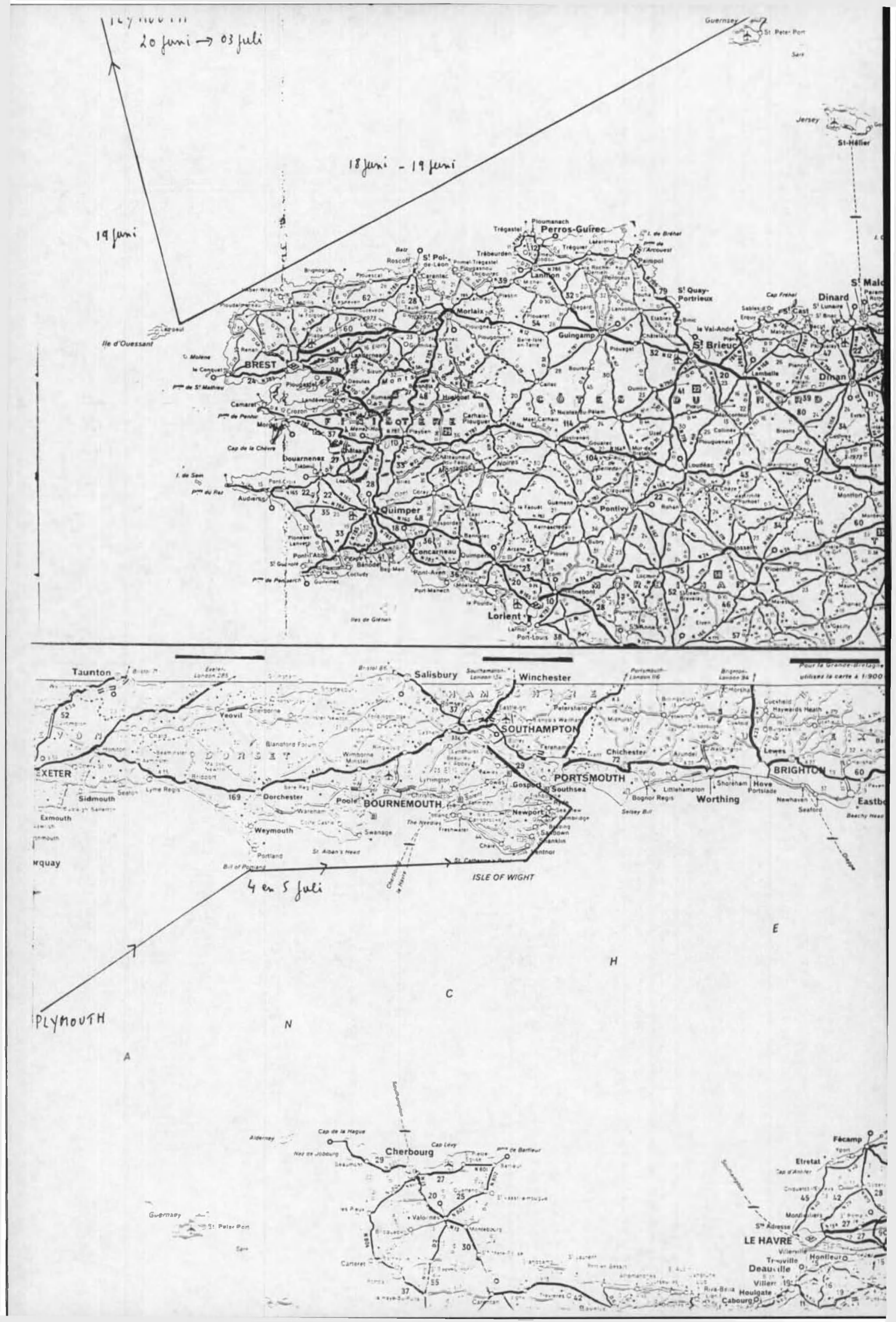
PLYMOUTH
20 juni → 03 juli
18 juni - 19 juni
19 juni
4 en 5 juli
Guernsey
St. Peter Port
Jersey
St-Hélier
Ploumanach
Perros-Guirec
Trégastel
Trébeurden
Lannion
St Pol-de-Léon
Roscoff
Morlaix
Guingamp
St Quay-Portrieux
St Brieuc
le Val-André
Dinard
St Malo
Dinan
St Cast
Cap Fréhel
BREST
Camaret
Douarnenez
Quimper
Concarneau
Pont-l'Abbé
Audierne
Pontivy
Lorient
Port-Louis
Ile d'Ouessant
Taunton
Salisbury
Winchester
Yeovil
Sherborne
Blandford Forum
Wimborne Minster
SOUTHAMPTON
PORTSMOUTH
Gosport
Southsea
Chichester
Lewes
BRIGHTON
Worthing
Littlehampton
Bognor Regis
Shoreham
Hove
Newhaven
Seaford
Eastbourne
EXETER
Sidmouth
Exmouth
Lyme Regis
Dorchester
Poole
BOURNEMOUTH
Christchurch
Lymington
Newport
Ryde
Sandown
Shanklin
Ventnor
ISLE OF WIGHT
Weymouth
Portland
Swanage
St Alban's Head
Bill of Portland
Cherbourg
Cap de la Hague
Cap Levy
Alderney
Carteret
Valognes
Barfleur
Fécamp
Etretat
LE HAVRE
Ste Adresse
Trouville
Deauville
Honfleur
Houlgate
Cabourg
Villers
Caen
Courseulles
Arromanches
Bayeux

AVILFOINT en SINT-CATHARINA. Om 12.00 u nemen ze een loods aan boord en gaan om 12.15 u ten anker op de rede van PORTSMOUTH.

Om 17.45 u wordt het anker gelicht en om 19.20 u gaat de loodsboot ten anker te SOUTHAMPTON.

ZATERDAG 06 JULI TOT EN MET ZONDAG 14 JULI 1940

Ten anker te SOUTHAMPTON.

Hier eindigt het logboek van loodsboot 18.

Op de hierbijgevoegde kaarten heb ik de reisroute van loodsboot 18 weergegeven.

Deze aanduidingen geven een juist beeld van de gevolgde vaarweg.

Mijn dank gaat naar de heren W. MONTMORENCY en F. BAILLIÈRE die mij nadere bijzonderheden hebben verstrekt en naar de heer J.B. DREESEN die de tekst heeft gecontroleerd op het gebruik van zeevaarttermen.

TENTOONSTELLING VLAAMSE ARCHEOLOGIE

Vanaf 7 JULI tot en met 4 NOVEMBER 1990 loopt in het voormalig abtsgebouw te OUDENBURG (Marktstraat) een groots opgevatte tentoonstelling met als thema "VLAAMSE ARCHEOLOGIE. OPGRAVINGEN IN BINNEN- EN BUITENLAND". De bedoeling bestaat erin een overzicht te brengen van wat Vlaamse archeologen in Vlaanderen en in het buitenland (Griekenland, Italië, Egypte, Turkije, Irak, Mexico, Spanje, Cyprus, Afrika...) aan onderzoek verrichten. Naast een inleiding over "wat is archeologie" brengt de expositie een overzicht aan de hand van voorwerpen, foto's, plannen, educatieve panelen en maquettes. Heel wat objecten worden er voor het eerst tentoongesteld. De expositie is dagelijks toegankelijk van 10 tot 12 uur en van 14 tot 18 uur.

Ter gelegenheid van deze tentoonstelling verschijnt een uitvoerige en rijk geïllustreerde catalogus waaraan meer dan dertig erudiete auteurs meewerken. Dit boek biedt meteen een overzicht van de opgravingen in Vlaanderen en in het buitenland.
De publicatie gebeurt in samenwerking met de redactie van het tijdschrift "Vlaanderen". De kostprijs ervan bedraagt amper 350 fr.

ACTIVITEITEN

Maandag 17 sep - vrijdag 21 sept 1990

Saksich Symposium
Brugge-Oudenburg

Zaterdag 29 sep - 30 sep 1990

Archeologische studiereis
Arcen - Xanten - Aken - Hoge Venen

Vrijdag 5 okt 1990 - 20 uur

Voordracht door D. Huyghe : de prehistorie in Vlaanderen
Vredeborg - Ettelgem

Vrijdag 12 okt 1990 - 20 uur

Voordracht door Y. Hollevoet : archeoscopie van een stad : het Oudenburgse bodemarchief doorlicht.
Vredeborg - Ettelgem

Vrijdag 19 okt 1990 - 20 uur

Voordracht door J. De Meulemeester : aarden kastelen in Vlaanderen.
Vredeborg - Ettelgem

Vrijdag 26 okt 1990 - 20 uur

Voordracht door L. Van Impe : recent onderzoek in nederzettingen en begraafplaatsen uit Brons- en Ijzertijd.
Vredeborg - Ettelgem

BELANGRIJKSTE SOLISTEN EN GASTDIRIGENTEN IN HET KURSAAL 1850-1914 (7)

door Anne CASIER

Het tweede Richard STRAUSS-festival had op 30 augustus 1907 plaats, met medewerking van zijn vrouw zangeres Paulina STRAUSS-DE AHNA. Dit maal was het programma volledig aan zijn eigen composities gewijd :

1. Till Eulenspiegel
2. a. Das Rosenbond
   b. Muttertandeles (zang met orkestbegeleiding)
   c. Wiegenlied (1)
3. Aus Italien

1. Macbeth
2. a. Die heilige drei Könige
   b. Morgen (zang met orkestbegeleiding)
   c. Cäcilia
3. Königsmarsch

Orkest, publiek en de dirigent-componist waren opgetogen (2).

Emile JACQUES-DALCROZE (1865-1950), Zwitsers componist en muziekpedagoog, verzorgde op 1 september samen met 150 kinderen van de stichting "Nu voor Later", een namiddag met kinderliederen (3).

In 1908 ging de reeks grote artiesten voort : tenor Silvano ISALBERTI, de trouwe Jean NOTÉ, Frieda HEMPEL en de Russische tenor Alexandre DAVYDOFF, die allen verscheidene optredens kregen en zo ongeveer wel de belangrijkste of toch de meest gevraagde musici waren.

Een belangrijke gebeutenis in 1908 was het ELGAR-festival op 14 augustus onder de leiding van Sir Edward ELGAR (1857-1934) met zangeres Tilly KOENENS :

1. In the South, ouverture
2. Sea-pictures (zang & orkest)
3. Wand of Youth

1. Variations for orchestra
2. Melodies
3. Caractacus, triomphal march

ELGAR dirigeerde zijn aantrekkelijk, merkwaardige muziek met rijke en persoonlijke harmonische vondsten op een elegante manier (4).

Het Kursaal probeerde zoveel mogelijk artiesten te engageren en ze stimulansen te geven (5).

Belangrijke en/of veel gevraagde zangers en zangeressen in 1909 waren : Hélène FELTESSE-OCSOMBRE, Enrico CARUSO (6), Frieda HEMPEL, Silvano ISALBERTI, CAMPAGNOLA, Fina SERVAIS, Octave DUA, Antonio PAOLI, Giovanni ZENATELLO, Pasquale AMATO, Magini COLLETTI, en de 18-jarige Elvira DE HIDALGO.

Op de CARUSO-avond van 1 augustus 1909 werden 17.200 toeschouwers genoteerd, men vocht om er binnen te geraken (7).

De Franse pianist Alfred-Denis CORTOT (1877-1962), professor te Parijs, vertolkte op 6 augustus 1909 met voorname Franse "esprit" een ander ongewoon repertorium : "Variations symphoniques" van C. FRANCK en een pianoconcerto van W.F. BACH, met traditiegetrouw ook F. CHOPIN en F. LISZT (8).

Violiste Elsie PLAYFAIR voerde op 13 augustus 1909 de "Airs hongrois" van H. ERNST en het vioolconcerto in B van C. SAINT-SAENS uit. Violist-pedagoog Mathieu CRICKBOOM (1871-1947), bracht het vioolconcerto in E van VIEUXTEMPS en "Introductions et rondo cappriccioso" van C. SAINT-SAENS.

Periode 1910-1914

Het aantal zangers en zangeressen en andere gastsolisten in het Kursaal verminderde wel vanaf 1910, maar enkele belangrijke die men er kon horen waren : Silvano ISALBERTI, Hélène FELTESSE-OCSOMBRE, Giuseppina FINZI-MAGRINI, Edith DE LYS, Pasquale AMATO, Enrico CARUSO en Jean NOTÉ. Daarbij viel op dat de Italiaanse zangers ruimschoots in de meerderheid waren tegenover de Franse (9).

Jenö HUBAY kwam een concert leiden op 18 augustus 1910, ter ere van de 80ste verjaardag van de Oostenrijks-Hongaarse keizer-koning. De bedoeling van dit concert was niet een beeld te geven van het muzikale leven in de landen onder de regering van Franz Joseph II maar enkel een paar voorname componisten naar voor te brengen : F. ERKEL, B. SMETANA, K. GOLDMARCK, W.A. MOZART, J. HUBAY zelf en nog wat minder bekenden (10). Opnieuw was HUBAY vol lof over het orkest en schreef een dankbriefje (11).

Violiste Georgina SPRINGER bracht het er op 2 september 1910 niet goed van af; ze was erg zenuwachtig en liet zich gaan. Dirigent RINSKOPF probeerde haar opnieuw in goede banen te leiden. De krant noemde hem "een trouwe St-Bernard" (12).

De lijst vocale solisten bevatte in 1911 volgende namen : Dyna BEUMER, Hélène FELTESSE, Silvano ISALBERTI, Octave DUA, Jean NOTÉ, Edith DE LYS, G. FINZI-MAGRINI, Dyna BEUMER (nichtje van hogergenoemde) en Marie LAMBERT (vrouw van de concertmeester) (13).

De instrumentale solisten die meewerkten aan de grote symfonieconcerten waren : Kursaalviolist E. LAMBERT, pianist M. LAOUREUX, violist Jacques THIBAUD, pianist Raoul PUGNO, violiste K. PARLOW, pianist G. DEHELLY, pianist J. VAN ROY en J. DAENE (14).

Jean NOTÉ kreeg op 15 augustus een gouden medaille ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van zijn eerste optreden te Oostende. Op het orgelconcert van 23 augustus 1911 zong hij fantaserend uit volle borst (15).

De lijst grote vocale solisten bleef in 1912 ongeveer dezelfde, maar er traden ook heel wat volslagen onbekende zangers en zangeressen op. J. HUBAY leidde weer, op 17 augustus, een Oostenrijks-Hongaars concert. 's Anderendaags was de Spaanse Maria BARRIENTOS te horen. Ze was verbonden aan de Scala van Milaan en het theater van Buenos-Aires. Ze bracht virtuoze en verfijnde kunst en was op de eerste plaats muzikante (16).

Veel grote virtuozen werden in 1912 niet naar het Kursaal uitgenodigd : vermelden waard zijn violist Jean MANIN, pianist Carl FRIEDBERG, de 13-jarige violiste Ibolynka GYARFAS, violist Lucien CAPET en pianist Severin EISENBERGER (17).

Enkele namen van vocale, steeds terugkerende, solisten uit het seizoen 1913 : Hélène FELTESSE, Dynette BEUMER, Silvano ISALBERTI, Jean NOTÉ, Amelita GALLI-CURCI, Domenico VIGLIONE-BORGHESE, G. FINZI-MAGRINI, Esther TONINELLO, Fanny CARLHANT en Octave DUA.

De instrumentale solisten waren niet veel zaaks : violist Georges ENESCO, de 13-jarige violiste Alma MOODIE, pianiste RISS-ARBEAU, de 12-jarige violist Duci KEREKJARTO, cellist Rodolphe SOIRON,

pianiste Louise DESMAISONS en organist Joseph DAENE (18).

Zowel kwantitatief maar vooral kwalitatief waren de gastsolisten veel minder dan vroeger. Jenö HUBAY dirigeerde zijn traditioneel Oostenrijks-Hongaars festival op 18 augustus 1913.

In 1914 startte men opnieuw met goede moed en had men een mooie pleiade zangers en zangeressen gecontacteerd voor het zomerseizoen (19). Reeds van eind juni stond er elke dag een solist op het podium. Cellist Rodolpho SOIRON was op 10 juli de eerste instrumentale gast. Pianist Alfred CORTOT was met het vierde pianoconcerto van C. SAINT-SAENS de tweede gast-instrumentist (17 juli 1914).

Voor de Italiaanse tenor Edouardo FERRARI-FONTANA richtte men een gala-concert in (20).

Iedere woensdag wou men een concert voor jonge talenten inrichten : pianiste Angèle SIMON opende de reeks (21). Violist Georges ENESCO vertolkte het vioolconcerto in D van J. BRAHMS erg bezield (22).

Het laatste artistiek concert werd verzorgd door pianist Maurice DUMESNIL (23)

(slot)

---

(1) R. BAILEY, art. Strauss, Richard, in The New Grove Dictionary of Music and Musicians, o.l.v. S. SADIE, dl. 18, Londen, (1980), p. 235; staat als vermoedelijk jaartal van de orkestratie 1916 aangegeven. In Oostende zong zijn vrouw deze compositie reeds met orkestbegeleiding.
(2) S.O., 01.09.1907.
(3) E. Jacques-Dalcroze herhaalde soortgelijk concert op 30.08.1908.
(4) S.O., 14 en 17.08.1908.
(5) S.O., 17.09.1908.
(6) Enrico Caruso, wiens contract in de Metropolitan Opera tot 1914 verlengd werd, kreeg toen 15.000 ₣ per concert. S.O., 01.07.1909.
(7) S.O., 03.08.1909.
(8) S.O., 06 en 08.08.1909.
(9) C.O., 10.08.1910.
(10) S.O., 18 en 20.08.1910.
(11) gepubliceerd in C.O., 23.08.1910.
(12) C.O., 05.09.1910.
(13) De namen van een goede 50-tal vocale solisten die hun medewerking verleenden aan het concertseizoen 1911 staan afgedrukt in C.O., 26.09.1911.
(14) Wat deze instrumentisten uitvoerden staat eveneens afgedrukt in C.O., 26.09.1911.
(15) S.O., 15 en 27.08.1911.
(16) E.O., 18 en 20.08.1912.
(17) Traden respectievelijk op volgende data op : 02, 09, 16, 23 en 30.08.1912.
(18) Traden respectievelijk op volgende data op : 25 en 29.07.1913 en 01, 18, 29.08.1913 en 05.12.1913.
(19) Afgedrukt in S.O., 09.05.1914.
(20) S.O., 19 en 21.07.1914.
(21) S.O., 22.07.1914.
(22) S.O., 24.07.1914.
(23) S.O., 31.07.1914.

SCHRIJVERS AAN ZEE (7)

door Emiel SMISSAERT

GERARD WALSCHAP EN RAYMOND BRULEZ

Oostwaarts naar Knokke

Wenduine blijft zeer geliefd als gezinsbadplaats, in een groene omgeving met duinen, een mooi strand en niet zo bijster veel inwoners.

Gedurende een viertal jaren, zo wist Fernand Bonneure te achterhalen (40), was Floris Putman (1902-1948), een jongere broer van de meer bekende Willem Putman (alias Jean Du Parc, 1900-1954), hier kapelaan. Hij schreef Levensbeelden uit Vlaanderen en een gemoedelijk toneelspel Bernardientje van Blankenberge. Gerard Walschap heeft beide broers Putman daar heel goed gekend.

Afkomstig uit Wenduine is de dichter Andries Poppe (°1921) die om den brode naar Brussel uitgeweken is (41).

Maurits Sabbe (1873-1938) was in vroegere dagen een geliefd en graaggelezen auteur, zeker in West-Vlaanderen. Hij beschikte over het vermogen om niet alleen stemmingen op te roepen, maar tevens om een eigen, innige sfeer te creëren die vooral de lezer-van-toen voor zich wist te winnen. In Het pastorken van Schaerdycke (1919) is de hoofdfiguur Pieter Wancourt, pastoor van Wenduine (42).

Van 1928 tot 1938, telkens in de maand juli, brachten Gerard Walschap (°1898) en zijn gezin hun vakantie door in het Hôtel des Ondes te Wenduine. De schrijver kwam graag aan de kust : niet alleen voor de sfeer, maar vooral omdat hij daar de rust vond om zijn proza in de beste omstandigheden neer te pennen. "Ik schreef", herinnert hij zich, "gezeten in een putje dat ik met de handen uitholde in de duinen; ik schreef in een appartement, in een hotel, in een dorp, op de dijk en het ging overal vanzelf". (43) Op een foto heeft Gerard Walschap neergeschreven hoe intens hij kon genieten : "Dit is de prachtige witte hoeve tussen Wenduine en Blankenberge, waarnaar ik op mijn wandelingen (...) nooit uitgekeken was. Nooit vergeet ik ook het vergezicht vanuit Hôtel des Ondes naar Brugge, toen niets dan weiden !"

Hoe de roman Celibaat (1934) tot stand kwam vertelde Walschap aan Albert Westerlinck als volgt (44) :

> Ik heb dat boek tijdens de namiddagen van twee vakantiemaanden geschreven in de bekende Villa Vanderhaeghen te Wenduine, zittend in een kamertje van drie bij drie meter, aan een tafel voor een raam als dat van een winkel, dat uitzag op weiden vol vee, rijen van verwrongen zeedennen en bij elkaar weder het belfort en de andere torens van Brugge. Mijn vrouw en kinderen waren aan het strand, ik werd door niets of niemand gestoord. 's Morgens zwom ik, ravotte de kinderen, of trok met hen en onderpastoor Floris Putman, de broer van Willem, de duinen in. 's Avonds wandelde ik met mijn vrouw naar Blankenberge, om er in het bekende Café La Pomme de specialiteit van het huis te savoureren : een pint kriekenlambik en een half pond garnaal. Het zat er vol Brusselaars, mensen van wie het dialect op enkele klanken na op het mijne gelijkt; wij zaten er zo dicht op elkaar dat iedereen met stoel en armen contact had met anderen en onwille-

keurig terloops deelnam aan elkaars gesprek. Dat haalde mij uit mijn boek, ik voelde mij opgenomen door eigen volk en ik beken deemoedig dat ik daar naar het toilet ging voor wat ik gemakkelijk in de duinen kon doen, alleen om voorbij de toog te gaan, waar de dikke oude moeder zat te surveilleren, en door haar te worden vereerd met de nauwelijks merkbare glimlach die zij slechts overhad voor zeer geregelde en vertrouwenwekkende klanten. In augustus stond de hemel vol sterren en gingen wij bij het naar huis terugkeren wel eens in de duinen liggen. Het boek schreef zichzelf. Ik was er nooit uit en ook nooit in, gelijk een ram met zijn horens in de bramen.

Blankenberge telt, als één van de grootste badsteden van de Belgische kust, in de zomermaanden een massa toeristen. Letterkundigen als Emmanuel Hiel (1834-1899), de reeds genoemde Willem Putman en ook Karel van de Woestijne kwamen er graag langs.

In Blankenberge woonde Jos Jansen (1888-1968), een gevierd toneelschrijver van bekende volkse en humoristische stukken (De wonderdoktoor (1927) en De klucht van de brave moordenaar (1937), verfilmd in 1955-1956) in de Koninginnelaan 41; hij oefende zijn beroep van tolbeamte te Zeebrugge uit.

Een monument opgericht ter ere van Hendrik Conscience siert de Grote Markt : een man in visserskledij zit in gebogen houding met een boek in de handen, want herinner u de slagzin : " Conscience, hij leerde zijn volk lezen". Een uitspraak die de vele verdiensten van onze grootmeester uit de negentiende eeuw ten volle recht doet. Hendrik Conscience heeft af en toe Blankenberge bezocht en schreef daarover : "Ik hoop dat de lucht van Blankenberge, de zee en de baden mij goed zullen doen." (45)

Blankenberge telt enkele schrijvers, van belang voor de Nederlandse letterkunde, die aan de kust hun jeugdjaren doorbrachten maar om den brode uitgeweken zijn naar het binnenland. Wij denken aan Ria Scarphout, Urbain van de Voorde en Raymond Brulez. Een dichteres als Jeanne Vandeputte verdient een aparte, eervolle vermelding.

Ria Scarphout (°1930) is het literaire pseudoniem van Arlette Paepe en zij werd geboren in Uitkerke, een kleine gemeente die inmiddels bij Blankenberge werd gevoegd. Scarphout studeerde in Brussel aan het Instituut voor Journalistiek en aan het Koninklijk Muziekconservatorium (voordrachtkunst). Zij was journaliste bij de Werelduitzendingen van de BRT (1962-1969) en is sedert 1968 verbonden aan het Stedelijk Muziekconservatorium te Brugge, als lerares dictie en voordrachtkunst. Op haar actief staan jeugdverhalen, novellen en een paar romans. Maar zoals vele letterkundigen begon zij met gedichten. Na Boven de tuinen (1959) verscheen in 1960 Gordel en sluier, dat bekroond werd met de Poëzieprijs van de Provincie West-Vlaanderen. "In haar werk spelen vooral het mytische en een sterk (vrouwelijk) élan een belangrijke rol" (46). Ruime bekendheid kwam pas toen haar tweedelige bloemlezeing Prosit, proza, poëzie (resp. 1972 en 1978) gepubliceerd werd.

Urbain van de Voorde (1893-1966) is door niet-specialisten zo goed als vergeten, al was hij indertijd een geducht en gevreesd criticus. Dit bezorgde hem de bijnaam "Paus Urbanus", maar eveneens, in 1935, de Vijfjaarlijkse Staatsprijs voor Kritiek". Via Brugge is hij naar Brussel gaan wonen, waar hij een adminstratieve functie had en sinds 1947 als kunstcriticus werkte voor De Standaard. Hij heeft

een reputatie opgebouwd, niet alleen als auteur van diepzinnig literair criticus (Modern, al te modern (1931) en 'k Heb menig uur bij U... (1937) én als essayist. Één van die essays, Gezelle's eros (1930) was voor die tijd gedurfd en getuigde van een vernieuwde en eigen visie op het fenomeen Gezelle.

Meer bekend gebleven is Raymond Brulez (1895-1972). In 1988 werden zijn memoires heruitgegeven onder de titel Mijn woningen. Zijn ouders baatten te Blankenberge een hotel uit op de hoek van de Botermarkt; het gebouw is inmiddels afgebroken. Zijn vader was zowel gemeentesecretaris als hotelier. "Borgen" is synoniem voor Blankenberge in Brulez' vier delen tellende geromanceerde herinneringen, oorpsronkelijk uitgegeven van 1950 tot 1954. Voor het eerste deel, Het huis te Borgen, werd hem de driejaarlijkse Staatsprijs voor Verhalend Proza toegekend. Over de (riskante ?) heruitgave schrijft de criticus Freddy de Schutter het volgende (47) :

> (...) Brulez beschikt over een kwaliteit die alle andere feiten met één klap goedmaakt. De gave namelijk die je het best als het trefzekere schrijversoog kunt aanduiden. Het zeldzame talent om in een situatie, een gebeuren, een medemens juist de typerende lijnen te onderkennen die volheid en geloofwaardigheid aan de tekening geven. (...) Mijn woningen rekent af - hoe kan het anders ? - met een zeker Vlaams verleden. (...) Meer dan eens begin je aan Marnix te denken. Dezelfde skipsis, dezelfde ironie. Onmacht om vat te krijgen op dat raadselachtige allegaartje, dat leven heet. Sarkasme als een pover en eigenlijk niet ter zake doende verweer. De gelijkenis klopt en gaat tegelijk maar voor de helft op. Want Gijsen was kwetsbaarbaarder dan Brulez. (...) Brulez was van in het begin een man van weinig illuzies en geringe verwachtingen. Een onbeschreven blad. Misschien ligt daar wel de verklaring waarom het publiek zo koeltjes op Mijn woningen reageerde (in de vijftiger jaren). Het boek kreeg eerst een prijs en verdween vervolgens geruisloos uit de belangstelling. Te vlak, te gemakkelijk (?)

Enkele jaren geleden werd ook zijn debuut André Terval of Inleiding tot een leven van gelijkmoedigheid heruitgeven. Een debuut dat in de jaren twintig moeizaam een uitgever vond (pas in 1930). Sedert het overlijden van Raymond Brulez in augustus 1972 is het rondom hem stil, té stil geworden. Het tijdschrift Ons Erfdeel pakte in 1977 nog wel uit met een goed opstel van Raymond Vervliet over Raymond Brulez, of het pakt van de flamingant met de frankofiel, maar dan is er gedurende jaren niets merkwaardigs te signaleren. Niet te verwonderen dat de Nederlandse schrijver en criticus Pierre H. Dubois zijn inleiding tot de memoires van Brulez de titel meegaf : Raymond Brulez, de "onbekende bekende" !

Brulez' professioneel leven mag geslaagd genoemd worden : hij bracht het tot hoofd van de gesproken uitzendingen bij het N.I.R., nu B.R.T. genaamd. En om nog even terug te komen op zijn literair werk : al heeft hij, al bij al, niet zoveel louter-kreatief-werk op zijn aktief, des te productiever was zijn kritisch werk : vooral de Franse letteren lagen hem nauw aan het hart en in diverse tijdschriften (o.a. Het boek van nu) werden vele opstellen en recensies van zijn hand opgenomen. Hij had een goede kijk op de literatuur en soms heeft hij heel merkwaardige meningen op papier gezet die getuigen van een eigen, rijpe visie. Het is dan ook te betreuren

dat zijn kritisch werk, waarvan het beste een bundeling-in-boekvorm zou verdienen, vandaag de dag amper nog geraadpleegd wordt...

---

(40) F. Bonneure : Literaire gids voor West-Vlaanderen (1985), p. 29.
(41) F. Bonneure, o.c. Voor meer details, zie aldaar p. 28 en 29.
(42) Literaire gids van België, Nederland en Luxemburg (1971), p. 197.
(43) Brief G. Walschap d.d. oktober 1978.
(44) A. Westerlinck : Gesprekken met Walschap. Deel 1 (1969), p. 99-100. Voor de roman Sybille (1938) ging Walschap twee weken werken te De Panne; hij logeerde in Hôtel "Mon Bijou" op de Markt aldaar. Zie : Album Gerard Walschap (1986) p. 77.
(45) R. Boterberge : Hendrik Conscience en Blankenberge (1983) p. 23.
(46) In : Winkler Prins lexicon van de Nederlandse letterkunde (1986), p. 352.
(47) In : De Standaard. Standaard der Letteren, 1988.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIÉTARD

BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604 - AANKOMST VAN AMBROSIUS SPINOLA 1603

Daar de Spaanse troepen geen verdere noemenswaardige successen boekten, liet Aartshertog Albrecht nieuwe troepen samenstellen in Italie en Spanje.

Door Kolonel BENTING, graaf BIGLIA en heer VAN ROTONAU werden 3 regimenten in Duitsland samengesteld en in Lotharingen werden nogmaals 1.500 ruiters aangeworven.

Verschillende steden in het noorden van Frankrijk (Lille, Douai en Orchies) moesten elk 1.500 manschappen leveren en ze daarbij nog onderhouden. Henegouwen werd verplicht 800 man te leveren.

Rond 15 juli 1603 kwamen de verse troepen uit Spanje en Italie aan in de Zuidelijke Nederlanden. Met deze troepenmacht kwam ook Ambrosius SPINOLA (broer van Frederic SPINOLA) mee naar Oostende.

Hij had enkel deze post aangenomen indien hij als opperbevelhebber van alle Spaanse troepen met betrekking tot het beleg van Oostende werd belast. Vanaf zijn aankomst kreeg hij van Aartshertog Albrecht er de financiële adminstratie kado bij.

Zijn belofte aan de Aartshertog luidde : de overgave van de vesting van Oostende en dit met eigen financiële middelen. Na zijn aankomst nam hij onmiddellijk de verloederde financiën in handen en strafte alle uitbuiters en profiteurs.

Onder de hoge officieren was er weldra afgunst daar deze Spinola boven bevoegde kapiteins werd genomen voor dit beleg. Na een periode was er van deze afgunst echter niets meer te merken daar alle officieren de oorlogskunde van Spinola gingen bewonderen.

De opgelegde lasten voor de bevolking werden nu met kennis van zaken en voor het juiste doel gebruikt.

Nieuwe aanvalwapens werden vervaardigd en uitgetest met wisselende kansen. Bij iedere aanval op de vesting werd er massaal gebruikt gemaakt van materialen allerhande en goed getrainde manschappen. Men begon reeds op het einde van 1603 de resultaten van SPINOLA's

opperbevel waar te nemen. De westelijke en zuidelijke buitenverdedingswallen vielen in handen van de belegeraars. De middenstad kwam zo onder het Spaanse kanonvuur te liggen.

Om de aankomst en de successen van SPINOLA te herdenken werden 2 penningen in koper geslagen.

1603 KOPEREN PENNING Ø 30 mm VI : 30 - DUGN. 3554

R. RELLIGIONE . ET . IVSTITIA . 16 (handje) 03
(Godsdienst en Gerechtigheid)
Arend met schotel in de bek en met gespreide vleugels en steunend met de linkerpoot met zwaard op een sokkel met weegschaal en met rechter poot met vlammen op een sokkel met 2 gekruiste veren.

V. COLLAPSA . RESVRGENT * 16 (handje) 03 *
(Ineenstorten. Herrijzen)
Gebouwen in puin.

Deze penning werd geslagen om de aankomst van SPINOLA te herdenken.

1603 KOPEREN PENNING Ø 29 mm VI : 32 - DUGN : 3558

R. ALBERTVS . ET . ISABELLA . D.G.
(Albrecht en Isabella door de genade gods)
Gekroond wapenschild van de Aartshertogen.

V. TEMPORE * ET * LOCO * 1603 * handje *
(Tijd en Plaats)
2 handen die trekken aan een katrol met een aambeeld om een kreeft (Oostende) te verpletteren.

BELEG VAN OOSTENDE - DOOD VAN FREDERIC SPINOLA 26 MEI 1603

Vanaf einde maart 1603 was er een keerpunt in de strijd om de vesting van Oostende te bespeuren. De Spaanse troepen begonnen duidelijk enkele overwinningen te boeken. Zo werden op 13 april, na een helse beschieting, de west-, polder- en zuidcarrés ingenomen. Deze carrés behoorden tot één van de sleutelposities van de verdediging van de vesting en deze gingen nu over in de handen van de Spanjaarden. Zo kwamen de buitenste vestingswallen onder een direct vuur te liggen.

Bemoedigd door dit succes en nog enkele andere, besloot de Aarhertog Albrecht, na overleg met Frederic SPINOLA, een aanval langs zee op Zeeland te wagen.

Voor deze aanval werd een vloot van 12 schepen samengesteld, 8 galjoenen en 4 kleinere schepen. Deze vloot stond onder het opperbevel van Frederic SPINOLA en vertrok uit de haven van Sluis.

Op 26 mei begon de zeeslag tussen de Spaanse Armada en de Marine van Zeeland. Deze strijd bleef gedurende verschillende uren onbeslist, en geen der beide partijen kon de overwinning naar zich toe rijgen.

Frederic SPINOLA wilde door een definitief maneuver deze zeeslag in zijn voordeel forceren en dit door een aanval op het vlaggeschip van de Zeelandse marine uit te voeren. Hij werd echter op een verschrikkelijk kanonvuur ontvangen en verloor in deze confrontatie ruim 300 manschappen. Tevens werden verschillende schepen zwaar beschadigd.

Bij deze strijd verloor Frederic SPINOLA het leven. Hij werd getroffen door verschillende kogels.

Om een totale nederlaag te vermijden besloot de Spaanse Admiraliteit zijn vloot uit deze strijd terug te trekken en zich in de haven van Sluis te verschuilen.

Door de Staten Generaal werden deze overwinning op de Spaanse vloot vereeuwigd door het slaan van 2 penningen.

1603 ZILVEREN EN KOPEREN PENNING Ø 31 mm VI : 23 DUGN : 3551

R. CEDVNT . TRIREMES . NAVIBVS . 1603
(de vaartuigen hebben de bovenhand op de galjoenen)
Zicht op een zeeslag.

V. VICTAE * PEREMPTO * SPINOLA * 26 . MAY *
(overwinning door de dood van Spinola)
Zicht op een verslagen Spaanse vloot.

1603 KOPEREN PENNING Ø 55 mm VI : 26

R. CEDVNT TRIREMES NAVIBVS 1603
(de vaartuigen hebben de bovenhand op de galjoenen)
Zicht op de oorlogsschepen van de Marine van Zeeland.

V. VICTAE PEREMPTO SPINOLA 26 MAII
(overwinning door de dood van Spinola op 26 mei)
Zicht op de Spaanse vloot.

DE GROENTENMARKT ANNO 1946

(Foto: F. Smith, London)

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (10)

door Aimé SMISSAERT (+)

EERSTE ZITTING VAN DEN GEMEENTERAAD DER STAD OOSTENDE GEDURENDE DE DUITSCHE BEZETTING

Deze namiddag, om 5 ure, hield onze Gemeenteraad eene officieuze zitting. Het tegenwoordig verhaal, misschien later ruchtbaar gemaakt wordend, geven wij geen namen op van diegenen welke aan de bespreking deelnamen, ons vergenoegend ze aan te duiden met de namen : "een lid der Schepenbank" (het Schepencollege), "een lid der linkerzijde" (liberalen), "een lid der rechterzijde" (katholieken).

Rond 5 1/4 ure wordt de zitting geopend. Zijn tegenwoordig : MM. LIEBAERT, burgemeester, MOREAUX, DEVRIESE en VERHAEGHE, schepenen, VERDEYEN, DEWEERT, VANDYCKE, DE COCK, LAMS, RAU, WILLEMS, HAMMAN, CORNELIS, ELLEBOUDT en MONTANGIE.

M. BATTONY, zaakgelastigde van den heer Konsul der Vereenigde Staten, woont de zitting bij. M. DE VRIÈRE, onpasselijk, is afwezig. . . . . neemt het ambt van sekretaris waar, in afwezigheid van M. THONÉ, sekretaris, die slechts 's avonds uit Sluis kan terug zijn.

Eerst wordt er lezing gegeven van de lijst der stadsbedienden die hun post verlieten. Een hunner werd door het Gemeentebestuur in zending naar Engeland gestuurd doch is niet kunnen terug keeren.

Onder de stadsbedienden die Oostende hebben verlaten, zouden zijn : de oversten van den Elektriciteitsdienst (deze kwam 's avonds terug), van den Waterdienst, van den Havendienst, van de Riolendienst, alsmede verscheidene ambtenaars, die hun post verlieten zonder toelating en zonder de schepen te verwittigen.

Een lid der Schepenbank doet daartoe opmerken dat zulks zoo moeilijk niet is, aangezien hij zelf is kunnen terug komen, eens zijne zending geeindigd.

Op vraag van een lid der rechterzijde : "Welke tuchtmaatregelen zullen er genomen worden ?" antwoordt een lid der Schepenbank dat het Stadsbestuur geene tuchtmaatregelen toepassen kan zonder goedkeuring . . . . . .

vervolg ontbreekt

Twee leden der Schepenbank en een lid der rechterzijde bevestigen deze woorden.

Hetzelfde lid der Schepenbank. - Op alle oogenblikken moeten wij aan alle slach van rekwisities voldoen.

Men vraagt ons nu : 40 duizend drieponders brood, en er is geen bloem in stad; 220 duizend cigaren en evenveel sigaretten; zes en dertig duizend flesschen wijn, twaalf duizend flesschen champagne, vijf duizend flesschen cognac, vijf honderd verrekijkers. Tegen deze morgen, elf ure, moeten de veertig duizend drieponders geleverd zijn, of anders krijgt de stad eene oorlogsschatting van een half millioen te betalen.

Men vraagt ons vijfhonderd verrekijkers en wij hebben er slechts zeven en zeventig kunnen bijeen krijgen. Waar kunnen wij de andere halen ?

De duitschers vragen nu eens het eene, en dan het andere. Ik

heb de bescherming gevraagd van den heer Konsul der Vereenigde Staten. Deze Heer, onmogelijk aanwezig kunnende zijn, liet zich vervangen door zijn afgevaardigde, hier tegenwoordig, M. BATONNY. Die heer heeft voor ons voetstappen aangewend.

Een lid der Schepenbank. - Ik zegde aan den duitschen plaatskommandant dat ik zelf naar Brussel zou gaan om Maarschalk VON DER GOLTZ te spreken en hem voor oogen te leggen dat hetgene ons gevraagd werd onmogelijk kon volbracht worden, daar de stad uitgeput was door de opofferingen gedaan voor de vluchtelingen en voor de noodlijdenden : "Gaat maar naar VON DER GOLTZ. Op tijd en uur moeten de rekwisities voldaan worden".

M. BATONNY verhaalt dat hij een onderhoud had met den duitschen kommandant. Hij zegde hem dat het aan de stad Oostende onmogelijk was, op uur en tijd, het gevraagde brood te leveren. De cigaars waren er. Hij vroeg dan, ten einde tot eene overeenkomst te geraken, om morgen, Zondag, eene nieuwe bijeenkomst te hebben van het Schepencollege met den duitschen plaatskommandant.

(Er wordt overeengekomen dat morgen het Schepencollege, aan het welke M. VERDEYN zal toegevoegd worden, met den duitschen plaatskommandant een onderhoud zal hebben).

Een lid der Schepenbank. - Het is dus morgen wederom te herbeginnen. Wie weet welke nieuwe eischen men ons doen zal, omdat wij de verrekijkers niet hebben !

M. BATONNY. - Ik sprak den duitschen plaatskommandant van die verrekijkers. Hij antwoordde : "Dit zijn bijzaakjes. Bekomen wij dat niet wij zullen wat anders vragen !"

Een lid der rechterzijde. - In de veronderstelling dat ze de menschen het mes op de keel zetten en geld vragen ?

Een lid der Schepenbank. - Wij hebben 't geld niet.

Hetzelfde lid der rechterzijde. - Ik weet het ! Maar zouden wij de hulp niet kunnen inroepen der kiesbaren van den Senaat ?

Een ander lid der rechterzijde. - Ik kan niet aannemen dat degene die den moed hadden te blijven, moeten tusschenkomen en de andere niet.

Een lid der linkerzijde. - Als wij niets hebben zullen zij misschien niets vragen ! Ze zullen ons misschien gerust laten !

Een lid der rechterzijde. - Dat is geen antwoord ! Men zal gijzelaars nemen, en dan zal men toch lasten heffen tot de gijzelaars verlost worden.

Ten slotte geraakte men t'akkoord voor den voetstap van morgen.

* * *

Ter loops der Gemeenteraadszitting vroeg een lid der rechterzijde dat bijzondere vlaggen zouden geheschen worden op de groote gebouwen der stad, ten einde ze, bij een gebeurlijk bombardement, te vrijwaren.

M. BATONNY zegde nog, o.a. dat de heer JOHNSON, konsul der Vereenigde Staten, de duitsche overheden op de hoogte bracht van hetgene hier met de duitsche ingezetenen gebeurde : hoe de duitsche de belangen der duitsche ingezetenen toevertrouwden aan het Amerikaans konsulaat; hoe de ingezetene duitschers hier zeer lang mochten blijven; hoe menschlievend de duitsche gekwetsten verpleegd werden,

enz. Hij steunde er op dat Oostende eene opene plaats was, zonder geldmiddelen.

* * *

Rond 10 ure van den morgen was een duitscher aan 't werk aan de Brandariskaai, om zijn gespan, bestaande uit eenen grooten wagen met 2 peerden, vooruit te doen komen. De peerden steigerden en heel het gespan rolde het water in. Men had groote moeite om den duitscher te redden; peerden en wagen gingen naar den diepen.

Gister hadden de Engelschen doorgebroken tot voorbij Lombartzijde. Zij werden achteruitgedreven, doch deze namiddag zouden vijf duizend Engelschen tot tegen Westende gerocht zijn. Als 't maar waar is !

De duitschers waren er in gelukt, in den verloopen nacht, twee hunner zware kanonnen op te zetten tusschen Westende en Middelkerke. Een der kanonnen, met ruim 40 man er rond, werd door Engelsche shrapnells getroffen : van het kanon en de mannen blijven er slechts stukken ijzer en staal en lijken over. Het tweede kanon moest dezen avond teruggehaald worden.

De Maasbode, Hollandsch nieuwsblad, in zijn nummer van gister, verhaalt dat de duitschers, om zoo te zeggen, al hunne beschikbare troepen uit België naar Oostende gestuurd hebben.

* * *

Heden werden 11 Belgische gevangenen, 9 jagers en 2 piotten, binnengebracht.

Het stadsbestuur, gezien het gemis aan nationaal geld, zal, van morgen af, kasbons van 1, 5 en 20 frank uitgeven.

De briefjes zoo van een, als van 5 en 20 frank zijn van wit papier verveerdigd.

Deze van 1 frank dragen op de voorzijde, in den kader gedrukt-blauw op mauve : in den linker bovenhoek de letter S, er onder in wit en blauw het wapen van Oostende met de gekende zeemeerminnen; er nevens, in 't zwart het cijfer 1. De bovenkant van den kader wordt gevormd door een band met de woorden Ville d'Ostende; in den rechter bovenhoek, de letter P; in den rechter onderhoek, de letter Q; in den linker onderhoek, in een cartouche waarboven de kenteekenen van Mercurius (of den handel) en den drietand van Neptunus prijken, de cijfers 25-10-1914.

In het midden van den benedenkant van den kader, eene witte plaats voor het volgnummer in 't rood en de serieletter in 't zwart. Het overige van den kader is ingenomen door bloementakjes.

In 't midden der voorzijde, in licht mauve tint, op witte grond, een zicht der Visscherskaai met, op den achtergrond, de oude Sint-Pieterstoren. In 't blauw staat er op gedrukt : Bon de un franc payable à la caisse communale le 31 Mars 1915, en er onder, le secrétaire, le bourgmestre, le receveur en de handteekens (in 't zwart) dezer heeren.

De keerzijde is gedrukt in donkerblauw op wit. Al boven, in een breede band : Stad Oostende, die twee woorden van malkaar gescheiden door een cartouche, waarin in 't wit op donkerblauwen grond het jaartal 1914 en er boven de kenteekenen van den handel. De linker- en rechterkanten van den kader worden gevormd door het cijfer 1, in een witmedaljon, met er rond en er onder bloementakjes.

Op den benedenkant, links en rechts, de letters S en O, omstrengeld, en, er tusschen, de kader voltooiend, eenige kleine ornamenten.

Het binnenste van den kader is in vorm eener verlengde halve ronde, in dewelke, in licht mauve tint, het wapen van Oostende, en in de bovenste helft, in donkerblauwe letters : Goed voor een frank uitbetaalbaar in de gemeentekas op 31 maart 1915.

De briefjes van 5 en 20 frank bieden dezelfde teekeningen aan; ze zijn gedrukt : deze van 5 frank, op de voorzijde, de teekeningen in groende kleur, op wit papier, enkele deelen lichtgroen, het cijfer 5 in 't zwart, het zicht van de Visscherskaai en van den Sint Pieterstoren, in lichte bleekgroene tint. Op de keerzijde, de teekeningen en cijfers, in donkergroen, op witte grond; de wapens van Oostende, in lichtgrijze tint.

De briefjes van 20 frank : op de voorzijde, de teekeningen in roodachtig bruin, enkele delen in bleeke roodachtig bruine kleur; het zicht van de Visscherskaai en den ouden Sint Pieterstoren, in lichte roodachtig bruine tint; op de keerzijde, de teekeningen en cijfers, in bruinrode kleur, op witte grond; het wapen van Oostende, in bleekblauwe tint.

* * *

Z.E.H Deken CAMERLYNCK vertrok heden naar Engeland, met eene bijzondere zending gelast.

Twee nieuwe plakbrieven zijn uitgehangen : de eerste heeft betrek op de rekwisities. 't Schijnt - maar dat staat op den plakbrief niet - dat tal onzer winkeliers slachtoffers zijn van duitschers die, valsche of ongeteekende rekwisitiebons in d'hand, allerhande koopwaren opeischen. Wat er ook van zij, bedoelde plakbrief laat de wete dat, alleen rekwisitiebons, geteekend door duitsche overheden, geldig zijn. De rekwisitiebons vor cigaars, wijnen en champagne moeten geteekend zijn van den plaatskommandant.

Hier volgt de tweede :

Het beschieten van Engelsche hotels en Engelsche onderdanen op de Belgische kust legt mij de menschelijke plicht op tot bescherming van de hier verblijvende Britsche onderdanen, de noodige veiligheidsmaatregelen te nemen. Ik beveel dus, dat alle Engelsche onderdanen in Oostende en in de aanpalende kustplaatsen ten spoedigste deze plaatsen verlaten. Zij moeten zich plaatsgewijze verzamelen en zullen onder zeker geleide naar de Hollandsche grens overgebracht worden.

Ik moet er van afzien gelijk welk verantwoording op mij te nemen voor de ellende welke de nuttelooze Engelsche beschieting op die wijze over de tot nu toe onder Duitsche beschermingstaande vrouwen en kinderen brengt.

De afdeelingscommandanten moeten er voor zorg dragen, dat de uitwijkende personen met alle zorg uit het door de Engelsche schepen gevaarvol bereik verwijderd worden.

Oostende, 23 October 1914.

V. SCHROEDER
Admiraal

(vervolgt)

OOSTENDSE BURENTWIST OP HOOG NIVEAU IN 1794

door Jan COOPMAN

Burgemeester Arnold HOYS was eertijds de noorderbuur van de Paters Capucienen. In 1794 verhoogt HOYS zijn muur tegen de kerk, waardoor het licht dat door de kerkvensters valt dreigt afgeschermd te worden. Wanneer de muur vensterhoogte nadert, schieten de paters verontwaardigd in aktie en leggen klacht neer bij monde van hun geestelijke vader of syndicus.

Op 13 juni 1794 trekt syndicus, Jacob COSYN, naar notaris Joseph Niklaas DE CALLAIS en geeft deze opdracht om zich naar HOYS en vervolgens naar metsersbaas Jan DAVERSYN en timmerman Pieter WEYSEN te begeven en te protesteren tegen de verhoging van de muur wegens "de merckelycke duysterheyt, licht beneeminghe ende considerabele umbragie" zowel aan het altaar van O.L.Vrouwe als aan dat van de H. Antonius. Zij moeten de werken stilleggen "juste aende vensters der kercke" en er wordt hen verboden bij het optrekken van het lager gebouw, de muur van de Capucienen zonder toelating te gebruiken.

Opdat HOYS volledig van het recht van de opposanten zou ingelicht zijn, moet de syndic hem ook nog een kopie overhandigen van het dekreet die hare Majesteit op 11 maart 1631 aan de paters verleend had.

Dezelfde dag nog gaat de notaris bij HOYS aankloppen. Deze blijkt echter buiten de stad te zijn. DE CALLAIS moet zich tevreden stellen met de klacht over te maken aan de echtgenote van HOYS en diens oudste zoon, Jan. Vervolgens begeeft hij zich naar de woonsten van WEYSEN en DAVERSYN.

Boter aan de galg, en op de 16e trekt syndicus COSYN alle registers open en wendt zich tot de burgemeester en schepenen, "in hun generaele vergaederinghe" om te protesteren tegen de bouw van HOYS, wegens het benemen van het licht - "naementlyck in den winter, alswanneer men gansche daegen bijnae aen de twee vermelde autaeren met keersse light sal moeten exerceeren de goddelycke diensten... principaelyck aen den lestgenoemden van den H. Antonius van Padua, geconsidereert dat het (er) van nu af tot in de winter saisoen al soo doncker is dat men daeraen in het midden van dagh moeyte heeft om te sien".

Bij een bezoek aan het kerkje kan men nog in de noordelijke muur aan weerszijden van het Sint-Antonius altaar, de sporen zien van twee.... dichtgemetste vensters.

Ref. : Not. Van Caillie 1941 - boek 72.

NOCH OVER DE KAPUCIJNENKERK

In de laatste paragraaf van het hierboven staande artikel schrijft de heer Jan COOPMAN dat men aan weerszijden van het Sint-Antonius altaar, de sporen kan zien van twee dichtgemetste vensters.

Dit is juist maar.... het dichtmetsen dateert zeker niet van het jaar 1794 !

In "Ostende Monumentale et Pittoresque" (Imprimerie-Lithographie de la Cour - Ostende) geeft C. LOONTIENS een beschrijving van de brandramen die het kerkje sieren. Voor de linkerbeuk somt hij op vooraan de kerk beginnend : 1ste brandraam : Christus en de leerlin-

gen van Emmaüs; 2de brandraam : Christus geeft de sleutels aan de H. Petrus; 3de brandraam : verschijning van 't kind Jezus aan de H. Antonius.

Brandraam 2 en 3 bevonden zich rechts en links van het Sint-Antonius altaar. Deze toestand is duidelijk te zien op foto's genomen in 1950 en verschenen in De Plate (jaargang 16, nr. 9 van september 1987).

Door de bombardementen, gedurende de oorlog 1940-45, werden echter alle brandramen vernietigd, uitgenomen het brandraam aan de linkerzijde van het Sint-Antonius altaar. De verklaring is tamelijk eenvoudig. Dit brandraam kwam namelijk uit op een zeer klein kamertje van het huis in de Kapucijnenstraat, naast de kerk. Het was in feite aan beide kanten beschermd tegen de luchtdruk van de inslaande bommen.

Door dit kamertje was het brandraam zeer duister. Vanuit de kerk was onmogelijk te zien wat het voorstelde.

Bij de verbouwing van de kerk in 1960 werden in de linkerbeuk drie grondige wijzigingen doorgevoerd. Het Sint-Antonius brandraam werd verplaatst naar het koor van het O.L.Vrouw altaar, de preekstoel kreeg een nieuwe plaats aan de rechterzijde van het Sint-Antonius altaar (voor de verbouwing stond de preekstoel in de rechterbeuk) en de vensters links en rechts van het Sint-Antonius altaar werden dichtgemetst.

De huidige sporen van de dichtgemetste vensters in de noordelijke muur dateren dus niet van 1794 maar van 1960.

Volgens LOONTIENS werden door de gemeenteraad van 5 februari 1866 de plannen, opgesteld door de stadsarchitect, aanvaard om de vensters van de Kapucijnenkerk te vernieuwen (het brandraam van de H. Antonius dateert van 1869). Andere verbouwingen werden nog uitgevoerd in 1891 en 1897.

Jean Pierre FALISE

WIE SCHILDERDE DEZE EERSTE OOSTENDSE WATERTOREN ? II

Ref. : Tijdschrift De Plate 3/90, blz. 90/87 + 88.

Ikzelf ben rechtstreekse familie van de VANHESTEs. Mijn moeder heette Helena VANHESTE. Ze had inderdaad een broer Juvenal die een winkeltje van verf- en schilderstuig heeft uitgebaat in de Romestraat. Hij was feitelijk muzikant en bespeelde de contrabas. Zijn zoon Maurice leeft nog en woont in de Stuiverstraat 69.

Maar er was nog een VANHESTE die een schilderswinkel heeft opengehouden, namelijk in de Alfons Pieterslaan, naast KALTER. Zijn voornaam was Eugène en die heeft ook schilderijen gemaakt. Hij was de grootvader van de kunstschilder DEVOLDER. Een zoon van hem, Lucien, is nog in leven. Hij woont in een appartement der nieuwe gebouwen, Schipperstraat.

Door een VANHESTE is inderdaad een kunstwerk gemaakt over de brand "van de grote kerk". Ik denk dat Lucien VANHESTE daar meer zou kunnen over weten. Daar is ook Gustaaf VANHESTE geweest die zich speciaal heeft toegelegd op het schilderen van onderwatertaferelen. Zijn zoons Arthur en Robert zijn bekend als kunstschilders.

De stamvader was Emiel VANHESTE, die natuurlijk ook schilderde. Hij heeft o.a. een zeer interessant documentair werk geborsteld over de grote brand van petroleumopslagplaatsen aan de dokken van Antwerpen (Oostruwel of zo iets). Een zeer groot werk dat ik als kleine jongen heb gekend. Spijtig genoeg weet ik niet waar het naartoe is geraakt.

August DE LEGER

GROENTENMARKT 1614 - 1990

Bij de werkzaamheden aan de heraanleg van de Groentenmarkt te Oostende, werden er door een liefhebber van Oostendse geschiedenis, de heer Hubert MARCHAND, enkele opgravingen gedaan.

Bij deze opzoekingen kwamen enkele onvolledige schedels en beenderen te voorschijn.

Langs de noord-oostkant van de Groentenmarkt werd door bovenvermelde persoon een oude waterput blootgelegd, deze was reeds in vroegere tijden met puin opgevuld.

Volgens de heer MARCHAND was er in het midden van de markt een andere waterput aanwezig. Deze was bedekt met een grote zware steen die bij het wegscheppen van de aarde gedeeltelijk verschoven werd. De heer MARCHAND nam een kijkje in deze put en zijn bevindingen waren : diep en er stond nog water in.

Jammer genoeg werd er door de verantwoordelijke van de werken, de volgende morgen vroeg alles bedekt met een laag beton.

Wat de schedels betreft en de beenderen is dit op een logische wijze uit te leggen. Vanaf juli 1604, gedurende het Beleg van Oostende, werd bij de laatste doorsnede van de stad (Nieuwe Troie) voor de versterkingen gebruik gemaakt van aarde en lijken. Door de Staten Generaal werd een premie betaald van 15 stuivers voor de aanbreng van lijken. Na het beleg werden de puinen geniveleed en werden de resten van lijken bij deze werken onder de grond gestopt.

Er kan dus volgens mij absoluut geen sprake zijn van een begraafplaats, doch eerder sporadisch enkele resten van menselijke skeletten.

Er werden door de heer MARCHAND enkele foto's genomen van deze opzoekingen.

E. LIETARD

RENOVATIE (wat een woord) van de GROENTENMARKT en wat er te voorschijn kwam

Tijdens de werken voor het vernieuwen van het wegdek van de Groentenmarkt, stootte men zoals verwacht op enkele restanten van het Oude Oostende. Helaas greep men (weer) de kans niet om alles eens nader te onderzoeken en werden de vondsten zo vlug mogelijk weggemoffeld, dank zij, zo niet het onbegrip, dan toch minstens de onverschilligheid van hen die het voor het zeggen hebben.

Op bijgevoegde schets heb ik rudimentair aangeduid waar en wat er ontdekt is, namelijk :

Put A : gemetste cirkelvormige put, binnendiameter 82 cm, buiten 125 cm, lag op ongeveer 30 cm onder het maaiveld, bestaat uit rode baksteen, lag aan de N.W. zijde van de markt op ongeveer 2 m uit de bestaande boordsteen.

Put B : een gemetste bijkorfvormige put in gele baksteen, 250 cm diameter, met een opening bovenaan van ± 120 cm, deze put lag in het midden van het plein. Bij de ontdekking zou er water ingestaan hebben op een diepte van ongeveer 2 m.

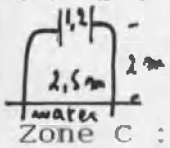

Zone C : hier werden een tweetal schedels en een kanonbal gevonden.

Alleen put A kon ik rustig bekijken, put B heb ik nog juist zien verdwijnen onder het zand, de schedels en de kanonbal zijn ogenblikkelijk weggevoerd samen met de uitgegraven aarde.

Marcel CALCOEN

Schaal : 1/1.000
Brabantstraat
Mijnplein
Wapenplein
Breidelstraat
Groentenmarkt
Restaurant
Polaris
A
B
C
±3,-m
±3,50
nr.9 wasserij De Ster
nr.11 de kleine
wapenkamer
nr.13
Biljart Palace
32,50 m
Sint Franciscusstraat
Dwarsstraat
Witte Nonnenstraat
Kerkstraat
Noord
Kaaistraat
M.Calcoen.Maart 90

FORT SINTE ISABELLA

Van ons geacht medelid de heer André VAN CAILLIE ontvingen wij een schrijven dat ons de oorsprong geeft van de noodopgraving op de site van Fort Sinte Isabella.

Uit de copie van een brief van de "Dienst voor opgravingen van het Ministerie van Vlaamse Gemeenschap" blijkt dat het initiatief tot deze noodopgravingen er kwam dank zij de tussenkomst van Korvettekapitein André VINCK (Korpscommandant van het Logistiek Kommando van de Zeemacht in Oostende). Op 20 november 1989 schreef hij de bevoegde dienst aan over de toekomstige verkaveling van deze belangrijke historische site. Hierbij stelde de heer VAN CAILLIE zijn dokumentatie met betrekking tot het fort ter beschikking.

Ere wie ere toekomt en wij zijn de heren VINCK en VAN CAILLIE dankbaar voor hun inzet terzake.

J.B. DREESEN

HET BELEG VAN 1706 TE OOSTENDE

Tijdens zijn uitstekende voordracht over het Beleg van 1706 (het zogenaamde klein beleg van Oostende) vestigde de heer Walter DEBROCK de aandacht van het publiek op het bestaan van een dichtbundel die hierover handelde. Een zekere DE JONGHE, tijdgenoot van de gekende Duinkerkse rederijker Michiel DE SWAEN, schreef een gedicht van een 1.900 verzen waarvan er 1.068 een zeer waarheidsgetrouw verslag geven van dit beleg. Dit gedicht, voorzien van een inleiding verscheen in de Mededelingen van de Vlaamse Academie in het jaar 1905. Bij zijn opzoekingen met betrekking tot zijn voordracht vond de heer DEBROCK het spoor van deze bundel. Het is een waardevolle vondst voor de geschiedenis van onze stad maar het getuigt niet van een ruime verspreiding van de Mededelingen van de Vlaamse Academie.

De heer R. LEROY, waarnemend Hoofdbibliotekaris van de Stad Oostende, die aanwezig was op de voordracht, meldde ons dat hij onmiddellijk het nodige deed om een exemplaar van deze dichtbundel te verkrijgen voor het fonds Ostendiana van de biblioteek. Dit exemplaar is inmiddels aangekomen en staat, na inbinding, ter beschikking van het lezerspubliek. De heer DEBROCK stelde zijn exemplaar ter beschikking van de Kring.

Onze dank aan de heer DEBROCK voor deze mooie vondst en aan de heer LEROY voor zijn vlugge inzet terzake.

J.B. DREESEN

KEN UW STAD : HET MUSEUM ENSORHUIS, VLAANDERENSTRAAT 13

door Norbert HOSTYN

TER INLEIDING

1917 : James ENSOR, kunstschilder, graveur is 57 jaar oud. Als kunstenaar is hij al lang over zijn hoogtepunt heen en stilaan begint hij internationale roem te verwerven.
In dit jaar 1917, in volle oorlogstijd, verhuist hij van een hoekhuis Van Iseghemlaan/Vlaanderenstraat naar een winkelpand aan de Vlaanderenstraat 27. Het huis had hij geërfd van zijn oom Leopold HAEGHEMAN, die er een schelpen- en souvernirwinkel hield.

In het bovengenoemd hoekhuis was ENSOR in 1880 terug bij zijn familie

komen wonen, vader, moeder, zuster, een tante. Hij had zopas zijn niet al te schitterende studies aan de Brusselse Akademie beëindigd en was grondig ontgoocheld door de praktijken, die het professorenkorps van die instelling huldigde.

ENSOR's ouders hadden er een handel in souvenirs- en carnavalartikels. ENSOR had er zijn atelier op zolder. Door de vensterramen ontrolde zich een enig panorama over de nog kleine badstad.

Op die zolderkamer schilderde hij enkele prachtige, sfeervolle gezichten op de Vlaanderenstraat en de Van Iseghemlaan : "Gezicht op de ondergesneeuwde Van Iseghemlaan" (1881) en "Gezicht op de Van Iseghemlaan" (1905), beide in het Museum voor Schone Kunsten te Oostende.

Daar ontstonden nagenoeg alle meesterwerken van James ENSOR : "De oestereetster", "Intrede van Kristus te Brussel", "Verbazing van het masker Wouse", "Stilleven met rog", de meeste etsen, honderden tekeningen.

Een gedenkplaat, aangebracht op de gevel van dat hoekhuis, herinnert nog aan ENSOR's verblijf aldaar van 1880 tot 1917.

* * *

In 1917 nam hij zijn intrek in de Vlaanderenstraat 27, het huidige "Ensorhuis".
Het 19e-eeuwse huis is niet bijster markant : een onopvallend rijhuis, met winkelpand, zoals er veel stonden in de stad. Alleen het feit dat James ENSOR er zijn lange levensherfst doorbracht, lag aan de basis voor behoud en bescherming (1974).

Samen met zijn trouwe huisknecht August VAN YPER woonde ENSOR tot aan zijn dood, einde 1949, in het huis aan de Vlaanderenstraat 27. Daar ontving hij zijn vele vrienden en bewonderaars, kunstenaars, critici en literatoren, joernalisten en personaliteiten allerhande. Na de dood van ENSOR ijverde de vereniging "Vrienden van James Ensor" voor het behoud van het huis als museum. Dat werd dank zij een nationale aktie werkelijkheid in 1952. Maar intussen werden belangrijke gedeelten van de inboedel, helaas, verkocht; vooral de talloze kunstwerken, die tot 1949 het huis sierden. Ze vonden al vlug hun weg naar musea en privéverzamelaars. In 1956 werd het Ensorhuis aan de stad Oostende overgedragen, maar mettertijd liepen de kosten om het in stand te houden danig op : het Ensorhuis verkwijnde en werd tenslotte voor het publiek gesloten.
Even was er zelfs sprake van sloping....

Omstreeks 1973 keerde het tij. Een groep Ensor-bewonderaars zette een campagne op touw, die de restauratie en heropenstelling van het museum, einde juni 1974, tot gevolg had. Het bezoek van koningin FABIOLA, in september 1974, was meteen de officiële blijk van waardering voor die prachtige verwezenlijking.

Het vernieuwde Ensorhuis is dus niet zozeer een nauwgezette historische rekonstruktie : de echte schilderijen hangen er nu eenmaal niet meer, en vele kleinere voorwerpen gingen in andere handen over. Reprodukties op ware grootte sieren thans de kamers. Toch roept het geheel op zeer suggestieve wijze de eigen leefwereld van de oudere James ENSOR op.

DE SOUVENIERWINKEL

De bezoekers komen binnen via de souvenirswinkel, ENSORs oom en tante hielden alhier een "bazar" open : kitcherige souvenirs,

speelgoed, schelpen, chinoiserieën, prentkaarten en maskers vinden er gretige kopers. James ENSOR sloot algauw dat winkeltje, maar bewaarde het piëteitsvol, als een soort herinnering en tevens als onuitputtelijke bron van inspiratie voor zijn vele latere werken. Allicht vond ENSOR hier iets uit zijn jeugd terug, want ook zijn ouders hielden zo'n schelpenwinkel open. Een foto op één van de uitstalplanken toont het Ensorhuis, toen het nog een échte souvenirswinkel was. Het winkeltje staat thans niet meer zo vol als weleer, maar bevat nog steeds tal van wondere zaken. In de wandkasten vallen de maskers op. Het zijn zulke maskers, welke hier verkocht werden en die ENSOR inspireerden.
Achterin hangen zes interessante foto's van de kunstenaar. De oudste twee tonen ons James ENSOR in close-up (1883) en in zijn oud zolderatelier (1893). Vooral de laatstgenoemde foto is boeiend omwille van de vele kunstwerken die erop te zien zijn.

De overige vier foto's zijn genomen door de Oostendse meesterfotograaf Maurice ANTONY (1883-1963) : ENSOR in gezelschap van zijn trouwe huisknecht, twee opnamen uit 1933 waarop we ENSOR zien in het "Blauwe Salon", zijn werk- en leefkamer en een mooie portretfoto op latere leeftijd.

Daar staat ook zijn - nu gehavende-marmeren - borstbeeld door de Brusselse beeldhouwer Edmond DE VALERIOLA. Het beeld werd in 1930 onthuld in de tuinen vóór het Kursaal. Thans staat een bronzen repliek opgesteld op het terras van de Venetiaanse galerijen (Zeedijk). De tweede buste, in ceramiek, is het werk van beeldhouwer Dolf LEDEL die in de jaren dertig te Oostende werkzaam was.
Op de schildersezel bemerken we het "Ensorhuis", gezien door kunstschilder Geo MOMMAERTS.

Het plaatsje achter de winkel was vroeger een kleine bergruimte. Aan een klerenhanger prijken mantel en hoed van de meester. Tegen de achterwand staat een grote vitrinekast in art-nouveau. Daarin zijn waardevolle "bibelots", die ENSOR bezat, tentoongesteld : vazen, beeldjes, glaswerk, vlinders, schelpen... Sommige van die voorwerpen werden door ENSOR in zijn stillevens verwerkt. Ook een klein karikaturaal Ensorportret van de hand van Eric WANSART valt hier op.
Aan de overige muren hangen enkele Ensor-portretten. Één geschilderd door Isidoor VERHEYDEN (1846-1905), een ander gemaakt door Henry DE GROUX (1866-1930). Beide portretten waren destijds ENSORs persoonlijk bezit. Dat van VERHEYDEN treffen we aan op het schilderij "Mijn geliefkoosde kamer" uit 1892 (Museum te Tel-Aviv). Het erg opvallend damesportret is ook een werk van Henry DE GROUX. Het stelt Mevrouw Emma LAMBOTTE voor, echtgenote van een Luikse arts en zelf amateur-schilder. Van 1903 af spande die bemiddelde dame zich in voor de promotie van ENSOR's kunst door het aankopen van werken en door hem in haar kennissenkring bekend te maken. Er hangen hier ook nog drie moderne schilderijen, die ENSOR als thema hebben : "Ensor en de muze van Oostende" uit 1966, door Friedrich Karl GÖTSCH, "Hulde aan Ensor" door Adhémar FRITZ en "Ensor en Renée Keuller" door Renée KEULLER.

TUSSENVERDIEPING

Op deze tussenverdieping ziet men eerst een driedimensionele rekonstruktie van het vernietigde schilderij "Arme luizenbos die zich warmt". Het is een werk van de hyperrealistische beeldhouwer Jacques VERDUYN, die ook in het Museum voor Schone Kunsten op het Wapenplein vertegenwoordigd is.

Aan de straatzijde is een kleine dokumentatiezaal met wisselende studietentoonstellingen over de kunstenaar. Dit jaar zijn het "Brieven van Ensor". De foto's aan de muur zijn vergrotingen van ENSOR' reeks etsen "De zeven hoofdzonden" (1888-1904). Rechts van de deur beginnend ziet men kloksgewijze : de ontucht, de luiheid, de afgunst, de hoofdzonden beheerst door de dood, de gierigheid, de hoogmoed, de gulzigheid, de gramschap. Acht meesterwerkjes vol scherpe satire.

1e VERDIEPING

De blikvanger is uiteraard de eerste verdieping, met eetkamer en salon-atelier. De meubilering is nog authentiek, maar de kostbare schilderijen, de warboel van boeken, papieren, schildergerief en allerlei snuisterijen zijn verdwenen.
Het "Blauwe Salon" aan de straatzijde, was de ontvangst- en werkruimte : tegelijk leefkamer en atelier. Zoals nog te zien is op oude foto's, bood dit salon destijds een schilderachtige aanblik, die we het best als "artistieke wanorde" kunnen omschrijven.
Aan de muren valt onmiddellijk het beroemde doek "Intrede van Kristus te Brussel" uit 1888 op. Het oorspronkelijke werk bevindt zich thans in de U.S.A. "De Verbazing van het masker Wouse" uit 1889, dat u rechts naast de piano ziet, hangt in het Museum te Antwerpen. Het prachtige "Stilleven met rog", dat erboven hangt werd in 1892 geschilderd en bevindt zich thans in het Museum voor Schone Kunsten te Brussel. Boven de piano hangt een erg stemmig en kleurrijk werk uit 1886 : "Kinderen bij opschik", thans in een Antwerpse privéverzameling. Het schilderij naast het venster is het beroemde "Maskers twistend om een gehangene" uit 1891 (Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen). Boven de kachel hangt "De geërgerde maskers" uit 1883 (Museum voor Schone Kunsten te Brussel). Op de schildersezel ENSORs affiche voor zijn tentoonstelling bij "La Plume" (1898) en een gipsen "écorché".
De mahoniehouten buffetkast komt voor als achtergrondelement op het schilderij "De oestereetster".

Piano en harmonium herinneren aan ENSORs muzikale belangstelling en kompositorische bedrijvigheid. Hij komponeerde de balletmuziek "La Gamme d'Amour" en de "Marche des Rotariers Ostendais". Thans nog laat de beiaard in de toren van het Feest- en Kultuurpaleis geregeld deuntjes uit "La Gamme d'Amour" horen om het half uur. Het leuk Viktoriaans stoeltje in schelpvorm treffen we aan op het schilderij "Bizarre rokers".

De tweede deur leidt naar de eetkamer. Boven die deur hangt een anoniem 17de eeuws Damesportret dat ENSOR in enkele schilderijen en tekeningen verwerkte.

In de doorgang naar de eetkamer hangt de reproduktie van "Muziek in de Vlaanderenstraat" (1891; Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen) alsook de gouache "Ensor aan de piano" van de Bretoense schilder Pierre DE BELAY (1946), door diens weduwe aan het Museum geschonken. In de eetkamer valt vooreerst de neo-barokke kast op, door de kunstenaar vaak gebruikt als motief in schilderijen of tekeningen. Aan de muren reproducties van "De oestereetster" (1882), het cryptisch werk "De bizarre rokers" (ca. 1920), "De oneervolle vivisectors" (1925) (beide laatste werken in een Kortrijkse privéverzameling), "Bloemen en Chinese vazen" (1896; Museum voor Schone Kunsten, Brussel). Tenslotte nog twee maskerscènes : "Eigenaardige maskers" (1892; Museum voor Schone Kunsten, Brussel) en "De intrige" (1890; Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen). De siervaas op de tafel in Koreaans aardewerk is deze afgebeeld op "Bloemen en Chinese vazen".

In het trappenhuis ziet u een portrettekening van de oudere ENSOR door de Hongaars-Franse kunstenaar Tibor GERTLER en een vergroting van de ets "De Pisser" (1887). Let op de zelfspot : "Ensor est un fou".
Affiches van diverse Ensortentoonstellingen decoreren de traphall.

De kamers op de verdieping zijn niet te bezoeken. Ze worden bewoond door de huisbewaarder.

EN NOG OVER HET SCHILDERIJ VAN DE "EERSTE WATERTOREN"

In verband met de vraag van de heer J. VANDEWALLE in "De Plate" (p. 90/88), betreffende het schilderij "eerste watertoren" kan ik het volgende zeggen.

Een schilderij met hetzelfde onderwerp, eigendom van de heer en mevrouw NASSEL-KIEKEN August, grootouders van mijn echtgenote en echte Oostendenaars hing destijds samen met enkele andere doekjes met Oostendse onderwerpen in hun huis Lijndraaiersstraat, 50, waar ze tussen haakjes eerst in 1928 introkken, en dus slechts geruime tijd nà 1900 op het Hazegras leefden. Voordien woonde de familie in de Veldstraat (huidige Peurquaetstraat).

Dit schilderij samen met een ander, voorstellende een gezicht op de brandende "Grote Kerk", zijn thans in het bezit van de heer en mevrouw NASSEL-LUYENS, Albert, hun 7e zoon (ze hadden er negen in het totaal !). Bij rondvraag bij de vier nog levende zonen NASSEL (Alfons, Albert, Gerard, Maurits) bleek dat de "artiest" wel degelijk Juvenal VANHESTE (of VANNESTE) zou zijn geweest, die de werkjes zeker niet in "opdracht" maar als vriendendienst maakte.

De families VANHESTE en NASSEL waren goed bevriend, zo was August peter van een van de kinderen van Juvenal, die huisschilder van beroep was en een winkel had in de Romestraat (dicht bij de Veldstraat) tussen de Vogelmarkt en de Caïrostraat (over de huidige bakkerij Korenbloem).

Als schilder leverde hij steeds kopiewerk, zo zou het werkje over de brand van de "Grote Kerk" (greep plaats in 1896), geconterfeit zijn van een of andere afbeelding die in een cafeetje van de Lijnbaanstraat hing. Het is m.i. logisch, dit wetende, dat ook het andere, van de watertoren nagemaakt is van een vroeger schilderijtje (?), al of niet van de hand van een der gebroeders DELARUWIERE.

Over de figuur Juvenal VANHESTE kan nog gezegd worden dat hij ook over een zekere muzikale begaafdheid moet beschikt hebben, hij zou gespeeld hebben in het Kursaalorkest (konterbas ?) en ook muzieklessen gegeven hebben o.a. aan de kinderen NASSEL.

Meer heb ik niet kunnen vernemen bij de familie NASSEL over de oorsprong van beide werken.

Marcel CALCOEN

VERBETERING

In de aankondiging betreffende het verschijnen van het boek "HET OOSTENDSE POLITIEPERSONEEL IN 1907" (De Plate blz. 90/132) is in het rekenignummer een fout geslopen.

Het juiste rekeningnummer van D. Deschacht, Lotuslaan 19, Oostende is : 001-0299452-89.

Onze verontschuldiging voor deze vergissing.

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAUW

LANOYE, Robert - Ostendiana L.226/8
Le petit belge que voici... : témoignage de trois-quarts de siècle. Oostende : Erel, 1989.

NAERT, Urbain - Ostendiana N.126/24
Het drama van de vliegende bom... : Eernegem, 8 juli 1944. Eernegem : U. Naert, 1989.

STEKELORUM, Rik - Ostendiana S.851/1
"Valentijn" van Sint-André : van potvis tot aprilvis. Koksijde : Rik Stekelorum, mei 1989.

REMOORTERE, Julien van - Ostendiana R.355/173
Ippa's kastelengids voor België. Tielt : Lannoo, 1988.

LOMBAERDE, Piet - Ostendiana L.373/3
Het teoretische en praktische aandeel van Simon Stevin en Wenceslaus Cobergher bij de heropbouw van Oostende na 1604. Overdruk uit : Het Ingenieursblad; 52e jg., 1983, nr. 8, p. 331-338.

COORNAERT, Maurits - Ostendiana C.348/6
De werken van Maurits Coornaert : indices op de persoonsnamen, voorkomende in zijn historische werken. In : "Rond de Poldertorens" : handelingen van de Kring voor heemkunde en geschiedenis "Sint-Gutha-go"; speciaal nummer, maart 1989.

DUMON, René - Ostendiana D.904/1
Geschiedenis van Nieuwpoort. Nieuwpoort : Stad Nieuwpoort, 1989.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/316
Constant Permeke : retrospectieve tentoonstelling. Antwerpen : Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen, 1959.

BREDENSE - Ostendiana B.834.5/1
De Bredense Spanjaardduinen : natuurpocket gerealiseerd door de Bredense Natuurwerkgroep "De Zeekoet". Bredene-Dorp, 1989.

PARMENTIER, Jan - Ostendiana P.190/3
"Oostendse" zeelui en supercargo's in dienst van de Deense Aziatische Compagnie (1730-1747). Overdruk uit : Mededelingen van de Marine-Academie.

DOLFEN, Freddy - Ostendiana D.595/1
De Panne Binnenstebuiten : ontspanningsgids. Oostende : Druk. Goe-kint, 1988.

ANSEEUW, Marc - Ostendiana A.354.5/1
Meesters in het Rijk der Tonen : het Koninklijk Muziekconservatorium Gent en het Nieuwe Klankschap. Gent : Koninklijk Muziekconservatorium Muzikon, 1989.

NAERT, Urbain - Ostendiana N.126/25
Stille getuigen over de Grote Oorlog. Eernegem : U. Naert, 1989.

LE COMPTE, Herman - Ostendiana L.2935/18
Gezond met dokter Le Compte : de essentiële dr. Le Compte. Antwerpen, Hadewijch, 1989.

CROCKAERT, Jacques - Ostendiana C.454/5
Les routes de l'exode : 1940. Strombeek-Bever : Ed. Le Scorpion, 1975.

PARMENTIER, Jan - Ostendiana P.190/1
De handelaars en supercargo's in de Oostendse moka- en Indiahandel (1714-1735). Overdruk uit : Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis ("Société d'Émulation") te Brugge, 1985.

MASEREEL, Frans - Ostendiana M.295/72
Gesammelte Werke.

DESECK, Pierre - Ostendiana D.355.1/12
Scheepsdocumenten voor de pleziervaart. Brugge : die Keure, 1989.

DEVENT, Georges - Ostendiana D.390/3
De Vlaamse zeevisserij. Brugge : M. van de Wiele, 1989.

LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/10
Oostendse jetons. E. Liétard, 1990. Uitg., gedateerd : 1985-1990, d.m.w. fotocopieën.

GOES, Joseph - Ostendiana W.5612/56
De geschiedenis van de telegraafkantoren van Oostende, Oostende-Dover en hun stempels. Oostende : Westvlaams Filatelistische Studiekring, 1990.

ASAERT, Gustaaf - Ostendiana A.430/1
Analytische inventaris van monsterrollen ter visserij (1818-1843 en 1860-1910). Brussel : Algemeen Rijksarchief, 1986 - 2 dl.

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

XLXV - "DE BRON" van FREDDY D'ANNEEL

Kunstschilder Freddy D'ANNEEL schonk in 1988 het blauwstenen beeld "De Bron" aan zijn geboortestad.

Het beeld, een liggend vrouwelijk naakt van ± 2 m. lengte, dateert uit 1975 en werd dat jaar geëxposeerd in het Dudenpark te Vorst. Later prijkte het in de tuin van D'ANNEEL's villa te Terhulpen.

Begin februari 1989 werd het geïnstalleerd langsheen de Koningin Astridlaan ter hoogte van de Chaletstraat.

Freddy D'ANNEEL (Oostende, 1929) is de zoon van een gekend Oostends architect. Hij ontving zijn opleiding aan de Brusselse Kunstacademie bij Jean RANSY, Fernand DE BONNAIRES en Gustaaf VERHASSELT. Zelf was hij tot voor kort docent aan de École d'Arts Plastiques et Visuels te Ukkel en is een geliefd kunstenaar in het Brusselse.

XLXVI - MEMORIAAL CLÉMENCE WANTE

In de materniteit van het H. Serruysziekenhuis (Kaïrostraat) bevindt zich in de gang een memoriaal Clémence WANTE.

Clémence-Marie-Thérèse WANTE (Assebroek, 7 december 1859 - Oostende, 8 october 1938), echtgenote Amédée HOUTAVE, bemiddelde rentenierster schonk bij testament (1) al haar bezittingen aan de door haar gestichte Materniteit Clémence Wante.

Deze materniteit bevond zich langsheen de Elisabethlaan, maar werd in de vroege tachtiger jaren geïncorporeerd in het complex van het H. Serruysziekenhuis.

---

(1) Opgesteld te Oostende op 10 mei 1937 en geboekt te Oostende op 6 januari 1939.

THEMATENTOONSTELLING

Op zaterdag 26 mei 1990 wordt om 11 uur in ons museum een nieuwe thematentoonstelling geopend.

Goed 75 jaar na het begin van wereldoorlog I en 50 jaar nadat het oorlogsgeweld opnieuw ons land in zijn greep nam past het deze zwarte tijd te herdenken.

Wij doen dat met een tentoonstelling getiteld "OOSTENDE IN TWEE WERELDOORLOGEN". Het is vooral een foto- en dokumentatietentoonstelling die zich beperkt tot het Oostendse grondgebied. Er zijn foto's en dokumenten die door de massa weinig gekend zijn en er zijn er die ook voor de specialisten zeker geen dagelijkse kost zijn : foto's door de duitsers zelf genomen, dokumentatie door de weerstand naar Londen overgebracht, enz...

Het materiaal komt o.a. uit ons eigen archief maar vooral uit het archief van openbare instellingen en privé personen.

De organisatie was geen gemakkelijke taak en ons bestuurslid Freddy HUBRECHTSEN tekent ervoor verantwoordelijk.

DERDE LIJST VAN DE MILDE SCHENKERS VOOR HET "FONDS MUSIN"

Overdracht 2e lijst	33.850 Fr
Dhr. A. BEIRENS - Oostende	1.000 Fr
Mevr. J. VALKENBORG - Oostende	2.000 Fr
Dhr. A. OCKET - Oostende	2.000 Fr
Dhr. R. TIMMERMANS - Oostende	1.000 Fr
Dhr. M. QUAGHEBEUR - Oostende	1.000 Fr
Dhr. H. GOBERECHT - Stene	500 Fr
Dhr. R. SEYS - Koekelare	250 Fr
Mevr. Wwe. CHATLEN - Oostende	1.000 Fr
Dhr. R. VAN CRAEYNEST - Oostende	500 Fr
	43.100 Fr

Deze lijst werd afgesloten op datum van 17 april 1990

Met onze hartelijke dank

De Raad van Beheer

ONS HEEMMUSEUM

Het Heemmuseum De Plate, Feest- en Cultuurpaleis, 1ste verdieping
Wapenplein - OOSTENDE

OPEN : - elke zaterdag
- dagelijks tijdens de Pinstervakantie en in de maanden juli, augustus en september
- dinsdag gesloten

OPENINGSUREN : 10u. - 12u. / 15u. - 17u.

IN DIT NUMMER

blz. 140 : J.P. FALISE : De odyssee van loodsboot 18.

blz. 146 : A. CASIER - Oostendse muziekgeschiedenis - XL.

blz. 149 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (7).

blz. 152 : E. LIÉTARD : Oostendse numismatiek.

blz. 155 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens Wereldoorlog I (10).

blz. 159 : J. COOPMAN : Oostendse burentwist op hoog niveau in 1794.
J.P. FALISE : Nog over de Kapucienenkerk.

blz. 160 : A. DE LEGER : Wie schilderde deze eerste watertoren ? II.

blz. 161 : E. LIÉTARD : Groentenmarkt 1616-1990.
M. CALCOEN : Renovatie van de Groentenmarkt.

blz. 163 : J.B. DREESEN : Fort Sinte-Isabella.
J.B. DREESEN : Het beleg van 1706 te Oostende.
H. HOSTYN : Ken uw stad : het museum Ensorhuis.

blz. 167 : M. CALCOEN : En nog over het schilderij van de eerste watertoren.

blz. 168 : A. SWYNGEDAUW : Ostendiana.

blz. 169 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende - XLXV - XLXVI.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

WIJ WENSEN AL ONZE LEDEN EEN PRACHTIGE ZOMER
EN EEN PRETTIGE VAKANTIE

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen

Tel. 059/80 15 53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

OOSTENDSE HEEMKRING " DE PLATE".

Kastelentocht in het Brugse.

... de geestelijke glans
die vandaag over de aloude burcht
is opgegaan,zal,hopen wij,
geen avond kennen.

Michiel English.

zaterdag 9 juni 1990

Laat het een prettige en zonnige
dag worden.

Kastelentocht in het Brugse.

Westvlaanderen telt meer dan honderd kastelen en kasteeltjes,waarvan een respectabel aantal rond Brugge ligt.De kwalificatie "kasteel" is vaak bij het haar getrokken.Veel van de kastelen,die als zodanig gereputeerd staan waren of zijn niet meer dan hoogstens grote landhuizen.

Hopelijk met de zon in het gelaat starten we om 09 uur stipt en gaan de autostrade op .In Jabbeke draaien we naar binnen toe ,de baan op die ons langs Snellegem,Varsenare naar Sint Andries brengt.
We stoppen even aan het Domein "De Koude Keuken"dat momenteel als sport- en recreatiecentrum van de Stad Brugge dient.Het kasteel dat er bij hoort , Vossenburg,wordt uitgebaat als een van de betere restaurants in de omgeving.We werpen een vlugge blik op de omgeving en kijken met bijzondere aandacht naar een van de weinige zonnewijzers in onze provincie,waarna we terug instappen en verder trekken.
Tussen 10u30 en 11u30 bezoeken we het kasteel van Male ,dat,zoals U verder in dit blad kunt lezen omgebouwd werd tot een klooster.
Rond het middaguur gaat het dan ,met vaart,naar Loppem waar we in het Bakkershof de voeten onder de tafel steken.We laten het ons daar smaken en vergeten niet dat,buiten de aperitief,de andere dranken voor eigen rekening zijn.
Om 14u30 zetten we terug aan voor het bezoek aan het Kasteel van Loppem. Dit bezoek,onder leiding van de lokale gids,zal ons inwijden in de mooie dingen van dit veelbesproken kasteel.
Door omstandigheden,de afspraken worden niet meer zo ernstig opgevat als vroeger,verleggen we ons bezoek aan de Kruidentuin naar Bulskampveld-Lippensgoed,het mooiste provinciaal domein van het land.Daar genieten we op een korte wandeling naar de zeer rijke Kruidentuin,intens van de prachtige omgeving.
We trekken terug naar Loppem waar we even stoppen voor een glasje en een plasje in het Bakkershof.Ook hier moesten we ons programma aanpassen omdat afspraken niet zo ernstig meer worden opgevat als vroeger.
We laten het echter niet aan ons hart komen want ook hier zitten we aangenaam en rustig.
Tussen 19 en 20 uur trekken we weer terug Oostendewaarts,blij en gelukkig van de dag en van al het mooie dat we te zien kregen.
Hier eindigt het normale voorzomerse programma,er is nog een bezoek voorzien aan de tentoonstelling in het Museum voor Schone Kunsten op 14 juli, en wij hopen U in het najaar terug te zien op het verdere verloop van onze activiteiten.
Wij wensen U allen een aangename en warme zomer en prettige vacantiedagen.

J.B.Dreesen.

Iets meer over : "DOMEIN DE COUDE KEUKEN"

COUDEKEUKEN,

Ter plaatse waar nu het kasteel van de barones KERVYN de Lettenhove staat, langsheen de Zandstraat, stond, in vroegere eeuwen, een kasteel dat een bouwkundige merkwaardigheid, alsook een geschiedkundige vermaardheid had. Verzekerd wordt dat het van daar uit was dat kolonel Balfour, Jacques BOUCQSAULX en zijn zonen, den avond van 24 oktober 1579 wegtrokken om de stad Menen te verrassen.

Vanaf 1369 vindt men aanduidingen van dit leengoed dat van de Burg van Brugge afhankelijk was. Het heeft nog geen naam doch zijn uitgestrektheid van 50 gemeten, laat toe het door een groot getal jaren heen te vervolgen en na te gaan.

Op te merken valt dat het bezit van dit goed het voordeel medebrengt over de ammanie van Houttave en deze van Straeten (ST.-ANDRIES) met hun rechten, wedden en lasten te beschikken.
In 1435 noemt men deze eigendom 't Goed ter Straeten in tegenstel met het leengoed gekend onder de naam van "HEERENHOF van STRAETEN" en gelegen te Varsenare.

In 1530 draagt het de naam van "COUDEKEUKEN" of "'T GOEDT TER COUDEKEUCKENE". 't Is bij vergissing dat Sanderus, in plaats van het kasteel van "NOORTVELDE" dat overigens, op het ogenblik dat zijn werk verscheen, reeds vernield was, het kasteel van "COUDEKEUKEN" met zijn afhankelijkheden, met de naam van "PRETORIUM DOMINI de NOORTVELDE" betiteld heeft.

Spijtig is 't ook dat men, in de laatste jaren, aan dit kasteel, bij misslag de naam van "NOORTVELDE" gaf, wanneer het wel "KOUDEKEUKEN" had moeten zijn.

Emguerrand Hauwele was de eerste kasteelheer van "COUDEKEUKEN".
Hij stierf in 1370.
Na hem volgden zich elkander op :
familie Bostoen (1401);
Melghwaerdt (1431);
Rusbeke, Haghe (1523);
Van Stakenburch (1550);
de Chamtraines (1580);
Chaingnaert (1617);
Van Ophen, de Velaere (1644);
van Caloen Jeanne, echtgenote van Olivier de Nieulant (1673);
de Nieulant de Pottelsberghe (1714) tot aan de invoering van het nieuw regiem.
Baron en Barones Joseph Kervyn de Lettenhove kochten den eigendom ten jare 1900 en deden er het huidig kasteel bouwen.

(Uitgave 1939 - Ridder Stanislas van Outryve d'Ydewalle - burgemeester)

Sint-Andries bracht met de gemeentefusie in 1970 een waardevolle bruidsschat mee : het 13 ha grote domein de "Koude Keuken".
In 1968 was het door de gemeente aangekocht en voor het publiek opengesteld. Het is nu uitgegroeid tot en veelzijdig sport- en ontspanningsoord. Iedereen komt er aan zijn trekken: wie zijn conditie op peil wil houden of gewoon wat wil sporeten kan er tennissen, voetballen, boogschieten en rolschaatsen; wie het wat rustiger aan wil doen, kan er wandelen en zonnebaden, of vissen in de grote vijver; voor de kleinsten zijn de avontuurlijke speeltuin en de ploeterplas de gedroomde plekken, terwijl enkele jeugdverenigingen de bevoorrechte eigenaars zijn van een lokaal aan de rand van het park.
De "Koude Keuken" is één van de weinige Brugse kastelen met een ver verleden. Het kreeg de naam naar de eerste gekende eigenares, Catelyne Koudekeuken, in 1326. Voor 1789 was het een landgoed van ongeveer 220 ha.
Het strekte zich uit tussen de Lege Weg en de Zandstraat.
De Flandria Illustra van Sanderus geeft een waar beeld van dit oude kasteel, dat door 2 wallen omringd werd.
Sanderus gaf er wel de naam Noortvelde aan naar de toenmalige eigenaar Jacob van Velare, heer van Noortvelde.
In de 19de eeuw was het bouwwerk vervallen en als hoeve in gebruik.
Baron Joseph Kervijn de Lettenhove kocht het in 1900 en liet het grondig verbouwen. De ingangspoort bleef in zijn oorspronkelijke staat bewaard.
De parkaanleg beperkte zich tot een grasveld en een vijver met enkele heesters, aan de voorzijde van het kasteel.
Toen het domein door de gemeente Sint-Andries werd aangekocht, voorzag een Bijzonder Plan van Aanleg dat het als sport- en recreatie ruimte zou functioneren. Een deel ervan zou evenwel voor sociale woningbouw worden gebruikt.
Gelukkig werd daarvan afgestapt en werd het in tegendeel in 1974 nog met 5 ha uitgebreid.
In 1940 tijdens W.O. II heeft Koning Leopold hier tevens enkele dagen vertoeft.

KASTEEL VAN MALE

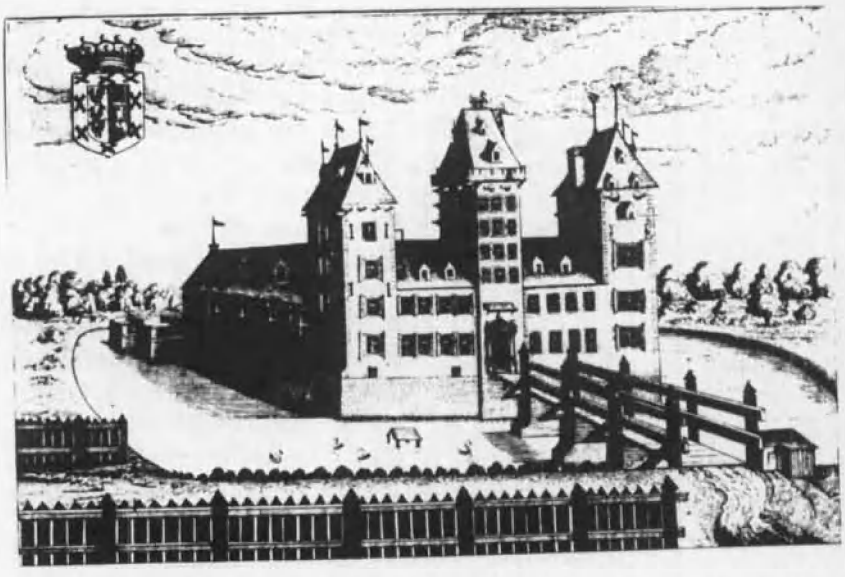

Wie langs de aloude heerbaan Brugge-Eeklo-Gent de weg naar de abdij van Male inslaat, vindt de ingangspoort naast het stemmige "Hooghe Huus", eens het raadhuis van de heerlijkheid Male. Door deze oude poort betreedt men het domein en bij de kromming van de weg ziet men een burcht tussen oude bomen, een machtig bouwwerk, indrukwekkend door zijn massa, stoer van eenvoud.

Is dit wel een vrouwenabdij, deze mannelijke burcht met zijn bonkige vierkante meestentoren? Want Male is toch het oude leeuwenest van Vlaanderen, het "huus van den Grave" dat zoveel stormen van oorlog, plundering en brandstichting over zich heen zag gaan. En toch gaat er een onmiskenbare rust uit van dit bouwwerk. Komt het door de klare strakheid van de lijnen, door de warmste van de kleuren die de tijd toverde op de oude bakstenen of door de vredige eiken en beuken die het omringen? Op de brede slotgracht drijven statige zwanen, zo rustig dat men er stil van wordt en de tijd hoort zingen. Het krijgsrumoer is verstomd, de woelige leeuweburcht is zelf als tot vrede geworden, een teken van veiligheid en geborgenheid.

Over de stenen brug die de vroegere ophaalbrug vervangt, komt men in de schemerige hal. Het schaarse daglicht valt door hoge getraliede vensters en speelt zijn spel over de oude schorrenvloer, de ruwe muren, de open haard, de balkenzoldering. Voor de geboeide toeschouwer is het alsof lang vergeten herinneringen weer levend worden : hier klopt nog steeds het hart van Vlaanderen, hier ben ik thuis. En dan krijgt men het uitzicht op het binnenhof: één witte vertedering is dit kloosterpand in een sfeer, zo zuiver, zo vrouwelijk, dat men er sprake Beatrijs aanwezig voelt. Dit kan slechts een vrouwenabdij zijn.

Hoog tegen de lucht op de toren van de abdijkerk verheft zich het gekroonde leeuweschild, symbool van het verleden : Male burcht der graven. Maar in die kroon staat als een banier geplant, het dubbelkruis van de orde van het Heilig Graf, teken en tevens opgave voor het heden : Male, burcht van God.

Graaf Filips van den Elzas (+ 1168) was, zo niet de eerste, dan toch de grote bouwheer van Male. Die burcht van Graaf Filips moet én door zijn afmetingen én door zijn bouw wel bijzonder indrukwekkend geweest zijn : een zware stenen massa, steil oprijzend uit de brede slotgracht, die met zijn acht vierkante torens de omliggende vlakte beheerste.

In 1166 werd de herbouwde burchtkerk ingewijd door sint Thomas, aartsbisschop van Kantelberg, die om aan de vervolging van Hendrik II van Engeland te ontkomen als balling in Vlaanderen verbleef. Sedert de 12de eeuw hebben de graven van Vlaanderen verblijf gehouden te Male zoals blijkt uit de talrijke charters die in Male gegeven worden. Heel de bewogen geschiedenis van het grafschap werd door het kasteel meebeleefd. Als grafelijk domeingoed onderging het de weerslag van de strijd tussen Vlaanderen en Frankrijk.

In de 14de eeuw was Male het geliefkoosd verblijf geworden van de graven. Op 25 november 1329 werd daar Lodewijk van Male geboren en gedoopt, die als de 24de graaf van Vlaanderen de geschiedenis zou ingaan. Het jaar 1382 was een tragisch jaar in de geschiedenis van Male. Op Heilig-Bloeddag kwamen de Gentenaars onder aanvoering van Filips van Artevelde naar Brugge, versloegen de graaf en verwoestten het Male-kasteel. Maar Margaretha van Male, gehuwd met Filips van Bourgondië, liet de burcht herbouwen en maakte er een vorstelijke residentie van, een juweel van Bourgondische pracht. De werken, begonnen in 1390, waren voltooid in 1397. Nog geen eeuw later, in 1472, werd het slot door een grote brand geteisterd, doch Karel de Stoute, hertog van Bourgondië, liet het weer herstellen. De nog bestaande meestentoren zou uit die tijd dateren.

Tijdens de vele beroerten na de dood van Maria van Bourgondië werd Male op het einde van de 15de eeuw nogmaals overvallen en geplunderd. Aan grote herstellingen werd toen niet meer gedacht. Het kasteel werd toevertrouwd aan een "kastelein", de bouwvallige torens werden tot enkele meters boven het water afgebroken en de stenen als bouwmateriaal verkocht. In 1558, verkocht Filips II van Spanje, graaf van Vlaanderen, het goed aan ridder Juan Lopez Gallo, zijn raadgever en de beheerder van zijn goederen in de Nederlanden.

In zijn "Flandria illustrata" toont Sandersus ons het slot zoals Lopez het hersteld had of dacht te herstellen. De zuidvleugel is volledig : de grote middentoren met aan weerszijden een vleugel van twee verdiepingen en de respectievolijke hoektorens. Het vroegere complex zou toen reeds herleid zijn tot dit hoefijzer : de volledige zuidvleugel en de aansluitende oost- en westvleugel tot aan de middentorens. DEZE geslachten Lopez volgen elkaar op als Heer van Male. Daarna komt de heerlijkheid in bezit van aanverwante families en wordt tenslotte in 1710 verkocht aan Baron Claesaan.

Nog verscheidene malen zal het slot van eigenaar verwisselen; tijdens de eerste Wereldoorlog legerden er de Duitse soldaten. In 1920 werd het aangekocht door Jonkheer Charles baron Gilles de Pélichy die verscheidene herstellingen liet uitvoeren doch tijdens de tweede Wereldoorlog diende het weer als onderkomen voor de bezettingstroepen. Na de oorlog was het kasteel volkomen uitgewoond en leeggeplunderd; weer en wind hadden vrij spel door de gebroken ruiten en de kapotte daken. Uilen, ratten en kraaien bewoonden nu het grafelijk slot...

Tussen 1954 en 1966 werd deze burcht grondig gerestaureerd en bewoonbaar gemaakt door architect Arthur Degeyter uit St.-Andries.
In 1954 werd dan het kasteel betrokken door de zusters van de Orde van het H. Graf uit Brugge die aldus de oude St.-Trudoabdij vanuit Brugge naar Male overbrachten en een nieuwe opgang mogelijk maakten.

Interieur : de middentoren - meestentoren, woontoren of donjon - verleende ook vroeger toegang tot het slot : nu via een stenen brug, vroeger via een houten ophaalbrug. Vanuit de hal met zijn oude schorrenvloer en houten zoldering komen we in de ridderzaal, thans vergaderzaal van het gastenverblijf. In de westvleugel werd de abdijkerk ondergebracht. Opvallend is hier het contrast dat ontstaat tussen enerzijds de gesloten ruimte van het schip van de kerk en het zusterkoor en anderzijds de openheid van de middentoren, waar het altaar is opgesteld dat daardoor als het ware in het licht baadt. In dit altaar, een moncliet op twee kleine ronde zuilen, werden in 1955 - bij de wijding ervan - de relikwieën van de H. Thomas Becket (1118 - 1170), aartsbisschop van Canterbury en van de gelukzalige Karel de Goede, graaf van Vlaanderen, ingemetseld. Symbolisch werden hierdoor de abdij van St.-Trudo en het slot van Male tot één geheel verklaard. Thomas Beck t immers stond mee aan de wieg van de kloostergemeenschap, want hij zegende in 1163 (?) de eerste kapel van de toen pas gestichte orde in.

In de achterwand van het zusterkoor merkt u ramen waarin met gekleurd glas de schilden van vroegere abdissen zijn uitgebeeld. De kruisweg, gegrift in de verse cementering van de wanden, is van Roger van de Weghe.

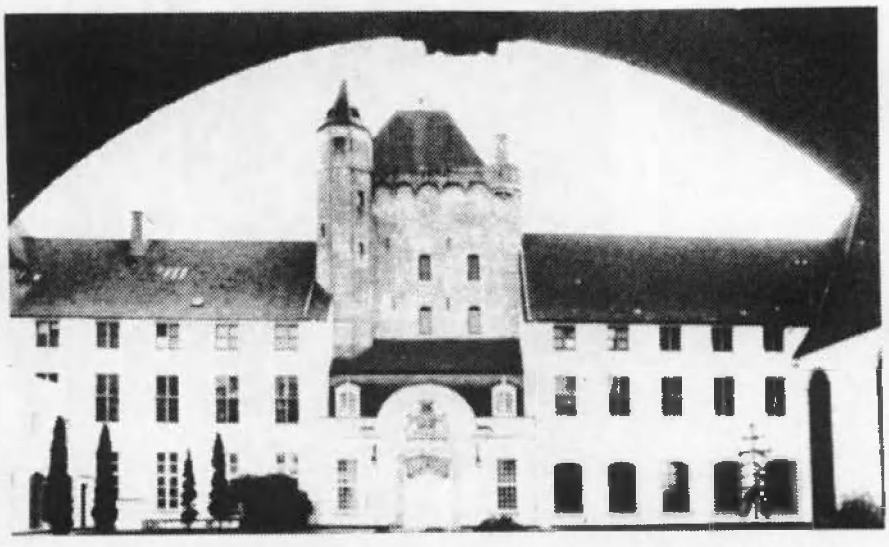

Het Kasteel van Loppem

Het Kasteel van Loppem dagtekent uit 1859 en vormt een enig geheel: gebouwen, bemeubeling en versiering werden ontworpen door dezelfde kunstenaar, Jean Béthune (1821-1894), schepper van de Vlaamse neo-gotische stijl. Plaatselijke ambachtslieden stonden in voor de verwezenlijking.

In het kasteel zijn schilderijen, vooral uit de 16e en 17e eeuw te zien, naast beeldhouwwerk uit de 15e en 16e eeuw, aardewerk, porselein, enz.

Koning Albert verbleef er met zijn familie van 24 oktober tot 21 november 1918. Hier werd de «Regering van Loppem» gevormd en werden twee beslissingen met historische betekenis genomen: het algemeen kiesrecht en de vernederlandsing van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Het kasteel is eigendom van de Stichting Jean van Caloen.

HET PARK

Het romantische park van Loppem, met een oppervlakte van 20 hectaren, werd samen met het kasteel ontworpen, (de bakstenen werden gemaakt met de klei, gewonnen uit de vijvers), vele bomen zijn ouder dan het kasteel want ze stonden reeds op het vroegere eigendom en enkele ervan zullen wel vijfhonderd jaar oud zijn.

Het labyrint, enig in België, werd in 1873 getekend en aangeplant door twee jongens, Albert van Caloen, 17 jaar, en zijn broer Ernest, 14 jaar, onder leiding van hun huisleraar E.H. Van der Meersch. Het labyrint is 65 m. lang, 25 m. breed en de hagen, met verschillend gewas, bereiken een totale lengte van bijna twee kilometer.

Het park en het labyrint, eigendom van de Stichting van Caloen, werden door de gemeente in huur genomen

De toegang tot het park is gratis. Voor het labyrint is een inkomgeld te betalen.

Lippensgoed Bulskampveld

Provinciaal domein

In het kohier van de gronden, ingenomen bij het delven van de Brugse Vaart (1613), wordt het Bulskampveld "de meeste heyde tusschen Ghendt ende Brugghe" genoemd. Ook Sanderus treedt dit bij, waar hij in 1641 schrijft :
"feudum de Bulscamp, vulgo Wildenburg, maximo Flandriae adjacet myriceto, quod Bulscampvelt appellatur".
"Myricetus" kan vertaald worden door "gagelveld". Gagel (myrica gale) werd vroeger zeer veelvuldig aangetroffen op het Bulskampveld ; de aromatisch geurende bladeren van deze heester werden toen in de bierbrouwerij gebruikt, zoals nu de hop. "Veld" heeft in Vlaanderen oorspronkelijk niet de betekenis van bouwland, maar wel van onvruchtbare of woeste grond, heide en wildernis.
Het Bulskampveld in bredere zin strekte zich uit van Bellem en Lotenhulle, over Aalter, Beernem, Wingene en Ruddervoorde, tot op Aartrijke, Lichtervelde, Zwevezele en Torhout. Het was in 1650 circa 10.000 ha groot, waarvan méér dan 7.000 ha zuiver veld of heide. Die oppervlakte varieerde natuurlijk, naarmate de wildernis door de voortschrijdende ontginning aangevreten werd.
Een min of meer vruchtbare strook grond langsheen de Waardammebeek, te Zwevezele, Ruddervoorde en Waardamme, splitste het veld in een oostelijk en een westelijk deel.
Het is op het oostelijk deel dat het eigenlijke Bulskampveld lag. Dit omvatte grosso modo de zuidkant van Beernem, de noordkant van Wingene en de westkant van Aalter.
De naam Bulskampveld te Beernem ontmoeten wij voor het eerst in 1149 : "In campo de Bulleskamp" (Arch. Départ., Lille). Hij komt bij nagenoeg al onze oude kartografen voor, o.a. op de kaart van Vlaanderen van Guicciardini in "Descrizione di tutti i Paesi-Bassi" (1581).
"Flandria Illustrata" geeft min of meer nauwkeurig de begrenzing van het veld aan. Natuurlijk biedt de kaart van de Ferraris (1773 - 78) een veel juister beeld van het Bulskampveld op dit ogenblik ; ook de scheiding tussen het westelijk en het oostelijk deel wordt daar zeer duidelijk aangegeven.
"Bulleskamp" betekent "heide van de stier" of stiereveld, naar het Germaanse "bulnas kampa" (M. Gysseling, Top. Woordenboek). Soms ontmoet men ook "Biscopvelt" — b.v. bij de Ferraris — maar dat is klaarblijkend een misschrijving of een verwarring.
In engere zin spreken wij over het Bulskampveld te Beernem, waar de naam tot op de huidige dag nog bestaat als wijktoponiem. Dat is de kern van het oostelijk gedeelte van het veld, zeer woest en laattijdig ontgonnen : pas op het einde van de 18e en tot diep in de 19e eeuw. Nog in 1826 - 30 noemt het bevolkingsregister de zuidelijke helft van Beernem — met enkele schaarse bewoners — eenvoudig " 't Veld" !
Oorspronkelijk was dat Bulskampveld, zeker te Beernem, een desolate heide, praktisch onbebost, waarin talrijke vijvers en moerassen verspreid lagen, alles ongemeten veld. Volgens het landboek van 1727 bestond de zuidelijke helft van Beernem uit amper 79 ha land, 14 ha bos aan de rand van het veld en 1.307 ha woeste heide en plassen ! Alles ressorteerde onder de heerlijkheid van de Nieuwen, op een klein stukje van Zotschore na.
Vijvers in dat Bulskampveld te Beernem waren : de Beerentvyvere, de Breevyvere, de Bertackvyvere, de Bruwaenevyvere, de Dammekensmoervyvere, de Bulscampvivers, de Cleenentroch, de Dweersvyvere, het Eecken Vyverken, de Ezel, de Geete, de Houtvyvere, de Jan Wyts Vyvere, de Cleenen Wulfmoer.

de Duyvelsmoer, de Knesselaere Moervyvere, de Kruisveltvyvere, de Merschvyvere, enz. Alleen de heer van Wildenburg had in 1577 niet minder dan "60 vivers gheleghen up Bulscampvelt" (5e Penningkohier van Wingene).
Die vijvers waren ondiepe plassen ; zij zijn in het landschap nog gemakkelijk te herkennen als lage meersen of natte bossen. Enige werden eertijds geschikt gemaakt voor de visteelt, maar de meeste lagen in de zomer grotendeels droog, zodat de dieren erin konden grazen.
In 1750 was de ontginning op het Bulskampveld te Beernem nauwelijks begonnen. Midden een gebied van 1.200 ha ongemeten, woest veld lagen er zes hoeven, waarvan Hulslo, bij het huidige station, de grootste was.
Een hofstede die toebehoorde aan de heer van Doorne, gelegen bij de grens met Aalter, was 150 gemet groot onder land, bos, veld en vijvers als zij in 1725 aangekocht werd door de eigenaar van het naburige Bakensgoed op Aalter. Het landboek van Beernem vermeldt daarvan slechts 35 gemet 195 roeden als zijnde gemeten (1727). Maar in 1759 had de eigenaar die 150 gemet reeds voor het grootste deel tot landbouwgrond gebracht (cfr. Arth. Verhoustraete, Het oostelijk deel van het Bulskampveld en de ontginning ervan, Gent, 1960) !
Geert van den Bogaerde, uit Brugge, had al in 1640 omtrent 380 gemet veld en vijver gekocht te Beernem, voor een spotprijs, van een zekere Christiaan de Jonckheere. Zo woest was de streek toen nog, dat men af en toe schreef dat die 380 gemet op Ruddervoorde of op Oostkamp lagen !
Een nazaat van Geert — nl. Andreas van den Bogaerde, in 1749 gehuwd met Angelica Rotsaert — heeft in de jaren 1750 - 90 de ontginning van die gronden met kracht ter hand genomen. Dit is het tegenwoordige domein met de hoeve Reigerlo te Beernem, zoals men duidelijk op de kaart van de Ferraris ziet. Het kasteel van Reigerlo is echter een eeuw jonger en werd pas in 1846 opgetrokken.
Gans de zuidwesthoek van Beernem, op de westzijde van de oude heerweg van Gent op Brugge, thans het "Lippensgoed" of het Provinciaal Domein Bulskampveld, was in 1760 nog heide en wildernis, zonder bebossing. Maar toen verscheen Lambert Malfait, een zeer ondernemend man !
Waarschijnlijk aangetrokken en aangemoedigd door het succes van de ontginners op het Bakensgoed, op Hulslo, op Reigerlo en andere, kocht Lambertus Josephus Malfait, zoon van Nicolas Joseph en van Marie Josèphe Delcourt, een hoeveelheid bijna waardeloze heidegronden en vestigde zich vóór 1770 te Beernem, op de plaats waar nu het kasteel van Bulskampveld staat. Zijn overlijdensakte zegt niet waar hij geboren is, doch hij was zeer vroeg weduwnaar en zijn echtgenote, Amelie de Calonne, stierf te Lannoy op 5 juli 1760.
Zij behoorde vermoedelijk tot de franse tak van de familie van Caloen.
Lambert Malfait was landbouwer en bezat al spoedig verschillende paarden.
Op zijn woest en totaal verlaten veld heeft hij de ontginning krachtdadig aangevangen en doorgezet. Hij en zijn opvolgers hebben ontgonnen, maar vooral bossen aangeplant, zodra dit mogelijk bleek. De kaart van de Ferraris (1778) vertoont duidelijk zijn hoeve en de eerste ontginningskern er omheen. Het ging Lambert Malfait voor de wind. Hij kocht vóór 1800 nog heel wat gronden bij uit het nationaal domein en ook veel "zwart goed".
De man had maar weinig skrupules, want op 15 december 1800 verwierf hij eveneens de aangeslagen goederen van de Sint-Pietersabdij mits 13.000 fr (nl. 270 gemet bos, veld en vijver te Ruiselede, Sint-Pietersveld). Rond dezelfde tijd verbouwde hij zijn hoeve tot een eerste kasteel of buitengoed.
Hij overleed als een rijk man te Beernem op 10 floréal XI (1803), 67 jaar oud.
Bij zijn dood is het domein Bulskampgoed eigendom geworden van Eulisée Bulteau - Malfait Eulalie Sophie ; deze laatste was te Rijsel geboren in 1760. Eulisée Bulteau - Malfait, afkomstig uit Santes (Fr.), overleed op 16 maart 1834; hij bezat zes paarden en wanneer hij stierf was de ontginning zo ver gevorderd, dat er op het Bulskampveld maar nauwelijks 75 ha veld meer overbleven, bij de grens met Wildenburg.
In 1834 kwam het Bulskampgoed

in handen van Jean Baptiste Joseph Barrois, geboren te Rijsel in 1784, en van zijn mede-erfgenamen.
Zij verkochten het, om uit onverdeeldheid te treden, aan graaf Ferdinand de Meeus, directeur van de Nationale Bank van België, bij akte verleden te Parijs de 31 maart 1838.
Na het overlijden van graaf Ferdinand de Meeus (1867) en van zijn weduwe (1874) werd hun zoon, graaf Henri de Meeus, de volgende eigenaar. Het domein was toen 415 ha uitgestrekt en voor het grootste deel bebost. Graaf Henri de Meeus liet het kasteel van Bulskampveld herbouwen in de toestand waarin het zich thans nog bevindt. Hij verkocht op zijn beurt gans het goed in 1904 aan de heer Auguste Philips Lippens - t'Serstevens, die kort daarop overleed († 18 september 1904). Na de dood van mevrouw Lippens - t'Serstevens in 1941, kwam gans het domein in het bezit van haar zoon, heer Raymond J. Lippens - de Béthune († 1964). Wanneer ook de barones de Béthune in 1969 overleed, zochten de erfgenamen Lippens een koper voor het kasteel en het bos. In 1970 kocht de Provinciale Overheid 201 ha aan, om die veilig te stellen voor de toekomst : naald- en loofbossen, het park, het kasteel, de vijver, weilanden, enz.
Men sprak opeenvolgend of gelijktijdig van **Bulskampgoed** (naar de naam van het veld), Lambertsgoed (Lambert Malfait), 's Gravengoed (graaf de Meeus) en vooral van **Lippensgoed** (de bezitters van de 20e eeuw) ...

Insp. A. Ryserhove

DE KRUIDENTUIN

De kruidentuin in het provinciaal domein "Lippensgoed - Bulskampveld" werd in de omwuurde moestuin bij het kasteel aangelegd. In de kruidentuin staan ongeveer 400 plantensoorten. We vinden er bomen, struiken, eenjarige, tweejarige en vaste planten, die alle behoren tot de keukenkruiden, de geneeskruiden of de nijverheidsgewassen. Deze drie groepen zijn in afzonderlijke gedeelten van de kruidentuin samengebracht.
De grootste groep planten behoort tot de geneeskruiden. Zowel de reeds lang gekende geneeskrachtige planten als de nieuw ontdekte soorten werden aangeplant. De groep van de nijverheidsgewassen omvat heel wat minder soorten. De vezelplanten, de olieplanten en de verfplanten werden in de mate van het mogelijke gegroepeerd. De keukenkruiden zijn de derde groep nutsplanten uit de kruidentuin. In dit gedeelte treffen we zowel de courant gebruikte als de minder gekende soorten aan. Het demonstratiekruidentuintje geeft ons een idee van hoe een kleinschalig tuintje er kan uitzien.

De historische betekenis van het kruid.

Van oudsher heeft de mens veel belang gehecht aan de planten in zijn omgeving. Verwonderlijk is dit niet, de plant was immers zowel voedingsgewas als materiaalleverancier. Hoewel beide toepassingen sterk hun stempel drukten op de algemene levensomstandigheden, is het voornamelijk het geneeskundig gebruik van het kruid dat kultuurhistorisch op de voorgrond treedt.
Dit medicinaal gebruik dateert van de vroege oudheid en werd eerst mondeling overgeleverd en later in de kruidenboeken opgetekend. Voor het Nederlandse taalgebied vormt het "Der naturen bloemen" van Jacob van Maerlant een eerste geschreven bron. Belangrijk wordt de kruidenkunde pas bij het verschijnen van het "Cruydenboek" van Rembert Dodoens (Dodonaeus) in 1554. Dit veelomvattend werk biedt een samenvatting van alle botanische en de daaraan verbonden medische kennis uit die tijd. De grote verdienste van Dodoens is dat hij alle tot dan toe beschikbare kennis heeft samengebracht en op een overzichtelijke manier geordend. Rond die tijd gaf ook Mathias de l'Obel (Lobelius) zijn kruidenboek uit, terwijl op naam van Karel de l'Ecluse (Clusius) meerdere boeken over planten verschenen. Deze standaardwerken werden gedurende zeer lange tijd gebruikt en vormden de basis voor vele later verschenen kruidenboeken.
De vroegste kruidentuinen werden bij de kloosters aangelegd. Naast groenten en keukenkruiden verbouwden de kloosterlingen ook geneeskruiden. Deze werden bij de verzorging van zieken gebruikt. Later, bij de opkomst van de onafhankelijke apotheek, ontstond de apothekerstuin, die een vast sortiment aan kruiden diende te bevatten.

Het huidige gebruik van de kruiden.

De vele planten een geneeskrachtige werking hebben is algemeen bekend. De vooruitgang op chemisch gebied heeft er echter toe geleid dat de werkzame stoffen van de meeste geneeskruiden bekend zijn geworden en in de farmaceutische industrie nagemaakt worden. Maar bepaalde stoffen kan men slechts tegen hoge kosten vervaardigen, zodat de winning uit de plant zelf veel goedkoper is.
De werkzame stoffen uit de planten worden nog steeds onderzocht. Vele medicijnen die als zuivere stof worden toegediend, vertonen bepaalde bijwerkingen, die achterwege blijven als men plantenextrakten gebruikt. En ook voor het ontdekken van nieuwe medicijnen bieden de planten nog vele mogelijkheden.
Dat de kruiden ook in de keuken worden gebruikt weet iedereen. Als toevoegsel of smaakmaker vinden ze tot in de fijnste keukens hun weg. Het overgrote deel van de keukenkruiden behoren tot twee plantenfami - lies, de lipbloemigen en de schermbloemigen. De kruiden van deze families bezitten vaalal de vluchtige, etherische oliën, die een specifieke reuk verspreiden en een kenmerkende smaak aan de gerechten geven.
De echte specerijplanten zoals de peper, kruidnagel, muskaatnoot, gember of vanille zijn alle tropische soorten. Enkel de saffraankrokus, een mediterrane plant, kan op onze breedteligging nog gedijen. Het dure saffraan bestaat in feite uit gedroogde stempels van de krokusbloem. Voor 1 kg. saffraan zijn ongeveer 200.000 bloemen nodig.
Van de eertijds talrijke nijverheidsgewassen hebben slechts enkele goed stand gehouden. Waar vroeger de wilgetenen voor de mandenmakerij en de biezen bij het vervaardigen van stoelzaten werden aangewend, is men nu meestal op kunststoffen overgeschakeld. Ook de ruwe hennepvezel is van de markt verdrongen. Enkel het vlas, de basisplant voor de lijnwaadproduktie, heeft zijn rechtmatige plaats behouden. Deze nuttige plant levert ons daarenboven de lijnzaadolie, een gekend smeermiddel. Andere plantaardige, al dan niet eetbare oliesoorten, worden uit het koolzaad, het raapzaad, het mosterdzaad, het blauwmaanzaad, het maïskorrel, de zonnebloempit of de sojaboon geperst.
Als kleurstofleverancier hebben de chemische middelen de plantaardige kleurstoffen nagenoeg volledig verdrongen. De meekrap werd nog tot op het einde van de 19e eeuw in de polders geteeld. Uit de wortel van deze plant bereidde men een rode kleurstof. Twee andere verfplanten, de wouw en de wede, zijn al veel langer van de markt verdwenen. De blauwkleurende wede werd reeds in de 16e eeuw vervangen door een in de tropen gewonnen plantaardige kleurstof, de indigo. Uit de wouw maakte men een gele of groene kleurstof.
Als de plantaardige genotsmiddelen bekleden de tabak en de hop een voorname plaats. De gedroogde bladeren van de tabak liggen aan de basis van een belangrijke industrietak. En welke onschatbare waarde de hop als smaakmaker van het bier bezit, is wel voor eenieder duidelijk.

FOTOCOPIEHUIS

DESNERCK D.

Torhoutsteenweg 196
8400 OOSTENDE

Wij fotocopiëren voor u op :
- wit en gekleurd papier Din 80g.
- wit en gekleurd karton Din 170g.
- 1 of 2 zijden
- zelfklevende etiketten
- transparanten

V O O R :

- Studenten
- Onderwijs
- Verenigingen
- Zelfstandigen
- Enz..., enz...

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	**J.B. DREESEN**	**J.P. FALISE**	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 **Nr.** 6-7-8 juni - juli - augustus 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

Van 20 januari tot eind april 1990 liep in het "Heemmuseum De Plate" de tentoonstelling "150 jaar spoor in de Oostendse Regio", ingericht door de heer Ferdinand GEVAERT.

Deze tentoonstelling kreeg een ruime weerklank in de plaatselijke pers en zelfs Radio 2 wijdde een reportage aan de gebeurtenis.

Iedereen die het museum bezocht heeft kunnen vaststellen dat de heer Ferdinand GEVAERT over dit onderwerp een enorme documentatie bezit. Deze documentatie omvat niet alleen prentkaarten en foto's maar ook veel zelfgetekende plannen die de ontwikkeling van het spoor in de Oostendse regio illustreren. Deze plannen bewijzen dat de heer GEVAERT zeer onderlegd is in deze materie. Hij weet waarover hij "tekent".

Maar tentoonstellingen zijn tijdelijk en nadien blijft er niets van over.

Niemand zal betwijfelen dat het spoor in de groei en ontwikkeling van Oostende en de kust een voorname rol heeft gespeeld. Opdat de kennis en "knowhow" van de heer GEVAERT niet zou verloren gaan heeft de raad van beheer van "De Plate" het nuttig geacht dit extra nummer uit te geven.

Wij zijn ervan overtuigd dat wij hiermee een belangrijke bijdrage leveren tot een voornaam aspect van de geschiedenis van Oostende.

Jean Pierre FALISE

ANDERHALVE EEUW SPOOR EN STATIONS TE OOSTENDE.

door Ferdinand Gevaert.

INLEIDING

Iets meer dan anderhalve eeuw geleden werd het eerste spoorwegstation op Oostends grondgebied in gebruik genomen. De spoorweg Brussel-Mechelen-Oostende was al iets vroeger, namelijk op 28 augustus 1838, plechtig ingehuldigd. Het eindpunt van de lijn lag echter buiten de stadsgrenzen op grondgebied van de gemeente Stene.

De aanleg van de spoorverbinding naar Oostende was een onderdeel van het plan om het land uit te rusten met een spoorwegnet, ter bevordering van handel en nijverheid. Tot uitvoering van het plan werd een wet goedgekeurd tot oprichting van de spoorwegen. De wet werd op 1 mei 1834 ondertekend door de Koning.

Het eerste artikel van de wet luidt :

> "Er zal in het koninkrijk een stelsel van ijzeren wegen worden ingesteld hebbende Mechelen tot middelpunt en zich in oostelijk richtende naar de grens van Pruisen over Leuven, Luik en Verviers, ten noorden naar Antwerpen, ten westen naar Oostende over Dendermonde, Gent en Brugge en ten zuiden naar Brussel en de Franse grens door Henegouwen".

De wet was het resultaat van talrijke verzoeken en ontwerpen, die reeds een aanvang namen in 1821 (nog onder Willem I), met als oorspronkelijk doel de haven van Antwerpen te verbinden door middel van een spoorweg met de industriebekkens van Luik en Henegouwen, en met Keulen.

Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad vooraleer de wet, waarvan het ontwerp reeds in 1833 werd ingediend, goedgekeurd werd. Naast de principiële bezwaren tegen de vorm van uitbating (staat of privaat) was er heel wat tegenstand vanwege de "waterlobby". Zij waren voorstander van de verdere uitbouw van het binnenlands waternet. Vooral voor de aanleg van een waterverbinding Schelde-Rijn. Wat belangrijk was. Het transport over water was sinds vele eeuwen de snelste, veiligste en meest economische wijze van vervoer van goederen, en ook personen. Daarenboven was niet iedereen, zoals nu nog, gediend of enthousiast voor het invoeren van een nieuwe techniek.

Met de aanleg van het eerste vak, Mechelen-Brussel, werd quasi onmiddellijk gestart, namelijk op 1 juni 1834. Zodat we ons niet kunnen ontdoen van de indruk dat de uitvoeringsplannen reeds klaar waren vooraleer de wet was aangenomen.

Op 5 mei 1835 werd dit eerste vak plechtig ingehuldigd.

Het tijdperk van den "ijzeren weg" was ingezet. Een "weg" die zwaar zou ingrijpen in het landschap, milieu en de samenleving zelf. En dat het uiteindelijk uitzicht van het huidig Oostende, en regio, zou bepalen.

DE WESTENLIJN

In maart 1836 werd het plan voor de aanleg van de spoorlijn Mechelen-Oostende in de Senaat voorgelegd. De eerste sektie, Mechelen-Dendermonde werd op 2 januari 1837 ingehuldigd. De volgende sektie, Dendermonde-Gent op 28 september 1837 en op 12 augustus 1838 was het de beurt aan het baanvak Gent-Aalter-Brugge.

In maart 1837 waren landmeters begonnen met het uitzetten van het tracé Brugge-Oostende en weinig later werden te Jabbeke de werken aangevat voor de aanleg van de sporen en werd er gestart te Oudenburg met de bouw van een spoorwegbrug over het kanaal Plassendale-Nieuwpoort.

De winter 1837-1838 was zeer streng zodat het tot april 1838 zou duren vooraleer de werken terug konden aangevat worden. Het stadsbestuur van Oostende drong sterk aan bij de overheid om de werken te versnellen zodat de lijn nog in de loop van het "badseizoen" zou klaar komen. Men stelde grote verwachtingen in de komst van de spoorweg die een exponent moest zijn van het ontluikend "zeebadtoerisme".

De spoorlijn liep vanuit Brugge, praktisch parallel met de vaart Oostende-Brugge-, kustwaarts. Doorkruiste het grondgebied van de gemeenten Varsenare, Jabbeke, Ettelgem, Oudenburg en Zandvoorde. Om dan aan de zuidelijke dijk van het voormalig zaagmolencompleks Bredene te bereiken. De lijn doorkruiste de zuid-westelijke hoek van het emplacement om dan over de "Pont de Chemin de Fer de Bredene" de Gauwelozekreek te overschreiden. De kreek vormde de grens tussen Bredene en Stene. De spoorlijn zou vervolgens in een brede bocht de vestingswerken van Oostende doorboren om het eindpunt, "de aanlegplaats bij het koophandels-dok" te bereiken.

Door de spoed waarmede gehandeld en aangelegd werd waren de definieve stationsemplacementen en gebouwen nog niet uigetekend noch goedgekeurd, laat staan van aangelegd en gebouwd. Van militaire zijde waren er nogal wat bezwaren tegen het doorboren van de vestingswerken omheen de steden. Dit gold o.m. ook voor Oostende zowel als voor Brugge.

Te Oostende werd een voorlopig eindstation aangelegd buiten de vestingen op het grondgebied van de gemeente Stene. Even buiten de grenzen van de stad, parallel met en naast de verbindingsvaart Oostende-Brugge (zie fig. nr. 1). Op het emplacement, dat te situeren is ter hoogte van het voormalig voetbalterrein van V.G. Oostende, werden enkele voorlopige houten gebouwtjes opgetrokken ten behoeve van de reizigers en stationsdiensten (zie fig. nr. 2).

Het baanvak Brugge-Oostende werd op dindsag 28 augustus 1838, in aanwezigheid van de Koning en de Koningin, met grote luister en feestelijkheden ingehuldigd.

Op zondag 2 september 1838 werd de volledige lijn Brussel-Oostende in publieke uitbating genomen.

Te Oostende was men niet tevreden met het voorlopig station buiten de vestingen. In januari 1839 werd door de gemeenteraad van Oostende een plan aangenomen voor het inrichten en bouwen van een station "intra-muros", zoals voorzien in het oorspronkelijk plan van de aanleg van de "Westenlijn", ofte, "Ligne d'Ouest".

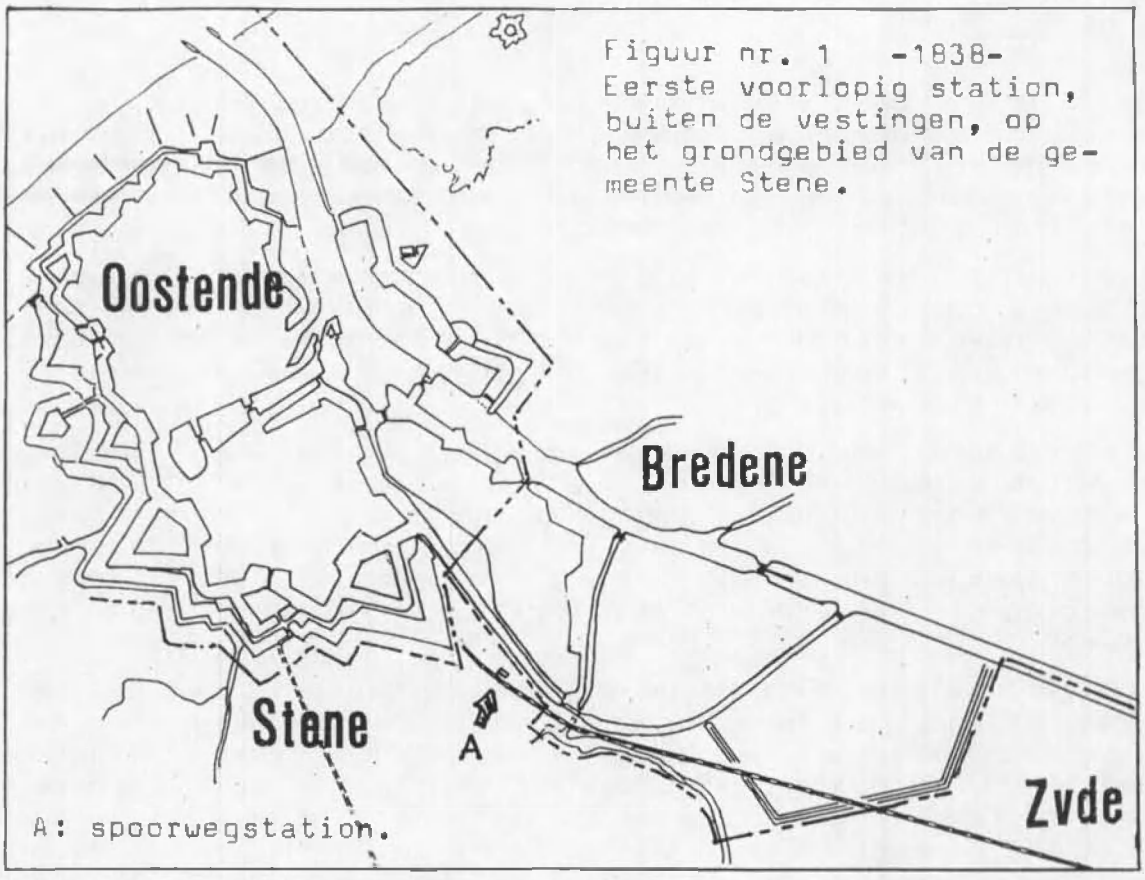

Figuur nr. 1 -1838-
Eerste voorlopig station, buiten de vestingen, op het grondgebied van de gemeente Stene.

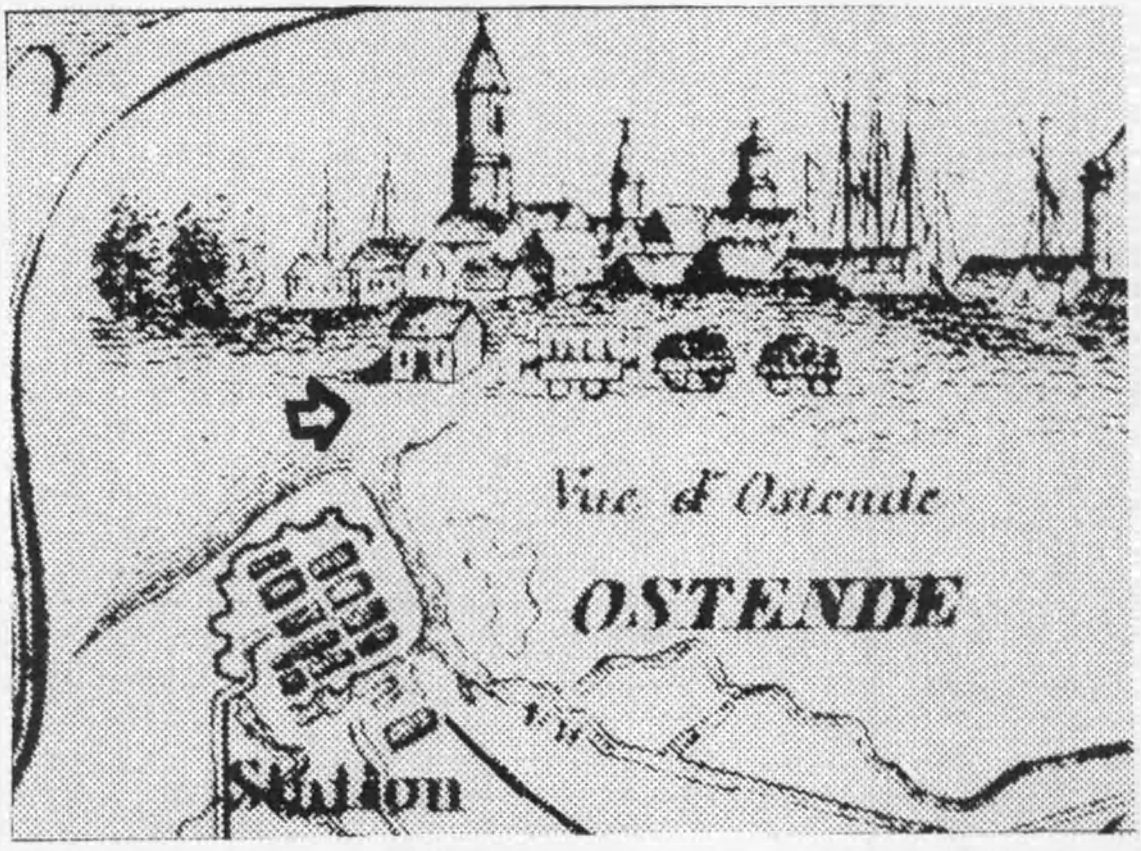

Fig. nr.2- uittreksel uit "Atlas Pittoresque des Chemins de fer de la Belgique", 1839, - schets van het eerste voorlopig spoorwegstation van Oostende, (Stene).

HET TWEEDE VOORLOPIG STATION 1840-1847

In het Staatsblad van 29 maart 1835 verscheen een K.B. met betrekking tot het oprichten van een spoorwegstation te Oostende. Op 22 mei 1839 greep de aanbesteding plaats voor het verlengen van het spoor tot in de stad en het aanleggen van een "statieplaets". Dit was nog geenszins het spoorstation zoals men het te Oostende wenste. Dat zou nog enkele jaren op zich laten wachten. Het station zou voorlopig bestaan uit een gekalseide stationskoer en een houten keet als verkoopskantoor ten behoeve van de reizigers. De sporen eindigden haaks op de lijn van de handelsdokken (zie fig. nr. 3).

Bij het ontwerpen van het nieuw trajekt werd rekening gehouden met de eisen en aanbevelingen van de militaire overheid voor het doorboren van de vestingswerken. Vanaf de spoorwegbrug van Bredene maakte het tracé een wijdse bocht, om doorheen de ravelijn 10/11, de hoek van bastion 10 en over de buiten- en hoofdvestingsgracht de stad te bereiken. In de grachten werden dammen opgeworpen waaroverheen de sporen werden aangelegd. In het midden van de dammen werden korte houten bruggen gebouwd die op eenvoudige wijze konden worden verwijderd of vernield.

In juni 1839 werden de eerste onteigeningen uitgevoerd en enkele weken later werd een aanvang gemaakt met de uitvoering van de werken. Op zondag 1 december 1839 werd "het station" binnen de stadsmuren feestelijk in gebruik genomen (zie fig. nr. 4).

HET EERSTE SPOORWEGSTATION 1847-1882

Ondertussen had men de definitieve plannen voor het station van Oostende opgemaakt. Het station zou gebouwd worden op de zuidelijke wal van het Tweede Handelsdok, parallel met de lijn van de dokken. De werken werden aanbesteed op 15 juli 1840.

Het ontwerp van het stationsgebouw werd toegewezen aan A. PAYEN, die tevens ontwerper was van het station te Brugge.

Het stationsgebouw was symetrisch opgevat. Het bestond uit een centraal gebouw, twee hoog, met op het gelijksvloer de verkoopsloketten en wachtzalen. Op de verdieping was er een ontvangstruimte ingericht. Aan beide zijden van het centraal gedeelte werd een vleugel gebouwd zonder verdiepingen. In de oostelijke werden de stationsdiensten ondergebracht. Later werd de westelijke ingericht als telegraafkantoor.

Voor de bouw van het station werden een aantal private eigendommen onteigend en gesloopt. Op de kop van het station, dat geheel omgeven was met een hekwerk, werd een tuin aangelegd.

Naast het eigenlijk stationsgebouw werden ook twee oktrooigebouwtjes en een goederendepôt gebouwd (zie fig. nr. 5).

Het station werd ingehuldigd in 1844. Enige tijd later werden de beide stationssporen overdekt met een overkapping.

Het stationsemplacement werd na het hertraceren van de sporen uitgerust met de noodzakelijke infrastructuur zoals rangeersporen, locomotievenloods voor primair onderhoud en watertank. Later werd nog een derde stationsspoor aangelegd naast de twee andere die verlengd werden tot de grens van het spoordomein.

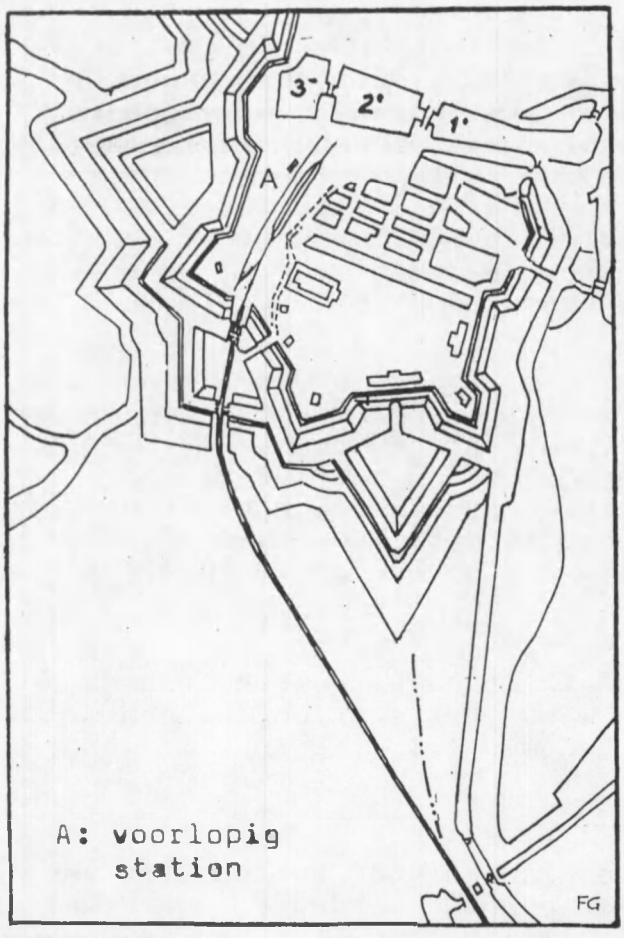

Fig. nr.3 - 1839 - het tweede voorlopig station.

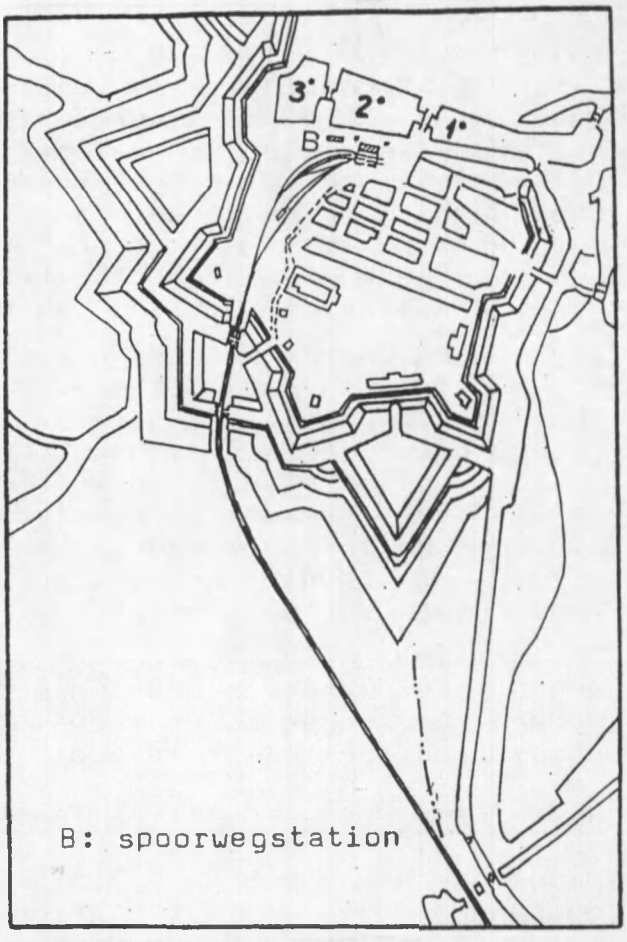

Fig. nr.5 - 1844 - het eerste spoorwegstation.

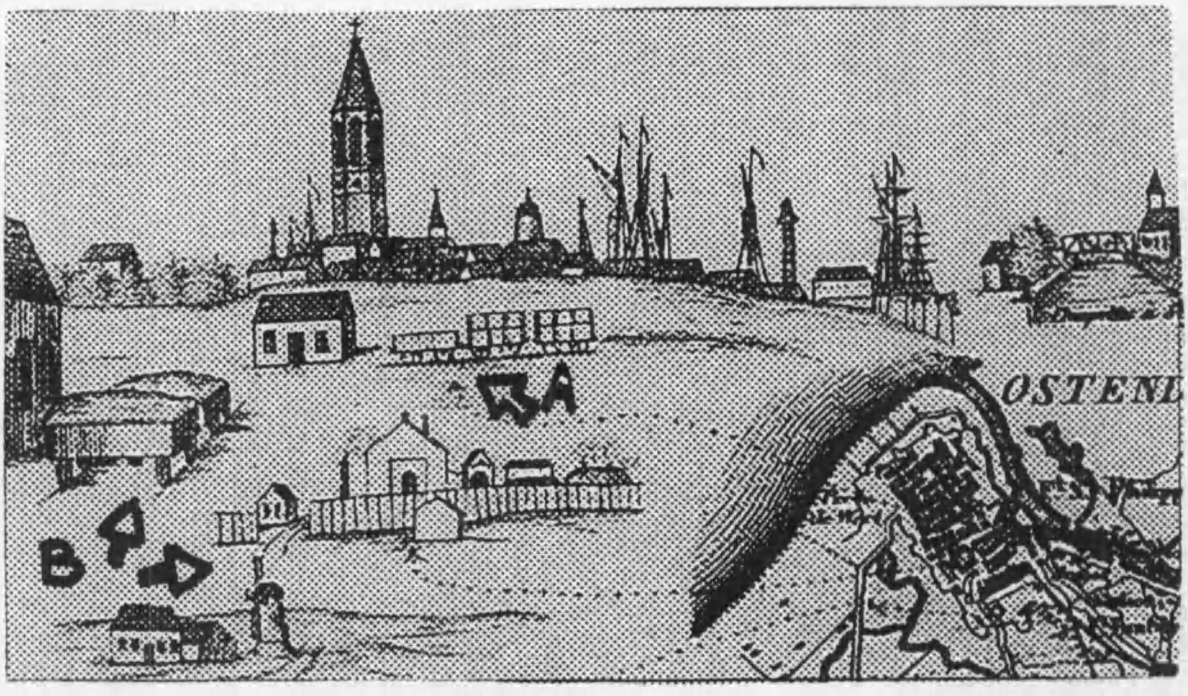

Fig. nr.4- uittreksel uit "Atlas Pittoresque .....", 1840, schetsen van:
-A: eerste voorlopig station, (Stene),
-B: tweede voorlopig station, (Oostende).

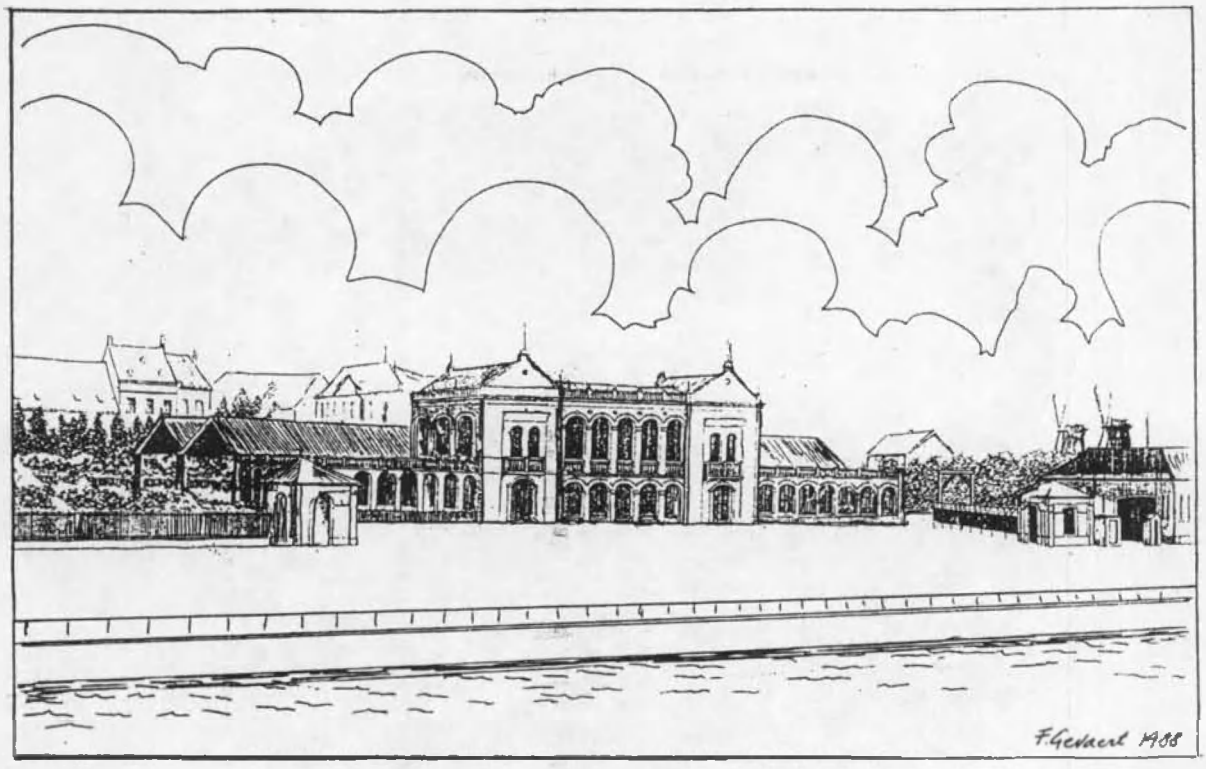

Fig. nr.5a-het eerste stationsgebouw van Oostende, gelegen aan het 2e Handelsdok. Rechts het goederendepôt met in de achtergrond twee windmolens, die verplaatst werden in de periode 1865-1875. Het stationsgebouw werd opgetrokken in de periode 1840-1844 en op 1 juli 1844 plechtig ingehuldigd.

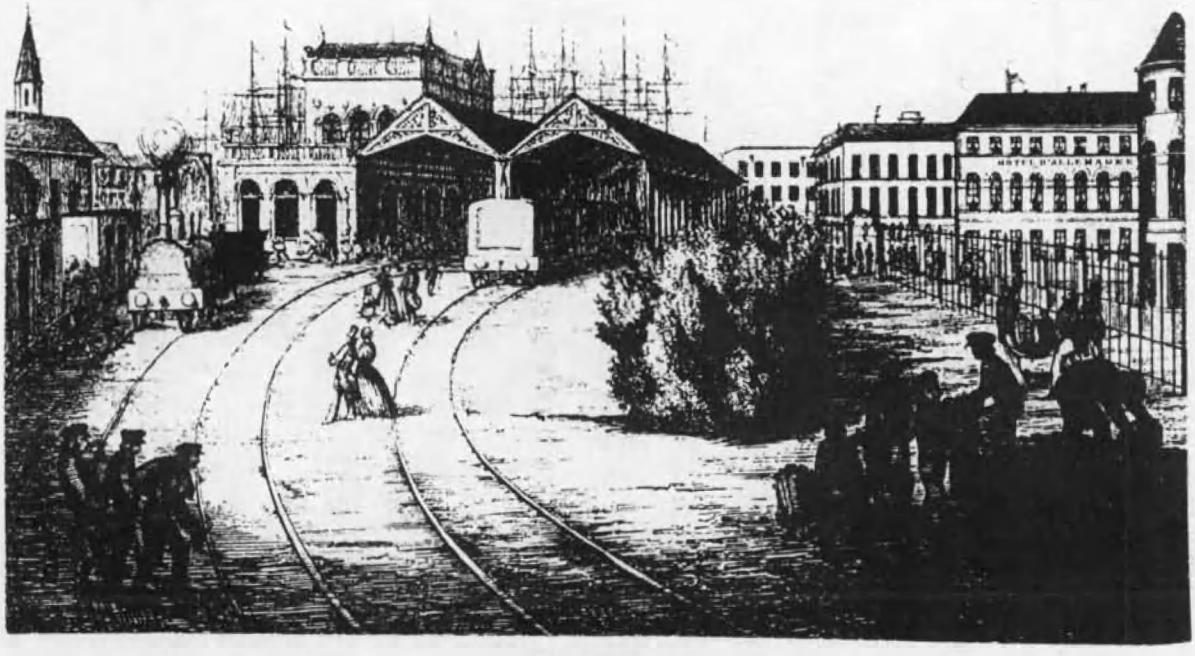

Fig. nr.5b-1850-zicht op het stationsemplacement van het eerste spoorwegstation, met spooroverkapping. Links het goederendepôt, rechts hotels op de wijk 't Hazegras, met o.m. "Hôtel d'Allemagne" van A. Stracke.

Fig. nr. 5c-porceleinkaart, uitg. Daveluy, met zicht op het eerste spoorwegstation aan het 2e Handelsdok. Het station is geflankeerd door de twee octrooigebouwtjes. Op de voorgrond het dok met op de kaai het goederenspoor. Bemerk de reling met hekkens om de voetgangers te beveiligen, (1950).

Fig. nr. 5d-porceleinkaart, uitg. Daveluy, met zicht op het 2e Handelsdok. Links het eerste spoorwegstation. Op de kaai een goederenstel, (1850).

HET EERSTE ZEESTATION 1870-1908

Sinds 1815 was er een geregelde pakketbotendienst tussen Oostende en Groot-Brittanië die uitgevoerd werd door een Britse rederij. Ook na 1830 werd de dienst verder gezet.

In Groot-Brittanië was sinds 1814 de spoorlijn Londen-Dover in exploitatie, zodat de bootverbinding Oostende-Dover als het ware een schakel was in de treinverbinding tussen Londen en Brussel, en Duitsland.

Dit gegeven speelt tot heden en zou van doorslaggevende invloed zijn op de uitbouw van de haven en de ontwikkeling en inplanting van het spoor te Oostende. Zodat we hier in deze bijdrage, als we de draad van de evolutie van het spoor en de stations willen volgen, steeds deze van de Oostende-Doverlijn moeten opnemen. Ze zijn inherent verbonden.

In uitvoering van de wet van 8 juli 1845 werd de Staatspakketbotendienst ingesteld. De staatslijn werd op 4 maart 1846 met de eerste pakketboot, genaamd "Chemin de Fer", plechtig ingevaren (maidentrip).

De pakketboten legden aan in de havengeul aan de Stoombotenkaai, ook genoemd "Vuurschipkaai" (zie fig. nr. 6). Aan de achterzijde van het Loodswezengebouw, die aldaar aan de kaai stond, werd een wachtlokaal en kantoor ingericht ten behoeve van de reizigers en diensten van de maalboten.

De treinreizigers die gebruik maakten van de pakketboten, van of naar Engeland, moesten per koets of te voet de relatief grote afstand tussen het spoorwegstation en kaai afleggen. Met inbegrip van het dragen, of kruien, van hun soms omvangrijk reisgoed. Zodat de noodzaak er was om hetzij het spoor te brengen naar de Stoombotenkaai, of, de pakketboten in de onmiddellijke omgeving van het spoorwegstation te laten aanmeren. Uiteindelijk werd gekozen voor een "compromis", zoals we later zullen zien.

In 1864 werd het voornemen uitgewerkt om de geplande nieuwe stedelijke stapelhuizen, op de zuidelijke kaai van het 1e Handelsdok, te verbinden met een spoor vanuit het spoorwegstation. Om het spoor te leggen moest de uiterste westelijke hoek van de Amerikaanse kreek gedempt worden en een gedeelte van de koer van het artillerie-arsenaal vrijgegeven worden door de militairen. Onderwijl werden er plannen gemaakt om de haveninstallaties, o.m. voor de pakketbotendienst, te verbeteren en uit te breiden. Zo dacht men aan een "zeestation" en een rechtstreekse spoorwegverbinding van deze met de lijn naar Brugge. Dit zou mogelijk worden na de sloop van de vestingswerken van Oostende.

Op aanhoudend aandringen van het stadsbestuur werd in mei 1865 de beslissing genomen om Oostende te schrappen als militair bolwerk. De vestingswerken waren een hindernis om de stad te ontwikkelen als badplaats (en om aan de concurrentie van de andere badsteden te kunnen weerstaan), ze vormden als het ware een keurslijf waarin Oostende geprangd zat. De beslissing van de regering betekende dat de vestingswerken mochten gesloopt, geslecht en ontmanteld worden.

Het slopen van de vestingswerken zou naast het bouwen van hotels en een nieuw casino op een verbrede en verbeterde zeedijk, het uitbreiden en de urbanisatie van de stad naar het westen, de aanleg van een schuildok (nu "Montgomerydok"), o.m. de volgende projekten mogelijk maken :

OOSTENDE 1846. De Visserskaai, (naar M.Van Cuyck).

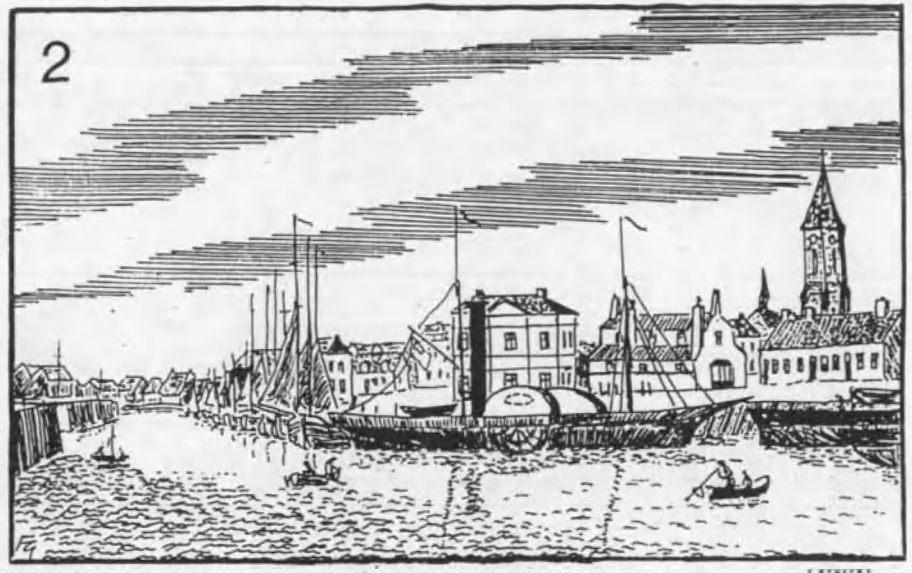

OOSTENDE 1847 De Visserskaai (naar F. Stroobant)

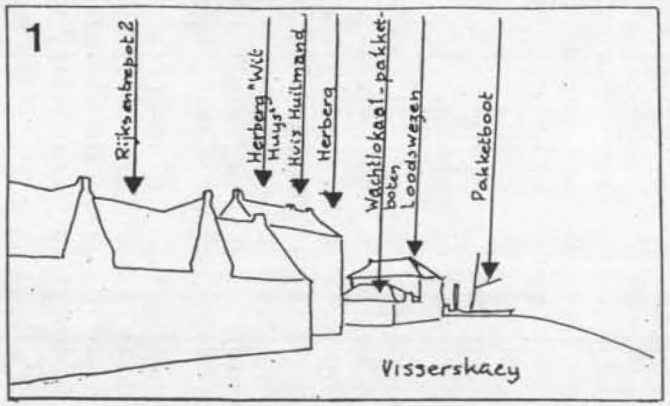

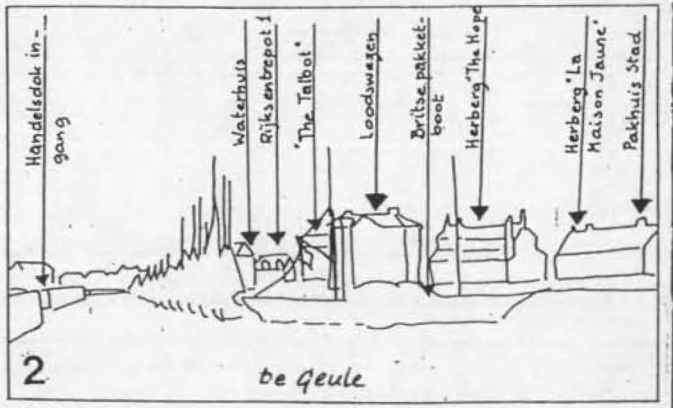

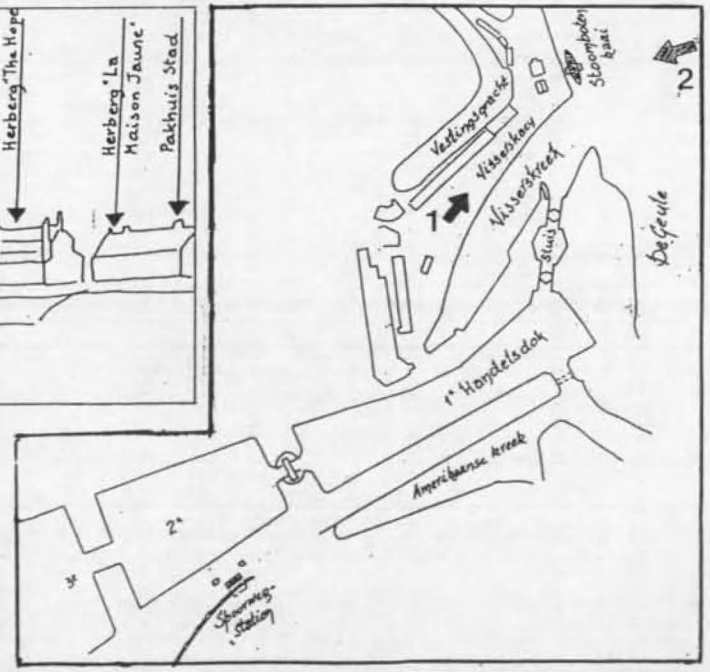

Fig. nr.6

1846-1871
Aanlegplaats pakketboten

1. vergroten van het stationsemplacement, hertraceren en verlengen van de stationssporen, bouwen van een goederenstation.
2. het tracé van de sporen verbeteren met in achtname van grotere spoorstralen, vanaf de spoorwegbrug van Bredene tot in het station.
3. het bouwen van een nieuwe kaai aan de havengeul op het oostelijk landhoofd van de zeesluis van de handelsdokken ter plaatse van de "Batterie du Débarcadère", met inbegrip van een "zeestation".
4. aanleg van een rechtstreekse spoorverbinding tussen het "zeestation" en het voormalig voorlopig spoorstation buiten de vestingen.

Ter uitvoering van deze projecten werden in november 1866 de nodige terreinen die behoorden tot Landsverdediging overgedragen aan het Ministerie van Openbare Werken, Bestuur van de Spoorwegen, Posterijen en Telegrafie (zie fig. nr. 7).

Wat de verbinding met de nieuwe pakketbotenkaai betreft werden de plannen gewijzigd. Men opteerde voorlopig voor het verbinden van de beide stations door een spoor aan te leggen op de te dempen Amerikaanse kreek.

Door de overheid werd beslist volgende werken uit te voeren en de nodige kredieten werden goedgekeurd :

1. het bouwen van een nieuwe kaai voor de pakketboten van de Belgische staat.
2. het bouwen van een zeestation ten behoeve van de pakketbotendienst, met hotel en buffet.
3. het doortrekken van de spoorlijn vanuit het spoorwegstation tot op de nieuwe kaai voor de pakketboten.
4. dempen van de Amerikaanse kreek.
5. leggen van een spoorwegbrug over het verbindingskanaal, ten behoeve van het nieuw spoor.
6. het verbeteren en uitbreiden van het spoorwegemplacement en hertraceren van de sporen, het dempen en slechten van de grachten, wallen, bastion nr. 9 en ravelijn 9/10.

Eind 1866 werden de eerste werken aangevat "ter uitvoering van de plannen", namelijk het doorbreken van de wallen ter hoogte van bastion nr. 9, als eerste aanzet tot het hertraceren van de sporen. Het zou echter nog aanlopen tot het begin van de jaren '70 vooraleer het volledig hertraceren en uitbreiding van het stationsspooremplacement uitgevoerd was.

De Amerikaanse kreek werd gedempt en een draaibare spoorwegbrug geworpen over de toegang tot het verbindingskanaal (of afleidingskanaal Oostende-Brugge). Een nieuwe kaai werd gebouwd ten behoeve van de pakketbotendienst en daarop werd een houten stationsgebouw opgetrokken. Waarbij we ons niet kunnen ontdoen van de gedachte dat men de constructie beschouwde als een voorlopig gebouw. Het zou inderdaad niet zo een lang leven zijn beschoren. Tussen het spoorwegstation en de nieuwe kaai werd een verbindingsspoor aangelegd dat verbonden werd met één van de drie stationssporen van het spoorwegstation. Het spoor kruiste het plein op de kop van het station, dat later het stationsplein zou worden en gedoopt "Vander Sweepplein", naar de toenmalige hoofdingenieur van de

spoorwegen. Op het plein ontstond een gelijkvloerse spoorovergang die later zou uitgroeien tot een heuse bewaakte overweg.

Naast het verbindingsspoor werd een goederenspoor aangelegd ten behoeve van de nieuwe stapelhuizen van de stad op de zuidelijke oever van het 1e Handelsdok (zie ook het hoofdstuk "De goederensporen in de stad").

Het verbindingsspoor en het zeestation werd in gebruik genomen in juni 1871.

De pakketboten legden nu aan op een tiental meter van de wachtende reizigerswagons, die opgesteld waren op het spoor van het zeestation.

In 1879 werd het spoor op het zeestation voorzien van een overkapping, zodat de reizigers bij het in- en uitstappen beschermd waren tegen "weer en wind" (zie fig. nr. 8).

DE LIJN NAAR TORHOUT

In 1868 werd de nieuw aangelegde spoorlijn Oostende-Torhout in gebruik genomen, als onderdeel van de lijn Oostende-Armentières. In de laatst vernoemde stad sloot de lijn aan op het Frans spoorwegnet.

De lijn sloot aan op de nog niet hergetraceerde lijn Oostende-Brugge even buiten de vestingswerken, om dan met een zachte bocht rechtlijnig richting Snaaskerke-Gistel-Torhout te lopen.

Op deze lijn werden halten ingericht te Stene, Snaaskerke, Gistel, Moere, Eernegem, Ichtegem, Wijnendale en Torhout. Later kwam er nog een halte op Oostends grondgebied, aan de "Meiboom". De halte "Stene" (of "Steene") lag ver van het dorp, namelijk op de plaats waar het spoor de Gistelsesteenweg kruiste, even ten noorden van de huidige Zilverlaan (zie fig. nr. 9).

HERTRACEREN VAN DE SPOREN

Voor het hertraceren van de sporen, de uitbouw van het emplacement en de bouw van een locomotievendepot (onderhoudswerkhuis) werden bastion nr. 9, ravelijn 9/10 en de aanliggende wallen en grachten geslecht en gedempt. Naast de gronden van de vestingswerken moesten nog een aantal andere percelen onteigend worden, met inbegrip van de gebouwen die aldaar opgetrokken waren, o.m. windmolens, om toe te laten dat het nieuw tracé volledig zou kunnen voldoen aan de eisen van de vooruitstrevende spoorwegtechniek. Terzelfdertijd werd in het urbanisatieplan ruimte gereserveerd voor een later te bouwen goederenstation (zie fig. nr. 10).

Bastions 10, 11 en 12 en de daarbij horende ravelijnen, wallen en grachten, werden voorlopig ongemoeid gelaten. Ze werden later opgenomen in het Maria-Hendrikapark.

Zoals reeds vroeger vermeld liet het hertraceren van het spoortracé toe de stationssporen te verlengen, zodat langere treinstellen konden opgesteld worden aan verlengde perrons. Dit was noodzakelijk o.m. wegens de internationale slaaptreinen die sinds 1873 ingelegd werden op het traject Oostende-Berlijn en later nog uitgebreid naar andere bestemmingen. Het nieuw tracé was samengesteld uit bochten met grote stralen, die toelieten dat langere wagons en locomotieven (grotere asafstand) konden ingelegd worden dan voorheen. Daarenboven kon door de zachte bochten met grotere snelheid gereden worden vanaf het vertrek uit het station, of kon een hogere snelheid aangehouden worden bij het benaderen. Dit zijn elementen

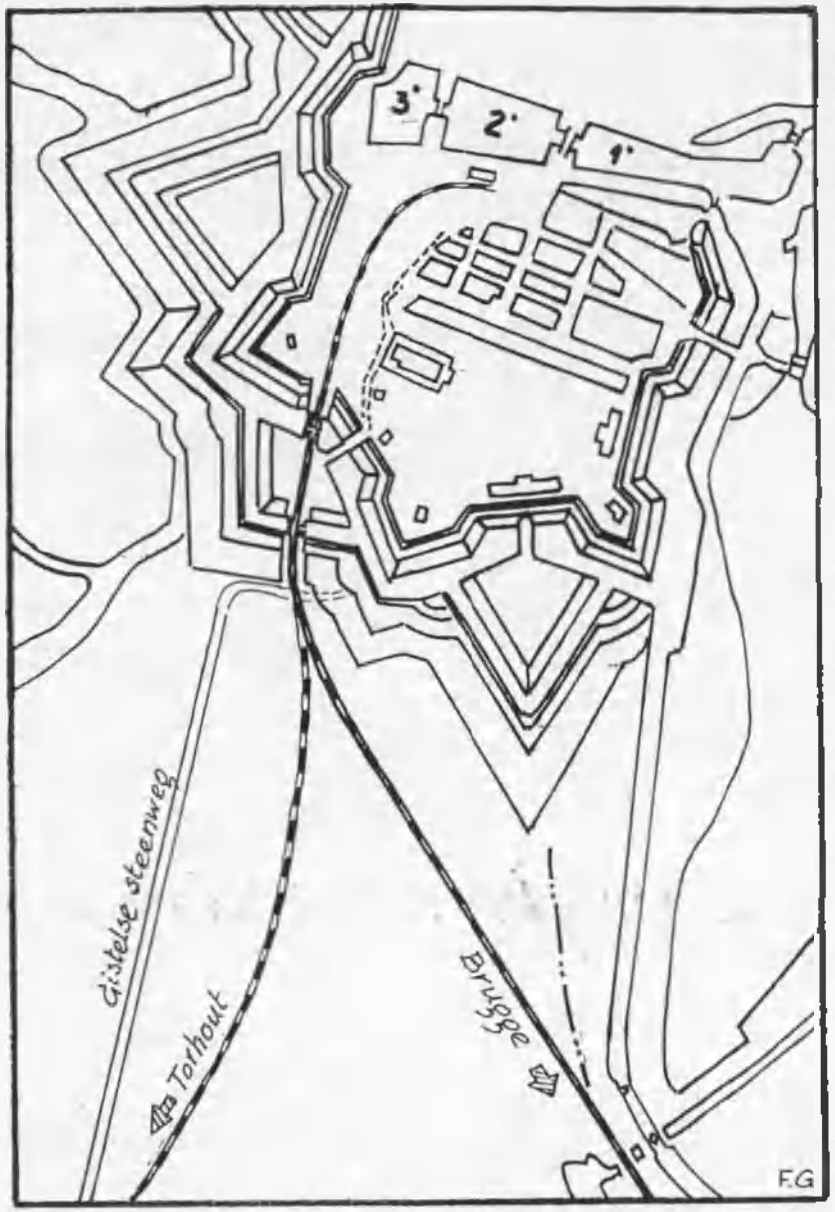

1868 - Lijn naar Torhout | Fig. 9

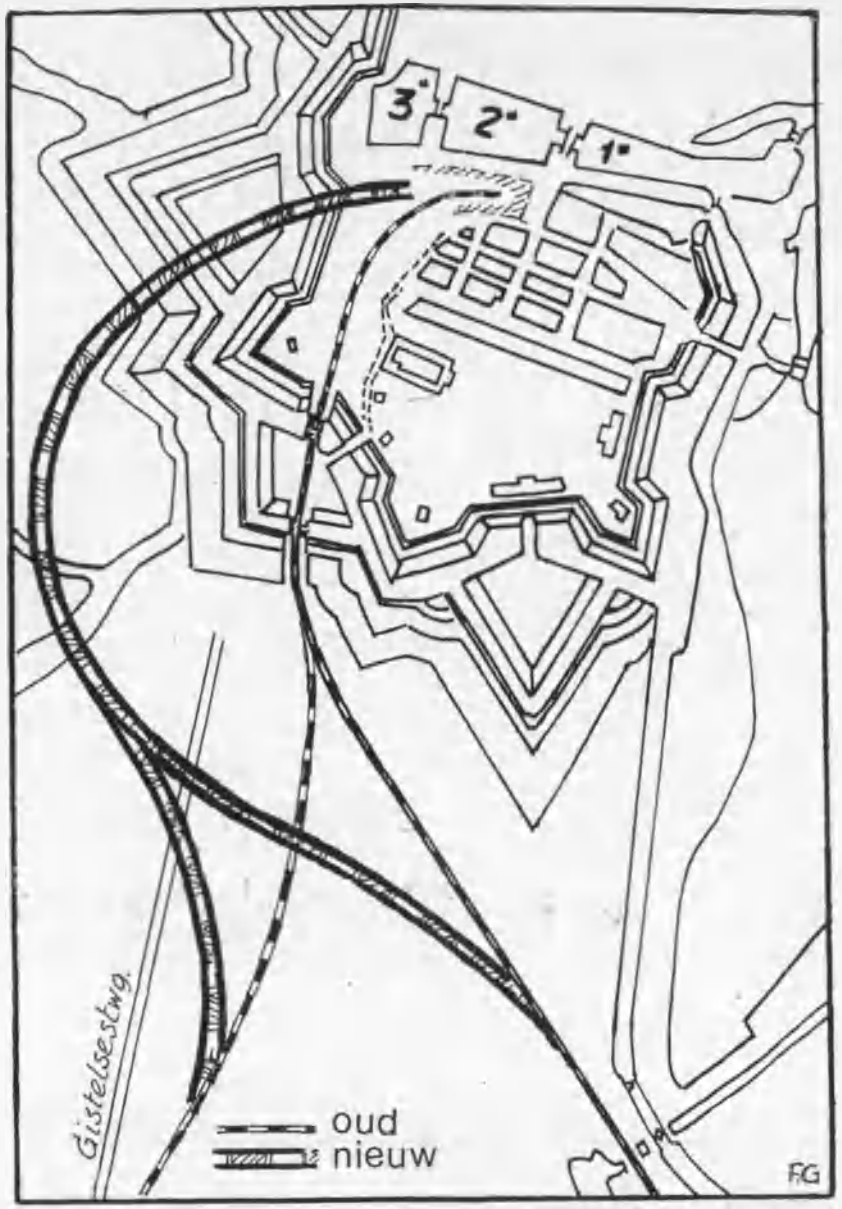

1870 - Hertraceren v/d sporen | Fig. 10

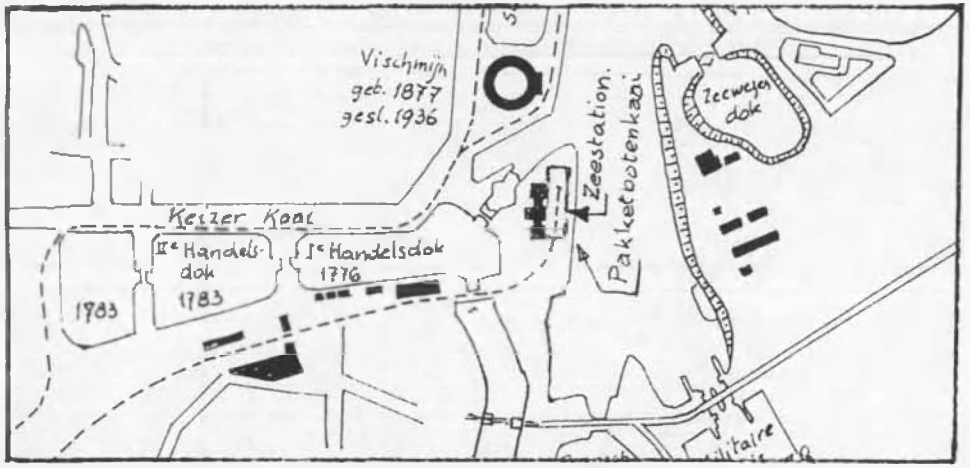

Fig. 8a - Zeestation met aansluitspoor naar het spoorwegstation, Oostende-Stad, situatie 1880.

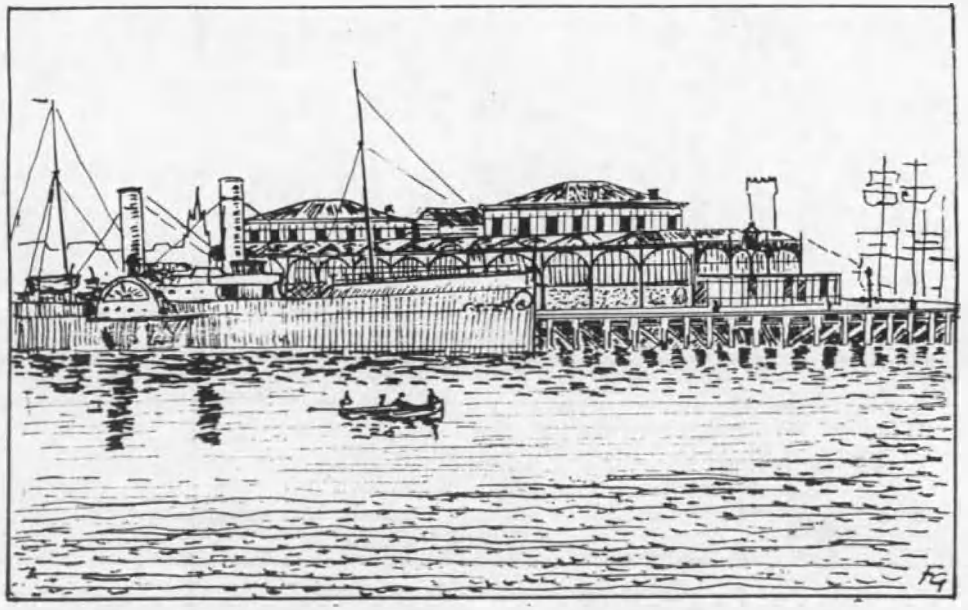

Fig. 8b - Het Zeestation, gezien vanaf de havengeul. Op de voorgrond de pakketboot s.s. "Prince Albert", Voorgrond kaai, het overdekt spoor.

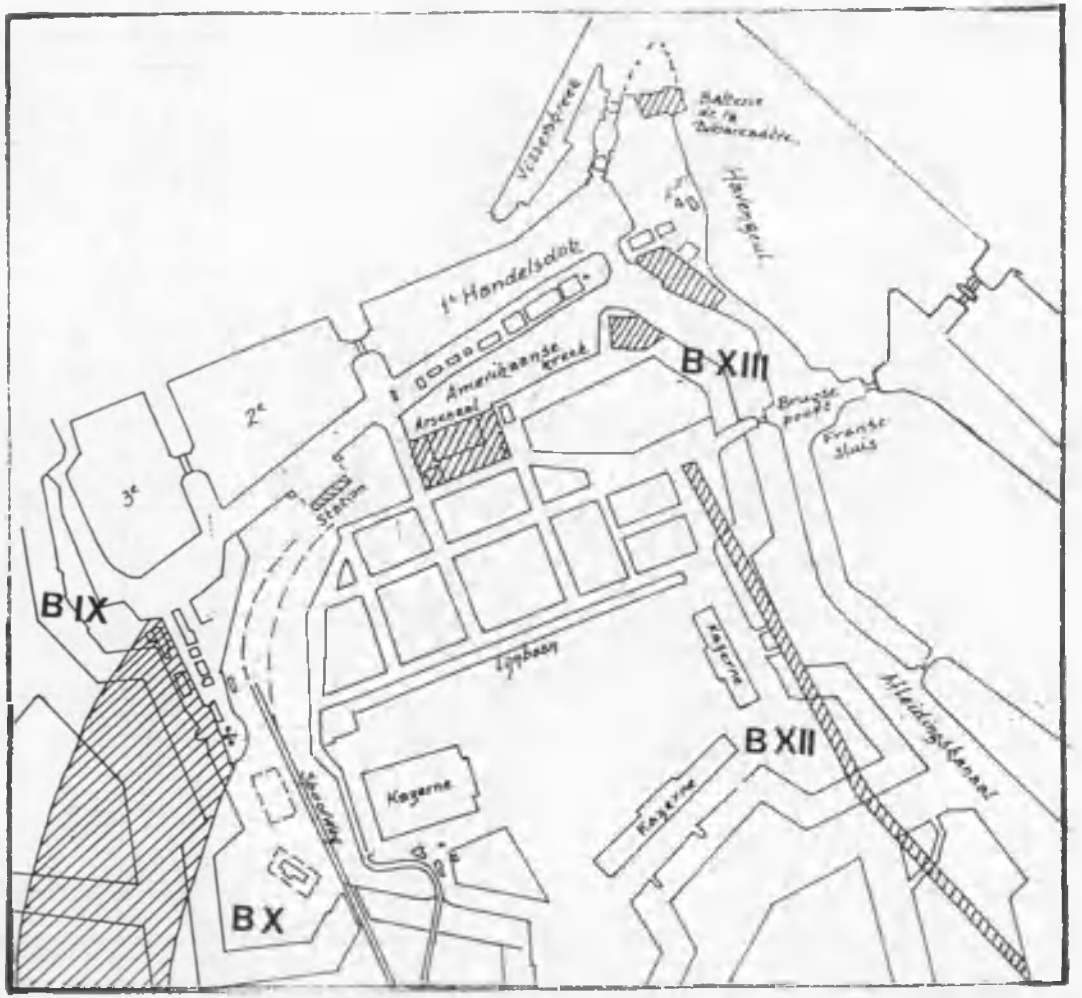

afgestane terreinen

B : bastion en nummer

1866 - Afstand terreinen door Landsverdediging aan O.W.

Fig. nr. 7

om de gemiddelde snelheid van een trein op te trekken, wat niet onbelangrijk is voor een internationale verbinding.

Het nieuw tracé maakte ook het gedeeltelijk hertraceren van de lijn naar Torhout noodzakelijk. Waar voordien vanaf de doorsteek door de vestingswerken het spoor practisch rechtlijnig was, moest nu een relatief scherpe bocht gemaakt worden om aan te sluiten op het tracé van de lijn naar Brugge. Dit had als gevolg dat op relatief korte afstand er twee overwegen waren op de Gistelse-steenweg.

Het hertraceren had een grote impact op de topografie van de stad en omgeving met repercutie tot heden. Na het opbreken van de sporen in het begin van de tweede helft van onze, de 20e eeuw, liet het tracé toe dat op betrekkelijk eenvoudige wijze een prachtige invals-weg tot de binnenstad van Oostende kon aangelegd worden, als onder-deel van de autosnelweg E5 (nu A10), met rechtstreekse aansluiting op het zeestation. Sinds 1953 was aldaar ook het carferrystation in bedrijf.

HET TWEEDE SPOORWEGSTATION

Door het inleggen van de internationale treinen, die aansloten op de bootverbinding naar Engeland, en de bloei als internationale badplaats, werd Oostende een draaischijf van het internationale verkeer. Niet alleen van passagiers doch ook het postvervoer nam gestadig toe.

Reeds in 1871 verscheen een Koninklijk Besluit met betrekking tot het vergroten van het spoorwegstation. In 1873 werd het uitbrei-den van het station goedgekeurd door de gemeenteraad.

Na tal van ontwerpen werd uiteindelijk het ontwerp van de Oostendse architect Felix LAUREYS aangenomen.

Het stationsemplacement werd uitgebreid in oostelijke en zuidelijke richting en het nieuw stationsgebouw, ontworpen als kopstation, zou gebouwd worden aan het Vander Sweepplein. Met de bouw van het station werd in 1880 aangevangen.

Het bestaand stationsgebouw, dat sinds 1847 in gebruik was, werd opgenomen in het ontwerp en werd niet gesloopt. Het aantal stations-sporen werd uitgebreid van drie naar vier. Zoals toen gebruikelijk, werden de sporen overdekt met een "stationshal", in één enkele overspanning.

De ingang van het station werd ingeplant op de zuid-oostelijke hoek, gelegen aan de Polderstraat, nu Perronstraat. De uitgang van het station was voorzien op de andere hoek, gelegen aan het 2e Handelsdok, ongeveer in lijn met de Kapellebrug.

De uitgang was zo ontworpen dat rijtuigen (en hotelkoetsen) de reizigers konden oppikken binnen het station. Deze ruimte had een afzonderlijke in- en uitrit en was in wezen een station in het station. Op de plannen werd deze ruimte aangeduid als : "gare de débarquement". Het heeft geen zin deze term letterlijk te verta-len, anders vervallen we in scheepvaarttermen zoals "Ontschepings-station".

De gebruikte franse term moet ons niet verwonderen, bij de aanvang van de aanleg van de spoorwegen werden wel meer van die termen gebruikt. Deze waren vermoedelijk afkomstig uit het vakjargon van de uitbating van de beurtschepen, die langs de binnenwateren

de steden verbonden. In het eerste K.B. met betrekking tot de spoorlijn Mechelen-Oostende was er sprake van de "aanlegplaets". Om maar te zwijgen van "spoorkaaien".

In deze ruimte werden de hotelkoetsen opgesteld en konden de "hotel-commissionairs" hun hotelgasten opwachten en luidkeels hun hotel aanprijzen aan het potentieel kliënteel dat van de trein was gestapt.

De reizigers die Oostende verlieten met de trein stapten uit de huur- of hotelkoetsen aan de ingang van het station, onder de bescherming van een grote luifel die overheen het voetpad en een gedeelte van de rijweg strekte.

Aan de Polderstraat lagen de lokalen voor het verhandelen van het reisgoed, colli's en andere verzendingen. Binnen in het station waren alle accomodaties voorzien om aan de eisen die gesteld worden aan een (toenmalig) internationaal spoorwegstation te voldoen (zie fig. nr. 11).

Het stationsgebouw werd bekroond door een grootse uurwerktoren, met een hoogte van 40 meter. Aan de vier zijden van de toren werd een verlicht uurwerk geplaatst.

Alhoewel het station ontworpen was als kopstation liepen twee sporen helemaal doorheen het station, om de verbinding met het zeestation te behouden. Op het plein voor het station werd een spooroverweg aangelegd met draaihekkens als afsluiting van de straatweg. Wanneer de doorrit vrij was sloten de hekkens de door-rijpoort van het stationsgebouw af (zie fig. nr. 12).

Op 30 juli 1882 werd het station plechtig ingehuldigd. De kostprijs bedroeg 1.240.000 toenmalige frank.

De buurtspoorweg Oostende-Blankenberge werd in 1886 in uitbating genomen. De lijn liep langs het zeestation. In 1889 werd het tracé gewijzigd, zodat de verbinding met de stad dan geschiedde over het Vander Sweepplein en gebruik maakte van de overweg aldaar. Op het plein werden treinsignalen geplaatst om de "trambestuurders" (het waren echter werkelijke stoomtreinen op smaller spoor) te verwittigen dat de overweg gesloten of open was.

In 1890 werd aansluitend aan het emplacement van de spoorwegen aan de Polderstraat door de Nationale Maatschappij van Buurtspoor-wegen (N.M.V.B.) een goederenstation aangelegd. Naast goederenspo-ren van de buurtspoorwegen was er ook een overslagspoor buurtspoor-weg/spoorweg.

DE GOEDERENSPOREN IN DE STAD

In het oorspronkelijk ontwerp van het station van Oostende, opge-maakt in 1839, was er reeds een goederenspoor voorzien op de zuide-lijke oever van het 2e Handelsdok. Wanneer deze precies aangelegd werd is niet duidelijk, doch op de vroegste afbeeldingen van het station komt het spoor reeds voor. Hieruit kunnen we afleiden dat het goederenspoor aangelegd werd in de vijftiger jaren van de vorige eeuw.

In 1868 werd het nieuw stapelhuis van de stad op de zuidelijke oever van het 1e Handelsdok verbonden met een spoor vanuit het spoorwegstation. Het spoor liep niet langs de kaaizijde, doch aan de achterzijde van het gebouw.

Na de aanleg van het verbindingsspoor van het zeestation naar het nieuw zeestation in 1870 werd een goederenspoor aangelegd

1882 - Spoorwegstation Oostende - Stad

Fig. nr. 11

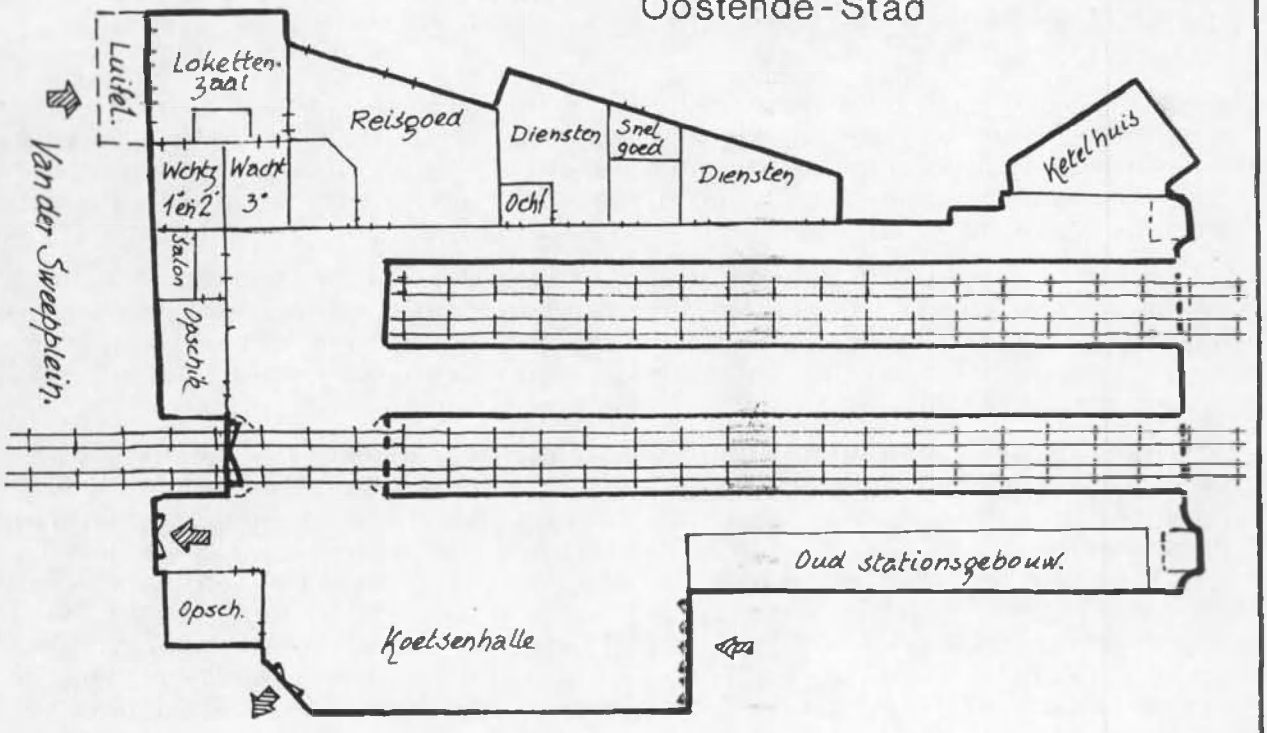

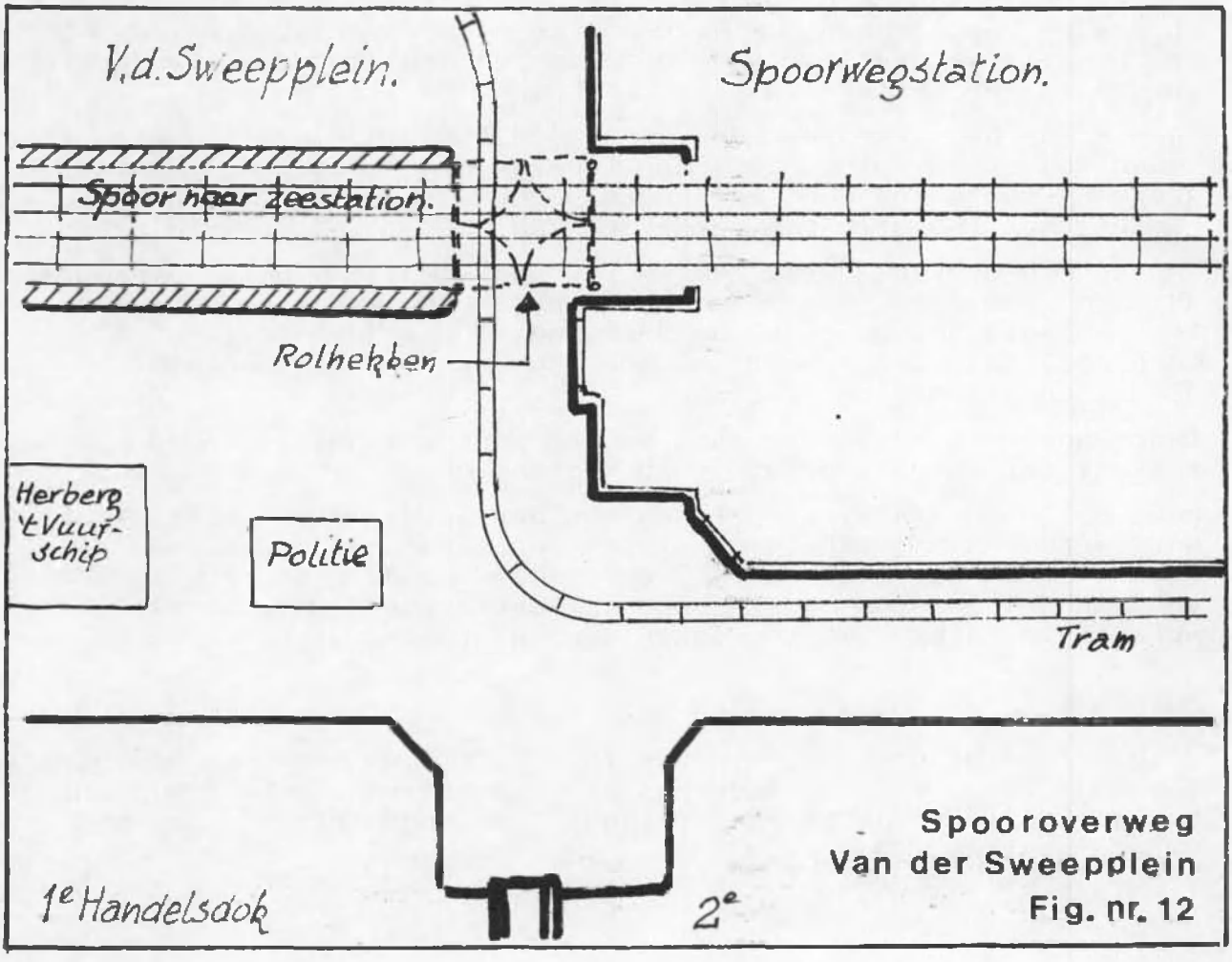

Spooroverweg Van der Sweepplein

Fig. nr. 12

op de westelijke oever van het verbindingskanaal Oostende-Brugge. Het is niet duidelijk met welk doel. Was het de bedoeling dit spoor door te trekken tot op het emplacement van het eerste voorlopig station buiten de vestingen ? Voorlopig moeten we hier het antwoord schuldig blijven.

Dergelijke verbinding moet echter ergens in de dossiers hebben gestoken, want bij de overheveling van de gronden van de vestingswerken van Landsverdediging naar Openbare Werken was er een strook over te maken grond die dergelijke verbinding zou mogelijk hebben gemaakt (zie fig. nr. 7).

In de jaren zeventig van de vorige eeuw werden de kaaien van het 1e en 2e Handelsdok herbouwd. De houten constructies werden vervangen door kaaien in metselwerk en op de zuidelijke oever werd een goederenspoor aangelegd tot aan de spoorbrug over de ingang tot het verbindingskanaal.

In 1877-79 werd een vismijn gebouwd op de zuidelijke oever van het tijdok, nu Montgomerydok. Door de ronde vorm van het gebouw kreeg het weldra de bijnaam "De Cierk". In 1879 werd een goederenspoor aangelegd naar de nieuwe vismijn. Het tracé begon op het stationsemplacement even ten zuiden van de goederenloods, om vervolgens langs de Stockholmstraat en omheen het 3e Handelsdok de Keyzerskaai te bereiken. Vandaar liep het spoor op de noordelijke oever van de het 2e en 1e Handelsdok naar de vismijn. Ter plaatse van de mijn werd een loskade gebouwd, echter van eerder beperkte capaciteit. Om de steeds langer wordende "vistreinen" te kunnen opstellen en laden, werd het spoor verlengd op de Visserskaai met een dubbelspoor, tot aan het einde van het tijdok. Het tijdok werd in 1883 verlengd, zodat het spoor niet meer de ganse lengte van het dok innam. Het liep tot aan de huidige "vistrap".

Daar de handelsdokken intensief gebruikt werden voor het laden en lossen van schepen was er behoefte aan overslagsporen. Op de Keyzerskaai werden in totaal drie sporen aangelegd, die onderling verbonden werden met wissels (zie fig. nr. 13).

Foto's van de dokken uit de jaren vóór en even na de eeuwwisseling tonen de dokken volgestouwd met zee- en binnenschepen. Terwijl grote hoeveelheden hout en andere goederen gestapeld zijn op de kaaien, met inbegrip van de Keyserskaai.

Aan de Stoombotenkaai meerden de schepen van de General Steamship Company aan, die een geregelde dienst op Engeland onderhielden. In 1895 werd het gebruik van deze kaai nog opgevoerd toen de John Cockerill-lijn werd opgericht. Deze onderhield een regelmatige dienst op Tilbury nabij Londen.

Ten behoeve van deze diensten werden sporen aangelegd op de Stoombotenkaai en aangesloten op de sporen van de Keyzerskaai.

Ook voor de gasfabriek, gelegen aan het huidig Canadaplein (Gerechtshof) werd een nijverheidsaansluitspoor aangelegd. Zodat een groot gedeelte van het stadsbeeld "vervuild" werd door sporen, locomotieven, spoorwagens en andere spoorinfrastructuur. Om maar niet te spreken van dikke zwarte rookwolken en stoomstralen.

HET EERSTE GOEDERENSTATION

Alhoewel er bij het ontwerp van 1839 en bij de bouw van het eerste stationsgebouw er een goederenstation voorzien was (zie fig. nr. 5), kon men bezwaarlijk spreken van een "goederenstation". Het was

1892 - Goederensporen in de stad

Fig 13

eerder een "goederenloods" met spooraansluiting. Bij de ontwerpen van de diverse urbanisatieplannen van de stad Oostende, die opgesteld werden na 1866 naar aanleiding van de slechting van de vestingswallen, werd de inplanting van een goederenstation, met depot, kantoren, overdekte laad- en lossporen en rangeersporen, voorzien.

Het definitief urbanisatieplan, opgesteld omstreeks 1883, voorzag de inplanting van een goederenstation aan de huidige Spoorwegstraat (zie fig. nr. 14).

Met de aanleg van het goederenemplacement werd aangevangen op het einde van de tachtiger jaren van vorige eeuw. Het volledig compleks, met inbegrip van de gebouwen, werd afgewerkt in de loop van de eerste jaren van de laatste decennia van de 19e eeuw (zie fig. nr. 15).

Het goederenstation van Oostende was belangrijk, gelet op de aanzienlijke transporten met treinwagons vanuit en naar de bedrijvige handelsdokken. Daarenboven was er het vervoer per spoor van de aangevoerde vis vanuit de vismijn.

De rangeersporen voor het vormen van de goederentreinen naast en onmiddellijk ten zuiden van het goederengebouw maakten deel uit van het goederenemplacement.

Het goederenemplacement, zoals het voorzien werd door de urbanisten was te klein om het volume wagons en treinen behoorlijk te verhandelen en te vormen. Het lag geprangd tussen de Spoorwegstraat en de Polderstraat in de breedte en beperkt in de lengte door de smalle doorgang onder de brug aan de Koninginnelaan.

Ten zuiden van deze brug, ter hoogte van de "Boterput" en "Meiboom", was er terug wat ruimte, waar het locomotievendepot met draaiplaat werd gebouwd. Hier werden eveneens een viertal rangeersporen aangelegd.

Even ten zuiden van de brug aan de Koninginnelaan werd een metalen waterreservoir opgericht.

Globaal moet men opmerken dat er "geen ruimte zat" was voor de aanleg van een spooremplacement ten behoeve van een zeehaven met internationale spooraansluitingen.

DE NIEUWE HAVEN

Sinds 1872 hadden de handelsmiddens, de visserij, het stadsbestuur en het Zeewezen aangedrongen op een uitbreiding van de haven.

Door de komst van de stoomtreilers, die een te grote diepgang hadden om aan te leggen in het tijdok (nu Montgomerydok) was men genoodzaakt een gedeelte van de kaaien van de handelsdokken ten dienste te stellen van de visserij. Hierdoor was er minder kaailengte ter beschikking van de koopvaardij. Dank zij hout-, ijs- en meststoffenhandel was de trafiek gestadig gestegen, zodat er behoefte aan kaaien ontstond.

Het Zeewezen kampte ook sinds lange jaren met een gebrek aan kaaien. Het verlengen van de pakketbotenkaai drong zich op, o.m. door het langer worden van nieuwe schepen ten overstaan van de vorige en door het uitbreiden van het aantal afvaarten. In 1846 bedroeg de lengte van een pakketboot 45 meter, in 1867 éénenzestig meter, in 1886 reeds 83 meter. In 1893 werden twee pakketboten afgeleverd die een lengte hadden van 103,63 meter. In een tijdspanne van vijftig jaren was de lengte van een pakketboot meer dan verdubbeld.

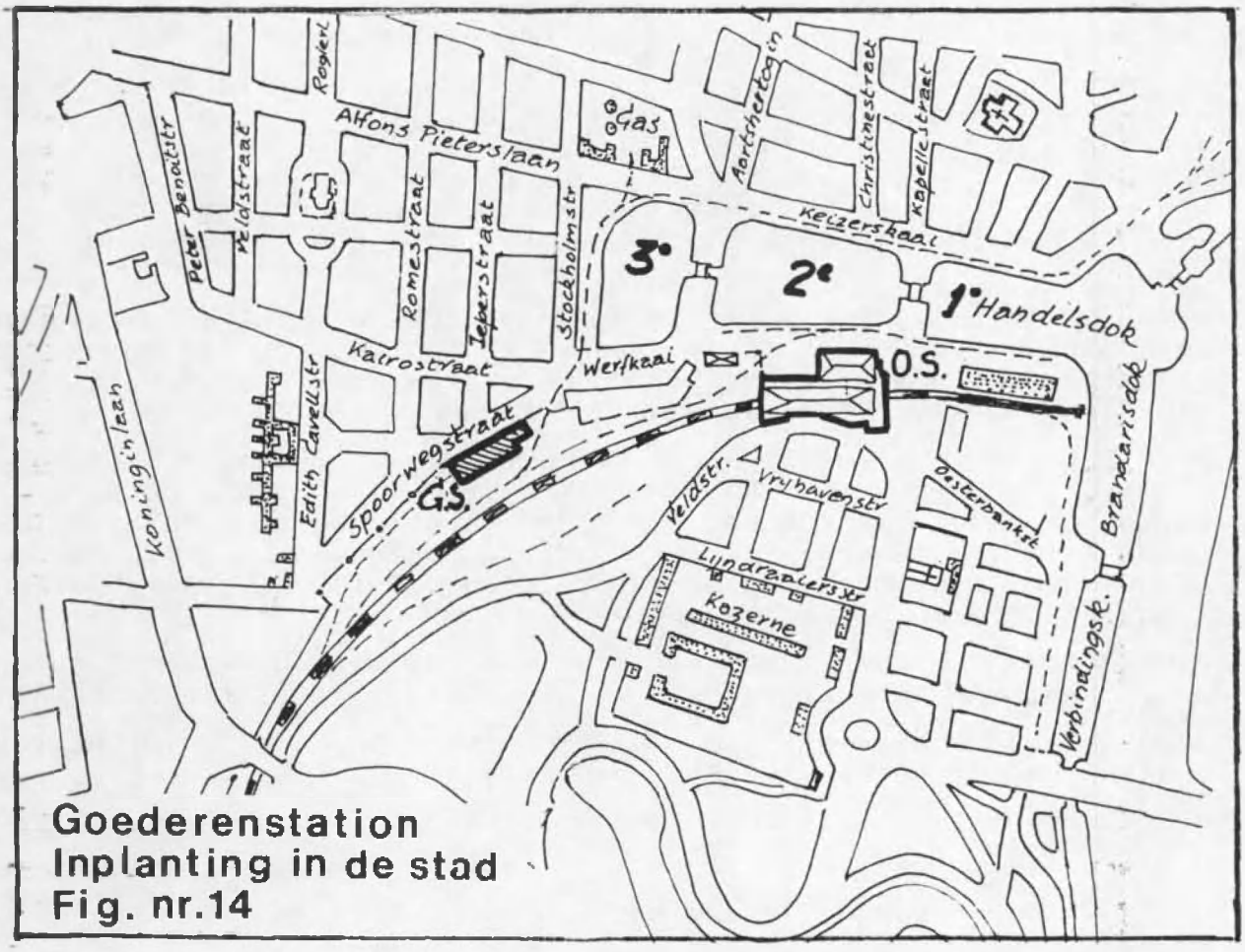

Goederenstation
Inplanting in de stad
Fig. nr.14

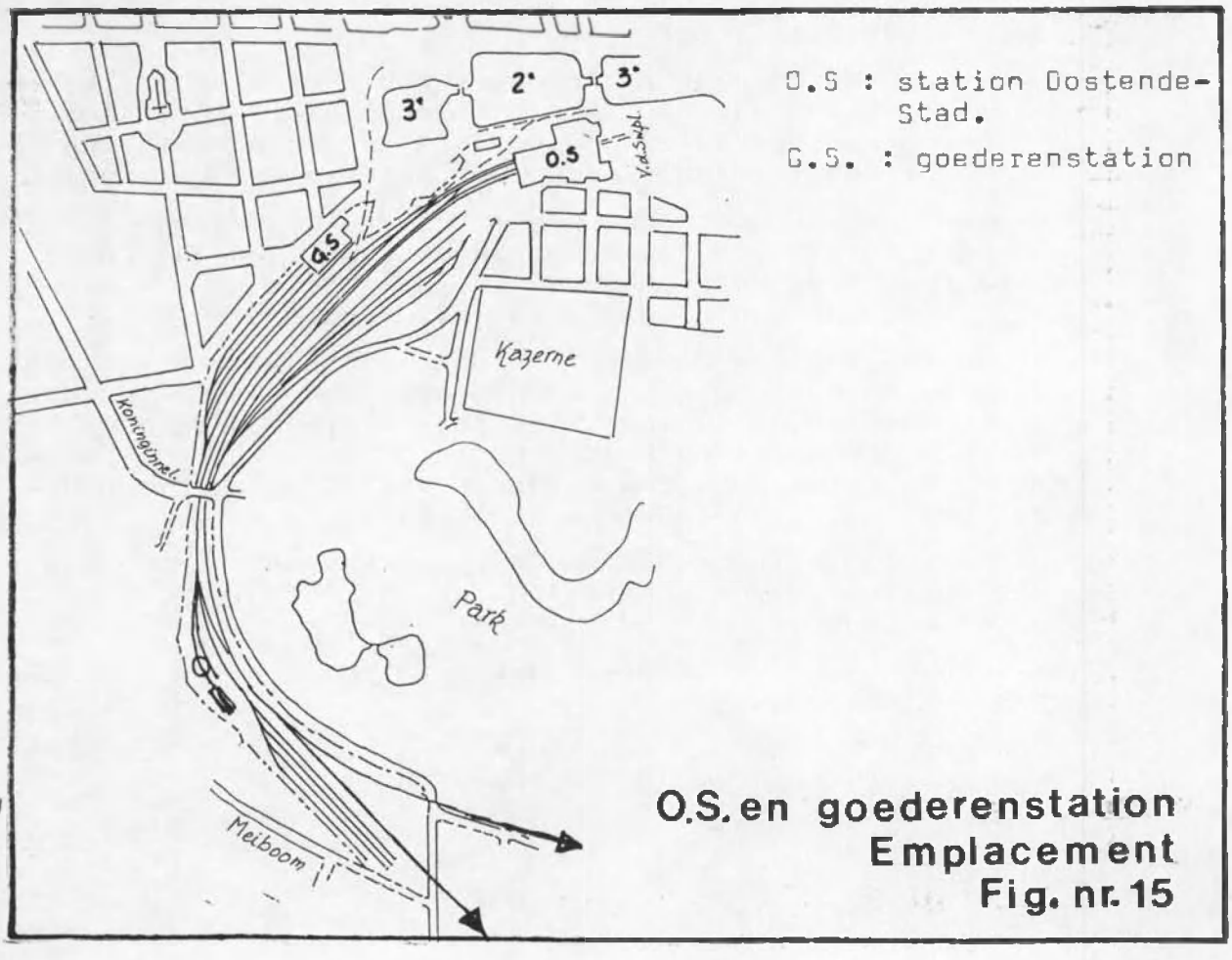

O.S : station Oostende-Stad.

G.S. : goederenstation

O.S. en goederenstation
Emplacement
Fig. nr. 15

Voor het bevoorraden van de pakketboten waren er ook tal van problemen. De noodzaak tot het bouwen van bevoorradingsposten drong zich op.

Het zou ons hier te ver leiden om de diverse voorstellen, ontwerpen, besluiten, beloften en "kick-backs" in detail te beschrijven. Laat ons echter vermelden dat uiteindelijk in 1891 er een K.B. verscheen waarin de samenstelling van een onderzoekscommissie werd bekend gemaakt. Deze commissie had als opdracht de "problematiek" te onderzoeken en een verslag neer te leggen bij de regering, met advies en voorstel.

In 1893 werd het ontwerp van de nieuwe haveninstallaties goedgekeurd door de regering en het stadsbestuur. In het ontwerp was de bouw voorzien van een spoorwegstaton op de nieuwe pakketbotenkaai, met rechtstreekse spoorverbinding met de lijn naar Brugge.

Op 10 oktober 1894 werd een overeenkomst gesloten tussen de staat en het stadsbestuur, met het doel het uitbreiden en het herinrichten van de haven van Oostende. Bij deze overeenkomst werd bepaald dat de staat de watervlakken en kaaien zou beheren en onderhouden die gelegen zijn vóór de sluizen. De stad de sluizen, watervlakken en kaaien gelegen achter de sluizen.

De stad moest tevens alle bouwkosten voor de werken gelegen achter de sluizen, met inbegrip van de nieuwe sluizen zelf, financieren.

Bij de overeenkomst was er een algemeen plan gevoegd van de herinrichting van de haven (zie fig. nr. 16).

De overeenkomst voorzag de volgende werken :

1. ten laste van de staat
   a) dempen van de Franse spuikom
   b) slopen van de Franse sluis
   c) slopen van de Militaire sluis
   d) omvormen van de achterhaven, gelegen achter de Militaire sluis, tot voorhaven, ingericht met een diepwaterkaai en bevoorradingskaaien ten behoeve van de pakketboten (bevoorraden in brandstoffen, ontschepen van kolenas)
   e) graven van een grote spuikom met spuisluizencomplex, gelegen zuidwaarts van de geplande voorhaven, hiermee gepaard gaande het verleggen van het tracé van de Noord-Ede en bouwen van nieuwe afwateringssluis
   f) de sporen van het Zeestation (Oostende-kaai) rechtstreeks aansluiten met de lijn naar Brussel, ter hoogte van de Konterdam, zodat de internationale treinen niet meer over de openbare weg tussen het spoorwegstation "Oostende-stad" en het zeestation zouden moeten rijden. Hierbij zou heel wat tijdwinst geboekt worden.
   g) nieuwe afwatering voor de Camerlincksambacht, door middel van een overwelfde verbinding tussen de Gouwelozekreek en de havengeul.
   h) uitbreiden van het Zeewezendok met inbegrip van het bouwen van een droogdok
   i) verlengen van de pakketbotenkaai en aanleg van het spoorwegstationsemplacement "Oostende-kaai"
2. ten laste van de stad
   a) graven van een vlotdok

b) bouwen van een zeesluis, toegang gevend tot het nieuwe vlotdok vanuit de havengeul

c) verbinden van het nieuw vlotdok met het afleidingskanaal Oostende-Brugge

Gevolg aan de uitbreiding en de nieuwe haveninstallaties zou de uitbreiding van "het spoor" te Oostende een grote vlucht kennen. Niet alleen de bouw van het nieuw spoorwegstation "Oostende-Kaai", doch ook door de

- aanleg van de sporenbundels en aansluitingen voor de nieuwe haveninstallaties
- de uitbreiding naar de oosteroever
- de goederensporen voor de nieuwe nijverheden langs het kanaal Oostende-Brugge, tussen de Saskom en Plassendale
- de aanleg van "Oostende-Zeehaven"

Vooraleer de eerste aanbestedingen in 1897 plaats grepen waren de plannen van de haveninstallaties in meer dan details gewijzigd ten overstaan van het plan gevoegd bij de conventie staat/stad (1894). O.m. werd er een houtdok voorzien, gelegen achter het vlotdok van de nieuwe handelshaven en een zwaaidok, uit te graven in de bedding van het verbindingskanaal (zie fig. nr. 16 en 17).

De sluis tussen het vlotdok en verbindingskanaal werd onmogelijk en werd vervangen door een doksluis, aanliggend aan de vaart Oostende-Brugge.

Daar de nieuwe haveninstallaties en achterliggende industriegronden op het gebied van Bredene en Zandvoorde lagen, werden grote stukken van Bredene en Zandvoorde overgedragen aan de stad Oostende.

Op 3 februari 1898 werden de eerste aanbestedingen goedgekeurd door de toenmalige minister van Openbare Werken, de heer DE BRUYN. De eerste steen van de nieuwe installaties werd op 19 juni 1898 gelegd door Z.M. Koning Leopold II.

OOSTENDE-KAAI

In de diverse opeenvolgende voorstellen van de uitbreiding en verbetering van de haven kwam steeds de bouw van een spoorwegstation met de lijn naar Brugge voor. In uitvoering van één van de voorbereidende fasen om de toegang tot het zeestation mogelijk te maken vanuit het zuiden werd de afleidingsvaart hergetraceerd. Zodat er een groter terrein ontstond tussen de havengeul en de afleidingsvaart. Deze werken werden in 1888-1889 uitgevoerd (zie fig. nr. 18).

Het lag in de bedoeling een nieuw station te bouwen op de localisatie van de Pakketbotenkaai, dat naast zee- tevens hoofdspoorwegstation zou worden, als eindstation, of overstapstation van de internationale- en treinen richting Brugge-Brussel. Het station Oostende-Stad zou nog slechts gebruikt worden ten behoeve van de lokale treinen. Dit wil zeggen de richting Torhout. Uiteindelijk was het de bedoeling alle treinverkeer te concentreren op Oostende-Kaai. Dat zou echter, zoals we later zullen zien, nog heel wat tijd vergen.

In 1895 werd een gedeelte van de Franse spuikom gedempt, zodat na het hertraceren van het verlengde van de toenmalige Pakketbotenkaai een rechtstreekse spoorverbinding kon gemaakt worden met de lijn naar Brugge. Nadat een brug geworpen werd over het verbindings-

kanaal (ter hoogte van het latere zwaaidok) kon op 3 november 1896 de verbinding in gebruik genomen worden (zie fig. nr. 19).

Voortaan reden de internationale treinen rechtstreeks naar het zeestation en deden het station "Oostende-Stad" niet meer aan. Het deed nog slechts dienst voor de binnenlandse lijnen.

In de oorspronkelijke plannen voor de bouw van station "Oostende-Kaai" en deze van de urbanisatie van de omgeving van het station en de nieuwe zeesluis (Demeysluis) was het voorzien dat de verbinding met de nieuwe haveninstallaties en de Oostkust zou geschieden over de brug aan de Brugse poort (pas herbouwd in 1888), dan langsheen het verbindingskanaal om vervolgens gelijkvloers de treinsporen te kruisen om de Demeybruggen te bereiken (zie fig. nr. 20). Dit bracht met zich dat er twee bewaakte spoorovergangen waren, met slagbomen of rolhekkens. Deze zouden een grote hinder vormen voor het verkeer naar de haven en de Oostkust.

Op aandringen van het Stadsbestuur en de Kamer voor Handel en Nijverheid werden begin 1899 de plannen herzien. Het voorstel voor het bouwen van een station met verhoogde perrons werd verworpen door Openbare Werken, wegens de hoge kostprijs. Er werd gekozen voor een gelijkvloers station en de aanleg van een totaal nieuwe uitvalsweg vanuit de stad met viadukten over het verbindingskanaal en de treinsporen, de huidige de Smet de Naeyerlaan (zie fig. nr. 21).

Op de nieuwe plannen werd voorzien in de sloop van het houten zeestation en deze te vervangen door een nieuw gebouw, waar alle stationsdiensten, post, pakketboten en de diensten van het Zeewezen zouden ondergebracht worden.

Naast bovenvermelde diensten zou het stationsgebouw ook een luxe hotel bevatten, het "Terminus Hotel". Met inbegrip van een eerste rangs restaurant, dat toegankelijk zou zijn vanuit de inkomhal van het station.

Daar het station tevens terminus en overstapplaats was voor de internationale trein- en bootverbindingen werd in het station een luxueuse suite voorzien voor de opvang en onthaal van personen van koninklijke bloede en andere hoogwaardigheidsbeklеders. Oostende was toen een "Koninklijke residentie".

Het stationsemplacement zou bestaan uit zes sporen overdekt met een totale overkapping, zoals toen gebruikelijk was voor de belangrijke spoorwegstations.

In de eerste fase werden de zes sporen aangelegd zonder verhoogde of verharde perrons, eind 1903 werd een voorlopig houten stationsgebouw opgetrokken aan de westelijke zijde van het stationsemplacement (zie fig. nr. 22).

In 1904 werd de verbinding Oostende-Stad/Oostende-Kaai verbroken door het slopen van de spoorwegbrug over het verbindingskanaal, dat verbreed werd om het "Brandarisdok" te vormen.

In 1905 werd de bouw van de spooroverkapping aangevat. Deze bestond uit een stalen constructie met drie bogen die ieder twee sporen overspanden. De overkapping werd uitgevoerd overeenkomstig de toen heersende stationsarchitectuur, nl. metalen gebinten met beglazing. In 1906 was de overkapping afgewerkt.

In 1907 werd het oud zeestation gesloopt om plaats te maken voor het nieuw stationsgebouw dat ontworpen werd door de spoorwegarchitecten OTTEN en SEULEN.

Het nieuw gebouw werd ontworpen als kopstation, de voorgevel naar de stad gericht, met de toegang ingeplant ongeveer in de as van de brug over de zeesluis van de handelsdokken. Centraal de inkomhal met reisbiljettenbalie, reisgoedbalie, ingang tot de wachtzalen, hotel en de toegang tot de sporen. De centrale inkomhal werd afgedekt door een metalen gebinte met beglazing. Aan beide zijden van de hal een "toren" met twee verdiepingen en bekroond met een tentvormig mansardedek, die nog steeds het karakteristieke van het Oostends spoorwegstation vormen.

Aan de linkerzijde strekte zich het hotel uit, met op de hoek het postsorteercentrum. Aan de kaai van de Visserskreek werden de kantoren voor de administratieve diensten van het Zeewezen ingeplant.

Aan de zijde van de havengeul, de kade voor de pakketboten, werd een in- en ontschepingshal voorzien, bestaande uit een beglaasde metalen gebinten constructie, van het type "drie scharnier bogen". De metaalconstructie werd ontworpen door de "S.A. des Ateliers de Construction d'Enghien-St.-Eloi". De inkomhal en in- en ontschepingsruimte werden verbonden met de perrons door een identieke beglaasde constructie, waarin tevens de uitgang van het station gelegen was (zie fig. nr. 23).

Het nieuw station werd op 1 augustus 1913 ingehuldigd.

Om meer ruimte te scheppen voor de dienstsporen van het station werd het tracé van het verbindingskanaal gewijzigd vanaf de Smet de Naeyerlaan tot aan de sluis van de Conterdam. Het tracé werd naar het westen verlegd zodat er een breder strook grond ter beschikking kwam voor het aanleggen van een rangeerbundel en een herstelwerkplaats voor wagens (zie fig. nr. 24).

DE HAVENSPOREN

In 1906 werd een aanvang gemaakt met de eigenlijke uitrustingswerken van de handelshaven, diepwaterkaai en bevoorradingsposten op de Oosteroever. Naast de bouw van stapelhuizen en de montage van hijskranen werd een netwerk van havensporen en rangeerbundels aangelegd (zie fig. nr. 25).

Havensporen werden aangelegd op de kaaien van het tijdok, de diepwaterkaai en de bevoorradingsposten van de pakketboten op de oosteroever. Wat mogelijks eigenaardig lijkt is dat er geen sporen werden gelegd op de kaaien van het houtdok. Doch dit is niet verwonderlijk daar de ladingen gezaagd hout die te Oostende gelost werden bestemd waren voor houthandelaars die hun stapelplaatsen hadden, of zouden bouwen, onmiddellijk aan de kaaien van het houtdok. Zodat de overslag schip/stapelhuis quasi rechtstreeks gebeurde.

Het douanedepot dat gebouwd werd op het noord-oostelijk uiteinde van het tijdok, nabij de Demeysluizen, werd eveneens aangesloten op het havenspoornet.

Op de terreinen tussen de vaart en de spoorlijn naar Brugge, ten zuiden van het zwaai- en sasdok werd een embryo van rangeeremplacement aangelegd. De havensporen van de westelijke zijde van het tijdok sloten aan op het rangeerspoor via de Spoorwegbrug van Bredene. De sporen van de oostelijke zijde van het tijdok, de diepwaterkaai en de oosteroever sloten aan via de stroomafwaartse brug van het sasdok.

Op verschillende plaatsen werden rangeerbundels aangelegd, één

vóór de Spoorwegbrug van Bredene, één aan de Handels- en Vergunningsstraat en één op het noordelijk uiteinde van de diepwaterkaai.

Door de Cie. Internationale des Wagons-Lits, die eigenaar was van de slaapwagens, werd een onderhoudswerkplaats ingericht en werden fabrieksporen aangelegd ten behoeve van de nijverheid die zich vestigde aan de vaart naar Brugge (zie fig. nr. 26).

WERELDOORLOG I

Op 3 augustus 1914 brak de oorlog 14-18 uit. Op 15 oktober 1914 werd Oostende bezet door het Duitse leger.

In 1915 werd er door de bezetter een logistieke spoorweg aangelegd tussen Dudzele en Oostende. De spoorweg bevoorraadde de Duitse stellingen aan de Ijzer vanuit de depots aangelegd door de Duitsers te Dudzele, langs het zeekanaal Brugge-Zeebrugge. De spoorweg doorkruiste de gemeenten Zuienkerke, Vlissegem, Klemskerke en Bredene en bereikte het rangeerbundel aan de Handelsstraat via de Vuurtorenwijk en Voorhavenbrug.

Ter plaatse van de kustbatterijen, die gelegen waren op het trajekt, werd een zijspoor aangelegd voor het bevoorraden van deze stellingen. Zo o.m. aan de Hindenburgbatterij gelegen op de Vuurtorenwijk.

Later werd er een spoor aangelegd vanuit Oostende tot in de nabijheid van Middelkerke.

Toen de Duitsers de stad verlieten op 15 oktober 1918 lieten ze een zwaar beschadigd zeestation achter, waarvan de sporen op één na opgebroken waren. Tijdens de aftocht werd de Spoorwegbrug van Bredene samen met nog andere bruggen opgeblazen, zodat de rechtstreekse verbinding van het zeestation en de havensporen met de lijn naar Brugge verbroken was.

In het zeestation was de spooroverkapping, de inschepings- en uitgangshal vernield, evenals de beglazing van de centrale hal, gedeelten van de torens en een sektie van de bureau's van het Zeewezen.

Op 11 november 1918 trad de wapenstilstand in en kon de wederopbouw beginnen.

Om de verbinding van het zeestation (Oostende-Kaai) en de havensporen met de lijn naar Brugge voorlopig te herstellen werd een dam gegooid in het verbindingskanaal even ten zuiden van de sluis van de Conterdam. Overheen deze dam werd een spoorverbinding gemaakt zodat het zeestation en de havensporen terug aangesloten waren op het spoornet.

Het duurde een aantal jaren vooraleer het zeestation definitief hersteld werd en dan niet meer (helaas) in de oorspronkelijke toestand.

De spooroverkapping werd niet heropgebouwd, de resten van de metalen gebinten werden gesloopt en omstreeks 1930 werden de perrons uitgerust met luifels.

De uitgangshal werd, na sloop van de gebinten van de voormalige overkoepeling door een eenvoudig plat dak overdekt.

Ook de voormalige in- en ontschepingshal werd vervangen door een eenvoudige constructie, eveneens met plat dak.

Oostende-Kaai had een flink deel van het imposant geheel ingeleverd aan het krijgsgeweld.

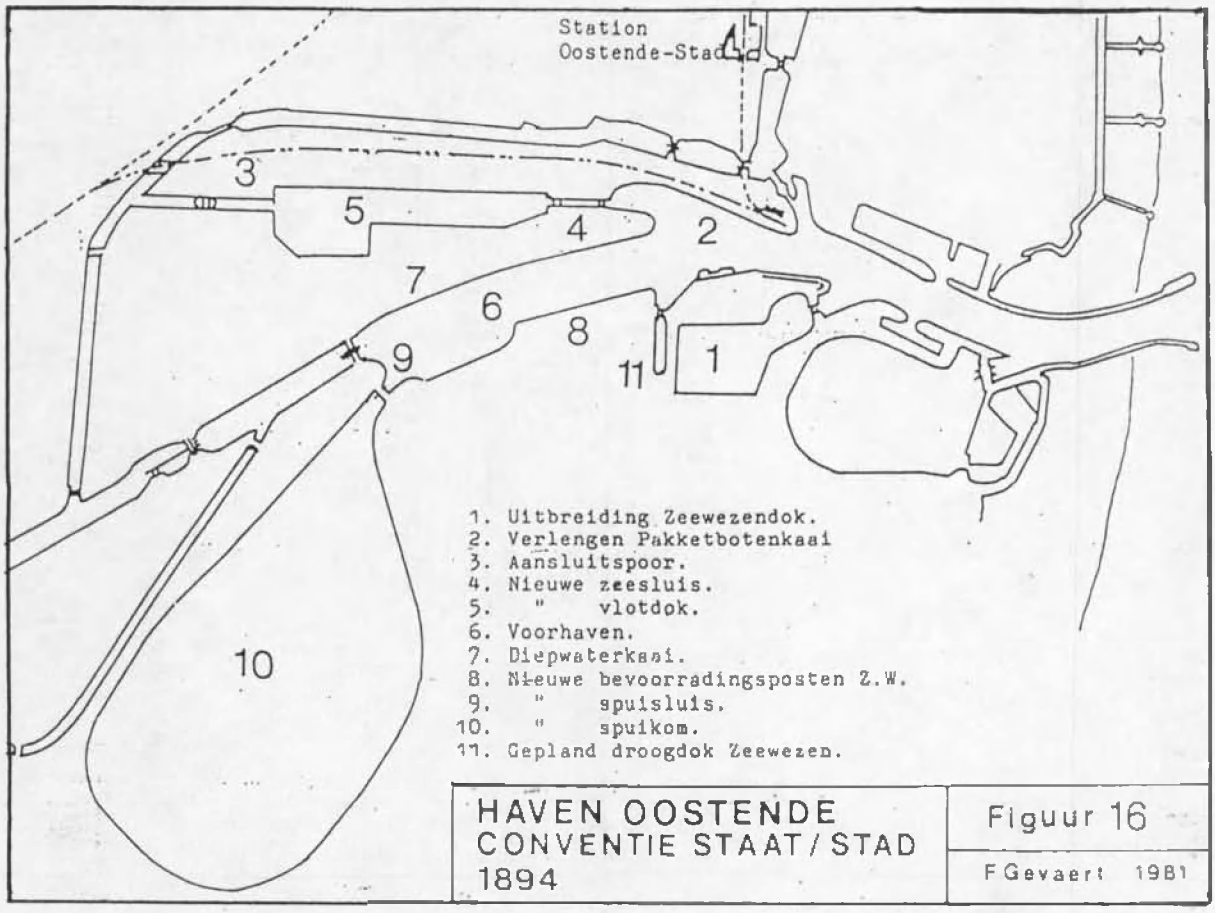

1898 - Aankomst van de "Nord Express" op "Oostende-Kaai", langs de rechtstreekse spoorverbinding. Rechts het spoor naar Oostende-Stad.

Haven Oostende en omgeving
Situatie 1892

Fig.17a
F.Gevaert 81

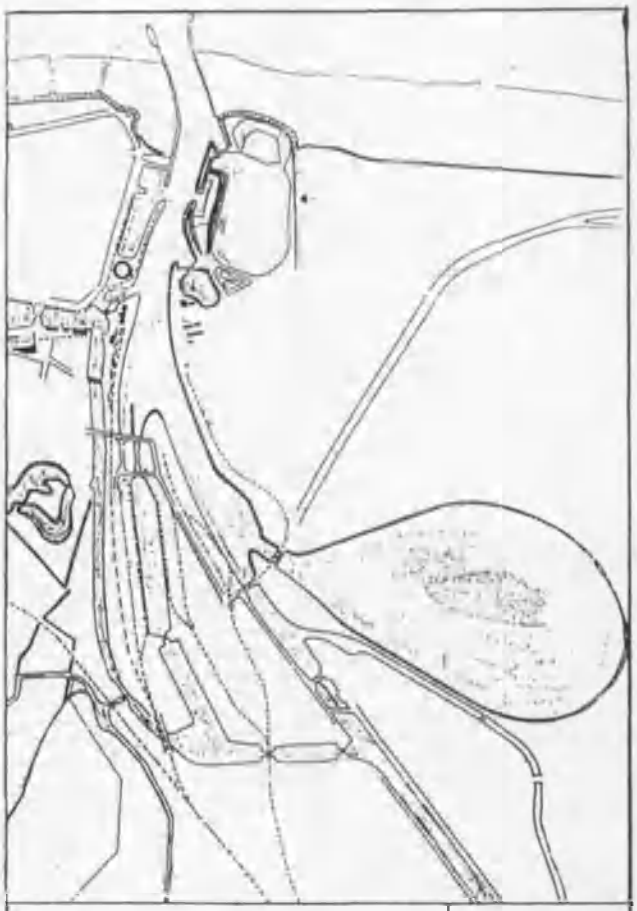

Haven Oostende
Situatie 1907

Figuur 17b
F.Gevaert 1981

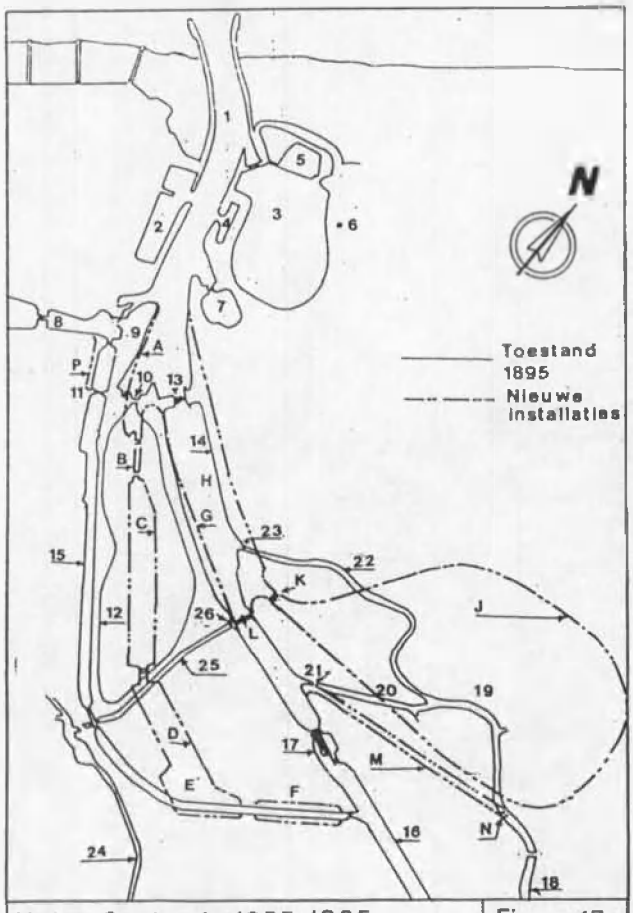

Haven Oostende 1895-1905
Inplanting nieuwe op oude toestand

Figuur 17c
F.Gevaert '81

oud

1. Havengeul.
2. Tijdok.
3. Leopold springsas.
4. Kuisbank.
5. Halve maan.
6. Vuurtoren.
7. Zeewezendok.
8. Handelsdokken.
9. Pakketbotenkaai.
10. Franse sluis.
11. Brugse poort.
12. Franse springkom.
13. Militaire sqluis.
14. Achterhaven.
15. Verbindingskanaal.
16. Kanaal Oostende-Brugge.
17. Sassen van Slijkens.
18. Noordede.
19. Noordede.
20. Vingerling.
21. Vingerlingsluis.
22. Noordede.
23. Noordedesluis.
24. Gouwelozekreek
25. Kamerlinckvaart.
26. Kamerlincksluis.

nieuw

A. Nieuwe pakketbotenkaai.
B. Nieuwe sluis stadsdokken.
C. Vlotdok.
D. Houtdok.
E. Zwaaidok.
F. Doksluis.
G. Diepwaterkaai.
H. Voorhaven.
J. Spuikom.
K. Springsas.
L. Voorhavenbrug.
M. Nieuwe verbinding Noordede met de geul.
N. Nieuw afwateringssas voor de Noordede.

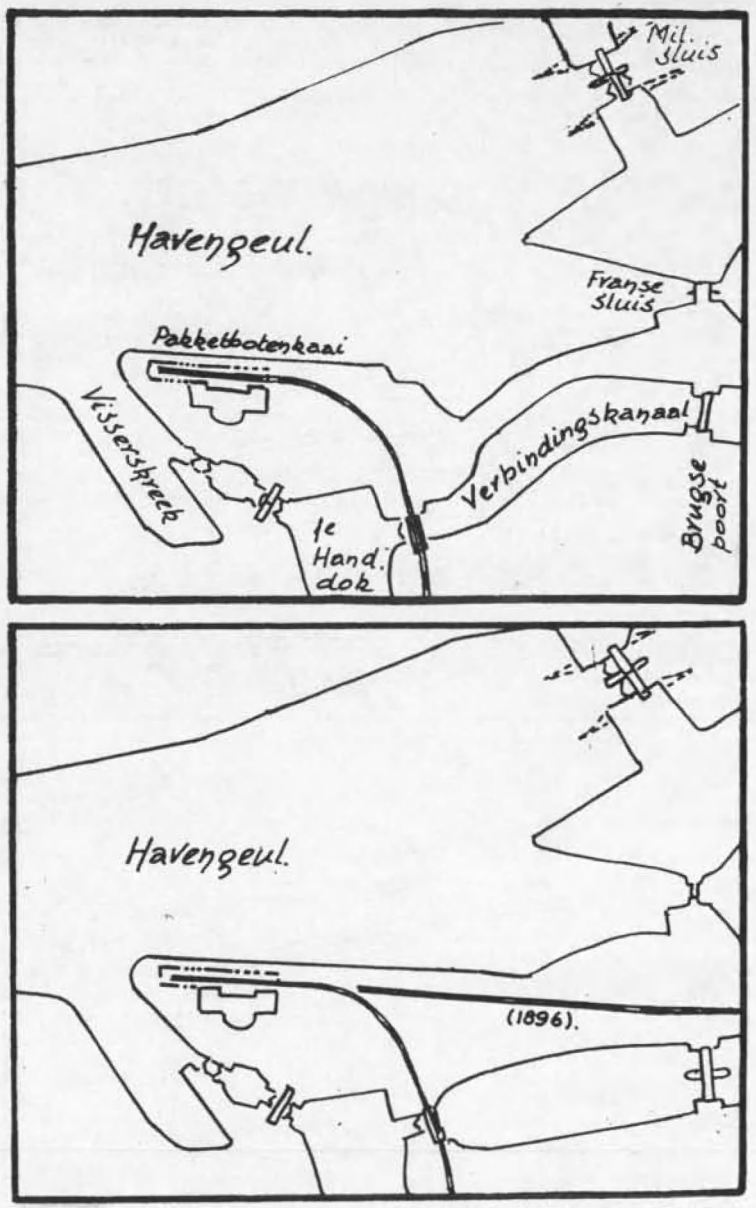

Hertraceren verbindingskanaal

Fig. nr. 18
F Gevaert '90.

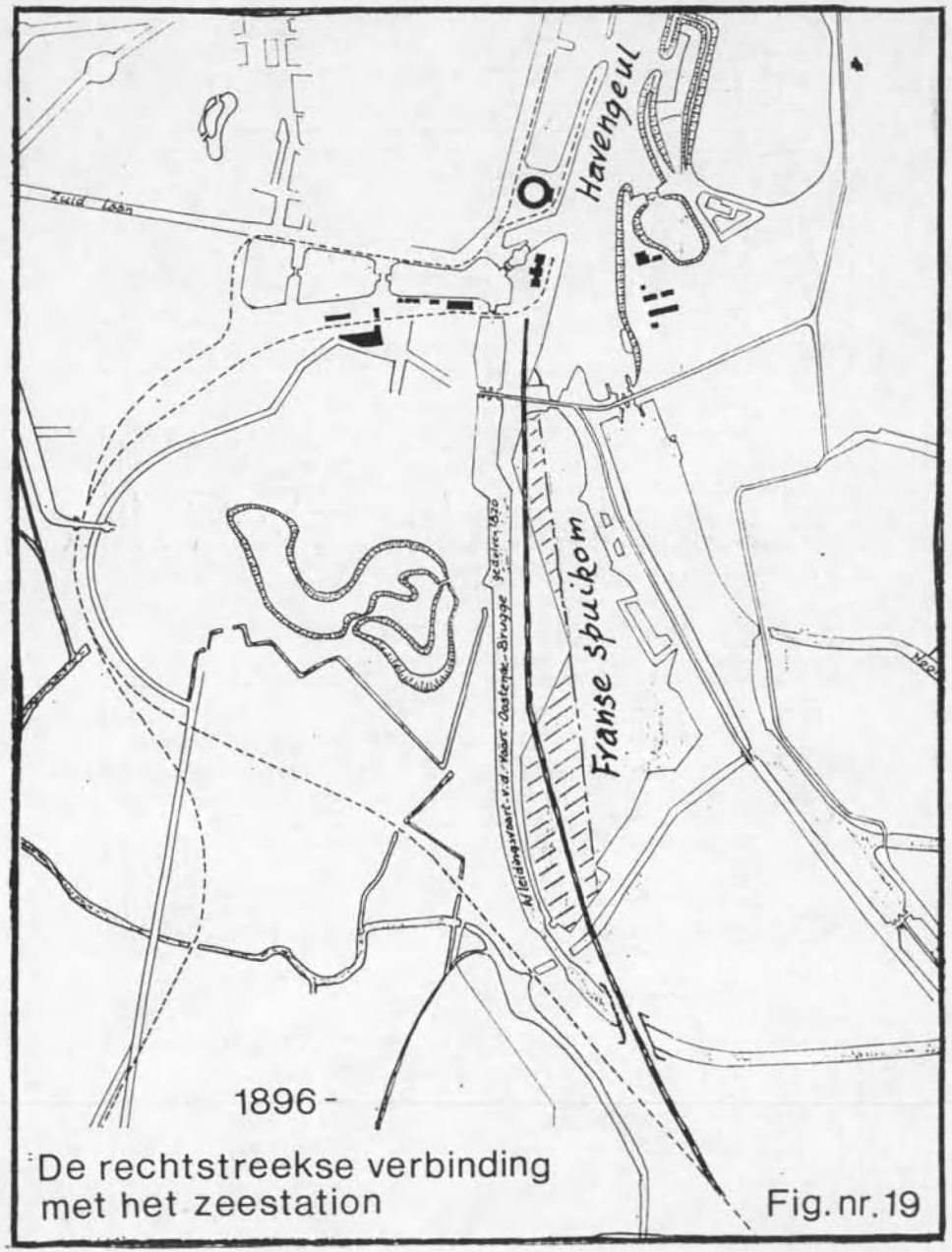

De rechtstreekse verbinding met het zeestation

Fig. nr. 19

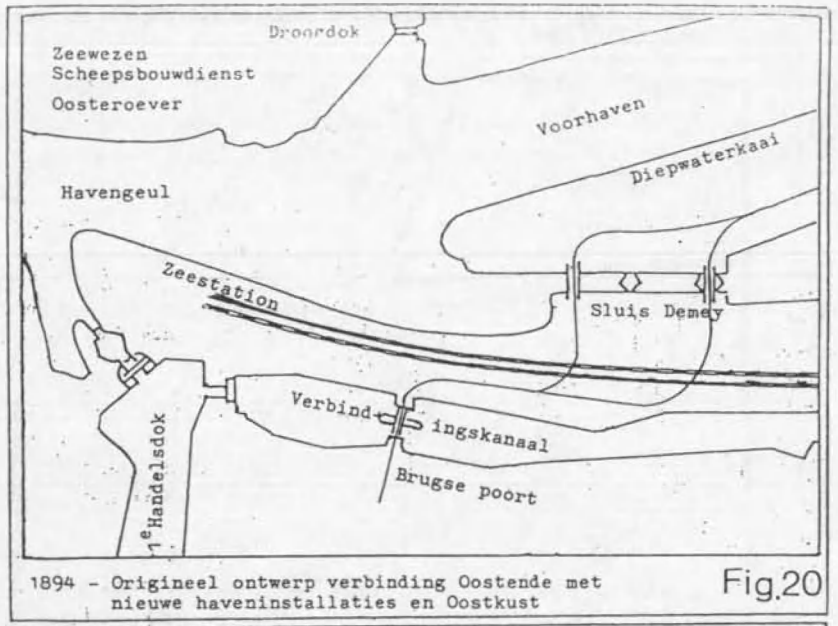

1894 - Origineel ontwerp verbinding Oostende met nieuwe haveninstallaties en Oostkust

Fig.20

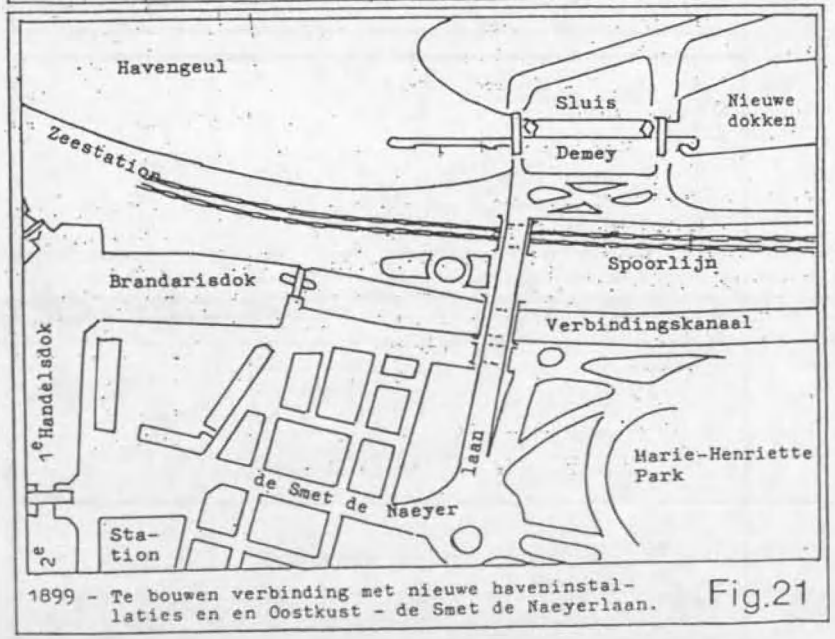

1899 - Te bouwen verbinding met nieuwe haveninstallaties en en Oostkust - de Smet de Naeyerlaan.

Fig.21

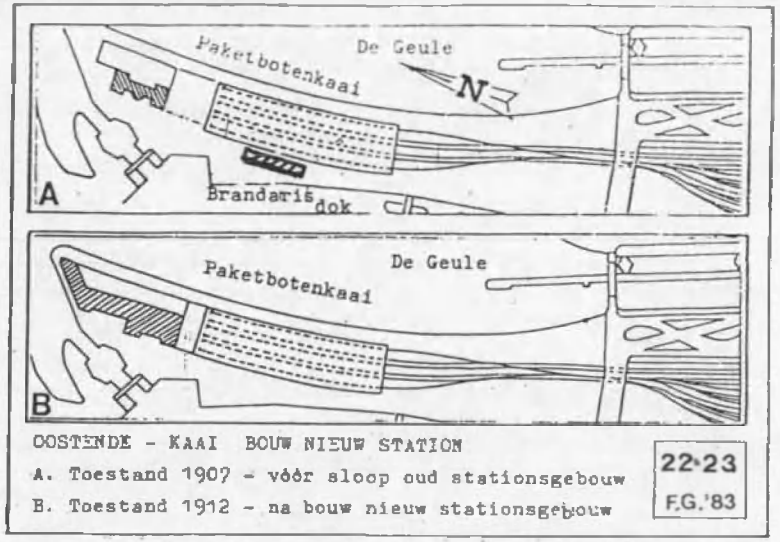

OOSTENDE - KAAI BOUW NIEUW STATION

A. Toestand 1907 - vóór sloop oud stationsgebouw

B. Toestand 1912 - na bouw nieuw stationsgebouw

22-23
F.G.'83

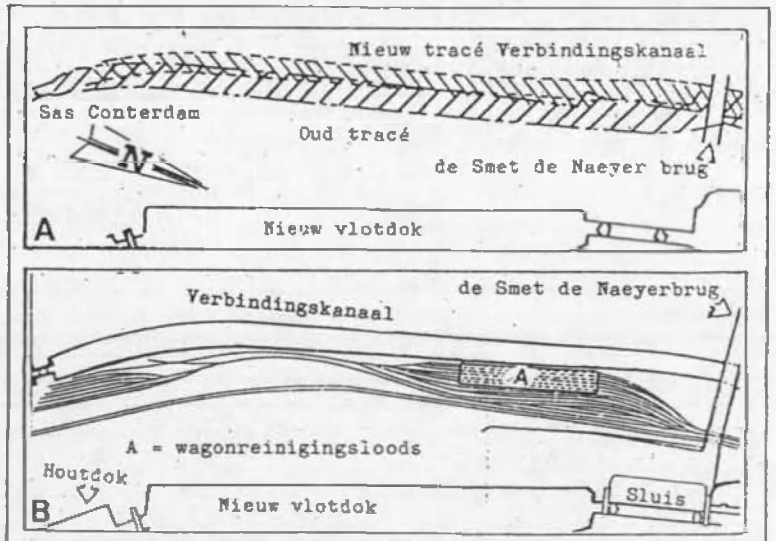

OOSTENDE KAAI - SPOOREMPLACEMENT, 1900 - 1907

A. Hertraceren Verbindingskanaal Oostende-Brugge

B. Inrichting spooremplacement.

24
F.G.'83

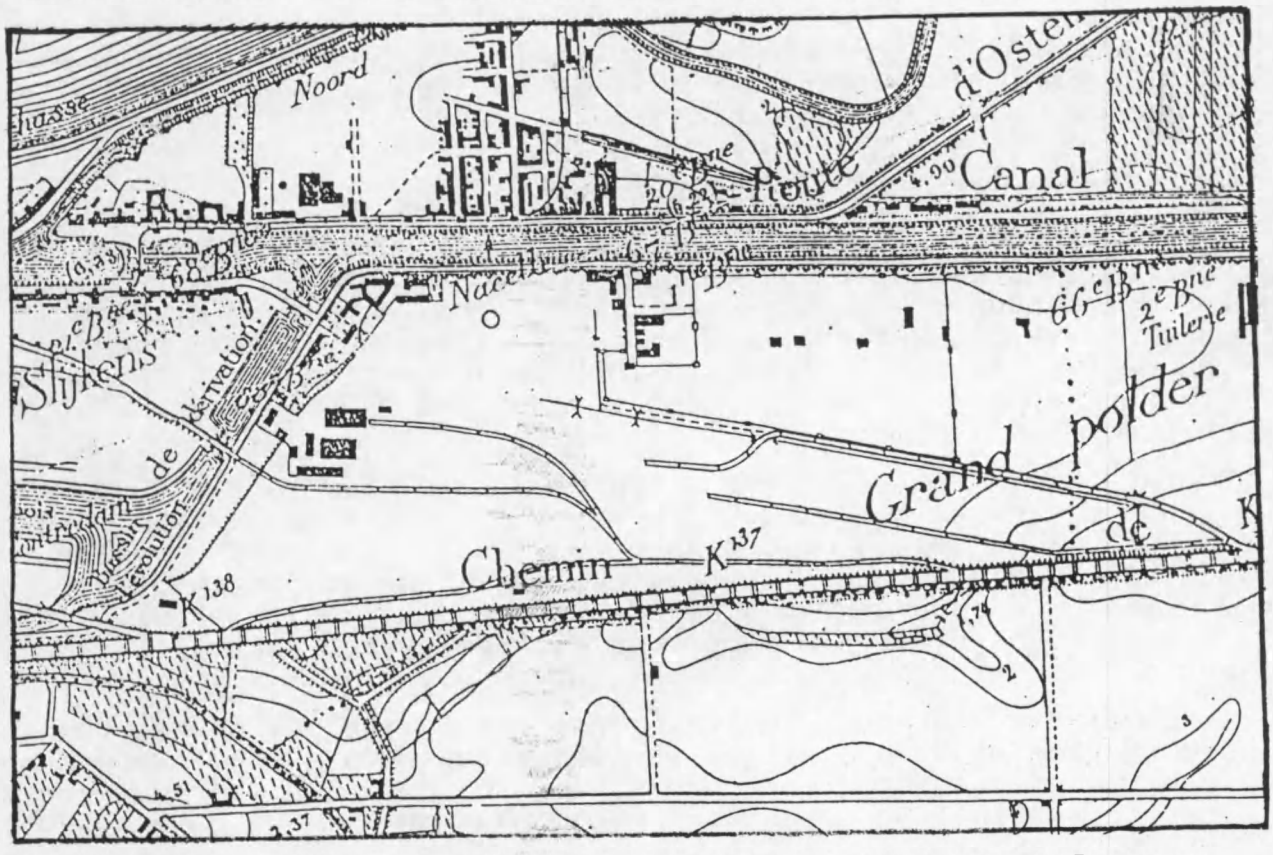

Fig. nr. 26 - Spoorinstallaties tussen het kanaal naar Brugge en de spoorlijn naar Brussel.

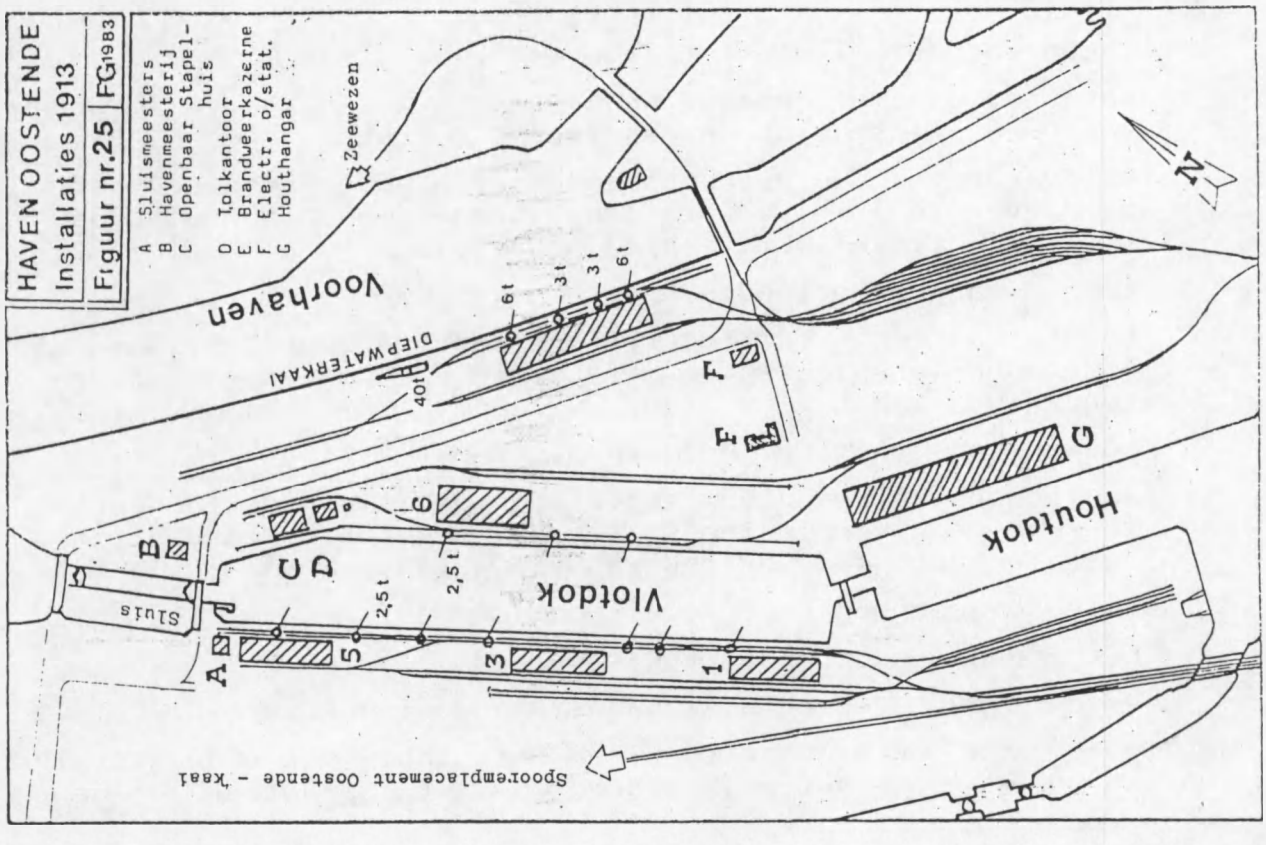

De Spoorwegbrug van Bredene werd vervangen door een betonnen constructie met smallere overspanning. Na het dempen van het verbindingskanaal werd in de oude bedding van de waterweg een straatweg aangelegd, die de scheepswerf gelegen aan het zwaaidok verbond met de stad (Sloepenstraat). Evenals de diensten van het spoor die aldaar uitgebouwd werden.

DE CONCENTRATIE OF CENTRALISATIE

In 1919 werd terug gedacht aan het centraliseren van alle treinverkeer en spoordiensten in één station, Oostende-Kaai. Daardoor zou men kunnen overgaan tot een rationeler verkeerstechnische en economische exploitatie. Immers de uitbating en het onderhoud van de twee stations, twee stationsemplacementen, inclusief rangeerblokken, en een goederenstation vergden een dubbele inspanning en bezetting.

De idee bleef echter op een klein pitje sudderen tot in 1930, toen een aanvang gemaakt werd met het opstellen van definitieve plannen. Niet alleen om het spoorwegverkeer te concentreren op Oostende-Kaai, doch ook voor de aanleg van de autosnelweg Oostende-Brussel, als onderdeel van de Europese weg Londen-Istanbul. Oostende zou het tussenstation worden voor de "over-water sektie" van deze weg.

Alhoewel dit een andere geschiedenis is, buiten het bestek van onderhavige bijdrage, willen we toch aanstippen dat het Zeewezen in het raam van het groots projekt van de Europese weg een eerste "car-ferry" in lijn bracht en een carferrystation bouwde op de "Stoombotenkaai".

Het concentreren van de spoordiensten op Oostende-Kaai zou toelaten het station Oostende-Stad te ontruimen (en gebeurlijk te slopen), het stationsemplacement en sporen op te breken en in het tracé hiervan de autosnelweg aan te leggen tot in het hart van de stad en rechtstreeks naar het carferrystation te brengen.

Om het concentratieplan uit te voeren moest :

- het stationsemplacement van Oostende-Kaai uitgebreid worden van 6 tot 11 stationssporen (met 7 perrons),
- het vergroten van het emplacement ten zuiden van de Smet de Naeyerbrug, met uitbreiding van de twee bundels aldaar tot respectievelijk 17 en 10 sporen,
- bouwen van een seinhuis,
- bouwen van een nieuw locomotievendepot en herstellings- of onderhoudswerkplaats voor rijtuigen op "Oostende-Zeehaven", ten zuiden van het zwaaidok,
- bouwen van een nieuw goederenstation,
- aanleggen van een nieuw tracé voor de lijn naar Torhout, (er was geen verbinding tussen het zeestation en de lijn naar Torhout, die vertrok vanuit Oostende-Stad).

Om ruimte te scheppen voor de uitbouw moest :

- het Brandarisdok gedempt worden,
- evenals het verbindingskanaaal Brandarisdok/zwaaidok.

Het dempen van het Brandarisdok, en het slopen van oude stapelhuizen (waarvan een gedeelte omgevormd was tot ijsfabriek) op de

zuidelijke kaai van het 1e handelsdok, zou toelaten om een weg aan te leggen tussen het Van der Sweepplein en Oostende-Kaai, zodat men niet langer alleen aangewezen zou zijn op de smalle draaibrug over de sluizen van de handelsdokken voor de verbinding station/stad.

Naast het uitbreiden van het spoorwegstation en de spoorinstallaties werden plannen gemaakt voor het vervangen van de houten kaaien van de Pakketbotenkaai door betonnen. Op de kaai werd een trein- en kraanspoor voorzien (het treinspoor was noodzakelijk geworden voor de aanvoer per tankwagon van gasolie voor het bunkeren van pakketboten en om het verhandelen van de postzakken die ingescheept werden met de pakketboten te versnellen, waarbij de postwagon op de kaai werd gereden en de postzakken door middel van een electrische hijskraan rechtsteeks werden overgeslagen).

In 1932 werd een aanvang gemaakt met de uitvoering van de boven vermelde werken, met inbegrip van de bouw van de betonnen kaaien.

In 1935-36 werd het Brandarisdok gedempt en vervolgens het verbindingskanaal (met uitzondering van de sluis van de Conterdam, die vandaag de dag - 1990 - nog gedeeltelijk bestaat).

Naast de internationale treinen, die sinds 1871 gebruik maakten van de sporen van het zeestation, konden vanaf oktober 1935 de treinen richting Brugge gebruik maken van het zeestation. Slechts de treinen richting Torhout moesten nog gebruik maken van het station Oostende-Stad.

In 1938 werd gestart met de aanleg van het nieuw tracé voor de lijn naar Torhout. Het nieuw tracé vertrok aan de Sloepenstraat vanuit de lijn naar Brugge om dan ongeveer ter hoogte van de Spoorwegbrug van Snaaskerke de oude lijn te vervoegen. Het nieuw spoor werd tot voorbij de Gistelsesteenweg op een verhoogde berm aangelegd, met bruggen over de openbare weg. De aarde nodig voor de bermen was afkomstig van de grondwerken die uitgevoerd werden voor het uitbreiden van de nieuwe vissershaven op de Vuurtorenwijk.

In 1939 brak de oorlog, Wereldoorlog II, uit in West-Europa en op 10 mei 1940 brandde ook over ons land het geweld los. Alle geplande spoorwerken waren nog niet afgewerkt of gestart. De lijn naar Torhout was nog niet klaar en er was nog geen nieuw goederenstation gebouwd aan Oostende-Kaai.

Wel was het station uitgebreid en waren de installaties van Oostende-Zeehaven afgewerkt. O.m. het nieuw locomotievendepot die uitgerust was met een moderne installatie voor het bevoorraden van de locomotieven met kolen en water en afvoer van asse (zie fig. nr. 27).

In 1939 had het spoor, met inbegrip van de uitbreiding naar de nieuwe vissershaven en Zeewezendok (zie volgend hoofdstuk), de grootste uitbreiding genomen. Na de oorlog zou de oppervlakte van de zones ingenomen door treinsporen geleidelijk verminderen (zie fig. nr. 28).

DE NIEUWE VISMIJN

Na tal van voorstellen en ontwerpen werd in 1912 besloten een nieuwe vissershaven, met vismijn, te bouwen op de Vuurtorenwijk, met toegangsgeul vanuit de oosteroever van de havengeul. Het uitbreken van W.O. I vertraagde de uitvoering van het plan.

In 1921 werden de eerste aanbestedingen uitgeschreven en in 1929

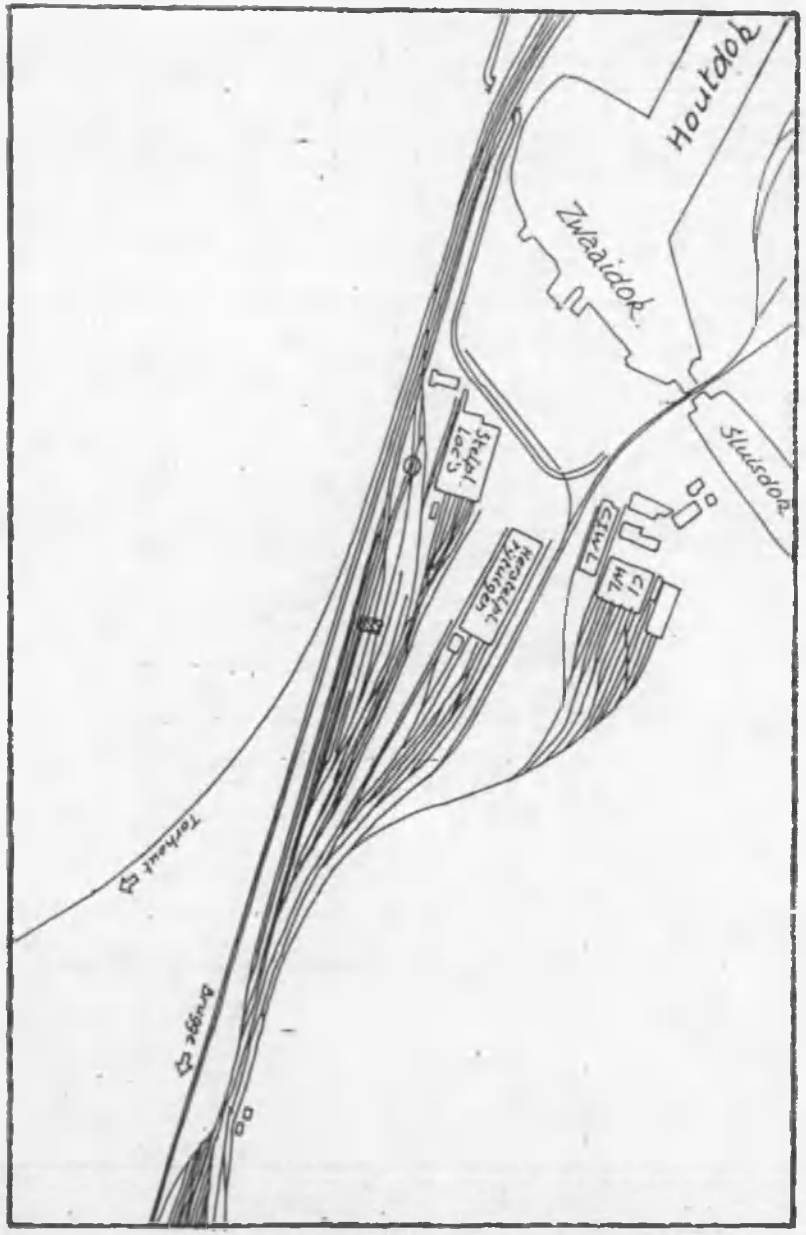

Figuur nr. 27 - 1939 - Oostende-Zee-haven.

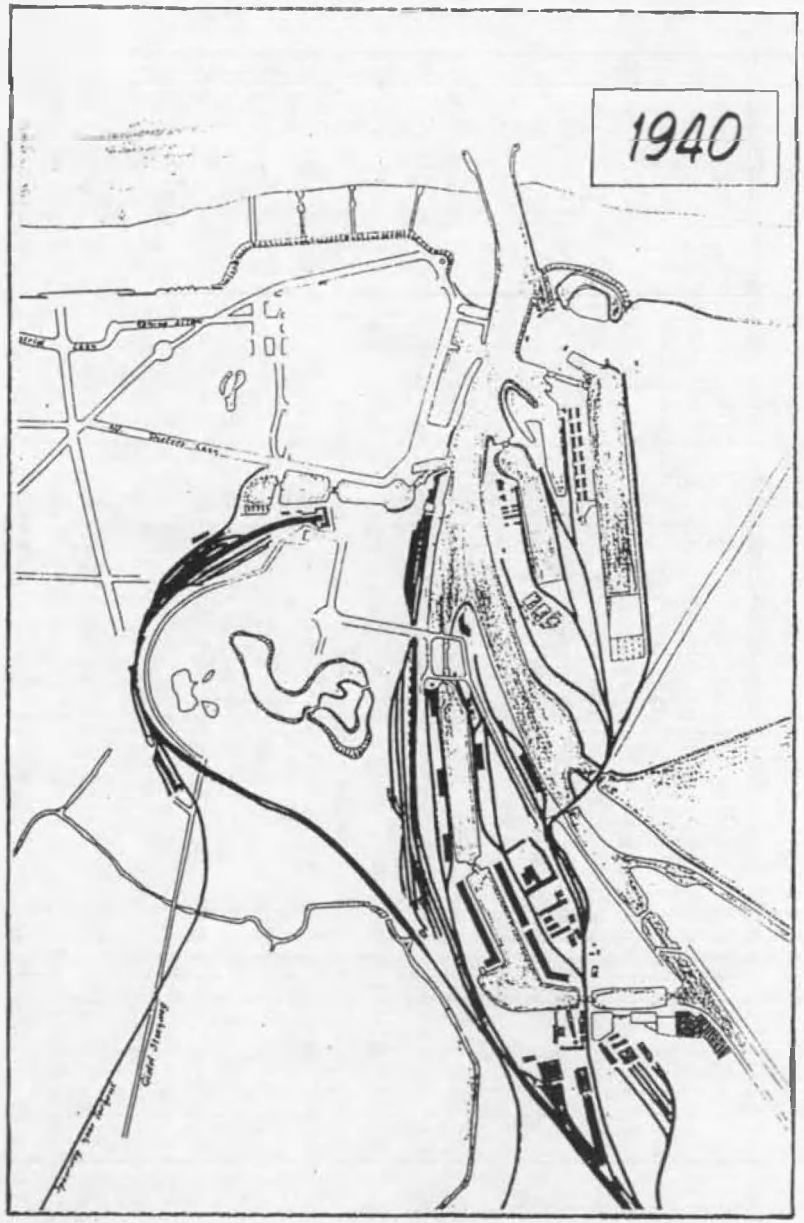

Figuur nr. 28 - het spoor te Oostende 1940.

waren de toegangsgeul, sluis en tijdok afgewerkt. De bouw van de nieuwe vismijn werd in 1929 aangevat en voltooid in 1932. Op 13 september 1934 werd de nieuwe vissershaven plechtig ingehuldigd.

Op de beide oevers van het tijdok (visserijdok) waren er treinsporen aangelegd en in de onmiddellijke nabijheid van de vismijn was er een goederenstation met twee overdekte sporen gebouwd. De sporen waren via een rangeerbundel aangesloten op het havenspoornet via de Voorhavenbrug (zie fig. nr. 29).

Gelijklopend met de bouw van de vissershaven werd het Zeewezendok uitgebreid en gemoderniseerd en werden er treinsporen aangelegd langs het dok en op de oosteroever. Deze laatste sporen waren noodzakelijk voor het bunkeren van de pakketboten door middel van spoortankwagens, daar alle nieuwe schepen van het Zeewezen gebruik maakten van vloeibare brandstof i.p.v. vaste (briketten).

HET OPBREKEN VAN DE GOEDERENSPOREN IN DE STAD

Door de ingebruikname van de nieuwe vismijn en visserijdok legden de visserschepen niet meer aan in de oude handelsdokken. Alle groot visserijbedrijvigheid werd verlegd naar de Vuurtorenwijk. De dubbele rij goederenwagons, gebruikt voor het vervoer van vis, die vele decennia het beeld van de Visserskaai hielpen uitmaken, verdwenen naar het rangeerbundel op de oosteroever.

Daarnaast was met het ingebruiknemen van de nieuwe haveninstellingen na 1905 alle handelsbedrijvigheid verdwenen uit de oude handelsdokken en Stoombotenkaai. De goederensporen in de stad en op de oevers van de oude dokken hadden alle betekenis verloren. Na de sloop van "de Cierk" (oude vismijn) werden ze in 1936 opgebroken.

WERELDOORLOG II

Dra na het begin van de bezetting (28 mei 1940) werd het station Oostende-Kaai gesloten voor het burgerlijk verkeer. Alle diensten maakten terug gebruik van het station Oostende-Stad, die als het ware een tweede leven kreeg toebedeeld.

Door de Duitsers werd in 1941 een spoor aangelegd vanaf de aanzet van het spoor naar de Hendrik Baelskaai naar Bredene-Duinen. Het spoor volgde de loop van de Congolaan, liep omheen het militair hospitaal en zo verder op de rand van het duin naar het "Duinegat" te Bredene-Duinen, alwaar zijsporen werden aangelegd voor het opstellen van spoorwegartillerie van kaliber 280 mm.

Tijdens de oorlog werd het zeestation geteisterd door het geweld. De vleugel waarin de kantoren van het Zeewezen gevestigd waren werd vernield, evenals een gedeelte van de inschepingshal.

Op 8 september 1944 verlieten de laatste Duitsers de stad en het havengebied, waarbij zware vernielingen werden aangericht in de haven. Dit ondanks dat een verkenningseenheid van het Canadees leger reeds de stad was ingetrokken.

Nadat noodherstellingen en opruimingen waren uitgevoerd door de Britse genietroepen kon reeds op 26 september 1944 de haven gedeeltelijk in gebruik genomen worden voor de aanvoer van voorraden en materiaal voor de geallieerde legers.

Eind september 1944 kon het spoorwegverkeer terug functioneren. Het burgerlijk verkeer moest echter nog steeds gebruik maken van het station Oostende-Stad, daar Oostende-Kaai gereserveerd bleef

voor militaire doeleinden.

Het zeestation werd opgeruimd en aangepast om te fungeren als overstapstation voor het vervoer van gekwetsten en zieken per hospitaalschip naar Engeland. Later werd het station gebruikt voor het repatrieeren van Britse oud-krijgsgevangenen, verlofgangers en gedemobiliseerden. Waarbij de Mahieukazerne gebruikt werd als transitkamp.

Het zou duren tot april 1946 vooraleer Oostende-Kaai werd vrijgegeven voor burgerlijk verkeer.

DE AFWERKING VAN DE CONCENTRATIE VAN HET SPOOR

Onmiddellijk na het einde van de oorlog werden de laatste fasen van de uitvoering van het plan, dat dateerde van vorige eeuw, om alle spoorverkeer te concentreren in en op Oostende-Kaai, met uitzondering van het havenverkeer, in uitvoering gebracht.

Het nieuwe tracé van de lijn naar Torhout werd volledig afgewerkt, zodat bij het terug in bezit nemen van Oostende-Kaai op 4 april 1946 alle reizigersdiensten konden verzekerd worden vanuit Oostende kaai.

De goederendiensten moesten echter nog steeds gebruik maken van het oud goederenstation aan de Spoorwegstraat daar de oorlog de bouw van een nieuwe inrichting had belet.

In 1951 werd het nieuw goederenstation, gebouwd aan de Conterdamkaai even ten zuiden van de Smet de Naeyerlaan, in gebruik genomen. De concentratie was voltooid (zie fig. nr. 30).

Na enig alternatief gebruik als "Alberthal" werd het station Oostende-Stad in 1956 gesloopt, evenals het oud goederenstation.

De sporen die het station verbonden met de lijn naar Brugge en Torhout werden opgebroken en in het tracé werd de autosnelweg aangelegd, die in 1954 voltooid was.

In 1956 werd het Zeewezengebouw opgetrokken op de percelen van de tijdens de oorlog vernielde vleugel van het zeestation en werd een grootse en moderne in- en ontschepingshal gebouwd. De nieuwe installaties werden in 1958 in gebruik genomen.

HET VERDER HERSTEL VAN DE OORLOGSSCHADE

De vissershaven werd op het einde van de oorlog zwaar beschadigd, de vismijn, met uitzondering van het bestuursgebouw, werd volledig vernield. Het herstel werd aangevat met het herstellen van de sluis en de kaaimuren. Op 21 december 1946 kon men het eerste vaartuig schutten en op 15 januari 1947 greep voor het eerst weer visafslag plaats in de vissershaven.

Het puin en het betonskelet van de vismijn werd opgeruimd en een nieuwe vismijn, volgens nieuw ontwerp en concept, werd opgebouwd. Het werd in september 1951 plechtig ingehuldigd.

De treinsporen kregen een nieuw tracé, naast een overdekt goederenstation met twee laadsporen was er een dubbel zijspoor dat tussen de pakhuizen doorliep tot aan de haringhalle (zie fig. nr. 31).

DE TERUGLOOP VAN HET SPOOR

In 1935 werd de eerste electrische lijn van het Belgisch spoorwegnet in gebruik genomen, de sectie Antwerpen-Brussel voltooid en

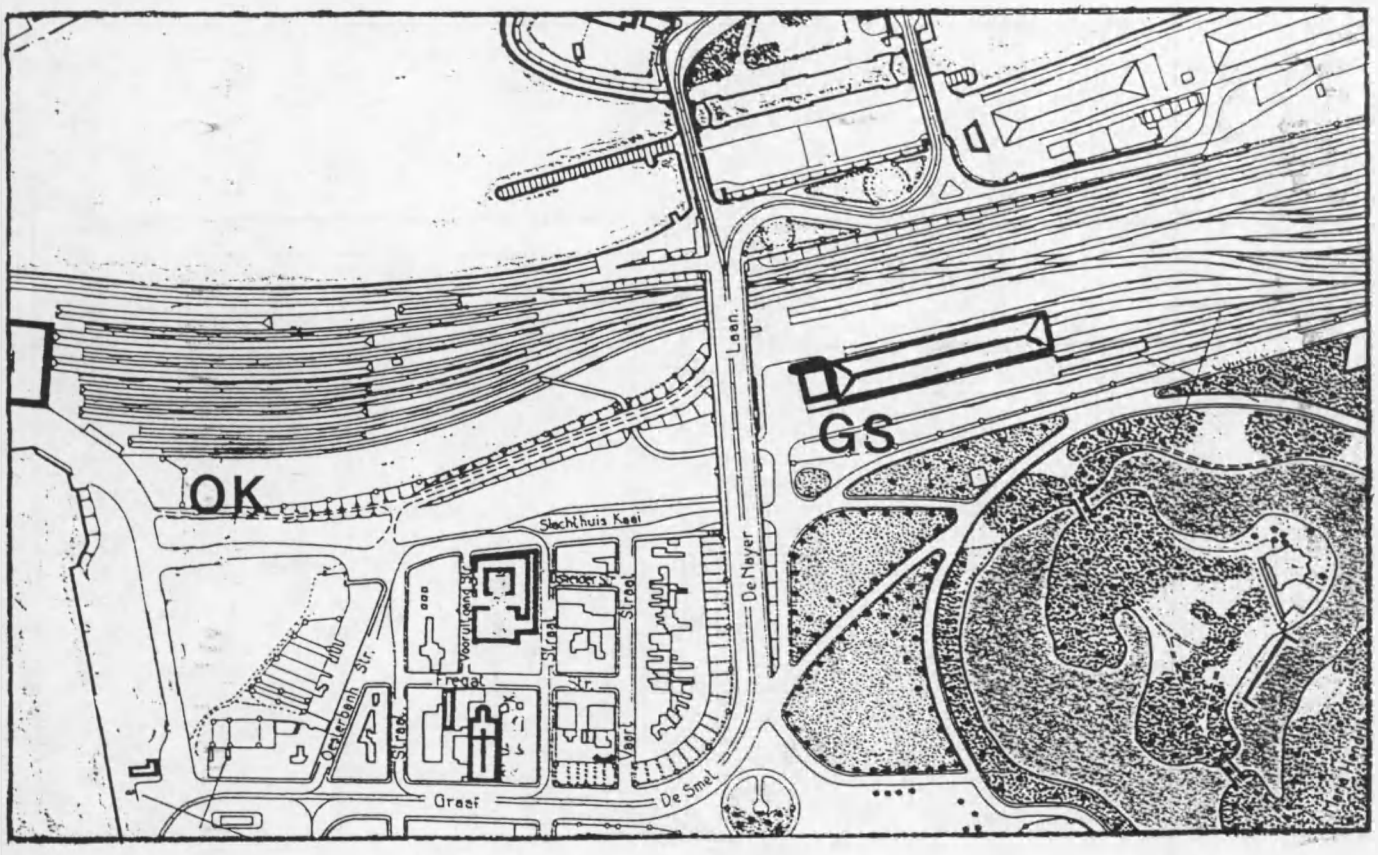

Figuur nr. 30 - 1952 - Nieuw goederenstation aan de Conterdamkaai.

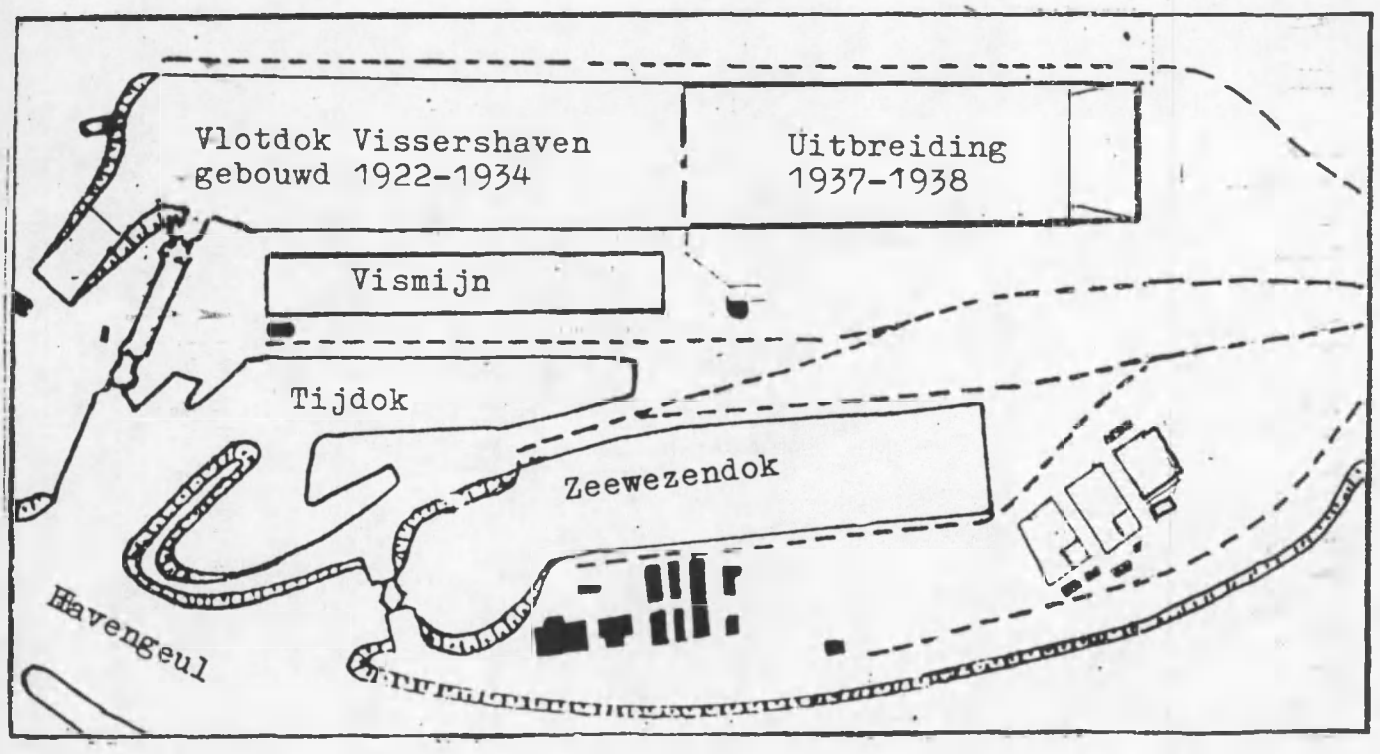

Figuur nr. 29 - 1938 - de nieuwe vissershaven en Zeewezendok, met de spooraansluitingen.

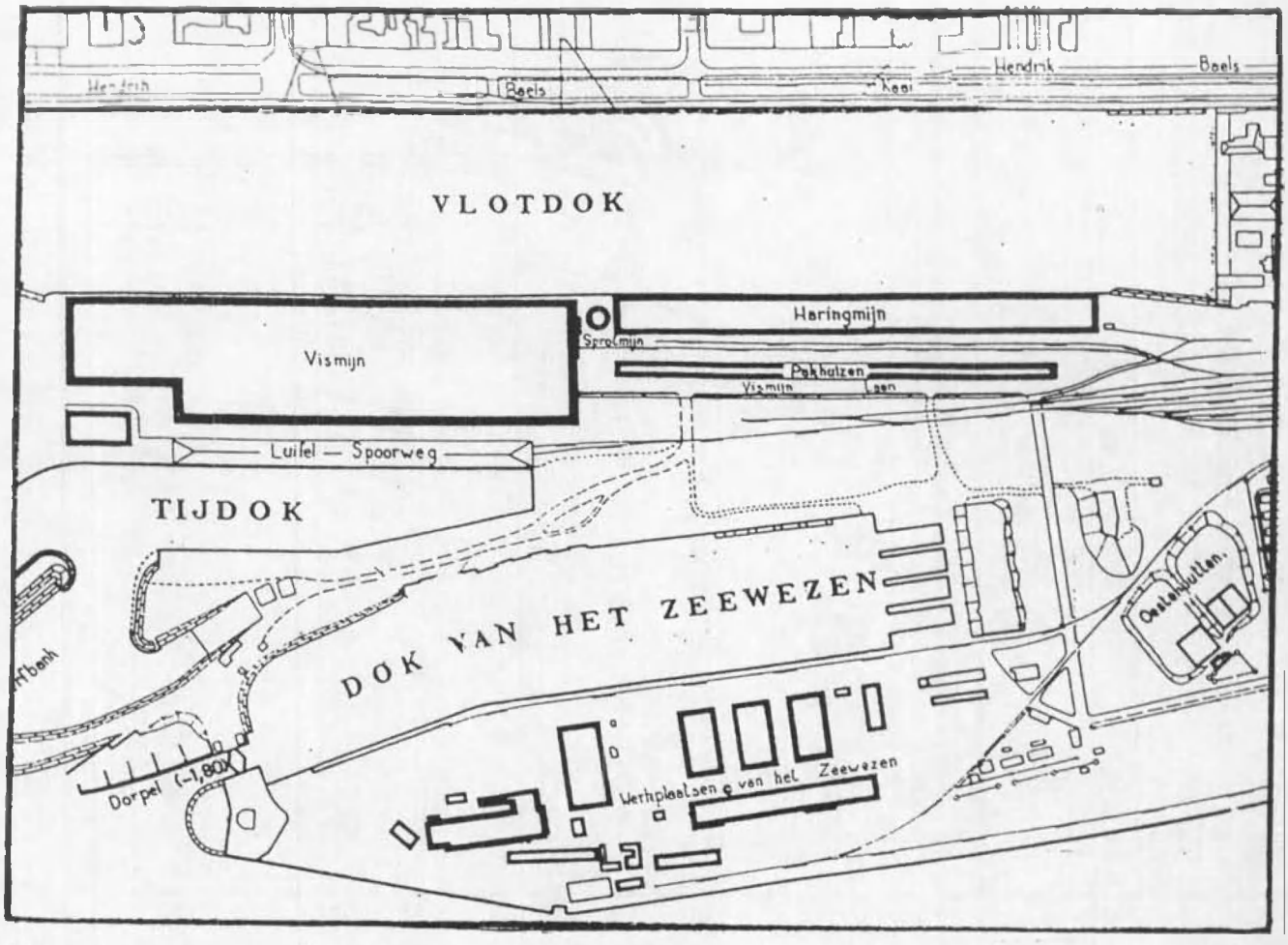

Fig. nr. 31 - 1954 -
Vissershaven en Zeewezendok met spooraansluitingen.

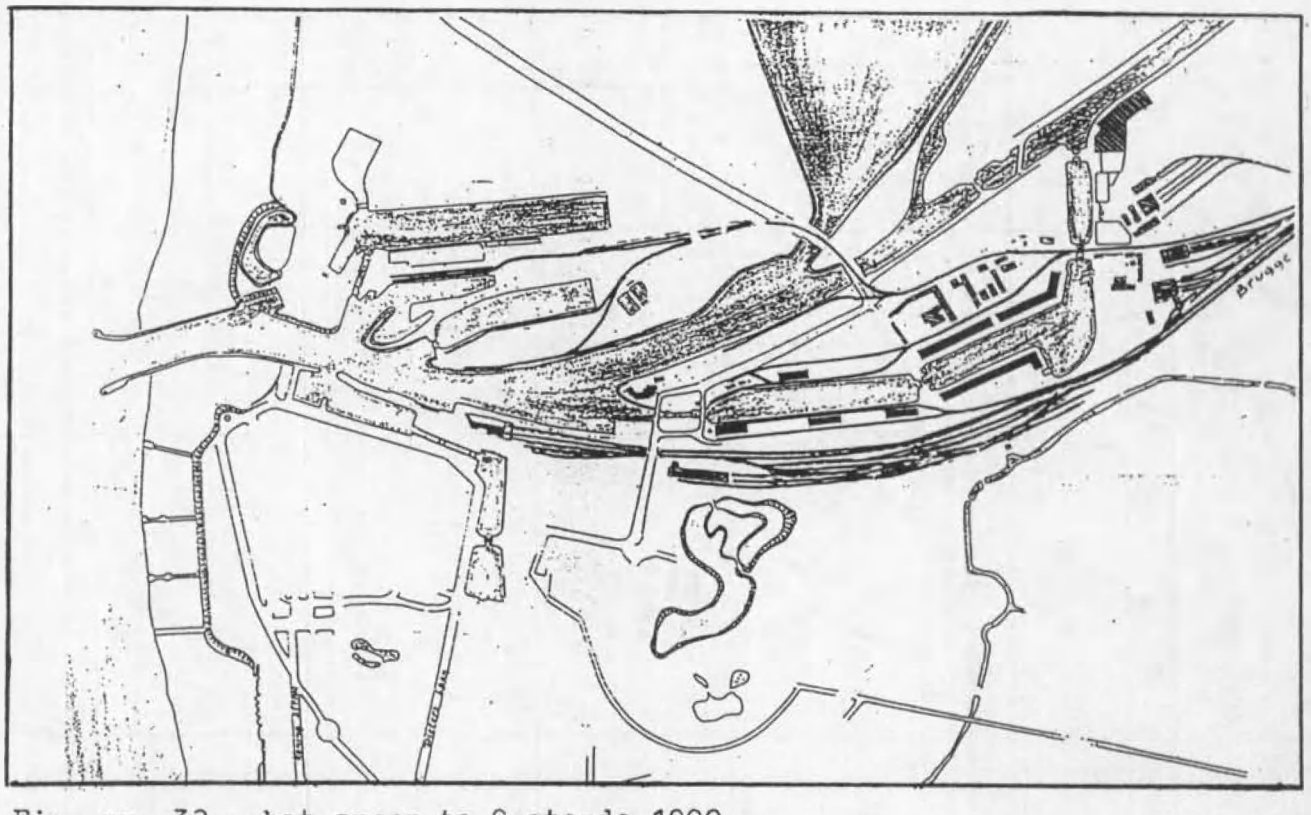

Fig. nr. 32 - het spoor te Oostende 1990.

plechtig ingereden. Verdere electrificatieplannen werden door de oorlog afgeremd.

Na de oorlog werd de omvorming terug aangevat. Op 26 juni 1954 werd de electrificatie van de lijn Oostende-Brussel voltooid en plechtig ingereden. In october 1954 werden alle diensten op de lijn verzekerd door electrische traktie.

De doorbraak van het wegverkeer en de explosie van de personenauto deed het spoor "geen goed". Het personen- en goederenverkeer liep terug. Om economische redenen (rationalisatie) werden lokale lijnen vervangen door autobusdiensten. Zo ook de lijn Oostende-Torhout, waar vanaf 1955 nog slechts 's morgens en 's avonds een pendelaarstrein de dienst verzekerde per spoor, de overige ritten werden uitgevoerd met een "vervangingsautobus". In 1963 werd de treinlijn volledig afgeschaft.

Door de geringere benuttiging en de veranderende bestemming van de haven van Oostende werden de havensporen steeds minder gebruikt. Bij moderniseringswerken aan de diepwaterkaai in het begin van de jaren '80 werd slechts een gedeelte van de sporen behouden. Na het omvormen tot ro-ro terminal zijn deze sporen nog nauwelijks bruikbaar.

Nadat reeds bij de aanleg van de nieuwe wegenis de spoorverbinding met de Hendrik Baelskaai verbroken werd, werd op 6 maart 1988 de laatste vistrein ingelegd. Het visvervoer was reeds geruime tijd volledig overgeschakeld op baantransport en had de vistrein geen enkel commercieel belang meer.

Geleidelijk werden de spoorbundels op de oosteroever en aan de Handelsstraat opgebroken, zodat heden nog slechts de havensporen van het tijdok van de handelshaven bruikbaar zijn. Losse spoorstaven en liggers liggen gestapeld op diverse plaatsen in het havengebied.

In 1979 was er een kleine "revival" van het goederenverkeer toen een "Huckepack-dienst" werd ingesteld. Hierbij worden niet-begeleide opliggers (baanvervoer) per spoorwagon vervoerd vanuit en naar een ro-ro veerhaven voor of na verscheping met een ro-ro schip. Tot in 1983 werd de "overslag" uitgevoerd op de Pakketbotenkaai, waarna verhuisd werd naar een terrein aan de Stapelhuisstraat (tussen het tijdok en de spoorlijn). Echter, ook deze spoordienst neemt geen hoge vlucht.

Het had veel voeten in de aarde gehad om te vermijden dat ook het goederenstation zou verdwijnen bij de jongste rationalisatieplannen van de N.M.B.S. Echter werd in 1989 besloten het wegcentrum van de N.M.B.S. voor Noord-West-Vlaanderen in te richten te Oostende. Zo bleef het goederenstation te Oostende behouden ten nadele van Brugge. Het scheelde "geen haar" of ook deze functie was verloren gegaan.

SLOTBESCHOUWING

Het spoor trok lijnen doorheen het toenmalig Oostende die de huidige urbanisatie en verkeersaders bepalen. Zo onder meer de invalsroute van de autosnelweg en de ringlaan omheen de stad, de Prinses Elisabethlaan, aangelegd op het tracé van de geplande doch niet aangelegde spoorverbinding naar Mariakerke.

Sinds de aanleg van het spoor in 1838 ontwikkelde Oostende zich, gekoppeld aan de veerhaven, tot een internationaal spoorwegstation

met wijdverspreide mondiale bekendheid, waarbij "Oostende" het vertrek- of aankomststation was en is van vele internationale treinen.

Zal de komst van de kanaaltunnel en de super snelle trein deze functie overbodig maken ?

Het blijft een open vraag !

Maar wij, wij blijven "duimen".

23 juli 1990

BIBLIOGRAFIE

Daniël FARAZYN. Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse zeedijk 1830-1878. De Plate, Oostende, 1979.

G. FERON. De spoorwegen te Oostende, in Oostende - kruispunt van Europa. Knokke, 1985, blz. 36-40.

Ferdinand GEVAERT. - Iconologie van het noordelijk gedeelte van de kaart van de spoorsektie Brugge-Oostende uit "Atlas pittoresque des chemins de fer de la Belgique". Jaarboek Ter Cuere, Bredene, 1979.

- 100 jaar tram te Bredene. Bredene, 1986.
- De Geule. Schuttevaer, Oostende 1973-1990.
- Vijfkwart eeuw male. Bredene, 1971.

Raymond VANCRAEYNEST. De tram maakte de kust. Oostende, 1985.

Gerard VANDAMME. Om en rond de aanleg van de Elisabethlaan. De Plate, Jg. 18, nr. 11, nov 1989, Oostende.

Richard VERBANCK. De laatste jaren van de oude vismijn. Jaarboek Ter Cuere, Bredene, 1975.

Omer VILAIN. Een overzicht van de 19de eeuwse Oostendse porceleinkaarten. Ostendiana IV, VVF Oostende, 1982, blz. 147-157.

Frans WAEYAERT. Sporend door Noordwest-Vlaanderen. Brugge, 1988.

DANK AAN :

- de heer Jean Pierre FALISE, voor de logistieke steun.
- de heren August GERYL en Freddy HUBRECHTSEN voor de bruikleen van foto's en documenten.
- de raad van bestuur van de Heemkring De Plate, die het materieel mogelijk maakte dat deze bijdrage kan verschijnen.

A

Ostende La Gare
Hélène

B

Souvenir d'Ostende Place de la Station.
No. 10.

C

OSTENDE. — La Gare
Collections ND Phot

D

Ostende — La Gare

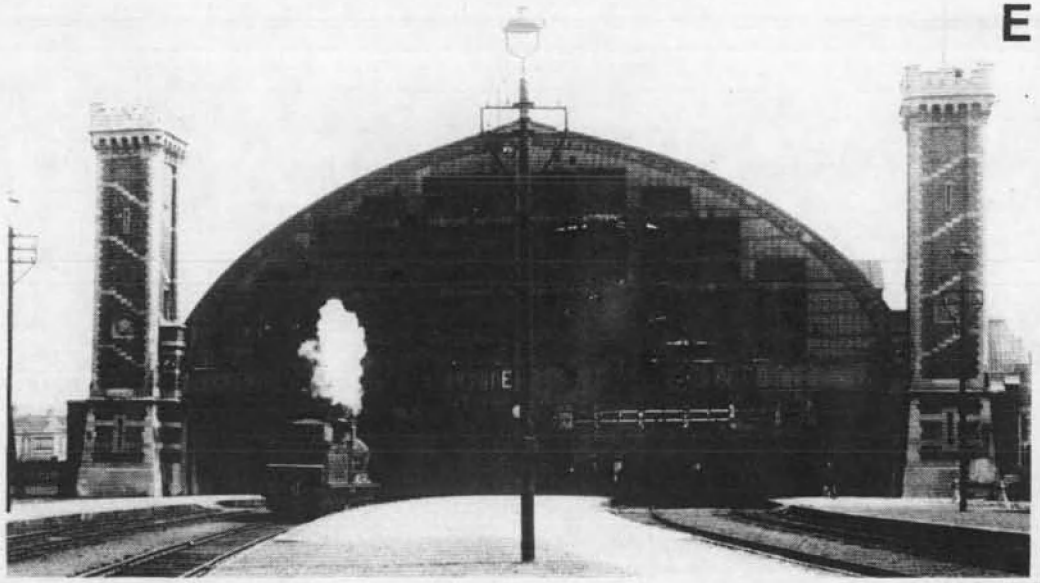

E

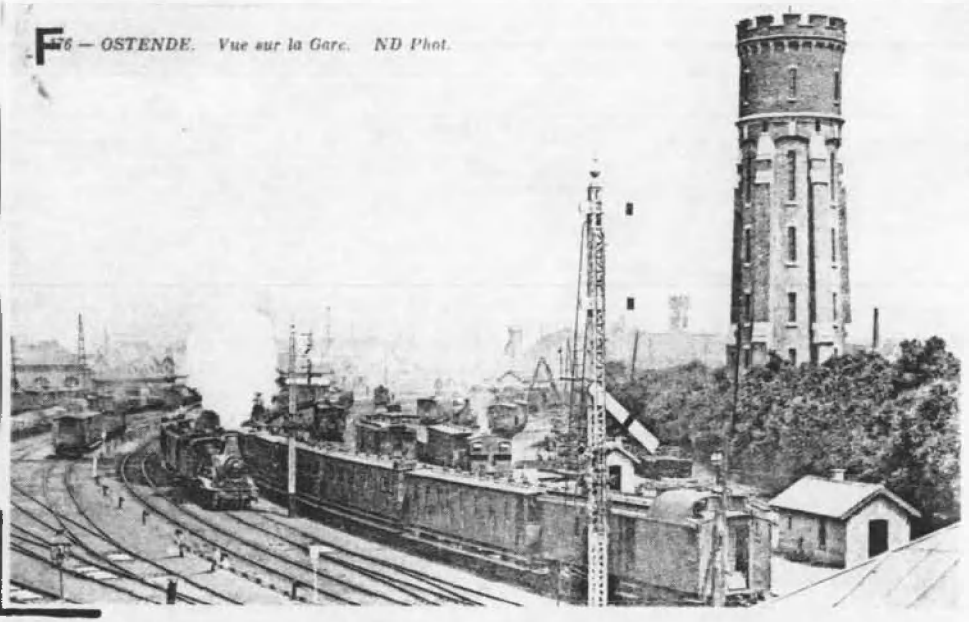

F

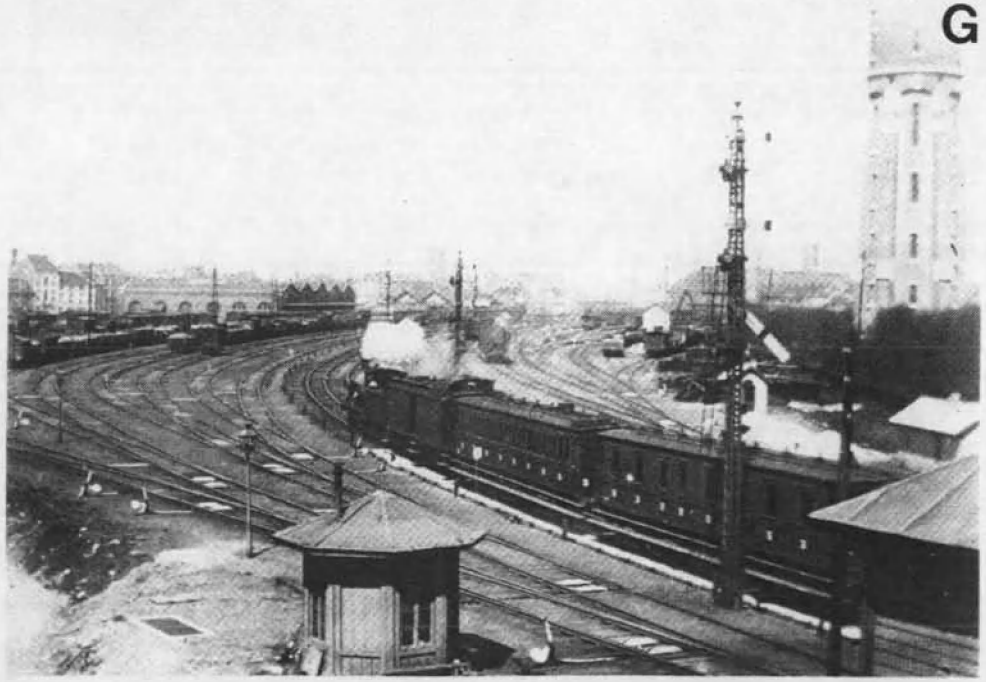

G

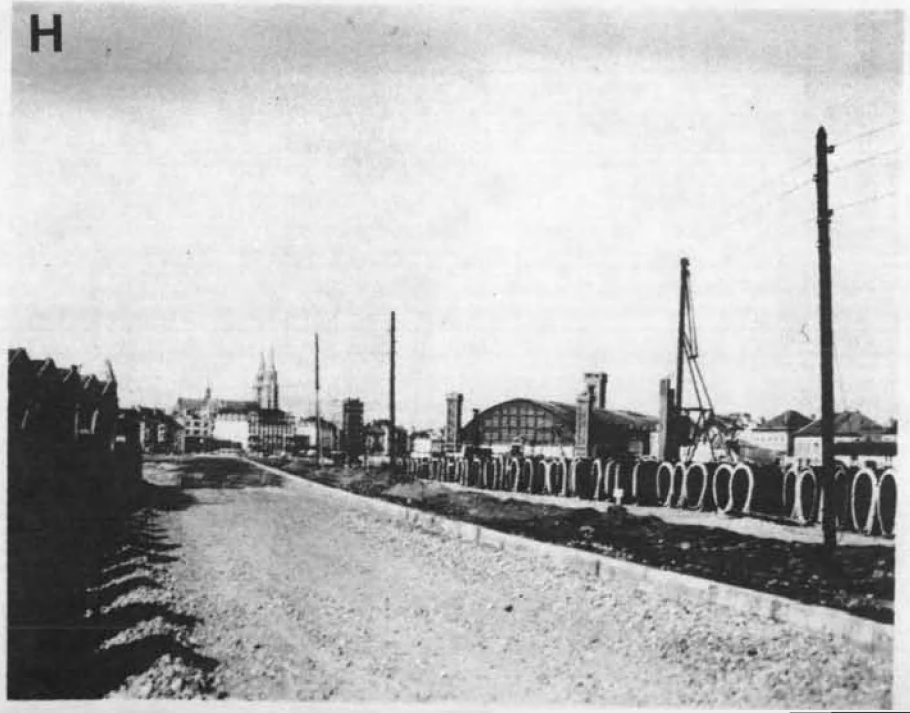

H

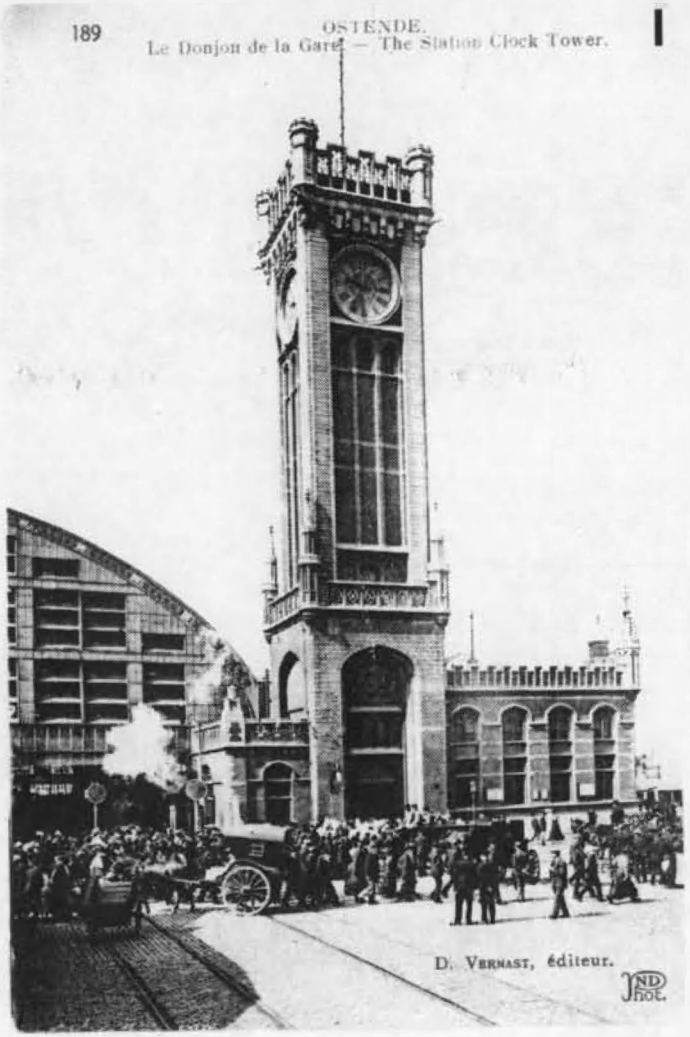

A-Het tweede spoorwegstation Oostende-Stad, gelegen aan het Van der Sweepplein. Links de Perronstraat, uiterst rechts het 2e handelsdok. Rechts de spooroverweg.(1900).

B-Oostende-Stad, 1900, met rechts de overweg.

C-Oostende-Stad, 1900, links de toegang tot het station met luifel. Links, in de Perronstraat bemerkt men de luifel van de toegang tot de reisgoedbalie. Bemerk het sein voor de tram en het caféterras op het plein.

D-Oostende-Stad, 1900,gezien vanaf de Keizerskaai (Vindictive-). Uiterst rechts het goederendepôt. Op de hoek van het station bemerkt men de uitgang voor de koetsen.

E-Oostende-Stad, de achterzijde van de spooroverkoepeling, met de vier sporen en de perrons.

F-Oostende-Stad, 1910, het stationsemplacement.

G-Oostende-Stad, 1905, het stationsemplacement met links het goederenstation aan de Spoorwegstraat.

H-1954, aanleg van de autosnelweg Oostende-Brussel, in de bedding van de sporen en stationsemplacement van Oostende-Stad, nu de Verenigde Natiënlaan.

I-Oostende-Stad, 1900, de spooroverweg op het Van der Sweepplein, met de doorrijpoort voor de treinen naar het zeestation en de stationsuitgang.

J-1905, Oostende-Stad, gezien vanaf het 3e Handelsdok. Bemerk de inrijpoorten van de "Station de débarquement".

K

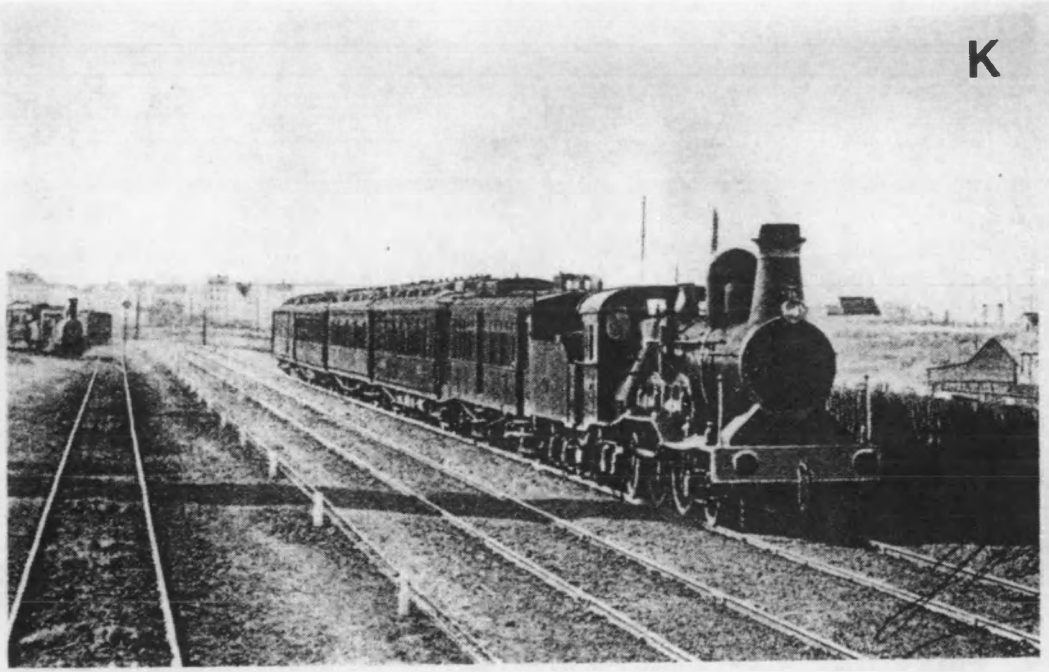

L

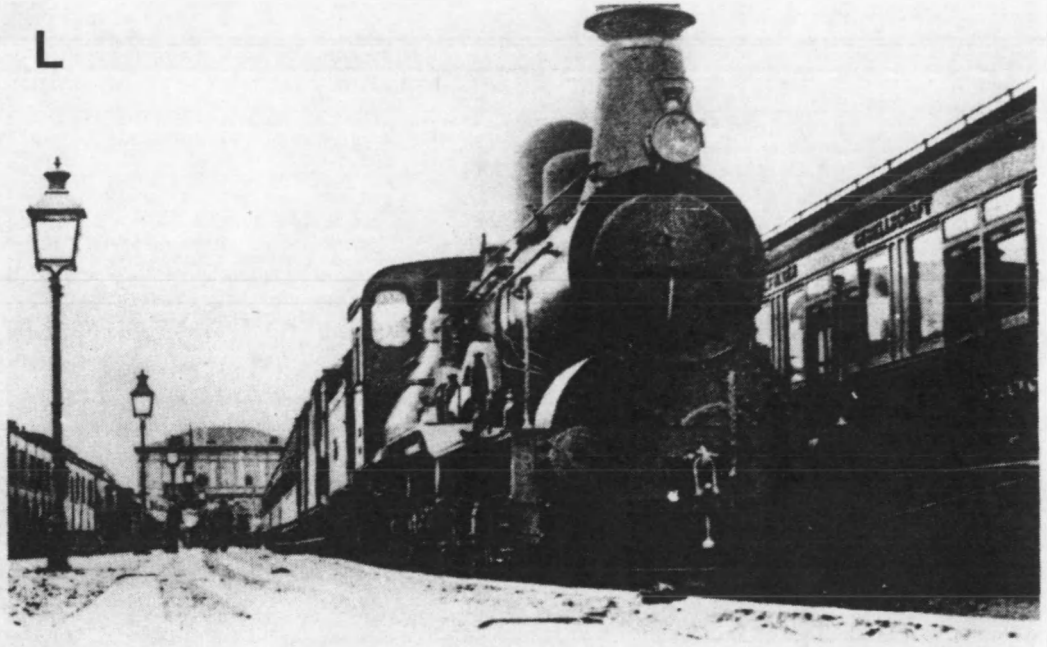

M

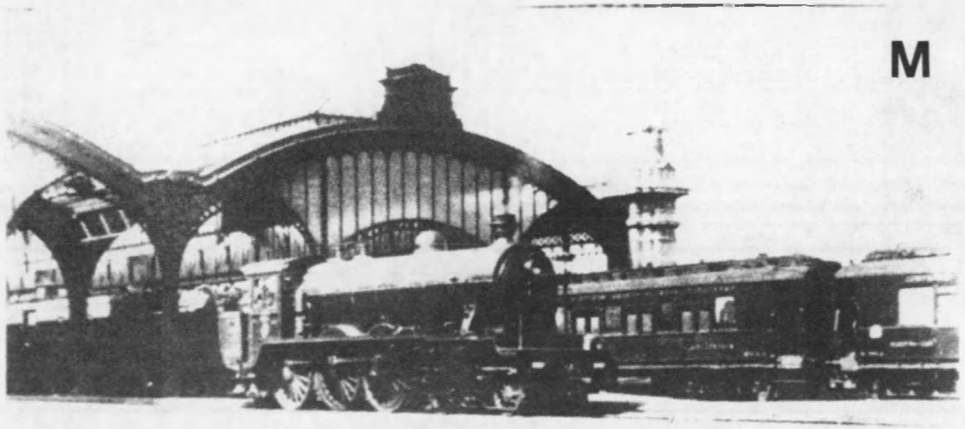

N

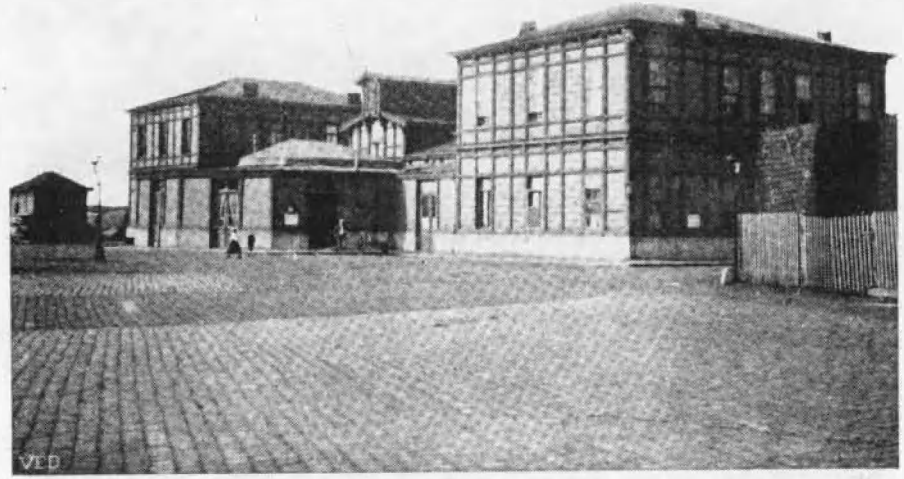

OSTENDE. — Gare Maritime

O

Q

S

OSTENDE — Quai Vindictive

T

Ostende

Le Pilotage - la Gare Maritime et la Douane.

U

V.P.F. DÉPOSÉ

N° 51. OSTENDE. — Quai Tilbury

V.P.F. DÉPOSÉ

N° 30. OSTENDE. — La Nouvelle Gare Maritime

90 : 218

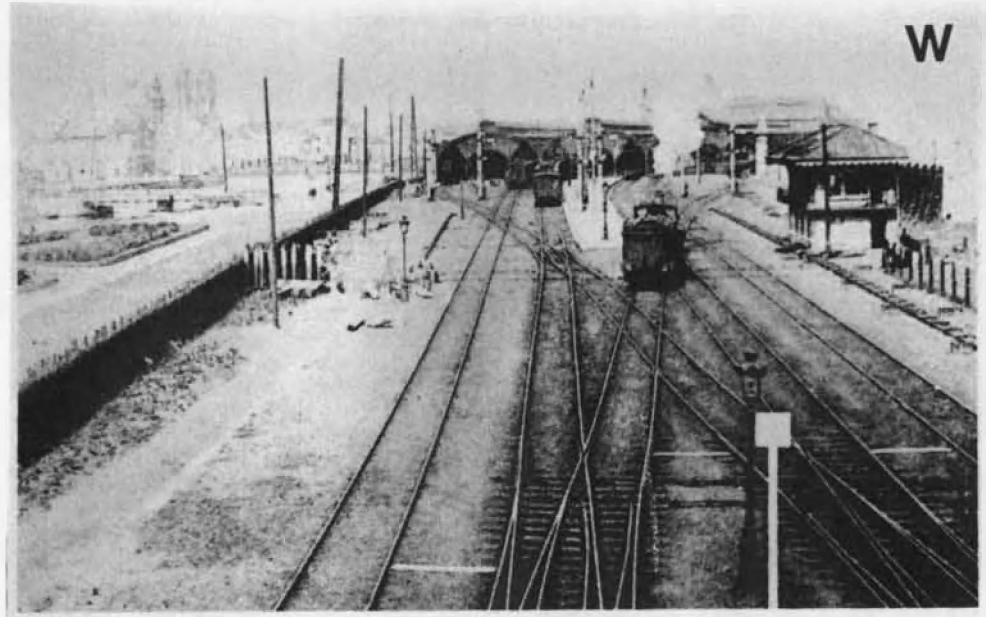

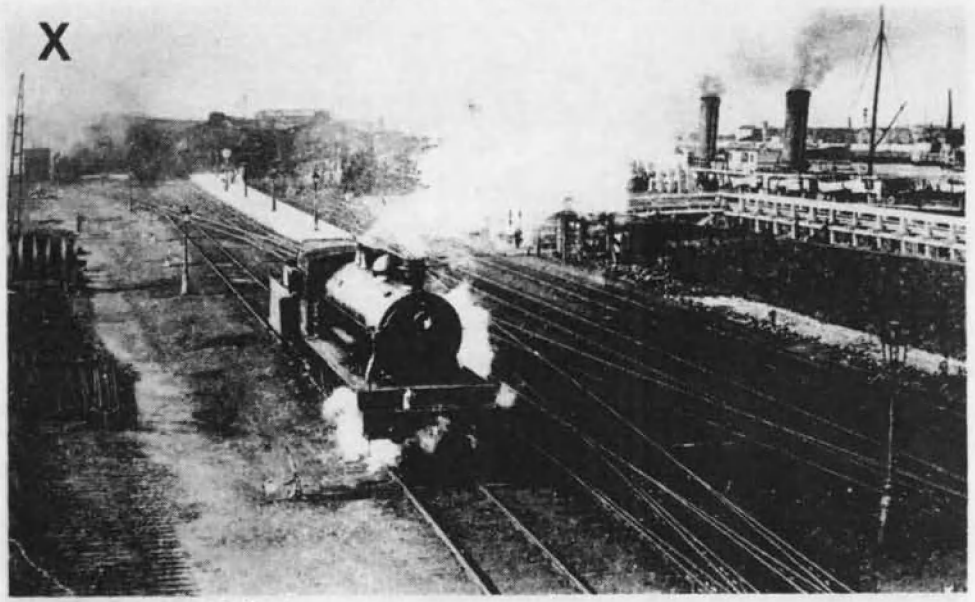

Z

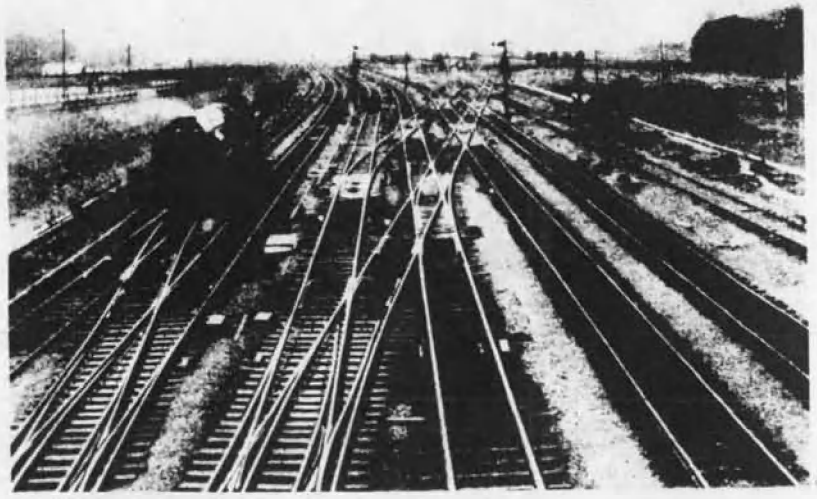

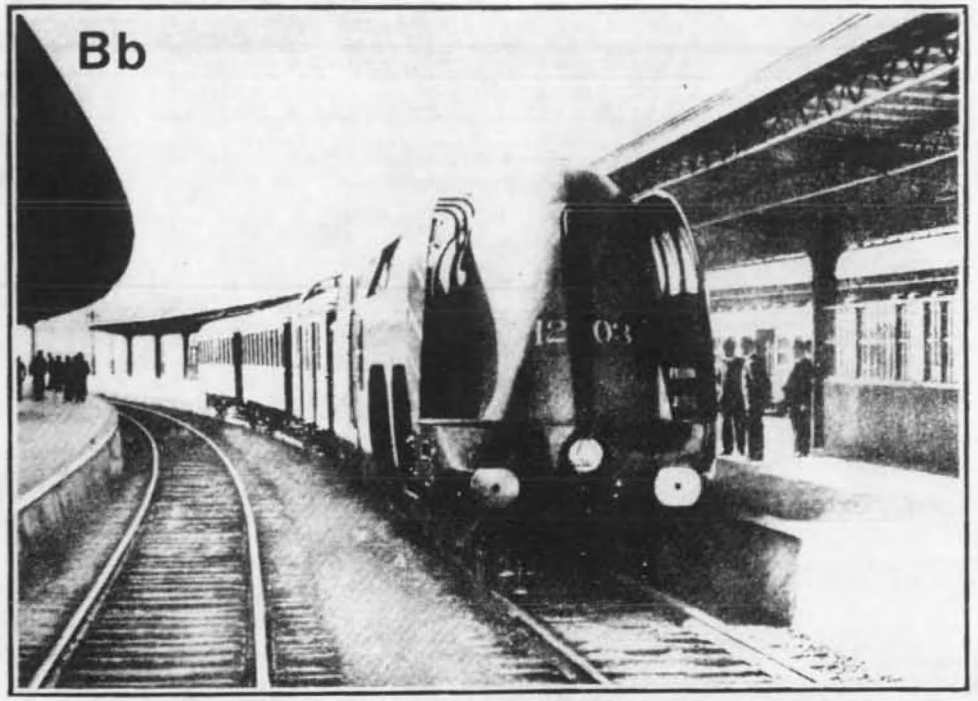

K-1900, een internationale trein op het rechtstreeks verbindingsspoor bij het verlaten van het zeestation.

L-1903, Oostende-Kaai, internationale treinen opgesteld in het station, met op de achtergrond het oud zeestation.

M-1907, Oostende-Kaai, de overdekte perrons.

N-1910, Oostende-Kaai, zicht op de stationsoverkapping, bemerk de niet-verhoogde perrons.

O-1895, het oud zeestation, gebouwd in 1871.

P-1905, Oostende-Kaai, rechts het voorlopig houten stationsgebouw, opgetrokken in 1903-1904. De stationsoverkapping is in aanbouw, (spooroverkapping).

Q-1913, Oostende-Kaai, gezien vanaf de Visserskaai. Centraal de toegang tot het station. Rechts de uitgang met metalen koepelgebinte.

R-1914, Oostende-Kaai, gezien vanaf de Keizerskaai. Links de kantoren van het Zeewezen, vervolgens het sorteercentrum van de posterijen, het "Hotel Terminus, de ingang, de uitgang en uiterst rechts de spooroverkapping.

S-1925, de Vindictivelaan (Keizerskaai), met op de achtergrond Oostende-Kaai. Op de voorgrond de treinsporen op de kade van het 2e Handelsdok.

T-1914, het 1e Handelsdok, in de achtergrond Oostende-Kaai. Op de voorgrond de treinsporen op de zuidelijke kade. Uiterst rechts het politiekantoor.

U-1913, de vismijn (De Cierk) met de sporen naar de Stoombotenkaai. In de Visserskreek een Tilbury-boot, sleepboot en Oostendse garnaalbootjes.

V-1913, het station Oostende-Kaai, Bemerk rechts de koepel boven de uitgang van het station en de spooroverkapping. Deze werden vernield tijdens W.O.1 en achteraf niet meer herbouwd.

X-1914, Oostende-Kaai, met rechts een raderpakketboot van de "Oostende-Doverlijn", gemeerd aan de Pakketbotenkaai.

Y-1938, Oostende-Kaai, zicht op het uitgebreid stationsemplacement met de 11 stationssporen. Rechts een turbinepakketboot gemeerd aan de Pakketbotenkaai.

Z-1938, Oostende-Kaai, het stationsemplacement met rangeersporen, zuidelijk van de de Smet de Naeyerbrug.

Aa-1938, het nieuw locomotievendepôt, op Oostende-Zeehaven.

Bb-1939, de lichte sneltrein Oostende-Brussel in het station Oostende-Kaai. Dergelijke trein hield een zekere tijd het wereldrekord snelheid voor stoomtreinen.

W-1914, het stationsemplacement Oostende-Kaai met de 6 sporen en overkapping.

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Noordzandstraat 72, BRUGGE Tel. 050 - 33 73 12
Jozef II straat 25, OOSTENDE Tel. 059 - 70 21 13

□

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

INHOUD

blz. 174 : Inleiding.
blz. 175 : De Westenlijn.
blz. 177 : Het tweede voorlopig station 1840-1847.
Het eerste spoorwegstation 1847-1882.
blz. 181 : Het eerste zeestation 1870-1908.
blz. 184 : De lijn naar Torhout.
Hertraceren van de sporen.
blz. 187 : Het tweede spoorwegstation.
blz. 188 : De goederensporen in de stad.
blz. 190 : Het eerste goederenstation.
blz. 192 : De nieuwe haven.
blz. 195 : Oostende-kaai.
blz. 197 : De havensporen.
blz. 198 : Wereldoorlog I.
blz. 204 : De concentratie of centralisatie.
blz. 205 : De nieuwe vismijn.
blz. 207 : Het opbreken van de goederensporen in de stad.
Wereldoorlog II.
blz. 208 : De afwerking van de concentratie van het spoor.
Het verder herstel van de oorlogsschade.
De terugloop van het spoor.
blz. 211 : Slotbeschouwing.
blz. 212 : Bibliografie.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen

Tel. 059/80 15 53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	**J.B. DREESEN**	**J.P. FALISE**	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 **Nr.** 9 september 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

SEPTEMBER - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten in de loop van de maand september.

SEPTEMBER I - ACTIVITEIT

In het kader van de reeks KEN UW STAD brengen we op

donderdag 13 september om 14u30

een bezoek aan de rokerij LA COURONNE in de Zandvoordestraat 446, Oostende.

De rokerij La Couronne werd gesticht door de heer BOELS in 1924. Toen reeds stond hij al lang bekend als de meester-visroker van Oostende. In 1947 werd de zaak omgevormd tot N.V.

Met een omzet van 320 miljoen Fr in 1988/89 is La Couronne in België de zalmrokerij nr. 1 (65 % van de Belgische zalmmarkt) en 8ste op de wereldranglijst. Het bedrijf geeft werk aan ± 45 personen. Voor het ogenblik is de directie in handen van de heren Jos en Jean-Marie BOELS.

Bij onze rondgang komen wij alles te weten over de gebruikte soorten zalm, het inzouten, roken, versnijden en vervoeren van deze delicatesse.

Een bezoek dat U zeker niet moogt missen. Verzameling om 14u15 aan de ingang van het bedrijf.

SEPTEMBER II - ACTIVITEIT

op donderdag 27 september 1990 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6.

Een voordracht met als onderwerp

HISTORIEK EN FOLKLORE VAN DE PAARDENRENNEN TE OOSTENDE

De spreker : de heer Omer VILAIN, onder-voorzitter van "De Plate".

Met de bestudering van de geschiedenis van het toerisme te Oostende komt automatisch ook het Hippodroom Wellington en de Paardenrennen daarbij een belangrijke plaats innemen.

Heel wat Oostendenaars hebben het altijd over "DE KOERS" gehad, maar hebben de drukte en de folklore, die dit jaarlijkse gebeuren

meebracht nooit echt van zeer nabij bekeken.

Men kan vóór of tegen paardenrennen zijn toch kan het niet geloochend worden dat er waarschijnlijk maar weinig toeristische evenementen zijn die zoveel passie met lief of leed met zich meebrengen. Dit valt ook ieder jaar te Oostende in het seizoen te beleven.

Wilt u meer vernemen over woorden of begrippen i.v.m. deze paardenwereld, zoals steeple-chase, verkoopsren, bijbelasting, show, Prince Rose, rouwgeld, Grote Internationale Handicap van Oostende, bookmakers en hun geheime gebarentaal of uitdrukkingen zoals "Het is in de sacoche" dan kunt U dit deze avond.

Een voordracht die U niet moogt missen. Wij rekenen op Uw aanwezigheid. Elk zegge het voort. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden.

Jean Pierre FALISE

Even verder kennis maken : Jan PARMENTIER, Licenciaat in de geschiedenis

Wij kennen Jan PARMENTIER als spreker voor onze Kring die steeds op een degelijke wijze bepaalde aspecten uit onze maritieme geschiedenis weet toe te lichten. Teneinde onze lezers op de hoogte te houden van zijn publicaties elders noteren we er enkele die ons bekend zijn. Het vormt meteen een begin van een bibliografie over Oostende.

1. DE HANDELAARS EN SUPERCARGO'S IN DE OOSTENDSE MOKA- EN INDIAHANDEL (1714-1735) in Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge. CXXII-1985. 3-4. blz. 181 t.e.m. 208.
2. OOSTENDSE ZEELUI EN SUPERCARGO'S IN DIENST VAN DE DEENSE AZIATISCHE COMPAGNIE (1730-1747) in Mededelingen van de Marine Academie 1983-84-85. Boek XXVII. blz. 1 t.e.m. 19.
3. EEN SCHILDERIJ MET DE VOORSTELLING VAN HET HANDELSHUIS GUILLAUME DE BROUWER, HANDELAAR EN REDER (1693-1767) in samenwerking met Stéphane VANDENBERGHE in Jaarboek 1985-86. Stad Brugge, Stedelijke Musea. Brugge 1987.
4. THE OSTEND TRADE TO MOKA AND INDIA (1714-1735) in The Mariner's Mirror. Vol. 73 nr. 2 May 1987. Pages 123 to 138.
5. SØFOLK OG SUPERCARGOER FRA OOESTENDE I DANSK ASIATISK KOMPAGNIS TJENESTE (1730-1747). Saertryk af Handels-og Søfartsmuseets Arbog 1989.

Prof. dr. Maria K.E. GOTTSCHALK ging ons voor

Prof. dr. Maria K.E. GOTTSCHALCK (° Mönchen-Gladbach B.R.D. 28 oktober 1912 - + Amsterdam 14 september 1989), was oud-hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en sinds 1963 erelid van de Heemkundige Kring West-Zeeuws-Vlaanderen. Zij leverde baanbrekend werk op het vlak van de historische geografie van West-Zeeuws-Vlaanderen.

Haar standaardwerk "Stormvloeden en rivieroverstromingen in Nederland" (drie delen), dat echter ook van belang is voor onze kust, is een pareltje van wetenschappelijke wijze van denken en werken.

Bron : Mededelingsblad van de Heemkundige Kring West-Zeeuws-Vlaanderen 22, 1989, nr. 3-4, blz. 3-4.

J.B. DREESEN

EEN VRIJKOPERS-ORDE BEVRIJDT DE BEMANNING VAN EEN OOSTENDSE COMPAGNIE-SCHIP (1724-1735)

door Ivan VAN HYFTE

Een zeldzame keer horen we, via de telexen van het wereldnieuws, dat in de Chineze Zee mensen (bootvluchtelingen) door piraten worden gekaapt.

Die ongewone gebeurtenis heeft nochtans eeuwen lang alle zee-volkeren geterroriseerd. Pompejus zuiverde de onveilige Middellandse Zee van de piraterij; kapers voerden een mohammedaanse Heilige Oorlog; Spanjaarden, Engelsen en Hollanders waren voor de kristelijke scheepvaart even schadelijk als de moslims...

In het (te) korte levensverhaal van de Oostendse Compagnie weten ze er ook van mee te praten ! Kapitein Joseph de GHESELLE (een voorouder van de priester-dichter) was op 22 november 1722 vertrokken naar Moka en zeilde, mei 1724, met zijn koopvaardijschip, de "Keyserinne Elisabeth" nabij de ingang van het Kanaal. In de mist doken plots 2 Algerijnse piraatschepen op die de honderdkoppige bemanning achtervolgde. Op 29 mei begon, na het rammen, op dek een gevecht man tegen man. Wie niet sneuvelde, viel in handen van de kapers die het schip, de bemanning en de vracht thee, koffie en andere Oosterse waren naar Algiers sleurden om er op de slavenmarkt alles van de hand te doen. Enkel de GHESELLE, 2 van zijn officieren en de opper-cargador kwamen in handen van de Dey van Algiers die er zware munt hoopte uit te slaan.

Die anekdote staat onvoldoende beschreven in de desbetreffende literatuur. Nog minder gekend is het wijdvertakt optreden van een Confrerie of Broederschap, gesticht in 1198. Deze vrijkopersorde kocht duizenden slaven vrij en had in de bijzonderste steden en dorpen van Vlaanderen en Brabant zijn hulpposten. Ook te Oostende was er een "Broederschap van de Triniteit", gevestigd in de Sint Pieterskerk. De confraters verplichtten zich tot een vaste contributie want de gemiddelde som om een kristen slaaf vrij te kopen bedroeg 6.000 pond. Wie uit Barbarije na jaren harde gevangenis kwam, aanzag het als een verplichting om in de Sint-Gilliskerk van Brugge de H. Drievuldigheid (= la Trinité) te bedanken. Deze zeelui of passagiers uit Brugge, Gent, Oostende, Nieuwpoort, Duinkerke.... woonden 's namiddags de processie bij in hun armtierig plunje van slaaf en de ketenen aan hun uitgemergelde polsen.

Toch zou het nog jaren duren vooraleer de Brugse paters TRINITARIËRS het Oostendse Compagnie-schip konden vrijkopen.

Op 8 februari 1726 leggen de Oostendse confraters hun Brugse collega's de ellendige toestand van de GHESELLE en zijn bemanning voor. Zij krijgen van de Keizer, de Brugse bisschop en de Minister-Generaal der Trinitariërs de toezegging om in de Nederlanden een geldinzameling te houden voor de vrijkoop van hun stadsgenoten. Niet zonder gevolg : van 5 Oostendenaars zijn de namen bekend gebleven. Antoine PIETERS, Jean INGELET, Pierre VALLOUARD, Bernard HOLLEBEQUE en Jan PEDRE.

2 maart 1729 : de pastoor van Oostende stuurt opnieuw een brief naar zijn collega van Sint Gillis voor het financieren van een nieuwe Algerijnse expeditie. Ook met succes ! Eind juni 1730 is het de beurt aan de kapitein zelf die opnieuw vrij man wordt.

1734. Nog 12 slaven bleven over : acht van Oostende, één uit Duinkerke, één van Nieuwpoort, één van Blankenberge en één van Lombard-

zijde. Alle parochies van het bisdom worden opgeroepen tot vrijgevigheid.

Uiteindelijk komt ook de allerlaatste slaaf vrij. Na twaalf ellendige jaren (1736) snuift Rochus DE CRAENE Oostendse zeelucht.

Gegevens ontleend uit : "Studies over kerkelijke en kunstgeschiedenis van West-Vlaanderen". Uitg. De tempel. Brugge 1952.

SCHRIJVERS AAN ZEE (8)

door Emiel SMISSAERT

Een jonge belofte was de dichteres Jeanne Vandeputte (1907-1930) : deze merkwaardige vrouw stierf, ongeneeslijk ziek, zeer jong (zij was amper 23 jaar oud !) maar haar werk overléeft haar, een beetje zoals Alice Nahon in haar werk de jaren trotseert en overstijgt. Posthuum verschenen Mijn hart is niet hier (1932), Zoo hard en zoo schoon (1936) en De ruk aan de tralies (1939). Nu nog komt men onder de bekoring van verzen, geschreven in Blankenbergs dialekt, als :

> "Kom binnen, meneire de wiend, sukkeloare,
> zandknauwere, herteknauwere, meneire de wiend"...(48)

Nog te Blankenberge leeft Lieve van Damme in de Luikstraat 22. Evenals bij Jeanne Vandeputte zijn gewone, dagelijkse dingen de belangrijkste thema's van haar poëzie waarvan we enkel de bundels Duinhelm en polderriet (1962), Reizen en rozen (1966) en Aren lezen (1968) vermelden (49).

De Kavijaks van Jozef Vantorre (Zeebrugge) verscheen in 1974 en werd ingeleid door Louis Paul Boon. Het is een heel persoonlijk verhaal over het ruwe arbeidersleven zoals Vantorre het zelf zag en ondervond. Het boek werd in 1988 heruitgegeven in Nederland. Een jaar voordien werd een tweede roman, Waar de meeuwen schreeuwen van Jozef Vantorre voorgesteld aan het publiek.

Knokke-Heist, de "tuin van de Belgische Noordzeekust", omvat, van zuid naar noord : Heist, Duinbergen, Albertstrand, Knokke en Het Zoute. Deze badplaats telt enkele eigen letterkundigen, elk met hun verdiensten.
Vooreerst is er Eugène Mattelaer (°1911) die, wat onder literatoren hoogst ongewoon is, burgemeester was in Knokke van 1966 tot 1973. We vermelden van zijn werk Houd ze brandend de lamp (1974) en vooral het curiosum Nooit de moed opgeven (1979-1982) : één van zijn eigen gedichten, vertaald in niet minder dan 750 "talen, dialekten en hulptalen". Dit literair hoogstandje baarde heel wat opzien !
Ward Vervarcke (1897-1958) was wellicht de eerste-Nederlands-schrijvende Knokse literator; hij heeft proza, toneel en vooral gevoelige poëzie aan het papier toevertrouwd (50).

"(...) Ik heb heel goede herinneringen aan de poëziebijeenkomsten te Heist, georganiseerd door Gust Vermeille (°1926)" : dit is Christine D'haen goed bijgebleven, en zij vervolgt : "Te Heist waar ik tot laat in de nacht wandelde met Hubert van Herreweghen, waar ik Antoon van Duinkerken ontmoette, waar ik (de Nederlandse dichteres) Judith Herzberg zag... Ik houd van het Carnaval van Heist en van de pladijs door de vissers in smout gebakken (en ontgraat met een speciaal apparaat)" (51).

De dichtbundel Poëzie en gedicht (1964) van Gust Vermeille werd bekroond met de Westvlaamse prijs voor poëzie, vermeldt Fernand Bonneure (53).
Te Knokke-Heist woont de bekende familie Lippens. Cyriel Buysse (1859-1932) was goed bevriend met hen (54) en Ernest Claes (1885-1968) behoorde tot hun kennissenkring (55).

> Na de lunch rijden we met ons vier door het mooie Knokke, bezoeken het Vogelreservaat, de villa waar Leopold III met Astrid woonde en die door oud-minister Lippens werd gekocht om er een voornaam café-restaurant van te maken. Het ligt vlak bij het Zwin. Wonderschoon land ! Wij rijden door de vruchtbare lage polders, waar de boeren aan de graanoogst werken, bezoeken nog de zwemplaats, dineren weer in Den Hul en keren met de trein van 20 u. naar Brussel terug. Het is een heerlijke dag geweest !

In de Ijzerstraat is het woon- en sterfhuis van Willem Putman gelegen. Door de inrichting van de Internationale Biënnales voor de Poëzie, gehouden in het Casino, had Knokke, van 1952 tot 1976, een groot internationaal cultureel aanzien verworven. Het waren hoogdagen op literair gebied toen "honderden dichters uit alle windstreken (vierhonderd in 1974 uit negenendertig landen !) te Knokke bijeenkwamen om te praten en te lezen rondom telkens andere thema's (56). Zo is de poëzieprijs van Knokke ondermeer uitgereikt geworden aan Léopold Senghor, dichter én president van Senegal. Naar zijn indrukken over de kust gevraagd, schrijft Bert Decorte dat :

> (...) Een blijvende herinnering aan zee, in verband met de literatuur dan, zijn voor mij de Poëziebiënnales te Knokke geweest. Het is spijtig, dat deze onderneming, ingevolgde de culturele autonomie, nu naar Luik verhuisd is. Dat er hoofdzakelijk Frans werd gesproken, is niet zo erg. Tijdens Poetry International in Amsterdam wordt het belangrijkste toch ook, denk ik, in het Engels en niet in het Nederlands gezegd. Maar soit ! (57)

In de roman De reis naar Ispahan heeft Frans van Isacker (°1920) de streek van Brugge en Damme alsook de badplaatsen Knokke en Duinbergen tot decor genomen. En in De bruidegom van mijn ziel (1967) komen enkele passages voor waarin opnieuw Knokke en Duinbergen een rol spelen (58).
Twee van de bekendste Vlaamse auteurs hadden in de loop van hun (bewogen) carrière met Knokke te maken.
Jef Geeraerts (°1930) heeft te Knokke, in een appartement van zijn ouders, enkele van zijn mooiste verhalen geschreven : Indian Summer (1965), De vogels (1967) en Anovlar (1968) (59).
En Hugo Claus had in december 1967 te Knokke een ruime villa gehuurd om er in alle rust zijn toneelstuk Masscheroen te schrijven. Op 30 december 1967 werd het stuk gecreëerd. Groot schandaal, toen drie naakte mannen, die de Heilige Drievuldigheid moesten voorstellen, op het podium verschenen. Een gerechtelijk "staartje" vloeide uit dit incident voort : Claus werd in 1968 door de Brugse rechtbank schuldig bevonden aan openbare zedenschennis en het Hof van Beroep te Gent veroordeelde hem in maart 1969 tot vier maanden voorwaardelijk en 10.000 Fr boete ! (60)
Een letterkundige van een heel ander genre en bij de vorige generaties erg geliefd was Abraham Hans (1882-1939) die te Knokke kwam

sterven; een gedenkplaat werd aangebracht in de Leopoldlaan 72. Gedurende zijn twee laatste levensjaren zocht Louis Paul Boon (1912-1979) Dr. Herman Le Compte op te Knokke-Heist voor behandeling van zijn gezondheidsproblemen (61).
Vooral tijdens de weekends kwam Johan Daisne (1912-1978) graag verpozing zoeken aan de kust, met een voorkeur voor Duinbergen en Knokke. Het echtpaar M. en L. De Backer, zelf letterkundigen en zoals Daisne Gentenaar, waren zeer goed met hem bevriend. Lisette De Backer is van oordeel, dat "(...) de Belgische kust of de Ardennen (...) een heel aparte plaats bekleden (in zijn oeuvre). In een klein verhaal als De vierde engel (1958) staat langs tien ritjes naar Knokke heel zijn leven in essentiële momenten geprojecteerd" (62).
Aan enkele vooraanstaande schrijvers (F. Auwera, W. van den Broeck, J. Geeraert, H. Lampo, M. Van Paemel e.a.), werd door de B.R.T-radio gevraagd om hun indrukken weer te geven over diverse steden en streken van West-Vlaanderen. Blijkbaar sloeg hun proza goed aan bij een groot publiek, want er werd na de uitzendingen overgegaan tot publikatie in boekvorm. Zo heeft Herman de Coninck (°1944) met verve ons zijn kijk, "zijn kijk" op Knokke gegund. "(...) Vakantie aan de Belgische kust is : daar een tijdje wonen, altijd op dezelfde plek (...).
Het heeft niets te maken met reizen, het is het tegenovergestelde elk jaar opnieuw naar dezelfde plek gaan en je daar elk jaar opnieuw thuis voelen : zelfde bakker, zelfde slager, zelfde verre kennissen. Thuis voel je dat niet meer, daar ben je té thuis" (63).

---

(48) Fernand Bonneure, Literaire gids voor West-Vlaanderen (1985), p. 27-28.
(49) F. Bonneure, o.c. p. 28.
(50) F. Bonneure, o.c. p. 120.
(51) Brief Chr. D'haen d.d. 20 mei 1988.
(53) F. Bonneure, o.c. p. 120.
(54) Literaire gids van België, Nederland en Luxemburg (1971), p. 199.
(55) E. Claes, Uit de dagboeken van Ernest Claes. Deel 2 : Het afscheid (1982), p. 171-172).
(56) Meer daarover vindt men in F. Bonneure, o.c. p. 121.
(57) Brief B. Decorte d.d. 30 mei 1988.
(58) Brief F. van Isacker d.d. 15 juni 1988.
(59 en 60) F. Bonneure, Literaire gids voor West-Vlaanderen (1985), p. 120-121.
(61) Interview met Lucie D'Hooghe en Frans Vyncke. In : H. Leus en J. Weverbergh : Louis Paul Boonboek (2de vermeerderde druk). Antwerpen, 1981, p. 163-165. Een foto is aldaar afgedrukt met L.P. Boon tijdens "het hijsen van de overwinningsvlag ten huize van Dr. H. Le Compte op 15 mei 1978".
(62) In : Lisette en Marcel De Backer : Herdenkingstentoonstelling Johan Daisne : 1912-1978 (Gent : Willemsfonds, 1980), p. 38.
(63) In : Inpakken en Westwezen : Noord- en Zuidnederlandse schrijvers in West-Vlaanderen. Brussel : BRT, 1983 (BRT-brochure), p. 41-45.
Cees Nooteboom, een bekend Nederlands letterkundige, schreef over Oostende een mooi opstel (o.c., p. 69-77).

DE ZUIDNEDERLANDERS OP WALVISVAART (1727-1734)

door Sigrun KIRCHNER

INLEIDING (1)

De walvisvaart werd in de Zuidelijke Nederlanden georganiseerd door een compagnie, te Brussel opgericht in 1727. Hierbij hield men vooral de winst voor ogen die onze Noorderburen uit dit bedrijf haalden. Deze compagnie is niet te verwarren met een visserijcompagnie die ongeveer gelijktijdig werd opgestart te Nieuwpoort.

We beperken ons hier tot de maritieme aspecten, verbonden aan de walvisvaart.

KORT ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE GESCHIEDENIS VAN DE WALVISVAART

In de middeleeuwen reeds maakten de Basken, met succes, jacht op walvissen. De Engelsen en de Noordnederlanders deden de walvisvaart bloeien in de 17de eeuw. Men trok naar de wateren rondom de archipel Spitsbergen. De dieren kwamen daar toen nog zeer talrijk voor zodat de walvisvaarders hun prooi naar het strand sleepten om de afgesneden spek er onmiddellijk tot traan te koken. Deze hele bedrijvigheid werkte er het tot stand komen van een volwaardige nederzetting in de hand. Het nadeel was wel dat na verloop van tijd de dieren er steeds zeldzamer werden.

In de 18de eeuw ging men dan ook verder noord- en westwaarts varen, tot voorbij de ijsgrens (2). De dieren dienden langszij het moederschip getakeld te worden om het flensen mogelijk te maken. Het spek werd opgeslagen in het ruim, wat kwaliteitsverlies van de traan tot gevolg had. De Nederlanders konden de concurrentie met de Engelsen en later ook met de Amerikanen niet meer aan. Een sterk verzwakte vloot, het uitstijgen van de globale kosten boven de opbrengsten en het mercantilistisch bewind van de buurlanden deden het verval van de Nederlandse walvisvaart nog versnellen.

Een eeuw later zouden de Engelsen en de Amerikanen ook op jacht gaan in de Indische en de Stille Oceaan. De intensivering van het jachtproces werd ingezet en in de tweede helft van onze eeuw was de industrialisatie van de hele activiteit een voldongen feit.

Aanvankelijk gebruikte men gewone handelsschepen, meestal van het type fluit. In de 18de eeuw ontwierp men een speciaal schip, het bootschip, voor de walvisvaart. De schepen waren voorzien van zware uitstekende balken op het achterschip, waaraan een sloep kon getakeld worden. Ook de gevangen walvis kon aldus naast het schip gebonden worden.

DE COMPAGNIE VAN DE WALVISVAART IN DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN

Anno 1727 besloot Adam Joseph, baron de SOTELET van start te gaan met een walvisvaartcompagnie (3). Een mededeling van 6 september van dat jaar, een soort reglement, verschaft ons informatie over de andere leden van de compagnie en geeft in 24 artikelen de werking ervan weer. Er werd beslist zes schepen uit te rusten voor de vaart naar Groenland en Spitsbergen of naar het gebied van de Straat Davis en de Hudson Baai (4). Verder neemt men in het document nog beslissingen in verband met de uitgifte van aandelen en het indienstnemen van zeelui en andere werknemers.

In de praktijk vertrokken op 2 mei 1727 reeds vier schepen vanuit de Oostendse haven : de "Walvis" o.l.v. kap. H. STAP, de "Perel"

onder het bevel van Daniel LINDERTSEN, de "Faem van Vlaenderen" met G. H. VAN GELDROP als bevelhebber en de "Vergulde Arent" gevoerd door S.J. THEL. Het vijfde schip, de "Sint-Joseph", werd te San Sebastian uitgereed (5).

De reder-commmisaris Jan de SCHONAMILLE behartigde de belangen van de compagnie te Oostende. Uit diens briefwisseling met de vennoten te Brussel vernemen we o.m. het vergaan van de "Walvis". Het schip kwam, na de aankomst te Spitsbergen, in een hevige sneeuwstorm terecht. De bemanning slaagde er wel in te vluchten in drie sloepen. Na dagenlang rondzwalpen werden deze walvisvaarders opgepikt door een Engels en een Hollands schip. Twee zeelui overleefden het "avontuur" niet en verscheidene mensen moesten voeten en benen worden afgezet.

Een andere interessante bron van informatie is het bewaarde scheepsjournaal van de "Vergulde Arent". Kap. THEL heeft het o.a over de slechte staat van zijn schip en het verder verloop van de reis : van Spitsbergen naar Oostende. Omstreeks 15 augustus vatten de drie resterende schepen de reis naar de thuishaven aan. Men had meerdere malen walvissen opgemerkt maar een dier vangen was er niet bij. De thuisreis van het schip van THEL verliep overigens nog minder vlot dan de heenreis. Men had te kampen met een gebrek aan levensmiddelen en een kapot roer, waardoor twee maal Noorwegen moest aangedaan worden. Het binnenlopen van de Oostendse haven bleek nog een probleem apart. De schepen moesten wachten op een gunstig tij en westenwind om de haven veilig te kunnen binnenzeilen. Het schip van LINDERTSEN had de pech om op een zandbank te lopen. Na onderzoek in de haven bleek dat er heel wat te herstellen viel aan de drie schepen. Aangezien er geen walvissen werden gevangen kon er moeilijk sprake zijn van winst boeken in dit eerste jaar.

Over de maritieme bezigheden in 1728 zijn we niet zo uitvoerig ingelicht. De Oostendse handelaar Balthazar VIGNAULX zou de taak van de SCHONAMILE overnemen. Te Brussel besliste men de "Faem van Vlaenderen" eveneens vanuit San Sebastian uit te reden, als de "Onze-Lieve-Vrouwe ter Bijstand". Ook zou Straat Davis tot het jachtdomein genomen worden. Evenals het volgende jaar werden er in 1728 wel degelijk walvissen gevangen.

In 1729 werden de vier schepen onder Baskische gezaghebbers, dus vanuit San Sebastian uitgezonden. Oostende bleef wel de Zuidnederlandse thuishaven en de plaats waar de produkten verkocht werden.

De instructies van M. DE ZAVALETTA, de Spaanse commissionair, voor de "Onze-Lieve-Vrouw ter Bijstand" geven naast de normaal voorkomende orders voor eender welk schip uit de koopvaardij een interessante loonlijst.

In 1730 werden de schepen weer te Spanje uitgerust. Het fatale bericht kwam in februari van dat jaar : Spanje verbood, waarschijnlijk onder druk van de andere Europese zeemachten, het uitvaren van schepen (6).

DE UITRUSTING VAN DE WALVISVAART

1. De vijf schepen die in 1727 werden uitgereed, waren afkomstig uit de Verenigde Provinciën. Dankzij de aankoopdocumenten zijn we op de hoogte van de omvang van de schepen. Aan de hand van die gegevens konden we de tonnemaat berekenen. Uitgezonderd de "Vergulde Arent" - een iets kleiner schip - kunnen we besluiten dat de schepen van normale grootte waren, vergeleken met

de koopvaardijschepen uit die tijd. Opmerkelijk is wel de bevolkingsdichtheid : omdat we het aantal bemanningsleden kennen - ca. 40 man per schip - kunnen we berekenen dat die dichtheid gemiddeld 10 man per 100 ton bedroeg. De koopvaardijschepen hadden ongeveer 20 man per 100 ton aan boord ! We menen dit te kunnen verklaren aan de hand van twee vaststellingen :
- de reizen duurden veel minder lang (± 6 maanden) en er kwamen dan ook minder ziektes voor.
- de walvisvaarders dienden niet extra bemand te zijn om vijandelijke aanvallen af te slaan aangezien die nauwelijks voorkwamen.

2. De financiële kosten

Naast de aankoop van schepen (samen 46.850 fl.) werd in 1727 nog eens 121.761 fl. uitgetrokken om de schepen vertrekkensklaar te maken (7). We denken vooral aan de levensmiddelen, zeil- en touwwerk, ijzeren materiaal (vangwerktuigen en gewone werkbenodigdheden), vaten en de verdiensten van de timmer- en zeelui om de schepen zeilklaar te maken.

In 1728 werd voor de vier schepen 78.834 fl. uitgegeven. De uitrustingskosten van 1729 en 1730 zijn niet te scheiden. Die van 1730 waren trouwens onvolledig : samen 77.329 fl. Een deel ervan kon wel gerecupereerd worden door de verkoop van de walvisprodukten, maar de toestand werd daardoor zeker niet rooskleurig.

We mogen ook de lonen van de walvisvaarders niet vergeten. Naast het uitgekeerde maandgeld konden de officieren en harpoeniers rekenen op een bepaalde bijdrage, maar over dit laatste hebben we niets teruggevonden. Per schip werd tussen de 1.000 en 1.400 fl. per maand uitgegeven. Vergeleken met de lonen van de walvisvaarders in de Verenigde Provinciën bleek dat de kuipers, timmerlui en matrozen opmerkelijk beter betaald werden bij ons. Bij de Noordnederlanders konden die lonen soms ook wel hoop oplopen, afhankelijk van de al dan niet beperkte arbeidsmarkt. Hetzelfde merken we op bij een vergelijking met lonen uit de koopvaardij. Zoals vermeld telde men bij deze laatste wel een dubbel aantal opvarenden.

DE WALVISPRODUKTEN EN DE VERKOOP ERVAN

Het belangrijkste produkt dat de walvissen voortbrachten was de traan. Het spek werd in een grote pan op een gemetseld fornuis uitgebraden. Vervolgens werd de hete traan boven een grote ketel, voor de helft gevuld met water, door een zeef gegoten. Zo kon men de traan van het water scheppen en langs een houten goot in vaten of quardelen brengen. De traan werd vooral gebruikt als grondstof voor zeep, lampolie en als smeermiddel. Daarnaast verkocht men de baleinen, vertikale platen ontstaan als het uitgroeisel van het verhemelte, van de baleinwalvis. Deze werden verwerkt tot gebruiks- en siervoorwerpen. Een derde produkt is de "spermaceti", walvishersens in de volksmond. Het is een olie-achtig produkt, afkomstig uit de dikke weefselmassa in de kop van het dier. Men gebruikte het middel o.a. voor de verwerking van zalven.

De verkoop van deze produkten bracht 54.755 fl. op in 1728, geen rekening houdend met de kosten die men maakte om die verkoop mogelijk te maken.

De openbare verkoop van 29 december 1729 hebben we uitvoerig beschreven teruggevonden. De produkten lagen opgeslagen in de Oostend-

se loods "De Schorre". Er werd vooral met commissionarissen gewerkt. Daarom kennen we de uiteindelijke kopers niet. Onder die commissionarissen bevonden zich ook afnemers van Aziatische waren. De meesten onder hen woonden te Oostende : o.a. A. HOYS, F.J. KEMPE, M. VANDENBERGHE, D. en A. VANDERHEIJDE en B. VIGNAULX. F. RYCX, één van de belangrijkste afnemers, vonden we niet terug. Sommigen onder hen voorzagen de schepen van de Oostendse Compagnie van levensmiddelen en andere produkten. Ook aan de walvisvaarders leverden ze waren.

BESLUIT

We kunnen de walvisvaartcompagnie het best beschouwen als één van de projecten die wilden profiteren van de gunstige wind die er over de Zuidelijke Nederlanden waaide. Dit laatste was vooral toe te schrijven aan de successen van de Oostendse Compagnie. Er heerste een algemene sfeer van hoop dat de economie eindelijk weer eens welvaart zou brengen.

Het falen van deze walvisvaartcompagnie is toe te schrijven aan een wisselwerking van factoren, zowel van interne als van externe aard.

Externe factoren : de walvisvaart was een riskante onderneming bij uitstek, die daarom weinig financiers aantrok. Bovendien had men de pech geen succes te boeken bij het vangen van dieren (cfr. het eerste jaar). Daarbij kwam de Spaanse regering roet in het eten gooien door de schepen een verbod van uitvaren op te leggen.

Interne factoren : hierbij denken we aan de geïnteresseerden in de compagnie. Enerzijds waren er de mensen die echt in de zaak geloofden en bijna tot het uiterste gingen om de zaak te steunen. Langs de andere kant hebben we de oprichter van de compagnie, een zeer dubieus figuur, en soortgelijke vennoten. Zij hadden enkel belang in de aandelenhandel. Het betrof dus speculanten voor wie de walvisvaart op zich geen enkel belang had.

Het geheel van deze factoren maakte dat de compagnie slechts drie jaar effectief schepen te walvisvaart kon uitzenden. De goede bedoelingen van sommigen ten spijt, was het project gedoemd tot mislukking.

NOTEN

(1) De gegevens van deze samenvatting werden ontleend aan mijn licenciaatsverhandeling. Deze werd voorgebracht in 1988 aan de Gentse Rijksuniversiteit, met Prof. Dr. J. EVERAERT als promotor.
(2) Vooral Straat Davis werd als jachtdomein ingepalmd.
(3) De SOTELET bekleedde een voorname plaats in het milieu van de douaneadministratie. Na een lang aanslepend proces - hij liet o.m. de eigenbelangen voor die van het land gaan - werd hij veroordeeld tot een gevangenisstraf.
(4) Er werden nooit meer dan vijf schepen aangekocht.
(5) Enkel Daniel LINDERTSEN hebben we teruggevonden, zijnde een Oostendenaar.
(6) In hun strijd tegen het opkomende Oostenrijk op zee, wilden Engeland en Frankrijk vermijden dat Spanje de keizer zou steunen op zee.
(7) De kosten voor de "Sint-Joseph" zijn hierbij niet inbegrepen.

SFEER OP DE VISSERSKAAI ca. 1950

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (11)

door Aimé SMISSAERT (+)

Zondag 25 Oktober -

ELFDE DAG DER BEZETTING

Voor onzen goeien morgen krijgen wij volgende plakbrief :

BERICHT

1)Het is de inwoners van Oostende verboden lichten op zee uitgevend te laten branden. De op zee uitgevende vensters moeten des nachts gedekt worden met stoors of gordijnen.
2) Alle wapens moeten voor 25 Oktober om 10 uur voormiddag, uit de huizen naar het stadhuis, politiebureel, gebracht worden.
3) Het rondrijden met rijwielen is verboden. In bijzondere gevallen kunnen toelatingskaarten bij den Plaatscommandant verkregen worden.
4) Indien nog ergens wapens, kleedingstukken, enz. van militairen bewaard worden, moeten dezelve bekend gemaakt worden.
5) De personen die levensmiddelen, kleedingstukken, bewapeningen, door de Belgische, Fransche of Engelsche troepen achtergelaten bezitten of ontnomen hebben, moeten dezelve op het stadhuis (politiebureel) afgeven.

Oostende, 25 Oktober 1914

De Plaats-Commandant
TÄGERT
Kapitein ter Zee

Van gister avond tot deze morgen, 6 ure, zijn, langs de A. Pieterslaan, schier onophoudelijk, rijen wagens en karren met krijgsvoorraad of eetwaren, voorbijgetrokken. Ook vele troepen.

Van buiten stad kwamen daarentegen 210 karren met gekwetsten aan.

Uit het "Hôtel des Thermes" worden de niet al te erg gekwetsten overgebracht naar de statie.

Gedurende de nacht was het geschot der kanonnen zeer onderbroken.

In de HH. Petrus en Paulus en Capucienenkerken worden de missen gelezen op duitsche tijd. De Hoogmis wordt gezongen, in de eerste kerk, om 9 ure Belgische tijd.

In de Paterskerk, de kerk van het Hazegras en de Sint Josephkerk, daarentegen, werden de oude uren behouden.

Naar wij vernemen werden deze morgen slechts veertien duizend brooden geleverd op de 40.000 die door de duitsche overheid geeischt werden. Deze laatste, die een bezoek van het schepencollege ontving, vroeg voor het oogenblik geen geld, doch eischtte nog 36 duizend flesschen wijn, 5 duizend flesschen cognac en vijftig duizend pakjes tabak tegen Dinsdag.

Schepen DEVRIESE, met eene bijzondere zending voor Engeland belast, vertrok deze morgen met M. BATTONY.

Bij 't uitkomen der hoogmis in de Sint Josephskerk, dewelke door nog al veel duitschers werd bijgewoond, stonden twee juffers, in rouw gekleed, te weenen. Een duitscher naderde en vroeg hen, in vloeiend Fransch de oorzaak hunner droefheid. "Wij zouden naar Westende willen terugkeeren waar onze ouders zijn" verklaarden de juffers. En het antwoord van den duitscher luidde : "Blijft

hier ! Hier zijt gij in veiligheid, terwijl ge daar op uw leven loopt ! Moet ik er naartoe, ik zal er mijne dood vinden !"

Andere vrouwen vroegen aan een duitscher het middel om naar Brussel terug te keeren - militaire treinen liepen immers naar Brussel, zegden ze, en ze nemen burgers mede. "t Is waar, luidde het antwoord, maar wie zegt dat ze te Brugge of te Gent niet tegengehouden worden ?"

Van elf tof twaalf ure (Belgische tijd) wordt, op de kiosk der Groote Markt, een concert gegeven door een muziekkorps der duitsche Marinedivisie. 't Weder was uitmuntend, het zonneken lachte zoo schoon - doch heel weinig nieuwsgierigen !

Muziek in zulke hachelijke omstandigheden, zulks doet de herten bloeden.

Deze morgen waren, op den Zeedijk, tusschen de Louisa- en Capucienenrampen, vier kanonnen opgesteld. De grond was daartoe uitgedolven geworden; met de aarde werd, voor de kanonnen, eenen wal opgeworpen. Tegen den middag werden de kanonnen weggehaald.

Slechts tussen 10 en 11 1/2 ure werd het kanongebulder gehoord.

Heden morgen werden 32 krijgsgevangenen binnengebracht, een 20 tal Fransche, de overigen, Belgen.

Deze morgen kwamen duizend zakken bloem, van het huis Merlin, van Brugge, toe.

* * *

De duitschers hebben Zusters gevraagd om ze in 't militair hospitaal te helpen. Onmiddellijk werden er uit stad naartoe gestuurd, en daar er, in het hospitaal, nog Belgische gekwetsten lagen, bekwamen zij van de duitsche overheid de toelating ze door een priester te laten bezoeken.

Het hospitaal, hoe groot het ook is, ligt vol gekwetsten; in de kapel liggen er veel op matrassen op den grond. Er komen nog gestadig gewonden bij. Onder de gekwetsten, 10 of 12 Belgen en een Franschman, voor het meerendeel gekwetst aan den Yzer bij Keyem, op 18 of 19 dezer.

* * *

De duitschers, die zich meester gemaakt hebben van al de reiskoffers, die in de Zeestatie bleven liggen, en van den eersten dag aan 't plunderen gingen, hebben nog hun werk (?) niet geeindigd. Verscheidene van onzer stadgenoten zijn in 't bezit van hunnen eigendom kunnen geraken, doch veel, oneindig veel, werd er gestolen.

Sedert 3 dagen zijn de duitschers bezig met de waggons koopwaren, in de koopwarenstatie, bij de Vogelmarkt staande, te plunderen. Heden hebben zij het overblijvende der koopwaren, waaronder kisten met baaigoed, pelswerk (fourruren), enz. in brand gestoken. O.a. hebben zij rijtuigjes voor gekwetste of zieke kinders in de vlammen geworpen.

Van buiten stad is er geen vast nieuws te bekomen. De eenen zeggen dat de duitschers den Yser hebben kunnen oversteken, de andere dat de duitschers achteruit werden geworpen.

In alle geval, gansch den namiddag werd er weinig geschoten uit zee.

Ruim achthonderd mariniers, per trein alhier aangekomen, werden

naar Zeebrugge gestuurd. Groepjes Belgische en Fransche krijgsgevangenen komen toe, maar eilaas, ook nieuwe hulptroepen voor de duitschers.

Honderde duitsche gekwetsen komen aan. Enkele Belgische en Fransche zijn onder dit getal. De gekwetsten worden zooveel mogelijk met den trein weggedaan.

De stad is vol duitschers, van alle wapenen, van alle ouderdom. Meer en meer onbewoonde of door hunne bewoners verlatene huizen worden door de duitschers bezet.

Heel den namiddag is het, op de Alfons Pieterslaan, een over en weer rijden van autos en wagens. 't Schoon weder heeft onze stadgenoten aangelokt hunne Zondagwandeling te doen. En het verkeer in onze straten is ongemeen druk.

Deze namiddag werd te Zevecote een hooge kop begraven. Hij ligt in 3 kisten : onze stadgenoot, M. Felix DE GHESELLE, wonende Sint Sebastiaanstraat, werd door de duitschers belast met het maken der kisten.

De toestand begint gevaarlijk te worden voor onze priesters. Verscheidene, die in soutaan door de stad trekken, werden erg door duitschers beleedigd.

Deze avond, tusschen acht en half en tien ure, was het kanongebulder uitnemend hevig al den kant van Nieupoort.

Men vertelt ons dat, deze namiddag, aan de Hooge Barriere (Steene) een groep van een 40 tal gekwetsten, allen duitschers, behalve twee Belgische piotten, afkwam, begeleid door duitsche soldaten. Een der Belgen droeg, als hoofddeksel, eenen hoogen hoed. Aan een persoon, die hem kon naderen, zegde hij Oostendenaar te zijn en vroeg hij zijne ouders, die op de Leopoldlaan 28, wonen, te verwittigen. Hij zegde dat de gekwetsten dezer groep gister, Zaterdag, gewond werden. Die groep werd kort op de voeten gevolgd door meer dan 50 karren met gekwetsen.

Deze namiddag werden in de duinen, dicht bij het militair hospitaal, 7 duitschers begraven : de duitscher Vrijdag in het Majestic Hotel gedood en 6 andere. Het lijk van den dokter lag in eene kist en werd in eenen afzonderlijke put begraven. De 6 andere lijken, 3 aan 3 gebonden, werden in twee rijen, de eenen boven de andere, in een gezamentlijk graf gelegd. Een duitsche lutheraansche priester las de doodgebeden, en een officier deed eene aanspraak in het duitsch.

Maandag 26 Oktober -

TWAALFDE DAG DER BEZETTING

Eene ferme bries, gemengd met regen, is opgestoken gedurende den nacht. De zee is zeer woelig. Rond 1 en half ure van de nacht worden verscheidene doffe slagen gehoord en kort na 2 1/2 ure, eenen ontzettenden buisch : 't is een slag gelijk wij er tijdens het bombardement van Vrijdag hoorden.

Gansch den morgen hoorden wij van tijd tot tijd, van die slagen, echter zoo ontzettend niet. 't Zijn drijvende mijnen door de duitschers op de reede, tusschen het staketsel en de zandbanken gelegd, en die door het geweld der zee losgerukt, tegen die banken gestooten worden en ontploffen. Van op de hoeken van den Zeedijk kan men gemakkelijk de rookzuilen en de machtige waterstralen zien door de ontploffingen veroorzaakt. De ontzettende slag van deze nacht

is, denkelijk, te wijten aan het ontploffen eener drijvende mijn tegen het staketsel, waarvan een groot deel van het paalwerk zou vernietigd zijn. Daar de toegang tot de staketsels verboden is, kunnen wij ons geen rekenschap geven van de waarheid van bovenstaande.

Rond 5 1/2 ure, deze morgen, verliet een duitsche soldaat, van wacht aan den hoek van den derden bassijn en de Keizerskaai, waar het vol staat met karren van alle slach en alle gehalte, zijn post, om in eene naburige herberg een glas bier te gaan drinken. Daar zegde hij een weinig verder eene tas koffij te gaan drinken. Hij reed daarop langs de A. Pieterslaan weg. Op de hoogte van de Rogierlaan wilde hij uit den weg wijken voor een automobiel die in volle vaart uit de richting van Petit Paris kwam gereden, doch werd door het voertuig gevat en over het hoofd gereden. De dood was oogenblikkelijk. Het lijk werd op eene kar naar het doodenhuis overgebracht.

Op de Groenselmarkt, geen groenselboerinnen. Op de Vleeschmarkt, enkele kramen open.

Rond 9 1/2 ure komen van den Nieupoortschen steenweg drie groote wagens afgereden, op ieder der karren ligt eene groote ijzeren schuit, als doornaaid met gaten, een hoofd groot. Een duitscher vertelt ons dat de platkoppen gister avond, tusschen 8 1/2 ure en 10 ure, gepoogd hebben over den Yser te steken, maar dat zij onbermhertig door de Engelsche vloot beschoten werden. Daar verloren ze veel volk. Het is dit kanongebulder dat we gister avond hoorden.

In een koffijhuis der Kerkstraat vertellen twee Elzassers, duitsche mariniers, die heel vloeiend Fransch spreken, dat de duitschers ontzaglijke verliezen opliepen. Zij zullen niet schieten, zeggen ze, op de Franschen noch op Belgen of Engelschen, omdat van hun volk, van hunne familie onder de Fransche vaandels strijdt. Zij hunkeren, evenals gansch het volk van Elzas-Lotharingen achter de verlossing.

Zij verhalen dat te Mulhouse en te Colmar, toen in de eerste weken van den oorlog de Franschen die steden dewelke ze bezetten, hadden moeten verlaten, al de ouderlingen van het mannelijk geslacht ongenadig door de platkoppen werden neer geschoten. Moesten onze officieren, zeggen zij, voor de troepen oprukken, ze zouden door hun eigen volk doodgeschoten worden, doch ze staan ongelukkiglijk achter de troepen, en wee den soldaat die het zou durven wagen te vluchten, hij zou onmiddellijk door het hoofd gebrand worden.

Een ander duitscher vertelt ons, doch dit is volkomen nutteloos, want de Oostendenaars hebben ook oogen, dat er nog heel weinig jongelingen onder de duitsche troepen zijn. Op 10 soldaten zijn er 9 getrouwde menschen en menschen van boven de 35 jaar.

De Cercle Caecilia, Groote Markt, heeft het voorbeeld der Société Littéraire gevolgd : hier ook hangen plakbrieven met het opschrift : "Privat Club".

Deze namiddag, om 3 ure (Belgisch uur) had de begrafenis plaats van den onderofficier der Belgische artillerie Robert HEYVAERT, die voor Antwerpen gekwetst werd en Zaterdag alhier in het Hotel des Thermes overleed.

De afgestorvene was de zoon van Kommandant HEYVAERT der plaats van Brugge die hier gedurende lange jaren in garnizoen was bij het 3e linie en de dochter huwde van M. Frans MAURUS, destijds

bediende bij de bank Duclos-Assandri en later verzender.

Gister en vandaag werden in onze kruidenierswinkels al de beschikbare koffij en thee opgeeischt. Als 't alzoo voortduurt zal er welhaast niets aan kruidenierswaren meer overblijven.

Deze namiddag werden uit de kelders van het Hotel de la Marine, Kapellestraat, meer dan 3.000 flesschen wijn, en fijne likeuren gehaald.

Tusschen 1 en 2 1/2 ure werden de niet al te erg gekwetsten uit het Hotel des Thermes naar de statie gedaan. Onder hen bemerken wij verscheidene Belgen en Franschen.

Rond 5 ure komt er een troep van 111 Belgische krijgsgevangen piotten aan. Onder hen, twee officieren. Allen werden binnen gedaan in de betalende jongensschool der Ooststraat. Verscheidene piotten verklaarden gevangen genomen te zijn te Ramscapelle bij Nieupoort. De duitschers zouden dus over den Yser gerocht zijn, men beweet langs de kanten van Dixmude.

Onze duitschers zijn heel kwaad gemutst op de Engelschen. Zij beschuldigen deze op hen te schieten, terwijl zij bezig zijn met de duitsche, en ook de Belgische gewonden op te rapen. Zij beweren dat de duitsche kanonnen van 42 centimeters te Brugge liggen. Volgens hun zouden zij weldra 2 duitsche kanonnen van 52 centimeters hebben, een geschenk der kanonfabriek Krupp ter gelegenheid van haar eeuwfeest (100 jarig bestaan). Met die kanonnen, dewelke te Kales (hum !) zullen opgesteld worden, zullen zij het Nauw van Kales bestrijken en op Dover schieten. Zij pochen er op dat zij met 100.000 soldaten mans genoeg zullen zijn om Engeland te overweldigen. Volgens hen zijn de mijnen, die deze nacht en deze morgen, in zee ontploften, geene duitsche maar Engelsche mijnen.

Zij houden staan dat er in de forten van Luik Fransche soldaten zaten en ze loopen hoog op met een artikel van den Brusselschen socialist de BROUKERE, tijdens den laatsten kiesstrijd verschenen, waarin gesteund zou worden op het feit dat Minister de BROQUEVILLE, op last van Engeland en Frankrijk de nieuwe milicienwet voorstelde en Belgie aldus een geheim verbond met beide voornoemde landen sloot. Daar wij bedoeld artikel in ons bezit niet hebben, kunnen wij ter deze niet oordelen.

Het schijnt ons dat het kanongebulder heden min hevig is dan - de vorige dagen - dat kan ook aan den wind liegen die uit het Westen niet meer komt.

Om 3 1/2 ure (Belgische tijd) werd door het muziek der marine-afdeeling andermaal een concert gegeven op de groote Markt ! Ondertusschen kwamen 't allen kanten duitsche gekwetsten toe ! Welke pochhanzen, die duitschers !!!

* * *

Felix DE GHESELLE, de gekende meubel en doodkistenmaker der Sint Sebastiaanstraat, kreeg gister bericht dat hij zich gereed moest maken om heden, om 8 1/2 ure, naar Schoore te vertrekken, ten einde er eenen gevallen officier, aldaar begraven, in eene eiken en eene zinken kist te steken. Georges DOSSAER, loodgieter hier ter stede, was met het maken der zinken kist gelast en moest DE GHESELLE op reis begeleiden. Eene duitsche kar zou hen, op gemeld uur, komen afhalen. In plaats van om 8 1/2 ure, kwam de kar slechts om 11 1/2 ure : DE GHESELLE en DOSSAER namen er plaats in, de kisten werden er opgeladen, en - voort, naar Schoore toe, alwaar men om 3 1/2 ure aankwam.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

BOND LUCHTBESCHERMING

In 1934 werd er bij Koninklijk Besluit een Nationale bond ter bescherming van de bevolking in het leven geroepen onder de benaming : "Bond Luchtbescherming".

De organisatie van deze Nationale Bond hing onrechtstreeks af van het Ministerie van Landsverdediging. Dit ministerie was de alleen leverancier van alle nodige materialen en in het bijzonder van de gasmaskers en de bijhorende filters.

Het doel van deze beschermingsbond was veelvuldig :

a) de aanwerving van vrijwilligers-brandweerlieden en verplegend personeel.
b) bestrijding met alle middelen van alle mogelijke brandprojectielen en het geven van de nodige instukties voor de verzoring van de gekwetsten.
c) bescherming en beschutting tegen de giftgassen, zoals Yperiet e.a.
d) oprichting van gezinsschuilplaatsen.
e) uitdeling van de in voorraad zijnde gasmaskers.
f) oprichting van zogenaamde gaskamers voor het stockeren en onderhouden van het materiaal en voor het bijhouden van het gasmaskersbestand en dit in ieder bestaand legergarnizoen.
g) organisatie van cursussen bij de bevolking met betrekking tot de uitvoering van bovenvermelde punten.

Deze organisatie heeft gedurende de lange oorlogsjaren zeer nuttig en konstruktief werk geleverd en honderden mensenlevens gered.

Na de oorlog werden de vrijwilligers van de Bond Luchtbescherming geëerd voor de geleverde hulp en bijstand aan de bevolking en bedacht met een medaille.

1945 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 26 mm MET KROON EN RING

R. Medaille met het embleem van de Bond Luchtbescherming bestaande uit, links boven een groep van 5 aanvallende vliegtuigen, in het midden een man met een schild een stad onderaan rechts beschermend, boven dit tafereel een kroon.

V. Een tekst in 4 lijnen :
VRIJWILLIGE/REDDINGSDIENST/OOSTENDE/1940-1945

DE ZUSTERS DER ARMEN

Deze orde van religieuzen gekend als de Zusters der Armen werd gesticht in 1839. Op 1 augustus 1939 met grote luister het

100-jarig bestaan van de orde gevierd.

De orde en tevens het klooster is alom gekend te Oostende en omstreken voor haar tehuis voor de armen en minstbedeelde oudere personen.

Het gesticht dat de naam "Pontongesticht" draagt is gelegen in de gekende (bij de oudere Oostendenaars) "Butterpit". Het is omringd door 4 straten : ten noorden door de Hofstedestraat, langs de oostzijde door de Pontonstraat, ten zuiden door de Nachtegalenlaan en langs de westzijde door de Rivierstraat.

Om de viering luister bij te zetten werden door het Stadsbestuur van Oostende grote feestelijkheden georganiseerd ten bate van de arme kostgangers.

Ter dezer gelegenheid werd ook een medaille geschonken aan de Zusters der Armen om de viering van het eeuwfeest te herdenken.

1939 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. OOSTENDE
Stadswapen van Oostende boven de boeg van een boot met 2 roeispanen en palmtakken.

V. Een parelrand met binnenin een tekst in 8 lijnen :
HET STADSBESTUUR VAN OOSTENDE/-/AAN DE/ZUSTERS DER ARMEN/TER HERINNERING/AAN DE/HONDERDSTE VERJARING/DER STICHTING VAN HARE ORDE/1 AUGUSTUS 1939/.-.

HOTEL NEPTUNUS

Het Hotel Neptunus was gelegen in de Langestraat nr. 3 te Oostende naast de Banque de Commerce (vroeger Hôtel Royal des Arcades en tegenwoordig een appartementsgebouw met een verkoopskantoor van Van Biervliet) langs de rechterzijde en het Hôtel de Charleroi (nu een appartementscomplex met onderaan de taverne Bentlys) langs de linkerzijde.

De uitbating van dit hotel-restaurant-café was in handen van de heer Frans TRATSAERT en zijn echtgenote Maria VANHOECKE.

Nu is daar een appartementscomplex gebouwd, nl. de residentie Monaco, met op het gelijkvloers de taverne Bistro.

De hieronder beschreven en afgebeelde jeton is afkomstig uit de periode 1900-1930.

JETON VERZILVERD ZINK Ø 23 mm

R. Hotel Neptune
Oostende

V. In het midden van het veld :
10

HELSMOORTEL JULES

De heer Julius HELSMOORTEL werd geboren te Oostende op 18 mei 1864 en is er overleden op de hoge ouderdom van bijna 91 jaar op 10 april 1955.

Hij was gehuwd met Mathilde GOUBE de LAFOREST, geboren te Anderlecht op 23 augustus 1875.

Ze dreven samen een kolenhandel op het Hazegras en woonden op het Ernest Feysplein 10 te Oostende.

De heer HELSMOORTEL was reeds in 1887 lid van de Katholieke Kring van Oostende en in 1912 werd hij door deze vereniging gevierd voor zijn 25-jarig jubileum.

Hij kreeg van de Katholieke Kring een eremedaille om deze gebeurtenis te herdenken.

1912 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BRELOK, KROON EN RING

R. VILLE D'OSTENDE.
Gekroond wapenschild van Oostende met een Zeemeerman rechts en een Zeemeermin links van het wapenschild.

V. Eiken- en lauwertak in een kransvorm met middenin een rondschrift en een tekst in 3 lijnen :
KATHOLIEKE KRING * 1887-1912/HULDE AAN/ Mr. J. HELSMOORTEL

LIEBERT MARC

De heer Marc-Robert LIEBERT werd geboren te Oostende op 13 oktober 1958. Hij is de zoon van Andre-Camille, geboren te Etterbeek op 5 april 1936 en van Raymonde-Henriette FONTEYNE, geboren te Oostende op 28 juni 1936.

In 1969 nam hij deel als 11-jarige knaap aan een welsprekendheidstornooi te Oostende, hij won er de eerste prijs in dit 9de Tornooi.

Hij kreeg van het stadsbestuur van Oostende een vergulde herinneringsmedaille om deze gebeurtenis nog meer luister bij te zetten.

1969 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 49 mm

R. STAD OOSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende, boven het water, met drietand, visschop, visnet, anker en ereteken.

V. Een tekst in 5 lijnen :
MARC LIEBERT/1e PRIJS/9e WELSPREKENDHEIDSTORNOOI/B.C.V.S./1969

MEESSCHAERT GEORGES

De heer Georges-Edmond MEESSCHAERT zag het levenslicht op 30 december 1957.

Hij is schrijnwerker van beroep en een fervent beoefenaar van de biljartsport. Hij won als 22-jarige het kadertornooi georganiseerd te Oostende. In de biljartwereld is de naam Georges MEESSCHAERT een gevestigd begrip en in vele wedstrijden vindt men zijn naam bij de deelnemers.

Hij kreeg in 1979 een verzilverde stadsmedaille voor zijn overwinning in het kadertornooi. In de loop der jaren kreeg hij nog verschillende eremedailles om overwinningen te herdenken.

1979 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 49 mm

R. STAD OOSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende boven het water met drietand, visschop, visnet, anker en ereteken.

V. Een parelrand met middenin een tekst in 4 lijnen :
KADERTORNOOI/GEORGES/MEESSCHAERT/1979

GEVANGENIS EN GEVANGENEN ROND 1700 TE OOSTENDE

door D. VERSTRAETE

De gevangenis van Oostende bevond zich aan de oostkant van het stadhuis (nu feestpaleis). Voor kleine of grote zaken werd men er gemakkelijk in opgesloten door de wethouders, door de admiraliteit of door de militaire gouverneur van Oostende. Wie wegens kleine overtredingen werd opgepakt mocht in de burgerzaal verblijven maar voor erge misdrijven werd men ondergebracht in de cachotten, blokhuizen genaamd. Die bevonden zich in de kelders van het gebouw. Soms kwam men terecht in een kamer boven de beiaard (de cleppe) en het gebeurde wel eens dat ook de kapel als gevangenis moest dienstdoen. De bewoners van de burgerzaal mochten vrij rondlopen, de deur van die zaal werd slechts 's avonds gesloten. Ook de bewoners van de blokhuizen kregen wat bewegingsvrijheid maar 's avonds werden zij in hun cellen opgesloten. De cipier moest voor dat alles zorgen. Hij was verantwoordelijk voor zijn gevangenen.

Meestal kon hij daar goed mee overweg want er heerste geen streng regime. Tanne DELCOURT, bijgenaamd Tanne Vuylbuttere, wilde zelfs de gevangenis niet verlaten toen zij in vrijheid gesteld werd. Dat was in 1679. Zij was opgepakt omdat men haar verdacht van diefstal, maar omdat men dat niet goed kon bewijzen werd zij buiten vervolging gesteld. De cipier moest haar echter buiten zetten.

Hij had ook wel eens lastige gevangenen onder zijn toezicht, zo bv. Pieter CARTON die zich, in 1677, zelfs tegen de baljuw en tegen de luitenant-baljuw durfde verzetten. Hij dreigde zelfs de concierge en zijn vrouw te slaan en hij trachtte Marie VAN NIEUWENHUYZE te bevrijden uit de handen van de officier Leon IMPENS. Marie was veroordeeld wegens diefstal. HIj zou gegeseld en verbannen worden.

Jan Baptiste VAN BEUGHEM was toen cipier en terzelvertijd concierge van het stadhuis. Hij werd, in oktober 1680, door zes gevangen matrozen vastgebonden en opgesloten in het secreet (W.C. zouden wij zeggen). Hij had de militairen uitgelaten om hun gevoeg te doen. Toen hij ze, om zeven uur, in hun cel wilde opsluiten vielen ze hem aan. Jan ARSEELE, een gevangene van de admiraliteit, zag dit allemaal gebeuren. Hij haastte zich niet om de cipier te bevrijden want hij had aan één van die soldaten gezegd dat de sleutel van de voordeur in de kapel verborgen werd tussen drie matrassen. De soldaten vonden daar die sleutel en zij hadden geen moeite om langs de voordeur van het stadhuis naar buiten te wandelen. Toen zij weg waren hielp ARSEELE de cipier uit zijn benauwde toestand en hij werd nog bedankt daarbij. Natuurlijk sprak hij niet over de sleutel. Hij had gezien hoe de cipier hem daar in de kapel verborg. ARSEELE was toen juist bezig met bier te tappen in de kapel. Het bier werd daar bewaard, matrassen werden daar opgestapeld en soms werd daar dus ook een gevangene opgesloten. Dit bewijst ons dat de kapel in een verwaarloosde toestand verkeerde. Zoals bekend bevond zij zich op het gelijkvloers aan de noord-oostkant van het stadhuis.

In juli 1696 ontsnapte Catherine VERNIMME uit de gevangenis. Dat was een lichtekooi afkomstig van Bourbourg. Zij werkte als dienstmeid bij Oostendse burgers en zij had daar diefstallen begaan. Met een drietal andere vrouwen hielp zij ook soms bij Emerentia "de couckebakkige" om boekweitkoeken te bakken en brandewijn te schenken voor de soldaten van het regiment La Mélonière. Dat gebeur-

de in een kelder dichtbij de Capucijnen. De wethouders van Oostende wilden schoon schip maken met die soldatenhoeren. Zij haalden er een drietal uit die boekweit- en geneverkelder en staken ze in de gevangenis. Dat werden dan kliënten van de cipier, in die tijd Guilliaume VERGAERT, 51 jaar oud en geboortig van Gentbrugge. Het gebeurde wel dat een officier kwam getuigen dat een vrouw deftig gehuwd was met een soldaat. Die werd dan vrij gelaten. Andere vrouwen die zich alleen te buiten waren gegaan met soldaten, werden uit de stad gejaagd of soms op een mestkar weggevoerd. Catherine VERNIMME echter had ook gestolen en zij moest in de gevangenis blijven. Zij werd opgesloten in een klein keukentje. Hoe zij aan de sleutel geraakte is niet bekend maar enkele dagen vóór haar vlucht klopte ze op de muur en vroeg ze om naar de lavatory te mogen gaan. Antoine VERGAERT, broer van Guilliaume, woonde toen ook in de cipierage. Hij wilde de deur van het keukentje openen maar hij vond de sleutel niet. Hij deed de smid komen die het slot afsloeg en een ander slot maakte. Ondertussen werd de deur toegemaakt met een stok. Catherine zal dan wel een sleutel verdonkermaand hebben. Op 4 juli 1696 kon zij 's nachts de deur openen. Zij drong binnen in de kapel waar zij de broek van Antoine roofde. Daarna trok zij naar de grote keuken. Daar sliep toen de cipier in den alkolf en sedert hij weduwnaar was sliep daar ook zijn dochter Petronelle. Die was gehuwd met Jan FRANÇOIS, een blokmaker geboortig van Zottegem. Deze echtgenoot was daar echter niet op de dag van de uitbraak. Hij had wat ruzie gemaakt met zijn schoonvader en hij was in de stad gaan slapen bij de smid RIJCKAM die zijn schoonbroer was.

Petronelle en haar vader hadden de deur van de keuken laten openstaan want zij wilden horen hoe Jacob NOUCX zich gedroeg in zijn blokhuis. Dat was een zeeman die vast zat wegens smaad aan de koning en het militair gezag. Hij was bekwaam met geweld uit te breken. Zo kon Catherine dus gemakkelijk in de keuken gaan. Zij nam daar de broek van de cipier en haalde er de sleutel uit van een koffertje waarin veel sleutels van het stadhuis bewaard werden. Zij kon de sleutel van de voordeur vinden en zo ontsnappen. VERGAERDE en zijn dochter hadden niets gehoord.

's Morgens bemerkte men de ontsnapping. De cipier toog aanstonds naar Brugge met de barge om de vrouw te zoeken. Zijn schoonzoon stuurde hij naar Nieuwpoort en zijn dochter deed hij navraag doen in de omliggende dorpen. Die dochter vernam van de baljuw van Oudenburg dat daar een vrouw voorbijgekomen was met een bruine trijpte broek op haar arm en een pakje in haar hand. De cipier Guilliaume VERGAERT kwam maar 's avonds terug, zonder resultaat. Hij had te Brugge lang gewacht bij de barge naar Gent maar Catherine had hij niet gezien. Wel had hij vernomen dat zij in het kamp te St.-Joris-ten-Distel zat bij de militairen van kolonel LE MÉLONIÈRE. De cipier werd zelf gevangen gezet want de schepenen waren kwaad omdat zij slechts de volgende dag op de hoogte gebracht werden van de vlucht. Baljuw ROTSAERT en schepen HERNE werden naar St.-Joris gestuurd. Zij bereikten dat dorp maar zij durfden in het kamp niet gaan omdat zij geen paskaart bezaten. Men vroeg dan hulp aan de wethouders van het Brugse Vrije en die deden Catherine uit het kamp halen. Zij brachten haar met de barge naar Sas-Slijkens waar officieren-agenten van Oostende stonden te wachten met een wagen.

Reeds de volgende dag begon de ondervraging. Catherine was slechts 23 jaar maar zij kon goed haar plan trekken. Zij had verschillende

diefstallen begaan en zij gebruikte dikwijls een andere naam. Te Veurne was zij uit de stad gejaagd. Zij beweerde dat de cipier 's morgens om drie uur bij haar kwam slapen. Hij was dronken en hij viel op het bed. Catherine sprong er uit, nam de sleutel uit de broek van de cipier en kon zo rond vier uur in de morgen weggaan. Zij gaf de sleutel aan een Spaans soldaat om die bij de Capucijnen te doen bewaren. Zij droeg de broek van de cipier (de broek van Antoine had zij aan de poort van het stadhuis achtergelaten). Zij droeg ook een rok die zijzelf in de gevangenis gemaakt had. In de broek staken drie stuivers, een inkpot, een sleutel en een mes. Zij verkocht dat geval te Brugge voor negen schellingen. Zij beweerde dat de cipier dikwijls gevraagd had om bij haar te slapen. Zij had dat een tiental keren toegestaan maar de nacht van de vlucht had zij geweigerd omdat zij vreesde bevrucht te worden. Guilliaume VERGAERT beweerde dat Catherine fel gelogen had. Hij had haar nooit aangezocht tot bijslaap en hij ontkende stellig dat hij bij haar zou geweest zijn 's morgens vóór haar uitbraak. Hij was tussen elf en twaalf uur thuis gekomen nadat hij uit geweest was met baas LOMBAERT en met Hendrik VAN DEN BROECKE. Zij waren binnengegaan bij de weduwe GHIJS en van daar in het koffiehuis op de hoek van de Markt. Hij was hoegenaamd niet dronken. Het gebeurde wel dat hij soms wat gedronken had maar hij wist altijd goed wat hij deed. Jan François en Petronelle VERGAERT bevestigden dat. Petronelle verklaarde verder dat zij gewoon was van iedere avond de sleutel af te trekken van het klein keukentje. Zij stak die sleutel dan in haar beurs die zij onder haar hoofdkussen verborg. Die avond was het echter Antoine VERGAERT geweest die de sleutel aftrok. Hij had hem in zijn broekzak gestoken. Petronelle wist ook te zeggen dat Catherine ook kleren en stoffen van haar gestolen had. Zij naaide alles in haar rok. Petronelle deed haar eens in de kapel gaan waar zij zich moest uitkleden. Catherine was altijd bereid vergiffenis te vragen en zij beloofde altijd zo iets niet meer te doen. Zij herbegon echter spoedig met haar diefstallen en zij ontvreemde allerlei gerief uit de was van Petronelle. De wethouders deden ook de rug van Catherine onderzoeken om te zien of daar geen klederen verborgen waren. Dat was niet het geval. In haar tas vonden ze een schaar, een beurzeken, een stalen tandenstoker, linten, een paternoster, een stuk lijnwaad en 37 stuivers. Bijna al dat gerief was ontvreemd van Petronelle.

Catherine werd nu opgesloten in één van de cellen die men blokhuizen noemde. Men ondervroeg haar nog over verschillende diefstallen, over haar doopsel en over de begraving van haar ontwettig kind. Catherine gebaarde zich onnozel en buiten haar zinnen.

Einde juli 1696 werd het advies ingewonnen van de wethouders van het Brugse Vrije en ook van de Raad van Vlaanderen. Men liet weten dat Catherine VERNIMME op een schavot moest gesteld worden, dat zij daar moest gegeseld worden en gebrandmerkt met de wapenen van de stad. Zij moest dan voor twintig jaar uit het graafschap Vlaanderen verbannen worden. Die straf werd op 6 oogst 1696 uitgevoerd door de scherprechter van Gent.

De cipier werd vrijgesproken maar toch streng berispt omdat hij de gevangene niet goed genoeg had bewaakt.

Guilliaume VERGAERT had werkelijk geen geluk. Reeds begin van volgend jaar had hij opnieuw af te rekenen met een ontvluchting. Op 26 januari 1697 wilde hij eens uitgaan rond zes uur 's avonds. Hij gaf bevel aan zijn broer Antoine de gevangenen rond zeven

uur op te sluiten. Tijdens de dag mochten zij in de "cleppe" verblijven. Dat was de plaats waar de klokken van de beiaard hingen. 's Avonds werden zij dan opgesloten in een zaal boven de "cleppe". Dat mocht zo gebeuren op bevel van de militaire gouverneur van Oostende. Het waren immers soldaten en er waren zelfs twee Engelsen bij. Antoine VERGAERT was om drie uur in de zaal boven de "cleppe" geweest om te zien of alles in orde was en kwart na zes ging hij in de "cleppe" waar de gevangenen bij het vuur zaten. Er waren er bij die bezig waren met vlees te bakken. Zij zegden dat zij om zeven uur wel zouden gaan slapen. De twee Engelsen waren al naar boven gegaan. Die moeten daar dan vlug een gat in de muur gekapt hebben want toen Antoine om zeven uur naar de zaal boven de "cleppe" ging, vond hij daar geen gevangenen meer. Hij zag wel het gat en stenen die er bij lagen. Naderhand vond hij ook een beitel, een mes en een ijzeren werktuig. Hij zag ook dat een koord vastgemaakt was aan een vensterraam. De ontsnapten hadden zich zo naar beneden laten glijden. Antoine verwittigde spoedig de wethouders die ook niets anders zagen dan dat gat, de koord en stenen. Pieter LE DOULX was toen burgemeester. Samen met schepen Lucas VLIEGHE en baljuw Jan ROTSAERT ondervroeg hij later de cipier, zijn broer Antoine en zijn schoonzoon Jan FRANÇOIS. De burgemeester was kwaad omdat zo iets kon gebeuren. Hij beweerde dat de bewaking in gebreke was gebleven en dat het niet de eerste keer was. VERGAERT en familie verdedigden zich en bewezen dat zij alles regelmatig hadden gecontroleerd.

Ook deze keer ontsnapte de cipier aan een straf. De wethouders van Oostende wisten wel dat de gevangenis niet zeer betrouwbaar was. Daarbij, mensen die opgesloten zitten vinden soms de meest onmogelijke middelen om uit te breken.

Dat was bijvoorbeeld het geval met Jooris JOORISKEN, een zeeman uit Rotterdam. Op 12 september 1692 kwam Marie-Anne DE GAER op de Markt voorbij de gevangenis. Zij keek omhoog en zag een man uit de schouw kruipen. Die zocht dan een middel om van het dak te geraken. Hij liep in de goot tot op de Markt aan de trappen van het stadhuis. Het was toen echter al donker en Marie-Anne keek niet langer. JOORISKEN slaagde er waarschijnlijk niet in langs de voorkant van het stadhuis naar beneden te komen. Hij liep naar de achterkant en daar ging het beter. Hij kwam op de achterkoer van het stadhuis en daar zag hij Françoise ROYET en Catharine VERSTRAETE, meiden in de conciergerie. Zij waren bezig met kiekens te pluimen. JOORISKEN vroeg hen hoe hij kon buiten geraken en de meiden, die niet wisten dat hij een ontsnapte gevangene was, toonden hem de weg naar de voordeur van de conciergerie. Hij vond daar zijn vrouw en samen trokken zij binnen bij Elisabeth VAN STEENE, geboren te Vlissingen en weduwe van Joos DE VROE. Zij waren daar niet welgekomen want Elisabeth had al gehoord van de uitbraak, daar was over gesproken geworden in de herberg De Keizer op de Markt. JOORISKEN vertelde haar dat hij door de schouw ontsnapt was. De volgende morgen vertrok hij naar Sas Slijkens waar hij echter opnieuw gepakt werd.

Neen, de gevangenis van Oostende was niet al te betrouwbaar. Zware gevallen werden dan ook liever overgebracht naar Brugge waar het moeilijker was om uit het Steen te geraken.

Bron : Brugge, Rijksarchief, fonds Brugse Vrije nrs. 17.164 en 17.165.

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

LVII - GEDENKPLAAT "OOSTENDSCHE COMPAGNIE" (ZEEVAARTSCHOOL)

Aen de onverganckelycke nagedachtenisse van de oprichters der Oostendsche Compagnie 1722-1731 als gedenckenisse aen de heldhaftigheydt der officieren, opperkooplieden, matrosen en kajuitjongens haerer schepen. Ter herinneringhe aen de Belgen in verre streken ghevallen voor de grootheydt en de welvaert van hun vaderlandt. De TOURINGCLUB van België schonck deze plaet aen de Oostendsche Zeevaertschole.

LVIII - MEMORIAAL MARIE DE HEMPTINNE

In het tehuis Marie de HEMPTINNE, Langestraat 87, berust een herdenkingsplaket Marie de HEMPTINNE. Het sober plaket vermeldt naam en data, en toont haar portret in basreliëf.

Deze dame, telg uit een welstellende Gentse familie, bewoonde een villa op de Albert I Promenade en was de weldoenster van het weeshuis verbonden aan het klooster van de Zusters van Liefde, Langestraat 83. Ze overleed in juni 1957.

Uit erkentelijkheid werd dat weeshuis, dat door de veranderende sociale omstandigheden, uitgroeide tot een soort opvanghuis voor kinderen uit probleemgezinnen naar haar genoemd.

Het tehuis sloot voor een paar jaar de deuren. Het kampte met enorme financiële problemen.

LIX - HERINNERINGSPLAKET ENSOR (VLAANDERENSTRAAT Nr. 31)

Boven de voordeur van dit pand, eens het ouderlijk huis van ENSOR, is een sober plaket aangebracht dat herinnert aan zijn verblijf aldaar tussen 1875 en 1916.

LX - HERINNERINGSPLAKET ENSORHUIS (VLAANDERENSTRAAT Nr. 27)

Gietijzeren plaket in 1935 aangebracht op de gevel, op initiatief van een groep bewonderaars n.a.v. de 75ste verjaardag van ENSOR.

Het is het werk van Dolf LEDEL (1893-1976). In 1985 verwijderd om conservatieredenen (te vér geërodeerd) en nu permanent tentoongesteld in het Ensorhuis zelf. Daar staat ook nog een ceramieken portretbuste van ENSOR door dezelfde kunstenaar.

LXI - GEDENKPLAAT VOORMALIG GEBOORTEHUIS ENSOR (LANGESTRAAT)

Langestraat nr. 26 (over ciné Rialto) is nu een typisch art-déco-huis uit het interbellum. Voorheen stond hier het geboortehuis van James ENSOR.

In het Ensorjaar 1985 werd op initiatief van Rotary Ter Streep - Oostende een herinneringsplaket aangebracht boven de voordeur. Ontwerper van dit ceramieken plaket was Gust MICHIELS.

LXII - GRAFMONUMENT - BEGRAAFPLAATS O.L.V. TER DUINEN (DORPSTRAAT)

Het grafmonument van ENSOR († 1949) kunnen we volledigheidshalve nog aan dit lijstje toevoegen.

Sober, stoer en geblokt van constructie is het het decor van de jaarlijkse Ensor-herdenking.

VERBETERING VAN DE NUMMERING

blz. 90/7 lezen L i.p.v. XLX
LI i.p.v. XLXI
blz. 90/85 en 90/86 lezen LII i.p.v. XLXII
LIII i.p.v. XLXIII
LIV i.p.v. XLXIV
blz. 90/169 lezen LV i.p.v. XLXV
LVI i.p.v. XLXVI

EEN SINT-MAARTENSKERK TE OOSTENDE

door C. LOONTIENS

In het archief van "De Plate" vonden wij onlangs een document van een negental bladzijden, handgeschreven en ondertekend door C. LOONTIENS, stadsarchivaris en bibliothecaris. Het is echter niet gedateerd.

Hieronder het volledig artikel zoals de auteur het heeft neergepend.

* * *

Zij die met eenige aandacht de plannen bekeken hebben, welke de stad Oostende voorstellen en in de XVIIde of in de XVIIIde eeuw gedrukt werden, moeten voorzeker opgemerkt hebben dat de hoofdkerk aangeduid wordt als zijnde de Sint-Maartenskerk, zoo niet dat nevens de groote kerk toch nog een Sint-Maartenskerk vermeld wordt.

Ook mij was het opgevallen toen ik met het verzamelen van oude plattegronden begon, doch zooals het nogal dikwijls gebeurd voor een feit waarvan men den uitleg niet kent, hechtte ik er niet veel belang aan en was ik geneigd er een vergissing in te zien van de teekenaars of de drukkers, die toch altijd een breeden rug hebben gehad om de fouten van anderen te dragen.

Toen ik echter, een zestal jaren geleden, al de plattegronden die ik bezat, deed inlijsten om er de gangen en zalen van het fort Napoleon mee te versieren, dat ik als museum wilde inrichten, stelde ik vast dat er geen enkel plan was van de XVIIe eeuw, waarop niet de Sint-Maartenskerk als de parochiekerk stond aangeduid, terwijl op de plannen van de eerste helft der XVIIIe eeuw, nevens de hoofdkerk of groote kerk, waarvan de patroonheiligen zelfs niet aangeduid worden, steeds een Sint-Maartenskerk wordt vermeld.

Ik herinnerde me dan ook eens, lang vóór den oorlog, een artikel gelezen te hebben van de heer Victor TOURNEUR, thans hoofdconservator van de Koninklijke Bibliotheek, waarin hij, sprekend over een muntstukje dat op het einde van de XIIIde eeuw te Oostende moet geslagen zijn, er op wees dat de beeldenaar niet Sint-Pieter voorstelt, zooals men voor een Oostendsche munt verwachten zou, maar Sint-Maarten !

De zaak begon ernstig te worden en ik heb dan de bewijsstukken trachten te vinden van het bestaan van een Sint-Maartenskerk te Oostende. Ik lever ze hierbij aan het critisch oordeel van de lezers dezer Handelingen in de hoop dat er wel iemand zal zijn die nog meer zal weten te vertellen.

Het artikel van den heer TOURNEUR heb ik teruggevonden in het tijdschrift voor munt- en zegelkunde van 1909 en het Oostendsch muntje staat er heel getrouw afgebeeld, zooals een exemplaar er van te zien is in de verzameling door Mevr. VAN ISEGHEM aan het stadsbestuur geschonken.

In zijn zoo degelijk werk betreffende zijn Onderzoekingen over de munten van de graven van Vlaanderen, heeft Victor GAILLARD dit penningske toegeschreven aan Diksmuide, omdat op de keerzijde de letters O.S.T.D. in de vier hoeken van een kruis staan en hij meende hierin de verkorting te vinden van Sanctus Domitianus, patroonheilige van Diksmuide. Het eenig toen bekende exemplaar behoorde aan professor SERRURE en de teekening van GAILLARD geeft

heel duidelijk het beeld weer van den bisschop met zijn staf (en een ster) op de eene zijde van het penninkje, terwijl de legende, verdeeld door een kruis, typisch is voor de sterlings welke door GWIJDE VAN DAMPIERRE geslagen werden en door het volk "Klayskens" werden genoemd, naar den naam van den muntmeester Nikolaas DEKIN, zooals een artikel van Rene LADRIERE in "Oostvlaamsche Zanten" van 1937 verschenen, het heel goed uitlegt.

Het werk van GAILLARD werd in 1857 uitgegeven, doch toen DESCHAMPS de PAS in 1875 den catalogus publiceerde van de verzameling A de WISMES, waren de rechten van Oostende reeds erkend. In de ster nevens den bisschop meende men zelfs de ster der zee te moeten vinden als bewijs dat hier wel een zeestad bedoeld was. In elk geval was het zeker dat de naam van een schutspatroon nimmer op een penning van de XIIIe eeuw vermeld werd en dat de munten der Vlaamsche steden ofwel de verkorting van hun naam droegen ofwel heelemaal geen aanduiding van plaats. In zijn woordenboek van de muntgeschiedenis heeft R. SERRURE in 1880 eveneens op het woord Oostende van dit penninkje gesproken en het beschreven als zijnde versierd met den beeldenaar van Sint-Maarten, een der schutspatronen van de gemeente, naar hij verzekerde.

Isidoor VAN ISEGHEM in zijn werk over de Oostendsche munten en penningen, waarvan hij zulk een prachtige reeks verzamelde, heeft insgelijks erkend dat Sint-Maarten op dit zilveren penninkje afgebeeld werd en deed opmerken dat indien de heilige Domitianus bedoeld geworden was, de verkorting S.T.D.T. of S.A.D.O. er op had geprijkt.

De heer TOURNEUR was echter met al die gegevens nog niet gerustgesteld en hij ondernam, trouwens vruchteloos, een reis naar Rijssel, alleen maar om eens zelf zulk een muntje te mogen bezichtigen en toen hem ten slotte een afdruk op bladtin bezorgd werd, stelde hij vast dat hetgeen tot dan toe steeds als een ster aangezien werd, een boek moest zijn, waarvan de teekening door den muntslag niet goed weergegeven werd, doch waarvan men vermoeden kan dat het opgehouden wordt door de linkerhand van den heilige, die met de rechterhand zijn staf vasthoudt.

Aangenomen dat M. TOURNEUR hierin gelijk heeft, kunnen wij ons echter niet neerleggen bij de besluiten van het tweede deel van zijn betoog, waarin hij poogt te bewijzen dat niet Sint-Maarten maar Sint-Pieter afgebeeld werd. Weliswaar gelijken de schutspatronen, waarvan wij de beeldenaars op de oude munten zien prijken, tamelijk goed op elkaar en begrijpen we best hoe GAILLARD er toe kwam twee penninkjes met ongeveer dezelfden beeldenaar aan Diksmuide toe te schrijven, doch een Sint-Pieter met mijter en staf en zonder de sleutels (waarmee hij nochtans steeds afgebeeld is geworden, zelfs op de oudste zegels van Oostende) schijnt ons moeilijk aan te nemen, ook al zou het boek dat hij in de linkerhand schijnt te houden (als het toch geen ster mag zijn, maar een opengeslagen boek) het Evangelie bedoelen, dat hij met de andere apostelen hielp verkondigen.

Maar nu hebben wij lang genoeg bij dit penninkje blijven stilstaan en moeten wij de andere bewijsstukken eens voor den dag halen en onderzoeken.

In het Charterboek dat thans op de Stadsbibliotheek bewaard wordt en geschreven werd in 1562 en waarvan de tekst uitgegeven werd door onzen verdienstelijken stadsgenoot, den onlangs overleden advokaat Edward VLIETINCK, is ook de inhoud te vinden van een

charter dagteekenend van 1330, waardoor de graaf van Vlaanderen, Lodewijk van NEVERS, aan de stad een nieuwe keure opdrong, opdat het gemeentebestuur voortaan zou uitgeoefend worden, zooals te Damme, door zeven schepenen en twee burgemeesters. Welnu, op het einde van deze akte, waar de namen van de getuigen vermeld staan, wordt de pastoor van Oostende aangeduid als eerste getuige en zijn naam was Jakob gezeid van Sint-Maarten (Jacobo dicto de Sancto Martino).

Ik weet wel dat dit nog niet als bewijsstuk dienen kan, evenmin trouwens als de beeldenaar op het penninkje, maar zonder er meer belang aan te hechten, dan zooiets verdient, wensch ik toch er op te wijzen, ter verklaring en bevestiging van wat volgt.

Toen na het Spaansch beleg onze stad herbouwd werd en ook een nieuwe parochiekerk was opgetrokken, moest natuurlijk een klok in den toren worden gehangen om de geloovigen uit te nodigen ter kerke te komen. Het was op Goeden Vrijdag 17 april 1609 dat dit gebeurde in aanwezigheid van Gwijde STASSART, pastoor van Brugge, die de klok wijdde. Aan welken heilige werd deze eerste klok toegewijd ? Aan Sint-Pieter, denkt ge ? Neen, aan Sint-Maarten, die dus wel de schutspatroon was van de parochie.

In het doopregister, dat op het kantoor van den Burgelijken Stand bewaard wordt, staat op de eerste bladzijde, door pastoor STASSART zelf geschreven, in het Latijn, dat de doop van deze klok vijf jaar na de overgave van de vesting plaatshad en hij noemde de personen die aan de plechtigheid deelnamen en het peter- en meterschap uitoefenden.

Het is slechts vijf jaar later, op 9 maart 1614, dat er nog drie klokken in den toren bijkwamen en gewijd werden door denzelfden pastoor, die weer een kort relaas van de plechtigheid in het doopregister van de parochiekerk neerpende. De grootste klok, zoo schreef hij, was gewijd aan de heiligen Albertus en Isabella, de tweede aan de heiligen Petrus en Paulus en de derde aan de Allerheiligste Maagd Maria.

Men ziet dus dat de apostelen, ter eere van wie, naar altijd beweerd werd, de hoofdkerk opgericht is geworden, slechts op de tweede plaats kwamen als schutspatronen van de klokken, die in 1614, bij de klok gewijd aan Sint-Maarten, werden opgehangen.

Indien men nog moest twijfelen aan het bestaan van een eeredienst voor Sint-Maarten te Oostende, dan heeft men slechts de plattegronden te bezichtigen, die in de XVIIe eeuw gedrukt werden en den naam van de parochiekerk vermelden.

Nemen wij eerst het werk van SANDERUS "Flandria illustrata". Wij vinden daar een groot plan, dat zelfs twee bladzijden beslaat en de stad voorstelt zooals ze was tijdens het Spaansch beleg, maar in een hoek is er ook een kleine plattegrond van de stad zooals zij er uitzag in 1641, toen dit boek gedrukt werd. Het voornaamste gebouw, met de letter a aangeduid, was natuurlijk de hoofdkerk en in de bijgaande legende leest men nevens a : "St Martenskerck".

Stelt men nog geen vertrouwen in SANDERUS en zijn plattegronden van de steden, die hij met zooveel nauwgezetheid heeft beschreven ? Goed, er zijn nog andere plannen van de XVIIe eeuw uitgegeven geworden en vooral in de eerste helft van de XVIIIe eeuw, ter gelegenheid van het beleg van 1706 door de troepen van den beroemden Engelschen veldheer MARLBOROUGH, geholpen door die van den

Hollandschen legeroverste OUWERKERK.

Daar hebt ge bv. een plan gedrukt te Parijs, "Chez Crepy", waarop de parochiekerk als nummer 14 aangeduid staat, terwijl nevens 14 in de rij der verklaringen te lezen is : "l'église St Martin". Een plan door G. BODENEHR geteekend en gegraveerd en met een Duitschen tekst omringd, moet ongeveer van denzelfden datum zijn en daar staat nevens de teekening van de kerk : "St Martin".

Nog niet overtuigd ? Op het zeer verspreide en trouwens prachtig geteekend plan van Oostende door OTTENS R. en J. te Amsterdam gedrukt en uitgegeven onder den titel "Nouveau plan de la ville d'Ostende", staan de meeste gebouwen en havenwerken in de twee talen (Fransch en Nederlandsch) aangeduid, terwijl nog een lijst van de vestingwerken met cijfers is opgesteld. Welnu, nevens de hoofdkerk lezen wij bovenaan : "la grande église" en er onder "St Martenskerk".

Hetzelfde plan, maar zonder verklaringen nevens de gebouwen zelf, doch alleen met verwijzingsletters naar de tabellen welke in 't Latijn en in 't Duitsch er bijgevoegd werden, is door Matthaeus SUNTTERUS uitgegeven geworden onder den titel "novissima ichnographica delineatio" met onderaan een zicht op de stad en twee mythologische composities, in dewelke men een allegorie zien moet op de verovering van de stad en den bloei van den handel door de scheepvaart. Op den plattegrond, nevens de hoofdkerk, staan twee verwijzingsletters, namelijk Q en R en in de tabellen leest men voor de eene "grosze Kirche - Templum magnum" terwijl de andere uitgelegd wordt als : "St Martens Kirche - Templum Sti Martini".

Ik meen dat het moeilijk is na zooveel goed geteekende en voor het overige ongetwijfeld juist opgemaakte plattegronden gezien te hebben, nog te beweren dat de teekenaars zich zouden vergist hebben.

De zoo verdienstelijke geschiedschrijver van het oude Oostende, Edward VLIETINCK, wiens nagedachtenis wij steeds in eere moeten houden voor al het verdienstelijk werk dat hij in zijn lang en ijverig bestaan heeft geleverd, werd door mij in 1933 geraadpleegd over deze zaak en na heel wat bewijsstukken te hebben vereenigd ten voordeele van de gedachte dat de hoofdkerk nooit geen andere schutspatronen zou gehad hebben dan de heiligen Petrus en Paulus, schreef hij in een Oostendsch weekblad "De Zeewacht" in November van hetzelfde jaar een artikel waarvan het besluit was "de makers van de oude plans onzer stad zijn eenvoudig gemist. Waarschijnlijk hebben zij de klok met de kerk verward - het deel met het geheel... Missen is menschelijk".

Ongetwijfeld en ik zal geen duivelsche ingeving volgen door te volharden in de meening dat hier geen vergissing in 't spel zijn kon. Mijn eerste artikel over deze zoo eigenaardige en voor velen onwaarschijnlijke toewijding van de parochiekerk aan Sint-Maarten verscheen op 12 Juli 1933 in het locaal Franschtalig weekblad "Le Phare" en ik wees er zelf op dat om te beweren dat de groote kerk werkelijk eertijds aan Sint-Maarten gewijd was, er nog meer bewijsstukken moesten verzameld worden, want dat er te veel bewijzen bestaan van het patroonschap van Sint Pieter en Pauwel. Ik herinnerde er aan dat het charter waarbij Oostende tot stad verheven werd, met het recht een markt te houden en een halle te bouwen, door de gravin van Vlaanderen, Margaretha van CONSTANTINOPEL, en haar zoon, Gwijde van DAMPIERRE gegeven werd op den vooravond

van den feestdag van Sint Pieter en Pauwel, dus op 28 juni 1267 "en la vigile Saint Pierre et Pol apostoles" zoals de Fransche akte het uitdrukt. Ik herinnerde tevens aan het feit dat een stuk, waarvan de tekst eveneens afgeschreven werd in het charterboek van 1562, een akkoord behelst met ridder WATERMAN van GEND nopens de uitoefening van de rechterlijke macht op het grondgebied van de nieuwe stad en dit charter werd door dezelfde gravin Margaretha verleend op 29 juni 1270 "le jour S.S. Pierre et Pol". De twee oudste oorkonden betreffende onze stad werden dus opgesteld en onderteekend door de gravin op den vooravond of op den feestdag zelf van de apostelen Petrus en Paulus.

Op de oudste zegels welke door het Oostendsche stadsbestuur gebezigd werden, ziet men ofwel een hand die sleutels vasthoudt ofwel Sint-Pieter ten voeten uit voorgesteld, in rechtstaande houding, met in de rechterhand de sleutels en in de linker een verkleind model van een kerk. Een geschiedschrijver, waarvan de naam hier niet moet genoemd worden omdat hij niettegenstaande zijn talrijke publicaties, nooit een ernstig werk heeft geleverd, meende zelfs in het randschrift van deze zegels de woorden "teste Petro" te moeten lezen, waar eenvoudig "ter Streep" of "te Streep" gestaan had. Zijn besluit was dat Petrus dus steeds de schutspatroon van Oostende geweest was en dat de oorspronkelijke kenspreuk onzer stad luidde "Teste Petro". Waar hij zelf in zijn "Ostendiana" op bladzijde 187 het randschrift van de oude zegels en tegenzegels heel getrouw weergeeft en de woorden "Te Streep" afschrijft, voegt hij er nochtans de onmogelijke verklaring aan toe dat hier "Ter Petro" bedoeld is, terwijl reeds op bladzijde 13 te lezen staat dat de naam van onze stad niet steeds Oostende geweest is maar ook "Ter Streep" en hij verscheidene oorkonden aanduidt, waarin deze naam gelezen werd. Op bladzijde 343 vraagt de brave man zich zelfs af hoe de benaming "Ter Streep" te vereenigen is met die van Oostende.

Maar houden wij ons liever bezig met ernstiger geschiedschrijving. Edward VLIETINCK heeft in zijn beschouwingen over de kwestie van de Sint-Maartenskerk de volgende opwerpingen gemaakt. "Indien werkelijk die heilige de patroon is geweest van onze parochiale kerk, hoe komt het dat geen spoor gevonden wordt van een altaar, noch van een beeld van hem, noch van een genootschap, confrerie van dien naam ? En wanneer grepen de ommegangen of processiën plaats ? Vóór het beleg, op "Sint Pietersdach" (zie "Het Oude Oostende" bl. 140). Dan ook greep de jaarmarkt plaats (ib. bl. 141). Later werd deze in de maand November gehouden, op den feestdag van Sinte-Catherina die tijdelijk, vóór de oprichting der nieuwe kerk, van 1394 tot 1434, de patrones was van de parochie.

"Ten jare 1518 werd de jaarmarkt teruggebracht op "Sinte Pieter en Pauwelsdach" (zie Cartulaire d'Ostende, bl. 129). Na de belegering werden die ommegangen of processiën gehouden, in alle geval gedurende de zeventiende eeuw; namelijk, volgens den tekst der stadsrekeningen over het jaar 1639 "op Sinte Pieters en Pauwelsdach", ommeganck deser stede, mitsgaders op Heylich Sacramentsdach ende op den dach van de reconciliatie ofte memorie der selve" (22 September, datum der overgaaf van de stad aan de Aartshertogen in 1604). Geen spraak van een processie op den feestdag van H. Maarten - evenmin in de volgende eeuw.

"Kenschetsend is ook een tekst uit het dagboek van John EVELYN, gaande van het jaar 1641 tot 1705-1706. Op den datum van 9 October 1641 schrijft de Engelsche reiziger, na een woord gezegd te hebben

over de versterkingswerken der stad Oostende "I went to see the church of St. Peter and the cloysters of the Franciscans". Wel een bewijs dat Sint-Pieter en niet Sint-Maarten de patroon was der parochiekerk - net als drie eeuwen vroeger (1335)".

Het besluit van Edward VLIETINCK heb ik reeds laten kennen en toch meen ik dat de teekenaars van al de plattegronden niet zulk een grove vergissing kunnen begaan hebben om regelmatig nevens de hoofdkerk de aanduiding "Sint-Maartenskerk" te plaatsen. Op de achttiendeeuwsche plannen wordt trouwens steeds een onderscheid gemaakt tusschen de groote kerk, soms wel "la cathédrale" genaamd, en de Sint-Maartenskerk die aan de zuidkant er van moet gestaan hebben. Op een plan van de stad door Johannes COENS en Cornelis MORTIER te Amsterdam uitgegeven is het onderscheid duidelijk waar te nemen, het eene gebouw geteekend zijnde met de letter G en het ander met een H, zooals trouwens ook op het plan van Matthias SEUTTER, waarvan vroeger sprake, beide gebouwen door een bijzondere letter zijn aangeduid.

Mijn gewezen leeraar in de geschiedenis en aardrijkskunde, Dr Gustaaf LEFEVRE, aan wien ik het beste van mijn geschiedkundige vorming te danken heb, schreef in het locaal weekblad "Kustland", waarvan hij de redactie waarneemt, over deze zaak een zeer degelijk artikel, dat op 18 Augustus 1933 verscheen en waarvan ik het voor mij zeer aanmoedigend besluit wil verzwijgen om alleen dezen zin aan te halen "Het is misschien wel in de kerkelijke archieven dat de oplossing van het raadsel zou te vinden zijn en het ware alleszins de moeite waard het eens verder op te sporen".

Tot nog toe heb ik steeds op den uitslag van die opsporingen gewacht en dit artikel heeft, in mijn geest althans, vooral tot doel opzoekingen uit te lokken, opdat die kwestie toch eindelijk eens een aannemelijke oplossing zou krijgen.

NOTA

In de tekst is er sprake van "de onlangs overleden advokaat Edward VLIETINCK". Deze laatste overleed op 02 oktober 1937. We mogen dus zeggen dat het artikel geschreven werd in 1937 of 1938.

MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

Een der degelijkste tijdschriften die over Monumenten en Landschappen en hun bescherming verschijnen is ongetwijfeld het tweemaandelijks tijdschrift van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap dat onder de titel "M & L" verschijnt.

Wij willen speciaal uw aandacht voor het jongst verschenen juli-augustusnummer vragen. Daar is in te lezen : Duitse bunkers aan de Belgische Kust (met enkele prachtige kleurfoto's van het Koninklijk Domein te Raversijde); Een industrieel-archeologische site langs de Rupel; Zwarte monumenten in groen Limburg; De Antwerpse paktuinen en het "Koninklijk Stapelhuis"; "De bouwgeschiedenis der watertorens" en "Liften, een levend technisch patrimonium".

Een jaarabonnement kost 950 Fr, te storten op rek. nr. 470-0278201-29 van Monumenten en Landschappen, Markiesstraat 1, 1000 Brussel met vermelding "M & L" - abt 1990. Wie enkel het juli-augustusnr. wenst te ontvangen die stort 180 Fr op bovenvermeld rek. nr. met vermelding juli-augustusnr. van "M & L".

Omer VILAIN

H A A R

Nota's bij "Enkele curiosa uit ons Heemmuseum" door Norbert Hostyn *

Het afknippen van haar, samen met het afknippen van nagels van een overledene moet zeer oude wortels hebben. Bewijzen hiervan vonden we in het boek : MONTAILLOU, EEN KETTERS DORP IN DE PYRENEEËN (1294-1324) door Emmanuel Le Roy Ladurie, 1984. Uitgeverij Bert Bakker. Amsterdam. Oorspronkelijke titel : MONTAILLOU, VILLAGE OCCITAN de 1294 à 1324. 1975. Editions Gallimard.

Even een idee over wat dit boek handelt.

Begin veertiende eeuw onderwierp de Inquisitie een afgelegen bergdorp in de Pyreneeën aan een grondig onzerzoek. Dit dorp, Montaillou, telde niet meer dan zo'n 250 inwoners, voornamelijk boeren en herders.

Jacques FOURNIER, de ambitieuse bisschop van Pamiers,die het later zelfs tot paus in Avignon bracht, leidde het onderzoek. Doel was de uitbanning van de ketterij, speciaal die van de Katharen of Albigenzen.

Rechtsgang en verhoren zijn opgetekend in een aantal boekdelen. Toen Jacques FOURNIER paus Benedictus XII werd verhuisde het dossier met hem mee naar Avignon. Vandaar kwam het terecht in de bibliotheek van het Vaticaan, waar het zich nog steeds bevindt.

Op basis van dit uitzonderlijk gedocumenteerde Inquisitie-dossier wist de historicus LE ROY LADURIE met behulp van de modernste historische etnografische inzichten de zuidfranse Katharen van 650 jaar geleden weer tot leven te brengen met huiveringwekkend realisme. Het is een meesterwerk van etnografische geschiedenis dat op een sensationele manier de gedachten, gevoelens en bezigheden van het gewone volk in de middeleeuwen onthult. Het is een goudmijn van volkse gebruiken uit die tijd.

Een van de behandelde gebruiken is het bewaren van haarplukken en stukjes nagel van het overleden hoofd van de familie (blz. 50, 53, 284 en 448). Volgens de getuigenissen werd het haar en de nagels van het overleden hoofd van de familie afgeknipt en bewaard, opdat het huis van de overledene gelukkig zou blijven. Door dit ritueel werd het huis "doortrokken van bepaalde eigenschappen van deze persoon" en bleek het in staat deze daarna weer over te doen.

Haren en nagels die na de dood nog bleven doorgroeien werden beschouwd als zijnde dragers van een bijzondere intense levenskracht. In de aangehaalde middeleeuwse gemeenschap was het gebruik in handen van de vrouwen. Nadat zij water over het gezicht van de dode hadden gesprenkeld (in Montaillou werd niet het hele lijk gewassen) vondt het afknippen van de haren en nagels plaats.

Hoogstwaarschijnlijk zijn de twee HAARcuriosa uit ons museum nog de verre overblijfselen van de aangehaalde gebruiken.

J.B. DREESEN

* Tijdschrift De Plate 3/90 blz. 90-92 en 90-93

VRAAG

De heer Luc MAECKELBERGH - Telnr. 02/2329428
Lange Noordstraat 23, 2000 Antwerpen

zoekt naam van de ouders van Augusta BOGAERTS (vriendin van Ensor) en ligging en naam van hun hotel te Oostende.

OOSTENDE 1912

door J. G. DE BROUWERE

Van 26 april tot 31 oktober 1913 werd te Gent een internationale foor gehouden. Dat was voor velen de gelegenheid om voor zichzelf wat toeristische propaganda te voeren. Zo ook voor de Oostendse burgervaderen.

Ze gaven een brochure uit, waarin over Oostende een zéér grote hoeveelheid bijzonderheden staan : Ostende. Reine des Plages. Résidence d'été de LL.MM. le Roi et la Reine des Belges. De kaft is mooi, in kleurendruk; de talrijke illustraties (met héél veel gezichten over thans verdwenen stadsgedeelten, o.m. hotels) is in zwart wit. Alle reklame, én het "Avis aux visiteurs" zijn in het frans, de tekst zelf echter in de wereldtaal van toen, in het duits.

De illusstratie leert natuurlijk bijzonder veel over het Oostende van 1912 (wanneer het boekje stellig gedrukt werd). Maar de Oostendse ikonografie is rijk, en wat hier staat is pas een aanvulling ervan. Zodanig dat de tekst ons meer leert dan de platen.

In die tekst staat van alles, vb. dat op de vismijn jaarlijks voor meer dan 5 miljoen (goud)frank aan vis verkocht wordt, - of dat het boven Oostende minder regent dan elders (500 mm./jaar), - of dat er tien apotekers zijn. Veel is er spraak van de artesische bron in het park : analyses van het water, opsomming van al de kwalen die door het parkwater gebeterd worden (het was schier een universeel geneesmiddel). Aan de bron gedronken (tussen 7 uur 's morgens en 13 uur) kostte de portie 10 centiemen, - en de fles water was tegen 60 centiemen te koop, de halve fles daarentegen tegen 35 centiemen.

De bezienswaardigheden (vb. de bruggen aan de De Smet de Naeyerlaan) werden op een rijtje gezet, maar ook de diverse sportmogelijkheden. Daarbij komen de badtarieven : 1 (goud)frank per persoon voor een gewone wagen; 2 frank voor een speciale wagen en 3 frank voor een luxewagen. Te Mariakerke was de prijs lager : 0,75 Fr, en op het "klein strand" was het nog minder : 0,70 Fr. De lezer weet wel, dat die wagens door een paard tot in het water getrokken werden. Wie geen wagen gebruikte baadde allicht gratis; maar dat staat er niet.

Het abonnement op het Kursaal kostte 20 (goud)frank per persoon voor één week en 82,30 Fr voor het ganse saison. Er was een barema voor families tot en met een oneindig aantal leden. Van de renbaan wordt het programma 1913 afgedrukt, en er staat ook, dat de prijzen één miljoen (goud)frank) bedragen. Maar de toegangsprijs tot het "Hippodrom Wellington" wordt niet aangegeven.

Wel worden de prijzen van de verbinding met Engeland aangegeven :

	Brussel-Dover	
klasse	enkele reis	heen en terug
1ste	47,25 Fr	84,-- Fr
2de	33,25 Fr	60,-- Fr
3de	21,05 Fr	36,95 Fr

Er waren vijf turbineboten : Princesse Elisabeth - Jan Breydel - Pieter De Coninck - Stad Antwerpen en Ville de Liège. Er waren er dus wel vele. Maar er waren ook nog (wie zou het geloven ?) 5 "magnifiques paquebots à aubes", alle vijf met naam vermeld.

Alles vertellen wat de brochure biedt is niet mogelijk : beperking is onvermijdelijk. Maar wat ik er uit putte werpt toch een flits op het Oostende van vóór Wereldoorlog I, - waar alles wat op "kuur" gericht was, toch wel aan vermogende toeristen voorbehouden blijkt.

N.V.D.R. : Aanwezig in de Stadsbibliotheek (Fonds Ostendiana 0.394/13)

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - AANVULLING

Jerome BRACKX

Oostende, 19-05-1908 - 22-05-1989

Zoon van Sebastiaan BRACKX en Maria-Josephina VAN BELLE, gehuwd met Lydie D'HONDT.

Architect van beroep en amateur-kunstschilder.

"De Plate" bezit van hem een gezicht op het "Straatje zonder Einde". Het Stedelijk Museum 3 pentekeningen met zichten op oud Oostende.

Norbert HOSTYN

VIERDE LIJST VAN DE MILDE SCHENKERS VOOR HET "FONDS MUSIN"

Overdracht 3e lijst	43.100 Fr
Dhr. W. DEBROCK - Brussel	1.000 Fr
Dhr. R. KNOCKAERT - Middelkerke	1.000 Fr
Dhr. J. COOPMAN - Bredene	500 Fr
Dhr. F. BLOMME - Oostende	1.000 Fr
Dhr. J. LALEMAN - Oostende	1.000 Fr
Dhr. W. VERSLUYS - Bredene	1.000 Fr
Dhr. J. VAN HOECK - Oostende	1.000 Fr
Dhr. N. HOSTYN - Oostende	3.000 Fr
Dhr. O. VILAIN - Oostende	500 Fr
	53.100 Fr

Deze lijst werd afgesloten op datum van 21 augustus 1990

Met onze hartelijke dank

De Raad van Beheer

Wist U dat er een nieuwe reeks prentkaarten over ons Heemmuseum te koop wordt aangeboden ?

6 verschillende onderwerpen - 15 Fr per kaart.

Te koop aan de balie van het museum.

---

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Noordzandstraat 72, BRUGGE Tel. 050 - 33 73 12
Jozef II straat 25, OOSTENDE Tel. 059 - 70 21 13

□

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

IN DIT NUMMER

blz. 224 : J.B. DREESEN : - Even verder kennis maken met Jan Parmentier, Licenciaat in de geschiedenis
- Prof. Dr. Maria Gottschalk ging ons voor.

blz. 225 : I. VAN HYFTE : Een vrijkopers-orde bevrijdt de bemanning van een Oostendse Compagnieschip (1724-1735).

blz. 226 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (8)

blz. 229 : S. KIRCHNER : De Zuidnederlanders op walvisvaart (1727-1734).

blz. 233 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens Wereldoorlog I (11).

blz. 238 : E. LIÉTARD : Oostendse numismastiek.

blz. 242 : D. VERSTRAETE : Gevangenis en gevangenen rond 1700 te Oostende.

blz. 246 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende - LVII t.e.m. LXII.

blz. 248 : C. LOONTIENS (+) : Een Sint-Maartenskerk te Oostende.

blz. 253 : O. VILAIN : Monumenten en landschappen.

blz. 254 : J.B. DREESEN : Haar.

blz. 255 : J.G. DE BROUWERE : Oostende 1912.

blz. 256 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders - aanvulling.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen

Tel. 059/80 15 53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	J.B. DREESEN	J.P. FALISE	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 Nr. 10 oktober 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

OKTOBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 25 oktober 1990 om 20u30

in de Conferentiezaal van het V.V.F. Oostende, Dr. Colenstraat 6.

Het onderwerp : TESTREEP of TERSTREEP, nieuwere gegevens

De spreker : de heer J.B. DREESEN, secretaris van de Kring.

Over TESTREEP OF TERSTREEP is in het verleden reeds veel inkt gevloeid en er werden nog meer woorden aan verspild.

Voor de enen is het een volledig verdwenen eiland, voor de anderen bleef het in delen bestaan, weinigen weten het echter te situeren.

Teneinde wat orde op zaken te stellen heeft onze secretaris, de heer J.B. DREESEN dit onderwerp, dat hem nauw aan het hart ligt, heropgediept en verder uitgewerkt. Op basis van vroegere gegevens, reeds vermeld door Dr. Ir. AMERYCKX, situeert hij nauwkeurig, van Nieuwpoort tot aan de Steense dijk, de oorspronkelijke zuidgrens van het eiland.

Een nauwgezette studie van de Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht uit 1559 aangevuld met enkele door E. VLIETINCK aangehaalde vermeldingen stelden hem in staat het ontbrekende stuk van deze zuidergrens verder te bepalen.

Op deze wijze licht hij een brede tip van de TESTREEP-sluier op en draagt hij een steentje bij tot de geschiedenis van onze stad. Warm aanbevolen bij al diegenen die belangstelling hebben voor het verleden van Oostende.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet leden. Men zegge het voort.

J.P. FALISE

NOVEMBER I - ACTIVITEIT

In samenwerking met Oostende-Ciné-Club, bij monde van de heren BAES EN GHAEYE, brengt de Oostendse Heemkring "De Plate" op

donderdag 8 november om 14u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colenstraat 6, een filmvoordracht onder de titel

OOSTENDS FILMARCHIEF

waarop zij haar leden en belangstellenden van harte uitnodigt.

Aan de hand van enkele, voor jaren gerealiseerde documentaires brengen zij U "Uit het leven van een renpaard". Een film destijds gerealiseerd door wijlen de heer GHESQUIRE en waarin het leven van een renpaard op de Wellington-renbaan verfilmd werd. Echt iets, na de voordracht in september door de heer VILAIN, voor de liefhebbers van de "peerdekens". Deze film kreeg destijds de beste kritieken.

Na W.O. II toen het Stedelijk Onderwijs in onze stad nog met twee voeten stevig in de Oostendse bodem stond, vond jaarlijks een Openluchtfeest van de Oostendse Stadsscholen plaats. De heer GHAEYE maakte bij een van deze gelegenheden een documentaire van deze feestelijke gebeurtenis.

Als U zichzelf nog even wil terugzien in korte broek of schoolrok is dit een uitstekende gelegenheid.

Met deze films brengen wij U geschiedenis die niet zo ver afligt, maar die het bekijken waard is. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Wij hopen U te mogen verwelkomen.

J.B. DREESEN

LIDGELD 1991

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring De Plate is voor 1991 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "DE GROTE HOTELS" gekozen.

In de mate van het mogelijke zal de kalender meegestuurd worden met het decembernummer van het tijdschrift.

Jean-Pierre Falise
Penningmeester

EEN VERHAAL APART OVER DE ANGLIKAANSE KERK

door Jean Pierre FALISE

Op zaterdag 19 mei 1990 was er een rondleiding in de Anglikaanse of "Engelse" kerk in de Langestraat. Juist voor ik met de rondleiding begon stopte Mevr. STUBBE-CORNILLIE mij enkele papieren in de hand. Het waren twee "verklaringen" waarin er sprake was van het verbergen van koffers met zilverwerk in de Anglikaanse kerk.

Onlangs kwam ik in het bezit van de uitleg van deze "verklaringen".

Mevr. STUBBE is de dochter van de heer John CORNILLIE. Vóór de oorlog waren de ouders van John CORNILLIE de huisbewaarders van de Anglikaanse kerk. In mei 1940 waren ze naar Engeland gevlucht. Na zijn demobilisatie, op 28 mei 1940, bracht hij een bezoek aan de conciërgewoning en de kerk en merkte toen dat de grote houten kisten, waar het zilver van de kerk was ingestopt, nog onaangeroerd ter plaatse stonden. Oorspronkelijk moesten deze kisten naar de kelders van het Stadhuis in veiligheid gebracht worden. Door de chaos die de oorlog teweeg bracht werd het totaal vergeten.

John dacht even na en begon een put te graven in de kerk zelf. Hij stopte de koffers, de relieken van de Vindictive, de mand met misgewaden, de beschilderde panelen van het altaar en de Engelse vlag in de grond. De vloerbedekking werd weer kunstig aangebracht en geen haan die er naar kraaide.

Aangezien zijn huis in de Langestraat 119 beschadigd was en de conciërgewoning toch leeg stond betrok John CORNILLIE, samen met zijn vrouw en 3 kinderen, die intussen teruggekeerd waren van hun vlucht naar Frankrijk, de woning. John zelf hield dan een café open op de hoek van de Capucienenstraat en de Langestraat.

Daar kwam hij in kontakt met een Duitse aalmoezenier die in de Anglikaanse kerk zijn diensten wilde houden. Hij vroeg of hij dat gebouw mocht bekijken. Verbaasd over de lege, kale toestand vroeg hij waar alle voorwerpen naartoe waren. John antwoordde dat ze waarschijnlijk in de kelders van het stadhuis waren, alhoewel hij goed wist dat die platgebombardeerd was. De aalmoezenier vermoedde dat andere kerken de kunstschatten in bewaring hadden genomen en zo hebben zij, samen, alle parochies van Oostende afgelopen....

Intussen was John CORNILLIE in het verzet gegaan. Daar hij vreesde dat er met hem iets kon gebeuren en daar niemand wist dat hij die kisten had weggestopt, stapte hij rond 15 juni 1940 naar Adjunkt Politiecommissaris Alfred INGELBRECHT en bracht hem op de hoogte van de schuilplaats van de kisten. Waarschijnlijk werd toen (uit veiligheidsoverwegingen ?) geen <u>geschreven</u> verklaring opgemaakt want de verklaring in mijn bezit is gedateerd op 4 mei 1948. Wij kunnen veronderstellen dat de heer CORNILLIE, na de oorlog, opnieuw de kommissaris ging opzoeken en van hem een officiële verklaring vroeg. Wat dan ook gebeurde. Hieronder een afschrift van de verklaring.

> Ondergetekende, INGELBRECHT Alfred, Adjunkt Politiecommissaris te Oostende bevestigt hierbij, dat het echt is dat in Junimaand 1940, rond de 15den, door de genaam-CORNILLIE, Jan, Frans, geboren te Oostende den 23 september 1903, wonende op dit tijdstip te Oostende Lange-

straat 119, op zijn bureel, ter Vlaanderenstraat, ter zijner kennis gebracht werd door belanghebbende, dat hij in de Engelse kerk gelegen alhier Langestraat, al het zilverwerk alsook de relikwieën der Vindictive in verscheidene koffers verborgen had en deze daarna in de grond gedolven had. Dit werd door CORNILLIE Jan gedaan om bedoelde stukken aan de vijand te onttrekken.

Gedaan te Oostende den 4 mei 1948.

(get) A. Ingelbrecht

Rond 1945 verliet de familie CORNILLIE de conciërgewoning en ging zich vestigen in de Brabantstraat. John CORNILLIE overleed te Oostende op 17 maart 1986.

Als de Anglikaanse kerk nu nog haar zilverwerk en relieken bezit is dit wel dank zij de aktie van de heer CORNILLIE. Een feit dat zelfs de Engelse gemeenschap te Oostende waarschijnlijk niet weet.

Bronnen : - verklaringen van Mevr. Cornillie en Mevr. Stubbe.
- Het Nieuwsblad van 3 februari 1984.

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

In deze aflevering werken we eerst de monumenten in en rond het Leopoldpark af. In vroegere bijdragen hadden we het reeds over de leeuwin (84/190), het memoriaal Lapon (84/88), het Ensor-monument (83/100), Holmen's "Ruimtelijke zelfstandigheid" (84/217), het memoriaal Maelfeyt (85/167) & de verdwenen Bacchusfiguur (86/110). Ter completering nog 3 verdwenen monumenten.

Verder nog enkele secundaire monumenten of beelden en aanvullingen.

LXIII - HET HERT

Auteur onbekend.

Diende als decoratie van het park tijdens de "Internationale tentoonstelling van Openbare Hygiëne en Veiligheid" (zomer 1888), net als de "leeuwin" trouwens.

Verdwenen.

cf. "Het oude Oostende van toen" p. 99.

LXIV - SIERVIS BLOEMENUURWERK

Auteur onbekend.

Een kunststenen siervis decoreerde tot vóór de verhuis van het bloemenuurwerk de waterbak van dit uurwerk.

Momenteel bevindt dit kitcherige kunstwerk zich in de vijvers van het pretpark AVIFLORA nabij Ingelmunster.

LXV - FLORA

Auteur onbekend.

In de "pergola" t.o.v. de schuil- en bergplaats van de tuiniers (met ingang in valse rotsen) stond destijds een naaktsculptuur, "Flora" in de volksmond geheten. Het zou door personen bekommerd om de goede zeden in het water zijn gegooid, en werd vervangen door een siervaas, die er nog steeds staat.

LXVI - AIA

Het bootje "AIA" waarmee STANLEY in 1883 de Congostroom bevoer was destijds als momument opgesteld in het park.

cf. "De Plate" 1976 nr. 6 en 1976 nr. 7.

LXVII - SCULPTUREN OP HET TOEGANGSPORTIEK VAN HET ROYAL PALACE HOTEL

Deze reusachtige beelden werden uitgevoerd naar ontwerp van beeldhouwer Godfried DEVREESE.

cf. "Het Oostende van toen" p. 105.

LXVIII - 2 CARIATIDEN NABIJ DE OUDE WATERTOREN (MERCATORLAAN)

In 1988 (+) geplaatst op initiatief van de Schepen van de Groendienst, Gerard DANIELS.

Deze sculpturen leidden een verkommerd bestaan op de terreinen van de Stedelijke Werkhuizen. Ze waren afkomstig uit de façade van de "Villa Doris" één van de meest luxueuze belle-epoque-villas op de Albert I Wandeling.

Deze villa werd gebouwd voor rekening van DUCLOS-DEKNUYDT, toenmalig Consul van Brazilië alhier. Dit verklaart meteen het Braziliaanse karakter van de figuren.

Auteur was Hendrik PICKERY uit Brugge.

cf. "Oud Oostende in beeld 4, nr. 103/104.

AANVULLINGEN

LEEUWIN IN LEOPOLDPARK

cf. "Het Oostende van toen" p. 155.

SCULPTUUR DUIVENSCHIETING

In de expositie over architect GARNIER zijn realisaties te Monte Carlo (Musée d'Orsay, Paris : mei-juni 1990) zagen we een ontwerptekening van het Casino/Opera-gebouw met, onderaan de rots, een gebouw van de duivenschieting. Het beeld op dit gebouw toont merkwaardige overeenkomsten met dat te Oostende, althans volgens dit te Parijs geëxposeerde document.

cf. - "De Plate" 90/85.
- "Het Oostende van toen" p. 155.

RENPAARD

Dit beeld was een geschenk van Ridder Ferdinand DE STUERS, vóór 1900.

Medegedeeld door de heer DEBROUWERE.

cf. "De Plate" 90/86.

"OOSTENDS" BIJGELOOF

door Ivan VAN HYFTE

Het zal in de toekomst voor de volkskundige en de taalvorser steeds moeilijker worden om het taalgebruik, het lied, de geaardheid of andere typische uitingen van een leefgemeenschap vast te leggen. Het museum en het tijdschrift van onze vereniging is daar alvast in geslaagd.

Wie boeiende vertellers ontmoet, raad ik ten stelligste aan pen en papier bij zich te hebben, Ary SLEEKS achterna. Ik weet niet of bijgelovige attitudes stads- of streekgebonden zijn, maar regelmatig hoor ik dat oudere Oostendenaars steeds hun vrees en noodlotsgedachten met hetzelfde taalgebruik verwoorden.

Onlangs sprak een informante - die anoniem wenst te blijven - met zo'n overredingskracht dat ik het nuttig vond haar gegevens te bewaren voor het nageslacht.

Hebt U het ook al eens voorgehad ? 's Morgens een zwarte (!) kat ontmoeten, brengt ongeluk. Zout laten vallen, daar komt ruzie van. Wie het dichtst met de rug bij een spiegel zit, is de ongelukkigste als er iets gebeurt. Ook al ben je niet met dertien... Als je een spiegel breekt, betekent dit 7 jaar ongeluk. Gelukkig dat je met een rozijn in een brood er veel beter van afkomt. Maar dan mag je weer niet de soep rechtstaande uitdrinken of een kledingstuk averechts aantrekken. Wie op vrijdag een nieuw werk aanvaardt, zal er niet lang blijven : "...Vrijdag, wegloperdag...". Draai nooit een stoel om, anders "draai je het geluk naar buiten". Best dat scherven geluk bijbrengen, maar het mag niet donker glas zijn.

Ik weet wel, u loopt nooit onder een ladder, u zet geen schoenen op tafel of u reageert als er een klontje suiker in uw koffie valt.

De dame wiens man onlangs overleden was, huiverde toen ze aan die hond dacht die ze alsmaar hoorde huilen. Ze had gedroomd van lakens en witte was en vreesde alzo voor een dode in de familie. 's Nachts stond ze angstig-rillend op om toch maar die tikkende klok niet te horen. Maar naast die 3 onheilsboden ("...nooit geen twee zonder drie") mocht alvast 1 bloem nooit in huis komen : de judaspenning. Veel erger dan bijvoorbeeld thuis een paraplu openen, of met messen op tafel een kruis vormen of een bultige vrouw op straat ontmoeten....

Ik wilde liefst het gesprek in een andere richting ombuigen en wees haar op een spin in haar interieur waarop ze reageerde met "...Een spin binnen 's morgens : druk; 's namiddags : geluk en 's avonds : de minne".

Vóór ik vertrok, wilde ze nog heel wat kwijt. Droom niet van tanden, je krijgt slecht nieuws. Droom evenmin van schoenen, je zult met onvoorziene onkosten te maken hebben. En als 's morgens in je zaak, de 1e klant zonder geld binnenkomt, zal de kassa die dag weinig rinkelen.

Thuis wachtte ik niet dit alles te noteren want "...van een verzet, komt er een belet...".

SCHRIJVERS AAN ZEE (9)

door Emiel SMISSAERT

KLEINE PARADE VAN LITERAIRE KUSTTOERISTEN

Tijdens de jaren dat ik werkzaam was in de Koninklijke Academie te Gent en in de Stadsbibliotheek te Oostende heb ik vele belangrijke auteurs mogen ontmoeten. Mijn interesse voor het fenomeen van het 'literaire kusttoerisme" heeft mij er ook toe aangezet tientallen auteurs persoonlijk te contacteren om naar hun ervaringen met de zee te vragen. Dit leverde een reeks brieven op, unieke documenten met vele persoonlijke getuigenissen, waarop ik graag dit laatste deeltje van mijn inleiding baseer.

De graaggelezen en populaire Aster Berkhof (°1920) komt slechts zelden naar onze kust : "Ik vind die wel heel mooi, maar zij is mij te koud. Ik ben een hagedis". Enkel in zijn boek De winners (1981) komt de kust, en dan nog als landschap, voor (64).
De dichter Pieter Geert Buckinx (1903-1987) was een fijngevoelig en attent mens.
Deze gentleman heeft heel wat jongeren op de goede weg geholpen en had voor ieder een vriendelijk woord over. Af en toe mocht ik hem te Oostende ontmoeten; dankbaar en genegen blijven wij deze grote letterkundige en mens indachtig.

> Pieter Geert Buckinx en zijn echtgenote verbleven vanaf het jaar 1969 telkens gedurende de maanden mei en juni aan zee te Oostende, in een appartement in de Valdemosa in de Namenstraat te Mariakerke. Op de hoek met de zeedijk met een prachtig zicht op zee en dijk. Hij voelde zich herleven aan de zee waar hij in de ruime leefkamer 's avonds in stille bewondering kon genieten van het ondergaan van de zon. Hij slenterde zo graag, met pijp of sigaar in de mond, met lichte passen, over de zeedijk. Kijkend naar de spelende kinderen en de keuvelende mensen.
> Zijn echtgenote die toen al leed aan reuma, liet zich verzorgen in de thermen te Oostende.
> Buckinx was een genieter van de natuur en hij bewonderde het geweld of de rust van de zee; dit alles zonder zijn eigen geboortestreek te vergeten.
> (...) Pieter Geert Buckinx verbleef buiten de maanden mei en juni ook wel eens een enkele maand te Blankenberge. Dit was dan in maart of oktober. (65)

In zijn Verzamelde gedichten (1982) werd de tot dan onuitgegeven bundel gedichten Voorjaar aan zee : 1975-1980 opgenomen. Verzen als Droomlandschap, Regentroost getuigen van zijn onverminderd vakmanschap en poëtische zeggingskracht. In het gedicht Avondgang laat Buckinx ons delen in hun geluk :

> (...) Met het goud van de zon in hun gebeente
> gaan twee bejaarden hinkend
> maar verzaligd langs de kade.
> Hervinden zij, na jaren,
> in deze aardse pracht
> de vleesgeworden weelde
> van hun bruiloftsnacht ? (66)

In het leven van de talentvolle, snedig schrijvende Mireille Cottenjé heeft de kust, en vooral Oostende, een niet geringe rol gespeeld.

> (...) De kust oefent nog steeds een grote aantrekkingskracht op me uit, maar aangezien ik drukte schuw, kom ik er nog enkel buiten het seizoen en maak dan lange wandelingen op het strand. Bij mijn weten komt van dit alles niet veel tot uiting in mijn literair werk. Tenzij misschien in de roman De verkeerde minnaar (1982) die zich gedeeltelijk afspeelt aan de kust. En in Lava (1973) en Dagboek van Carla (1968) waarvan de hoofdpersonages afkomstig zijn uit Zeebrugge en daar nogal lyrisch over doen. (67)

Bert Decorte (°1915), dichter en ere-adviseur-hoofd van dienst der letteren bij het Ministerie te Brussel, heeft pas op vierentwintigjarige leeftijd de zee voor het eerst gezien, en dan nog maar even : "De indruk die ik van de Noordzee en het strand opdeed, stemde helemaal overeen met die welke mijn zuster enkele jaren voordien ondergaan had : een 'berg' van zilverschilfers". (68)

André Demedts (°1906) houdt niet van de drukte die het toerisme met zich meebrengt. Hij verkiest de bossen en weinig bezochte plaatsen. Aldus heeft het gezin Demedts in feite nooit aan de Belgische kust verbleven. Wél werd buiten het seizoen soms enkele uren op de dijk vertoefd en in de duinen gewandeld; of even aangelopen tot aan de zee, wanneer André Demedts ergens dichtbij de kust een voordracht moest houden (69). In het literaire werk van Demedts komt de zee nauwelijks voor, tenzij in een gedicht als Avond aan zee waarin de hoogbejaarde lyricus zijn eindbestemming ontwaart :

> (...) Alleen zijn met de zee, er blinkt noch ster
> noch maan, maar als mijn oog mij niet
> bedriegt, ligt ginder onbereikbaar ver,
> een zweem van licht in het verschiet,
> 't wordt zichtbaar, als zij reikend opwaarts stijgt,
> en waar zij daalt, verdwijnt het weer,
> laat mij maar zijn gelijk de zee die zwijgt,
> in eeuwig golven, op en neer. (70)

In een bij uitstek mooi gedicht Winterkust behandelt Maurice Gilliams (°1900-1982) het thema van de kinderloosheid, van hem en van zijn tweede levensgezellin, Maria-Elisabeth de Raeymakers. Tegen de achtergrond van de zee, ergens en niet nader omschreven aan onze kust, met de meeuwen als gezelschap (71). "Maria, langs het strand, roept naar het kind/dat wij niet meer verwachten dan in dromen". Zijn vrouw Maria die in zijn rijpere levensjaren en levensavond een beschermende en beveiligende rol vervuld heeft, deelt het leed om hun kinderloosheid. Nog in 1980 bracht hij haar een ruim verdiend eresaluut, bevestigend "dat het goed is op een van de anderen te steunen. Want niemand kan alleen het leven dragen". (72)

Op zeker ogenblik, in de Academie te Gent waar Maurice Gilliams de hoge functie van Vast Secretaris waarnam en ik het voorrecht had één van zijn medewerkers te zijn, kwam de Belgische kust terloops ter sprake. Het was een broeiend hete zomerdag, anno 1971 of 1972. Innemend en voorkomend van persoon als hij was, vroeg de Vaste Secretaris mij hoe het met het weer te Oostende

gesteld was. "Heel goed, Mijnheer de Secretaris", antwoordde ik monter en, in een opwelling, verstoutte ik mij te vragen of ook hij wel eens de kust opzocht. Daar gaf Maurice Gilliams geen rechtstreeks antwoord op, dat was zijn gewoonte niet, maar, mij recht in de ogen kijkend, verwees hij naar Vita Brevis ("Lees mijn werk er op na"). Aldaar komt een passus voor van zijn bezoek, in gezelschap van Emmanuel de Bom, aan James Ensor te Oostende, op 9 mei 1940, de dag vóór de Duitse inval in België (73). Hij voegde er nog beknopt aan toe, dat hij en zijn vrouw af en toe in Knokke verbleven. En uit vorige allusies, steeds vaag gehouden, kon ik afleiden dat hij nog ten huize van Lia Timmermans (°1920) in de Jozef II-straat 22 te Oostende gekomen was.

Maar dat aan Maurice Gilliams de grote driejaarlijks Staatsprijs ter Bekroning van een Schrijverscarrière zou toegekend worden, einde september 1972, voor zijn "naar omvang klein maar naar inhoud belangrijk oeuvre", heeft niemand van ons kunnen vermoeden. De kleine groep personeelsleden, toen vijf in aantal, die hem in de Academie bijstonden, was met verstomming geslagen én tegelijk opgetogen. Staatsprijs voor Gilliams, blokletterde De Standaard op 22 september 1972. De Vaste Secretaris had zoals gewoonlijk september als vakantiemaand gekozen en wij mochten hem in het begin van de volgende maand in ons werkmidden verwachten. Wij hielden er aan hem op passende wijze te begroeten en er diende niet gezegd te worden dat wij verzorgd en net van voorkomen onze opwachting zouden maken. Telefonisch was de dag voordien het bericht uit Antwerpen binnengelopen, dat de "baas" de volgende ochtend, één van de eerste dagen van het nog zonnige oktober 1972, te Gent in het Academiegebouw zou toekomen.
En ja, daar kwam hij binnengetreden. Voorafgegaan door Georges V..., de bode, die zijn zwarte aktentas had overgenomen. Plechtig, zoals hij dat kon, met zin voor decorum, en de allure van een "heer", stapte Maurice Gilliams de kamer binnen en drukte ieder van ons langdurig de hand. Wij voelden aan, dat wij een groot moment mochten meebeleven. Toen schreed hij naar het bureau, nam er zijn tijd voor om te gaan zitten en met de hem eigen, gereserveerde glimlach verklaarde hij : "Dank u zeer, dames en heren. Och, wij doen ons best".
Deze zinsnede heb ik hem vaak horen gebruiken in bijzondere omstandigheden : het kwam ietwat afwerend over maar het werd steeds gemeend en hartelijk geuit. Daarop ging ieder van ons terug aan het werk. Maar zo'n ervaring blijft nazinderen in het geheugen !

De dichteres Christine D'haen (°1923) geeft de voorkeur aan de wintersfeer "Als het grauw overheerst, als wind en zee woest zijn. Ik houd dan van de ouderwetse straten van Blankenberge, waar de wind doorsnijdt, met de huizen met glazuren gevelstenen. (...). Onze kust is ideaal voor een kunstenaar die er, - in de eenzaamheid van de winter, wil denken, dromen en schrijven" (74).

Ook Paul Koeck (°1940), schrijver van geëngageerde romans, zoekt graag de kust op :

> In het totaal sleet ik een aantal jaartjes aan onze kust. Als knaap trok ik met mijn ouders ieder jaar voor twee maanden naar een kampeerterrein in Bredene. Later deed ik met mijn kinderen vaak hetzelfde. Maar sedert een goede tien jaar ontvlucht ik nu toch zoveel mogelijk de toeristische drukte. Je zal me nu vaker aan de kust aantreffen tijdens de

herfst of de winter voor een fikse wandeling. Of een eenzaam "werkverblijf" in een flat of een hoevetje van een vriend of familielid. In hoeverre één en ander doorwerkt in wat ik schrijf, heb ik zelf nog niet zo best nagetrokken. Doe ik wel eens. (75)

Irina van Goeree (°1924) bekleedt een voorname plaats in het hedendaagse Vlaamse proza en zoekt de stilte van de kust op om te schrijven (76) :

De kust heeft mij als auteur en ook als vakantieganger uitermate geboeid en blijft mij boeien.
Ik kom twee tot driemaal per jaar naar de kust, gewoonlijk buiten het hoogseizoen, voor een weekend of voor een verblijf van een tiental dagen.
Wanneer ik kom voor een langer verblijf is dat meestal met de bedoeling om in afzondering een romanfragment te concipiëren en uit te schrijven.
Aan zee is het rustig werken en ik word er niet gestoord door de dag-dagelijkse-dingen.
Knokke geniet mijn voorkeur omdat het veel afwisseling biedt. Na geconcentreerd werk heb ik de keuze om lange wandelingen te maken langs het strand, door de duinen naar het prachtig Zwinreservaat of te fietsen door de groene lanen van de uitgestrekte villawijken. Het is er ook prettig winkelen na een intense werkdag.
Een van mijn vroegere romans "Een antwoord gillen" 1970 uitgeverij Standaard - in coëditie met Davidsfonds 1971 - roman waarin ik uiteindelijk mezelf word - speelt zich voor een groot deel af op een appartement met zicht op zee en werd vrijwel integraal geschreven tijdens herhaalde vakantieverblijven te Wenduine.
In de roman fungeert het strandleven als achtergrond.

Lyrisch drukt zij in volgend gedicht haar gevoelens van genegenheid voor de zee uit :

De zee, zij voert eeuwig het woord,
rustig, met aan- en wegrollende golven,
wildgeworden, met overslaande schuimkoppen;
en ik luister.

De zee, van parelroos tegen de avond, oranjerood,
rimpelloos, vriendelijk
soms grijsgrauw, droef of woest;
en ik kijk.

De zee, een nooit aflatend aandringen,
ik ruik en proef het zout,
ik huiver bij de onmacht die ik voel,
ik weet mij moe, ik geef mij over.

---

(64) Brief Aster Berkhof d.d. 31 juli 1988.
(65) Brief Frans Cornelis, neef van P.G. Buckinx, d.d. 31 mei 1988.
(66) P.G. Buckinx : Verzamelde gedichten (1982), p. 275.
(67) Brief M. Cottenjé d.d. 31 mei 1988.
(68) Brief D. Decorte d.d. 19 mei 1988.
(69) Brief mevrouw Demedts d.d. 19 mei 1988.
(70) Dietsche Warande en Belfort, juli 1982.

(71) C. Coupé (Anton van Wilderode) : Maurice Gilliams, de grote alleenloper, in : Huldiging Maurice Gilliams (Gent, 1976), p. 15.
(72) Maurice Gilliams : Dankwoord bij de uitreiking van Prijs der Nederlandse letteren t'Amsterdam op 4 oktober 1980 (Antwerpen, 1980), p. 13.
(73) M. Gilliams : Vita Brevis (3de druk Amsterdam, 1984), p. 465-468.
(74) Brief Chr. D'haen d.d. 20 mei 1988.
(75) Brief Paul Koeck d.d. 25 juni 1988.
(76) Brief Irina van Goeree d.d. 25 juni 1988.

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (18)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

MOUSTACHE (Blankenberge)

1° We zien 't zitten. Zet hem op.
't Klieksje en Moustache en Co, zang met begeleiding.
Holy Hole HH 880194; 1 singel.
t.g.v. Karnaval 1989.

2° Dat is 't lamba samba.
Moustache, Gery, Marleen en Carine, zang met begeleiding.
B-kant : idem instrumentaal.
Scorpion SPN 413; 1 single.
t.g.v. Karnaval 1990

Louis NEEFS

1° Nooit zonder jou : met o.a. Aan het strand van Oostende van H. Axton-K. Higgingbotham-P. de Vos.
Louis Neefs, zang; met begeleiding.
WEAN 58030; 1LP (uitgave 1979 of 1980).

ODEON

1° Souvenirs d'Ostende (Ostendaise). Sabrette (Schottisch, van Whitmann).
Orchestre Odéon, Paris.
Disque Odéon nr. 3771, 3761.

Roger PARMENTIER

1° Caroline; Blijf bij mij.
Roger Parmentier, zang; met begeleiding.
Inderdisc INT 7012.

PARTISAN

1° Ringsabell. Wee beesties. Daisy is dizzy. Dalinse. You. Kinky little spies. Could there be. Mice revenge. Obstruction. Rings a bell.
Partisan : Ferre Baelen, Paul Couter, vocaal, instrumentaal en composities.
Opgenomen in Tango Studio Eindhoven.
Startrax profile SP 001; 1LP (uitgave 1987).

John PECASY (De Panne)

1° Weer in de Panne. Ik hou van alle vrouwen.
John Pecasy, zang met begeleiding.
Sympa records SX 125; 1 single (1989).

PETTE SJIEKE (= Gerard DANGREAU)

G. Dangreau is dé man van het karnaval te Oostende.

Zie : De Zeewacht 15 sep 1989, p. 14.

1° Allez santé; Goaze met de voet van Fr. Feys.
Gezongen door Pette Sjieke en De Kloeffe met Orkest van Freddy Feys; arrengementen van Serge Feys.
S.F.F. 29187; 1 single + tekst (uitgave 1987).

2° We zien weer van sortie; 'k Hèn de kater gezien, van Bert Gevaert en Jo Deensen.
Pette Sjieke en De Kloeffe in "Ter Cuere", zang en begel.
Monopole S 2532; 1 single (uitgave 1987).

3° De Oostendse can-can; Ej'da nog gezien ? van B. Gevaert en Jo Deensen.
Pette Sjieke en De Kloeffe in 't Koninginnehof, zang met begeleiding.
Monopole S2580 + tekst; 1 singele (uitgave 1988).

PHANTOM LIMB

Phanton Limb is een medische term voor het gevoel dat men nog heeft na amputatie van een lichaamsdeel. De groep speelt New wave en is een samenstelling van het vroegere Stat-X en Dogfi in 1981. Bestaat uit 4 Oostendenaars : Willy, Luc, Kenny en Nicolas.

Bron : documentatie Stadsbibliotheek.

1° Dance of the guilty : The best of Eden; Dance of the guilty; Far sound of laughter; Numbered hills; Deep in mines.
Phantom Limb, zang en instrumentaal.
Sublabel VR 22141; 1LP + tekst (uitgave 1982).

Frank QUASAR

Frank Vereecken, geboren in 1958, operatiezaal-verpleger van beroep. Begint zijn openbaar optreden op 2 april 1988 in de toneelzaal van het Feest- en Cultuurpaleis te Oostende onder de titel : "New age light and music". Het is elektronische muziek met klanken van rock, pop en de natuur, langs synthesizers en computer ten gehore gebracht.

Bron : Het Volk, 26 maart 88; De Zeewacht, 31 maart 88; Concertprogramma 2 april 88.

1° Dusk : Dustcloud; Oktober the 12th; Julie in the sky; Small session; La valse perdue; Dusk.
Frank Quasar, compositie, arrangement, produktie en uitvoering op synthesizers.
Opgenomen van nov 87 tot feb 88 in Studio Le Beach te Middelkerke.
Excess Records ER 1005; 1LP.

THE RANGERS

1° Mississippi alley-cat; Ev'rything now is gonna be alright van G. Slingeneyer.

The Rangers
Indigo 1020; 1 single.

2° Zie : Willy Van Bavinckhove nr. 5.

REKKUL

1° Oostende, beton city; De bakker van de Coo, van Rekkul en P. Gyselen.
Rekkul, zang met begeleiding = Koen Gesquière, Jan Beirens, U. Ponette, e.a.
Big Show 1980 6002; 1 single.

REVENGE 88 (punkgroep)

1° Neonlight; Alone.
Revenge 88 : Frank Dubbe, gitaar, tekst en zang; Willy Punk, gitaar; Danny Markey, drums; John Markey, bass; Roland Robaeys, sax.
Opgenomen in Arnhem op 17 en 18 april 1981.
J.D.M. Records; 1 single + tekst.

2° Thousand years from you; Unwanted son.
Revenge 88, zang en instr.
Opgenomen in ICP studio te Brussel in 1982, productie Serge Feys.
JDM 3; 1 single.

SAIDA

Zie : James Beam.

Sammy SANTOS

Paul Van Bosch werd geboren te Willebroek, waar hij ook zijn muziekopleiding kreeg. Nadat hij laureaat werd in de Provinciale zangwedstrijd te Antwerpen wordt hij lid van het amusementsorkest van André Coucke, op 20-jarige leeftijd.
Hij komt eind jaren vijftig als lasser van beroep werken voor de U.C.B. te Zandvoorde. Elk weekend treedt hij echter op in baancafés van het binnenland, met het orkest van Lou Mees uit Willebroek.
In 1964-65 woont hij te Oostende, stopt tijdelijk met zingen en werkt in het nachtleven. Zijn zangcarrière zet hij verder begin zeventiger jaren in de zaak hoek Vlaanderenstr./Langestr., later ook op het lichtschip Westhinder; tijdens de dag is hij weer lasser als het schikt. In 1979 vertrekt hij voor 3 jaar naar Ténérife, waar hij een eigen zaak heeft en verschillende LP's met een plaatselijk orkest laat opnemen. Dan komt hij terug te Middelkerke om kort nadien op de Van Iseghemlaan (tussen Vlaanderenstr. en Louisastr.) een bureau te openen voor paranormale bezigheden. In 1986 zingt hij terug; te samen met John Grieten en de Brugse orgelist Brouckaert is hij te vinden op cruises, ingericht vanuit Griekenland.
Hij belandt dan terug te Oostende in het café "Het Muizeke", hoek Leeuwerikenstr./Mariakerkelaan en werkt in de discotheek van het Casino te Middelkerke.

Bron : persoonlijke mededeling.

1° Schätzen komm balt wieder. Around the world.
S. Santos, zang; met studioorkest.
J.B. production 7323; 1 single (uigave ± 1973).

2° You're my destiny. Jezebel.
S. Santos, zang; met studioorkest.
Twinkle DH 20577 302; 1 single (uitgave 1977).

3° Unbroken love van J.M. Troisfontaine-P. Van Bosch. Mama.
S. Santos, zang; met studioorkest.
SPM records 8343; 1 single (uitgave 1983).

The SCARS (groep uit Diest)

1° Rockery : Take a day for a day; Smell the sweat; My baby; Another weary day; Stay.
Eigen compositie en tekst door The Scabs = Guy Swinnen, vocals, gitaar; Willy Willy, gitaar, backing vocals; Robert Bergen, bass, backing vocals; Franky Saenen, drums, backing vocals; e.a.
Smash 01; 1LP (uitgave 1986).

SHEENA SCOTT

Sheena Scott is geboren te Lamark in Schotland. Zij zong aanvankelijk in het plaatselijk kerkkoor. Volgde dan de Royal Scottish Academy of music. Tamelijk jong trad zij al op in La Bohème, Rose Marie, The Desert song, opvoeringen van voornoemde Academy. Intussen behaalt zij diploma's voor acteertalent en als begeleidster van mentaal gehandicapten. Na maanden de hoofdrol in West Side Story gespeeld te hebben in de Glasgow Theatre Guild werd de weg naar succes geopend. Zij kiest uiteindelijk voor beroepszangeres en stopt met haar werk met kinderen om een Europese tournee aan te vatten. Na twee jaar, in 1970, belandt zij in Oostende. Al gauw organiseert zij er haar eigen show in "The Flemish Inn" in de Vlaanderenstraat.

Bron : hoestekst.

1° Who can I turn to. This is love.
S. Scott, zang; met begeleiding.
Belgaphone 1010; 1 single.

2° Kijk in mijn ogen van F. Feys-P. Bourbousse-W. Lustenhouwer-B. Rover. Napoli van L. Caerts-J. Deensen.
S. Scott, zang; met begeleiding.
Baltic 6821; 1 single (uitgave 1973).

3° Shamrock : Hey ya ho. Somebody else just like you. Leaving me van Ron Davis-J. Deensen. Please come back. Something. Casatchok. Love is all. You made me love you. Napoli van L. Caerts-J. Deensen. My Yiddish mama. Old Harry van L. Caerts-J. Deensen. Shamrock van Ron Davis-J. Deensen.
S. Scott, zang; met begeleiding.
Star 0016; 1LP.

4° Album 2 : My sugar daddy van F. Feys-W. Lustenhouwer-B. Rover-P. Bourbousse. Somebody else just like you. Leaving me van Daviny-J. Deensen. Please come back. Sistant shore van F. Feys-B. Rover. A lovely bunch of cocoanuts. Free as a bird. You made me love you. Napoli van L. Caerts-J. Deensen. Old Harry van idem. Shamrock van Daviny-J. Deensen. Hey ya ho.
S. Scott, zang, met begeleiding.
Baltic 712; 1LP.

5° 't Hart van Oostende van W. Twardy-J. Frankfurter-J. Deensen. Samen op 'n strandfiets van H. Dentler-J. Deensen.
Mike Dorian, Sheena Scott, zang; met begeleiding.
Baltic 6838; 1 single (uitgave 1974).

6° Zie : Mike Dorian nr. 1.

7° Sheena Scott and Claude Rabitsky's sound selection : Love me tonight. I'm a woman. Together. The sun died. The girl from Copacabana. I'm coming home. Por favor senor. One day. Yodelay (J. Deensen e.a.). Danny boy. The mirrors of my hart. Till we meet again. S. Scott, zang met Cl. Rabitsky's sound selection.
Opgenomen in Reward studios te Schelle & Landsdowne Studios London.
Baltic 7199; 1LP (uitgave 1976).

SIMONE (Zeebrugge)

1° In Zeebrugge ben ik geboren; Ik kan vergeven maar nooit vergeten. Simone, zang; met begeleiding.
Telstar 2946; 1 single (uitgave 1980).

De SNAAR

1° Pauluspleintjesfeesten, van Jan De Smet en Stef Koekoekx. De Snaar, zang en muziek.
Parsifal KLE 016; 1 single + tekst (uitgave 1977 ?).

SOFT VERDICT

Zie : Marc Grauwels nr. 7.

Willy SOMMERS

1° Tranen in de regen : met o.a. Naar de Zee. W. Sommers, zang; met orkest.
Philips 6468077; 1LP (uitgave 1982).

STAINLESS STEEL

1° The axe, van W. Springguel. The Warrior, van Geert Annys. Stainless Steel.
Ace Records 836; 1 single.

The SWALLOWS (Bredene)

1° Woman don't love me; You, van Ray Bossaer. The Swallows, zang en muziek.
Basart BB 618; 1 single.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

GUSTAAF DECONINCK

Gustaaf DECONINCK werd geboren te Oostende op 29 april 1867 en is overleden te Aartrijke op 71-jarige leeftijd op 11 september 1938.

Hij was gehuwd met Marie-Clemence VERLINDE, geboren te Oostende op 14 augustus 1858 en er overleden op 74-jarige leeftijd op 27 juni 1933.

Gustaaf DECONINCK was schoenmaker van beroep. Vanaf 1900 was hij ook redder en later chef-redder van de toenbestaande badendienst van Oostende.

In 1925 werd hij door deze badendienst gevierd ter gelegenheid

van zijn 25 jaar trouwe dienst. Hij kreeg van het Stadsbestuur en het bestuur van de badendienst een eremedaille om dit jubileum te herdenken.

1925 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 24 mm MET BRELOK EN RING

R. BADENDIENST OOSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende boven het water.

V. Een eiken- en lauwertak in een kransvorm met middenin een tekst in 3 lijnen :
G. DECONINCK/1900/1925

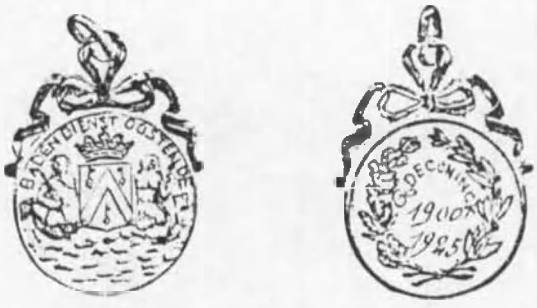

CELESTINUS ASPESLAGH

Celestinus ASPESLAGH werd geboren te Oostende op 7 juli 1866 en is er overleden na een langdurige en pijnlijke ziekte in het Burgerlijk Hospitaal (tegenwoordig Serruys Ziekenhuis) op 71-jarige leeftijd op 3 november 1937. Hij was de zoon van Philippus en van Eugenie VANHOUTTE.

C. ASPESLAGH was lid van een van de vele blaaspijpmaatschappijen die Oostende in die periode (1870-1910) rijk was, nml. "De Vreugdige Blazers".

Op 15 november 1900 blaasde hij zich tot Sire. Ter dezer gelegenheid vierde de maatschappij feest en de nieuwe koning werd met de nodige luister vereerd. De maatschappij schonk hem een herinneringsmedaille.

1900 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BRELOK, KROON EN RING

R. OOSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende boven de boeg van een boot.

V. Eiken- en lauwertak in kransvorm met middenin een tekst in 4 lijnen :
VREUGDIGE BLAZERS/SIRE/C. ASPESLAGH/15 NOV. 1900

CAFÉ DE LA GARE

Op het Vander Sweepplein (tegenwoordig beter gekend als het Ernest Feysplein) en rechtover het vroegere station (nu torengebouw De Mast) was er het Hotel-Restaurant de la Gare gelegen en dit onder het nummer 8, naast het Hotel de l'Espérance.

Op de gelijkvloers van dit hotel werd er een café uitgebaat die de benaming droeg "Café de la Gare".

Dit hotel en bijhorende Café-Restaurant werden in 1901 opgetrokken, in de volle glorietijd van de wijk Hazegras.

Tegenwoordig wordt de gelijkvloers uitgebaat als een Café-Frietshop, de bovenverdiepingen staan ledig.

Uit de periode 1901-1920 stamt de hieronder beschreven en afgebeelde jeton.

JETON IN VERZILVERD ZINK Ø 23 mm.

R. Rondschrift omringd door 2 parelcirkels.
* CAFÉ DE LA GARE * OSTENDE

V. In het midden van het veld een cijfer : 15.

CERCLE PRIVÉ DU KURSAAL

Deze Cercle Privé was gelegen in de Kursaal van Oostende, vandaar de benaming "Cercle Privé du Kursaal d'Ostende". Dit was de eigenlijke uitbating van de speelzaal van de Kursaal.

De exploitatie onder deze benaming kan men situeren in de periode tussen de 2 wereldoorlogen. De jeton toont duidelijk aan dat het wel gaat over de oude kursaal, daar de tegenwoordige speeljetons een volledige andere benaming dragen.

De tegenwoordige speeljetons dragen de benaming "Casino-Kursaal".

De hieronder beschreven en afgebeelde speeljeton kan dus met zekerheid gesitueerd worden in de periode tussen 1920 en 1935.

JETON IN NIKKEL Ø 28 mm

R. Een tekst in 4 lijnen :
CERCLE PRIVÉ/DU/KURSAAL/D'OSTENDE

V. Een tekst in 2 lijnen :
5 FRANCS

SOCIÉTÉ D'AMEUBLEMENT MODERNE

Deze Naamloze Vennootschap werd gesticht voor Notaris Raphaël RODENBACH te Anderlecht op 7 februari 1931 voor een periode van 30 jaar. De stichting verscheen in het B.S. voor verenigingen op 22 februari 1931 onder het nr. 1658.

De N.V. kreeg de naam "Société Anonyme d'ameublement moderne" (afgekort S.A.M.) met maatschappelijke zetel te Oostende.

Het maatschappelijk kapitaal werd vastgelegd bij de stichting op 500.000 ₣ en was verdeeld in 500 genomineerde kapitaalsaandelen van 1.000 ₣, tevens werden er nog 500 stichtingsaandelen zonder waardevermelding aangemaakt.

De Algemene Aandelenhoudersvergadering werd vastgelegd op de 1e dinsdag van april van ieder jaar, de eerste maal in 1932 te Brussel en verdere vergaderingen afwisselend te Oostende en te Brussel. Indien deze dag valt op een feestdag dan wordt de vergadering gehouden op de volgende dag.

Het jaarbilan en de inventaris worden opgemaakt op 15 januari van elk jaar; het is de N.V. toegelaten bijhuizen en administratieve centra op te richten, tevens kunnen er verkoopspunten in binnen- en buitenland tot het leven geroepen worden.

Het uitbatingsdoel van de N.V. is de invoer van alle ruwe houtsoorten en de uitvoer van hout voor de bouwindustrie en voor de huisdecoratie. Er was ook een schrijnwerkerij die meubels fabriceerde voor binnenlands gebruik.

Bij een positieve eindbalans gebeurde de verdeling van de winsten, na aftrek van alle administratieve- en werkingskosten, als volgt :

1) een minimum van 5 % voor een reservefonds tot het behalen van 1/10 van het maatschappelijk kapitaal.
2) de nodige som voor de uitkering van een intrest van 10 % aan de kapitaalsaandeelhouders.
3) 5 % voor iedere administrateur.
4) 2 % voor iedere kommisaris.
5) bij eventuele resterende winst wordt deze evenredig verdeeld onder de kapitaalsaandelen voor een 2de uitkering en de stichtingsaandelen voor een 1e uitbetaling.

Bij liquidatie van de N.V. worden eerst de schulden en kosten verrekend, waarna het overschot evenredig verdeeld wordt tussen de 2 soorten aandelen.

Bijgevoegd aandeel

Action de capital de 1000 francs
nominative, entièrement liberée n° 003.

Kleur : lichtgroen veld. Tekst en versiering in het blauw. Nummering in het zwart.

Koepons : vastgehecht blad met 30 koepons genummerd van 1 tot en met 30.
Gedateerd van 1931 tot en met 1960.

Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) - Siège Social : Ostende

S.A.M.

Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne

Constituée par acte passé devant Maître Raphaël Rodenbach, notaire à Anderlecht, le 7 février 1931, publié aux annexes du "Moniteur Belge", le 22 février 1931, sous le No 1658.

Siège Social : OSTENDE

CAPITAL SOCIAL :

500.000 FRANCS

REPRÉSENTÉ PAR
CINQ CENTS ACTIONS DE CAPITAL NOMINATIVES DE MILLE FRANS CHACUNE
IL EST CRÉÉ EN OUTRE CINQ CENTS PARTS DE FONDATEUR, SANS DÉSIGNATION DE VALEUR

ACTION DE CAPITAL DE 1000 FRANCS

nominative, entièrement libérée

N° 003

Un Administrateur,

Un Administrateur,

IOS DE WILDER - ANVERS

Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 30
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1960
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 20
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1950
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 10
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1940
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 29
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1959
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 19
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1949
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 9
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1939
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 28
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1958
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 18
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1948
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 8
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1938
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 27
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1957
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 17
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1947
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 7
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1937
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 26
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1956
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 16
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1946
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 6
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1936
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 25
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1955
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 15
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1945
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 5
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1935
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 24
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1954
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 14
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1944
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 4
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1934
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 23
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1953
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 13
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1943
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 3
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1933
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 22
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1952
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 12
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1942
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 2
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1932
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 21
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1951
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 11
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1941
Société Anonyme Belge d'Ameublement Moderne (S.A.M.) 1
Siège Social : OSTENDE
Action de Capital de 1000 francs
N° 003
Coupon de dividende de l'exercice 1931

1. Leffingestraat (Foto: 10.07.1974)

2. Sprotslop (Foto: 10.07.1974)

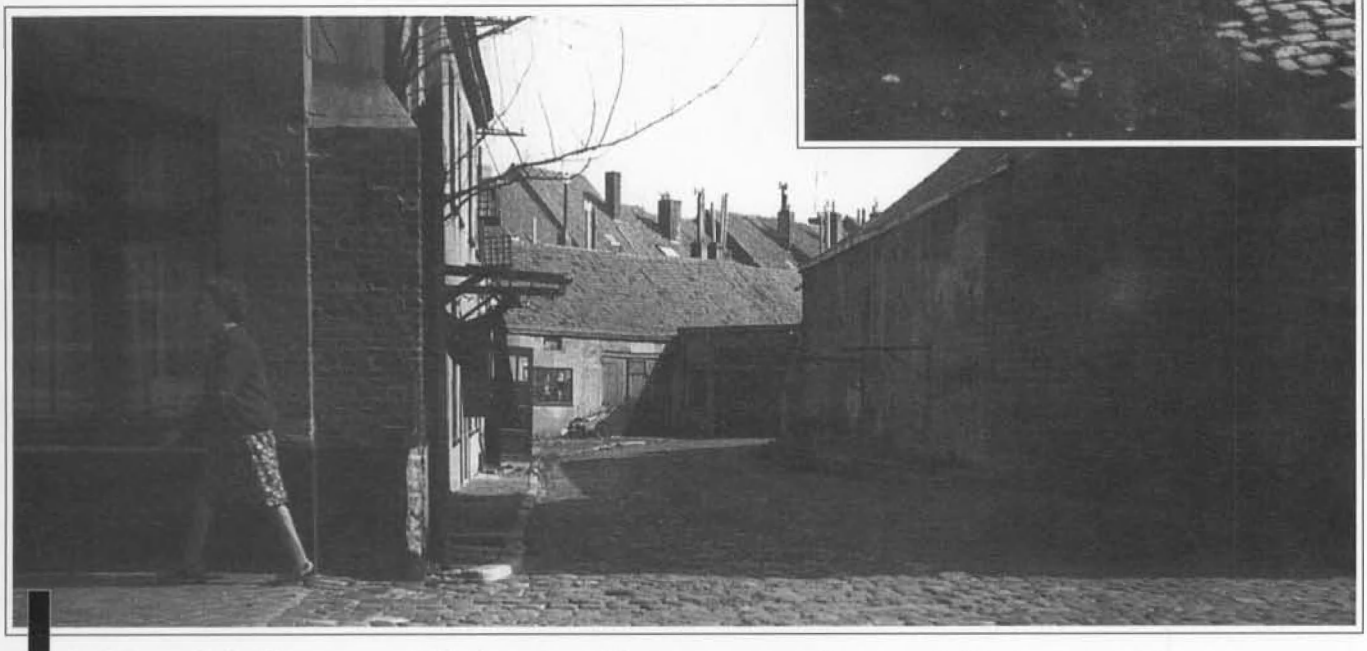

3. Slop in de Leffingestraat nabij Gerststraat/Hennepstraat; gesloopt en dichtgebouwd in 1981 (foto: 09.08.1976)

Foto: R.STANDDERT.

4. Huizen in de Leffingestraat (10.07.1974); gesloopt in oktober 1975.

PIEREN OF WORMEN STEKEN

door J.B. DREESEN

Een traditionele voorbereiding tot hun geliefkoosde hobby voor de lijnvissers (er zijn er zo'n 600.000 in België) is het pieren of wormen steken.

Gewoonlijk gebeurt dat met de spade, als een nevenprodukt van het spitten. Bij het omwerpen van de aarde wordt die met een spade even doorstoken en de pieren worden eruit gevist.

Met de mooie dagen die we einde februari - begin maart kenden kreeg ik de gelegenheid een andere methode te observeren.

Op de weilanden van de Hamilton hoeve was een man bezig met pieren te verzamelen. Dat gebeurde op de volgende wijze. Hij stak zijn riek (van de soort met brede tanden die ook kan gebruikt worden om te spitten) diep in de grond en klopte daarna met zachte slagen tegen de steel. Tot mijn verbazing kwamen, rond de plaats waar de riek in de grond stak, de pieren zomaar uit de grond gekropen, net alsof ze het signaal begrepen hadden. De man hoefde enkel maar de vetste exemplaren eruit te selecteren en in een emmer te gooien. Het kleine grut liet hij liggen en dat kroop even later terug in de grond. Hij verplaatste daarna zijn riek een veertigtal centimeter verder en herbegon hetzelfde spelletje dat prompt werd beantwoord met een stel pieren die uit de grond kwamen gekropen.

Op mijn naieve vraag wat hij daarmee deed vertelde hij me dat hij ze thuis, in een bak, bewaarde tot in de zomer. In de warmere periode zakt de waterspiegel van het grondwater en met hen de pieren en zijn ze moeilijker te exploiteren. Hij voedde de beestjes met koffiedik en slablaadjes. Hij mocht er wel niet teveel in een bak doen want dan verzuurde de grond en gingen ze dood.

Mijn volgende vraag was, hoe het kwam dat ze op zijn geklop reageerden door naar boven te komen. Dat had, volgens hem, te maken met de gelijkenis van die trillingen met die van de mol als hij zich, onderaards, voortverplaatst door zich een weg te boren. Aangezien de mol een verwoed consument is van regenwormen en deze diertjes dat blijken te weten, zorgen ze dat ze op tijd uit de voeten zijn. Normaal gebeurt het wormen steken volgens deze wijze in de maanden maart en april. Dit zijn zowat de natste maanden, waarbij de waterspiegel het dichtst bij de oppervlakte ligt en de temperatuur voldoende hoog is. De vroege lente van dit jaar was er de oorzaak van dat mijn zegsman reeds in februari aan het werk was.

Deze wijze van werken had hij van zijn vader geleerd, het was dus een vorm van overlevering. Uit een verdere navraag bij andere lijnvissers bleek dit een regelmatig gebruikte werkwijze te zijn in de lijnvisserswereld.

In elk geval de moeite om het even te noteren als een exponent van de volkskunde.

SPILLIAERT

In "Paris-Match" van 17 mei 1990 verscheen een artikel over Léon SPILLIAERT.

Meteen een "collectors-item" bij voor de geinteresseerden. Inhoudelijk komt het echter niet boven de klassieke gemeenplaatsen over deze kunstenaar uit.

Norbert HOSTYN

door Aimé SMISSAERT (+)

Onderweg zag men te Sint Pieterscapelle de schier volkomen in puin liggende kerk. De duitsche bevelhebber, die hen vanaf dit dorp in auto vergezelde, deed zijn voertuig stil houden op de wijk Spermalie, en trok dan te voet, nevens de kar, tot aan Schoore-plaats. Daar gekomen bestatigden onze stadgenoten den erbarmelijken toestand van het dorpje : de huizen t'allen kanten doorschoten, de meubelen verdwenen; de kerk, met haren schoonen torenspits schier totaal vernield : alleen het tabernakel was ongeschonden !

De gesneuvelde officier was begraven geworden tegen den kerkmuur.

Soldaten gingen onmiddellijk over tot de ontgraving, terwijl van twee zijden tegelijk kanonnen der bondgenoten onophoudelijk over heen de puinhoopen van Schoore granaten de lucht inzonden. Het gevaar was zoodanig groot dat de duitsche bevelhebber onze stadgenoten aanspoorde eene schuilplaats te zoeken tegen den kerkmuur. Inmiddels graafden de duitsche soldaten voort, zich van tijd tot tijd bukkend, wanneer het ruischen, in de lucht, der granaten vernomen werd. Het lijk lag niet diep; het was in een laken gewikkeld en had weinig geleden. In koortsachtigen haast werd het, eens opgedolven, in de twee kisten gelegd, en terwijl de duitsche soldaten de kist wederom in den grafkuil lieten zakken en hem opvulden, (onleesbaar) de duitsche bevelhebber de (onleesbaar) van M.M. DE GHESELLE en DOSSAER. M. DE GHESELLE vroeg, al aarzelend, hoe en op welke wijze, zijnen kameraad en hij, Oostende terug zouden bereiken : 't werd immers volkomen avond ('t was toen 4 1/2 ure) en, om den terugweg aan te gaan met die hotsende, botsende kar, die hen de darmen uit het lijf schokte, zulks was precies niet plezierig - en dan nog wie weet op welk uur men Oostende bereiken zou ! Bovendien onze stadgenoten hadden geen paspoort !

De bevelhebber zette hen aan naar Zevecote ter rijden, alwaar hij hen peerd en rijtuig zou hebben bezorgd.

Zo gezegd zo gedaan ! Met hunne kar trokken onze stadgenoten naar Zevecote, alwaar zij om 5 1/2 ure aankwamen, op de hielen gevolgd door den auto van den duitschen bevelhebber.

Om 6 ure kwam een auto voorbij, die hen opnam en in 20 minuten terug in Oostende bracht. Om 6u.25 waren M.M. DE GHESELLE en DOSSAER thuis van hunne alles behalve aangename Zondagreis.

* * *

Een bericht (in 't Vlaamsch, Fransch en duitsch), uitgaande van den heer Generaal Gouverneur van België, wordt uitgeplakt den uitvoer verbiedend van salpeter, wol, katoen, garen, huiden, vellen, caoutchouc en gom.

Deze avond zijn alhier vele vluchtelingen uit Westende-dorp en Westende-baden toegekomen. Zij vertellen dat Westende-dorp, Lombardzijde, Nieupoort, Mannekensvere, Schoore, Sint Joris, Ramscapelle en nog andere gemeenten schier totaal vernield zijn.

Hoe maken het thans onze vluchtelijngen ? Uit Engeland kregen we geen nieuws, uit Holland vernamen wij dat het daar opgepropt was met Belgen, dat alles er duur kostte enz. Een onzer geburen betaalde te Breskens 28 frank te week voor eene onbewoonde kleine woning.

Tot hiertoe echter kregen we geen nieuws van de Belgische vluchtelingen, die in Frankrijk eene schuilplaas zochten. Vandaag hebben we'r uit Kales.

Het is een eindelooze stroom van menschen die overal de straten vullen; ze slapen in stallen, schuren, ja dikwijls onder den blooten hemel of ook op stoombooten in de dokken of op visschersschuiten in de haven. In deze laatste ankerplaats, waar visschers uit de meest verschillende plaatsen van de Fransche kust liggen, liggen ze als haringen opeengepakt. Families in lompen gehuld, ziet men er naast andere uit de beste kringen die goed gekleed en gevoed zijn, het gemeenschappelijk noodlot heeft ze saamgebracht. Al die menschen wachten op iets dat gebeuren moet, maar wat, dat weten ze zelf niet, ze leven als in een droom en kunnen maar niet vatten dat hetgeen hun overkomt werkelijkheid is. Iederen dag gaan er honderden naar de kade waar ze in regen en zonneschijn in treurige groepen stil saamgehoopt staan en geduldig afwachten dat een Engelsch schip komt om ze op te pakken.

Dinsdag 27 October -

DERTIENDE DAG DER BEZETTING

Deze nacht zijn weer duitsche hulptroepen binnengekomen.

Vroeg in den morgen kwamen eenige Belgische piotten, krijgsgevangen genomen, volgens men zegde, te Pervyse, alhier toe. De duitschers zouden dan toch over den Yser gerocht zijn ? Hopen wij van neen !

Later in de morgen vernemen wij van personen, van den buiten komende, dat de Belgen rond Nieupoort water zouden gestoken hebben. Is zulks waar, in 3 tijen tijds, anderhalve dag, zou den omtrek van Nieupoort, tot 3 uren ver overstroomd zijn. Wat eenigzins het gerucht van het watersteken door de Belgen aanneembaar zou maken, is dat dezen noen alhier 4 Belgische piotten gekwetst werden binnengebracht. 't Waren piotten van Charleroi en zekeren VANLOO van Oostende. Deze laatste verklaarde dat hij twee uren in het water had gelegen rond Mannekensvere vooraleer hij door de duitschers werd opgenomen.

Gansch den morgen was het kanonnengebulder zonder weerga, in de richting van Nieupoort. Vluchtelingen beweren dat de duitschers er in gelukt waren halvelinge eene brug over den Yser te leggen, doch dat deze, op zeker oogenblik, door de shrapnells der Engelsche vloot, stuk werd geschoten.

Even na den noen hield het geschot op en slechts, van tijd tot tijd, kon men nog heel zwak in de verte doffe slagen hooren.

Vrienden, die deze namiddag tot bij Leffinghe gerochten, verhalen dat sedert gister Leffinghe wederom krioelt van duitsch peerdevolk. Zijn die gasten nu gekomen van de kanten van Snelleghem en Jabbeke, waar, zoo 't schijnt, veel peerdevolk ligt, of trekken zij terug, wie weet het ? Rond 5 ure worden in stad 4 kanonschoten gehoord. Onze vrienden verklaarden ons dat twee dezer schoten gelost werden door eene duitsche batterij, opgesteld op korten afstand van den Thouroutschen steenweg en van de Leffingsche kalsijde. Een kanon dezer batterij loste 2 schoten, van den kant van Middelkerke werd met een schot geantwoord. De batterij deed dan eene vuurpijl (fusée) op, dewelke door eene andere vuurpijl, ook uit de richting van Middelkerke komend, werd beantwoord.

Ontelbaar zijn de duitsche gekwetsten heden binnengebracht.

Enkele inlichtingen : rond 1 1/4 ure trokken over de bruggen der de Smet de Naeyerlaan 15 zware automobielen met gekwetsten geladen, voorbij. Menschen van Sas-Slykens zegden ons dat die autos den weg naar Oudenburg insloegen.

Kort achter die autos reden 7 groote boerenkarren, van Zevecote, eveneens met gekwetsten geladen, denzelfden weg op.

Op den Thouroutschen steenweg was het een processie van karren met gekwetsten. Verscheidene karren sloegen de Leffinghestraat in : zij reden naar het Burgerlijk Hospitaal. Veel andere ontlaadden hunne gekwetsten aan het Hôtel des Thermes, waaruit deze morgen al de niet te erg gekwetsen overgebracht werden naar de groote statie, om met eenen bomvollen trein Bruggewaarts te trekken.

Andere gekwetsten werden naar de ambulancie Strackè en naar verscheidene andere ambulancies in stad gedaan.

Volgende plakbrief, in 't Vlaamsch, Fransch en duitsch opgesteld, wordt uitgeplakt :

STAD OOSTENDE

COMMANDANTUUR BEVEL

1. Openbare markten zullen plaats hebben den maandag en den donderdag op de Groote Markt, voor het Stadhuis. De boeren en kooplieden van 't omliggende, vergezeld van den Burgemeester hunner gemeente of dezes afgevaardigde, mogen er hunne waren verkoopen van 7 tot 12 uur. Op één uur namiddag moeten al de kooplieden en boeren de stad verlaten hebben.
2. Alle verstrekkingen die troepenafdeelingen in Oostende wenschen te doen, moeten bij de Kommandantuur aangegeven en door haar goedgekeurd worden. Alle verstrekkkingsbewijzen, dien den stempel der Kommandantuur niet dragen (dienststempel des Matrozen-artillerieregiments n° 1) zijn ongeldig.
3. Toelatingsbewijzen om de stad te verlaten worden niet meer afgeleverd.
4. Officieren worden met volle onderhouding op kosten van het Gemeentebestuur, in hôtels of bij bijzonderen gehuisvest. De Officieren die bij bijzonderen gehuisvest zijn moeten den kost in het een of het ander hôtel nemen. Zij kunnen er dranken en cigaren op kosten der stad krijgen tegen geschrevene verklaring met aanduiding van naam, dienstgraad en troepenafdeeling tot dewelke zij behooren. Deze vragen naar dranken en cigaren moeten beperkt blijven in matige grenzen zooals zulks het gebruik is in Officierencasinos in Duitschland.

Oostende, den 25 October 1914.

Get : von BERNUTH
Oberstleutnant en Ortskommandant.

De "Kommandantur" of bureel van den plaatsbevelhebber (Ortskommandant) is sedert gister gevestigd in de betalende jongensschool der Ooststraat. De duitsche vlag wappert aan die school.

Recht er over, in het huis van den heer Eduard JEAN, provincieraadsheer, gemeenteraadslid en referendaris onzer Koophandelsrechtbank, huist de Oberstleutnant en Ortskommandant von BERNUTH. 't Is nummer vier die we hebben in tien dagen tijds !

Duitsche schildwachten wandelen aan de deur.

In het huis van M. Charles VAN ISEGHEM, de welgekende eigenaar en oud-schepen van Oostende, woont ook een hooge kop. Boven de

deur hangt eene duitsche vod te slingeren.

Moesten wij de lijst opmaken van al de huizen, door hunne bewoners verlaten, die door de platkoppen gebruikt worden - en ook geplunderd wij zouden vele "Duinengalm's" vullen.

Onder de gewonden dezen namiddag binnengebracht, was een Oostendenaar, Rober CASIER, korporaal bij het derde linie en smidsknecht bij M. A. LESCRAUWAET, gemeenteraadsheer.

De 12 bronzen kanonnen, die een paar dagen geleden, op de Keizerskaai stonden en daarna naar het front werden gestuurd, zijn deze namiddag teruggebracht, stuk geschoten.

Het sanatorium van Dr DELCROIX, op Mariakerke-baden, moest heden, en morgen, op bevel der duitschers ontruimd worden.

Tot laat in den avond zetten de duitschers hun plunderingswerk voort in de winkels van wijnen en likeuren. Als 't alzoo voortgaat,. binnen kort blijft er in Oostende geene enkele flesch wijn of likeur meer over.

* * *

Te Westende-baden, in de "Avenue des Mouettes" waren deze morgen twee personen, de heer Emiel VANHECKE en de heer VANDYCK, deze laatste van Antwerpen, aan 't spreken in eene kamer van het tweede verdiep. Opeens viel eene bom : de heer VANDYCK kreeg een stuk in de borst, deed 4 stappen achteruit en viel dood. M. VANHECKE werd gekwetst aan den rechter schouder.

Woensdag 28 Oktober -

VEERTIENDE DAG DER BEZETTING

Gedurende de afgeloopen nacht zijn honderde duitsche gekwetsten alhier aangebracht. Gansch den morgen werden zooveel mogelijk gekwetsten met den trein weggedaan. 't Was noodig ook, want den ganschen dag is het eene ware processie van gekwetsten geweest. Ongelukkiglijk waren er eenige Belgen onder hen.

Van kwart voor 6 uur tot rond de zessen half kregen we... donderslagen te hooren. Dit maal was het niet te doen met de kanonnen, maar wel met d'hemelsche artillerie.

Rond acht en half ure van den morgen zien wij voor het huis van d'heer Eduard JEAN, Ooststraat, waar Oberstleutnant en Ortskommandant von BERNUTH huist, twee groote vuilbakken staan : de eene is opgepropt met oester- en kreeftenschelpen, de ander met vuil stroo en peerdedrek. Op de tafels, in de kelder, staan vuile champagneglazen en vuile schotels, in groote hoeveelheid. Men zou waarlijk moeten denken dat Obersleutnant, enz von BERNUTH zijn buikje een goed zielmisje doet ! Waarom zou hij zich geneeren ? Hij is, baas toch... zoo lang het duurt !

Van den ganschen morgen en tot 5 ure van den namiddag hooren wij kanongebulder, maar zeer, zeer ver. Rond 5 ure nadert het, doch rond 6 1/2 ure houdt het op. Personen, die al de kanten van Mariakerke of den Zeedijk gerocht zijn, vertellen dat er 5 groote oorlogschepen tusschen Westende en Nieupoort liggen.

Een Slijpenaar verhaalt dat de bewoners van het gehucht "Slypebrug" bevel gekregen hebben hunne woonsten te verlaten. Rond 11 1/4 ure werd, uit zee, hevig op dit gehucht geschoten.

De bevolking van Middelkerke zou, eveneens, bevel gekregen

hebben de gemeente te ontruimen.

De kinderen, verpleegd in het Sanatorium van Dr DELCROIX te Mariakerke-baden, hebben een onderkomen gevonden bij de Zusters van den H. Vincentius à Paulo, Langestraat (Ze zullen later naar O.L.V. College worden overgebracht).

Van heden af worden geene kerkelijke diensten meer gedaan in de kerk van Mariakerke-dorp.

De 15 zalen van het militair hospitaal lagen heden vol gekwetsten, waaronder 15 Belgen.

Onder de winkels waar heden wijnen, likeuren of tabak opgeeischt werden, melden wij de wijnhandels ROYON-KREMER, Breidelstraat, Jul. VERMEULEN, Euphrosine Beernaertstraat, BORGERS en ROYON, Keizerskaai, en BRIAS, Koninklijkestraat, alsook de tabakswinkel JANSSENS, Breidelstraat.

De duitschers beginnen het moede te worden dat de bevolking hunne gekwetsten zien aankomen - want, aan het Hôtel des Thermes, worden door duitschers te peerde de straat en de voorlanden vrij gemaakt.

Van 3 1/2 tot 4 1/2 ure gaf het muziek der mariniers een concert op de Groote Markt.

Rond 4 en half ure werden 3 groote kanonnen uit de statie gehaald en langs de Keizerskaai en de A. Pieterslaan in de richting van den Nieupoortschensteenweg overgevoerd.

In de hachelijke tijden die wij beleven is het pijnlijk te moeten bestatigen dat ook Oostendenaars deel nemen aan de plundering ! Wij dringen liever niet aan, doch wat moeten de duitschers, die zulks zien, denken van ons volk ?

Voortaan is het niet alleen verboden op den Zeedijk te wandelen maar bovendien, ten einde het aan iedereen onmogelijk te maken zelfs van op de hoeken der rampen naar den Zeedijk leidende, de zee te zien, zijn de rampen op half-hoogte afgesloten met touwen : een stuk goed, dat vroeger wit was, hangt aan die touwen te bengelen !

Sedert eenige dagen komen, in 't geniep, Hollandsche gazetten binnen, die ons een en ander weten te verhalen over den reuzenstrijd aan den Yser. Met gretigheid worden die bladen alhier gelezen.

* * *

Eenige minuten voor den twalven komt eene afdeeling matrozen-soldaten, muziek aan 't hoofd, de "Hauptwache" (hoofdwacht, - op den gelijkvloers van 't stadhuis, in een deel der lokalen van de Société littéraire) lossen. We zullen voortaan ieder dag dit spektakel hebben.

Van nu af, en tot verder orders, ieder namiddag, om 3 ure, ter Groote Markt, militair concert.

(wordt vervolgd)

ONS MUSEUM IS OPEN

ELKE ZATERDAG VAN 10u. tot 12u.
15u. tot 17u.

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAUW

REMOORTERE, Julien van - Ostendiana R.355/181
Fietsen door West-Vlaanderen. Tielt : Lannoo, cop. 1990.

BAILLEUL, Pierre - Ostendiana B.156/6
Guide Delta de la Côte = Deltagids van de kust. Brussel : Ed. Delta, cop. 1990.

FLORIZOONE, Alberic-Joseph - Ostendiana F.340/1
"Meli", mijn leven. Adinkerke : A.-J. Florizoone, 1990.

AMYS, André - Ostendiana A.316/2
The dinghy story : een gedramatiseerde reconstructie van verschillende vluchtverhalen uit de jaren 1940 en 1941. Oostende : A. Amys, 1988.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/329
Brugges droom : verleden en toekomst van de haven. Catalogus tentoonstelling. Brugge : Uitgave Kredietbank; Druk. Die Keure, 1990.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/328
Schilders van de stad : tentoonstelling in de Sint-Audomaruskerk te Vinkem-Beauvoorde, van 14 jul tot 19 aug 1990. Catalogus. Veurne : s.n., 1990.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/327
Gerard Holmens : beeldhouwwerken, van 1955 tot heden : tentoonstelling Museum voor Schone Kusnten Oostende, 7 jul - 2 sep 1990. Catalogus samengesteld door N. Hostyn. Oostende : Museum voor Schone Kunsten Oostende 1990.

Piers, Jan - Ostendiana P.481/1
Jan Piers : 1920-1990. Uitgegeven door Oostendse Persclub; in samenwerking met Jan Piers. Oostende : Oostendse Persclub, 1990.

FLEMING, Hanns Theodor - Ostendiana F.320/1
Jef van Tuerenhout, oder die Magie des Nächtlichen. Deinze : druk. De Muyter, 1990.

BEKAERT, Piet - Ostendiana B.405.1/1
Piet Bekaert : schilderijen 1982-1988; ingel. door Hugo Brutin. Tielt : Lannoo 1989.

MASEREEL, Frans - Ostendiana M.295/73
La ville. Paris : Ed. Herscher, 1988. Uitsluitend houtsneden.

KAMAGURKA - Ostendiana K.151/13
Lava TV. Antwerpen : Loempia 1990.

KAMAGURKA - Ostendiana K.151/14
Lava deel 2. Antwerpen : Loempia 1987.

NAERT, Urbain - Ostendiana N.126/26
Het postkantoor : polsslag doorheen 190 jaar Eernegemse geschiedenis. Eernegem : U. Naert, 1989.
Deel 1 : 1809-1914.

DECRETON, Luc - Ostendiana D.242/1
La cloche ou la gloire ? : roman. Bruxelles : Les Editions du Courrier A.L.F. 1989.

MASEREEL, Frans - Ostendiana M.295/75
Bilder gegen den Krieg. Frankfurt a.M. : Zweitausendeins, 1985.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/318
Ferdinand Schirren 1872-1944 : aquarelles : catalogue précédéde d'études par Serge Goyens de Heusch et Trees Deryckere. Oostende : PMMK, 1990.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/319
Ferdinand Schirren : tentoonstelling PMMK Oostende : 8 apr - 4 juni 1990. Oostende : PMMK, 1990.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/320
Marinus Boezem en Piet Dieleman : tentoonstelling in het PMMK Oostende, van 7 april tot 7 mei 1990 : catalogus samengesteld door Karel Kruijsen. Gent : Druk. Snoeck-Ducaju, 1990.

OOSTENDE - Ostendiana O.305/52
Oostende, "Koningin der Badsteden" : portiek der solarium : brochure. Oostende : s.n. 1938 of 1939.

ENSORIANA

In de "Echo d'Ostende" van 7 november 1875 vonden we deze annonce terug nopens het faillissement van handelaar James ENSOR. Het betreft hier de vader van kunstschilder James ENSOR. Hij werd uit Engelse ouders te Brussel geboren en huwde te Oostende op 4 mei 1859 met Marie HAEGHEMAN, dochter uit een familie van handelaars in souvenirs, porcelein, strand- en karnavalartikelen.

Na dit faillissement werd de zaak op naam van zijn echtgenote verder gezet, terwijl hij steeds verder afzakte in alcoholisme en nietsdoen.

Norbert HOSTYN

EXTRAIT

prescrit par l'article 472 *de la loi du* 18 *avril* 1851.

Par jugement du tribunal de commerce d'Ostende en date du 6 novembre 1875 le sieur JAMES ENSOR, marchand à Ostende, a été déclaré en état de faillite.

L'ouverture de la faillite est fixée au 3 juillet 1873, sauf les droits des parties intéressées.

Monsieur A. Valcke, juge près le tribunal de commerce d'Ostende, est nommé juge commissaire et M. Jacques Montangie, avocat en la même ville, est nommé curateur de la faillite.

Le jugement ordonne aux créanciers de faire au greffe du tribunal la déclaration de leurs créances dans le délai de dix jours, à compter de la date du même jugement fixé au 18 novembre 1875, à onze heures en la salle d'audience dudit tribunal, la clôture du procès-verbal de vérification des créances et les débats à naître de cette vérification à l'audience du 24 novembre 1875.

Pour extrait conforme :
Le Greffier
CH. JANSSENS.

POEZENSCHILDERES TEKENT OOSTENDSE WATERTOREN

Deze maal een uniek beeld op de watertoren in het Leopoldpark.

Het betreft een potloodtekening van de eminente Hollands-Brusselse schilderes Henriette RONNER (1821-1909) vooral gekend van haar taferelen met honden en poezen.

De tekening is gemaakt naar de natuur op 19 juli 1883.

Verdere gegevens over die watertoren die slechts een kortstondig bestaan had (1871-1894), en allang uit het geheugen van onze stadsgenoten is gewist, leest U in het boek van ons betreurde lid André VANDENAUWEELE, "Gas, electriciteit en water te Oostende" (1982).

Vergelijk deze foto ook met het iconografisch materiaal in :

- De Plate 86/55
- Het Oostende van toen nr. 147 en 148.

Norbert HOSTYN

Nota : Na de polemiek over het schilderij "De eerste watertoren" (De Plate blz. 90/88, 90/160 en 90/167) eindelijk een afbeelding waarvan we met zekerheid de "artiest" kennen !

IN DIT NUMMER

blz. 261 : J.P. FALISE : Een verhaal apart over de Anglikaanse kerk.

blz. 262 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - LXIII t.e.m. LXVIII en aanvullingen.

blz. 264 : I. VAN HYFTE : "Oostends" bijgeloof.

blz. 265 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (9).

blz. 269 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving (18).

blz. 273 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.

blz. 279 : J.B. DREESEN : Pieren of wormen steken.

blz. 280 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens Wereldoorlog I (12).

blz. 285 : A. SWYNGEDAUW : Ostendiana.

blz. 286 : N. HOSTYN : Ensoriana.

blz. 287 : N. HOSTYN : Poezenschilderes tekent Oostendse watertoren.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

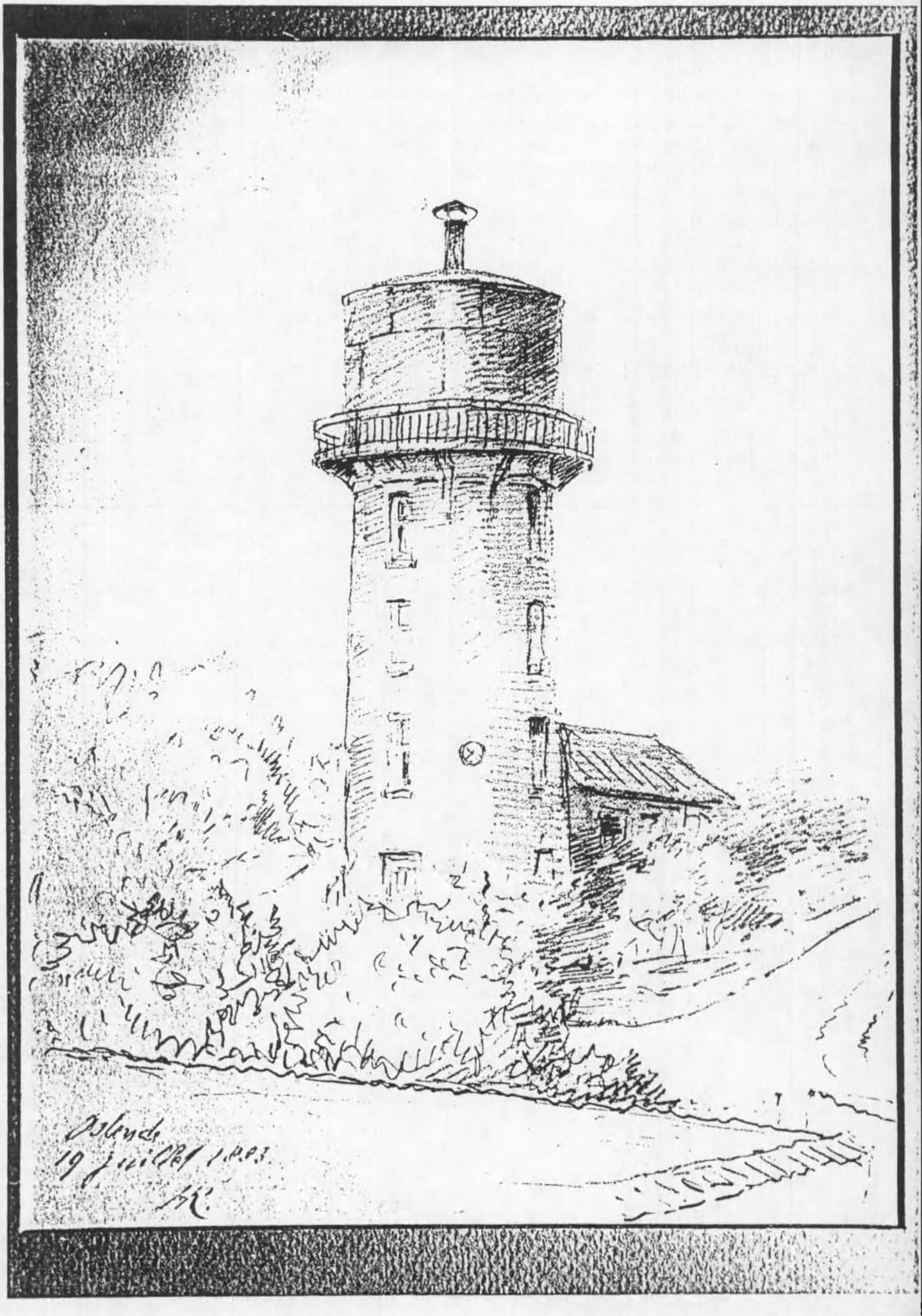

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Noordzandstraat 72, BRUGGE Tel. 050 - 33 73 12
Jozef II straat 25, OOSTENDE Tel. 059 - 70 21 13

□

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD
Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

WIST U DAT ONS HEEMMUSEUM BESCHIKT OVER

- een documentatiecentrum met meer dan 2.000 krantenknipsels (+ volgens onderwerp alfabetisch gerangschikte steekkaarten)
- 30 tijdschriften uitgegeven door andere Heemkringen en Verenigingen voor Familiekunde

TER INZAGE VAN ONZE LEDEN EN BEZOEKERS TIJDENS DE OPENINGSUREN VAN HET MUSEUM.

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen

Tel. 059/80 15 53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	J.B. DREESEN	J.P. FALISE	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 Nr. 11 november 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten die de Kring organiseert.

NOVEMBER I - ACTIVITEIT

In samenwerking met Oostende Ciné-Club, bij monde van de heren BAES en GHAEYE op

donderdag 8 november om 14u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6

een filmvoordracht onder de titel

OOSTENDS FILMARCHIEF

met beelden van het Openluchtfeest van de Stadsscholen, de inhuldiging van het Speelplein, het bezoek van de ongehuwde Prins Albert aan Oostende, het bezoek van Koning Boudewijn aan Oostende en een filmtje "Uit het leven van een renpaard".

Deze activiteit werd reeds aangekondigd in het oktober nummer, met deze aankondiging brengen wij het U even in herinnering.

Wij hopen U talrijk aanwezig te zien op de namiddagvoordracht.

NOVEMBER II - ACTIVITEIT

Op

donderdag 29 november 1990 om 20u30

brengt de Oostendse Heemkring "De Plate" u een voordracht met documentatiemateriaal in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Onderwerp : OOSTENDSE EN ANDERE BRONNEN VOOR DE FAMILIEGESCHIEDENIS IN DE 19de EN DE 20ste EEUW

Spreker : de heer E.A. VAN HAVERBEKE, Voorzitter van de V.V.F. Oostende, Secretaris-Generaal van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde.

De "democratisering" van de familiekunde, is er de oorzaak van dat deze hobby vandaag "in" is, nooit telden de archieven in ons land zoveel bezoekers op jacht naar hun voorouders. Een wat minder prettige vaststelling is het enorme geklungel van vele bezoekers die zich nooit de moeite getroosten één of ander handboek over

de materie te raadplegen. Ze duiken onvoorbereid in onze Stads- en Rijksarchieven, gebruiken - of misbruiken - tevergeefs waardevolle oude documenten, om toch zo vlug mogelijk, een voorouder - soms slechts een naamdrager - terug te vinden in de 16e eeuw... want U kent toch ook de vraag "hoever bent U gekomen met Uw Stamboom ?" waarop dan past te antwoorden "tot in 1500" wat dan meestal een blik van diepe bewondering oplevert.

Er wordt dus veel te weinig aandacht geschonken aan de 20e en 19e eeuw, tijd waar onze - en Uwe - grootouders, overgrootouders en betovergrootouders hebben geleefd.
Dat is ongeveer de boodschap die de spreker in zijn voordracht verwerkt.

Na een korte inleiding over het soort van "Stambomen - kwartierstaten" enz. maakt Eddie VAN HAVERBEKE, ons wegwijs in de diverse bronnen en hun nut voor de familiegeschiedenis, meestal zijn deze bronnen identiek voor ieder stad en dorp in Vlaanderen, spreker zal echter wel enkele specifieke Oostendse bronnen nader belichten.

Het samenstellen, opsporen en neerschrijven van een familiegeschiedenis is een boeiende vrijetijdsbesteding, die voldoende uitdaging inhoudt en tevens voor een aantal "kicks" zorgt om U jarenlang bezig te houden. Bovendien is het één van de zeldzame hobby's die men gerust voor een tijd in de bureaulade kan opbergen en maanden - zelfs jaren - nadien opnieuw kan bovenhalen zonder de draad te verliezen.

De heer VAN HAVERBEKE voorstellen is water naar de zee dragen. Hij is een uitstekend spreker die als strijder van het eerste uur voor de Vlaamse Familiekunde op meer dan 25 jaar ervaring kan bogen. Hij publiceerde een studie over de Valckes van Oostende, maakte de kwartierstaat op van verschillende eminente Oostendenaars. Familiekunde is nauw verweven met de Heemkunde en deze voordracht is dan ook een must voor veel van onze leden. Wij rekenen stellig op Uw aanwezigheid.

DECEMBER I - ACTIVITEIT

Onze jaarlijkse KLEINKUNSTAVOND, voorafgegaan door het jaarlijks souper van de Kring gaat door op

zaterdag 8 december 1990 om 19.00 uur

in de sfeervolle zaal van Restaurant BENNY, hoek Langestraat en Vlaanderenstraat. Het restaurant heeft een parking voor de klanten.

Op de menu staan

Aperitief

Tomatenroomsoep

Garnalencocktail

Lamsgebraad met gratin Dauphinoise

Nagerecht

De gekende Oostendse orgelist en accordeonist Julien MESSENS zal ons gedurende een deel van de maaltijd vergasten op een zachte, digestieve muziek om ons daarna een brede waaier van Oostendse en andere Vlaamse liedjes te brengen. Dit houdt meteen reeds een belofte in voor een aangename avond.

De deelname in de kosten bedraagt 650 Fr (zeshonderd vijftig) per

persoon. Hierin zijn begrepen het aperitief, de maaltijd en het optreden.
De drank is uiteraard niet inbegrepen en dient men, elk voor zich of voor de tafel, onmiddellijk af te rekenen.

De deelname in de kosten gebeurt door storting op rekening :

000-0507753-55
Jan Dreesen
Rode Kruisstraat 4 - Oostende

met vermelding "Deelname aan souper en kleinkunstavond, 8 december met X personen" en dit vóór maandag 3 december.

Wij rekenen stellig op Uw aanwezigheid en elk zegge het voort.

J.B. DREESEN

VEILING 1991

Op donderdag 31 januari 1991 gaat de jaarlijkse Veiling van De Plate door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetaillleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

ø Ø Ø ø

LIDGELD 1991

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring DE PLATE is voor 1991 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin. Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting door ons ontvangen op 23 november) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "DE GROTE HOTELS" gekozen.

Jean Pierre FALISE
Penningmeester

Mevrouw UZIELLI - BRASSEUR (1807-1896)

Een weinig gekend weldoenster van de kerk, van het katholiek onderwijs, van de armen en van de vissers te Oostende. (1)

door Raymond VANCRAEYNEST

Mevrouw UZIELLI, geboren Thérèse Rosalie BRASSEUR te Oostende op 22 september 1807, was de dochter van Joannes Bernardus BRASSEUR (°Kemzeke-Waas 22/11/1765) en van Maria Judith VANHECKE (°Oostende 20/01/1772). Ze was te Oostende gehuwd op 12 december 1832 met Mathieu UZIELLI, °Londen 25/01/1806, +Oostende 05/10/1860, zoon van Joseph UZIELLI en van Esther DESOUZA, die beide te Londen overleden zijn.

Het echtpaar Mathieu UZIELLI-Thérèse BRASSEUR woonde te Londen, Hannover Lodge, Regent's Park. Mathieu UZIELLI was er bedrijvig in de in- en uitvoerhandel met het vasteland. Hij had o.m. nog twee broers Theodose en Clement UZIELLI die wisselagenten waren te Londen.

's Zomers kwamen ze vaak verblijven te Oostende bij haar zuster Monique Josephe BRASSEUR (°Oostende 26/08/1795, + id. 06/01/1863) die gehuwd was met Antonius Joannes Ludovicus RYCX (°Oostende 18/01/1792, + id. 20/06/1855), notaris (1825-1855), voorzitter van de Burgerlijke Godshuizen en gemeenteraadslid. Dit echtpaar woonde in het statig gebouw op de hoek van de Brabantstraat en de Capucijnenstraat, waar Mathieu UZIELLI trouwens overleden is. Zijn weduwe Thérèse BRASSEUR bezat aan de overkant van de Capucijnenstraat een huis (nu Oude Mijnplein) dat ze ter beschikking stelde van de onderpastoor van de grote kerk die de Capucijnenkerk bediende. Op de eerste verdieping van dit huis had ze een rouwkapel ingericht ter nagedachtenis aan haar overleden man. Deze kapel werd gewijd op 13 juni 1863 en op 18 juni werd toelating verleend aan mevrouw UZIELLI om in haar private kapel mis te laten lezen voor de duur van één jaar. Deze toelating werd telkens met een jaar verlengd totdat in oktober 1868 de toelating, bekomen van de Paus, gegeven werd door bisschop FAICT om er eeuwig mis te laten lezen. De eerste onderpastoor die in dat huis zijn intrek nam was Clemens VAN DE CASTEELE; hij zorgde tevens voor de besteding van de aalmoezen van de eigenares. Na zijn benoeming op het einde van 1867 ging onderpastoor Petrus BRULOIS er in wonen.

Op 19 maart 1893 werd mevrouw UZIELLI door bisschop FAICT, op aanvraag van paster PYPE, wegens haar toewijding aan haar geboortestad en aan de vissers, voor eeuwig benoemd tot "Beschermster en Patrones van het Werk van het Patronaat van de Visserskinderen te Oostende".

Mevrouw UZIELLI is te Londen overleden op 31 december 1896. Ze had haar eigendom te Oostende geschonken aan Mgr. Patrick FENTON, St Thomas, Fulham, Londen. Deze wilde het huis aan de bisschop van Brugge schenken op voorwaarde 1) dat het huis mocht bewoond worden door de bedienaar van de Capucijnenkerk, 2) dat de grote plaats, die als private kapel werd gebruikt, als openbare kapel zou ingericht worden, 3) dat op elke eerste zaterdag van iedere maand, en ook op de verjaardagen van hun overlijden, de H. Mis er zou opgedragen worden tot ziellafenis van Mathieu UZIELLI en Thérèse BRASSEUR. Een geldsom is beschikbaar om in die missen te voorzien en ook om in die kapel een gedenksteen te plaatsen.

Het bisdom kon niet akkoord gaan met deze voorwaarden en drukte de wens uit deze eigendom liever aan de kerkfabriek van de grote kerk te geven. Een maand later liet het bisdom weten dat de toelating gegeven door bisschop FAICT, die bekomen was van de H. Stoel voor eeuwig, niet kon verlengd worden na de dood van mevrouw UZIELLI. Daarop liet Mgr. FENTON weten, als de kapel niet langer meer mocht bestaan, hij het huis zou laten afbreken en het terrein verkopen.

---

(1) Wat hieronder volgt is geen diepgaande exhaustieve studie, maar het zijn slechts enkele aanwijzingen, die terloops werden genoteerd tijdens mijn opzoekingen over de geschiedenis van het O.L.V. College van Oostende, uit "De Zeewacht" en uit het archief van het bisdom Brugge, in 't bijzonder uit de Acta Episcoporum Brugensium.

UITSPRAKEN DOOR DE POLITIERECHTBANK VAN OOSTENDE IN 1864

door Ivan VAN HYFTE

Je hoort wel eens iemand schokschouderend beweren dat het gezag om zeep is. Rechtbanken kunnen de stapels dossiers niet altijd aan door overbelasting, de burger neemt soms zelf het recht in eigen hand en op kleinere schaal ondervindt het individu in zijn eigen leefsituatie hoe moeilijk een sanctioneren wordt doorgevoerd en hoe frustrerend het is te zien hoe een laakbaar feit wordt weggewuifd.

Geruisloos schuiven de grenzen van de tolerantie verder op.

Iedere tijd of eeuw weerspiegelt in zijn rechtspraak zijn maatschappelijke normen en criteria.

Zijn wij te laks of was de negentiende eeuw te streng ?

Aan de hand van een reeks veroordelingen uitgesproken in 1864 door de Oostendse politierechtbank wil ik aantonen dat bepaalde overtredingen waaraan de buurtbewoner ook nu aanstoot neemt (en waarbij hij soms machteloos tegenover staat) toen al de aandacht van de wetgever trokken.

Let op de "zware" vergrijpen, bedenk de waarde van het geld en herken de actualiteit van de feiten.

Uitspraak op 5 februari 1864

- om een paard te mennen aan te hoge snelheid :
  6 frank boete of 2 dagen gevangenis
- om op de markt bedorven vlees uit te stallen :
  5 frank boete of 1 dag gevangenis
- om schade te berokkenen aan andermans eigendom :
  11 frank boete of 2 dagen gevangenis
- om valse gewichten te gebruiken :
  20 frank boete of 8 dagen gevangenis
- om schade toe te brengen aan de haag van de "Jardin Leopold" :
  1 dag gevangenis
- om vuilnis op de openbare weg te gooien :
  1 frank boete of 1 dag gevangenis
- om te urineren tegen iemand anders eigendom :
  6 frank boete of 2 dagen gevangenis

- voor het plegen van geweld en het uiten van beledigingen :
  1 dag gevangenis
- om putten te ruimen zonder toestemming :
  1 frank boete of 1 dag gevangenis
- voor lastertaal :
  10 frank boete of 1 dag gevangenis
- om de verlichting van materialen op de openbare weg te verwaarlozen :
  1 frank boete of 1 dag gevangenis
- om nachtelijk geluid :
  11 frank boete of 3 dagen gevangenis

Uitspraak op 15 april 1864

- om het straatniveau te verlagen :
  2 frank boete of 1 dag gevangenis
  het binnen de 14 dagen in zijn oorspronkelijke staat te herstellen
- om zijn stoep vóór zijn huis niet te herstellen :
  1 frank boete of 1 dag gevangenis

Uitspraak op 11 november 1864

- voor overtreding op het reglement van de prostitutie:
  5 frank boete of 1 dag gevangenis
- om zijn rijtuig 's avonds niet te verlichten :
  1 frank boete of 1 dag gevangenis
- om op strooptocht te gaan :
  2 frank boete of 1 dag gevangenis
- voor overtreding op het reglement betreffende sluiting van herbergen :
  3 frank boete of 1 dag gevangenis

SCHRIJVERS AAN ZEE (10)

door Emiel SMISSAERT

Hubert Lampo (°1920) voelt zich prima aan de kust :

> De vakantiesfeer aan zee heb ik steeds prettig gevonden; ik ervoer haar (vooral vroeger) als een soort van surrealistisch klimaat. Als knaap was ik er steeds verbijsterd door het aantal mooie mevrouwen, die zich misschien voor een deeltje hebben afgekleurd op mijn latere romanheldinnen. Nog duidelijk herinner ik mij de overweldigende indruk die, als kind nochtans, het parfum van zo'n fraaie jongedame op mij maakte, zulks op een zonnige voormiddag op de dijk in De Panne. Zulke olfactieve indrukken zijn een rol in mijn boeken blijven spelen !

Hubert Lampo kwam ook graag in Oostduinkerke, waar leden van zijn schoonfamilie een flat hadden. Oostende is hem evenmin onbekend : deze stad is voor hem in de eerste plaats de uitvaarthaven naar Engeland, "die een grote rol in mijn werk speelt". Af en toe kwam hij, vooral dan om professionele redenen, naar de Koningin der Bad-

steden; was het niet in zijn functie van inspecteur der openbare bibliotheken, dan als schrijver en als journalist ter gelegenheid van kunsttentoonstellingen. En als er Dagen van de Vlaamse Gids plaats hebben, komt Hubert Lampo die wel eens bijwonen (77).

Hugo Raes (°1929) voelt zich eigenlijk :

> een "man van de zee". (...). Het was oorspronkelijk ook mijn ambitie te gaan "varen", maar gebrek aan werkgelegenheid in die sektor in de jaren vijftig-vijfenvijftig, gaf een andere wending aan mijn leven. Later kochten wij dan een kleine, open zeilboot van vier meter en daarmee hebben wij vele zee-avonturen beleefd, ook aan onze kust. Nog later hadden wij een zeven meter lange kajuitzeilboot waar wij o.a. op de Waddenzee een hachelijk avontuur mee beleefden in onverwacht opgekomen zwaar weer. Vier jaar na de aanschaf daarvan kochten wij een echt zeewaardige Engelse zeilboot (Westerley Centaur) en zeilden hem in sneeuw en vriesweer over - eind maart - van Southampton naar Calais. Vijf jaar lang hebben wij ermee intens gezeild op zee en ook vaak in de Vlaamse kusthavens gelegen waar wij genoten van de heerlijke zeevruchten (stalletjes en terrassen, winkels en restaurants). Vijf jaar later kochten wij een tweedehandse negen meter motorsailor die wij na vier jaar van de hand moesten doen wegens de crisis plus zeilmoeheid van mijn vrouw plus pijnen in de handen en armen van mij. Ooit hoop ik weer een kleinere zeilboot (oude) te kopen van 6,5-7 meter en er weer vaak mee naar de Belgische kust te varen. Misschien volgend jaar (=1898) ?... (78).

Maria Rosseels (°1916) daarentegen verklaart, dat de Belgische kust (en overigens de zee in het algemeen) nooit een rol in haar leven gespeeld heeft, noch haar literair werk beïnvloed. "Vanzelfsprekend vind ik de zee - én de oceanen - iets overweldigends; maar, als het op vakantie aankomt, voel ik mij, als échte Kempenaar, meer thuis in bossen en weiden. Als ik kinderen had gehad, zou het natuurlijk anders liggen; ik kan mij, voor kinderen, geen idealer vakantie-oord voorstellen dan onze kust" (79).

Ward Ruyslinck (°1929) is, vooral als kind, vaak aan zee geweest, waar hij samen met een inmiddels overleden suikertante zorgeloze vakanties doorbracht (80). Het gedicht Op een ezel aan zee (81) herinnert aan één van die dagen, doorgebracht ergens aan de Belgische kust. "Toen (...) werd ik bevreesd door haar gehesen/ op een blinde, hese ezel/ en langs de zandkastelen/ en de mosselkreken rondgereden (...)". Een paar foto's zijn uit die periode bewaard gebleven en gepubliceerd geworden (82).

> Ook als volwassene ben ik af en toe, hoewel minder regelmatig, aan zee geweest. In juni 1957 verbleef ik als spreker op de Dagen van de Vlaamse Gids te Oostduinkerke. Dit literair week-end inspireerde me tot het verhaal Dicht bij het water, dat in 1959 in de verhalenbundel De Madonna met de buil werd opgenomen. Voorts speelt in de roman Wurgtechnieken (1979) de badplaats Knokke-Heist als decor een belangrijke rol (83).

Clem Schouwenaars (°1932) daarentegen verafschuwt de Belgische

kust. Wel heeft hij gedurende ruim vijftien jaar gewoond in de Westhoek.

> (...), maar dan in functie van de vlakte - de weerslag daarvan is het duidelijkst te vinden in mijn roman De Seizoenen - en zeker niet in functie van de zee. In mijn prille jeugd heb ik daar nog wel eens een vakantie doorgebracht, in Koksijde, maar dat was dan in de tijd toen je de golven nog niet schuwde uit angst voor besmetting, en toen je nog geen oog had, als kind, voor de lelijkste dijk-bebouwing van Europa.
> Mocht de kust in mijn werk ooit aan bod komen, dan zal het aspect daarvan alleszins negatief uitvallen (84).

In zijn uitvoerige, knap geschreven en gecomponeerde romancyclus Emily Beyns laat Schouwenaars het gezin van notaris Maurice Lande en hoofdfiguur Emily Beyns een zomervakantie doorbrengen te Oostende. De kuststad wordt er ronduit afgekraakt (85) :

> Ostende reine des plages. Wie deze uitdrukking nog durft gebruiken, bewijst op zijn minst dat hij geen al te hoge dunk heeft - om het zacht uit te drukken - over het vrouwelijk element in de dynastie. Tenzij men bereid is grauwe aftakeling te idealiseren en zich te dwingen tot een houding van traditionele eerbied, die men de hoge leeftijd verschuldigd zou zijn. Ook al gaat daar geen wijsheid van uit, doch slechts een zielige blindheid voor het manifest feit dat de jeugdige aantrekkelijkheid al heel lang geleden voorgoed vergaan is. Een verkalkte en versteende legende. Een stad met deerniswekkende pretentie. Weggeschoven tot aan de uiterste rand van de provincie. Een stad van weggeworpen frietzakken en hondedrollen. Van verlopen matrones en vechtende Engelsen. Een stad, waar men de nabijheid van de zee niet vermoed.

Paul Snoek (°1933-1981), pseudoniem van Edmond Schietekat, was gedurende twee jaren gevestigd te Nieuwpoort-Bad, van 1966 tot 1968. In deze tijdspanne ontstond de dichtbundel De zwarte muze (1967). Heel wat later had te Oostende de eerste ontmoeting plaats tussen Snoek en zijn toekomstige, tweede echtgenote Martine Laroye. Tot in april 1976 heeft de dichter te Oostende geleefd en gewoond in de Christinastraat; zijn stamkroeg was de Jamaïque, gelegen aan de Oosthelling van het Kursaal. Het ging Paul Snoek al een hele tijd niet voor de wind en hij was heel blij, dat dokter Alexander hem aan een baan hielp in het Zeepreventorium in De Haan. Maar ook daar hield hij, de onstandvastige, het niet lang uit : na één jaar, in april 1977, nam Paul Snoek zelf ontslag uit deze betrekking.

Over het leven van Piet van Aken (1920-1984) is niet bijster veel geweten. In de naoorlogse periode was hij even veelbelovend, gekend en gevierd als L.P. Boon, Hubert Lampo, Johan Daisne. Ja, hij dééd ook weinig om beter bekend te geraken bij het "grote publiek" : hij stond zelden interviews toe en beantwoordde vragen bij voorkeur schriftelijk. Wél bestaat, gelukkig, een TV-portret dat Joos Florquin opgenomen heeft voor de welbekende reeks Ten huize van... (deel 15, 1979). Hoewel Van Aken in zijn romans en verhalen verschillende

decors heeft gekozen (met een voorkeur voor de Rupelstreek) en uiteenlopende onderwerpen behandeld heeft (een uitzonderingspositie neemt hierin zijn bekende roman De blinde spiegel uit 1981 in), vertoont zijn proza een zeldzame samenhang, concludeert Dr. Anne Marie Musschoot in een studieschets van Van Akens werk en betekenis. "Hij portretteerde bij voorkeur de 'gewone' mens en zag diens problemen op algemeen menselijk vlak. Zijn visie wordt gekenmerkt door een nadrukkelijke sociale bewogenheid en een vrij somber determinisme" (86).

Één van de twee zonen, de gezaghebbende criticus Paul van Aken, gunt ons een uitvoerige blik op het leven van het gezin Piet van Aken aan de kust (87), een zeer menselijk portret van een publiciteitsschuwe schrijver :

> Ons gezin (vader, moeder, mijn twee jaar oudere broer en ik zelf) verbleef sedert de vroege jaren '50 zeer geregeld aan de Belgische kust. De eerste keer was dat nadat ik geopereerd was (amandelen), in 1953 of 1954. Wij gingen altijd naar Blankenberge, waar we in hotel "Floréal" of "Germinal" verbleven, uiteraard zou ik haast zeggen, want als vakbondbediende en redacteur van De Werker (het blad van het ABVV) was dat de aangewezen plaats voor de vakantie. Wij verbleven dan in de zomermaanden zo'n twee à drie weken in deze kustplaats en deden er niets anders dan naar het strand te kuieren of in de straten rondlopen, en 's avonds voor de dagelijkse wandeling op de dijk. Ik veronderstel dat mijn vader dat graag deed, aangezien wij ieder jaar (of toch ongeveer) teruggingen, maar op zijn literair werk van die jaren (Het Begeren, Klinkaart) heeft dat geen enkele invloed uitgeoefend. Ongetwijfeld was hij onder de indruk van de zee, hij kon immers lang en intens staan turen naar het water en de golfslag en als gewezen sportman waagde hij zich ook wel eens in de zee, die toen nog niet door olievlekken geteisterd werd, hoogstens door een kwallenplaag. Als jongeman had hij de kust immers reeds leren kennen via de socialistische beweging, waar zijn moeder ("moeder Sinna" zoals ze werd genoemd) zowat de rol van monitrice speelde, een voor die tijd toch vooruitstrevende functie.
> Wij zijn uiteraard niet altijd naar Blankenberge blijven gaan. In de jaren zestig ontpopten wij ons als dagjesmensen, die de zondag naar de kust reden, urenlange files trotseerden om toch een plaatsje in de duinen te veroveren. Wij reden dan Blankenberge voorbij en installeerden ons in Wenduine, waar wij zogoed als een vaste honk in het zand hadden. De boterhammen smaakten er bijzonder lekker. Op de terugreis deden we Blankenberge wél aan : wij wandelden langs de yachthaven (mijn vader verkoos de vissersschuiten boven de gesofisticeerde vaartuigen van de oude en nieuwe rijken) en aten dan steevast een ijs(je) in de cremerie "Au bouquet romain", waar hij ofwel het huisgerecht ofwel de zogenaamde cantaloup verkoos.
> Een tijdje zijn wij ook naar Zeebrugge geweest, dat toen nog niet verloederd werd door terminals

allerhande en dat zelfs nog niet ontdekt was door het toerisme of de nijverheid. Wij bezochten er vrienden en ik herinner me die dagen als de vervelendste uit mijn jeugd. Alleen de wandelingen op het strand zijn me bijgebleven. Op het einde van de jaren zestig had mijn vader een filmcamera gekocht en als verstokte cinefiel zag hij in de zee en de aanspoelende dingen allerlei ingrediënten uit avonturen- en griezelfilms. Dus moet de zee toch een onweerstaanbare aantrekkingskracht op hem hebben uitgeoefend. In ons dialect heette zij "eendelijk" te zijn, wat zoiets betekent als "afschrikwekkend", "griezelig", maar tegelijk toch "fascinerend" en "attractief". De kunstenaar als boetseerder van paradoxen kwam dan in hem boven.
Tot de vaste uitstappen, telkens als we aan de kust waren, behoorde het bezoek aan Oostende, waar wij de zeedijk op en af wandelden. Een hooggeplaatst collega van mijn vader bezat daar een flat en soms gingen we er op bezoek. In hetzelfde gebouw verbleef Louis Major, mijn vaders rechtstreekse baas (...). En merkwaardig genoeg, als u de slotbladzijden van De Goddemaers er op naleest, dan vindt u daar de beschrijving van een man die vanuit zijn flat over de zee uitkijkt. Het is een van de weinige "marines" in het werk van mijn vader, maar het is bijzonder relevant : dat moet hem getroffen hebben, dat gevoel van eenzaamheid dat je bij het water overvalt en waar je toch toe aangetrokken wordt. Maar daarover spreken deed hij nooit, hij verwerkte zijn indrukken en gevoelens in stilte. Voor ons was hij dan een vader die met zijn kinderen speelde, later, toen wij te oud om te spelen waren geworden, die met zijn vrouw wandelde of zich met haar liet fotograferen. Het behoeft dan ook geen betoog dat de fotoalbums uitpuilen van de kiekjes van de kust, van Het Zoute (waar mijn moeder graag de etalages bekeek) tot Nieuwpoort (de vissershaven) of verder, Adinkerke, De Panne. Schelpen rapen behoorde tot de favoriete bezigheden, iets wat hij veel, veel later nog deed, maar dan voor zijn kippen.

---

(77) Brief Hubert Lampo d.d. 20 mei 1988.
(78) Brief Hugo Raes d.d. 13 juni 1989.
(79) Brief Maria Rosseels d.d. 23 mei 1988.
(80) Brief Ward Ruyslinck d.d. 23 mei 1988.
(81) W. Ruyslinck : Hunkerend gevangen (Baarn : De Prom, 1988), p. 27.
(82) G. Durnez : Vlaamse schrijvers : vijfentwintig portretten (Antwerpen, 1982), p. 37. Op deze foto berijdt Ruyslinck een pony en niet de ezel uit zijn gedicht. De brochure Een introductie tot Ward Ruyslinck (1983) drukt een andere foto af : Vakantie aan zee met tante.
(83) Brief W. Ruyslinck d.d. 23 mei 1988.
(84) Brief Clem Schouwenaars d.d. 22 juni 1988.
(85) C. Schouwenaars : Emily Beyns, of Het Heilig zwijgen (3de druk. Antwerpen, 1988), p. 663.
(86) A.M. Musschoot : Piet van Aken, in : "Boekengids", nr. 3, maart 1988.
(87) Brief Paul van Aken d.d. 29 mei 1988.

T.C. MATIC

Freckleface - Tjens Couter - T.C. Matic - Arno
Uit de bluesgroep Freckleface (A. Hintjens, P. Decoutere, Jean Lamote, Paul Vandecasteele) ontstond midden jaren 70 de hardrock-groep Tjens-Couter. De twee delen uit de namen Arno Hintjens en Paul Decoutere. Traden op met o.a. Karel Bogard te Bilzen. Tussen 1975 en 1978 brengen ze verschillende singles en een LP uit. Treden dan op onder de naam Tjens-Couter en T.C. Band. In 1980 bestaat de groep uit A. Hintjens, vocaal; P. Decoutere, gitaar; Fernand Baelen, bass; Rudy Cloet, drums en Serge Feys, toetsenman.

In datzelfde jaar wordt het T.C. Matic, bestaande uit : Serge Feys, Ferre Balls, Arno, R. Cloet en Jean-Marie Aerts in vervanging van P. Decoutere. Ze gaan de New Wave toer op, wat zij echter White Rhythm noemen : muziek of ritme van het Westen. In 1980 zijn ze te horen op Ostend Rock Festival te Zandvoorde. Treden in 1981 op tijdens het Rockfestival van Torhout-Werchter en verder in binnen- en buitenland : o.a. te New-York in 1985, te Parijs in 1986. Voorjaar 1986 : bericht in de kranten : "Failliet van de Belgische Rock, T.C. Matic stopt ermee" !

Arno (de paus van de Belgische Rock !) gaat solo, vanaf juni 1986 evenwel, begeleid door enkele ex-T.C. Matic-leden. Vooraf werden een solo LP en singel uitgegeven. Arno is de ster in de Belgische film "Skin", uitgebracht in 1986-87.

Bron : documentatie Stadsbibliotheek.

1° T.C. Matic : Bye bye till the next time : L'union fait la force; With you; Stop rock; The Parrot brigade; I'm not like that; Give them a leader; Viva boema; O la la la; Pitié pour lui.
Eigen compositie en tekst door T.C. Matic = Arno Hintjens, vocaal; Jean Marie Aerts, gitaar, productie; Ferre Baelen, bass; Serge Feys, keyboards; Rudy Cloet; drums.
Opgenomen in ICP studios te Brussel, zomer 1981.
Parsley productions PP 005; 1LP.

2° Oh la la; Still on the loose.
T.C. Matic, vocaal en instrumentaal.
Parsley Prod. 003; 1 single (uitgave 1982).

3° L'Apache : Middel class and bleu eyes; Que passa; Touch me; Rip off popoff; Mon ami Louis; Just another joke; Le Java; I'm not gonna listen; Les Zazous; Stay scared stay alive; La bas.
T.C. Matic, vocaal en instrumentaal, compositie en tekst.
EMI 1A 064-19139; 1LP (uitgave 1982).

4° Choco : If you wanna dance, dance if you don't, don't; Ha ha; L'amour n'est pas avec moi; Arrividerci solo; Living on my instinct; Call me up; Putain, putain; Being somebody else; They never make you laugh.
T.C. Matic, compositie en tekst, vocaal en instrumentaal. Spelen mee met T.C. Matic : J. Loko, F. Feys, F. Deleersnijder, D. Demeulemeester.
Opgenomen in ICP studios Brussel.
EMI 1A 064-1191671; 1LP (uitgave 1983).

5° Yé Yé : Cook me; Who's that girl; Act like a dog; Chi boem; Elle adore le noir pour sortir le soir; Pauvre con; Fed my dreams; Let me out; I'm a man; Get wet.
T.C. Matic, compositie en tekst, vocaal en instrumentaal. Met Michael Peet, bass en met C. Joris, G. Kaz. Lux, J. Bellmartin.
Opgenomen in ICP studios Brussel.
EMI 1A 064-1192071; 1LP (uitgave 1985).

6° Elle adore le noir pour sortir le soir; Act like a dog.
T.C. MATIC.
EMI 1A 006-1192087; 1 single (uitgave 1985).

7° The best of T.C. Matic : Oh la la; Bye bye till the next time; Willie Willie; Le java; Middle class and blue eyes; Putain putain; Ugh ugh; Chi boem; Elle adore le noir.
T.C. Matic, compositie en tekst, vocaal en instrumentaal.
EMI 1A 064-1192271; 1LP (uitgave 1986).

THUNDERDOG

Zandvoordse rockgroep bestaande uit : Henk Deprez (gitaar), Stefaan Dumarey (bass), Patrick Degrieck (zang), Dimitri Willems (drums) en Georges Hindereijckx (gitaar). De groep ontstond in het begin van 1988 op initiatief van H. Deprez en Mark Fontaine. Zij spelen eigen werk.

Bron : Documentatie Stadsbibliotheek.

1° Shotgun; Take my hand.
Thunderdog : zang en instrumentaal.
Meyns records Brugge; 1 single (uitgave 1989).

TJENS-COUTER (zie ook T.C. Matic)

1° Saterday night queen; Sittin' in the park van A. Hintjens-P. Decoutere.
Tjens, vocaal, harmonica; Couter, vocaal, gitaar, e.a.
Dwarf 4C 006-96948; 1 single (uitgave 1975).

2° The javatrot; Asking myself all day van A. Hintjens-P. Decoutere
Dwarf 4C 006-97673; 1 single (uitgave 1976).

3° Who cares : You give me reason to live; Little red rooster; Sometimes I wonder; Martha; Sittin' in the park; Asking myself all day; I'm on my way; Baby make me feel allright; Long long time ago; The javatrot van A. Hintjens-P. Decoutere (behalve 2).
A. Tjens, vocaal, harmonica; P. Couter, vocaal, gitaar; met A. "Claxon" Boast, gitaar, claxon; K. Bogard, piano, klarinet, mandoline; Jacky Eddyn, saxofoon; W. Stes, gitaar; M. Van Herzele, drums; E. Delaruye, drums, e.a.
Opgenomen in Morgan studios Brussel op 20 maart 1976 en 13 augustus 1975.
Dwarf 4C 062-97672; 1LP (uitgave 1976).

4° Honey bee; The milkcow van A. Hintjens-P. Decoutere.
Tjens-Couter, vocaal en instrumentaal, e.a.
Opgenomen in Morgan studios Brussel.
Bestseller 4B 006-23670; 1 single (uitgave 1977).

5° Walking the dog van Rufus Thomas. Forget the rest, take the best van A. Hintjens-P. Decoutere.
Tjens-Couter, voc. en instrum.; met T.C. Band.
Opgenomen in Shiva studios.
Bestseller 4B 006-23776; 1 single (uitgave 1978).

6° Plat du jour; It's raining; I can dance; I got to keep; The milkcow; I wish; Yeah yeah; Gimme what I need; Phinky tutti frutti; I'm allright; It's very painfull van A. Tjens-P. Decoutere-Tjens-Couter, voc. en instrum., productie; met T.C. Band.
IBC 4B 064-23820; 1LP + tekst (uitgave 1978).

7° Gimme what I need; In my eye van A. Hintjens-P. Decoutere.
Tjens-Couter, voc. en instrum.
Bestseller 4B 006-23698; single (uitgave 1979).

Le TRIO'S

Le Trio's was een restaurant aan de Van Iseghemlaan 60.

1° Le Trio's; Aie, tu sens l'ail, van G. Bastogne-D. Bee.
Gezongen; met orkest Willy Mortier.
1001; 1 single.

2° Il y a Le Trio's; On boit pour oublier.
Gezongen, met koor en orkest.
5001; 1 single.

Melvin TURNER (Blankenberge).

1° Blankenberge in winter. Stay with me.
Melvin Turner, zang met begeleiding.
I.R.C. 7032; 1 single.

Willy VANBAVINCKHOVE

Geboren te Oostende op 11 januari 1966. Deze jonge zanger, van het café de Drie Stepjes (Torhoutsesteenweg), zingt bijna elk weekend op bals of huwelijksfeesten in gans het land, op het lichtschip Westhinder en Oostendse braderies.

Bron : persoonlijke mededeling; De Zeewacht 5/2/1988.

1° Marianne; Kus me vlug.
M. Vanbavinckhove, zang; met The Rangers.
Carrere 82008; 1 single (uitgave Maeva 1982/1983).

2° Willy Vanbavinckhove sings his favourite songs : What's another year; Las Vegas; Mama; She wears my ring; Mexico; My way; Moon river; Maria Helena; De glimlach van een kind; Love is all; Chiantielied; Green green grass of home.
M. Vanbavinckhove, zang; met begeleiding van E. Aelbrecht, keyboards en arrang.; D. Aelbrecht, bass; P. Vandenberghe, gitaar; D. De Coninck, drums.
Productie Luc Caals.
Monopole 0255/1023; 1LP (uitgave 198?).

3° Mexico. Chiantielied.
Big Willy Chill, zang; met begeleiding.
Monopole S2501; 1 single (uitgave 1987).

4° Eerste kus, eerste liefde. Smoke gets in your eyes.
W. Vanbavinckhove, zang; met begeleiding.
SPM 8821; 1 single (uitgave 1988).

5° Leven; Pardonnez-moi.
W. Vanbavinckhove, zang met The Rangers.
Ranger 1001; 1 single.

Johan VANDENBERGHE (Koksijde)

Afkomstig van Pervijze. Trad eerder op met W. Vermandere en Djoos Uyttendaele.

1° Liedjes van mien voe joen : Maria Magdalena; Berta Trees; Sinte Pieter; Tante Treeze's huzetje; Voor Djoos; De krekel en de mier; Tiene; Moeder; Trio; Mijn dorp; 't Zwijn; Sint-Antonius van J. Vandenberghe-G. Desimpelaere.
J. Vandenberghe, zang; met ensemble.
Dureco Benelux 88.068; 1LP (uitgave 1983).

2° Westhoekjes : Geen tied; Sinte Kruis; Metje Lieze; Lientje Ameloot; Lente; Bernardo; Het huwelijk; Krisieslied; Iezeland; Sif de koster; Vrede; Kommeerderie.
J. Vandenberghe, tekst, muziek, zang; met begeleiding.
Dureco Benelux 88111; 1LP (uitgave 1985).

Jetty VAN EYCK (zie ook : Georgette)

1° We dansten Charleston; Ik hou van mijn straatje, van Bert Gevaert en Jo Deensen.
Jetty Van Eyck, zang met muzikale begeleiding.
Monopole S 2531; 1 single (uitgave 1987).

2° Zorgen voor later; Met een veertje op mijn hoed, van J. Deensen en B. Gevaert.
Jetty Van Eyck, zang met begeleiding.
Monopole S2530, 1 single (uitgave 1987).

Marco VAN HEYST (Knokke-Heist)

1° Rosaline; Stand by; In Zeebrugge; Coudekercke; De windroos; Sluis bij de zee; Jan-Marc; Julie Johnson; De vuren van 't Zwin; Aan jou (Sea gem B.P.C°); Al mijn kansen; Dame uit Dame.
Marc Van Heyst, zang, fluit, harmonica, muziek en tekst; met begeleiding van B. Dartch, drums en perc.; Sylvain Van Holmen, arrangem. en productie, koor, gitaar en perc.; K. Mulligan, gitaar; P. Van Dormael, gitaar; Y. Desouter, gitaar; S. Ghazarian, altviool; G. Stroobant, banjo.
EMI 4C 064-23600; 1LP + tekst (uitgave 1976).

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (13)

door Aimé SMISSAERT

Donderdag 29 Oktober -

VIJFTIENDE DAG DER BEZETTING

Deze nacht vroos het een weinig. Geen kanongebulder werd gehoord, doch zulks is misschien te wijten aan de verandering van den wind, die thans uit zuid-oostelijke richting komt.

Van den ganschen dag hoorde men hier niet het minste geschot; daarentegen, vrienden, die in den morgen een uitstapken hadden gedaan tot aan de Leffingsche kalsijde, hoorden duidelijk kanongebulder, dat van uit zee kwam. Zij bemerkten ook eenen duitschen vastliggende ballon, daaromtrent tusschen Zevecote en Zande.

Deze morgen, rond zes en een kwart ure gaf het muziek der mariniers eene serenade voor het Hôtel de la Couronne, ter gelegenheid van het naamfeest van een bevelhebber. 's Avonds zal er een ferme smulpartij zijn : smullen, drinken, rooken, die mannen kennen dat goed !

Vandaag is het de eerste marktdag op zijn duitsch. De boeren en

kooplieden, die hunne waren op de markt te koop bieden, moeten vergezeld zijn van den burgemeester hunner woonplaats of diens afgeveerdigde... Geen boeren of kooplieden te zien op de Groote Markt; er zijn er wel in stad, doch alles wat ze mede hadden, verkochten z'aan de voortverkoopers - en alléén deze laatste zijn op de Markt te zien. Ook eenige boerinnen, en deze zijn, men kan het wel denken, uitermate welkom ! Immers, boter is er niet veel meer te krijgen. De prijs is nochtans niet te hoog : 2.80 ₣ per kilo. Wat de prijs der groensels betreft deze is hooger dan andere jaren op hetzelfde tijdstip (25 centiem voor een bond selderij, anders 10 c.; een bond wortels voor een kluite, vroeger twee bonden voor hetzelfde geld; 3 rapen voor een dikken, anders 5 of 6; een kluite voor een staaltje paret, anders een halve kluite, twee kluiten voor een kooltje, vroeger een en zelfs een halve kluite, enz.). Op de Vleeschmarkt zijn de gewone kramen open. Het vleesch begint schaarsch te worden, en natuurlijk is het zeer duur.

Petrol is er in stad niet meer te bekomen. Er waren nog eenige vaten voorhanden bij M. Leon DELANNOY, doch zij zijn door den vijand in beslag genomen. Bij M. Charles TAVERNIER, hebben gister de duitschers 2 vaten petrol, de 2 laatste, uitgehaald en aan de gebuurs wijs gemaakt dat zij ze in 't klein gingen verkoopen om drie ure, duitsche tijd. Feitelijk rond een en half ure, Belgische tijd, verkochten z'eenige liters aan 30 centiem de liter, doch 't was gauw uit met verkoopen : andere duitschers kwamen bij en zegden dat de petrol moest dienen voor hun volk.

Een nieuwe plakbrief is uitgehangen, geteekend VON BERNUTH, onze plaatskommandant, die geerne oesters en kreeften verorbert, en die ons de melding laat dat er redens bestaan om te denken dat er hier te Oostende zich Belgische soldaten bevinden, in burgers verkleed. Zij worden verzocht zich in de eerste weken van November aan te bieden op de Kommandantur; die het niet doen zullen vervolgd worden met al de strengheid der oorlogswetten.

Wat de duitschers bezig zijn met uit te steken in de havengeul en aan de staketsels, kan niemand te weet komen. Sedert eenige dagen liggen zuigers van M.H. SMITH-VALCKE in de havengeul aan 't uitbaggeren; het uitgebaggerde slijk wordt neergestort voor de de Meysluis. Het stoomsloepje van M. SMIS vaart schier onophoudelijk van den eenen kant der haven naar den anderen. Men hoort sedert 2 dagen, in de richting van het staketsel, niets anders dan kloppen en timmeren. Groote hoeveelheden hout werden langs daar gedaan; draden werden gespannen. Men denkt dat de platkoppen bezig zijn met eene vlotbrug, over de havengeul, te leggen. Men vreest ook dat ze bezig zijn met de staketsels te ondermijnen.

Wij herhalen 't : het is moeilijk om te weet te komen wat er eigenlijk gebeurt : op den Zeedijk geraakt men niet, de rampen zijn afgespannen tot aan de Van Iseghemlaan; langs den kant der Kapellestraat kan men onmogelijk op en de Visscherskaai is afgespannen op de hoogte der Cirkelstraat. Over het gebouw van den Reddingsdienst (onder 't volk Permanencie genaamd) staat sedert gister morgend een 6 tal ledige tramrijtuigen, men heeft er thans eenige rijtuigen en een open kolenwagen aan toegevoegd. Waarom ? dat weet de pruis !

In de Bucharestraat, rechtover den uitgang van het Hôtel du Phare, staan 3 duitsche mortieren (obusiers). Op den hoek dezer straat en der Van Iseghemlaan, eigentlijk tusschen het Hôtel du Casino en de Villa Nérée, is men bezig met de straat open te breken om er die kanonnen te plaatsen.

Deze nacht en deze morgen is het een onophoudelijk heen en weerloop van troepen geweest : o.a. zijn ruim 500 duitschers van de richting van Ghistel afgekomen; ook nog groote benden soldaten, kanonnen met zich hebbende, zijn opgetrokken in de richtingen van den Haan-aan-Zee. Men bevestigt ons dat rond de 500 duitschers tussen Vlisseghem en den Haan-aan-Zee liggen.

De plakbrief van den heer Burgemeester, de bevolking aanzettend de verrekijkers af te leveren ten Stadhuize, is overal met wit papier overplakt.

Van 3 1/2 tot 4 1/2 ure geven de mariniers andermaal een concert op de Groote Markt.

Rond hetzelfde uur worden 6 Fransche en 5 burgers (waaronder een ouderling van rond de 70 jaar, een jongeling, wonende op de wijk "Hazegras", en een ander op de wijk "de Weie" te Steene) gevangen binnengebracht.

Een weinig na 5 ure komen op den hoek der Van Isehgemlaan en St Petersburgstraat 2 duitsche autos in botsing. Uit een der 2 worden 2 officieren geslingerd en komen tegen de straatsteenen terecht. Zij verroerden noch vin noch vlerk meer en werden voor dood opgenomen.

Rond hetzelfde uur trekken 5 groote automobiels, van die soort locomobiels door de duitschers gebruikt om hunne kanonnen voor te trekken, in de richting van Middelkerke op. Een duitscher verklaart ons dat zij hunne zware kanonnen gaan halen, daar het toch onmogelijk is door Nieuwpoort heen te dringen. Zij zullen, zegt hij, trachten langs eenen anderen weg Duinkerke te bereiken. Zij zullen echter te Oostende een garnizoen laten.

Mr STORCK, handelaar in schoenen, Weststraat alhier, had van de duitsche Kommandantur een vrijgeleide, heen en terug, bekomen om zijne vrouw en zijn kinderen naar Knocke over te brengen. De reis geschiedde in rijtuig. Deze morgen, met hetzelfde rijtuig terugkerende, ontmoette Mr STORCK langs de baan Mr Victor SCHRAMME, prokureur des Konings te Dendermonde en zoon van den welgekenden Oostenschen geneesheer. Mr SCHRAMME vroeg hem eene plaats in zijn rijtuig, hetgene hem geredelijk toegestaan werd. Mr SCHRAMME zegde aan Mr STORCK, te voet van Sluis te komen en niet meer voort te kunnen geraken tengevolge van hevige pijn in de voeten. Hij wilde zijne ouders te Oostende een bezoek brengen.

Op de hoogte van den Haan-aan-Zee was een admiraal bezig met twee duitsche regimenten, die naar Heyst trokken, in oogenschouw te nemen. De admiraal, het rijtuig van Mr STORCK bemerkend, bevool een officier het rijtuig tegen te houden en MM. SCHRAMME en STORCK gevankelijk naar Oostende over te brengen. Beide heeren moesten afstappen en werden Oostendewaarts gebracht, onder het geleide van duitsche soldaten. Het rijtuig, geleid door een platkop, volgde hen op de hielen.

Onderweg, langs de koninklijke baan Oostende-Blankenberghe, werd een verdacht gerucht gehoord in een struikboschje. Soldaten gingen zien en vonden er een pensjager die een haas kwam te stroopen. De pensjager en zijn haas werden eveneens medegeleid.

Op de hoogte van het militair hospitaal ontmoette de troep eene bende duitsche soldaten, die Blankenberghewaarts trokken. Zij riepen tot hunne kameraden : "Zijn uwe bajonetten niet scherp genoeg meer om die gasten af te maken ?"

Gelukkiglijk voor de gevangenen hieven hunne geleiders de schouders op en vervorderden zij hunne weg.

Aan het Hôtel de la Couronne gekomen, hield de troep halt en moesten onze 3 Belgen twee uren lang wachten tot de bevelhebber, die over hun lot moest beslissen, gedaan had met eten.

De pensjager werd de eerste ondervraagd : hij haalde den haas uit zijn zak en lei uit dat hij toch moest eten. De bevelhebber schoot in eenen homerischen lach en met eenen "guten appetit" werd onze man wandelen gezonden. Op vertoon van zijn vrijgeleide werd M. STORCK eveneens onmiddellijk losgelaten, doch M. SCHRAMME, die hoegenaamd geen geleidebrieven toonen kon, had het harder te verduren. Hij werd langdurig ondervraagd, doch werd ten slotte, ook op vrije voeten gesteld.

Vrijdag 30e Oktober -

ZESTIENDE DAG DER BEZETTING

Deze nacht, tamelijk hevig kanongebulder, bijzonderlijk tusschen 2 1/2 en 3 1/2 ure. 't Zijn de 9 of 10 kanonnen bij de "Avenue North" (1) geplaatst die dit gerucht gemaakt hebben - want, meer dan een gerucht was het niet : de platkoppen schoten op de Engelsche schepen, die zich zelfs niet geweerdigden te antwoorden.

De wind zit in het N.O. In stad hoort men geen kanongebulder, maar eens buiten stad, of zelfs in het Maria-Hendrikapark hoort men duidelijk grof geschut.

Natuurlijk is er geen visch op de vischmarkt.

Rond den noen worden twee krijgsgevangen, een Fransche en een Belg, binnengebracht.

Op den Vuurtorenwijk, langs de duinen, zijn de duitschers bezig met mitraljeuzen te plaatsen, en tusschen de duinen, langs de koninklijke baan brengen ze zware balken aan, denkelijk met het gedacht daar kanonnen op te zetten.

Dicht bij het militair hospitaal bemerken wij de begraafplaats der duitschers in dit hospitaal overleden. 22 liggen daar reeds in het zand der duinen den doodslaap te sluimeren.

Een der graven moet zeer onlangs, misschien deze morgen, gevuld zijn, want het opgedolven zand is nog versch ! Op schier al de graven, bloemen of bloempotten. Op ieder graf, een kruis; op een der graven, een helm met het opschrift "Graf von Schwerin"...

* * *

Een onzer vrienden, die deze namiddag het militair hospitaal bezocht, om er de troostmiddelen van onzen H. Godsdienst toe te dienen aan de gekwetste Belgen, vertelt dat er daar nog een 20 tal Belgen liggen, o.a. een daags te voren binnengebracht en tot hiertoe niet tot bezinning gekomen; een Bruggeling, die den neus en een gedeelte van zijn aangezicht kwijt is. De arme jongen ging aan 't krijschen toen onze vriend hem aansprak ! Er lag daar nog een ander Belg wien den rechter arm afgeschoten was. Onze vriend zou langer in het hospitaal gebleven zijn om onze brave jongens te troosten, doch een duitsche geneesheer kwam bij en zegde hem

---

(1) Batterij later von Tirpitz genaamd door de duitschers, maar beter onder de Oostendenaars gekend onder den naam van batterij Hamilton - naar de erbij gelegene hofstede gebruikt door Louis HAMILTON.

dat hij zonder bijzondere toelating van den overste niet meer binnen mocht !

* * *

In den loop van den namiddag beginnen we waarlijk te denken dat de duitschers goesting hebben om er van door te trekken. Een trein werd geplaatst tusschen de statie en den 2n bassijn : peerden, voeder, valiezen, koffers, alles werd er in geladen. De tram van den Vuurtoren kon gedurende een uur niet door. Toen de trein vol geladen was, werd hij de statie binnengetrokken.

Over de brouwerij van M. Gabriel JEAN, waar de pleziertreinen aankomen en de dieren bestemd voor het slachthuis, gelost worden, staan al de groote locomobielen, gereed om opgeladen te worden. In het O. L. V. College en in de stallen van de St Sebastiaan worden talrijke peerden, volledig gezadeld en geharnast, gestald; die peerden komen van het front. 146 karren met voorraad, eetwaren en zeker ook wel voorwerpen, wijnen enz. in Oostende gestolen, trekken voorbij Sas-Slijkens, de eene in de richting van Brugge, de andere in de richting van Oudenburg op. Ook langs de Conterdam vertrekken veel karren. Van den kant van den Vuurtoren komen 24 huzaren der dood afgereden en worden gestald in de slachthuizen CARBON. De mariniers, die in de school van de Wittenonnenstraat lagen, verlaten die, alles meenemende wat niet te heet of te zwaar is, en trekken eveneens de bruggen der de Smet de Naeyerlaan over, kort op de hielen gevolgd door een aantal karren en wagens en een 50 tal manschappen van het Rood Kruis. Verscheidene karren liggen vol met draagberries.

Tegen den avond kwamen een 20 tal wagens, gevolgd van een 100 tal ongezadelde peerden, van den kant van de Alfons Pieterslaan af en, over de Vander Sweepplaats, trokken ze naar het Sas op. Rond 8 1/2 ure, trokken door de Kapellestraat, in dezelfde richting, een 15 tal groote karren die gansch den namiddag in de Vlaanderenstraat hadden gestaan.

Terwijl al den eenen kant de duitschers zich schijnen gereed te maken om de plaat te poetsen al den anderen kant toonen zij zich duivels benauwd van eenen gebeurlijken aanval der Engelschen, langs zee. De 3 mortieren, die gisteren in de Bucharestraat stonden, waren deze morgen geplaatst op het hoog van de ramp der Van Iseghemlaan. Van daar beheerschen ze de intreë der haven. Of ze nuttig werk zullen verrichten, dat is een ander paar mouwen.

De duitschers hebben bij de brouwers van de stad 500 ledige biertonnen opgeeischt : zij zullen ze met zand vullen, ten einde aldus barrikaden te maken.

Zooals gewoonte zijn deze morgen een groot aantal gekwetsten per ijzerweg vertrokken. Zooals gewoonte ook maken zij plaats voor anderen - want van avond zijn eenige gekwetsten, waaronder een officier, binnengebracht in het Hôtel des Thermes.

Het Burgerlijk Hospitaal is opgepropt met duitsche gekwetsten en in het militair hospitaal liggen er rond de vijfhonderd, waaronder een twintigtal Belgen.

Het ijzeren hekken aan de statie, kant der Vander Sweepplaats, is thans met hout afgezet, tot op eene hoogte van vier meters - zeker uit vrees dat de Oostendenaars zouden kunnen zien wat in de statie omgaat !

Een koerier, heden uit Kortrijk toegekomen, verhaalt dat het

middenpunt der duitschers zich te Thourout bevindt, van waar dagelijks troepen gezonden worden in de richting van Kortrijk en in deze van Oostende. De vechtende troepen blijven niet langer dan drie dagen in 't vuur; dan worden zij door versche troepen vervangen. Thourout is bomvol met duitsche gekwetsten, en geregeld trekken ieder dag groote treinen met gewonden over Lichtervelde en Deinze naar Gent.

* * *

Op onze nuchtere maag kregen wij twee plakbrieven, uitgaande den eenen van admiraal von SCHRÖDER, bevelhebber der Zeekust, en den anderen van den amateur van oesters en kreeften, die in 't huis van M. Eduard JEAN mooi weêr maakt.

1e Plakbrief :

BEVEL VOOR HET VERKEER VAN DE INWONERS OP BELGISCH KUSTGEBIED

1° De volle vrijheid van verkeer wordt afgeschaft en het vertrek van de eene plaats naar de andere of het overgaan op onzijdig gebied moet eerst toegestaan worden door den aangestelden afdeelingskommandant.

2° Het plaatselijk verkeer in de straten wordt aan de volgende schikkingen onderworpen :

a. Het betreden van het strand en van de strandstraten wordt verboden.

b. De huizen aan de strandstraten en de aanpalende huizen van de nevenstraten moeten ontruimt worden.

c. Het stratenverkeer eindigt 's avonds om 8 ure.
Op dit uur ook moeten alle winkels, drankhuizen enz. gesloten worden.

d. Iedere samenscholing in de straten ter gelegenheid van troepenmarschen, gevangenoverbrenging en dergelijks wordt verboden. Men moet aanstonds gehoorzamen aan het bevel om uiteen te gaan.

e. Men moet alle huizen ontruimen welke tot militaire doeleinden zouden kunnen dienen.

3° Het wordt aan iederen burger verboden militaire veldarbeiders, batteries, enz. te naderen.

4° Ieder teeken van licht naar den zeekant heen wordt verboden.

5° Het postverkeer is gesloten. Er wordt aan iederen burger verboden op velo of in automobiel te rijden.

6° Ieder handeling die bijdraagt om aan den vijand bericht te geven over gelijk welke militaire maatregelen en iedere poging van dien aard zijn strafbaar.

7° Vuurwapens van alle soort moeten aanstonds op de kommandantur afgegeven worden, indien dit nog niet gedaan is geworden.
De afdeelingskommandanten zullen zich welhaast door huiszoekingen van het uitvoeren van dit bevel overtuigen.

8° Alle personen die inbreuk maken op de hierboven gegeven verorderingen zullen aan het krijgsgerecht onderworpen worden.

Brugge, 28 Oktober 1914.

von SCHRÖDER
Admiraal

(wordt vervolgd)

TOPONYMIE VAN 'S HEERWOUTERMANS AMBACHT (2)

30ste Begin. Sinte Catherine West-West

door J.B. DREESEN

Onze tweede wandeling doorheen de Toponymie van 's Heerwoutermans Ambacht (1) gaat naar het 30ste Begin. Dit begin bevat het westelijk deel van de parochie Sinte-Catharina-West. De beschrijving ervan luidt als volgt :

"Beghinnende west noordt westwaert over vanden laetsten voor(seide) p(er)cheelen noordtwaert over den DYCWEGH, tusschen den DYCKWEGH ande zuudts(eide), STEREEPVLIETKIN ande noordt(seide) metten west-he(nde) ande CLEENE ZYDELINGHE jeghens tghesceet vanden ambochte ende metten oosthe(nde) anden GROOTEN SLUUSVLIET e(nde) es tbeloop daer p(iet)e(r) DAENS e(nde) Aernoudts f(ilius) Adam ZWADDE beede inne wuenen).

vanden zuudtwesthe(nder) in"

Situeren we even de grenzen van dit gebied op een hedendaagse kaart.

NOORDWAART OVER DEN DYCWEGH. Den DYCWEGH was de baan die zuid van Oostende in oostelijke richting naar Bredene liep, en westelijk, langs de Nieuwen Oostendse Watergang tot Sinte-Catharina west om dan over de Steense Dijk te vervolgen tot Wilskerke en zelfs verder tot Nieuwpoort. Het gedeelte waarvan hier sprake is stemt praktisch overeen met het huidige tracé van de Prins Roselaan op Mariakerke.

TUSSEN DEN DYCWEGH AAN DE ZUIDZIJDE EN HET TERSTREEEPVLIETKEN AAN DE NOORDZIJDE. De grens aan de noordzijde wordt gevormd door het TERSTREEPVLIETKIN. Door Dr. Ir. AMERYCKX werd het TERSTREEP-VLIETKIN geïdentificeerd als het ALBERTUSGELEED (2). Dit geleed, waarvan enkel nog een klein deel bestaat aan de westzijde van de Duinkerkse weg, werd volledig opgenomen in de bouwzone van de wijk Mariakerke. Dit geleed liep echter van de Steense Dijk naar de Derbylaan, kruiste daarna de Dilbeeklaan en de Groenendaal-laan, bereikte aan de Spalaan haar dichtste naderingspunt tot de Nieuwpoortse Steenweg om vervolgens weer zuid te draaien en de Choqueelstraat en de Duinkerkse weg te dwarsen, om ten noorden van de KRUISHOFSTEDE te voorschijn te komen. Het TERSTREEPVLIETKIN is een overblijfsel van de kreek die vroeger het eiland TESTREEP of TERSTREEP van het vasteland scheidde.

MET HET WESTEINDE AAN DE CLEENE ZYDELINGHE. Een ZYDELINGHE was een zomerdijk die nog niet tot een volslagen zeedijk (winterdijk) was opgewerkt. De CLEENE ZYDELINGHE, die in dit gedeelte de schei-ding vormde tussen 's Heerwoutermansambacht en Camerlinckxambacht (tghesceet vanden ambocht) liep vanaf PANNEVOXHOUCK (op de Steense Dijk) in westelijke richting om over de huidige Duinkerkse weg, op de scheiding van Stene en Leffinge, noord te draaien ter hoogte van de huidige ingang van het vliegveld de Nieuwpoortse Steenweg te dwarsen om haaks op de huidige Zeedijk uit te komen, westelijk van de kerk van Mariakerke (Duinenkerkje).

MET HET OOSTEINDE AAN DE GROOTEN SLUISVLIET. De GROOTE SLUISVLIET, de afwateringsvliet van 's Heerenwoutermansambacht, was de basis van het huidige tracé van de Steense Dijk, en liep van de Ieperlee (vaart Plassendale-Nieuwpoort) te Snaaskerke naar de sluis van 's Heerwoutermansambacht te Mariakerke.

Vergelijken we de oppervlakte van het aldus bepaalde 30ste begin

op een moderne kaart dan komen we, bij benadering tot eenzelfde waarde.

Waar we voor de Ommeloper een totale oppervlakte hadden van 207 gemeten, 1 lijn, 24 roeden wat ongeveer overeenstemt met 91,223 ha. vonden we op een moderne kaart 81 ha. Het verschil van 10 ha. ligt bij de benadering van de situering van de verschillende referentiepunten.

In dit 30ste begin vonden we de volgende toponymen, buiten de vier die we hierboven vernoemden. We volgen de landmeter van de Ommeloper niet die in de zuidwesthoek begon, wij beginnen in de zuidoosthoek waar de DYCWEGH de GROOTE SLUISVLIET kruist.

SNOUXHEULEBRUGGE - Volgens VERWIJS-VERDAM is HEUL-HUEL een verwulfde (holle of bolle) brug. In West-Vlaanderen betekent een Heul een houten of stenen brug over een gracht of beek. Een stenen heule wordt ook DUIKER genoemd.
We hebben hier te maken met de HUELE die over de GROOTEN SLUISVLIET lag, en waarschijnlijk door enen SNOUX gemaakt was of hem had doen aanleggen.

We vervolgen langs de DYCWEGH in westelijke richting.

de HARDE VUST - hofstede. Waarschijnlijk een alusie op de bewoner of een van de vroegere bewoners. Harde Vust = Harde Vuist (VERDAM).

de hofstede van Pieter DAENS - naar de bewoner van dat ogenblik.

een stuk grond DE RULLAERT geheten - Het woordt komt niet voor bij VERDAM, noch bij DE BO. Komt wel voor het werkwoord RULLEN. VERDAM en DE BO geven als betekenis pellen, klepperend ronken, in de molen breken. Boekweit, bonen, erwten enz. rullen.

't WALSTICK - stuk land waarrond een brede gracht loopt (DE BO).

Langs de CLEENE ZYDELINGHE vinden we :

't POORTSTICK - een stuk land dat waarschijnlijk kon afgesloten worden, slagboom ?

TEGHELRIESTICK - uit de tekst blijkt dat een deel afgegraven was, dus waarschijnlijk uitgetegeld = uitgebakken, waarvan de klei gebruikt was om bakstenen te maken.

een stick DE QUADE VIER GEMETEN - Volgens VERDAM had QUADE de betekenis van slechte, geringe, waardeloos. Het gaat hier dus over een stuk dat als landbouwgrond minder opleverde dan normaal.

de hofstede van DE GRYSE - naar de bewoner van dat ogenblik.

een stick daert 't OVENKOT opstaet - waarschijnlijk 't ovenkot van de hofstede DE GRYSE.

een stick BAECKE ZANELKIN geheten - oorsprong onbekend. Misschien naar een vroegere eigenaar geheten.

Langs de TERSTREEPVLIET noteren we van west naar oost :

een stick met NICKES WALEPIT - volgens DE BO heeft WALE = WIEL de betekenis van diepe draaikolk. Waarschijnlijk een put met water waar ooit een kind (Nicke) in verdronk.

't PEERDELSTICK - dit woord komt niet voor noch bij VERDAM noch bij DE BO.

DE CROMME STRYNCK - een aanduiding van de vorm van het stuk.

AN LEDEKINS DAM - volgens VERDAM had DAM niet alleen de betekenis van dam, dijk, wel, verhoogd voetpad langs het water maar ook van erf, werf, grondgebied, dus DAM van LEDEKIN - Erf van Ledekin (persoonsnaam).

de hofstede van Libris Adam ZWADDE - hofstede van de kinderen Adam Zwadde - zie beschrijving van het 30ste begin; Aernoudts F(ilius) Adam Zwadde.

Langs de GROOTE SLUISVLIET, van noord naar zuid, noteren we :

het TWYSSEL TWRYSSTAETE STICK - voorlopig niet thuis te brengen.

de hofstede van Adriaen MAES - naar de bewoner van dat ogenblik.

de FOCX HOFSTEDE - waarschijnlijk genoemd naar een vroeger of vorige eigenaar of bewoner.

Alles bij elkaar een flinke oogst.

---

(1) Rijksarchief Brugge. Watering Blankenberge nr. 517. Ommeloper van 's Heerwoutermans Ambacht. 1559. 30ste begin.
(2) Dr. Ir. J. Ameryckx. Tijdschrift Biekorf 1955. blz. 268.

Voor de uitleg van de verschillende woorden werd gebruik gemaakt van

J. VERDAM. Middelnederlands Handwoordenboek. ISBN 90 247 0713 7.
L.L. DE BO. Westvlaamsch Idioticon. Gent 1892.

ARTESISCHE PUT

De fotobladzijde reproduceert één beeld van een stereo-opname die bewaard wordt in het archief van onze Heemkring.

Volgens Daniël FARASYN kan het gaan om een gezicht op de eerste artesische put opgetrokken aan de Babylonestraat tegenaan het Leopoldpark (rechts op de foto).

Absolute zekerheid heeft hij evenwel niet daar het gekalseide "rondpunt" vooraan hem niet bekend voorkomt.

Toch meenden we - al is het raadsel niet opgelost - onze lezers deze foto te mogen aanbieden.

ARTESISCHE PUT TE OOSTENDE

De fotobladzijde reproduceert een foto van een Sterfo fotokaart, uit een reeks "VOYAGE SUR LE CHEMIN DE FER DU NORD ET SES EMBRANCHEMANTS DE PARIS A TRIESTE - ROUTE DE BRUGES ET OSTENDE". In oud handschrift op de versozijde lezen we : "Ostende, le puits artésien et les boulevards".

ORGELS IN GROOT OOSTENDE - HET ORGEL IN DE SINT-ANNAKERK TE STENE-DORP

door Norbert HOSTYN

Even terloops.... voor 15 jaar leek Stene-Dorp een "verloren" dorp, klaar om opgeslorpt te worden in de groei van de stad, klaar om haar eigenheid te verliezen. 15 jaar verder, anno 1990 een bloeiend entiteit binnen Oostende, waar het tijdens de weekends in de vele gelegenheden stampvol zit : Oostende heeft Stene herontdekt, geherwaardeerd ! Het kan verkeren !

* * *

Over de kerk van Stene-Dorp - het stond een tijdlang "bon-ton" om hier te trouwen - bestaat er een handig brochuurtje waarvan in voetnota de referentie (1).

Over het orgel nu, schreef Robert DE BEAUCOURT de NOORTVELDE (2) reeds in 1908 (3) :

"Het oksaal en het orgel. Dit speeltuig bestaat uit twee delen, te weten, een groot spel met registers geplaatst in eene orgelkas van wagenschot en een positief of klein spel, bestaande uit acht registers, een weinig lager en meer voorwaarts geplaatst in een kleinere kas van gelijk hout. De orgelist, in 't spelen, zit tussen beide kassen, met de rug naar het hoogaltaar. Het orgel werd over eenige jaren hersteld"...

Een summiere tekst dus, die we gelukkig met andere bronnen kunnen aanvullen, ondermeer met wat verscheen in de reeds meerdere malen vermelde inventaris van FAUCONNIER en ROOSE (3).

* * *

ORGEL

Auteur oorspronkelijk instrument : Ch. L. VAN HOUTTE/Waregem.

Bouwjaar : 1846 (geschonken door een lid van de familie MERGHELYNCK, kasteelheer van Bekegem).

Verdere werkzaamheden :

- herstelling en/of vernieuwing : J. ANNEESSENS/Menen, begin 20ste eeuw.
- totale transformatie : Jos & P. LONCKE/Esen, 1935.

HUIDIGE DISPOSITIE

P	I	II
Soubasse 16	Montre 8	Voix céleste 8
	Prestant 4	Viola 8
	Bourdon 16	Bourdon 8
	Flûte harm. 8	Flûte 4
		Quinte 2 2/3

- druktoetsen onder klavier : A / P - MF - F
- pedalen : Hoog oct. op gr. orgel
  Laag oct. reciet op gr. orgel
  Reciet op gr. orgel
  Reciet op pedaal
  Gr. org. op pedaal
  Balanstrede (zwelkast)
  Tremolo

- manuaalomvang : C - g'''
- pedaalomvang : C - f'

PIJPWERK

+ front : pijpwerk van VAN HOUTTE (enkel nog twee veldjes, de middentoren werd gesupprimeerd en het pijpwerk ervan staat thans binnenin); tinnen pijpen, waarvan de grootste loden ruggen hebben.

+ binnenpijpwerk :

- er konden tijdens ons onderzoek maar weinig details genoteerd worden : door de gedrongen opstelling op het kleine doksaal is het pijpwerk moeilijk bereikbaar zonder uitgebreide demontage.
- het oud pijpwerk (VAN HOUTTE) dat nog aanwezig is verkeert in een zeer gehavende toestand.
- in het Gr. Org. is er oud pijpwerk terug te vinden in :
  - Bourdon 16, zijnde een opgeschoven Bourdon 8.
  - Flûte harm.; de grootste zijn voormalige frontpijpen van de middentoren, vanaf cis° pijpwerk van de voormalige Prestant 4.
- het Reciet bevat als ouder pijpwerk :
  - Bourdon 8; in het klein octaaf gedekten met verschuifbare hoed, vanaf ca. 2' roergedekten in flesvorm.
  - Flûte 4 : lijkt eerder voormalig Prestant-pijpwerk (ingekort en opgeschoven ?).
  - Quinte 2 2/3 : roergedekt in flesvorm; de kleinste zijn wijde open fluiten (ongeveer zoals bij een Cornet).
  - de houten pijpen zijn misschien nog ten dele oud, maar dan in elk geval grondig gereviseerd; ook met bolus beschilderd.

WINDLADEN EN TRACTUUR

- nieuw; pneumatisch systeem.

KLAVIATUUR

- type zelfstandige speeltafel; aangebouwd tegen de linkse kast (Gr. Org.); volledig nieuw.
- registertuimelaars.

WINDVOORZIENING

- 19de-eeuwse balg (VAN HOUTTE ?); integraal of toch grotendeels in eik.

ORGELKAST

- het originele meubel uit 1846 (type balustrade-orgel) vulde volledig de beperkte hoogte tussen doksaalvloer en plafond; bij de transformatie is het meubel in twee gesplitst, de respectieve velden + zijtoren werden van plaats omgewisseld en hoger aangebracht; de middentoren werd geëlimineerd; beide velden met zijtoren dienen thans nog slechts als façade.
- op de consoles van de twee zijtorentjes bevinden zich nog de originele pijpstokken voorzien van boringen.
- het voetstuk (waar thans een mariabeeld op staat) in de doksaal-balustrade is de oorspronkelijke console van de middentoren.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval.
- meubel : in verval wegens grove transformatie.

- onderhoud : nagenoeg geen.

datum prospectie : januari 1985.

* * *

Volgens notities van orgelbouwer Jos. LONCKE was er vóór 1935 nog volgend oud pijpwerk aanwezig :

Bourdon 8
Prestant 4
Flûte 4
Doublette 2
Fourniture 3 r
Trompette 8 sup & bas.

* * *

Uit het kontaktblad "'t Schorre" van onze gelijknamige zustervereniging actief te Stene (jg. 8, nr. 2) nemen we tot slot een interessante bijdrage over handelend over het orgeltje in de pittoreske dorpskerk, namelijk een bestek dd. 1 augustus 1934 van orgelbouwer LONCKE nopens het plaatsen van een nieuw kerkorgel in te kerk te Stene.

Devis over het maken en plaatsen van een nieuw kerkorgel voor de parochialekerk van Steene (Oostende).
Er is overeengekomen tusschen den Eerw. H. Pastoor en de H.H. leden van de kerkfabriek van den eenen kant en Jos. Loncke kerkorgelmaker van den ander kant dat laatst genoemde zal maken leveren en plaatsen in de parochialekerk van Steene een nieuw orgel, pneumatiek stelsel, aanslag en ontlasting der noten oogenblikkelijk en nat. De windladen (sommiers) zullen gemaakt worden in droog eikenhout, de bovenste dekplaten in bahis. De rainuren in beste rooden deel. De pistons zullen dubbel belederd zijn de pinnen en tigan in koper.

De speelkas (= speeltafel) in eikenhout met roldeksel zal de registers bevatten der volgende spelen : verdeeld over twee klavieren (= handklavieren of manualen) van 56 noten ieder :

<u>1° Op groot orgel</u> :

1e Montre 8 v. (lees acht voetlengte) 56 p(ijpen), 24 p. in zink, 32 p. in 40% tin en 60% lood.
2e Bourdon 16 v. (gedekt 16) spel van het oud orgel en hersteld en aangevuld.
3e Bourdon 8 v. Harm.(onique) 8 v. 18 pijpen van het oud orgel, 6 in zink, 32 in 40% tin en 60% lood.
4e Prestant 4 v. 12 p. in zink, 44 p. in 40% tin.

<u>2° Op réciet (expressif)</u> (= het tweede klavier)

5e Viola 8 v. 24 p. zink, 32 p. in 50% tin en 50% lood.
6e Voix céleste 8 v. 44 p. in zink, 32 p. in 50% tin en 50% lood.
7e Fluit 4 v. spel uit het oud orgel.
8e Bourdon 8 v. - idem.

<u>Op pedaal (voetklavier)</u> 27 noten
9e Soubasse 16 v. Transmissie van bourdon 16 v.

Koppelingen en kombinaties :

1e kop. ped. gr. orgel. 2e kop. ped. réciet. 3e gr. org. réciet. 4e gr. org. octave aigue. 5e gr. org. octave grave (gr. o.-réciet). 6e trémelo. 7e Expression (bascule). 8e piano, mezo forte, en forte (gansch orgel) met drie drukknoopen en annulateur.

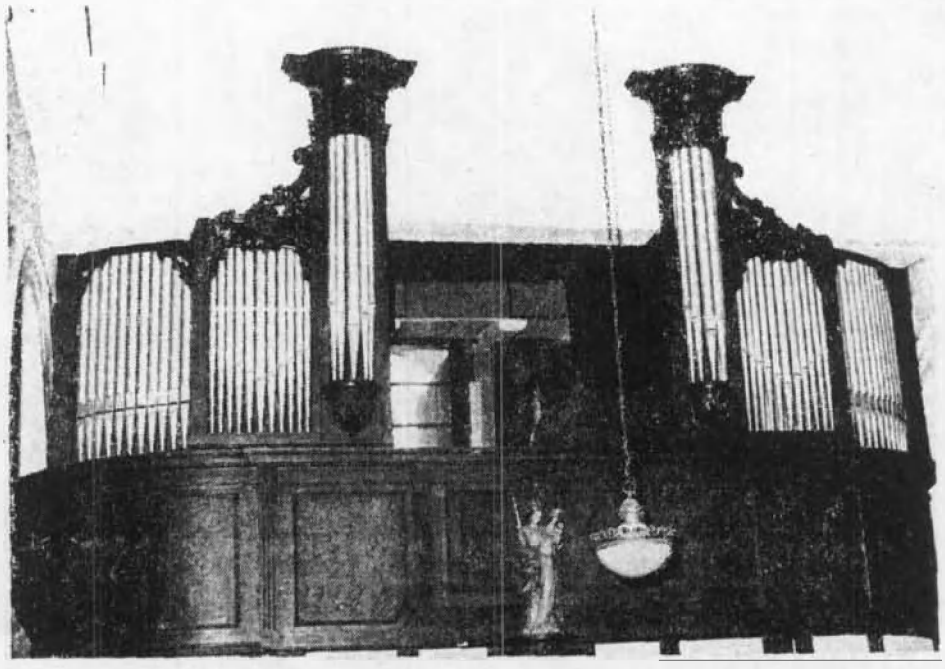

STENE, SINT-ANNA Doksaal met orgel

Ventilateur électr. 220-240 volt. court, triph. 1430 toeren, systeem G. Meidinger.

De blaasbalg zal doelmatig hersteld worden; de oude spelen met zorg geharmoniseerd en hersteld.

Het orgel zal geplaatst worden aan beide zijden van het hoogzaal. De expressionkas is gemaakt in deel; de draaideuren gemakkelijk om openen.

De spelen met zorg geplaatst en gemakkelijk te bereiken om te stemmen.

Waarborg. Tien jaar tegen braak of stoornis in het spel.

Prijs : 30.000 fr. Dertigduizend frank. Bij de levering 18.000 fr het overige volgens overeenkomst.

De aanschakelaar en de verbinding met het net aan de ventilateur zijn ten laste van de kerkfabriek; alsook het gebruik van licht en drijfkracht gedurende het plaatsen en harmoniseren van het orgel.

Gedaan te Steene den 1 Augustus 1934.

Voor de kerkfabriek
VANDAMME

Voor den orgelmaker
Jos. LONCKE

Het veranderen der orgelkas in twee deelen en het recht trekken van de balustrade schat ik op ongeveer 1500 fr.

Ik ben bereid dit werk uit te voeren aan den kostprijs. Het is wel mogelijk dat als het een beetje mee wil, dat de prijs zoo hoog niet zou beloopen.

---

(1) "Het kerkje van Stene 'druypt' van de godsdienstzin onzer voorvaderen". A.C.L. Brussel. Druk. Caillau Oostende.
(2) De Plate 7e jg. nr. 1, blz. 18 en 7e jg. nrs. 3 blz. 5.
(3) Robert de Beaucourt de Noortvelde, Beschrijving der Gemeente Steene, Oostende, 1908, blz. 38.
(4) A. Fauconnier & P. Roose, Het historisch orgel in Vlaanderen, IVa, Provincie West-Vlaanderen. Arrondissementen Brugge en Oostende, Brussel, 1986.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

BRASSERIE DU LION

Het "Hôtel du Lion" en de bijhorende "Brasserie du Lion" waren gelegen op de hoek van de Vindictivelaan 13 en de Christinastraat.

Dit etablissement was vroeger bij de oudere Oostendenaars vooral gekend onder de benaming "Hôtel Barcelone". Na de eerste Wereldoorlog werd de benaming veranderd in het "Hôtel du Lion" en werd verder uitgebaat door Joseph ANNEESSENS.

Tot voor kort was in dit hoekhuis een pompstation van Gulf gevestigd.

Uit de periode van de uitbating onder de naam van "Hôtel du Lion" is de hieronder beschreven en afgebeeelde jeton afkomstig.

JETON IN NIKKEL Ø 24 mm

R. BRASSERIE DU LION
* OSTENDE *

V. Een getal in het midden van het veld
60

TAVERNE JOSEPH

Op de hoek van de Alfons Pieterslaan 47 en de Rogierlaan (de hoek richting Petit Paris) was er vroeger de Brasserie-Taverne JOSEPH gelegen.

Deze uitbating had zijn naam te danken aan de Sint-Jozefskerk, die aan de overzijde van de Alfons Pieterslaan is gelegen.

Na de 2de Wereldoorlog werd er in het heropgetrokken gebouw een gordijnenzaak gerund. Tegenwoordig is er een immobiliënkantoor gevestigd.

De jeton stamt uit de periode 1900-1920.

JETON IN KOPER Ø 23 mm

R. TAVERNE JOSEPH
* OSTENDE *

V. in het midden van het veld een getal met boven en onder een bloem.
25 c

MEVR. DECAESSTECKER - PAUWELYN

Mevr. Jeanne, Maria PAUWELYN werd geboren te Staden op 14 september 1914. Ze was gehuwd met Georges DECAESSTECKER, geboren te Koekelare op 4 augustus 1907 en overleden te Oostende op 71-jarige leeftijd op 11 november 1978.

Mevr. Jeanne PAUWELYN heeft een liberale opvoeding genoten, die ze in haar politieke loopbaan tot een verwezenlijking kon brengen (schepen van de stad Oostende 1982-1988).

Honderden personen klopten niet vruchteloos bij haar aan en werden, indien mogelijk, geholpen. Ze is een dame die graag gezien is, vooral door haar vriendelijkheid en openhartigheid.

Door het "Nationaal Verbond de Veteranen van Koning Albert I" werd zij vereremerkt en werd haar een medaille geschonken.

MEDAILLE IN GEPATINEERD BRONS Ø 50 mm

R. Hoofd van Koning Albert I met helm naar links gericht, onder het hoofd een gekroonde "A".
E. De Bremaecker (graveur en beeldhouwer te Brussel).

V. Een tekst in 8 lijnen :
NAT. VERB. DE VETERANEN/VAN/KONING ALBERT Ie/Mme DECAESTECKER/ PAUWELEYN/FED. NAT. LES VETERANS/DU/ROI ALBERT 1er.

IN DIT NUMMER

blz. 294 : R. VANCRAEYNEST : Mevr. Uzielli-Brasseur.

blz. 295 : I. VAN HYFTE : Uitspraken door de politierechtbank van Oostende in 1864.

blz. 296 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (10).

blz. 301 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende (19).

blz. 304 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens Wereldoorlog I (13).

blz. 310 : J.B. DREESEN : Toponymie van 's Heerwoutermans ambacht (2).

blz. 313 : N. HOSTYN : Orgels in Groot Oostende. Het orgel in de Sint-Annakerk te Stene.

blz. 317 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Noordzandstraat 72, BRUGGE Tel. 050 - 33 73 12
Jozef II straat 25, OOSTENDE Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD
Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

WIST U DAT ONS HEEMMUSEUM BESCHIKT OVER

- een documentatiecentrum met meer dan 2.000 krantenknipsels (+ volgens onderwerp alfabetisch gerangschikte steekkaarten)
- 30 tijdschriften uitgegeven door andere Heemkringen en Verenigingen voor Familiekunde

TER INZAGE VAN ONZE LEDEN EN BEZOEKERS TIJDENS DE OPENINGSUREN VAN HET MUSEUM.

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen

Tel. 059/80 15 53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	J.B. DREESEN	J.P. FALISE	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 19 Nr. 12 december 1990

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

DECEMBER - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten.

A. Souper en kleinkunstavond

De souper en de kleinkunstavond die doorgaan op

zaterdag 8 december 1990 om 19 uur

in het Restaurant BENNY op de hoek van de Vlaanderenstraat en de Langestraat werd uitvoerig aangekondigd in ons novembernummer. Hiermee brengen wij enkel de datum in herinnering.

B. Een voordracht met documentatiemateriaal gaat door op

donderdag 20 december 1990 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Onderwerp : OMTRENT GEZELLE

Spreker : de heer Fernand BLOMME, secretaris van de V.V.F. Oostende.

Guido Gezelle was een groot figuur waarrond nog steeds heel wat vraagtekens blijven hangen. Zo was er bijvoorbeeld het Eugeen Van Oye-geval, zijn politieke belangstelling en kiesdraverij, waar hij zich hopeloos aan verbrandde en zo meer. Dat men echter nog bijlange niet is uitgepraat over hem bewijzen twee recent verschenen biografieën.

Voor de heer Fernand BLOMME is Guido Gezelle een hobby. Vanavond spreekt hij ons dus over zijn hobby Gezelle. Stap voor stap brengt hij ons een reeks minder gekende aspecten uit het leven van Gezelle en dit op een wijze zoals de anderen het niet doen. Hij behandelt een deel van de vraagtekens rond Gezelle en leidt ons van die vraagtekens, met vaste hand, doorheen de verschillende perioden die het leven van Gezelle hebben doorkruist : Roeselare, Brugge, Kortrijk, zijn tijd als leraar en die als onderpastoor.

Een aanrader voor diegenen die iets meer dan het gewone willen weten over Guido Gezelle, een figuur die bij de massa in de vergeethoek dreigt te geraken.

Laat er die avond even je T.V., pint of film voor want het zal de moeite waard zijn. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Zorg dat je er bij bent.

JANUARI I - ACTIVITEIT

Bezoek aan de tentoonstelling Euphrosina BEERNAERT

Op zaterdag 5 januari 1991 om 10u30 leidt ons geacht lid en stadsconservator de heer Norbert HOSTYN ons rond op zijn tentoonstelling van het werk van Euphrosina BEERNAERT.

Dit is een enige gelegenheid om op een deskundige wijze ingewijd te worden in het werk van deze kunstenares.

Rendez-vous op 5 januari 1991 in het Museum voor Schone Kunsten van Oostende. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

HER-TENTOONSTELLING SCHILDERIJ MUSIN

Op zaterdag 3 november ll. had in ons Heemmuseum de her-tentoonstelling plaats van het gerestaureerde schilderij van François MUSIN.

Dank zij de talrijke giften van onze leden en sympathisanten waren wij in staat dit schilderij te laten herstellen. Onze milde gevers waren dan ook allen uitgenodigd op deze kleine plechtigheid.

Een vijftigtal personen waren aanwezig toen onze voorzitter, de heer A. VAN ISEGHEM, na een korte toespraak, het schilderij "onthulde". De plechtigheid werd besloten door een receptie, ons aangeboden door de Voorzitter.

Het gerestaureerde schilderij is een olieverf op doek en meet 170 x 141 cm. Het stelt het "groot strand" voor bevolkt met baders en wandelaars, badkarretjes met paarden bespannen en het badpersoneel erbij. Op de dijk zien we de westgevel van het 2de Kursaal (afgewerkt in 1878) en de hotels "Cercle des Bains" en "Océan" gebouwd respectievelijk in 1880 en 1866. Rond de eeuwwisseling werd het hotel "Cercle des Bains" herdoopt in hotel "Continental".

Het schilderij werd dus geschilderd nà 1880 maar vóór 1888, jaar van het overlijden van François MUSIN.

Het huizenblok tussen de Westramp van het Kursaal en de Ijzerramp komt er niet op voor. Het werd gebouwd rond de jaren 1896. Het hotel "Wellington" dat, benevens de villa's "Emma-William", "Triton", en "Helvetia" en het hotel "Du Globe", deeluitmaakte van dit blok werd pas op 3 april 1897 in gebruik genomen (1) (2).

De kosten der restauratie belopen ± 90.000 fr. Van onze milde schenkers ontvingen wij tot nu toe 53.100 fr. De rest wordt bijgepast door "De Plate".

Maar de intekenlijst is nog steeds open ! Giften kunnen gestort worden op rek. 000-0788241-19 van De Plate - Oostende met vermelding "Musin".

De naam van de milde schenkers zal geafficheerd worden naast het schilderij.

Jean Pierre FALISE

---

(1) l'Echo d'Ostende 04.04.1897.
(2) Iconografisch materiaal betreffende dit gedeelte van de zeedijk vinden we o.a. in Oud Oostende in Beeld II nr. 13, 14 en 49 en O.O.I.B. III nr. 23.

DE WEG NR. 12 OOSTENDE-TRIER

door Freddy HUBRECHTSEN

De kaartenafdeling van het Algemeen Nederlands Rijksarchief te Den Haag (s' Gravenhage) beschikt over heel wat kaarten en plannen betreffende Oostende waaronder een collectie die nog niet geïnventariseerd is. Bij een bezoek ter plekke kregen de Hr. Hilaire SERVAES en ondergetekende van de archivaris de primeur een kaart te openen die zelfs hij nog niet gezien had.

Het gaat hier om een meterslange kaart van ± 30 cm. breed, opgemaakt te Brugge op 10 december 1817 door de hoofdingenieur van het 11e district en op 31 december 1817 aan de toenmalige minister van Waterstaat en Openbare Werken voorgesteld.

Het betreft een plan om de bestaande WEG NR. 1 te verleggen. De nieuw aangelegde weg van Sluis tot het gehucht Schapenbrugge (N.O. van Brugge) en het gedeelte van de weg tot Dudzele bleven onveranderd.

Van Dudzele wordt nu een aftakking voorzien die PIJLRECHT loopt tot het kruispunt van de weg Klemskerke-Stalhille. In de tekst wordt dan gewag gemaakt dat deze aftakking van de weg nr. 1 hetzelfde traject volgt van de bestaande WEG NR. 12 tot in Oostende.

Deze weg nr. 12 draagt de naam OOSTENDE-TRIER (Ostende-Trèves) en heeft zijn vertrekpunt op het Wapenplein te Oostende. Hij volgt de Kapellestraat, gaat over de Kapellebrug en de sluis van de toen nog bestaande Amerikaanse kreek. Volgt de Fortuinstraat, de Vrijhavenstraat, door de Brugse poort over de Jacht (of Franse) sluis, volgt de linkeroever van de achterhaven, loopt over de sluis van Sas Slijkens en volgt van dan af perfect het trajekt van de Brugse baan alover de Blauwe Sluis zoals wij deze weg nog altijd kennen. Hij maakt een kruispunt met de weg Klemskerke-Stalhille aan de herberg VIJFWEGEN (nu een bekend palingrestaurant). Hij volgt de Noordede voorbij de herberg LEPELEM (nu ook een restaurant) tot aan de herberg DE STROOIEN HAAN (deze herberg is nu een boerderij - waarvan de naam nog op de vroegere cafégevel te zien is - op wat nu nog het kruispunt is van de Brugse baan en de baan van Wenduine naar Brugge te Meetkerke).

Ik denk te mogen veronderstellen dat de WEG NR. 12 OOSTENDE-TRIER niets anders is dan de weg Oostende-Brugge-Gent-Brussel-Luik-Aken-Trier ofwel Brussel-Namen-Luxemburg-Trier, zoals wij hem kenden vóór de aanleg van de autostrade.

Misschien kent een lezer meer over het bestaan van deze weg en over de nummering der wegen in onze provincie uit die tijd. De relativiteit van de benaming in koop genomen.

De tekst van de kaart vermeld een toekomstig tweede projekt dat de weg Oostende-Nieuwpoort-Veurne zou behandelen.

In september 1817 had Waterstaat een plan voor de aanleg van een nieuwe Nieuwpoortsteenweg voorgelegd voor advies aan de hoofdingenieur van de Genie te Oostende. Deze nieuwe weg zou in de eerste plaats een betere verbinding geven tussen de vesting Nieuwpoort en de vesting Oostende (1). De Nieuwpoortsteenweg zoals wij hem nu nog kennen kwam klaar in 1823 (2). De oude Nieuwpoortsteenweg volgde het traject van de huidige Leffingestraat over de Elisabethlaan (die toen nog niet bestond) over Mariakerkedorp (Prins Roselaan) en verder.

In het geïnventariseerd gedeelte van de collectie (3) bevindt zich een plan van de weg nr. 1 tussen Oostende-Nieuwpoort en Veurne (1817) en drie plannen betreffende de weg nr. 12 : tracé in de vesting Oostende (1817), profiel van de waterleiding in de weg (1819) en de tekening van een aquaduct bij de Blauwe Sluis (1818).

---

(1) Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis Brussel - Hollandse periode - Briefwisseling Oostende 1816-1821.
(2) Geschiedenis van een parochie te Oostende (J.B. Dreesen - G. Vandamme 1984), blz. 84.
(3) Algemeen Rijksarchief Den Haag - Kaartenafdeling : Inventaris van Verkeer en Waterstaat van de Zuidelijke Nederlanden.

TEKENING VOLGENDE BLADZIJDE

LIDGELD 1991

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring De Plate is voor 1991 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin. Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting door ons ontvangen op 22 november) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Plate-kalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "DE GROTE HOTELS" gekozen.

ø Ø Ø ø

VEILING 1991

Op donderdag 31 januari 1991 gaat de jaarlijkse Veiling van DE PLATE door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

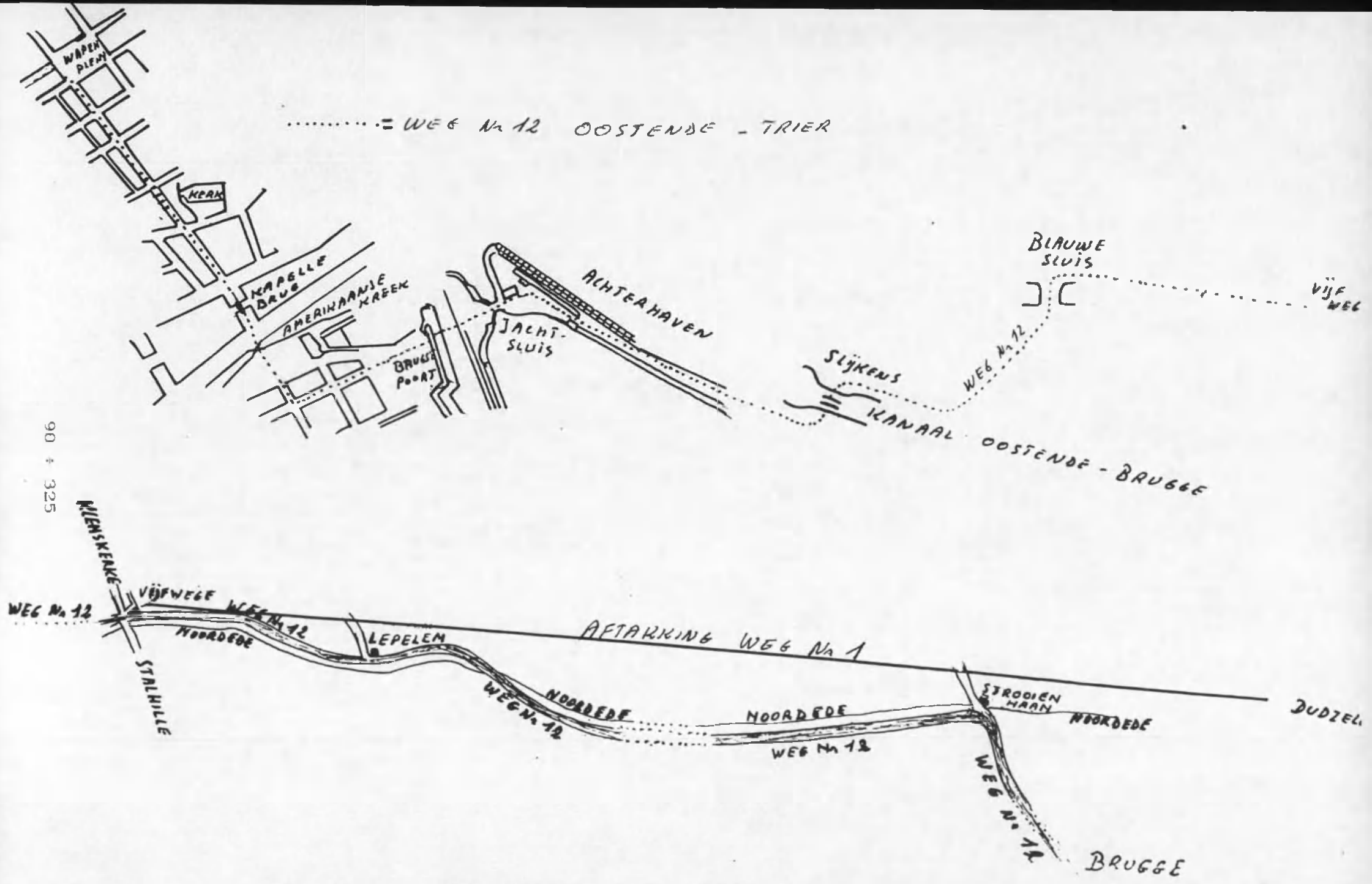

..... = WEG Nr 12 OOSTENDE - TRIER

90 + 325

KRAKEEL ONDER DE GEESTELIJKEN

door J.G. DE BROUWERE

In de XVIIIde eeuw (wanneer de roepingen ontelbaar waren) vertoefden véél priesters te Oostende : velen onder hen waren Oratorianen. Zelfs de pastoor, Emmanuel DE CAMBA, was een priester van het Oratorie. En zo waren ook de EE. HH. Philippus DE ROY, Joannes HAGAERTS, Egidius SAEYS, Jacobus SERRARIS, Joannes VAN DEN NESTE en DE BRUYNE (voornaam mij niet bekend). Sommigen waren allicht parochiepriesters, anderen leraars aan de latijnse school. In 1748 was daar ook nog een priester bij, die geen "presbyter Oratorii" was : Thomas P. BRYAN. Wat E.H. BRYAN te Oostende als ambt had, staat nergens opgetekend; de bisschop had hem waarschijnlijk als parochiepriester gestuurd. Maar zo hij misschien niet bij de Oratorianen inwoonde, dan zat hij toch met hen aan de gemeenschappelijke tafel. En hij was er niet bijzonder welkom. Soms was er hooglopende ruzie, lijk op 09/12/1748. Het ging zo ver, dat de pastoor (eten en drank hadden hem wat opgeschroeft ?) in tegenwoordigheid van de aanzittenden, aan BRYAN heeft gheinterdiceert te doen alle Pastoreele fonctien ende misse te lesen, en zelfs met verbod aan zijn mede-Oratorianen hem te geven Priesterlyck gewaaet....

Of BRYAN daarna nog lang te Oostende verbleef, is niet geweten, wèl echter dat hij in het voorjaar 1749 te Brugge verbleef. En van daaruit wilde hij zich op pastoor DE CAMBA wreken. Maar daartoe moest hij bewijsmateriaal aan de Officiaal van het bisdom voorleggen. En dat probeerde hij. In Brugge werd een tekst opgesteld, waardoor een Oostends notaris (Den Eersten notaris hiertoe aensocht) gevorderd werd van de Oratorianen, die er op 09/12/1748 bij waren, én van broeder Petrus ROTIERS, een schriftelijke declatie ofte attestatie te eisen, dat BRYAN ze toen tot getuigen van het gebeurde had opgeroepen. Alles is in mooie juridische formules gegoten, zelfs de bedreigingen aan de Oratorianen, zo ze de attestatie zouden weigeren.

Het merkwaardige aan het dokument is wel de manier waarop het tot stand kwam. Een Brugse notarisklerk kalligrafeerde het op zegelpapier van 4 s., maar liet ruim blanco open voor het invullen van de namen der Oratorianen in kwestie en voor de voornaam van broeder ROTIERS. En met dat onvolledig dokument trok BRYAN prompt naar Oostende. Daar kwam hij terecht bij de oude notarais Philip RYCX, wiens klerk de namen en voornamen invulde. Maar de notaris kontroleerde en duidde met een "ende" aan, dat de laatst ingevulde naam meteen het einde van het lijstje betekende. Daarna onderteekende BRYAN het geheel.

Notaris RYCX, die zich wel meer van onaangename opdrachten gekwijt had, "transporteerde zich naar het huis van de Oratorianen, vergezeld van een getuige (lijk BRYAN in zijn vordering had gestipuleerd), nml. met den procureur Sr Philips Rycx de Jonghe.

Bij de Oratorianen aangekomen, was de notaris er vlug van af. Er was maar één priester thuis, Joannes HAGAERTS. Deze verklaarde botweg dat daar allemaal niets van was, en dat alles wat BRYAN vertelde vals is.

In zijn ouderwets geschrift tekende de notaris dat op het document aan. En dat sloot BRYAN de pas af naar eender welke verdere proceduur. Zelfs indien hij gelijk had. Zelfs indien pastoor DE CAMBA

een opvliegend man was, die seculiere-niet-Oratorianen verfoeide.

Dat verhaaltje werd gehaald uit : BRUGGE. Rijksarchief. Notarieële archieven. Fonds Van Caillie. Depot 1940. Register nr. 33, akte nr. 10 (hierbij verkleind weergegeven).

N.V.D.R. Oratorianen zijn wereldpriesters (seculiere priesters) die een communiteit vormen, gericht op gebed en zielezorg. De Oratorianen zijn door geen gelofte of eed verbonden.

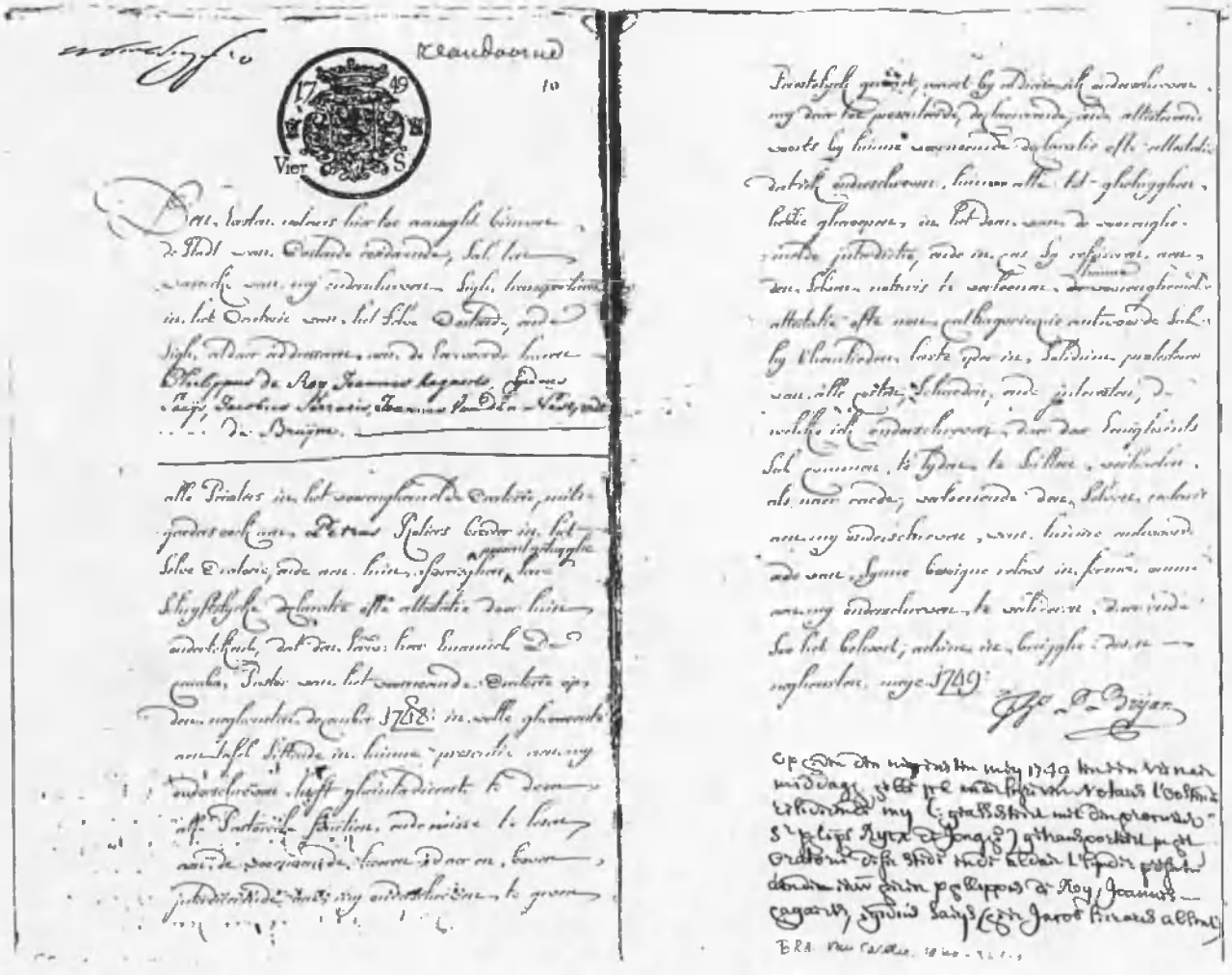

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - AANVULLING

Hortense CROSSÉE

Nam deel aan het Salon van de Gentse "Cercle des Beaux-Arts" in januari-februari 1883 met "Zomerlandschap".

Woonde toen Vrijhavenstraat 3 te Oostende

Louise CROSSÉE

idem, met "Hutje in het bos".

Zelfde adres.

Verdere referenties over beide schilderessen ontbreken.

Norbert HOSTYN

SCHRIJVERS AAN ZEE (11)

door Emiel SMISSAERT

De bij de traditie aansluitende poëzie van Hubert van Herreweghen (°1920) valt op door haar ongekunsteldheid. Hij bezingt bij voorkeur eenvoudige genoegens en verlangens, eigen aan elk mens. Hij antwoordt dan ook :

> Sinds circa 1950 verbleef ik met mijn gezin en omwille van mijn gezin, jaarlijks (vooral in de meimaand, later in juni) in Mariakerke, in Sint-Idesbald (meestal), ook wel elders; de laatste jaren meestal, met mijn vrouw alleen, in Knokke. In Heist werd me ooit, lang geleden, de eerste Poëzieprijs (voor verzen, geïnspireerd door de zee) uitgereikt. (88)

Hubert van Herreweghen wordt alleen door de zee geboeid.

> (...) als ik er alleen tegenover sta. Dan is het ook een verschrikkelijk monster, dreiging en dood. Om zacht te zeggen : ik houd niet van de zee in het toeristisch seizoen, ik houd niet van toeristen (nergens). En in Sint-Idesbald bracht ik vele uren door in een gemoedelijke volksherberg, waar ik met vissers en andere goede mensen kaart speelde (manillen) of pijltjes wierp naar de Engelse vogelpik die nu in de mode is gekomen. Vanuit Knokke wandel ik ('s winters) het land in, desnoods te voet naar Brugge. De zee bevangt en benauwt me. Ik ben een man van het land. (89)

Anton van Wilderode (°1918), pseudoniem van Cyriel Coupé, wordt gerekend tot één van de beste dichters en hij is de meest gelezen en meest geprezen dichter van Vlaanderen. Van 1946 tot 1982 was hij priester-leraar aan het Klein-Seminarie te Sint-Niklaas. Het leraarslot kan raar vallen. Hieromtrent getuigt Van Wilderode in een intervieuw :

> Ik ben een priester die geen godsdienstles gaf; een classicus die geen latijn gaf; een vertaler van Vergilius die geen Vergilius gaf; een dichter die wel Nederlands maar geen poëzie gaf. Maar ik ben er niet door gefrustreerd geraakt. (90)

Anton van Wilderode heeft vele reizen naar het buitenland gemaakt. Vanaf 1936 tot nu heeft hij bijna alle Europese landen tenminste één keer bezocht. Hij ondervond, dat reizen voor hem altijd een verhevigd leven is geweest, "(...) een grote verrijking en het is voor mij altijd één van de inspiratiekernen geweest, vanaf mijn eerste bundel tot en met mijn jongste". (91)
Het is niet verwonderlijk dat de Belgische kust geen onbekende voor hem is :

> Ik heb in het verleden wel enkele keren, maar toch slechts voor korte tijd telkens, aan zee verbleven (in Oostduinkerke). Ik ken de kust eigenlijk wel al heel lang, het eerst door schoolreizen-van-één-dag, daarna door fietstochten tijdens de vakantie (meerdere dagen, "logeren" in schuren !). Ik ben er eigenlijk het liefst in de herfst, wanneer men

de zee een beetje voor zich alleen heeft, - hoe egoïstisch dat ook kan lijken.
(...) Mij boeit het meest de zee met een ledig strand, met wind en wolken, met kantelende meeuwen en - langs de vloedlijn, een enkele wandelaar. Er zijn nog prachtige duinen. De huizen en de hotels, de appartementen en de campings zijn hier wat ze overal zijn : ze gelijken aan elkaar als twee druppels (zee)water. Het "dagelijks" leven heb ik nooit écht meegemaakt; wel verbleef ik met vrienden soms een week in een klein huis, wég van de drukte. Dàárvan herinner ik mij de zuivere morgens. (92)

Een medestudent, H. Verdin, later zelf hoogleraar aan de Universiteit te Leuven, beschrijft Anton van Wilderode zoals hij overkwam in zijn jonge jaren (93) :

Toen hebben wij hem leren kennen, niet alleen als iemand die voor de meest eenvoudige dingen in de natuur een grote aandacht heeft, maar ook als iemand die het reizen kan beleven als een stuk van het leven waar je andere mensen leert kennen, waar je buiten de dagelijkse sleur kunt openstaan voor dingen die je anders nauwelijks ziet.
Hij kon zeer sterk genieten van de atmosfeer. Ik herinner mij reizen op het eiland Texel of wandelingen langs de Noordzee. Daar kon hij, ver van alle toeristische drukte, werkelijk opgaan in die speciale natuursfeer, in die sfeer van gezelligheid, vriendelijkheid, hartelijkheid. Tegelijk was er ook altijd die ondeugende trek die eigenlijk heel zijn verschijning als student kenmerkte.

Het toeval wil, dat enkele gedichten van Van Wilderode, zonder diens medeweten, door een zekere W. Segers ter publikatie aangeboden werden aan het voorname literaire tijdschrift Dietse Warande en Belfort. Eén ervan, Zee-bad, werd opgenomen en afgedrukt in het juni-nummer van 1938, onder het pseudoniem "Maurits Wille". De essayist Rudolf van de Perre wijst op Van Wilderodes sterke zintuigelijkheid en zijn verlangen naar "ontgrenzing", naar ruimten en eeuwigheid, die in dit gedicht naar voren komen. (94)

Laat me in 't water staan met druipende haren
en lachen om de kleine woorden van mijn vrees -
recht-op stàân, en den kouden arm der baren
gestrengeld voelen om mijn warme vleesch.

Mijn hijgend harte aan het hart van 't water :
het eeuwig-kloppende in ebben en vloed
aan 't kleine tijdlijke, dat bonst in elke ader
en in de driften van mijn bloed.

O, als ik 't lamme leven niet meer kan verdragen
dat me verworgen wil in kleinigheid; -
dan zal ik om de mildheid van het water vragen
en daar gaan beedlen om wat eeuwigheid.

Vele jaren later, in 1978, heeft Van Wilderode opnieuw de zee bezongen. Geïnspireerd door Oostende is de cyclus zeegedichten Zie ik de zee, vier gedichten omvattend, en opgenomen in zijn met een staatsprijs gelauwerde bundel Dorp zonder ouders. Hoe kwam Anton van Wilderode op het idee ? Wat bewoog hem om deze verzen, van lyrische rijpheid en talent getuigende, te

concipiëren ?

> (...) De eigenlijke aanleiding, de "vonk", kreeg ik op een avond toen ik vanaf het station te Oostende naar het strand liep in de hevige wind. Ik was onderweg om een lezing te houden in het Dominikanerklooster (Christinastraat) voor een groep op vrijdag 2 maart 1978. Het is dus een korte indruk geweest, - maar gevoed en aangevuld door vroegere impressies aan zee. (95)

Wie ooit in de gelegenheid was om een "lezing", die een "college" Nederlandse literatuurgeschiedenis aan de universiteit qua gehalte benadert bij te wonen, werd telkens getroffen door de degelijke voorbereidingen en de bekwame, boeiende verwoording van zijn onderwerpen. Persoonlijk hebben wij hem Wies Moens en Filip de Pillecyn horen ontrafelen, situeren, waarderen. Een festijn voor de literatuurliefhebbers !

---

(88) H. van Herreweghen : Verzamelde gedichten (Tielt, 1986). Gedichten over de zee, zie : p. 125-129, 132, 140 en 304. Het bundeltje Valentijn, een toef liefdesgedichten (Antwerpen, 1986) wordt afgesloten met Wachten, eveneens een zeegedicht.
(89) Brief H. van Herreweghen d.d. 23 mei 1988.
(90) Mark Van de Voorde : Anton van Wilderode. In : Kerk en Leven, 1988 (rubriek "Klapstoel, gesprek van de week") p. 3.
(91) L. en R. Duprez : Kennismaken met Anton van Wilderode (Landegem, 1985). p. 121-127.
(92) Brief A. van Wilderode d.d. 22 mei 1988.
(93) L. en R. Duprez, o.c., p. 32.
(94) R. Van de Perre : Anton van Wilderode : een monografie (Leuven, 1988), p. 30.
(95) Brief A. van Wilderode d.d. 11 september 1988.

EINDE

ORGELS IN GROOT OOSTENDE - HET ORGEL IN DE O.L.V. KONINGINKERK (MARIAKERKE)

door Norbert HOSTYN

In "De Plate" 85/139 werd door Robert HOSTYN reeds het orgel van het O.L.V. ter Duinenkerkje besproken. Nu de kerk van de Lijsterbeslaan, gebouwd tussen 1956 en 1959 naar plannen van architect SMIS. (1)

* * *

Het orgel werd volledig nieuw gebouwd door de firma B. PELS & Zoon uit Lier, in 1959. PELS is ook de auteur van het orgel in de Sint-Antoniuskerk (Vuurtorenwijk).

Het is opgesteld rechts in het kleine transept boven in het uitgebouwde koor.

Het orgel, PELS' "opus" 451", heeft de volgende dispositie :

PEDAAL	I	II
gedekt bas 16'	Prestant 8'	Gemshoren 8'
octaaf bas 8'	Open fluit 8'	Wilgenpijp 8'
gedekt 8'	Holpijp 8'	Zweving 8'

koraalbas 4'	Octaaf 4'	Open fluit 4'
pommer 16'	Roerfluit 4'	Nazaard 2'2/3
P + I	Vulwerk 4 st. 2'	Woudfluit 2'
P + II	I + II	Terts 1'3/5
P + II 4'	I + II 16'	Cymbelstem 2 st. 1'
		Trompet 8'
		II + II 16'

druktoetsen : P - MF - Tutti / O / H.R. - Vr. C.
voetbediende toetsen : P + I, P + II, I + II / zweltrede / Gen. Tutti - T.A.

manuaalomvang : C - g'''
pedaalomvang : C - f'

De tractuur is elektropneumatisch.

Lit. : A. FAUCONNIER & P. ROOSE, Het historisch orgel in Vlaanderen. IV a : Provincie West-Vlaanderen. Arrondissementen Brugge en Oostende, Brussel, 1986, p. 694-695. (2)

---

(1) SMIS wordt weldra uitvoerig behandeld in "De Plate".
(2) Zie boekbespreking in "De Plate" 87/276.

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

MARC REYNAERT

Marc, Lucien REYNAERT werd geboren te Oostende op 8 maart 1951. Hij was gehuwd met Annie-Marie CLAEYS, eveneens geboren te Oostende op 26 november 1952.

Marc REYNAERT is in dienst van één van de vele stadsdiensten van Oostende.

In zijn jeugd (als pupil) was hij aangesloten bij de zwemvereniging "VRIJE ZWEMMERS OOSTENDE". Deze maatschappij was gelegen in het Maria-Hendrikapark.

Verschillende jaren beoefende hij daar de zwemsport. In 1964 behaalde hij gedurende de kampioenschappen der Vlaanderen de titel in de discipline 200 m. "streek voor pupillen".

Hij werd door de vereniging gevierd en vereremerkt met een bronzen medaille.

1964 MEDAILLE IN BRONS Ø 49 mm

R. Zwemmer in aktie in crawlslag naar links gericht.

V. 2 lauwertakken in een kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een rondschrift en een tekst verdeeld in 5 lijnen :
. VRIJE ZWEMMERS . KAMPIOENSCHAP DER VLAANDEREN
M. REYNAERT/200 m STREEK/PUPILLEN/STAD OOSTENDE/1964

MEVROUW ROSALIE DESMIDT-DECERF

Rosalie, Maria DECERF werd geboren te Oostende op 6 november 1866 en is er overleden op 75-jarige leeftijd op 10 oktober 1942.

Zij was gehuwd met Gustave, Franciscus DESMIDT, geboren te Oostende op 12 juni 1870 en er overleden op 68-jarige leeftijd op 16 januari 1938.

Mevrouw DESMIDT-DECERF was gans haar beroepsleven werkzaam in de horecasector. Ze werd dan ook gehuldigd voor haar lange inspanningen in deze uitbatingssektor.

Zij werd door de "Association des Hoteliers - Restaurateurs" gevierd en kreeg van dezelfde vereniging een eremedaille.

MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 30 mm MET RING

R. Wapenschild van Oostende omringd door een riem met een legende : VILLE D'OSTENDE. Dit alles is nogmaals omringd door een sierrol met een legende : ASSOCIATION DES HOTELIERS - RESTAURATEURS.

V. Een parelrand met een tekst in 3 lijnen :
HOMMAGE/A/R. DESMIDT-DECERF

ROBERT LAMBRECHT

Robert, Henri LAMBRECHT werd geboren te Oostende op 9 januari 1950. Hij is gehuwd met Claudine, Marie LEBLUY, geboren te Oostende op 22 november 1950.

Robert LAMBRECHT is bediende van beroep.

Hij is in zijn jeugd een fervent liefhebber-bokser geweest. In 1972 behaalde hij de titel van kampioen van België bij de liefhebbers en dit in de kategorie Zware Welter.

Hij werd gevierd voor het behalen van deze titel en vereremerkt met een medaille door het Stadsbestuur van Oostende.

1972 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 49 mm MET BOL EN RING

R. STAD OOSTENDE.
Gekroond wapenschild van Oostende boven het water, met drietand, visschop, visnet, anker en ereteken.

V. Een tekst in 5 lijnen :
ROBERT LAMBRECHT/KAMPIOEN VAN BELGIE/BOKSEN LIEFHEBBERS/ZWARE WELTER/1972

ROBERT DECOO

Robert, Alfons DECOO werd geboren te Oostende op 2 april 1948. Hij is gehuwd met Christiane, Diane MARGORY, geboren te Oostende op 15 april 1945.

Robert DECOO is politieagent van beroep.

Hij was in zijn jeugd een fervent beoefenaar van de roeisport. In 1969 nam hij deel aan de kampioenschappen van België. Hij won de titel in de discipline "Acht met stuurman".

Ter dezer gelegenheid werd hij en zijn inzittende ploegmaten gevierd voor het behalen van de titel.

1969 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 49 mm MET BOL EN RING

R. STAD OOSTENDE.
Gekroond wapenschild van Oostende boven het water met drietand, visschop, visnet, anker en ereteken.

V. Een tekst in 3 lijnen :
DECOO ROBERT/KAMP. VAN BELGIE 1969/ACHT MET STUURMAN ELITE

EMILE STAESENS

Emile, Aimé, Jean STAESENS werd geboren te Oostende op 3 december 1859 en is er overleden op 80-jarige leeftijd op 29 februari 1940. Hij was gehuwd met Josephine DEBLEECKERE, geboren te Oostende in 1862 en er overleden op 74-jarige leeftijd op 23 oktober 1936.

Emile STAESENS had van huize uit een katholieke opvoeding genoten, die hij in zijn latere loopbaan tot verwezenlijking kon brengen.

Hij was gedurende meer dan 25 jaar een vooraanstaand lid en medewerker van de Katholieke Kring te Oostende.

In 1904 werd hij dan ook door deze kring gevierd voor zijn pionierswerk en werd hij bedacht met een herinneringmedaille als huldebetoon.

1904 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BRELOK, KROON, RING

R. VILLE D'OSTENDE.
Gekroond wapenschild van Oostende met zeemeermin en zeemeerman.

V. Een eiken- en lauwertak in kransvorm met middenin een rondschrift en een tekst in 3 lijnen :
* KATHOLIEKE KRING *
1879-1904/HULDE AAN/ Em. STAESENS

WENSKAARTEN

De uitgeverij EREL brengt naar jaarlijkse traditie een reeks wenskaarten voor het eindejaar op de markt. De onderwerpen zijn oude gezichten op het Oostende van toen : PRIJS : 30 Fr/stuk.

Deze wenskaarten, alsook deze die in de voorbije jaren, gepubliceerd werden (in totaal een 40-tal onderwerpen), zijn te koop aan de balie van ons Museum, alsook bij EREL uitgeverij, Sint-Sebastiaanstraat, 16 Oostende.

DE WARSCHAUSTRAAT IN 1952

"DE LANGE DERM" EN ANDERE VERDWENEN ZAKEN OP MARIAKERKE

door Gerard VANDAMME

Enige tijd geleden kwam tijdens een gesprek de plaatsbepaling "in de lange derm" ten berde. Het bleek bij navraag, te gaan over het vroegere zustersschooltje van Mariakerke, dat gelegen was langs de Nieuwpoortsesteenweg tussen de Aartshertog- en de Zwitserlandstraat. Dit schooltje was blijkbaar reeds tijdens de oorlogsjaren '40-'45 dienstig als vergaderplaats van de christelijke sociale organisaties (K.A.J., V.K.A.J., K.A.V., K.W.B., enz.) van de parochie Mariakerke.

Langs de Nieuwpoortsesteenweg bevond zich het ingangspoortje midden in een grauwe donkere bakstenen muur, waarachter de schoolkoer lag. De klaslokalen waren gebouwd binnen in het blok begrensd door de drie reeds genoemde straten en de Passchijnstraat. Het geheel van het schooltje besloeg blijkbaar een nogal eigenaardig gevormd perceel grond, dat aan de westkant aansloot tegen de hof van de vroegere pastorie van Mariakerke - nu nog - gelegen op de hoek van de Aartshertog- en de Passchijnstraat. Voor zover ik te weten kwam, zou de naam "lange derm" afgeleid zijn van de eigenaardige schikking van de schoolgebouwen, en vrij algemeen in gebruik zijn geweest bij de leden der verenigingen die er over vergaderlokalen beschikten. Maar wie de naam heeft uitgedacht blijkt niet meer te achterhalen !

Iets spoorde mij aan om wat meer over de oorsprong van die ongewone bouwschikking te weten te komen. Het schooltje is echter al geruime tijd afgebroken en op de plaats daarvan staat nu een appartementsgebouw (met B.A.C.-kantoor nr. 186 Nieuwpoortsestwg). Toch vond ik toch vrij vlug enkele aanwijzingen op verschillende plans van de omgeving (o.m. op de stadsplans van Oostende, verspreid door de C.V.P. bij vroegere verkiezingscampagnes, staat het schooltje nog in rood aangeduid, zij het niet al te nauwkeurig).

Tenslotte heb ik de huidige kadastrale plans geconsulteerd, waarvan ik een gedeelte heb overgetekend. Hierop heb ik aan de hand van oudere plans, de vroegere ligging van de twee Steense dijken, het Albertusgeleed (= restant van de vroegere Ter Streep-kreek) en het Steense dijkgeleed (= gedeeltelijk restant van de vroegere hoofdwatergang van het Woutermansambacht), zo benaderend mogelijk in streeplijnen overgezet.

Op de kadastrale plans is zeer duidelijk het betrokken perceel van de "lange derm" weer te vinden, zij het met zijn nieuwe bebouwing. Het valt onmiddellijk op dat de eigenaardige vorm van het perceel bij benadering de zate uitmaakt van een deel van de Steense Dijk dat nu verdwenen is. Er zijn ook nog enkele andere merkwaardige dingen in de omgeving vast te stellen.

Ingewijden weten reeds dat de Steense Dijk zich nagenoeg ter hoogte van de huidige Vredestraat in twee takken splitste. Die splitsing verschijnt op plans en kaarten pas rond het midden van de 19e eeuw. Op vroegere kaarten komt alleen de kronkelende meest oostelijke tak voor. Op de kaart van de Sinte-Catharinapolder opgemaakt in 1750 (1) is het deze tak die de westelijke grens van de polder vormt. Ook op het "Plan Generaal" van dezelfde polder opgemaakt in 1859 en herzien in 1893 (2) is dit eveneens het geval. De westelijke tak (waarvan de huidige Sterstraat een overblijfsel is) staat op dit plan als wegenis aangeduid, maar alleen tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de Duinenweg.

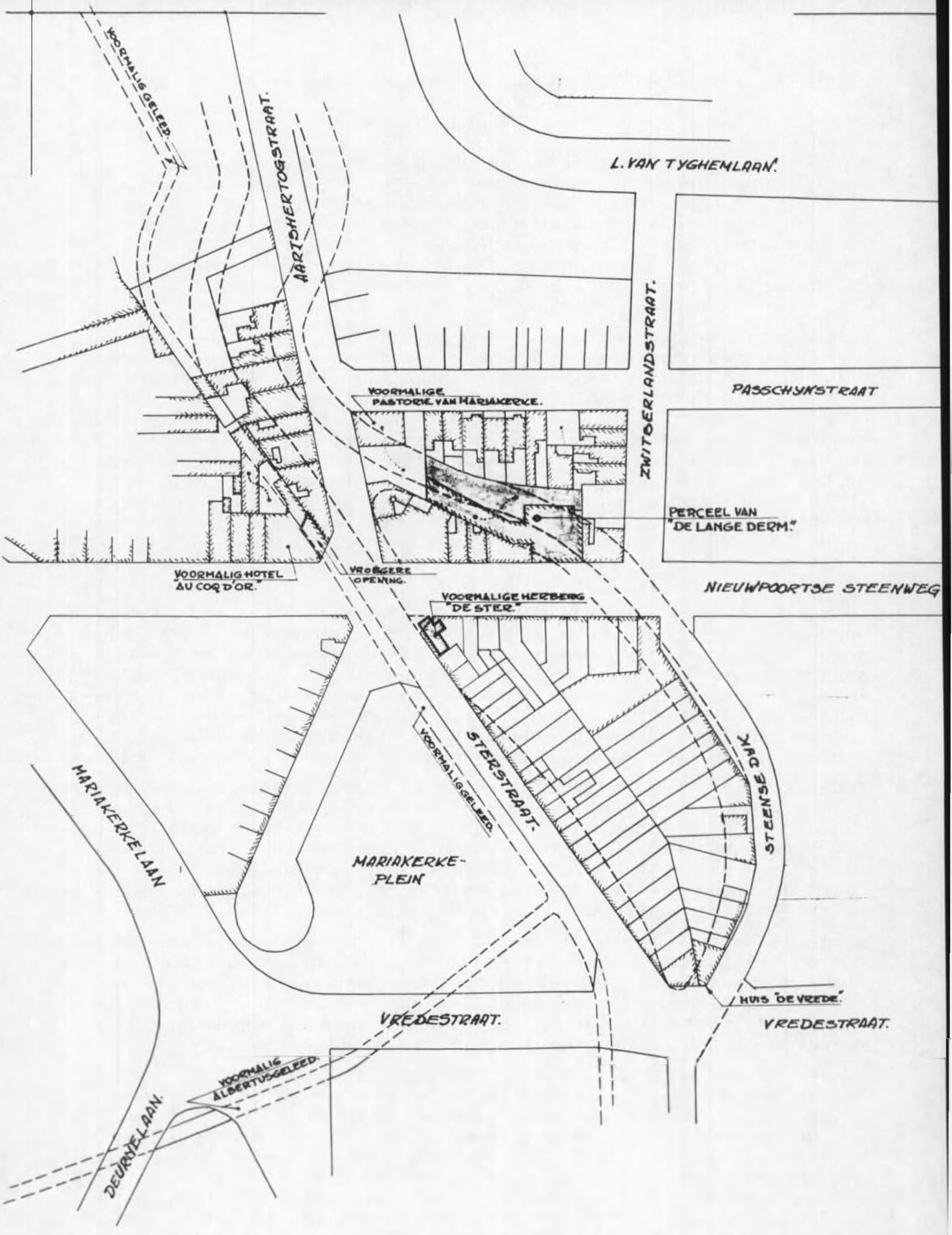
VOORMALIG GELEED.
AARTSHERTOGSTRAAT.
L. VAN TYGHEMLAAN.
ZWITSERLANDSTRAAT.
PASSCHYNSTRAAT
VOORMALIGE PASTORIE VAN MARIAKERKE.
PERCEEL VAN "DE LANGE DERM."
VOORMALIG HOTEL "AU COQ D'OR."
VROEGERE OPENING.
NIEUWPOORTSE STEENWEG
VOORMALIGE HERBERG "DE STER."
STERSTRAAT.
VOORMALIG GELEED.
STEENSE DIJK
MARIAKERKE-PLEIN
MARIAKERKELAAN
HUIS "DE VREDE."
VREDESTRAAT.
VREDESTRAAT.
VOORMALIG ALBERTUSGELEED.
DEURNELAAN.
0 5 10 20 50 100M.
VB 1990.

Het komt m.i. dan ook eigenaardig voor dat de heer S. IPPEL, zich baserend op het "Plan der Buurtwegen 1844 Mariakerke", stelde dat het deel huidige Steense Dijk tussen de Vredestraat en de Nieuwpoortsesteenweg, niet de eigenlijke Steense Dijk was, maar wel de "lage weg, gebruikt bij droog weer". Volgens hem was de huidige Sterstraat een deel van de "echte" Steense Dijk (3).

De mening van de heer D. FARASYN, dat de Aartshertogstraat tot 1850 deel uitmaakte van de Steense Dijk (3) schijnt nagenoeg te kloppen. Rond 1850 was er echter nog geen eigenlijke Aartshertogstraat. Volgens mijn bevindingen zou deze straat omzeggens het midden tussen de twee vroegere "dijken" liggen. Ik laat hier de vraag open, welke van beide nu de hoge of de lage, en welke de echte was.

Terloops vermeld ik hier dat tussen de uiteinden van beide dijken tegen de destijdse Duinenweg, tot bij het einde van de 19e eeuw, de molen van het "Gehuchte Albertus" stond. Nu is deze plaats te situeren op het einde van de Aartshertogstraat tegen de Troonstraat (op het vroegere "Albertus Rondpunt" dat verdween bij de aanpassings- en verbredingswerken aan de Troonstraat).

Een en ander valt ook te zeggen over het vroegere thans verdwenen Steensedijkgeleed, waarvan het gedeelte noord van het Albertusgeleed óók dikwijls Albertusgeleed genoemd werd.

Dat geleed lag langs de Steense Dijk en de huidige Sterstraat. Van vlak op de hoek van de Nieuwpoortsesteenweg en de Aartshertogstraat liep het achter de eerste huizen van de laatstgenoemde straat. Een honderdtal meter van de Nieuwpoorsesteenweg maakte het geleed nog een bocht naar rechts om daarna vrijwel rechtdoor te lopen tot zijn eindpunt dat thans te situeren zou zijn nabij de hoek van de huidige Raversijdestraat en de Meibloempjeslaan. Het bleef aldus bestaan tot kort na de eerste wereldoorlog. Later werd het geleed geleidelijk plaatselijk overwelfd of gedempt. Gedeelten van de bedding die tussen de bebouwing lagen en soms ontoegankelijk werden van op de openbare weg, werden even geleidelijk aangeworven - (of ook wel eens in alle stilte ingepalmd) - door aanpalende eigenaars, en bebouwd. Op bijgaande tekening zijn daar duidelijk enkele voorbeelden van te zien.

Dit is ook het geval geweest met de opening die bestond tussen het eertijds gekende Hotel-Restaurant "Au Coq d'Or" (4) en de bakkerij beide op de hoek van de Nieuwpoortsesteenweg en de Aartshertogstraat, die nu ook is dichtgebouwd (huidige kledingszaak Verdievel).

Volgens S. IPPEL was deze opening de echte oude Steense Dijk (3) maar hier kan ik hem niet bijtreden. Het kadasterplan laat er weinig of geen twijfel over bestaan, dat het de bedding van het geleed betreft. Bovendien was die opening te smal vergeleken met de breedte van de dijk overal elders.

Als besluit heb ik het nog even over enkele straatnamen. De Sterstraat dankt haar naam - hier vertel ik niets nieuws - aan de herberg-afstamming "De Sterre" die tot rond einde 19e eeuw gelegen was op de hoek van de Nieuwpoortsesteenweg en de westelijke Steense Dijk, die blijkbaar nog geen andere naam had. Dit is nog een argument om te zeggen dat de huidige Steense Dijk (dus de oostelijke) de enige echte is.

De herkomst van de naam Vredestraat is een twijfelgeval. Sommigen menen dat ze behoort bij de reeks straten die namen van zg. burger-

deugden dragen (bv. Overvloed-, Werzaamheid-, Spaarzaamheid-, Goedheidstraat, enz.).

Anderen gaan ervan uit dat de naam herkomstig is van het huis, dat zich heden nog bevindt op de hoek van de Steense Dijk en de Vredestraat, en op zijn smalle gevel aan de Vredestraat het opschrift "De Vrede" draagt. Of dit ooit - zoals soms beweerd wordt - ook een herberg is geweest, heb ik nog door niemand formeel horen bevestigen (5). Als argument voor de tweede versie is er het feit dat eertijds daar de Vredestraat begon en vandaar uit het vroegst bebouwd werd. Ze liep noordoostwaarts slechts door tot aan de Elisabethlaan, en dit tot na de oorlog '40-'45. Ze is nogal wat ouder dan de "burgerdeugdenstraten" en lag er aanvankelijk ook vrij ver van af. Vanuit toponymisch oogpunt klinkt de tweede versie zeer mooi, of ze ook juist is, is iets anders. Wie hakt deze knoop door ?

---

(1) Caerte Figurative van den Nieuwen Bedyckten Polder, ghenaemt den Sinte-Catharinepolder enz., opgemaakt in 1750 door de landmeters Maelstaf, Heems en Maryssael.
(2) Plan Generaal van de Sinte-Catherinepolder,.... opgemaakt door landmeter K. Van Wassenhove in 1859, nagezien en vervolmaakt in 1893, door landmeter E. Chevalier.
(3) Oostendse straatnamen gewijzigd in de 19e en 20e eeuw. Aanvullingen en verbeteringen door D. Farasyn + nota's door S.Ippel. De Plate, 7e jg. nr. 3, Maart 1978.
(4) Foto gepubliceerd in de kalender van De Plate 1988. Rechts is de opening naast het hotel zichtbaar.
(5) De huidige eigenaar weet niets af van een herberg; naar zijn zeggen was er vroeger een groentenwinkel gevestigd.

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTANDIANA (20)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Sylvain VANHOLMEN

Gitarist en producer. Was gitarist bij The Seabirds, Sylvester's Team (1967), Silver's Trust, Wallace Collection (1969-71) en Two Man Sound.
The Seabirds was het paradepaard van de kust en belangrijk voor de Belgische rock in de eerste helft van de jaren '60. Wallace Collection rekruteerde klassieke muzikanten uit het Nationaal Orkest.
Two Man Sound speelde Zuidamerikaans getinte muziek. Vanaf de jaren '70 is S. Vanholmen producer van vele groepen.

Bron : Wit-lof from Belgium. G. De Coster en G. De Bruycker, 1990.

1°. Serenade : Bruxelles; We gotta do something new; Serenade; Hocus pocus; We are machines; Love; Let me love you; Since you're gone for evermore; Dear beloved secretary; Tic-toc; When; See the man.
Wallace Collection, vocaal en instrumentaal = S. Vanholmen, compositie, gitaar; Raymond Vincent, viool; Jacques Damotte, cello; Marc Herouet, piano; Christian Janssen, bass; Freddy Nieuland, drums.

Odeon 2C 062-04362; 1LP (uitgave ± 1969).

2° Laughing Cavalier : Get that girl; The sea disappeared; Get back; Ragtime Lily; Natacha; Merry-go-round; What's goin' on; Fly me to the earth; Peru; Pour old Sammy; Baby I don't mind; Misery; Laughing cavalier; Daydream.
Wallace Collection, voc. en instrum.
Odeon 2C 062-04036; 1LP (uitgave 1969).

3° Daydream; Fly me to the earth; We are machines; Tic-toc; Serenade; Dear beloved secretary; Hello Suzannah; Let me love her; Where; We gotta do something new.
Wallace Collection, voc. en instrum.
Odeon 4C 054-04522; 1LP.

4° Bande originale du film "La Maison" : Parlez moi d'amour; Who can tell my name; Reflections; Stop teasing me; Hey bird; Single man; Générique; Singleman; Phil; Tension; Adagio; ...
Wallace Collection, voc. en instrum.
Odeon 2C 062-04582; 1LP (uitgave 1970-71).

5° Excorcist; Diabolicus; Van S. Van Holmen-S. Vasco-T. Randall door Los Conquistadores.
Cannon Records Can 3046; 1 single.

6° Going back to Mexico, van S. Vanholmen-P. Els. So goodbye.
Two man sound, zang en instrum.
From LP Rubro Nero.
Elf Provinciën PE 22.690Y; 1 single (uitgave 1972).

7° Gief us moa de Vlamiengen. Yodelo.
Nederlandse tekst van S. Vanholmen.
Ein van de twei, zang en instrum.
RKM 4C 006-97351; 1 single (uitgave 1975-76 ?).

8° Dancing man; Bye bye love, van S. Vanholmen en F. Depryck.
Two man sound, zang en instrum.
RKM 4B 006-98820; 1 single.

9° Love; Fly me to the earth van Vincent, S. Vanholmen en David Mackay.
Wallace Collection, voc. en instrum.
Parlophone 5C006-04141; 1 single.

10° Parlez-moi d'amour. Stop teasing men, van Nieuland en S. Vanholmen.
Wallace Collection, voc. en instrum.
Odeon 2C006-0 4515; 1 single.

11° Zie : F. Springuel nr. 4.

VAYA CON DIOS

Trio (2 mannen en 1 vrouw) waaronder Willy Willy = Willy Punk. gitaar (ex-Stagebeast, ex-Revenge 88, ex-gast van Arbeid Adelt en van The Scabs).

1° Just a friend of mine. You let me down.
Vaya con dios, zang (Dani Klein); gitaar en bass.
Ariola 109183; 1 single (uitgave 1987).

Willem VERMANDERE (Veurne)

Geboren te Lauwe op 9 februari 1940. Muzikale opleiding van vader. Leraar aan RMS Nieuwpoort. Schrijft de muziek voor zijn liederen

en meestal de tekst, zingt en bespeelt verschillende instrumenten.

Bron : Wie is wie in Vlaanderen ? Brussel, 1985.

1° Liedjes van de Westhoek : 14 liederen.
Decca 193.464; 1LP (uitgave 1967-68).
Decca 790/193.464X; 1LP.

2° Langs de Schreve : 12 liederen.
Decca 193.479X; 1LP (uitgave 1969).

3° Willem Vermandere : 10 liederen.
Decca 776/183.002X; 1LP + tekst (uitgave 1971).

4° Vlaanderen mijn vlakke land : met o.a. Mijn mensch'n van te lande.
Elf Provinciën ELF 55L4-X265 (uitgave 1971 ?).

5° Willem Vermandere vier : 10 liederen.
Decca 770-163.002X; 1LP + tekst (uitgave 1973).

6° ... met mijn simpel lied : 10 liederen.
Decca 143.002X; 1LP + tekst (uitgave 1981).

7° Willem Vermandere : 26 liederen.
Dureco Benelux 51021/22; 2LP (uitgave 1981).

8° Lat mie moar lopen : 12 liederen.
Philips 6468064; 1LP + tekst (uitgave 1981).

9° Willem Vermandere op z'n best : 10 liederen.
Dureco Benelux 66.032; 1LP (uitgave 1981).

Johan VERMINNEN

1° Oostende in the rain, van D. Lacksman-J. Verminnen.
J. Verminnen, zang; met begeleiding.
Biram 6109167; 1 single (uitgave 1978).

Regine VRANCX

De "Oostendse nachtegaal" genoemd. Alvorens deze plaatopname tot stand kwam zong R. Vranckx reeds 20 jaar op zangwedstrijden, vedettenbals, in casiono's en in de Eddy Wallyshow.

Bron : Documentatie Stadsbibliotheek; zie ook : De Zeewacht 3/3/89.

1° Als vader kwam van zee; Al ben ik groot, van Laurentius Vanacker.
R. Vranckx; zang met begeleiding.
Ace records 833; 1 single + tekst (uitgave 1982).

Lily WEST

Zij werd eredame op Miss Kwikverkiezing 1983. In 1984 werd ze Miss Vakantie en ontving de Prijs van het Jong Talent met de Baccarabeker in het Casino van Middelkerke.
Bracht volgende singles : I feel so lonely (1981); Be my love 1982) met Terry Lanka; Come on let's party down (1984); I wanna hold your hand (1988), dat werd opgenomen te Frankfurt. Zong bij het orkest "Blue Apple" en de rock-groep "And your sister". Zij heeft een driejarig kontrakt in 1987, met de Oostenrijkse platenfirma Koch Records.

Bron : De Zeewacht 22/1/1988.

1° Come on, let's party down; It's you again, van R. Wittevrongel.
Lilly, zang: met orkestbegeleiding.
Roadrunner 840167; 1 single (uitgave 1984).

Irma WESTERLINCK

Te Oostende geboren op 5 mei 1908 in de Paster Pypestraat (toen nog Kleine Kaaistr.). In 1919 woont de familie boven de dancing "De Nieuwe Zaal" in de Sint-Franciscusstraat. In 1927 wordt de folkloregroep "De Vismijnvrienden" gesticht, waarvan de familie als eerste leden wordt ingeschreven. Dan ontmoet Irma Leonard REYNAERTS, de man van de vooroorlogse Oostendse revues, die haar vraagt om te zingen in operettes. Vanaf 1929 treedt zij op in 7 revues. Na de 2de wereldoorlog hield zij café "De Vismijn" in de Paulusstraat, echter voor een korte periode. Speelde dan opnieuw vanaf 1968 in 18 revues als Irma Bubbeline of Irma. In 1988 woont ze in de Sint-Paulusstraat 79.

Bron : Het Visserijblad 1988, nr. 2.

1° Zie Bertino nr. 3.

2° Op de vismarkt ben ik geboren; gezongen door Irma Westerlinck en begeleid door Aimé Schmitt; Caprice espagnol gespeeld door A. Schmitt.
Zeegalm 101; 1 plaat 78 t.

Julien WINNE (accordeonist)

Geboren te Torhout op 12 oktober 1929. Hij woont sinds 1960 te Mariakerke.

1° Zigeuner tango; Zo mooi als een droom van J. Winne-M. Dumoulin-A. Demarest.
Mia, zang; Orkest J. Winne.
Olympia LPQ 700; 1 single (uitgave 1971).

2° Julien Winne and his happy accordeon : Cado; Pourquoi; Valse des amis; Quelle nuit; Tipitipitin; Zigeunertango; Amour musette; Sombreros; Paris minuit; Ton corps; Trotteuse; Mon rêve; Play time.
Olympia LPT 33106; 1LP (uitgave 1971).

3° Julien Winne and his happy accordeon n° 2 : Après toi je n'aurai plus d'amour; Valencia; Folie musette; Que reste-t-il ? Le plus beau tango du monde; Trois étoiles; J'ai rêvé d'une fleur; Mucho, mucho, mucho; Acclamation; Jalousie; Tourbillon; Augusto.
Olympia LPT 33109; 1LP (uitgave 1972).

4° Julien Winne and his happy accordeon n° 3 : Marche des doigts magiques; Pourquoi mentir ? Is dan alles voorbij ? Le tango des moukères; En souplesse; Pour vous; Maria; Parade des virtuoses; Les tangos merveilleux; Bolero; Tes mensonges; Barcelona; Le plus beau tango; Tango d'amour.
Olympia LPT 33118; 1LP (uitgave 1974).

5° Bouquet de vedettes : (verzamelplaat met bekende Belgische en buitenlandse accordeonisten) met o.a. Olympia musette; El toro door Julien Winne.
Olympia LP 33113B; 1LP (uitgave 1973).

6° Uuzen AS, gezongen door W. Lustenhouwer met Orkest J. Winne.
Mars der Oostendse accordeonisten door Orkest J. Winne.
Olympia LPQ 649; 1 single.

7° Julien Winne en zijn accordeonisten : Petite parade; Ce soir; Koekoekwals; Pour toi Chérie; Onverwachts; Happy accordeon; En avant; Poema tango; Fête d'été; Souvenir; Paris minuit; Parade des majorettes.
Cardinal C51051; 1LP (uitgave 198?).

VERHALEN VAN VLAAMSE SOLDATEN UIT HET LEGER VAN NAPOLEON

door J. SCHOT

In de jaren dat een aantal Europese gebieden, met name in 1797 met de vrede van Campo Fornio, de Zuidelijke Nederlanden ingelijfd waren in het Franse Keizerrijk, waren daar de Franse wetten van kracht en met name ook de Franse legerwet, die de opkomst van de Militie regelde. Dat betekende dienstplicht voor Vlaamse jongens op dezelde voorwaarden als in Frankrijk zelf golden en het betekende ook uitstel van dienst volgens dezelfde regels. De "Conscripti" die reeds een broeder onder de wapens hadden, werden slechts met de laatste opgeroepenen van hun klas ingelijfd. Die zelfde wetten golden ook in de Noordelijke Nederlanden, echter met dit verschil, dat het Koninkrijk Holland pas in 1810 met het Frankrijk van Napoleon werd verenigd. Napoleon kreeg dan ook de kans de door hem zo gewenste "Conscriptie" (dienstplicht) in te voeren. Vóór 1810 hadden Nederlandse militairen wel deelgenomen aan Franse veldtochten, maar niet in die mate, zoals onze Vlaamse jongens die al vanaf 1797 gedwongen waren voor deze wereldveroveraar te dienen. Wie aangewezen was voor het vervullen van de dienstplicht, had echter de mogelijkheid een "Remplacant" (plaatsvervanger) te sturen. Aangezien dat veel geld kostte profiteerden alleen de hogere standen van dit systeem. Afgezien van het levensgevaar, dat aan het vervullen van de dienstplicht was verbonden, was het voor de voorname burgers onaanvaardbaar dat hun zonen als soldaat zouden moeten dienen samen met lieden van de lagere stand. Het standsbewustzijn zat diep geworteld. Tussen de brede volksmassa en de beschaafde kringen gaapte een culturele kloof van betekenis. Het levenspatroon van de pauper uit de stad of platteland, en de deftige jongeman, was zo verschillend dat samenleven in een soldatenverblijf onvoorstelbaar was. Het verzet tegen de "Conscriptie" ook onder Vlamingen was fel. De oorlogen waren genadeloos geworden en de Franse krijgsdienst was voor Vlaamse en Nederlandse jongens een vreemde krijgsdienst. Een groot aantal Vlamingen die onder de Franse Adelaar moesten dienen, namen deel aan de verschrikkelijke veldtocht naar Rusland in 1812, van wie er slechts enkelen van terug keerden.

Hier volgen een paar brieven van Vlaamse jongens waarvan er honderden bewaard gebleven zijn in het archief te Brugge evenals er ook nog een brief zich in onze familie bevindt van Jan SCHOT W. zoon. Visser van beroep, die evenals een Nieuwpoortse visser met name Angelus RUDOLF ingedeeld werden op de oorlogsvloot van Napoleon. Jan SCHOT keerde nimmer weer en Angelus RUDOLF werd als krijgsgevangene weggevoerd naar Chatham in Engeland.

Hier een brief van een Vlaamse soldaat Petrus NEIRYNCK, die op het punt staat naar Rusland te moeten vertrekken. Hij schrijft vanuit Hamburg naar zijn familie in Wakken, West-Vlaanderen, het volgende. De brief is gedateerd 4 februari 1813.

Zeer beminde Vader, Moeder, zuster en broeders,

Ik kan niet laten van te schrijven den droeven staat, waar ik in ben, want we moeten naar Rusland vertrekken. Misschien de volgende maand of eerder, en ik verzoeke dat gij de goedheid zou willen hebben om veel te bidden als het mogelijk is want Gods werken zijn groot. Het zou nog kunnen veranderen, maar een droeve tijd staat ons te wachten voor ons.

Daarom, beminde Vader en Moeder, ik ga U beiden een Adieu wensen. God geve dat het anders ware in Rusland. Daar zijn al zoveel mensen gebleven dat er einde noch grond is, het is onbeschrijvelijk. En als wij daar moeten gaan, dan gaan wij ook naar de Vleesbank en wij hebben horen zeggen dat er nog 4 paar klassen gevraagd worden. En als gij wederom schrijft zijt zo goed om te stellen of Bernard ook moet laten, ik zal hem een Certificaat afzenden. Dat moet mij Schellingen kosten als het nodig is, want het zoude mij grotelijks hinderen dat hij in zo een staat moeste komen gelijk ik. En als gij den brief ontvangt wilt niet wachten om wederom te schrijven, en ik verzoeke beminde Vader voor de laatste keer van mij 10 kronen geld op te zenden als het mogelijk is, want wij moeten naar huis schijven zeggen de Oversten, om kleren te kopen, en wie het niet doet wordt in de gevangenis gestoken, om onze broek te betalen, die ze ons gegeven hebben. En we hebben nog maar één hemd gehad zolang wij soldaat zijn, en ik moet nog een broek en schoenen kopen. Beminde, gij moet niet verwonderd zijn waar dat mijn geld blijft, en van dat ik in Hamburg geweest ben, hebben ik nog geen uur gezond geweest, en ook veel geld verdokterd, en ik moet nu geld lenen, anders moet ik kreperen. Zoo Vader zijt zo goed het op te zenden, zodra als het mogelijk is in klederen die wij gehad hebben, een blauwe kazak met een roode hals met witte slippen en een witte broek in de stadt die is zo groot gij kont denken. De compelementen aan heel het dorp.

Hier volgt een tweede brief van een Vlaamse soldaat uit Kortrijk, die juist uit Rusland is terug gekeerd. Hij schrijft vanuit Küstun (Polen) op 16 januari 1813.

Tedergeliefde Ouders, Broeders en Zusters,

Ik hoop dat U Edelen mijn vergeven zal vanwege dat ik zo lang gewacht heb met schrijven, maar het is mijn schuld niet. Ook laat ik U bedanken voor dien brief met die wissel (waarop geld ontvangen kon worden). De reden dat ik die niet beantwoord heb dat was toen ik de brief kreeg moesten wij de andere dag in Koppanien (veldtocht). Dus lieve ouders hoop ik niet dat je daar niet over zult peinzen. Nu voel ik mij verplicht om U te laten weten dat ik mij bevind in het hospitaal te Küstun in Polen. Ik ben van mijn arm afgekomen en krank, zodat ik wel gauw thuis zal zijn met een reispas. Vader en Moeder, ik heb zeer veel koude geleden van deze winter in Rusland. Eer ik thuis ben, dan zult gij mij wel met bedroefde ogen aanzien lieve ouders, tot mijn leedwezen moet ik U laten weten, dat ik voor Smolensk geblesseerd ben. Dat is te zeggen dat ik mijn linkerarm kwijt ben en geamputeerd.
Dus kunt gij wel begrijpen lieve ouders hoe het met mij gesteld is. Ik zal mij maar troosten in mijn lot. Ik hoop dat U dat ook zal doen. Ouders ik zou mij wel weer een brief terug verwachten, maar ik weet niet hoe lang ik hier nog ben. Ik hoop dat U lieden allen gezond zijn, wat mij betreft, de koorts ben ik kwijt, zodat ik gauw op zal marcheren. Ik hoop jullie gezond te omhelzen. Dat is mijn wens en ik zal eindigen. U toegenegen zoon. Karel Wittenzale.

Uit een brief, geadresserd naar Blankenberge geschreven vanuit de Paltz, door soldaat Machiel FLORIJN blijkt verder dat hij met 1000 Vlamingen uit zijn "Garde Municipal" Rusland binnen trokken in 1812, en dat er maar 30 van zijn groep levend over

de Njemen terug keerden. Verder schrijft hij naar zijn ouders in de Langestraat te Blankenberge, dat hij nu in de Paltz de wijn voor 4 stuivers heeft. "En ik zijn meer dronken dan nuchter". Ook veel Vlamingen probeerden, schrijft Joseph VAN DE WIELEN naar zijn ouders in Marke vanuit Parijs te deserteren.

> "Daer hebben ze mij in 't prison gestoken daer er een groote menigte van volk in is en al deserteurs en meestendeels al Vlaemingen, vele van de 'Garde Imperial' in het zelve volk die met mij gedeserteerd zijn zijn daar ook in Egtenis en zij zijn gepakt aan Laon van 't Departement l'Aisne, en zij beklaegen nu ook wel hunnen staed want daer is zodanig aermoede dat het onzeggelijk is, met alle een pond en half brood en anders geen slaepinge, als op het stroij daer het vol met Ongrij (ongedierte) is, ziekten en quellingen, want daer is een onverdraegelijken stank, en men zegt dat 5 jaar travot (graafwerken) zal zijn, daer is zoo menig rijkmans kind die in die aermoede is nog kleeren nog niet om hun lighaem te dekken, en daer is een groote ziekte en veele sterven van gebrek en armoe".

Veel hebben deze jongens, die dienen moesten voor Napoleon meegemaakt. Vaak geen soldij, veel honger, en in hun strozakken veel luizen en vlooien, getuige de brieven. Overal werden ze ingezet. Veel Vlamingen hebben de veldtochten in Spanje en Portugal mee moeten maken, en heel velen werden daar door de z.g. "Bregans" (partizanen) afgemaakt op een vreselijke manier. Vissers en andere varensgezellen werden meestal op de oorlogsvloot geplaatst, en moesten soms voor jaren naar het z.g. "Morenland" (Frans West-Indië) waarvan ook velen nooit meer keerden.

In de ruim 3 jaar dat Nederland deel uitmaakte van het Franse Keizerrijk moesten 28.000 Nederlanders onder de Franse Adelaar dienen. 15.000 namen daarvan deel aan de Russische veldtocht van 1812, van wie er slechts enkele honderden terug keerden.

Hoeveel Vlamingen hebben voor Napoleon hun jonge leven moeten laten, daar die al 12 jaar eerder gedwongen waren voor Napoleon te dienen ?

In de jaren 1810 tot 1813 was ook Zierikzee bedeeld met een "Frans" bezettingsgarnizoen. ± 450 soldaten lagen hier in kazerne, waarvan het overgrote deel Belgische "Conscripts" waren, evenwel velen uit Wallonië maar toch ook nog een 30-tal Vlamingen. Onder dit "Frans" bezettingsgarnizoen brak in de jaren 1811 en 1812 een besmettelijke ziekte uit, waardoor er soms 2 à 3 per dag stierven in het Militair Hospitaal. Deze jonge soldaten werden alle begraven op een weiland even buiten de stad. Het aantal beliep in totaal ± 150 soldaten. Deze weide is in 1965 bebouwd met enkele bungalow's maar de plaats is nog juist te markeren. Van alle gestorven militairen zijn namen en afkomst door mij in het archief van Zierikzee achterhaald. Voor eventuele genealogen onder de lezers zal ik hierbij de Vlaamse "conscripts" die alhier begraven liggen opsommen.

Charles LABOEUF uit het dept. de L'Escaut. Gent als hoofdplaats.
Salpice BEHAM uit dept. de la Dyle. Brussel als hoofdplaats.
Dominique BOUSSAERD uit Noordervalken, dept. de L'Escaut.
Jean Baptiste BREYNAERTS uit dept. de la Dyle.
Jean Joseph CLOQUET uit dept. de la Dyle.
Jean Baptiste COQUIT uit Snellen, dept. de L'Escaut.
Jean Baptiste DAVITZ uit dept. de la Dyle.

Ferdinand DEGUSTRE uit Gent, dept. de L'Escaut.
François DERNICOURT uit dept. de L'Escaut.
Jean DERNIJ uit dept. de la Dyle.
François DESGROUVES uit Gent, dept. de L'Escaut.
Sois DETOBEL uit Brussel, dept. de la Dyle.
Jean DEVLAMNEK uit dept. de L'Escaut.
Jean Pierre DUCHEMIN uit dept. de L'Escaut.
Jean HARDIJ uit Gent, dept. de L'Escaut.
Jean Michel VAN HENTERLYCK uit dept. de la Dyle.
Guillaume HEUSDEN uit Oplinter, dept. de la Dyle.
Jean Baptiste VAN HOURDT uit dept. de L'Escaut.
Joseph KRUIT uit dept. de L'Escaut.
Pierre MATTHEUS uit Meerlinzen, dept. de la Dyle.
VAN DEK uit dept. de L'Escaut.
Leopold Joseph PAHEAU uit dept. de la Dyle.
Guillaume Bernard PENS uit Wever, dept. de la Lys.
Michel SEGHERS uit Haren, dept. de la Dyle.
Pierre SLABINTZ uit Brugge, dept. de la Lys.
Amand NOLLART uit Eghem, dept. de la Lys.
Jean Baptiste BOGEMANS uit dept. de la Dyle.
Ustache MOYART uit Halle, dept. de la Dyle.
Jean François DE SMETS uit Sommerghem, dept. de L'Escaut.

"Requiescant in Pace !" Dat wij ze niet vergeten.

Van het totale "Grote leger" van Napoleon, dat op 24 juni 1812 met ± 570.000 soldaten de Njemen overtrok naar Rusland, kwamen er eind december van hetzelfde jaar, minder dan 30.000 man over dezelfde Njemen terug. Het leger bestond uit Duitsers, Polen, Spanjaarden, Italianen, Vlamingen en Hollanders. Napoleon beroemde zich erop, dat tijdens de Russische veldtocht, slechts 50.000 zuiver Fransen waren omgekomen. Maar was dit de moeite waard, zo vroeg de Keizer, om zich druk over te maken ? Deze bloedheffing kwam in de onderworpen landen uitsluitend neer op boeren en arbeiders. De bevoorrechte klassen stuurden immers plaatsvervangers !

N.V.D.R. De auteur van dit artikel, de heer J. SCHOT woont te Zierikzee (Nederland). De tekst werd ons bezorgd door de heer R. COELUS, ereschoolhoofd van het werk IBIS.

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAUW

PEETERS, Edward - Ostendiana P.270/127
De voorbereiding tot de school. Borgerhout-Antwerpen : J. Leemans-Oyen 1934.

DENDOOVEN, Lucien - Ostendiana D.326/14
De abdij Ter Doest te Lissewege-Brugge. Lissewege-Brugge : Groot Ter Doest, 1990

PROVINCIALE - Ostendiana P.909/1
Provinciale Prijs voor Letterkunde : genre poëzie : 1989 en de Driejaarlijkse Staatsprijs voor Jeugdliteratuur : 1989. Brugge Provincie West-Vlaanderen, 1990.

VANNESTE, Olivier - Ostendiana V.159.1/11
De drinkvoorziening in West-Vlaanderen : rede uitgesproken in zitting van de Provincieraad van West-Vl. op 9 oktober 1990. Brugge : Provincie West-Vl., 1990.

DUTRIEUE, Michel - Ostendiana D.945/4
Eros en Thanatos in het fin de siècle-Wenen. Brussel : BRT. Dienst pers en publikaties, 1990.

VLAMIJNCK, Maria - Ostendiana V.667/11
Een plejade kunstschilders in Nieuwpoort, van 1835 tot 1918 : monografie. Dilbeek : Dilbeekse Cahiers, 1990.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/332
Marek Wyrzykowski : Galerij Hugo Godderis, De Panne, sept-okt 1990. Adinkerke-De Panne : Galerij Hugo Goderis, 1990.

TRICOT, Xavier - Ostendiana M.934/2
Identificatie en datering van twee schilderijen van James Ensor in het Kon. Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen. In Museummagazine, 1986.

FROEBEL, Frédéric - Ostendiana F.474.5/1
L'Education de l'homme. Ostende, rue de Flandre : Ferdinand Claassen (Libraire-editeur), 1881.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/333
Euphrosine Beernaert (1831-1901), landschapsschilderes : tentoonstellingscatalogus samengest. door Norbert Hostyn. Oostende : Museum voor Schone Kunsten, 1990.

KLAUSING, Jef - Ostendiana K.457/12
Ach moeder, ik bemin de zee. Overdruk uit : 't Beertje, 1991.

GYSSENS, Réjane - Ostendiana G.997/2
N.M.V.B : transporteconomie. Antwerpen : Hogere Zeevaartschool, 1990.

GYSSENS, Réjane - Ostendiana G.997/3
Stabiliteit, trim en stabiliteitsoefening. Dl 1 : Zonder lading. Dl 2 : met lading. Antwerpen : Hogere Zeevaartschool, 1990.

VOS, Luc de - Ostendiana V.852/2
Het einde van Napoleon : Waterloo 1815. Leuven : Davidsfonds, 1990.

KLAUSING, Jef - Ostendiana K.457/11
Liedjes uit de tijd van "Stierman Lèèze". Oostende : J. Klausing, 1990.

REMOORTERE, Julien van - Ostendiana R.355/182
52 promenades en Ardenne. Tielt : Lanno, 1990.

MEULEMEESTER, Jean Luc - Ostendiana M.559/2
Vlaamse archeologie : opgravingen in binnen- en buitenland : tentoonstellingscatalogus. Tielt : Lannoo, 1990.

CABANTOUS, Alain - Ostendiana C.101/1
Le ciel dans la mer : christianisme et civilisation maritime (15e-19e siècle). Paris : Fayard, 1990.
Worden o.m. vermeld : Blankenberge, Nieuwpoort, Oostende, enz.

INGHELBRECHT, Leon - Ostendiana I.503/6
Het zout van de zee : 14 verhalen, novellen, reportages, verhandelingen, buitelingen en peilingen rondom de zeevisserij, het zeemansleven en het loodsmanschap. Oostende : Het Nieuwsblad van de kust, 1990.

DUBY, Georges - Ostendiana D.864/1
De gelukkig en de ongelukkig getrouwe vrouw. In : De middeleeuwse liefde en andere essays. Amsterdam : Agon, 1990.
Over Godelieve van Gistel : p. 58-69.

REGLEMENT - Ostendiana R.295/25
Concours pour l'étude des eaux minérales d'Ostende (source du Parc). Ostende : Jos. Elleboudt, 1912?.

BOTERBERGE, Robert - Ostendiana B.771/12
Casinoconstructies te Blankenberge. Blankenberge : kring voor Heemkunde Dr. van Damme, 1990.

KAMAGURKA - Ostendiana K.151/15
Lava : nr 1. Antwerpen : Loempia : 1987.

KAMAGURKA - Ostendiana K.151/16
Lava : nr 3. Antwerpen : Loempia, 1988.

LUCA, Willy - Ostendiana L.890/1
Leffinge : 1989. Promotie Leffinge, 1990.
Artikels over Leffinge, overgenomen uit plaatselijke dag- en weekbladen.

DESCHACHT, Daniël - Ostendiana D.355.01/2
Het Oostendse politiepersoneel in 1907. Oostende : Daniël Deschacht, 1990.
Album foto-archief, aangevuld met identificatiegegevens.

REMOORTERE, Julien van - Ostendiana R.355/179
Wandelen langs de mooiste Ardense dorpen : gids voor 30 tochtjes door evenveel dorpen en hun omgeving. Tielt : Lannoo, 1990.

REMOORTE, Julien van - Ostendiana R.355/178
Wandelen door de Hoge Venen : 25 wandelingen door veen en woud, met informatie over skiën en langlaufen. Tielt : Lannoo, 1990.

BUSSCHE, W. van den - Ostendiana B.983/3
Luc Tuymans : catalogus. Oostende : Provinciaal Museum voor Moderne Kunst, 1990.

HOSTYN, Norbert - Ostendiana S.682/5
Leon Spilliaert : catalogus van de verzameling. Oostende : Museum voor Schone Kunsten, 1990.

CATALOGUS - Ostendiana E.336/168
James Ensor : catalogue de la rétrospective tenue au Musée du Petit Palais à Paris, 27 avril-22 juillet 1990. Paris : Association Française d'Action Artistique, 1990.

CATALOGUS - Ostendiana M.295/76
Frans Masereel. De Brakke Grond, Amsterdam, 20/1-25/2/1990. Brussel : Gemeentekrediet, 1990.

HOSTYN, Norbert - Ostendiana H.829/38
... Redden wat nog te redden viel ... : kunstwerken, afkomstig uit het vooroorlogse Museum voor Schone Kunsten van de Stad Oostende, verwoest in de nacht van 27 op 28 mei 1940. Oostende : Museum voor Schone Kunsten, 1990.

PUTTE, Roland Vande - Ostendiana P.955/1
Avonturen van een stuntman. Antwerpen : Standaard Uitgeverij, 1967.

BLOMME, Oona - Ostendiana B.642.5/1
Profilering van de Belgische zeeloods (1880-1930). Gent : R.U.G. Fakulteit Letteren en Wijsbegeerte. Seminarie Nieuwste Tijden, 1987.

DEPREZ, Ada - Ostendiana D.346/24
Vlaamse literatuur van de negentiende eeuw : dertien verkenningen. Utrecht : Hes, 1990.

door Aimé SMISSAERT

2e Plakbrief :

STAD OOSTENDE

DRINGENDE WAARSCHUWING

Van Oostende uit worden inlichtingen verschaft aan de vijanden van het duitsche rijk. Degene die plichtig zal bevonden worden, verraderlijke handelingen tot nadeel onzer troepen onderhouden te hebben, deelgenomen te hebben aan soortgelijke onderhandelingen of die er enkel kennis zou van gekregen hebben, en die mij daarvan niet seffens zou verwittigd hebben, zal volgens het krijgsrecht, ter dood veroordeeld worden, met inbeslagneming zijner goederen. Daarenboven zal de stad verantwoordelijk gesteld worden voor elke zulkdanige gebeurtenis en zal er haar eene zware oorlogschatting opgelegd worden.

Zooals dit reeds ruchtbaar gemaakt werd zijn de samenscholingen van meer dan 5 personen verboden. Wapens en geschotvoorraad moeten ingeleverd worden. Degenen die er heden nog in hun bezit zouden hebben mogen die seffens afgeven in het bureel van den plaatskommandant. Zoodoende zullen zij de strenge straffen ontgaan die al degenen zullen treffen die aan dit bevel niet zullen gehoorzaamd hebben. De huizen in dewelke er vijandelijke daden tegen de duitsche troepen gepleegd worden, zullen door het vuur vernietigd worden. Na 8 uur (duitsche tijd) mag geen venster meer verlicht worden.

Inwoners van Oostende, opgepast, iedereen zal weldoen, in den huidigen tijd, stil in huis te blijven, het oponthoud op straat zooveel mogelijk te vermijden en zich streng te onthouden van alle verdachte handeling.

Oostende, 29 Oktober 1914.

get. von BERNUTH
Oberstleutnant en Ortskommandant.

Volgende plakbrief werd deze namiddag uitgehangen :

STAD OOSTENDE

BELANGRIJK BERICHT

Een zeker aantal abonnenten aan de Regies van de Gaz- en Electriciteitsleidingen hebben de betaling geweigerd van hunne rekeningen van verbruik binst de maanden Oogst en September.

Dergelijke weigering is niet aanneembaar en 't is de daad van een slechten burger van niet mede te werken om den gang van eenen openbaren dienst van eerste noodzakelijkheid te verzekeren. In de tegenwoordige omstandigheden is de medewerking van het publiek, in dit domein, volstrekt onmisbaar.

't Is om deze reden dat het Gemeentebestuur beslist heeft de Gaz- en Electriciteitsleidingen af te snijden, bij elke abonnent die zijne rekeningen niet zal betaald hebben voor den 5 November aanstaande.

Gedaan te Oostende, den 29 October 1914.

De Burgemeester,
A. LIEBAERT.

* * *

Heden werden al de sleutels binnengevraagd der huizen uitkomende op den Zeedijk en ook deze van de deuren der eigendommen van den Zeedijk, uitgevende op de "rampen".

Van 3 1/2 tot 4 1/2 uur gaven de mariniers een concert op de Groote Markt.

Uit vertrouwde bron vernemen wij dat op 26n dezer 11.000 flesschen wijn uitgehaald werden uit de kelders der Samenwerkende Maatschappij der Staatsbedienden (de "Coo") en op 29n dezer, nog 4.000 flesschen.

Uit den Kursaal werden 70.000 flesschen wijn van alle merken, gehaald, en heden werden nog 8.000 flesschen ter beschikking van de platkoppen gesteld.

In het huis VERMEULEN-DEJONGHE liggen nog 4.000 flesschen wijn ter beschikking van de duitschers.

Heden hebben de duitschers blinkborstels - die heeren moeten propere schoenen dragen - opgeeischt !

Deze avond moest er gezocht worden achter 10 kilos boter en 70 kilos schapenvleesch. Dit laatste werd niet gevonden, doordat de beenhouwer Camiel LANNOYE, wien den eisch toekwam, te Ghistel 120 schapen gestolen werd door de duitschers; hij had nog schapen staan rond Leke, doch geraakt daarbij !

Zaterdag 31e Oktober. -

ZEVENTIENDE DAG DER BEZETTING

't Is eene kalme nacht geweest. Deze morgen, van in de vroegte, hoort men schieten al den kant van Slype. De duitsche bestuurbare ballon, die Donderdag tusschen Zevecote en St-Pieterscapelle hing, hangt thans over de kruiskalsijde van Ghistel. Rond 4 ure zal hij over Oudenburg hangen.

Rond 10 ure wordt langs de Thoroutschensteenweg een ijzeren boot, in 't midden doorschoten, binnengebracht. Zeker nog een deze booten, nutteloos gebezigd tot het maken eener brug over den Yser - de Bérésina der duitschers ?

Z.E.H. Deken CAMERLYNCK kwam heden, gaaf en gezond, terug van zijn reis naar Engeland, reis die uitmuntende uitslagen zal opleveren voor 't welzijn onzer medeburgers.

Deze morgen werden op de Albertlaan, bij de Sprotfabriek, 5 kanonnen opgesteld. Verscheidene mitraljeuzen werden geplaatst op het einde der Blauw Kasteelstraat. Met den noen werden kanonnen en mitraljeuzen weggehaald.

In 't begin van den namiddag komen 130 voertuigen met gewonden toe. Van de richting van Thourout komen lange rijen voertuigen met hout en booten af.

Rond 2 1/4 ure vliegt een duitsch vliegmachien over de stad. Het werpt eenige briefjes uit, waarop geschreven staat : "Hulp Westkerke" en valt in den ouden Sasput (Leopoldsas). De twee vliegers die erin zaten, kwamen er met eenige lichte wonden van af; hunne "taube" werd beschadigd.

Met het vallen van den avond komen 106 wagens met gekwetsten, waaronder 6 officieren en 2 Belgen, de stad binnen.

Het gerucht loopt in stad dat M. Charles VAN ISEGHEM, de welgekende Oostendenaar, in Engeland, zou overleden zijn. Dit gerucht wordt eveneens gelogenstraft.

Volgens Engelsche bladen heden binnengekomen, bedroegen de verliezen van beide legers Donderdag : Belgische zijde, 12.000 soldaten gedood of buiten gevecht, duitsche zijde, 36.000 man gedood of buiten gevecht.

Toen de duitschers binnen Dixmude kwamen, hadden onze Belgische soldaten, n.l. het 4e linie van Brugge, zich met mitraljeuzen en kanons verschanst in de huizen en openbare gebouwen. Ruim 5.000 duitschers werden dood geschoten - en Dixmude bleef in handen van onze jongens.

De duitschers die over den Yser trokken, werden eveneens weggemaaid.

Uit geloofbare bron wordt verzekerd dat de duitschers slechts deze hunner gekwetsten opnemen die zich nog kunnen rechten; de andere worden op het slagveld achtergelaten.

Hetgene dient aangestipt, is dat de duitsche gekwetsten thans, in 't algemeen, naar de statie vervoerd worden om van daar het land in overgebracht te worden.

De duitschers maken mooi weder in ons Bisschoppelijk College; de studiezaal en de klassen van den gelijkvloers staan vol peerden; in de eetzalen van de leeraars en van de kostscholieren liggen duitsche soldaten. De pupiters, banken, enz. zijn verbrijzeld.

In het huis van heer advokaat Hendrik BAELS huizen 15 duitschers; aan de deur, twee opschriften op papier.

Op het eene : Hauptman Krause, Fuszartillerie nr 2 (Bevelhebber KRAUSE, der artillerie te voet, nr 2); op het tweede Artillerie-Kommandant Feldkapiän Soffner.

Uit het huis van M. Eduard JEAN, Ooststraat, werd een heel voer schoone meubelen gedaan. 't Zelfde uit het huis van M. Charles VAN ISEGHEM, Kapellestraat. Onder de villas die geplunderd werden en hunne wijnkelder geledigd, is deze van M. VERBEKE oudsenator.

Heden had alhier de begrafenis plaats van een oud oostendsch figuur, M. Eugeen MENEGHEER, gewezen bakker, te Oostende geboren den 9 September 1837 en Woensdag (28n dezer) overleden.

Heden kwamen 67 karren toe van Thourout achter voorraad naar de kazern.

Gister dacht men dat de duitschers er van ondertrokken, en feitelijk was 't zoo voor wat het gros der troepen betreft - doch heden zijn er wederom groote benden binnengekomen, alsook een aantal mannen van het Rood Kruis en ziekenverpleegsters in rouw gekleed.

10 duitschers en 2 Belgische piotten, aan handen en voeten gekwetst, verlieten deze namiddag het Hôtel des Thermes en vertrokken met den trein naar Gent.

Van Snaeskerke kwamen 35 gekwetsten te voet af.

De duitschers hadden kanonnen geplaatst : 4 bij het Sanatorium van Dr DELCROIX, te Mariakerke, 2 rechts af van Mariakerke en 1 tusschen Mariakerke en Middelkerke. Van die 7 kanonnen is er slechts een terug gehaald, de 6 andere werden door de Engelsche schepen stuk geschoten.

Gansch den verleden nacht moesten, in 't militair hospitaal, de zieken en gekwetsen gansch gekleed op hun bed liggen, gereed

om te vluchten.

In de Noorweegsche stallen (Koninginnelaan) liggen tusschen 150 en 165 peerden, waaronder 15 peerden van officieren.

Mariniers hebben hunnen intrek genomen in de schoolschepen "Ville de Bruges" en "Ville d'Ostende" in den 2n bassijn liggend.

Zondag 1e November. -

ACHTTIENDE DAG DER BEZETTING

Allerheiligen ! Ander jaren trekt gansch Oostende kerkhofwaarts om de graven der geliefde dooden te bezoeken, en heden, alhoewel Oostende zucht onder den hiel des vijands, wordt dit gebruik gehandhaafd. Den ganschen namiddag is 't als eene ware processie op den Nieupoortschensteenweg, en ook duitschers wonen de goddelijke diensten bij.

Gansch den dag door werd van uit het zuid-westen kanongebulder gehoord, het hevigst 's namiddags.

Om 10 ure had in de Engelsche kerk (Langestraat) een dienst plaats, waar ruim 450 soldaten aan deelnamen.

De kanonnen der Bucharestraat zijn weggenomen en staan thans onder aan de Capucienenramp.

Rond 10 ure komen 33 karren, 2 autos en eene groote motorcar, allen gevuld met gekwetsen, de stad in.

Eene duitsche "taube" en een duitsche tweedekker vliegen kort na 10 ure, over de stad.

Wij maken van het oprecht zomerweder gebruik om een klein toerken rond de stad te doen. Wij bemerken alzoo dat de "rue de Paris" herdoopt is geworden in "Hildesheimerstrasse", dat op de square Stéphanie en Clémentine al de huizen vol zitten met duitschers; in nr 19 der square Stéphanie (het huis van den aannemer SANDERS) spelen de duitschers op den phonograaf; in de nrs 8 en 12 der square Clémentine, huizen officieren.

Tusschen 11 en 11 1/2 ure komen 30 wagens met soldaten en tuig van den Thouroutschensteenweg af en trekken langs de A. Pieterslaan en de Van der Sweepplaats, naar Zandvoorde op.

Tusschen 12 en 12 1/2 ure trekken 38 karren met voorraad Thouroutwaarts op; op hetzelfde uur verlaten 21 duitsche lichtgewonden, waaronder een officier, het Hôtel des Thermes en nemen plaats in eenen elektrieken tram die hen naar Blankenberghe voert. Kwart voor 1 ure trekken nog eens wagens (35) met voorraad den Thouroutschensteenweg op : op de 14e kar lagen 12 grote manden Champagne, merk Moët et Chandon. (Ieder mand bevatte 25 flesschen). Die wagens werden gevolgd door 53 wielrijders, waaronder 5 sergeanten. De "bruischaert" was dus goed bewaakt !

Heden kregen we op de Groote Markt van 11 tot 12 en van 3 1/2 tot 4 1/2 ure, concerten van het muziek der mariniers.

Gansch den dag doorlopen patroeljes mariniers en soldaten van den Landsturm de stad.

Het Middentelefoonbureel (voor de duitschers uitsluitelijk) is overgebracht naar de groote statie. In de brouwerij JEAN is het "Artillerie Büro" gevestigd.

De inwoners van Mariakerke-dorp zijn aangezocht geworden hunne woonsten te verlaten, uit vrees voor gebeurlijke beschieting.

DAKEN TE OOSTENDE VAN JAMES ENSOR

In de literatuur staat dit, zelden afgebeelde, werk omschreven als zijnde uit 1898. Nochtans is er een element in aanwezig dat ons toelaat het werk iets later te dateren, nl. de in opbouw zijnde toren van de Sint Jozefskerk. Het schilderij geeft de situatie weer ca. 1900-1901.

De "blinde muren" op het voorplan zijn deze van de huizen in de Vlaanderenstraat en de Langestraat. Hiervóór werd in 1903-1905 de Schouwburg gebouwd. Het witte hoekhuis, iets rechts in het midden is de hoek Christinastraat/Langestraat, actueel de juwelier HULPIAU.

IN DIT NUMMER

blz. 323 : F. HUBRECHTSEN : De weg nr. 12 Oostende-Trier.
blz. 326 : J.G. DE BROUWERE : Krakeel onder de geestelijken.
blz. 327 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders - aanvulling.
blz. 328 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (slot).
blz. 330 : N. HOSTYN : Orgels in Groot-Oostende. Het orgel in de O.L.V. Koninginnekerk.
blz. 331 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.
blz. 335 : G. VANDAMME : "De Lange Derm" en andere verdwenen zaken op Mariakerke.
blz. 338 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende (20).
blz. 342 : J. SCHOT : Verhalen van vlaamse soldaten uit het leger van Napoleon.
blz. 345 : A. SWYNGEDAUW : Ostendiana.
blz. 348 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens Wereldoorlog I (14)

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

---

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Noordzandstraat 72, BRUGGE Tel. 050 - 33 73 12
Jozef II straat 25, OOSTENDE Tel. 059 - 70 21 13

□

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

§ THEMATENTOONSTELLING §

DE BURGERWACHT TE OOSTENDE

In ons Heemmuseum van 17 november 1990 tot en met 16 februari 1991.

Open elke zaterdag en gedurende het Kerstverlof alle dagen (uitgenomen de dinsdag) van 10u tot 12u en van 15u tot 17u.

Realisatie : J.B. DREESEN - G. VERMEERSCH
Met medewerking van E. SMISSAERT en R. VERBANCK

Een brochure over de Burgerwacht van de hand van R. VERBANCK is verkrijgbaar aan de balie - Prijs : 30 Fr.

Begrafenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen

Tel. 059/80 15 53 & 70.32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

"DE PLATE"
tijdschrift van de
Oostendse Heemkring
"DE PLATE"
v.z.w.

tijdschrift onder redactie van

Norbert HOSTYN

Jean Pierre FALISE

Inhoudstafel & Registers op de 19de jaargang

1990

CALCOEN MARCEL

- Renovatie van de Groentenmarkt en wat er te voorschijn kwam : p. 161-162

CASIER ANN

- Oostendse muziekgeschiedenis :

  Belangrijkste solisten en gastdirigenten in het Kursaal 1850-1914 : p. 52-56, 77-80, 118-121, 146-146 (slot).

COOPMAN JAN

- Bonen- en Cadzandstraat : een mythe ? : p. 8
- Vismijnperikelen in 1751 : p. 38-39
- Oostendse burentwist op hoog niveau in 1794 : p. 159

COOPMAN FRANÇCOIS

- De Rode Vloot in feeststemming : p. 109-113

DE BROUWERE J.G.

- Oostende 1912 : p. 255
- Krakeel onder de geestelijken : p. 326-327

DESCHACHT DANIEL

- Haegheman-Wagner : p. 63

DREESEN JAN

- Activiteiten : p. 1, 37, 67, 101, 137, 223, 259, 291, 321
- Jaarverslag 1989 : p. 17-34
- Uit de "Regyster van de wettelijke geslooten rekeningen raekende de gylde van Ste Nicolaes thydens de jaere 1670 tot 1749 : p. 4-5
- De Plate en de Ploate : p. 41-42
- Het schepencollege van Oostende in 1766 : p. 60
- Oostende laat het Waasland niet los. Luc François : p. 68
- Mondharpen ofte mondtrommen : p. 74-76
- Wie schilderde deze eerste Oostende watertoren ? : p. 87-88
- Patakons : p. 129-131
- Fort Sinte-Isabella : p. 132, 163.
- Over De Plate en De Ploate : p. 132
- Het Beleg van 1706 te Oostende : p. 163
- Even verder kennis maken : Jan Parmentier : p. 224
- Necrologie M.K.E. Gottschalck : p. 224
- Pieren of wormen steken : p. 279
- Toponymie van 's Heerwoutermansambacht (2) : p. 310-312

DUFAIT FREDDY

- Ensor in Dresden : p. 48
- Ensoriana : p. 94

FALISE JEAN PIERRE

- Ensoriana : p. 16
- Corrigenda catalogus "Oostende Vrijhaven" (1989) : p. 35
- Prince Rose : p. 131-132
- De Odyssee van Loodsboot 18 : p. 140-145
- Nog over de Kapucijnenkerk : p. 159-160
- Een verhaal apart over de Anglicaanse Kerk : p. 261-262
- Her-tentoonstelling schilderij Musin : p. 322

FARASYN DANIËL

- Rectificatie i.v.m. kaart 79 van de tentoonstelling "Oostende Vrijhaven" : p. 40-41 (zie ook p. 35)

FRANÇOIS LUC

- The Ostend Manifesto (1854) : p. 39-40

GERITS JAN

- Heemkunde en Heemschut in Vlaanderen : p. 115-118

GEVAERT FERDINAND

- Anderhalve eeuw spoor en stations te Oostende : p. 174-220

HUBRECHTSEN FREDDY

- De weg nr. 12 Oostende-Trier : p. 323-325

HOSTYN NORBERT

- Reeks "Monumenten, beelden....." :
  - XLIX : Monument Veteranen Koning Leopold III : p. 7
  - L : Dioriet zuil met Tamil-opschriften : p. 7
  - LI : Plaket Leandre Vilain : p. 7
  - LII : Sculptuur op de "Tir aux pigeons" : p. 85, 263
  - LIII : Renpaard (renbaan) : p. 86, 263
  - LIV : Paardekop (renbaan) : p. 86
  - LV : "De Bron" van Freddy D'Anneel (Chaletstraat) : p. 169
  - LVI : Memoriaal Clemence Wante : p. 169
  - LVII : Gedenkplaat "Oostendse Compagnie" (Zeevaartschool) : p. 246
  - LVIII : Memoriaal Marie de Hemptinne : p. 247
  - LIX : Herinneringsplaket Ensor - Vlaanderenstr. 31 : p. 247
  - LX : Herinneringsplaket Ensorhuis - Vlaanderenstr. 27 : p. 247
  - LXI : Gedenkplaat voormalig geboortehuis Ensor - Langestr. : p. 247
  - LXII : Grafmonument Ensor : p. 247
  - LXIII : Het Hert (Leopoldpark) : p. 262
  - LXIV : Siervis (Bloemenuurwerk) : p. 262
  - LXV : Flora (Leopoldpark) : p. 263
  - LXVI : AIA (Leopoldpark) : p. 263
  - LXVII : Toegangsportiek Royal Palace Hotel : p. 263
  - LXVIII : 2 Cariatiden van de Villa Doris (Mercatorlaan) : p. 263
- Reeks "Vergeten Oostendse kunstschilders"
  - Geza Ogonovsky : p. 63
  - Jerome Brackx : p. 256

° Hortense en Louise Crossée : p. 327
- Reeks "Architecten en architectuur te Oostende...." : p. 127-128
- Haar. Nota's bij enkele curiosa uit ons Heemmuseum : p. 92-93 (aanvullingen door J.B. Dreesen : p. 254)
- Poezenschilderes H. Ronner schildert Oostendse watertoren : p. 287
- Ken uw stad : het Museum Ensorhuis : p. 163-166
- Ensoriana : p. 286, 352
- Reeks "Orgels in Groot-Oostende" :
° Sint-Annakerk (Stene dorp) : p. 313-316
° O.L.V. Koningin (Mariakerke) : p. 330-331

KIRCHNER SIGRUN
- De Zuidnederlanders op walvisvaart (1727-1734) : p. 229-232

KLAUSING JEF
- De walvis van Oostende : p. 104-108

LEROY ROBERT
- Reeks "Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving" :
° Het lichte genre : p. 56-60, 89-90, 133-134, 269-273, 301-304, 338-341

LIETARD EDWIN
- Reeks "Oostendse numismatiek" :
° Oostendse haven 1783 : p. 15-16
° Antonius Provoost : p. 61
° Hendrik Seeuwen : p. 61-62
° Jan Ryckier : p. 62
° Petrus Pottier : p. 86
° Franciscus Maes : p. 87
° Beleg van Oostende 1601-1604 : p. 152-154
° Bond Luchtbescherming : p. 238-239
° Hotel Neptunus : p. 239-240
° Jules Helsmoortel : p. 240
° Marc Liebert : p. 241
° Georges Meeschaert : p. 241
° Gustaaf Deconinck : p. 273
° Celestinus Aspeslagh : p. 274
° Café de la Gare : p. 275
° Cercle privé du Kursaal : p. 275
° Brasserie du Lion : p. 317
° Taverne Joseph : p. 317
° Mevr. Decaesstecker- Pauwelyn : p. 318
° Marc Reynaert : p. 331
° Mevr. Rosalie Desmidt-Decerf : p. 332
° Robert Lambrecht : p. 332
° Robert Decoo : p. 333
° Emile Staessens : p. 334
- Reeks "Oostendse aandelen" :
° Société d'Ameublement Moderne : p. 276-278
- Groentenmarkt 1614-1990 : p. 161

LOONTIENS CARLOS (+)

- Een Sint-Maartenskerkt te Oostende : p. 248-253

SCHOT J

- Verhalen van Vlaamse soldaten uit het leger van Napoleon : p. 342-34

SMISSAERT AIMÉ (+)

- Oostende tijdens de Eerste Wereldoorlog : p. 9-13, 42-46, 69-74, 122-125, 155-158, 233-237, 280-284, 304-309, 348-351

SMISSAERT EMILE

- Schrijvers aan zee : p. 5-7, 49-52, 80-84, 102-104, 149-152, 226-228, 265-269, 296-300, 328-330

SWYNGEDAUW AGNES

- Ostendiana : p. 13-15, 64, 125-126, 168-169, 285-286, 345-347

VAN CRAEYNEST RAYMOND

- Mevrouw Uzielli-Brasseur (1807-1896) : p. 294-295

VAN DAMME GERARD

- "De lange derm" en andere verdwenen zaken op Mariakerke : p. 335-338

VAN HYFTE IVAN

- Een vrijkopers-orde bevrijdt de bemanning van een Oostends Compagnie schip (1724-1735) : p. 225-226
- "Oostends" bijgeloof : p. 264
- Uitspraken door de politierechtbank van Oostende in 1864 : p. 295

VERBANCK RICHARD

- Oester- en kreeftenpark tegenover het Fort Sint-Philippe : p. 47-48
- Het Kasteel van Zandvoorde : p. 94-97 (kritiek op K. Clybouw, 1030 jaar Bredene)

VERSTRAETE DANIËL

- Gevangenis en gevangenen rond 1700 te Oostende : p. 242-245

BOEKBESPREKING

- Zie reeks "Ostendiana" :
  (Agnes Swyngedauw)
- La Côte Belge 1940-1944. Le mur de l'Atlantique :
  (F. Hubrechtsen) : p. 113-114

ICONOGRAFIE

- Koninklijke villa en zeedijk : tussen p. 16/17, tussen p. 46/47
- Maria-Hendrikapark : p. 65
- Braderie ! (Kapellestraat; vijftiger jaren) : tussen p. 84/85
- Lunetterie Belge : Kapellestraat : p. 99
- De Rode Vloot : p. 111
- Het woonhuis van Ensor : tussen p. 114/115
- De Groentenmarkt : tussen p. 154/155
- Spoorwegstations : tussen p. 174/222
- Visserskaai ca. 1950 : tussen p. 232/233
- Leffingestraat; Sprotslop : tussen p. 278/279
- Watertoren in Leopoldpark : p. 288
- Artesische put : tussen p. 312/313
- Warschaustraat ca. 1952 : tussen p. 334/335

INDEX OP DE PERSOONSNAMEN

A

ALBERS, Henri : 78, 119
ALLEMEERSCH, Frans : 10
ANDRIES, NN. : 5
ARPAD, Kun : 77
ARSEELE, Jan : 242
ASPESLAGH, Celestinus : 274

B

BACKHAUS, Wilhelm : 119
BALLEGEER, Johan : 5
BARBAIX, Frans : 112
BECKER, Hugo : 77
BEDET, Frans : 38
BEIRENS, Jan : 271
BELHOMME : 55
BELPAIRE, Marie-Elisabeth : 5
BERKHOF, Aster : 265
BEUMER, Dyna : 55
BOLLENBERG, Piet : 134
BONNEL, François : 93
BORETTI, Hermine : 119
BORM : 4
BOSQUET, Emile : 77
BOURGOIGNIE, Aimé : 11
BOYD, Nancy : 59
BRACKX, Jérome : 256
BRAET, Mark : 6
BRASSEUR, Thérèse : 294
BRULEZ, Raymond : 151
BRUYNOOGHE, Werner : 58
BRYAN, Thomas, P. : 326
BRYS, Adolphe : 112
BUCHANAN, James : 39
BUCKINX, Pieter-Geert : 265
BULCKE, Georges : 79
BUSONI, Ferrucio : 79

C

CAMERLYNCK, Deken : 158, 349
CAREW, A. : 4
CARTON, Pieter : 242
CARUSO, Enrico : 119, 146
CASIER, Hervé : 104
CASSALS, Pablo : 119
CHAMINADE, Cécile : 54
CHOCQUEEL : 75
CLAES, Ernest : 80
CLAUS, Hugo : 102, 227
COENE, Louis : 112
CONSTANTIN, Antoine : 60
CORNILLIE, John : 261
CORTOT, Alfred-Denis : 146
COSYN, Jacob : 159
COTTENJÉ, Mireille : 103
COUPÉ, Cyriel : 328

COUTER, Paul : 269
CROSSÉE, Hortense : 327
CROSSÉE, Louise : 327
CRYTSAERT, Jan-Baptist : 38

D

DAISNE, Johan : 228
DALCROZE, Emile : 146
DANGREAU, Gerard : 270
D'ANNEEL, Freddy : 169
DANNEELS, R. : 91
DAVERSYN, Jan : 159
DE BEELEN DE BARTOLFF, Max : 60
DE BRUYNE, NN. : 326
DE CAIGNY, Jan : 60
DE CALLAIS, Niklaas : 159
DE CAMBA, Emmanuel : 326
DECONINCK, Gustaaf : 273
DE COO, Robert : 333
DECORTE, Bert : 227, 266
DECOUTERE, Paul : 301, 302
DEENSEN, Jo : 56
DE GAERT, Marie-Anne : 245
DE GHESELLE, Felix : 235, 237
DE GHESELLE, Joseph : 225
DE GREEF : 78
DE GREEF, Arthur : 55, 119
DE HEMPTINNE, Marie : 247
DELCOURT, Tanne : 242
DELMAS, Francisque : 79
DEMEDTS, André : 266
DEPREZ, Henk : 302
DERLEYN, René : 127
DE ROO, Thomas : 38
DE ROO, Jan : 38
DE ROY, Philippus : 326
DE SCHONAMILLE, Jan : 230
DESMIDT-DECERF, Rosalie : 332
DE SOTELET, Adam-Joseph : 229
DE TERCY, Generaal : 15
DEVREESE, Albert-Joseph : 127
DEVRIESE, Schepen : 233
DE VROE, Joos : 245
DEWULF, B. : 91
DE ZAVALETTA, M. : 230
D'HAEN, Christine : 49, 226, 267
D'HELFT, Laurent : 127
DIEMER, Louis-Joseph : 79
DIERICKSEN : 5
DINNEWET, Maurice : 127
DORCHAIN, A. : 91
DUDAL, Jacob : 38
DUMAREY, Stefaan : 302
DUNYNCK, Jan : 38
DURIBREUX, Gaston : 80

E

ELGAR, Edward : 146

ELMAN, Micha : 118
ENSOR, James : 16, 48, 63, 163, 247, 267, 286, 352

F

FELTESSE-OCSOMBRE, Hélène : 54
FILLIAERT, Jules : 6
FLANDRIN, Jacob : 38
FOBERT, Albert-Victor : 127
FRANÇOIS, Luc : 68

G

GALLEYN, NN. : 128
GEERAERTS, Jef : 227
GERMONPREZ, Fred : 5
GESQUIERE, Koen : 271
GEVAERT, Bert : 56
GEYER, Stefi : 121
GHEERAERT, John : 50
GILLIAMS, Maurice : 266
GLAZOUNOW, Alexander : 121
GODOWSKY, Léopold : 79
GOTTSCHALK, Maria : 224
GUNST, Jules : 128
GYSELINCK, Jozef : 38
GRIETEN, John : 56

H

HAEGHEMAN : 63
HAGAERTS, Joannes : 326
HAMBOURG, Mark : 79
HAMILTON : 4
HANS, Abraham : 6, 227
HAUTEKIET, André : 128
HAUTEKIET, Maurice : 128
HELSMOORTEL, Jules : 240
HENNEBERT, Blanche : 78
HENNEBERT, Marguerite : 78
HERZBERG, Judith : 226
HILLEBRANDT, Jean : 57
HINTJENS, Arno : 301
HOLLEBEQUE, Bernard : 225
HOYS, Arnoldus : 60
HUBAY, Jenö : 53

I

IMPENS, Léon : 242
INGELBRECHT, Alfred : 261
INGELET, Jean : 225
INGHELRAAM, Daan : 49

J

JAMES, Danny : 58
JANSEN, Jos : 150
JANSSENS, Wim : 58
JEAN, Edouard : 350
JEAN-JACQUES : 58
JONCKHEERE, Karel : 6, 49

JOORISKEN, Jooris : 245
JOZEF II : 15

K

KAMIEL : 59
KATHY & NANCY : 59
KEILIG, Edward : 65
KEMPE, Frans-Jozef : 38
KLEEBERG, Clothilde : 78
KOECK, Paul : 267
KOENENS, Tilly : 146
KREISLER, Fritz : 79
KUBELIK, Jan : 119
KURZ, Selma : 120

L

LAFON, Jackie : 59
LAMBRECHT, Robert : 332
LA MEER, NN. : 4
LAMPO, Hubert : 5, 296
LANNOYE, Camiel : 348
LAURENTIUS : 89
LEBORNE, Fernand : 53
LE COMPTE, Herman : 90
LEDEL, Dolf : 247
LEJEUNE, Tristan : 57
LENY, Bob : 90
LENY, John : 90
LIEBAERT, A. : 348
LIEBERT, Marc : 241
LINDERTSEN, Daniël : 230
LIPPENS, Pieter : 60, 227
LOEVENSSOHN, Marnix : 78
LOHR, Pieter : 38, 60
LONCKE, Jos : 315
LUCY LOES : 90
LUSTENHOUWER, Willy : 57, 91

M

MABESOONE, Jakob : 38
MAES, Franciscus : 87
MAETENS : 5
MARGERIE, Blanche : 55
MARAK, Otto : 121
MARTY, Bobby : 91
MARYSSE, Erik : 133
MASON, John : 39
MATHIEU, Emile : 54
MATTELAER, Eugène : 226
MEESSCHAERT, Georges : 241
MENEGHEER, Eugeen : 350
MONTI, Lucy : 134
MONTI, Pete : 134
MORES, Roger : 134
MOUSTACHE : 269
MUSIN, François : 322

N

NEEFS, Louis : 269

O

OGONOVSKY, Geza : 63

P

PARMENTIER, Jan : 224
PARMENTIER, Roger : 269
PAUWELYN, Marie-Jeanne : 318
PECASY, John : 270
PEDRE, Jan : 225
PELS : 330
PETTE SJIEKE : 270
PIETERS, Antoine : 225
PIETERS, Roger : 49
PILAEIS, Joris : 38
PIOLON, Patrick : 57
PITZCHIASKY, Ch. : 60
PONETTE, U. : 271
POPPER, David : 78
PORTA, Free : 57
POTTIER, Petrus : 86
PROVOOST, Antonius : 61
PUGNO, Raoul : 77, 119
PUTMAN, Floris : 149
PUTMAN, Willem : 227

R

RAES, Hugo : 297
RAU, Pierre : 112
RAWAY, Erasme : 54
RAY, Thomas : 60
REYNAERT, Marc : 331
RONNER, Alice : 287
ROSENTHAL, Morits : 78
ROSSEELS, Maria : 297
ROTIERS, Petrus : 326
ROYET, Françoise : 245
RUDOLF, Angelus : 342
RUYSLINCK, Ward : 297
RYCKAM : 243
RYCKIER, Jan : 62
RYCX, Philip : 326

S

SABBE, Maurits : 149
SAEYS, Egidius : 326
SEAYS, Luc : 57
SAINT-SAENS, Camille : 77, 120
SANTOS, Sammy : 271
SARAZIN, Ch. L. : 60
SAUER, Emile : 78
SCARPHOUT, Ria : 150
SCHMIDT, Hélène : 121
SCHOT, Jan : 342

SCHOTTEY, Jan-Baptist : 60
SCHOUTTEET, Walter : 89
SCHOUWENAARS, Clem : 297
SCOTT, Sheena : 272
SEEUWER, Hendrik : 61
SERRARIS, Jacobus : 326
SIMONE : 273
SNICK, Jacob : 38
SNOEK, Paul : 298
SOMMERS, Willy : 273
SOULÉ, Pierre : 39
SPELIERS, Hedwig : 6
SPINOLA : 152
STAESENS, Emile : 334
STAP, H. : 229
STEINDEL, Bruno : 54
STRAUSS, Richard : 120, 146
STREUVELS, Styn : 80

T

TAMAGNO, Francesco : 79
TERMOTE, Pierre : 38
TERRY LANKA : 89
THEL, S.J. : 230
THIBAUD, Jacques : 78
THOMSON, César : 55
THYVELIN, Daniël : 58
TROMPERT, Hendrik : 38
TURNER, Melvin : 303

U

UZIELLI-BRASSEUR, Thérèse : 294

V

VAEL, Henri : 63
VALLOUARD, Pierre : 225
VANACKER, Laurentius : 89
VAN AKEN, Piet : 298
VANBAVINCKHOVE, Willy : 303
VAN BERBLOCK, P.J. : 60
VANBESIEN, Lucienne : 90
VAN BEUGHEM, J.B. : 242
VAN BOSCH, Paul : 271
VAN DAMME, Lieve : 226
VANDENBERGHE, Johan : 303
VANDEN HEEDE, Jean-Ignace : 60
VAN DEN NESTE, Joannes : 326
VANDEPUTTE, Jeanne : 226
VANDERWAL, Gustaaf : 112
VAN DE VOORDE, Urbain : 150
VAN DE WOESTYNE, Karel : 50
VAN DE ZYPE : 4
VAN DUINKERKEN, Anton : 80
VAN DYCK, Ernest : 53, 119
VAN EYCK, Jetty : 305
VAN GELDROP, G.H. : 230
VAN GOEREE, Irina : 268

VAN HERREWEGHEN, Hubert : 328
VAN HEYST, Marc : 304
VANHOLMEN, Sylvain : 338
VAN HOUT, Léon : 77
VAN HOUTTE, Ch. L. : 313
VAN HOUTTE, Josiane : 85
VAN ISACKER, Frans : 227
VAN ISEGHEM, Charles : 350
VAN ISEGHEM, Joos : 38
VANNIEUWENHUYZE, Marie : 242
VAN ROY, Joseph : 79
VAN STEENE, Elisabeth : 245
VANTORRE, Jozef : 226
VAN VOORDE, Jacques : 5
VAN WILDERODE, Anton : 328
VAN WULPEN, Jan : 105
VERBEKE, Michiel : 60
VERBRUGGHE, Léonce : 109
VERDIN, H. : 329
VEREECKEN, Frank : 270
VERGAERDE, NN. : 243
VERGAERT, Guillaume : 242
VERGEYLEN, E. : 109
VERMANDERE, Willem : 339
VERMEILLE, Gust : 226
VERMINNEN, Johan : 340
VERNIMME, Cathérine : 242
VERSTRAETE, Catharina : 245
VERVARCKE, Ward : 226
VIGNAULX, Balthasar : 230
VLAMYNCK, Maria : 6
VLIETINCK, Jos : 81
VON BERNUTH : 348
VON STUTTERHEIM : 45
VON VECSEY, Franz : 79
VON VOIGTLANDER, Edith : 121
VRANCX, Régine : 340

W

WAGNER, E. : 63
WAMBACH, Emile : 53
WANTE, Clémence : 169
WASSENBERGHE, Jacob : 38
WASSENBERGHE, Erbald : 38
WEST, Lily : 340
WESTERLINCK, Irma : 341
WEYSEN, Pieter : 159
WIDOR, Charles-Marie : 52
WILLAERT, J.B. : 60
WILLEMS, Dimitri : 302
WILLY PUNK : 339
WILLY WILLY : 339
WINNE, Julien : 341

Y

YPERMAN, Chris : 6
YSAYE, Théo : 118

ZONNEKEYN, Arthur : 112
ZONNEKEYN, Lodewijk : 112
ZONNEKEYN, Richard : 112

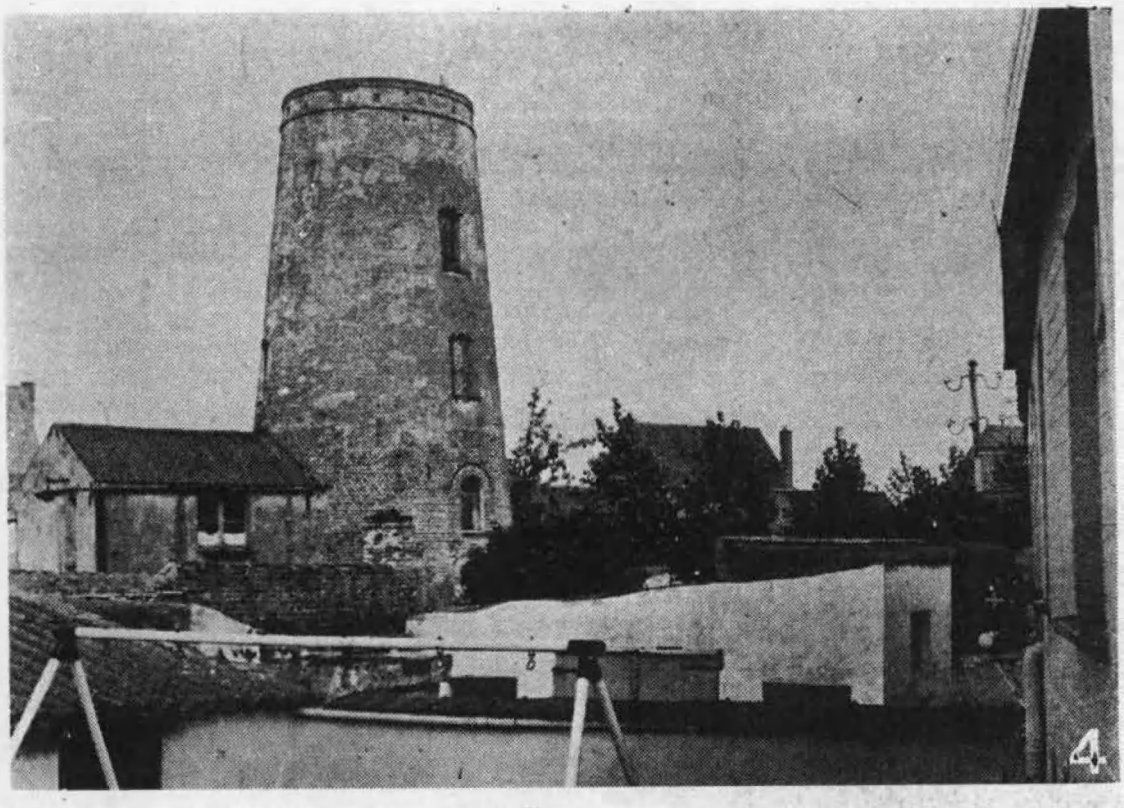

De windmolen aan de Stenedorpstraat op de wijk Stene.

De windmolen aan de Stenedorpstraat. Deze is nu eigendom van het stadsbestuur dat er belangrijke herstellingswerken wil aan uitvoeren. De molen is één geheel met de dorpskern, die men later volledig wil klasseren. Alhoewel de meeste huizen die er staan nu precies ook niet zo specaal zijn, vormen ze toch één onverbrekelijk beeld. De pastorie staat er op de resten van een oud kasteel. Vandaar de naam Steen = Stene.

INDEX OP DE STRAATNAMEN

Aartshertoginnestraat : 127
Albert I Promenade : 127
Alfons Pieterslaan : 103, 233, 317

Boekareststraat : 305
Bonenstraat : 8
Bouwmeestersstraat : 128
Brabantstraat : 294
Brandariskaai : 157, 173 e.v.

Cadzandstraat : 8
Capucijnenstraat : 123, 127, 159, 294
Chaletstraat : 169
Christinastraat : 128

Derbylaan : 310
Dilbeeklaan : 310
Duinkerkseweg : 310
Dorpstraat : 247

Edw. De Cuyperstraat : 127
Elisabethlaan : 132
Ernest Feysplein : 173 e.v., 275
Euph. Beernaertstraat : 50, 128

Frère Orbanstraat : 128

Gelijkheidstraat : 127
Gerststraat : 127
Graaf de Smet de Naeyerlaan : 127
Groentenmarkt : 10, 44, 124, 127, 128, tussen 154/155, 161

H. Hartlaan : 128
Hertstraat : 128
Hofstraat : 50

Kaaistraat : 128
Kairostraat : 169
Kapellestraat : tussen 90/91, 128
Karel Janssenslaan : 125, 128
Kerkstraat : 127, 128
Kleine Weststraat : 11
Koninginnelaan : 351

Langestraat : 239, 247, 261
Leffingestraat : tussen 278/279
Leopold III laan : 173 e.v.
Louisastraat : 123

Mariakerkelaan : 128
Mercatorlaan : 263

Nieuwpoortsesteenweg : 10, 42, 127

Ooststraat : 125

Plakkersstraat : 128
Plantenstraat : 127

Prinsenlaan : 127, 128
Prinses Stéfanieplein : 12
Prins Roselaan : 131
Prof. Mac Leodstraat : 127

Rentenierssstraat : 42

Spoorwegstraat : 173 e.v.
Sprotslop : tussen 278/279
Steenbakkersstraat : 10
Steense Dijk : 310
Stuiverstraat : 10

Torhoutsesteenweg : 127, 303

Van Iseghemlaan : tussen 114/115, 123, 127, 303
Velodroomstraat : 127
Verenigde Natiënlaan : 7
Vindictivelaan : 128, 317
Visserskaai : 102, tussen 232/233
Vlaanderenstraat : 50, tussen 114/114, 123, 163, 247, 272

Wapenplein : 10, 234, 242
Warschaustraat : 128, tussen 334/335
Wellingtonstraat : 50
Witte Nonnenstraat : 88

Zeedijk : 11, 12, tussen 16/17, 42, tussen 46/47, 122
Zwaluwstraat : 127

HOFFMAN
DRESDEN

INDEX OP DE TREFWOORDEN

Anglikaanse kerk : 261
Architectuur : 127
Artesische put : tussen 312/313
Association des hoteliers : 332
Atlantic wall : 113

Bijgeloof : 264
Bokssport : 332
Bond Luchtbescherming : 238
Brasserie du Lion : 317
Broederschap van de Triniteit : 225

Café de la Gare : 275
Cartografie : 323

Ensorhuis : 163

Geestelijkheid : 326
Gevangeniswezen : 242
Gilde van Sint Nicolaes : 4

Haarmedaillons : 92, 254
Haven : 15
's Heer Woutermansambacht : 320
Hotel Neptunus : 239

Kasteel van Zandvoorde : 94
Katholieke Kring : 334
Kerken : - Kerk O.L.V. Koningin : 330
- zie ook op "Sint-"...
Koninklijke Villa : tussen 16/17, tussen 46/47
Kursaal : 52, 77, 118, 146, 275

Letterkunde : zie Literatuur
Literatuur : 5, 49, 80, 102, 149, 226, 265, 296, 328
Loodsboot 18 : 140

Maria Hendrikapark : 65
Mariakerke : 335
Mondharpen : 74
Monumenten : - Veteranen Leopold III : 7
- Dionietzuil met Tamil-inscripties : 7
- Plaket Leandre Vilain : 7
- Tir aux pigeons : 85, 263
- Renpaard : 86, 263
- Paardekop (J. Vanhoutte) : 86
- De bron (F. D'Anneel) : 169
- Memoriaal Cl. Wante : 169
- Gedenkplaat Oostendse Compagnie : 246
- Memoriaal Maria de Hemptinne : 247
- Ensoriana : 247
- Diverse in Leopoldpark : 262
- Royal Palace Hotel : 263
- Cariatiden, oude watertoren : 263
Musea : Ensorhuis : 163
Muziekgeschiedenis : 52, 77, 146
Muziek, lied : 56, 89, 118, 133, 269, 301, 338

Napoleontisch tijdvak : 342
Numismatiek : 15, 152, 238, 331

Oesterputten : 47
Orgels : - Sint-Anna : 313
- O.L.V. Koningin : 30
Oostende : - 17de eeuw : 250
- 1601-1604 : 152
- 1700 : 242
- 1706 : 163
- 1748 : 326
- 1766 : 60
- 1794 : 159
- 1854 : 39
- 1912 : 254
- 1914-18 : 9, 42, 69, 122, 155, 233, 280, 304, 348
Oostendsche Rederij : 109
Oostendse Compagnie : 225
Ostende-Plage N.V. : tussen 334/335
Ostend Manifesto - 1854 : 39

Paardesport : 131
Patacons : 129
Politie : 295
Popmuziek : 56, 89, 118, 133, 269, 301
Prince Rose (renpaard) : 131

Rode Vloot : 109
Roeisport : 333
Schepen : - Faem van Vlaenderen : 229
- Vergulde Arent : 229
- Sint-Joseph : 229
- Onze-Lieve-Vrouw-ter-Bijstand : 229
- Walvis : 229
- Perel : 229
- Keyserinne Elisabeth : 225
Sint-Annakerk : 313
Sint-Maartenskerk : 248
Sint-Nicolaesgilde : 4
Slavernij : 225
Spoorweg : 174
Société d'Ameublement Moderne : 276
Stations : 174

Taverne, Joseph : 317
Toponymie : 335

Vismijn : 38
Vrije Zwemmers : 331
Vrijkopersorde : 225

Walvis : 104
Walvisvaart : 229
Watertoren : 88, 160, 167, 288
Wegen : 323
Wereldoorlog II : 140

Zusters der Armen : 238

HOTEL de BRUXELLES & NEW CLARIDGE

NELS

Dit hotel was gelegen aan de Zeedijk in het gedeelte tussen het huidige Zeeheldenplein en de Kapucijnenstraat.

Het gebouw werd opgetrokken in 1879 en kreeg de naam "Villa Doris".

zie A. Van Caillie - Oud Oostende in Beeld IV nrs. 103 en 104